Mîzânü'l-İ'tidâl

Kitabından faydalar

Yazar - Rüstem İslam.

Editör – Reyhane İslam

İKİNCİ CİLT

415) Abdullah b. Amr (şöyle) diyor: “Resûlullah ﷺ ile birlikte Tâif'e çıktığımızda onunla beraberken bir kabre uğradık, bunun üzerine Resûlullah ﷺ şöyle dedi: "Bu, Ebû Rığâl'ın kabridir. O, Sekîf kabilesindendir ve Sâmûd kavmindendi. Bu haremde iken azap ondan uzak tutulmuştu. Ancak bu bölgeden çıktığında azaba uğradı, işte o buraya defnedildi. Bunun alameti de şudur: Onunla birlikte altından bir dal gömüldü. Eğer onu açarsanız, o altın dalı onunla birlikte bulursunuz." Bunun üzerine insanlar aceleyle kabrini açtılar ve içinden o altın dalı çıkardılar.”

Bu hadisin rivayet zincirinde Buceyr b. Ebu Buceyr bulunmaktadır. İsmail b. Umeye dışında kimse ondan hadis rivayet etmemiştir.

İmam Beyhaki hadisi kendi “Delail Nubuvve”[1], ve Ebu Davud “Sünen” (№3088) kitabında rivayet etmiştir: “Abdullah b. Amr der ki: Resûlullah'la ﷺ birlikte Tâif seferine çıktığımızda bir mezara uğradık. Hz. Peygamber ﷺ: "Bu, Sakîflilerin atası Ebû Riğâl'in mezarıdır. Kendisi Semûd kavmindendi. Harem'de bulunur ve bununla musibetlerden korunurdu. Harem'den çıktığında kavminin maruz kaldığı azaba kendisi de bu mekânda maruz kaldı ve burada gömüldü. Bunun kanıtı da yanında altın bir dalın gömülmüş olmasıdır. Şayet mezarı açacak olursanız dalı onun yanında göreceksiniz buyurdu. Bunun üzerine yanındaki insanlar hemen mezarı açmaya koyuldular. Resûlullah'ın ﷺ dediği gibi de Ebû Rigāl’in yanında o altın dalı buldular.” Hadis zayıftır.

416) Bekiyye, Ebû'l-Fazl’dan, o da Mekhûl’dan, o da İbn Abbâs’tan rivayet etti: “Sakalının hafif (seyrek) olması kişinin mutluluğundandır.”

Hadis sahih değildir.[2] Bekiyye b. Velid müdellis, ve hadisi “muanen” şekilde rivayet etmiştir. Ebul Fedl bu Bahr b. Kuneyz el-Bahilidir. Yezîd b. Zurayʿ dedi ki: “Hiçbir şey (yani değersizdir).” Yahyâ (b. Maʿîn) dedi: “O bir şey değildir, hadisi yazılmaz. Bütün insanlar bana ondan daha sevimlidir.” Nesâî ve Dârekutnî dediler: “Terk edilmiştir (metruk).” Buhârî dedi: “Onların yanında kuvvetli değildir.” O, Ebû Hafs Amr b. Ali el-Fellâs’ın dedesidir. İbn Ebî Hâtim, İbn Maʿîn’den şöyle rivayet etti: “Onun hadisi yazılmaz.” Ebû Hâtim dedi: “Zayıftır.” Yahyâ el-Kattân da ondan razı değildi.[3]

İmam Taberani hadisi farkli senedle rivayet etmiştir: “Yusuf b. el-Ğark – Sukeyn b. Ebi Sirac – Muğira b. Suveyd`tan - İbn Abbas'ın bildirdiğine göre Resulullah ﷺ şöyle buyurmuştur: "Sakalının hafif olması kişinin saadetindendir."

El-Heysemi “Mecmaʿu’z-zevâʾid” (8/537/№8831, 8/545/№8853) kitabında: “Senedinde yer alan Yusuf b. el-Gark hakkında Ezdi "Hadis uyduran birisidir" açıklamasını yapmıştır.”

1 5/65-66. Oçak.
2 “el-Mevdua” 2/166; “el-Leal el-Masnua” 1/121, Mektebatu Ticariyetul Kubra. Misir.
3 “Mizan” 2/5.

İmam Darakutni şöyle buyurmuştur: “Yûsuf b. el-Ġarḳ, Sükayn b. Ebî Sirâc ve Muġîre b. Suveyd — üçünün de hadisi terk edilmiştir (metrûk hadis ravileridir).”[4]

417) Affân dedi ki: Bize Ebân haber verdi, bize Yahyâ haber verdi, bize Ebû Süfyan adında Şamlı bir adam haber verdi, o da Bahir b. Reysân’dan, o da Ubâde b. Sâmit’ten (şöyle nakletti): Ubâde, Ramazan ayında imam teravihi bitirdikten sonra namaz kılmaya devam eden bazı insanlara rastladı. Onları bundan men etti, fakat onlar vazgeçmeyince onları dövdü.

Bahir b. Reysan zayıftır. Ubade b. Samitı görmedi, imam Buhari: “Ona itibar olunmaz”, söylemiştir.[5]

418) el-Bahtari b. Ubeyd, babasından, Ebû Hüreyre’den merfû olarak rivayet etti: “Biriniz abdest aldıktan sonra ellerini silkelemesin; zira (böyle), şeytanın yelpazeleri(ne benziyor).”

Hadisin tam metnini ibn Dakikul İyd[6] “el-İmam”[7] kitabında aktarmıştır: “Ebû Hüreyre (ra)’den rivayet edildiğine göre, Rasûlullah ﷺ şöyle buyurdu: “Abdest aldığınızda ellerinizi silkelemeyin; zira (böyle), şeytanın yelpazeleri(ne benziyor). Gözlerinize suyu içiriniz (iyice yıkayınız).”

el-Bahtari b. Ubeyd zayıftır. Onu Ebû Hâtim zayıf saymıştır, başkaları ise tamamen terk etmiştir. Ebû Hâtim ise onun hakkında (haddinden artık) adil davranmıştır. Hâfız Ebû Nu‘aym ise şöyle demiştir: “Babası kanalıyla uydurma rivayetler nakletmiştir.”[8]

Ebû Hâtim er-Râzî dedi ki: “Bu hadis münkerdir; el-Bahtarî hadiste zayıftır, babası ise meçhuldür.” Ebû Hâtim İbn Hibbân şöyle demiştir: “Bahtarî b. Ubeyd b. Selmân zayıf hadis rivayet eder, zahib(ul hadistir)[9]; adıl biri değildir, tek başına rivayet ettiğinde onunla delil getirmek helal değildir. Babasından, o da Ebû Hüreyre’den olmak üzere bir nüsha rivayet etmiştir ki içinde acayiplikler vardır.” İbn ‘Adî şöyle der: “Babasından yaklaşık yirmi hadis rivayet etmiştir, bunların çoğu münkerdir; bu hadiste bunlardandir, ilaveten ‘kulaklar baştandır’ hadîsidir bunlardandır” Dârakuṭnî der ki: “Bahtarî zayıftır, babası meçhuldür.”

4 “Talikati Darakutni ala Mecruhin ibn Hibban” 127/№144. Mektebetu Ticariyye, Mustafa Ahmed el-Baz.
5 “Mizan” 2/6.
6 Ebü’l-Feth Takıyyüddîn Muhammed b. Alî b. Vehb el-Kuşeyrî el-Kūsî (ö. 702/1302). Müctehid âlim ve muhaddis.
7 “el-İlmâm bi-eḥâdîṯi’l-aḥkâm” 2/73, thk Sad b. Abdullah ali-Humeyd.
8 “Mizan” 2/6-7.
9 Metrûk râvileri göstermek üzere “müttehem bi’l-kizb” (yalan söylemekle itham edilmiştir), “mâ fîhi hayr” (onda hayır yok), “lâ tühaddisû anhü” (ondan hadis rivayet etmeyiniz), “lâ yüsâvî şey’en” (beş para etmez), “racülün sûün” (kötü adamdır), “mehcûrun” (terkedilmiştir), “matrûhu’l-hadîs” (hadisi atılmıştır), “zâhibü’l-hadîs” (hadisi sâkıttır), “ed‘afü’n-nâs” (insanların en zayıfıdır), “leyse bi-sikatin” (güvenilir değildir), “lâ yurvâ hadîsühû” (ondan hadis rivayet edilmez) şeklinde çok farklı cerh lafızları da kullanılmıştır. İlk üç asırda metrûk râviler hakkında kullanılan cerh lafızlarının sayısı 110 civarındadır

Ezdi der ki: “Kezzab ve sakittir.[10]” Hâfız Ebû Nueym şöyle demiştir: “Babası vasıtasıyla Ebû Hüreyre’den uydurma rivayetler nakletmiştir.” İbn Ṭâhir, “el-Teẕkira fî’l-aḥâdîsi’l-mevḍû‘a” adlı eserinde onun hakkında şunu nakletmiştir: “Bahtarî’nin tek başına yaptığı rivayetlerle ihticac câiz değildir.”[11]

419) “Kulaklar baştandır”

Ebu Davud (№134)[12], Tirmizi (№37), ibn Mace (№443) rivayet etmiştir: “Kulaklar başın meshine dahildir.”

İmam Tirmizi hadisin akabinde buyurmuştur: “Bu hadis hasendir, isnadı pek sağlam değildir. Peygamber ﷺ’in ashabı ve tabiinden ilim ehlinin uygulamaları bu hadise göredir, kulaklar başın meshine dahildir. Sûfyân es Sevrî, İbn’ül Mübarek, Şâfii, Ahmed ve İshâk’ın görüşü de budur. Kuteybe ve Hammad dediler ki: “Kulaklar başın meshine dahildir” sözü: Peygamber ﷺ’in sözünden mi yoksa Ebû Ümâme’nin sözünden mi olduğunu bilmiyoruz. Bu konuda Enes’den de hadis rivâyet edilmiştir.”

İbn Ebi Şeybe “el-Musannef”[13] kitabında bu hadisi şu sahabilerden ve tabiinlerden rivayet etmiştir: Ebu Musa, ibn Abbas, ibn Ömer, Said b. Museyib, Hasan el-Basri, Suleyman b. Musa, Ömer b. Abdulaziz, Ebu Cafer, Muhammed b. Sirin, Said b. Cübeyr.

420) “Zekât verdiğinizde şöyle deyin: “Allah’ım, bunu bizim için bir kazanç kıl; bir yük ve sıkıntı kılma.”

el-Bahtari b. Ubeyd rivayetidir. Uydurmadır. Bunu İbn Mâce (1797 no’lu hadis), Ebû Ya‘lâ el-Mevsılî “Müsned”inde (Bûsîrî’nin "Zevâid"inde geçtiği üzere, 2/113. varak), ve İbn Asâkir “Târîhu Dımaşk”ta (c. 7, s. 225, kısım 2) el-Bahtarî b. Ubeyd’in, babasından, onun da Ebû Hüreyre’den rivayetiyle nakletmiştir. Bûsîrî şöyle demiştir: “El-Bahtarî’nin zayıf olduğu üzerinde ittifak vardır; Velîd ise tedlîs yapan biridir.” Munâvî “Feyzu’l-Kadîr”de şöyle der: “El-Asıl (yani el-Câmiʿu’l-Kebîr)’de de bu hadis rivayet edilmiş, ancak zayıf görülmüştür. Zira hadisin isnadında yer alan Süveyd b. Saîd hakkında Ahmed b. Hanbel ‘terk edilmiştir’ demiştir.”[14]

---

10 Sözlükte “düşük; değersiz, itibarsız” mânalarına gelen sâkıt kelimesi, hadis terimi olarak farklı anlamları bulunmakla birlikte daha çok “sikalık (güvenilirlik) vasfını kaybetmiş râvi” karşılığında cerh lafzı olarak kullanılmaktadır. Terim ilk defa II. (VIII.) yüzyılda Yahyâ b. Saîd el-Kattân tarafından, Abdurrahman b. Ziyâd el-Meâfirî’nin (ö. 161/778) zayıf bir râvi olduğunu, fakat rivayetleri atılacak derecede zayıf olmadığını göstermek maksadıyla “lâ yüskatü hadîsühû (hadisi atılmaz) şeklinde bir ifade ile zikredilmiştir (İbn Adî, IV, 1590). Daha sonra sâkıt ve “sâkıtu’l-hadîs” ifadeleriyle yaygınlaşan terimi, IV. (X.) yüzyılın başlarından itibaren râvilerin cerh sıralamasında birinci mertebede bulunan kezzâb, deccâl ve yedau’l-hadîs gibi en şiddetli cerhe delâlet eden sözlerden biri anlamında kullanıldığı görülmektedir.
11 “el-Bedru’l-Munîr fî Tehrîci’l-Aḥâdîsi ve’l-Âṣâr el-Vâḳiʿati fi’ş-Şerḥi’l-Kebîr” 2/263-264.
12 “Avnul Mabud fi şerhi Sünen Ebi Davud” 1/136.
13 1/32.
14 “İrvaul Kalil” №752.

421) Süleyman b. Sureycîl, el-Bahtarî'den, o da babasından, o da Ebû Hüreyre'den (ra) merfûʿ olarak rivayet etti: "Kim benden bir hadis aktarırsa, ve Allah bu hadisten razıdır[15] (bilsin ki onu gerçekten ben söylemişimdir ve onunla gönderildim)[16]

İbn Cevzi "el-Mevdua" eserinde şöyle buyurmuştur: ""Hayra teşvik eden uydurma hadisleri rivayet edenlerin bazıları şöyle demiştir: 'Bu tehdit (yani Peygamber'e ﷺ yalan isnat edilmesine dair uyarı) sadece O'nun aleyhine yalan söyleyenler içindir. Biz ise O'nun lehine yalan söylüyoruz ve böylece dinini güçlendiriyoruz. Biz hakikate aykırı bir şey söylemiyoruz; gerçeğe uygun şeyler söylediğimizde, bu sanki Resûl ﷺ tarafından söylenmiş gibidir. Ve bunlar öz sözleri için bu hadisle ihticac etmiştir." Hadis batıldır. [17]

422) Ebû Hüreyre'den (ra) merfûʿ olarak rivayet edildi: "Size bu ümmetin en şerlilerinin kimler olduğunu haber vereyim mi? Onlar avurtlannı şişirerek çok konuşanlar. Size en hayırlılarınızı da haber vereyim mi? Ahlâk bakımından en güzel olanlarınızdır."

Hadisin senedinde el-Berra b. Abdullah b. Yezid el-Ğanavi isminde ravi vardır. Ahmed b. Hanbel ve İbn Maîn onu zayıf saymıştır. İbn Maîn başka bir kere şöyle demiştir: "Onda bir sakınca yok." Sonra da şöyle demiştir: "Ebû'l-Velîd'in şöyle dediğini işittim: Ben Berrâ b. Yezîd'den rivayet etmem; çünkü onun hadisi metrûktur." İbn Adî ise şöyle demiştir: "Ebû Nazra'dan rivayet ettiği hadislerin hiçbiri mahfuz değildir; onun Ebû Nazra dışında birinden rivayet ettiğini de bilmiyorum." Nesâî demiştir: "Berrâ b. Yezîd'in, Ebû Nazra'dan rivayet ettiği hadis zayıftır." İbn Hibbân şöyle demiştir: "Berrâ b. Yezîd el-ʿĞanavî, Basralıdır. Ebû Nazra ve Abdullah b. Şekîk'ten rivayet etmiştir. Ondan Yezîd b. Hârûn rivayet etmiştir. Ancak bu kişi, Vekîʿ'in hocası olan Berrâ b. Yezîd el-Hezrecî değildir; o sika (güvenilir) bir ravidir. El-ʿĞanavî ise tam adıyla Berrâ b. Abdullah b. Yezîd olup zayıftır."[18]

Hadisi İmam Ahmed "Müsned" (9/10/№8807) eserinde rivayet etmiştir, muhakik Hamza Ahmed Zeyn, senedin hasen olduğunu söylemiştir.

İmam Veki b. Cerrah kendi "ez-Zühd" (1/740/№425)[19] kitabında hadisin mürsel şahidini rivayet etmiştir: "Eyûb b. Nâbil, Ebû İmrân aracılığıyla Mekhûl'dan rivayet etti. Mekhûl şöyle dedi: Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: 'Şüphesiz bana en sevgili olanınız ve bana en yakın olacak olanınız, ahlâkı en güzel olanlarınızdır. Şüphesiz bana en

15 "Mizan" 2/6.
16 Parantez içinde olan parça ibn Cevzi`nin "el-Mevdua" (1/98) kitabından alıntıdır.
17 "el-Mevdua" 1/98.
18 "Mizan" 2/9.
19 Darul Samiy.

nefret edileniniz ve benden en uzak olacak olanlar ise avurtlarını şişirerek çok konuşanlar ve yapmacık söz kullananlardır.”

423) Berrâ b. Abdullah bize rivayet etti, Abdullah b. Şekîk bize bildirdi, Ebû Hüreyre’den (ra) merfûʿ olarak rivayet etti: “Size cennet ehlinin kimler olduğunu haber vereyim mi? Onlar zayıf ve mazlum kimselerdir. Size cehennem ehlinin kimler olduğunu haber vereyim mi? Onlar kibirli, sert tabiatlı, zorba kimselerdir. Onlar öyle kimselerdir ki başları hiç ağrımaz (yani hiçbir zahmet, musibet tanımazlar).”

el-Berra b. Abdullah b. Yezid el-Ğanavi rivayetidir.[20] Bu ziyadeni “Onlar baş ağrısı bilmeyen kimselerdir”, rivayet etmekle tek kalmıştır.

El-Heysemi hadisi “Mecmai Zevaid” kitabında aktarmıştır: “Ebu Hureyre'nin bildirdiğine göre Resulullah ﷺ şöyle buyurmuştur: "Size cennet halkının kimler olduğunu haber vereyim mi?" Oradakiler: "Olur ya Resulallah!" dediler. O da buyurdu ki: "Güçsüz mazlumlardır. Peki, sizlere cehennem halkının kimler olduğunu sifyleyeyim mi?" Oradakiler yine: "Olur ya Resulallah!" dediler. Bunun üzerine o: "Kaba, kibirli ve hiç baş ağnsı olmayan kişilerdir" buyurdu.” Hadisin akabinde imam şöyle buyurmuştur: “Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. İbn Adi, ravilerinden Bera bin Yezid el Ğanevi hakkında: "O kişi bana göre doğru sözlülüğe daha yakındır" demiştir. İmam Ahmed ve diğerleri ise bu kişiyi zayıf olarak nitelemişlerdir.”

Hadisi Imam Ahmed “Müsned” (16/351/№10598)[21] eserinde aktarmıştır, muhakik şeyh Şueyb el-Armavut – rahimahullah, buyurmuştur: “Sahih li ğeyrihi, ancak “Onlar başları ağrımayan kimselerdir” sözü hariçtir. Bu ifade zayıf bir ziyadedir (eklemedir). Çünkü bu ifadeyi sadece Berrâ b. Yezîd rivayet etmiştir. Bu da Berrâ b. Abdullah b. Yezîd el-ʿĞanavî’dir; bazen dedesiyle de anılır — ve o zayıf bir ravidir.”

Ebu Davud et-Taylasi “Müsned” (3/30/№2674) kitabında rivayet etmiştir: “Ebû Dâvûd bize rivayet etti, Berrâ b. Yezîd, Abdullah b. Şekîḳ el-ʿUkaylî’den, o da Ebû Hüreyre’den, o da Peygamber ﷺ’den şu hadisi rivayet etti: “Size cennet ehlini haber vereyim mi?” Ashab: “Evet, ey Allah’ın Resûlü” dediler. Buyurdu: “Onlar zayıf ve mazlum kimselerdir.” Ardından buyurdu: “Size cehennem ehlini de haber vereyim mi?” Dediler: “Evet, ey Allah’ın Resûlü.” Buyurdu: “Her kibirli, sert ve kendini beğenmiş kimsedir. Onlar baş ağrısı bilmeyen kimselerdir.” Kitabın muhakiki Muhammed Hasen Muhammed senedin zayıf, ve hadisin sahih olduğunu söylemiştir.

İmam Beyhaki hadisi “Şuabul İman” (9/336/№9442) kitabında rivayet etmiştir.

İmam Buhari, Muslim, Tirmizi, Ahmed ve ibn Mace, Harise b. Vehb`den rivayet ettikleri hadiste, o buyurmuştur: “Allah Resulü ﷺ bize şunları öğretti: "Size cennetlik kimdir söyleyeyim mi? Mütevazı ve alçak gönüllü insanlar. Vallahi bunlar insanların

20 “Mizan” 2/10.
21 Mueseset Risale.

en değerli olanlardır. Cehennemlik ise kimdir biliyor musunuz? Zalim ve gururlu kimseler, cehennemliktir."[22]

424) Berrâ'nın, Ebû Nazra aracılığıyla İbn Abbâs'tan (ra) merfûʿ olarak şu rivayeti vardır: "Namazın sonunda dört şeyden Allah'a sığınmak hakkında."

Müslim "Sahih"inde (588)[23] rivayet etmiştir ki, Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur: "Sizden biri son teşehhüdü bitirdiğinde, dört şeyden Allah'a sığınsın: Cehennem azabından, kabir azabından, hayat ve ölüm fitnesinden, ve Deccâl'in şerrinden."
Bu, Resûlullah ﷺ'ın bizzat yaptığı bir duadır. Zira Buhari (832) ve Muslim (589) rivayet ettikleri hadiste, Resûlullah ﷺ namazda şöyle dua ederdi: "Allah'ım! Kabir azabından, cehennem azabından, hayatın ve ölümün fitnesinden ve Deccâl'in fitnesinden Sana sığınırım."

425) "İslâm'ın değirmeni otuz beş yıl döner." (ya da: İslâm'ın düzeni / gücü / hâkimiyeti otuz beş yıl devam eder.)

Senedinde el-Berra b. Naciye isminde ravi vardır. Imam Zehebi söylemiştir: "Durumu hakkında cehâlet vardır; sadece şu hadisiyle tanınır".[24] Burada İmam Zehebi'nin görüşüne katılmamak zorunda kalıyoruz. El-Icli dedi ki: Berrâ b. Nâciye, İbn Mesʿûd'un ashâbındandır, Kûfelidir ve sika (güvenilir) bir ravidir.
İbn Hacer, "Takrîbu't-Tehzîb" adlı eserinde (1/165) onun hakkında "sika" demiştir. İbn Hibbân da onu "es-Sikât" adlı eserinde zikretmiştir. Hem o hem de Hâkim, hadisini sahih kabul ettikleri kitaplarında rivayet etmişlerdir.

Ebu Nuaym el-İsfahani hadisi "el-İmame ve redd ale Rafida"[25] kitabında rivayet etmiştir: "Ebû Ahmed el-Fatarî bize rivayet etti, Ebû Saîd Yûsuf b. Muhammed el-Vâsıtî'den, o da İbnü'l-Vezîr'den, o da Yezîd'den, o da Avvâm'dan, o da Ebû İshak eş-Şeybânî'den, o da el-Kāsım b. Abdurrahman'dan, o da babasından, o da Abdullah b. Mesʿûd'dan, o da Peygamber ﷺ'den şöyle rivayet etti: "Müslümanların değirmeni (gücü/hâkimiyeti) otuz beş veya otuz altı yıl döner. Şayet helâk olurlarsa, helâk olanların yolundan gitmiş olurlar; eğer kalırlarsa, dinleri yetmiş yıl daha onlarla beraber devam eder."

Ebu Davud hadisi "Sünen" (№4254) eserinde rivayet etmiştir: "Abdullah b. Mesud (r.a) rivayet edildiğine göre, Rasûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur: "İslâm'ın değirmeni otuzbeş, otuzaltı ya da otuzyedi yıl dönecektir. Eğer (bundan sonra) helak olurlarsa, ihtilafa düşüp din işlerini ihmal ederlerse, yolları kendilerinden önceki ümmetlerden helak olanların yoludur. Eğer dinleri (tahrife ve tağyire uğramadan) kalırsa, yetmiş sene devam eder." İbn Mes'ud der ki: "Yetmiş yıl, otuzbeş, otuz altı veya otuz yedi yıldan

22 İmam Kurtubi "et-Tezkira" sayfa 406.
23 "Sahih Muslim Tercüme ve Şerhi" 2/1319.
24 "Mizan" 2/10.
25 Sayfa 354, №172-71, Mektebetul Ulum vel Hikem.

kalan (sonra)dan mı, yoksa baştan mı başlar?" dedim. Rasûlullah ﷺ, "Baştan başlar" buyurdu."

"İslâm'ın değirmeni: .... dönecektir." Bu cümlenin ifade ettiği mânâda iki görüş vardır.
1- Dinin işlerinin düzgün olarak ve Rasûlullah devrinde olduğu hâl üzere devam etmesidir. Allah'ın ahkâmının uygulanması, hadlerin tatbiki, hilâfet ve velayetin düzgün bir biçimde devamıdır.
Ulema'nın çoğunluğu, anılan cümleyi bu şekilde anlamışlardır. Onları bu anlayışa götüren amil, belirli bir hızla dönmekte olan değirmenin eski halinden bir değişikliğin olmayışı, eski hâli ile sonraki hâlinin aynı oluşudur.
2- Bundan maksat, savaşların çıkması, Müslümanların birbirlerini öldürmeleridir. Bu görüş Hattâbî ve Begavî'ye aittir.

426) Âişe annemizden: "Resûlullah ﷺ, çekirge yiyen çocukları azarlamıştı."

Bu rivayet münkerdir.[26] Senedinde Burdu b. Urayn isminde ravi vardır. Ezdi dedi ki: Onun hadisi geçerli değildir.

Muslim, Ebu Davud ve Tirmizi (№1821), Abdullah b. Ebi Evfa`dan rivayet ettikleri hadiste, o şöyle demiştir: ""Rasûlullah ﷺ ile birlikte altı savaşa katıldım çekirge yiyorduk."[27]

Taberani "el-Mücem el-Kebir" kitabında Ali b. Abdullah el-Bariki`den rivayet etmiştir: "Bir kadın, bana Mekke'de fetva sordu. Ben de ona: "Şu, Abdullah b. ômer'dir, git ona, ondan fetva iste" dedim. Bunun üzerine kadın, Abdullah'ın tarafına doğru yöneldi. Ben de kadının diyeceklerini duymak üzere kadının peşinden gittim. Şöyle dedi: "Ey Abdullah! Bana çekirge hakkında fetva ver." Abdullah şöyle cevap verdi: "Tamamı temiz '{helal)dir" cevabını verdi."

El-Heysemi "Mecmai Zevaid" (6/372/№6076) kitabında söylemiştir: "Ravileri Sahih'in ravileridir."

Muhammed Aşık İlahi el-Berni "et-Teshilud Daruri li Mesail Kuduri" (sayfa 478) diyor ki: "Soru: Çekirge yemek câiz midir? Cevap: Çekirge yemek helâldir, boğazlanmasına da gerek yoktur."

427) Selman el-Farisi`den, peyğamber şöyle buyurmuştur: "Ben oğluma, Hârûn'un oğlunun ismiyle isim verdim(: Şabbîr ve Şabîr)."

İmam Buhari hadisin isnadın mechul olduğunu söylemiştir.[28] El-Heysemi "Mecmai Zevaid" (13/255/№12871) kitabında buyurmuştur: "Bunu Taberani rivayet etmiştir.

26 "Mizan" 2/11.
27 Muhammed Fuad Abdulbaki "el-Lülüü vel Mercan fi ma ittafaka bihi şeyhan" sayfa 755, №1275. Sağlam.
28 "Tarih el-Kebir" sayfa 2/130 №2001. DKİ.

Senedinde Berzea b. Abdurrahman vardır ki zayıf bir ravidir". Berzea b. Abdurrahman. Onun münker rivayetleri vardır. İbn Hibban: "Onun hadislerine ihticac etmek caiz değildir".[29]

Ibn Ebi Şeybe hadisi "el-Musannef" (17/166/№32849) eserinde mürsel olarak rivayet etmiştir: "Vekî', A'meş'ten, o da Sâlim'den rivayet etti. O şöyle dedi: Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: "Ben bu iki oğluma, Hârûn'un iki oğlunun ismiyle isim verdim: Şabber ve Şabîr." Muhakik Muhammed Avvame hadis hakkında buyurmuştur: "Hadisin senedi mürseldir; râvîleri sika (güvenilirdir). Sâlim, burada Ebû'l-Ca'd'ın oğludur." "Hâkim (3/165) bu hadisi rivayet etmiş, sahih olduğunu söylemiş ve Zehebî de bu hükme katılmıştır." Bu hüküme katılamıyorum. Hakimin senedi, ve Zehebenin hükmü hakkında biraz sonra bahsedeceğiz.

Ahmed, Bezzar[30], Ebu Davud et-Taylasi[31], Hakim "Müstedrek"te[32], ibn Hibban "Sahih"inde[33], ibn Asakir "Tarih"inde (13/170)[34] ve Taberani[35] benzer lafızlarla rivayet ettiği hadiste, Hani b. Hani`den, Hz Ali buyurmuştur: "Hz. Hasan doğduğu zaman Resulullah ﷺ geldi ve: "Oğlumu bana gösterin, bakalım ne isim koydunuz?" buyurdu. "Ona Harb ismini verdim" dedim. "Bilakis, o Hasan'dır" buyurdu. Sonra Hüseyin doğdu. Onun da adını Harb koydum. Gelip şöyle buyurdu: "Oğlumu bana gösterin, bakalım ne ad koydunuz?" "Ona Harb ismini verdim" deyince: "Hayır, o Hüseyin'dir" buyurdu. Üçüncü oğlum doğduğunda ona da Harb ismini verdim. Peygamber ﷺ gelip: "Oğlumu bana gösterin, bakalım ne isim koydunuz?" buyurdu. "Ona Harb adını koydum" dediğimde, "Hayır o, Muhessin'dir" dedi ve devam ederek: "Ben onlara Harun'un şu çocuklannın isimlerini taktım: Bişr, Beşir ve Mübeşşir" buyurdu."

İbn Sad hadisi "Tabakat" kitabında rivayet etmiştir: "Bize Ubeydullah b. Musa haber verdi; dedi ki: Bize İsrâîl haber verdi. O Ebû İshâk'tan, o Hâni b. Hâni'den, o da Ali'den şöyle dediğini rivayet etti: Hasan dünyaya geldiği zaman ona Harb ismini koydum. Resûlullah ﷺ geldi ve "Bana oğlumu gösterin bakalım; ona ne isim verdiniz?" dedi. Biz de, "Harb ismini koyduk." dedik. Bunun üzerine Resûlullah ﷺ, "Hayır, o Hasan'dır." dedi. Hüseyn doğduğu zaman da ona Harb ismini koydum. Resûlullah (sas), "Bana oğlumu gösterin bakalım; ona ne isim verdiniz?" dedi. Biz de, "Harb ismini koyduk." dedik. Bunun üzerine Resûlullah ﷺ, "Hayır, o Hüseyn'dir." dedi. Üçüncüsü dünyaya geldiğinde ona Harb ismini koydum. Resûlullah ﷺ, "Bana oğlumu gösterin bakalım; ona ne isim verdiniz?" dedi. Biz de, "Harb ismini koyduk." dedik. Bunun üzerine Resûlullah ﷺ, "Hayır, o Muhassin'dir." dedi. Sonra da, "Onlara Hârûn Peygamber'in çocuklarının isimlerini verdim; Şebber, Şebiyr ve Müşebbir" dedi."[36]

---

29 "Mizan" 2/11.
30 "el-Bahru Zahir maruf bi Musned el-Bezzar" 2/314/№742, Mektebetul Ulum vel Hikem.
31 Busiri "İthaful hayrat" 5/329/№4785.
32 3/180/№4773, 3/183/№4783, thk Mustafa Abdulkadir Ata, DKİ.
33 "Sahih ibn Hibban bi tertib ibn Balban" 15/409-410/№6958, thk Şueyb el-Arnaût, Mueseset Risale. Şeyh isnadın hasen olduğunu söylemiştir.
34 Darul Fikr.
35 "el-Kebir" 3/101/№2777.
36 6/398.

El-Heysemi “Mecmai Zevaid” (13/254/№12869) kitabında söylemiştir: “Hadisi Ahmed ve Bezzar rivayet etmiştir. Ancak Bezzar'da şu ibare geçer: "Ben onlara Harun'un şu çocuklarının isimlerini taktım: Cebr, Cübeyr ve Mücebbir." Hadisi Taberani de rivayet etmiştir. Ahmed ve Bezzar'ın ricali, güvenilir bir ravi olan Hani b. Hani hariç sahih ricalidir.” Hakimin “Müsterek”te hadisin senedin sahih olduğunu söylemiştir.

Maalesef İmam Hakim veya Heysemi'nin görüşüne katılamıyoruz. Hani b. Hani zayıftır. İbn Sad “Tabakat”ta (8/274/№3047)[37] söylemiştir: “[Hâni b. Hâni] el-Hemdânî. Ali b. Ebû Tâlib’den hadis rivayet etmiştir. Şîa taraftarıydı. Munkerul hadistir.”[38] İbnü’l-Medînî ise: "Meçhul (tanınmayan) biridir" demiştir. Harmale'nin Şâfiî'den nakline göre: "Hânî b. Hânî bilinmeyen biridir; hadis âlimleri onun hadisini sabit kabul etmezler; çünkü hâli meçhuldür." Nesâî dedi ki: "Hakkında bir sakınca yoktur." İbn Hibbân onu "es-Sikât" (güvenilirler) arasında zikretmiştir.[39] Ibn Hacer el-Askalani “Takrib” (№7314)te ravinin mestur olduğunu söylemiştir. Bu iki veya daha fazla güvenilir râvisi bulunduğu halde adâlet bakımından durumu bilinmeyen râvi hakkında kullanılan bir terim.

428) Ömer b. Muhammed el-Hehmadanî bize rivayet etti, Berke bize rivayet etti, Yusuf b. Esbât’tan, o da Süfyan’dan, o da Hâlid el-Haddâ’ten, o da Muhammed’den, o da Ebû Hüreyre’den – Peygamber ﷺ şöyle buyurdu: “Cünüp kimse için, üçer kez ağız çalkalama ve burna su çekme farzdır.”

Senedinde Berke b. Muhammed el-Halebi isminde ravi vardır. Yalanda ittham olunmuştur. İbn Hibban buyurmuştur ki, bu ravi hadisleri çaldırdı. Darakutni onun hadis uydurduğunu söylemiştir.[40]

Muhammed Aşık İlahi el-Berni “et-Teshilud Daruri li Mesail Kuduri” (sayfa 28) diyor ki: “Guslün farzları şunlardır: 1. Ağızdan boğaza kadar olan kısmı dolduracak çoklukta suyla gargara yapmak, 2. Genize ulaşacak şekilde burna su vermek, 3. Bir kerede tüm bedeni yıkamak.”

“Hasan b. Ziyad "Müsned"inde ravileri sika olan bir senet ile Ebu Hanife' den, Darakutni de Esbat, Abdullah b. Yezid, Ebu Hanife kanalıyla senedi ile birlikte İbn Abbas'tan ağza ve burna su vermeyi unutarak gusül abdesti alan kimse hakkında şöyle bir rivayet nakletmiştir: "Ağzına ve burnuna su verir ve namazını tekrar kılar." Bu hadis hasendir. Delil olarak kullanılması uygundur. Ayrıca İbn Sirin'in mürsel olarak naklettiği sahih bir rivayet de bunu desteklemektedir.[41]

37 Siyer.
38 Ebû Abdillâh Alâüddîn Moğultay b. Kılıç b. Abdillâh el-Bekcerî el-Hikrî “İkmal Tehzib el-Kemal” 12/124/№4922.
39 Allame Halil Ahmed es-Saharanfuri “Bezlul Mahcud fi Hali Ebi Davud” 6/12. Darul Fikr.
40 “Mizan” 2/12.
41 Esad Muhammed Said es-Sağırcı “Delilleriyle Hanefi Fıkhı” sayfa 80.

429) Ahmed b. Abdullah b. Şâbûr bize rivayet etti, Berke bize aktardı, Velîd bize rivayet etti, Evzâî'den, o Yahyâ'dan, o Ebû Seleme'den, o da Ebû Hüreyre'den şöyle nakletti: "Resûlullah ﷺ, Ebû Bekir, Ömer, Osman ve Ali dönemlerinde Müslüman, Yahudi ve Hristiyan için diyet miktarı eşitti. Muâviye halife olunca Yahudi ve Hristiyan için diyeti yarıya indirdi. Ömer b. Abdülaziz halife olduğunda ise bunu eski hükme döndürdü."

Berke b. Muhammed el-Halebi rivayetidir. Ibn Arrak "et-Tenzih" kitabında hadisin batıl olduğunu söylemiştir[42]

430) "Dünyanın ziyneti (süslü hali) yüz yirmi beşinci yılda kaldırılır."

Berke b. Muhammed el-Halebi rivayetidir. İbn Cevzi hadisin uydurma olduğunu söylemiştir.[43]

Ebu Yala hadisi farklı senedle rivayet etmiştir: Ebu Kureyb – ibn Ebi Fideyk – Abdulmalik b. Ziyad – Musab b. Musab – ibn Şihab – Ebi Seleme b. Abdurrahman – babasından.[44]

Sened zayıftır. İçinde Mus'ab b. Mus'ab vardır ki o zayıftır. Ayrıca isnadda inkıta (kopukluk) vardır; çünkü Ebû Seleme b. Abdurrahman, babasından (yani Abdurrahman'dan) işitmemiştir. Buna göre bu hadis bu isnadla zayıftır.

Heysemî, "Mecmau Zevâid"de bunu zikretmiş ve şöyle demiştir: "Onu Ebû Yaʿlâ ve Bezzâr rivayet etmiştir. İçinde Mus'ab b. Mus'ab vardır ki o zayıftır."

431) Buhârî "el-Müfred" adlı eserinde rivayet ettiği hadiste: Bize Affân anlattı, bize Ca'fer b. Süleyman anlattı, bize ʿUtaybe, Büreyd b. Asram'dan nakletti: Ali (radıyallahu anh)'ı şöyle derken işittim: "Ashâb-ı Suffa'dan bir adam vefat etti ve geride bir dinar ya da bir dirhem (borç) bıraktı. Bunun üzerine Allah Resûlü ﷺ şöyle buyurdu: "Arkadaşınıza siz namaz kılın." (yani kendisi kılmadı).[45]

İmam Buhari hadisin akabinde söylemiştir: "Utaybe ve Büreyde mechuldurler". Haber munkerdir. Senedinde Bureyd b. Eslam isminde ravi vardır. Bu adam hakkında mechuliyet var.[46]

İmam Bezzar ve Ahmed rivayet ettiği hadiste, Hz Cabir dedi ki: Bir adam vefat etmişti. Biz de onu yıkadık; kefenledik ve güzel kokular sürdük. Daha sonra da onu Resulullah ﷺ ' in yanına getirip kendisine: "Cenaze namazını kıldırır mısın?" diye sorduk. O da bir adım atarak: "Borcu var mı?" diye sordu. Ben de: "İki dinar (altın

42 "Tenzihu şeriatil merfua anil ahadisi şaniyatil merfua" 1/231/№59.
43 "el-Mevdua" 3/193; Zehebi "Tartib el-Mevdua" sayfa 288/№1026, thk Kamal Basyuni Zağlul, DKİ.
44 İbn Hacer el-Askalani "el-Metalibul Aliye bi Zevaid el-Mesanid es-Samaniye" 18/341/№4481. Darul Asima.
45 "Mizan" 2/13.
46 "Mizan" 2/13.

para)" dedim. Bunun üzerine Resulullah ﷺ namazı kıldırmadan geri döndü. Böyle oliınca Ebu Katade bu· borcu üstlendi. Resulullah ﷺ 'in yanına geldik. Ebu Katade dedi ki: "Onun borcunu ben üstleniyorum." Resulullah ﷺ de şöyle buyurdu: "Bu durumda Yüce Allah alacaklının hakkını kendisine vermiş ve ölü de bu sorumluluktan kurtulmuştur." Daha sonra da: "Evet" dedi ve onun namazını kıldırdı. Bu olaydan bir gün sonra: "İki dinara (borca) ne oldu?" diye sorunca dedim ki: "Adam daha dün öldü!" Ertesi gün yine tekrarlayınca dedim ki: "Onları sahibine verdim (borcu kapattm)." Bunun üzerine Resulullah ﷺ şöyle buyurdu: "İşte şimdi derisi serinledi."

El-Heysemi “Mecmai Zevaid” (4/497-498/№4208) kitabında söylemiştir: “Derim ki: Ebu Davud kısa bir metinle rivayet etmiştir. Hadisi Bezzar ve İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnadı hasendir.”

Nesai “Sünen” (№1934) kitabında, ve iman Tirmizi “Sünen”de (№1069), Abdullah b. Ebu Katade`dan, babasından rivayet etmiştir ki: “Rasûlullah ﷺ’e Ensardan bir adam cenaze namazı kılınması için getirilmişti. Peygamber ﷺ: “Arkadaşınızın namazını siz kıldırın çünkü onun borcu vardı” buyurdu. Ebu Katade onun borcunu ödemek bana aittir deyince, Rasûlullah ﷺ “Hepsini ödeyecek misin?” buyurdu. O da: “Evet hepsini ödeyeceğim” deyince onun namazını kıldırdı.”

İmam Tirmizi hadisin akabinde buyurmuştur: “Ebû Katâde hadisi hasen sahihtir. Bu konuda Câbir, Seleme b. Ekvâ’, Esma binti Yezîd’den de hadis rivâyet edilmiştir.”

Seleme b. Ekva`nın hadisini, imam Nesai “Sünen” (№1935) eserinde rivayet etmiştir: “Rasûlullah ﷺ’e bir cenaze getirildi ve: “Ey Allah’ın Rasûlü! bu kimsenin cenaze namazını kılıver” dediler Rasûlullah ﷺ: “Bu kimsenin borcu var mı?” diye sordu. “Evet var” dediler. “Borcuna karşılık bir şeyler bıraktı mı?” diye sordu. “Hayır bırakmadı” dediler. “Öyleyse arkadaşınızın namazını siz kılınız” buyurdu. Ensardan Ebu Katade adında biri: “Siz namazını kılın, borcunu ben ödeyeceğim” dedi. Rasûlullah ﷺ’de namazını kıldı.”

İmam Bezzar, Hz Ebu Hureyre`den rivayet ettiği hadiste, o şöyle buyurmuştur: “Resülullah ﷺ bir cenazenin başına gelip namazını kıldırmaya hazırlandı ki oradakiler kendisine: "Ya Resulallah! Onun borcu vardı" dediler. Bunun üzerine şöyle buyurdu: "Arkadaşınızı alıp götürün; onun cenaze namazını siz kılın." Oradaki bir adam: "Onun borcunu ben üstleniyorum" deyince Resulullah ﷺ kalkıp o kişinin cenaze namazını kıldırdı.

El-Heysemi “Mecmai Zevaid” (4/499/№4211) söylemiştir: “Ravileri Sahih ravileridir.”

Taberani “el-Mucemul Kebir” kitabında rivayet ettiği hadiste, Esma binti Yezid şöyle buyurmuştur: “Resulullah ﷺ Ensar' dan olan bir adamın cenaze namazını kıldırması için davet edilmişti. Naaş yere konulunca, cenaze namazını kıldırmak için ilerledi ve daha sonra da dönerek: "Arkadaşınızın borcu var mı?" diye sorunca onlar: "Evet, ya Resülallah! İki dinar" dediler. O da şöyle buyurdu: "O halde arkadaşınızın cenaze

namazını kendiniz kılın." Bunun üzerine Ebu Katade dedi ki: "Ya Resulullah! Onun yerine ben ödeyeceğim. Resülullah ﷺ de kalkıp o kişinin cenaze namazını kıldırdı."

El-Heysemi "Mecmai Zevaid" (4/502/№4216): "Ricali güvenilir kimselerdir."

432) "Mümin tek bir bağırsakla yer."[47]

Imam Muslim, Tirmizi (№1818) ve ibn Mace rivayet ettikleri hadiste, ibn Ömer şöyle buyurmuştur: "Rasûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur: "kafir yedi bağırsak dolduracak kadar yer mümin ise tek bağırsak dolduracak kadar yemek yer."

İmam Tirmizi söylemiştir: "Bu hadis hasen sahihtir. Bu konuda Ebû Hüreyre, Ebû Saîd, Ebû Basra el Gıfârî, Ebû Musa, Cehcah el Gıfârî, Meymûne ve Abdullah b. Amr'dan da hadis rivâyet edilmiştir."

433) "Ben, Allah'ın Resulü ﷺ ile birlikte toy[48] kuşunun eti yedim."

Senedinde Burey b. Ömer b. Sefine isminde ravi vardır. İbn Hacer "Takrib et-Tahzib" (№221, sayfa 92) kitabında şöyle buyurmuştur: "İbrahim b. Ömer b. Sefîne, lakabı Bureye'dir. Bu, İbrahim isminin küçültme şeklidir. Mastûr (hali bilinmeyen) bir ravidi." Buhari bu ravinin hadislerinin senedlerin mechul olduğunu söylemiştir.[49]

Hadisi imam Tirmizi "Sünen" (№1828) eserinde, Ebu Davud "Sünen"inde (№3797)[50], ibn Asakir "Tarih"inde (2/420)[51] rivayet etmiştir. Tirmizi hadisin akabinde buyurmuştur: "Bu hadis garib olup sadece bu şekliyle bilmekteyiz. İbrahim b. Ömer b. Sefîne'den, İbn ebî Fûdeyk hadis rivâyet etmiştir. Bu kimseye Büreyd b. Ömer b. Sefîne de denir." Allame Ebul Ala el-Mubarekfuri "Tühfetul Ehvazi bi Şerhi Cami et-Tirmizi"[52] kitabında illet olarak ravi İbrahim b. Abdurrahman b. Mehdi`ni de eklemiştir. Bu ravi Saduk olsada, münker rivayetler aktarmıştır.

Bu kuşun yenmesini yasaklayan herhangi bir metin bilmiyorum.

434) İbn Ebî Fudeyk, onun babasından, o da dedesinden şöyle rivayet etti: "Resûlullah ﷺ hacamat oldu, sonra bana dedi ki: "Bu kanı al ve göm." Ben ise onu içtim. Sonra bana sordu, ben de ona haber verdim. Bunun üzerine güldü."[53]

---

47 "Mizan" 2/13.
48 Toy (Otis tarda), toygiller (Otididae) familyasından çok ürkek bir kuş türü. Türkiye'nin en büyük kuş türü olan toy, aynı zamanda dünyada uçabilen en büyük kuşlardan biridir.
49 "Mizan" 2/15.
50 Darul ibn Hazm.
51 Thk Mustafa Abdulkadir Ata, DKİ.
52 5/391, DKİ.
53 "Mizan" 2/15.

Hadisi İmam Taberani rivayet etmiştir: “Sefine diyor ki: Hz. Peygamber ﷺ hacamat yaptırdı ve: "Bu kanı alıp hayvanlardan, kuşlardan ve insanlardan ırak bir yere göm!" buyurdu. Ben de oradan kaybolup onu içtim. Sonra bunu ona söyledim; güldü.”

El-Heysemi “Mecmai Zevaid”te (14/208/№14011) şöyle buyurmuştur: “Bu hadisi Taberani ve -güldüğünden bahsetmeden- Bezzar rivayet etmiştir. Taberani' nin ravileri güvenilir kimselerdir.” Üzülerek bu konuda İmam Heysemî ile aynı fikirde olmadığımı belirtmek zorundayım. Bu Burey b. Ömer b. Sefine`nin rivayetidir, ve yukarıda da belirttiğimiz gibi, onun râvî olarak durumu bilinmemektedir. Daha doğru imam Busiri`nin hükmüdür, “Ithaful Hayrat”[54] kitabında, hadisin akabinde imam “Bu isnad (bazı) ravilerin (bilinmemesi nedeniyle) meçhuldür.”

İmam Beyhaki hadisi “Şuabul İman” (6/370-371/№6070) kitabında şu senedle rivayet etmiştir: “Ebu Bekr b. el-Haris – Ebu Muhammed b. Hayyan – Ebu Harish el-Kilabi – Muhammed b. Ömer b. el-Velid – ibn Ebi Fudeyk – Yezid (!) b. Ömer b. Sefine – babasından – dedesinden.”

Muhtemelen burada bir yazım hatası var. Ömer bin Sefine'nin bu isme sahip bir oğlunu bulamadım ve büyük ihtimalle burada yine Buray'dan bahsediliyor.

435) “Ey Allah'ın Resulü, yıldızlar kadar çok iyilikleri olan bir adam var mı? O da dedi ki: Evet, Ömer, onun yaptıkları da senin babanın iyiliklerinden sadece biridir, ey Aişe.”

Uydurma hadisdir. Senedinde Burey b. Muhammed isminde ravi vardır, o hilekâr yalancı idi. Hadislere sened uydururdu, bu hadisi Sahihayn (Buhârî ve Müslim) senediyle İsmail es-Saffâr’dan zikretmiştir. Hatîb dedi ki: Bu isnadla kitabında gerçekten metinleri çok münker olan birkaç hadis rivayet etmiştir. [55]

436) Hişâm’dan, o da babasından, o da Âişe’den (rivayet etti): Peygamber ﷺ, Hasan ve Hüseyin’in bevlettiği bir yerde namaz kılardı. Âişe (buna) bir şey söyleyince, (Peygamber ﷺ) şöyle dedi: “Ey Humeyra! Bilmez misin ki kul Allah’a bir secde ettiğinde, Allah onun secde ettiği yeri yedi yer katına kadar temizler.”

Aliyyu’l-Karî’ye göre içinde ‘ey Humeyra’ olan bütün hadisler “uydurma”dır.[56] Hadisin senedinde Buzey b. Hassan isminde ravi vardır. Yalanda ittiham olunmuştur. İbn Hibbân dedi ki: “Güvenilir ravilerden uydurma şeyler (rivayet) eder; sanki bunu kasten yapar gibidir.”[57]Allame Ebul Fadl Muhammed b. Tahir söylemiştir: “Senedinde Buzey b. Hassan (vardır), uydurmalar rivayet ederdi”.[58]

54 7/92, Dârü’l-Vatan Neşriyatı.
55 “Mizan” 2/15.
56 Şevkani “Fevaid el-Mecmua” sayfa 122.
57 “Mizan” 2/15.
58 Ebul Fadl Muhammed b. Tahir b. Ahmed el-Makdisi “Kitab Tezkitarul Mevdua” sayfa 21, 1323 hicri.

437) “Yemeğinizi zikir ve namaz ile eritin (yemeğin üzeri ne sakın uyumayın, yoksa kalbiniz gafil olur)[59].”

Buzey b. Hassan `ın rivayetidir.

438) “Bir zaman gelecek ki, insanlar mescitlerde halka halka oturacaklar ve tek dertleri dünya olacak. Kim onlarla birlikte otururşa, Allah onunla ilgilenmeyecektir (Allah’ın ona ihtiyacı olmayacaktır).”

Hadisi Ebu Amr ed-Dani “es-Sünen”de[60], Ebu Nuaym el-İsfahani “Hilliye”sinde[61], Hafız Ebu Bekir ibn Ebi Asim “Zühd”[62] eserinde rivayet etmiştir.

Buzey’ b. Hassan`ın rivayetidir. İbn ʿAdî dedi ki: “Bu râvinin buna benzer münker rivayetleri vardır, bunlarda kendisine tâbi olunmaz.”[63] İbn Cevzi “el-İlel”[64] eserinde buyurmuştur: “Bu hadis Resûlullahﷺ'tan sahih değildir. Bu hadiste itham edilen kişi Buzey’dir. Dârakutnî şöyle dedi: “Bu rivayeti ondan başkası rivayet etmemiştir.” Ve dedi ki: “Buzey’ metruk (terk edilmiş) biridir.” İbn Hibbân dedi ki: “Buzey’, sika râvîlerden uydurma şeyler rivayet eder, sanki bunu bilerek yapmaktadır.” İmam Ebu Nuaym hadisin akabinde söylemiştir: “Ameşin hadislerininde ğarip bir rivayettir; bu hadisi İbn Sadrân’dan Buzey ‘den tek başına rivyaet etmiştir. Beziy’ ise Basralı el-Ḫıṣṣāf’tır (tam adıyla Ḫıṣṣāf el-Başrî) ve hadis konusunda zayıftır[65].”

439) “"Kadının, kölesiyle yolculuk yapması kayıptır.”

Hafız ibn Hacer senedin zayıf olduğunu söylemiştir.[66] Senedinde Buzey’ b. Abdurrahman isminde ravi vardır. Ebu Hatim onu zayıf saymıştır.[67]

Hadisi İmam Bezzar rivayet etmiştir, imam el-Heysemi “Mecmai Zevaid” (5/462/№5302) kitabında buyurmuştur: “Hadisi Bezzar ve “el-Mucemu'l evsat”ta Taberani rivayet etmiştir. Ebu Hatim, isnadında bulunan Buzey b. Abdirrahman'ın zayıf olduğunu bildirmiştir. Bunun dışındakiler· güvenilirdir.”

---

59 Bu parça Acluni`nin “Keşful Hafa” (1/172) kitabından alıntıdır.
60 Ebu Amr Osman b. Said el-Mukri ed-Dani “Es-sünenü’l-vâridetü fi’l-fiteni ve gavâilihâ ve’s-sâʿati ve eşrâtihâ” 1/665/№305, thk dok. Ridaullah b. Muhammed İdris el-Mubarekfuri, Darul Asima.
61 “Hilliyetul Evliya” 4/109, DKİ. Türk çapında hadisi malesef bulamadım.
62 Ebu Bekir Ahmed b. Ömer b. Ebi Asim eş-Şeybani “Kitabu Zühd” 114/№284, DKİ.
63 “Mizan” 2/16.
64 “el-İlel el Mutenahiyye fil Ahadis el-Vahiyye” 1/410/№692, DKİ.
65 وَاهِي الْحَدِيْث - Bu, cerh derecelerinin beşinci mertebesine ait bir ifadedir; bu mertebedeki râvîlerin hadisleri delil olarak değil, sadece ibret (mukayese ve karşılaştırma) için yazılır.
66 Nebil b. Mansur b. Yakub el-Kuveyti “Enîsü’s-Sârî fi Tahric ve Tahkik el-Ahadis allati zakkaruha el-Hafız ibn Hacer el-Askalani fi Feth el-Bari” 1/3302.
67 “Mizan” 2/16.

440) “Kur’ân beşer âyet şeklinde nazil olmuştur. Bu sebeple Kur’ân’ı beşer âyet şeklinde ezberleyen unutmaz. Sadece En‘âm sûresi toplu olarak nazil olmuştur. Bu sûre nazil olurken her semada ona yetmiş melek eşlik etmiştir, tâ ki onu Peygamber ﷺ'e ulaştırdılar. Hiçbir zaman bir hastaya onu okumadım ki, Allah ona şifa vermesin.”

Uydurmadır. Senedinde Buzey b. Ubeyd b. Buzey el-Mukri el-Bezzaz isminde ravi vardır. Tanınmıyor.[68]

Şuabu’l-İman’da Beyhakî ve Hatîb, Tarih’te Ali b. Ebî Tâlib’den bildiriyor: “Kur’ân beşer âyet şeklinde nazil olmuştur. Bu sebeple Kur’ân’ı beşer âyet şeklinde ezberleyen unutmaz. Sadece En‘âm sûresi toplu olarak nazil olmuştur. Bu sûre nazil olurken her semada ona yetmiş melek eşlik etmiştir. Bu sûre hangi hastaya okunsa muhakkak ki Allah o hastaya şifa verir.” İmam Beyhaki hadisin zayıf olduğunu söylemiştir.[69]

441) Buzey Ebü’l-Havârî, Enes’ten (rivayet etti): “Biz, Resûlullah ﷺ zamanında suyu deve derileriyle taşıyorduk (ve o bunu bize inkar etmemiştir).”

Buzey Ebül-Havari tanınmamaktadır. Beyhaki “Sünen el-Kübra”[70] kitabında hadisin senedin kuvvetli olmadığını söylemiştir.

Hadisi Taberani[71] rivayet etmiştir, el-Heysemi “Mecmai Zevaid” (10/279/№10095) kitabında buyurmuştur: “Hadisi Taberani, el-Mu'cemu'l-Evsat'ta rivayet etmiş olup senedinde zayıf sayılan Ebü'l-Havari bulunmaktadır. Bu ravi aynı zamanda güvenilir sayılmıştır.”

Ibn Mende el-Isbahani “Fethul Bab”[72] kitabında söylemiştir: “Ebül-Havari: Buzey b. Abdurrahman el-Basri. Enes b. Malik`ten, peyğamber ﷺ hadis rivayet etmiştir. Ondan Minhal b. Bahr el-Basri rivayet etmiştir, ve onu Ebül-Havari Buzey isimlendirmiştir.”

442) “Bana ait olduğu söylenen bir hadis size ulaşırsa ve bu söz bene yakışırsa, bilin ki onu gerçekten ben söylemişimdir. Ama bana yakışmayacak bir söz ise, bilin ki o bana ait değildir; ben öyle bir şey söylemedim.”

Ebû Hâtim dedi ki: “Bu hadis münkerdir; güvenilir raviler bunu (peyğambere kadar ulaşan isnadla) rivayet etmemiştirler.”[73]

---

68 “Mizan” 2/16.
69 “Ed-Dürrü’l-Mensûr” 6/19, Oçak.
70 1/22, Hindistan baskısı. Alaüddin b. ALİ b. Osman İbnü Türkmani el- Mardini`nin “el- Cevherü'n- Naki fi'r- Reddi ale'l- Beyhaki” kitapı ile birlikte.
71 “el-Mucem el-Evsat” 4/302/№6055, DKİ.
72 eş-Şeyh el-İmâm Ebū ʿAbdillāh ʿAbdurraḥmān b. İbrāhīm b. Mendeh el-Iṣbahānī “Fethul Bab fi Kunya vel Alkab” sayfa 275, №2353, Mektebetul Kevser, Riyad.
73 “Mizan” 2/17.

443) “Önceden kılmış olsan bile insanlarla birlikte cemaatle tekrar namaz kıl.”

İmam Nesai hadisi “Sünen” (№848) eserinde rivayet etmiştir: “Mıhcen (r.a)’den rivâyete göre, Mıhcen, bir mecliste Rasûlullah ﷺ ile beraber bulunuyordu, ezan okundu. Rasûlullah ﷺ kalkıp namaza gitti sonra döndü Mıhcen hala o meclisteydi. Rasûlullah ﷺ ona: “Sen Müslüman değil misin?” diye sordu Mıhcen: “Müslümanım, fakat ben; evimde kılmıştım” dedi. Bunun üzerine Rasûlullah ﷺ: “Mescide geldiğinde önceden kılmış olsan bile insanlarla birlikte cemaatle tekrar namaz kıl” buyurdular.”

Bu hadisi imam Malik “Muvatta”[74] eserinde, Tahavi “Şerhul Meanil Esar”da[75], İmam Hakim “Müstedrek” (1/371/№890)[76] kitabında, hadis sahihtir kaydıyla, rivayet etmiştir.

İmam en-Nimavi hadisin senedin sahih olduğunu söylemiştir.[77]Senedinde Mihcenin oğlu Büsr b. Mihcen ed-Dîlî vardır. İmam Zehebi, onun durumu bilinmiyor, söylemiştir.[78] Ebü’l-Hasenât el-Leknevî “et-Taʿlîḳu’l-mümecced”[79] kitabında, buyurmuştur ki: “Tabiî, sâdûk (doğru sözlüdür); (İbn Hacer’in) Takrîb’de bu şekilde geçmektedir.”

Ama bu hadisin başka rivayetlerden sahih (güvenilir) şahitleri vardır. İmam Malik “Muvatta”[80] kitabında altın bir isnadla rivayet etmiştir: “Nâfi'den: Bir adam Abdullah b. Ömer (r.a.)'e: “Evimde namazı kıldıktan sonra cemaatle namaza yetişiyorum. Cemaatle tekrar kılayım mı?” dedi. Abdullah b. Ömer: “Evet.” deyince adam: “Hangisini vakit namazı, hangisini nafile namazı sayayım?” deyince İbni Ömer: “O sana mı ait ki? O ancak Allah'a aittir. Hangisini dilerse onu sayar.” dedi.

Hadis sahihtir.

Yahya b. Said anlatıyor: Bir adam Said b. el-Müseyyeb'e: “Evimde namazı kıldıktan sonra mescide gidiyorum, imamı namazda buluyorum. Onunla tekrar kılayım mı?” diye sordu. Said: “Evet.” deyince adam “Hangisi benim vakit namazım olur?” dedi. Said: “Onları sen mi tayin edeceksin? Bu ancak Allah’a aittir.” dedi.

İmam Mâlik, Afîf es-Sehmî'den rivayet eder: Esed oğullarından bir adam Ebû Eyyub el-Ensari (r.a.)'ye: “Evimde namazı kıldıktan sonra mescide gidiyorum, imamı namazda buluyorum. Onunla da kılayım mı?” diye sordu. Ebû Eyyub da: “Evet. Onunla da kıl. Kim böyle yaparsa cemaat namazı sevabına nail olur.” dedi.[81]

---

74 1/232/№8, Beyan yayınları.
75 2/440/№2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101.
76 DKİ.
77 Şeyh Allame Zahir Ahsen en-Nimavi “Eseru Sünen Maa Talikal Hisan” 1/111/№750, DKİ.
78 “Mizan” 2/18.
79 Ebü’l-Hasenât Muhammed Abdülhay b. Muhammed Abdilhalîm b. Muhammed Emînillâh es-Sihâlevî el-Leknevî (1848-1886) “et-Taʿlîḳu’l-mümecced ʿalâ Muvaṭṭaʾi’l-İmâm Muḥammed” 1/440, DKİ. Bu İmam Mâlik’in el-Muvaṭṭaʾının Muhammed b. Hasan eş-Şeybânî rivayetinin şerhidir.
80 1/233/№9.
81 1/233/№10, 11.

444) el-Beşşar b. el-Hakim, Sâbit yoluyla Enes'ten şu hadis rivayet edilmiştir: "Ey Ebû Zerr! Sana güzel ahlâkı ve uzun susmayı (az konuşmayı) tavsiye ederim. Zira mahlûkatın işlediği ameller arasında bunlara denk gelen yoktur."

Hadisin senedinde el-Beşşar b. el-Hakim ed-Dabbi el-Basri vardır. Ebû Zurʿa dedi ki: "Hadisi munkerdir", söylemiştir. İbn Hibbân dedi ki: "Sâbit'ten, onun (Sâbit'in) hadislerinden olmayan bazı şeyleri tek başına rivayet eder."[82] el-Hâfız Şerefuddîn ed-Deylemî "el-Metceru'r-râbiḥ fî Sevâbi'l-ʿameli'ṣ-ṣâliḥ" kitabında buyurmuştur: "Ebu Yala, Bezzar ve Taberani rivayet etmiştir, ve birinin senedi sahihtir."[83] İmam Suyuti "ed-Dürrü'l-Mensûr"da hadisi İbn Ebî'd-Dünyâ, Ebû Ya'lâ ve Taberânî istinaden zikretmiştir, ve senedin ceyyid (iyi) olduğunu söylemiştir. [84] Şeyḫ Muḥammed es-Sefârînî "Ğizâu'l-Elbâb" kitabında hadisi İbn Ebî'd-Dünyâ, Taberânî, Bezzâr ve Ebû Ya'lâ`dan nakletmiştir, ve ravilerik sika, ve senedin ceyyid olduğuna hükm vermiştir. [85] Dr. Hamza Ahmed ez-Zeyn hadisin hasen olduğunu söylemiştir.[86]

Ebû'ş-Şeyh "es-Sevâb" adlı eserinde Ebü'd-Derdâ (radıyallahu anh) rivayet etti ki. Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: "Ey Ebü'd-Derdâ! Sana yükü hafif, fakat mükafatı büyük olan ve hiç kimsenin Allah Teala'nın huzuruna bunlar gibi bir şeyle çıkamayacağı iki şeyi haber vereyim mi? Uzun sükût ve güzel ahlak." [87]

445) "Kişi sadakasını bizzat kendisi versin; çünkü onu (sadakasını dağıtması için vekil kıldığı kimse) aldatırsa, bu durumda sevap kazanamaz."[88]

Yani, eğer bir kişi sadakasını başkasına (meselâ bir aracıya) vermeyi emreder de o kişi onu aldatırsa (bir kısmını zimmetine geçirirse veya doğru şekilde ulaştırmazsa), o zaman bu kişi tam anlamıyla sevap elde edemez. Çünkü kendisi doğrudan çaba sarf etmemiş.

Hadis münkerdir. Senedinde Ebu Nuaym Beşşar b. Kirat en-Neysaburi vardır. Ebû Zur'a onu yalancılıkla itham etmiştir. Ebû Hâtim ise: "Ona dayanılarak delil getirilmez" demiştir. İbn Adî de şöyle demiştir: "[Muhafaza edilmemiş (bozuk) hadisler rivayet etmiştir]; zayıflığa daha yakındır."[89]

82 "Mizan" 2/19.
83 el-Hâfız Şerefuddîn Abdurrahmân b. Ahmed ed-Deylemî "el-Metceru'r-râbiḥ fî Sevâbi'l-ʿameli'ṣ-ṣâliḥ" sayfa 398, №1573, DKİ.
84 "Ed-Dürrü'l-Mensûr" 4/27.
85 eş-Şeyḫ Muḥammed b. Aḥmed b. Sâlim es-Sefârînî el-Ḥanbelî "Ğizâu'l-Elbab şerḥ Manẓûmetü'l-Âdâb" 1/250, thk Muhammed Abdulaziz el-Halidi, DKİ.
86 Ebu Abdullah Muhammed b. Abdulvahid el-Hanbeli, Diya el-Makdisi "Sihahul hadis fima ittafaku aleyhi ahlelhadis" 5/444/№19478, thk Hamza Ahmed Zeyn, DKİ.
87 el-Hâfız Şerefuddîn ed-Deylemî "el-Metceru'r-râbiḥ fî Sevâbi'l-ʿameli'ṣ-ṣâliḥ" sayfa 398, №1573, DKİ; es-Suyuti "Ed-Dürrü'l-Mensûr" 4/28.
88 لِيُباشِرِ الرَّجُلُ دِرْهَمَهُ بِنَفْسِهِ، فَإِنَّهُ لا يُؤْجَرُ عَلَى عَتْبَتِهِ
89 "Mizan" 2/20.

446) “Yemin (sonucu itibarı ile) ancak ya günaha girmektir veyâ pişmanlık duymaktır.”

Senedinde imam Vaki’nin şeyhi Beşşar b. Kidam el-Kufi vardır. Ebu Zura onu zayıf saymıştır.[90] İbn Hacer el-Askalani “Takrib”de onun zayıf olduğunu söylemiştir. İbn el-Kaysaranî “Atraf”ta şöyle buyurmuştur: “Beşşâr b. Kedâm es-Sülemî bu hadisten başka hiçbir hadisi senedli (isnâd ile) olarak rivayet etmemiştir. Bu hadisi ise sadece Muhammed b. Zeyd, Abdullah b. Ömer’den, o da Peygamber’den ﷺ senedli olarak rivayet etmiştir. Beşşâr’dan bu hadisi Ebû Muâviye ed-Darîr ve Yezîd b. Abdülazîz b. Siyâh rivayet etmiştir.”[91]

Hadisi ibn Mace “Sünen” (№2103) eserinde aktarmıştır.

Sindî, Zevâid türünden olan bu hadisten kastedilen mânânın şöyle olduğunu söylemiştir: Yani bir şeyi yapmak veya söylemek üzere yemin eden kişi, üzerine yemin ettiği şeyi yerine getirmez ve kefâretini de ödemezse günaha girmiş olur. O günahı gidermek için kefâret ödemesi gerekir. Şayet üzerine yemin ettiği şeyi ifa eder veya kefâret öderse genel olarak yemin ettiğine pişman olur. Bu itibarla yemin etmenin sonucu çoğu zaman ya günaha girmektir, ya da pişmanlık duymaktır. Şu halde en uygunu yemin etmemektir.[92]

el-Munâvî şöyle açıklamıştır: “Yani eğer yemin edersen, ya yeminini bozarsın ya da bozma korkusuyla istemediğin şeyi yapmak zorunda kalırsın ve pişman olursun.” Atasözlerinde de şöyle geçer: “Yemin, ya bozmak ya da pişmanlık getirir.”[93]

447) Enes (b. Malik) şöyle dedi: “Osman, Peygamber Efendimiz'in kızıyla birlikte Habeşistan'a hicret etti. Peygamber Efendimiz ﷺ onlardan haber alamayınca dışarı çıkıp haber beklerdi. Şöyle derdi: “Allah onlara dostluk etti. Şüphesiz Osman, Lut’tan sonra ailesiyle birlikte Allah’a hicret eden ilk kişidir.”[94]

Senedinde Ebu Osman Beşşar b. Musa el-Haffaf isminde ravi vardır. Buhârî dedi ki: "Ondan (bazı şeyler) yazdım, ancak hadislerini terk ettim. Yahyâ ve Nesâî şöyle dedi: "Güvenilir (sika) değildir.” Ebû Zur‘a dedi ki: "Zayıftır.” Ibn'ul-Ghallâbî dedi ki: İbn Maîn şöyle demiştir: “Beşşâr el-Haffâf yalancılardandır.”

Ebû Ya‘lâ ve İbn Merdûye, Enes’ten bildirir: Müslümanlardan ailesiyle beraber Habeşistan’a hicret eden ilk kişi Osman b. Affân’dır. Hz. Peygamber ﷺ: “Allah onlara dostluk etti. Zira Lut’tan sonra Allah için ailesiyle hicret eden ilk kişi Osman’dır” buyurdu.

---

90 “Mizan” 2/20.
91 İmam Ebu’l-Faḍl Muḥammad b. Ṭâhir b. ʿAlî el-Maqdisî eş-Şeybânî “Aṭrâf al-Gharâ’ib wa-l-Afrâd min Ḥadîth Rasûl Allâh” 3/413, DKİ.
92 Şeyh Haydar Hatipoğlu “Sünen ibni Mace tercemesi ve şerhi” 6/45.
93 Şihabuddin Ahmed b. Muhammed b. Hacer el-Heytemi “el-Fethul Mubin bi Şerhil Arbain li imam en-Nevevi” sayfa 74, DKİ.
94 “Mizan” 2/20.

İbn Mende ve İbn Asâkir, Ebû Bekr'in kızı Esmâ'dan bildirir: Hz. Osman Habeşistan'a hicret edince, Resûlullah ﷺ: "Osman, İbrâhîm ve Lut'tan sonra hicret eden ilk kişidir" buyurmuştur.

İbn Asâkir, Taberânî ve Hâkim'in Kunâ'da Zeyd b. Sâbit'ten bildirdiğine göre Resûlullah ﷺ: "Osman ve Rukiye ile Lut'un arasında hicret eden hiç kimse yoktur" buyurmuştur.

İbn Asâkir'in bildirdiğine göre İbn Abbâs: "Lut'un (aleyhisselâm), İbrâhîm'in (aleyhisselâm) yanına hicret ettiği gibi Resûlullah'ın ﷺ yanına hicret eden ilk kişi Osman b. Affân'dır" dedi.[95]

Ibn Hacer el-Askalani hadisi "el-Metalibu Aliye"[96] kitabında, Beşşar b. Musa – el-Hasan b. Ziyad - Katade'den zayıf isnadla mürsel şekilde rivayet etmiştir. Ebu Bekr ibn Asim "Sünen"[97] kitabında bunu ayni isnadla, lakin Enes b. Malik'ten merfu şeklinde rivayet etmiştir.

448) Bişr, Evzâî'den, Mekhûl'dan, Vasıle'den[98]: "Nebî ﷺ ihtiyaç hatırlamak istediğinde yüzüğüne bir ip bağlardı."

Senedinde Ebu Amr Bişr b. İbrahim el-Ensari el-Mafluc isminde ravi vardır. Ukayīlî dedi ki: "Evzâî'den uydurma (hadisler) rivayet ederdi." İbn Adî dedi ki: "O, bana göre hadis uyduranlardandır." İbn Hibbân dedi ki: "Güvenilir ravîlere hadis uydururdu."[99] Rivayet, İbn Ömer'den de aktarılmıştır; Hafız Irâkî, her iki rivayetin senedinin de zayıf olduğunu belirtmiştir.[100]

Mulla Ali el-Kari söylemiştir: "Zayıf bir haberde, Nebî ﷺ bir ihtiyaç istediğinde yüzüğüne bir ip bağlardı. Ebû Ya'lâ'nın rivayetinde ise, Nebî ﷺ bir ihtiyacını unutacağından endişe ettiğinde onu hatırlamak için parmağına ip bağlardı. Ancak bu rivayet için "uydurmadır" da denilmiştir. Bunu İbn Hacer zikretmiştir. En doğrusunu Allah Teâlâ bilir."[101]

İsmail Acluni "Keşful Hafa" (2/443) kitabında buyurmuştur: "Ebû Ya'lâ'nın İbn Ömer'den rivayet ettiğine göre, Nebî sallallahu aleyhi ve sellem, bir ihtiyacını unutmaktan endişe ettiği zaman, onu hatırlamak maksadıyla parmağına ip bağlardı. Ancak bu hadisin isnadında Sâlim b. Abdüla'lâ adında bir ravi bulunmaktadır. İbn Hibbân bu raviyi hadis uydurmacılığı ile itham etmiş; Ebû Hâtim de bu hadis özelinde onu suçlamış ve "Bu hadis bâtıldır" demiştir. Ayrıca İbn Şâhîn en-Nâsih ve'l-mensûh isimli eserinde böyle bir tutumun yasaklandığı haberini rivayet ettikten sonra "Bu

95 "Ed-Dürrü'l-Mensûr" 12/516.
96 16/53/№3916, Darul Asima.
97 Hafız Ebu Bekir Ömer b. Ebi Asim ed-Dahhak b. Muhalled eş-Şeybani" sayfa 596, №1311.
98 Sahabi Ebü'l-Eska' Vâsile b. el-Eska' b. Kâ'b (Abdiluzzâ) el-Leysî (ö. 85/704 [?]).
99 "Mizan" 2/21.
100 Murtaza Zebidi "İthafus Sadatil Muttakin bi Şerh İhya Ulum ad-Din" 8/254, DKİ; "Feyzul Kadi Şerhu Camius Sağır" 5/126.
101 "Camiul Vusul fi Şerhil Şemail Resul" 1/219, DKİ.

hadisin bütün isnadları münkerdir; içlerinden herhangi birinin sahih olduğunu bilmiyoruz" demektedir. Yine İbn Adi'in zayıf bir isnadla Vâsıle'den aktardığına göre, Nebî sallallahu aleyhi ve sellem bir ihtiyacını görmek istediği vakit yüzüğüne bir ip bağlardı. Keza Dârekutnî'nin rivayetine göre, Râfi' b. Hadîc şunu anlatmıştır: Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in elinde bir ip görünce "Bu nedir?" diye sordum. Allah Rasûlü "Onun sayesinde (ihtiyacımı) hatırlıyorum" buyurdu. Öte yandan İbn Sa'd ve Hâkim de bu hadisi İbn Ömer'den şu lafızla rivayet etmektedirler: "(Allah Rasûlü) bir ihtiyacını unutmaktan endişe ettiği zaman serçe parmağına yahut yüzüğüne ip bağlardı."

449) Bişr - Evzâî – ez-Zührî – Saîd – Âişe isnadıyla ve merfû olarak (yani Peygamber ﷺ'e isnatla) şöyle rivayet edilmiştir: "Bir kul bir günah işleyip de bundan üzüntü duyarsa, bu ona bağışlanır; isterse istiğfar etmemiş olsun."

Bişr b. Ibrahim el-Mafluc rivayetidir, ve o kezzabdır.

450) Abadile; Abdullah b. Ömer, Abdullah b. Abbas, Abdullah b. ez Zübeyr ve Abdullah b. Amr'ın bildirdiklerine göre Resulullah ﷺ şöyle buyurmuştur: "Kıssa anlatanı gazap bekler; dinleyeni rahmet bekler; tüccarı rızık bekler; malıyla övüneni lanet bekler; ağıtçı kadın ve çevresindekilere Allah'ın ve meleklerin laneti vardır."

Bişr b. Ibrahim el-Mafluc rivayetidir, ve o kezzabdır.[102]

Taberani hadisi kendi senedle, küçük lafız farkı ile rivayet etmiştir: ""Kıssacı gazap beklerken dinleyici rahmet bekler. Tacir, rızık beklerken muhtekir (ihtikar yapan/stokcıı), lanet bekler. Ağıtçı ve etraftndaki kadınlar Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların lanetine uğrasın."

El-Heysemi "Mecmai Zevaid" (1/524-525/№914) kitabında buyurmuştur: "Hadisi Taberani, "Mu'cemu'l-kebir"de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Abdullah b. Mücahid b. Cebr ve ravisi Bişr b. Abdurrahman el-Ensari'yi zikredenlere rastlamadım."

451) "Nice câhil ibadet eden vardır, nice fâcir (günahkâr) âlim vardır. Bu ikisinden sakının. Çünkü onlar, fitneye düşenler için bile bir fitne sebebidir."

Bişr b. Ibrahim el-Mafluc rivayetidir. Hadisi ibn Asakir "Tarih"te (6/23) rivayet etmiştir.

102 "Mizan" 2/22.

452) Dâhir b. Nûh – Bişr b. İbrâhîm – Ebû Hazra – Hasan – Ebû Hureyre isnadıyla gelen hadiste: "Şüphesiz Allah ve melekleri, günahlarını itiraf edenlere rahmet eder."

Hadisi ibn Beşran "el-Amali"de[103], Ebû İsmâʿîl el-Herevî "Zemmu'l-Kelâmi ve Ehlih"de[104] rivayet etmiştir.

Bişr b. Ibrahim el-Mafluc rivayetidir. İbn Cevzi "el-Mevdua" kitabında buyurmuştur: "Bu hadis, Resûlullah ﷺ'tan sahih değildir[105]. İbn Adî şöyle demiştir: "Bişr b. İbrâhîm'in bâtıl hadisleri vardır; o, güvenilir ravîler adına hadis uyduranlardandır." İbn Hibbân da şöyle demiştir: "Güvenilir ravîler adına hadis uydururdu."[106]

453) "İki madde vardır ki asla bozulmaz: şirdan ve yumurta"[107] ya "İki şey ölmez: şirdan ve yumurta."

Hadisi Ebu Nuaym el-İsbahani "Tarihul Asbahan"da[108] nakletmiştir. Bişr b. Ibrahim el-Mafluc rivayetidir.

454) Abdurrahhâb b. Mücâhid'in, babasından, onun da Ali'den, onun da Nebî ﷺ'den rivayet ettiğine göre: "Amel ile iman ortaktır, kardeştir; onlardan biri, diğeri olmadan kabul edilmez."

Bişr b. Ibrahim el-Mafluc rivayetidir.

455) Hz. Âişe anlatıyor: Muâz b. Cebel, Ensar'dan bir adamın evliliğinde hazır bulundu. Resûlullah ﷺ de onunla beraberdi. Resûlullah ﷺ, Ensar'dan olan adamı nişanladı ve onu nikâhlayıp şöyle buyurdu: "Ülfet, hayır ve bereket üzerine olsun. Arkadaşınızın başı üzerinde def çalın." İnsanlar adamın başı üzerinde def çaldılar. İnsanların üzerine saçıldı. Bunun üzerine Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: "Ne güzel bir gelenek, kapışmayacak mısınız?" Oradakiler: "Ya Resûlallah! Sen bizi, falan ve falan günde kapışmayı yasaklamıştın" deyince, Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: "Ben askerlerin (ganimet mallarını) kapışmalarını yasaklamıştım. Düğünde saçılan şeyleri kapışmayı yasaklamadım. Öyleyse şimdi kapışın." Muâz b. Cebel der ki: "Vallahi, ﷺ'in o kapışılan şeylere bizi çektiğini ve bizim de O'nu çektiğimize şahit oldum."

El-Heysemi "Mecmai Zevaid" (7/502-503/№7542) kitabında hadisin akabinde buyurmuştur: "Hadisi Taberânî, el-Mu'cemu'l-evsat'ta ve şu ibarelerle el-Mu'cemu'l-kebîr'de şu ziyade ile rivayet etmiştir: "Hayır, bereket, ülfet, uğur ve rızıkta bolluk

103 Abdulmelik b. Muhammed b. Abdullah b. Beşran "el-Amali" sayfa 83/№160, Darul Vatan.
104 Ebû İsmâîl Abdullāh b. Muhammed b. Alî el-Ensârî el-Herevî (ö. 481/1089) "Ẕemmü'l-kelâm ve ehlih" 4/356/№1222, Mektebetul Ğuraba el-Eseriye.
105 Suyuti "Leal el-Masnua" 2/263, DKİ; Şevkani "Fevaid el-Mecmua" 234/№49, DKİ.
106 3/124.
107 «مُضغتانِ لا يموتانِ: الأُنفُحةُ والبَيْضُ»
108 Ebu Nuaym Ahmed b. Abdullah b. Ahmed el-İsbahani "Tarihul Asbahan zikru Ahbaru Asbahan" 339/№1899.

üzerine olsun. Allah size (bu evliliği) bereketli kılsın," el-Mu'cemu'l-evsat'ın senedinden geçen Bişr b. İbrâhîm, hadis uyduran biridir. el-Mu'cemu'l-kebîr'in isnadında geçen Hâşim oğullarının azatlısı olan Hâzım ise, hadisi Limâze'den nakletmiştir. İkisinin biyografisini yazana rastlamadım. Buradaki Limâze, müteahhil olan Ebu Sevr b. Yezîd'den rivayet eder. Bu kişi İbn Zebbâr değildir. Çünkü İbn Zebbâr, Ali b. Ebî Tâlib gibilerinden hadis rivayet eder. el-Mu'cemu'l-kebîr'in diğer rivayetinde bu yoktur."

İbn Cevzi "el-Mevdua"(1/266) eserinde hadisin sahih olmadığını söylemiştir.

466) "Ey Ali! Seni peygamberliğe layık görüyorum. Ne var ki, benden sonra artık hiçbir nebi gelmeyecektir.Ve sen, insanlara karşı şu yedi özelliğinle öne geçersin: İman bakımından onların en evveli sensin; ahde en vefalısı sensin; Allah'ın emrini en sağlam yerine getirensin; insanlara en eşit paylaştıransın; en adaletli sensin; hüküm vermede en basiretli sensin; kıyamet günü Allah katında en büyük değere sahip olan sensin."

Bişr b. Ibrahim el-Mafluc rivayetidir.[109] Şeyh Muhammed Ebû Zehv, bu hadisi kendi kitabında "Şiiler'in uydurdukları bazı hadisler" bölümünde, farklı bir lafızla şöyle aktarmıştır: "Ey Ali! Seni peygamberliğe layık görüyorum. Ne var ki, benden sonra artık hiçbir nebi gelmeyecektir. Yedi hususta sen insanlardan üstünsün. Kureyş'ten hiç kimse bu konuda seninle boy ölçüşemez. Kureyş kavmi içinde Allah'a ilk iman eden, Allah'ın ahdine en bağlı olan ve Allah'ın emrini en iyi şekilde yerine getiren sensin."[110]

İmam Suyuti "Leal el-Masnua" (1/296) eserinde bu hadise uydurma hükmü vermiştir. İmam bunun ardından şöyle dedi: Bunun başka bir tarik (rivayet yolu) da vardır. Ebû Nuaym şöyle dedi: Bize Muhammed b. Muzaffar rivayet etti, bize Abdullah b. İshak b. İbrahim el-Enmâtî rivayet etti, bize Kāsım b. Muâviye el-Ensârî rivayet etti, bana İsmet b. Muhammed, Yahya b. Saîd el-Ensârî rivayet etti; İbnü'l-Müseyyeb üzerinden Ebû Saîd el-Hudrî'den rivayet edildi: Resûlullah ﷺ Ali'ye şöyle dedi ve iki kürek kemiği arasına vurdu: "Ey Ali! Sana ait yedi özellik vardır ki bu konularda kimse seninle tartışamaz..."

Bu hadisin senedi son derece problemlidir. İsmet b. Muhammed b. Fadl el-Ensârî metrûktur[111]; inşâallah ileride onun hakkında bilgi verilecektir. Şeyhi Kasim b. Muaviye'nin durumu bilinmiyor.

İmam Suyuti, Ömer b. Hattab'dan bu hadisin başka bir şahidini rivayet etmiştir: "Ali hakkında susun! Çünkü ben, Resûlullah ﷺ'tan onun hakkında öyle vasıflar duydum ki, bu özelliklerden biri bile Hattâboğulları'nda olsaydı, güneşin üzerine doğduğu her şeyden daha sevimli olurdu. Ben, Ebû Bekir ve Ebû Ubeyde, bir grup sahâbî ile birlikte Resûlullah ﷺ'ın yanına gitmek için Ümmü Seleme'nin kapısına geldik. Ali

109 "Mizan" 2/23.
110 "Hadis ve Hadisçiler" sayfa 124. Ensar neşriyat.
111 Ali b. Ömer ed-Darakutni "el-İlel Varidat fi Ahadis en-Nebeviyye" 4/14, sual 409; el-Heysemi "Mecmai Zevaid" 8/136 arapça.

kapının önünde ayakta duruyordu…” Hadisin akabinde imam rivayetin batıl olduğunu söylemiştir, sorun ravi el-Hasen b. Ubeydullah el-Ebzeri’dedir.

Ebu Nuaym “Hilliye” (11/374) kitabında hadisi kendi senedi ile rivayet emtiştir, isnadında Bişr b. İbrahim ve Sur b. Yezid metrukturlar.

467) Fellâs – bize Hâlid b. Yezîd el-Helmânî rivayet etti – bize Bişr b. Harb rivayet etti – dedi ki: Râfi‘ b. Hadîc’in cenazesindeydim. Kadınlar onun için ağlıyor ve feryat ediyordu. Bunun üzerine İbn Ömer dedi ki: “Râfi‘ yaşlı bir kimsedir, Allah’ın azabına dayanamaz. Şüphesiz Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: ‘Ölü, ailesinin onun üzerine ağlaması sebebiyle azap görür.”

Senedinde Bişr b. Harb isminde ravi vardır. Ali ve Yahyâ ona zayıflık isnad etti. Ahmed dedi ki: “Kuvvetli değildir.” İbn Hıraş dedi ki: “Terk edilmiştir.” Hammâd b. Zeyd onu överdi. Muhammed b. Osman b. Ebî Şeybe dedi ki: “İbnü’l-Medînî’ye onu sordum; şöyle dedi: Bizim yanımızda sika idi.” İbn Adî dedi ki: “Bana göre onda bir sakınca yoktur. Onun münker bir hadisini bilmiyorum.”[112]

Âişe’nin -Allah ondan razı olsun- yanında, İbnu Ömer’in Allah Rasûlü ﷺ den şöyle haber verdiği söylenildi: “Şüphesiz ölü, kabrinde kendi ailesinin ona ağlamasından dolayı azâb edilir”Bunun üzerine Aişe şöyle dedi: O yanılmış. Allah Rasûlü ﷺ şöyle buyurdu: “Muhakkak ki ölü, hataları ve günahları sebebiyle azap olunur. Şimdi ise ailesi onun için ağlamaktadırlar.”[113]

Ehlil-kible kabir azabı hakkında ihtilaf etmiştir. “Onlar, kabir azabı konusunda ihtilaf ettiler. Onlardan bazısı bunun inkar etmiştir. Bunlar, Mutezile ve Haricilerdir. Onlardan bazısı bunu ispat etmiştir. Bunlar, Müslümanların çogunlugudur. Onlardan bazısı şunu iddia etmiştir: “Allah, ruhlara nimet ve elem verir. Fakat kabirierde bulunan cesetlere bundan bir şey ulaşmaz.”[114]

İmam Ebul Hasen el-Eşari “**Ashab-ı Hadis ve Ehl-i Sünnet**in Görüşünün Ozet”inde, şöyle buyurmuştur: “Onlar, Resülullah'ın, ümmetinden büyük işleyenlere şefaat edeceğini ve **kabir azabını kabul ederler**.”[115]

468) Cebbâre b. el-Muğallis – bize Hammâd b. Zeyd rivayet etti – o da Bişr b. Harb’tan – o da İbn Ömer’den şöyle rivayet etti: “Resûlullah ﷺ bir aydan başka kunut duası yapmadı.”[116]

112 “Mizan” 2/25.
113 Muhammed Fuad Abdulbaki “el-Lülüü vel Mercan fi ma ittafaka bihi şeyhan” sayfa 306/№537.
114 Ebul Hasen el-Eşari “İlk dönem İslam mezhepleri” sayfa 312.
115 “İlk dönem İslam mezhepleri” sayfa 239.
116 “Mizan” 2/26.

Bişr b. Harb'ın rivayetidir. El-Heysemi "Mecmai Zevaid" (3/327/№2821) kitabında söylemiştir: "İbn Ömer bazı Müslümanlara şöyle çıkışmışhr: "İmam zammı sureyi okuduktan sonra yaptığınız bu kunut (duası) da neyin nesidir!? Vallahi bu, bir bidattir. Allah Resulü ﷺ buna yalnız bir ay devam etti, sonra bıraktı. Namazda ellerinizi kaldırmak da neyin nesidir!? Vallahi bu bir bidattir. -Ellerini omuzlan hizasına kaldırarak Allah Resulü ﷺ bundan fazlasını yapmamıştır." Akabinde imam buyurmuştur: "Hadisi Taberani. el-Mu'cemu'l-kebir'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Bişr b. Harb'i Ahmed b. Hanbel, İbn Main, Ebu Zür'a, Ebu Hatim ve Nesai zayıf görürlerken, Eyyub İbn Adi güvenilir kabul etmişlerdir."

"Asım şöyle demiştir: Enes b. Malik'e kunut duasının ne zaman okunacağını sordum. O da "rükuya eğilmeden önce" cevabını verdi. Bunun üzerine "Falanca, sizin rükudan sonra okunacağını söylediğinizi iddia ediyor." dedim. O da "yalan söylemiş." dedi ve Hz. Peygamber' in ﷺ bir ay boyunca rükudan sonra kunut duasını okuduğunu, Süleym kabilesinden bir boya beddua ettiğini nakletti."[117]

Buharî, Abdu'1-Ala b. Hammad kanalı ile Enes b. Malik'in şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Ri'l, Zekvan, Usayye ve Beni Lihyan kabileleri, düşmanlarına karşı Rasûlullah'tan yardım istediler. Rasûlullah da Ensâr'dan yetmiş kişiyi onlara yardım için gönderdi. Bu yetmiş kişiye biz, zamanlarında kurra adını verirdik. Bunlar gündüz odun topluyor, geceleyin namaz kılıyorlardı. Bir-i Maune denen kuyunun yanına vardıklarında bunları yardım için istemiş olanlar, hıyanet ederek öldürdüler. Bu haberi alan Peygamber ﷺ, bir ay boyunca sabah namazlarında Ri'i, Zekvan, Usayye ve Beni Lihyan gibi Arap kabilelerine beddua ediyordu."[118]

Muhammed Aşık İlahi el-Berni "et-Teshilud Daruri li Mesail Kuduri" (sayfa 73) diyor ki: "Vitir namazı dışında bir namazda Kunut okunmaz. Fakat müslümanlar için bir savaş veya felaket durumunda rükûdan sonra ayağa kalkıldığında Kunut okunur. İmam müslümanlara dua, düş manlara ise beddua eder."

Zeynüddîn ibn Nüceym[119] "el-Eşbâh ve'n-neẓâʾir" şöyle buyurmuştur: "969 senesinde Kahire'de ortaya çıkan tâunda, bana tâunun ortadan kalkması için dua etmenin hükmü soruldu. Şöyle cevap verdim: Ben bunu açıkça bir kitapta görmedim. Fakat Şümünnî'nin (ö. 872/1468) atfettiği ne göre el-Gâye adlı eserde şöyle geçer: "Müslümanlara bir belâ indiğinde imam sabah namazında kunût okur. Bu Sevrî ve Ahmed'in görüşüdür. Ehl-i hadisin geneline göre bir belâ esnasında tüm namazlarda kunût okumak meşrûdur." Fethu'l-Kadîr'de şöyle geçer: Belâ durumunda kunût okumanın meşrûi yeti devam etmekte olup neshedilmemiştir. Ehl-i hadisten bir grup bu görüşü benimsemektedir. Onlar Ebû Cafer'in Enes'ten rivayet etmiş olduğu "O dünyadan ayrılıncaya dek kunût okudu." hadisini de "Belâ zamanlarında kunût okudu." manasına hamletmektedirler. Halifelerle ilgili zikrettiğimiz haberler de bu uygulamanın yerleşik hale geldiğini göstermektedir, zira onlar da Hz. Peygamberden

117 Esad Muhammed Said es-Sağırcı "Delilleriyle Hanefi Fıkhı" sayfa 228.
118 İbn Kesir "el-Bidaye ve Nihaye" 4/123-124, Çağrı yayınları.
119 Zeynüddîn b. İbrâhîm b. Muhammed el-Mısrî (ö. 970/1563). Hanefî fıkıh âlimi.

sonra kunût okumuşlardır. Nitekim sahâbenin, Müseyleme ile savaşında ve yine ehl-i kitap ile savaşta Sıddîk [Hz. Ebû Bekir] kunût okumuştur. Hz. Ömer de kunût okumuştur. Yine Hz. Ali, Muaviye ile savaşırken ve Muaviye de onunla savaşırken kunût okumuştur Belâ (nâzile) zamanında kunût okumak bize göre sabittir. Kunût, belânın kalkması için dua etmektir. Tâunun da en şiddetli belâlardan biri olduğu konusunda şüphe yoktur. [Belâ olarak çevirdiğimiz] nâzile kelimesi Misbâh'ta "insanlar üzerine inen şiddetli musibet" olarak tarif edilmiştir. Kâmûs'ta (el-Kâmûsü'l-Muhît) "şiddetli şey" olarak Sıhâh'ta ise "İnsanlar üzerine inen zamanın en şiddetli vakıasıdır." şeklinde tarif edilmiştir. es-Sirâcü'l-Vehhâc'da zikredildiğine göre Tahâvî şöyle demiştir: Bize göre bir belâ yoksa sabah namazında kunût okunmaz. **Ancak belâ olduğunda Hz. Peygamberin yaptığı gibi kunût okumakta bir beis yoktur.** Nitekim Hz. Peygamber [Bi'rimaûne olayı sebebiyle] bir ay boyunca kunût okumuş ve burada Ri'l, Zekvân ve Benî Lihyân kabilesine beddua etmiş, daha sonra bunu terk etmiştir. Mültekat'ta böyle geçmektedir."[120]

469) Zübeyr b. Avvâm'dan: Nebî ﷺ'in şöyle dediğini işitti: "Benden sonra halife Ebû Bekir ve Ömer'dir; sonra ihtilaf baş gösterecektir." Bunun üzerine Ali'nin yanına gidip bunu ona haber verdik. O da şöyle dedi: "Zübeyr doğru söyledi; ben de Resûlullah ﷺ'in bunu söylediğini işittim."

Zehebi hadisin batıl olduğunu söylemiştir. Senedinde Abdurrahman b. Amr b. Cebele – kezzabdır. Onun şeyhi Bişr (Beşir de söylendi) b. Harb el-Bezzaz'dır. Bu Bişr en-Nedbi değildir. İbn Hibban onun hadislerin cidden münker olduğunu söylemiştir[121]

İmam Dârekutnî, bu hadiste Abdurrahman'ın şeyhinin kim olduğu konusunda farklı bir görüş beyan etmiştir: "Ebû Hâtim bu hadis hakkında da böyle söyledi. Ancak, Ebû Recâ el-Atârdî'den rivayet eden râvinin isminde hata etti. Bu hatanın ona mı, yoksa kendisine bu hadisi rivayet edene mi ait olduğunu bilmiyorum. Doğru olan, bu hadisi Abdurrahman b. Cebele'nin, Beşîr b. Serîc el-Minkarî'den rivayet ettiğidir — Bişr b. Harb'den değil. Ben, hadis râvileri arasında, daha önce ismi geçmiş olan Ebû Amr en-Nedbî dışında Bişr b. Harb ismiyle tanınan başka birini bilmiyorum."[122]

470) Hz Enes b. Malik'ten merfu olarak: "Yüzüğünü veya sarığını çeviren yahut bir şeyi hatırlamak için ip asan kimse Allah'a şirk koşmuştur. Şüphesiz ihtiyaçları hatırlatan Allah'tır."[123]

120 İbn Nüceym "el-Eşbah ven Nezair sayfa 1082 ve devamı. Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı.
121 "Mizan" 2/26; ibn Cevzi "Duafa vel Metrukin" 1/141/№521, DKİ.
122 "Talikati Darakutni ala Mecruhin ibn Hibban" sayfa 61, №31.
123 "Mizan" 2/26.

Ibn Cevzi ve Suyuti hadisin aslın olmadığını söylemiştirler.[124] Bedreddin el-Ayni hadisin zayıf olduğuna hüküm vermiştir.[125] Senedinde, Zubeyr b. Adi'nin arkadaşı Bişr b. el-Huseyn el-İsbehani isminde ravi vardır. Buhârî dedi ki: "Hakkında düşünülesi (bir durum) vardır." Dârekutnî dedi ki: "Terk edilmiştir." İbn Adî dedi ki: "Hadislerinin geneli mahfuz değildir." Ebû Hâtim dedi ki: "Zübeyr adına yalan uydurur."[126]

471) Âmir b. İbrâhîm – Bişr b. Hüseyin – Zübeyr – Enes isnadıyla: Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu:"Amellerin en hayırlısı 'el-hall' ve 'er-rahle'dir." Denildi ki: "Nedir el-hall ve er-rahle?" Şöyle dedi: "Kur'ân'a başlamak ve onu tamamlamaktır."[127]

Bişr b. el-Huseyn el-İsbehani metruktur.

472) Enes'ten: "Resûlullah ﷺ her iki lokma arasında Allah'a hamd ederdi."

Bişr b. el-Huseyn el-İsbehani'nin rivayeti. [128]

473) "Hiç kimse, kalbinde Kur'an'ı taşıyan kişiden daha fazla ciddiyete (hiddetlenmeye) layık değildir; çünkü onun gönlünde taşıdığı Kur'an yücelik sahibidir."

Bişr b. el-Huseyn el-İsbehani'nin rivayeti. [129] Süyûtî, el-Câmiu's-Sağîr'de bu rivayeti zayıf olduğunu belirten bir işaretle zikretmiştir.[130]

473) «Gündüz (mallarını satmak için) yemin eden, ancak gece ise kendini hesaba çeken vay haline! Yarın ve yarından sonraki günden dolayı sanatkârın da vay haline!" (yani: işleri oyalaması ve geciktirmesine göre)

Bişr b. el-Huseyn el-İsbehani'nin rivayeti. [131] Hâfız Irâkî şöyle demiştir: "Bu rivayetin isnadını bulamadım. 'el-Firdevs' adlı kitabın müellifi bu rivayeti Enes'ten, senetsiz olarak aktarmıştır.[132]

475) "Dilenciler yalan söylemeselerdi onları geri çevirenler iflah olmazlardı."

---

124 "el-Mevdua" 3/73; "Leal el-Masnua" 2/240, DKİ.
125 "el-Binâye fî şerḥi'l-Hidâye" 12/127, thk Eyman Salih Şaban, DKİ.
126 "Mizan" 2/26.
127 "Mizan" 2/27.
128 "Mizan" 2/27.
129 "Mizan" 2/27.
130 "Feyzul Kadir Şerhu Camius Sağır" 5/339, №7589, DKI.
131 "Mizan" 2/27.
132 "İthafus Sadatil Muttakin bi Şerh İhya Ulum ad-Din" 6/373.

Bişr b. el-Huseyn el-İsbehani'nin rivayeti. İsmail Acluni "Keşful Hafa"da söylemiştir: "Eğer dilenci samimi, dürüst olsaydı, onu geri çeviren kimse perişan olurdu. Bir lafızda da "Onu geri çeviren kimse iflah olmazdı" şeklindedir. Nitekim Asıl, Temyfz ve Dürer'de böyle geçmektedir. İbn Abdilberr de bunu el-İstizkâr isimli eserinde Hüseyin b. Ali ve Âişe radıyallahu anhümâ' dan merfu olarak şu lafızla nakletmektedir: "Dilenciler yalan söylemeselerdi onları geri çevirenler iflah olmazlardı." Sağânî de buna uydurma hükmünü vermiştir. Öte yandan Kuzâî bu hadisi yine Âişe radıyallahu anhâ'da şu lafızla aktarmaktadır: "Onları geri çeviren kimse hürmete layık olmazdı." Ancak İbn Abdilberr'in dediği gibi bunun isnadı da "leyse bi'l-kaviyy" sayılmaktadır. Ondan önce İbnü'l-Medînî de bu yönde bir kanaat belirterek bu hadisi "asılları yoktur" dediği beş hadisin arasına katmıştır. Biz bu hadisleri daha önce "Dilenciye verin" hadisinde zikretmiştik. Keza Ahmed b. Hanbel "aslı yoktur" dedikten sonra, yine söz konusu hadiste geçtiği üzere (aslı olmayan) dört hadis arasına bunu da katmıştır. Ukaylî de bunu ed-Duafâ'da Âişe radıyallahu anhâ'dan rivayet ettikten sonra "Bu konuda sahih olan hiçbir şey yoktur" demiştir. Keza Taberânî'nin zayıf bir isnadla Ebû Ümâme'den merfu olarak rivayet etti-ği hadisin lafzı da şöyledir: "Eğer dilenciler yalan söylememiş olsalardı, onları geri çeviren hiç kimse iflah olmazdı." Vallahu a'lem.[133]

476) Bişr b. Râfi' – Yahyâ – Ebû Seleme – Ebû Hureyre isnadıyla ve merfû olarak: "es-Selâm, Allah'ın isimlerinden bir isimdir; onu yeryüzüne yerleştirdi, öyleyse aranızda yayın."

Bişr b. Râfi' alimler tarafından cerh olunmuştur. Buhârî dedi ki: Hadisinde kendisine tabi olunmaz. Ahmed dedi ki: Zayıftır. İbn Maîn dedi ki: Münker rivayetler nakletti. Bir defasında da dedi ki: Onda bir sakınca yoktur. Nesâî dedi ki: Güçlü değildir. İbn Hibbân dedi ki: Uydurma şeyler rivayet ederdi; sanki bunu bilerek yapardı. İbn Adî dedi ki: Rivayetlerinde bir sakınca yoktur; onun münker bir hadisini bulamadım.[134]

Hadis hasendir.[135]

İbn Ebi Hatim, İbn Merdûye ve Beyhakî'nin İbn Mes'ûd'dan bildirdiğine göre Hz. Peygamber ﷺ şöyle buyurmuştur: "Selam, Allah'ın isimlerinden biridir ve onu yeryüzüne koymuştur. Onun için aranızda selamı yayın. Biri uğradığı bir topluluğa selam verip de onlar selamını aldıkları zaman, kendilerine Allah'ı hatırlattığı için onlardan bir derece daha üstün olur. Verdiği selama karşılık vermemeleri halinde onlardan daha hayırlı olanlar (melekler) bu selamına karşılık verir."

Buhârî, el-Edebu'l-Müfred'de ve Beyhakî, İbn Mes'ûd'dan bunu mevkûf (onun sözü) olarak zikreder."

133 3/368-369/№2100.
134 "Mizan" 2/28.
135 Muhammed Nasiruddin Elbani "Sahih Edeb el-Müfred" sayfa 380, №989/760.

Buhârî, el-Edebu'l-Müfred'de Enes'ten bildirdiğine göre Hz. Peygamber ﷺ: "Selam, Allah'ın isimlerinden biridir ve onu yeryüzüne koymuştur. Onun için aranızda selamı yayın" buyurmuştur.

Beyhakî'nin Ebu Hureyre'den bildirdiğine göre Resûlullah ﷺ: "Selam, Yüce Allah'ın isimlerinden biridir ve onu yeryüzüne koymuştur. Onun için aranızda selamı yayın" buyurmuştur.'

Beyhaki'nin bildirdiğine göre İbn Ömer: "Selam, Yüce Allah'ın isimlerinden biridir. Onun için ne kadar çok selam verirsen Allah'ı o kadar çok zikretmiş olursun" demiştir.

İbn Merdûye'nin İbn Abbas'tan bildirdiğine göre Resûlullah ﷺ: "Selam, Yüce Allah'ın isimlerinden biridir ve onu kulları arasında koymuştur. Onun için kişinin, kendisine selam veren birini hayırdan başka bir şekilde anması helal olmaz" buyurmuştur.[136]

Beyhaki "Şuabul İman" (№8403, 8404) kitabında rivayet etmiştir: "Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur: "Selâm, Allah'ın isimlerinden biridir ve onu aranıza koymuştur. Bu nedenle aranızda selâmı yayın. Biri uğradığı bir topluluğa selâm verip de onlar selâmını aldıkları zaman, kendilerine selâmı hatırlatmasından dolayı onlardan bir derece daha üstün olur. Verdiği selâma karşılık vermemeleri halinde ise onlardan daha hayırlı ve temiz olanlar (melekler) bu selâmına karşılık verir."

Ve başka bir kanalla Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah ﷺ: "Selâm, Yüce Allah'ın isimlerinden biridir ve onu yeryüzüne koymuştur. Bundan dolayı selâmı aranızda yayın" buyurmuştur.[137]

Şeyh Yaşar Kandemir "Edeb el-Müfred"in şerhinde buyurmuştur: "Selâm'ın Allah Teâlâ'nın ismi olduğunu, O'nu belirttiğini namazdan çıkarken hep söylüyoruz: "Allâhümme ente's-Selâm ve minke's-Selâm" (Allah'ım selâm Sensin, selâmet ve esenlik Sendendir) diyoruz."[138]

477) Ebû Hureyre'den, merfû olarak: "Ticarette hayır yoktur, ancak bir tâcirin kazancı müstesna; sattığında övülmez, satın aldığında yerilmez, borcu varsa kolayca öder, alacağı varsa kolayca tahsil eder, satışının tamamında yeminden ve yalandan sakınır."[139]

Bişr b. Râfi' rivayetidir. Hadis sahih değildir.[140]

136 "Ed-Dürrü'l-Mensûr" 4/544-545.
137 "Şuabul İman" 8/331/№8405.
138 Bab 451, hadis 989.
139 "Mizan" 2/28.
140 İbn Cevzi "el-İlel el-Mutenahiyye" №971, 2/591, DKİ.

478) Abdurrezzâk – bize Bişr b. Râfi‘ rivayet etti – o da İbn ‘Aclân’dan – o da babasından – o da Ebû Hureyre’den, merfû olarak: “Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâh, doksan dokuz hastalığın devasıdır; en hafifi kederdir.”[141]

Bişr b. Râfi‘ rivayetidir.

Ahmed ve Taberani rivayet ettiği hadiste, Muaz b. Cebel şöyle buyurmuştur: “Resülullah'ın ﷺ şöyle buyurduğunu bildiriyor: "Sana, Cennetin kapılanndan birini haber vereyim mi?" Muaz: "O nedir?" diye sorunca, Hz. Peygamber ﷺ: "La havle ve la kuvvete illa billah (Güç ve kuvvet, ancak Allah'a mahsustur,) sözüdür" buyurdu.

El-Heysemi “Mecmai Zevaid” (17/94/№16897) kitabında söylemiştir: “Taberani'deki ifade: "Sana Cennetin hazinelerinden birini haber vereyim mi?" şeklindedir. Ata b. es-Saib dışındaki ravileri, Sahih'in ravileridir. Ezberi henüz bozulmadan önce, Hammad b. Seleme ondan hadis almıştır.”

Bezzar rivayet ettiği hadiste, Kays b. Sad b. Ubade şöyle buyurmuştur: “Bir gün, sabah namazını kılıp uzanmıştım. Resülullah ﷺ ayağıyla bana vurdu ve şöyle dedi: "Sana, cennetin hazinelerinden birisini haber vereyim mi? O, La havle vela kuvvete illa ballad, sözüdür."

“Mecmai Zevaid”de (17/98, №16905) şöyle denilmiştir: “Bu hadisin râvilerinden, güvenilir olan Meymûn b. Ebî Şebîb dışındakilerin tamamı Sahih’in râvilerindendir.”

479) “Kim ev ehline sevinç getirirse, Allah o sevinçten bir mahlûk yaratır; o mahlûk kıyamet gününe kadar onun için istiğfar eder.”

Hadis münkerdir. Senedinde Bişr b. Ubeydullah el-Kasîr veya İbn Abdullah el-Basrî. İbn Hibbân dedi ki: Hadisi son derece munkerdir.[142] İbn Cevzi buyurmuştur: “Bu hadis sahih değildir. Yahyâ dedi ki: Talha b. Nâfi‘ bir şey değildir. İbn Hibbân dedi ki: Bişr el-Kasîr’in hadisi munkerdir.”[143]

480) Enes’ten, merfû olarak: “Şüphesiz Allah Azze ve Celle benim için dostlar ve hısımlar seçti. (Ahir zamanda onların düşmanı olan bir topluluk ortaya çıkacaktır; onlarla yemek yemeyin, onlarla içmeyin, onlara namaz kılmayın, onlarla birlikte namaz da kılmayın.)

Hadis münkerdir. Senedinde Bişr b. Ubeydullah el-Kasîr veya İbn Abdullah el-Basrî. İbn Hibbân dedi ki: Hadisi son derece munkerdir.[144]

141 “Mizan”2/29.
142 “Mizan” 2/31.
143 “el-İlel el-Mutenahiyye” 2/515/№852
144 “Mizan” 2/31.

481) Bişr - Ammâr b. Abdi'l-Melik – İbn Ebî Mülayke – Âişe zinciriyle, merfû olarak şu rivayeti vardır: "Şüphesiz Allah, insanlara yumuşak davranmamı bana emretti; tıpkı farzları yerine getirmemi emrettiği gibi."

Sahih değildir. Senedinde Bişr b. Ubeyd ed-Darisi vardır. Ezdi onu yalancılıkla itham etti. İbn Adî dedi ki: Âlimlerden münker hadisler rivayet eder, zayıflığı son derece belirgindir.[145]

482) "Allah, akıl gibi bir şeyle ibadet edilerek kulluk edilmemiştir."

Sahih değildir. Senedinde Bişr b. Ubeyd ed-Darisi vardır. İbn Kayyım el-Cevziyye'nin mevzu hadisin bilinmesiyle ilgili tespit ettiği kaidelerden biri - akılla ilgili hadisler(inn kulliyen sahih olmadığı kaidesidir).[146] Aliyyu'l-Karî'ye göre uydurma hadisleri tanıma kaideleri - akıl hadisleri, bunların tamamı bâtıldır.[147]

483) "Çocuklarınıza künyeleriyle hitap etmeye erken başlayın; üzerlerinde lakaplar galip gelmesin."

Sahih değildir. Senedinde Bişr b. Ubeyd ed-Darisi vardır.[148]

484) Ebû Hureyre'den, merfû olarak: "Kim bir kitapta bana salavât getirirse, melekler ona sürekli istiğfar eder."

Uydurmadır. Senedinde Bişr b. Ubeyd ed-Darisi vardır.[149]

485) Bişr b. Amâre el-Müktib – Ebû Rûk – Atıyye – Ebû Saîd zinciriyle, Nebî ﷺ'in "Gözler O'nu idrak edemez" ayeti hakkında şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Eğer cinler, insanlar, şeytanlar ve melekler yaratıldıkları andan yok oluncaya kadar bir saf hâlinde dursalar, asla Allah'ı kuşatamazlar."

Senedinde Bişr b. Amâre isminde ravi vardır. Nesâî onu zayıf saydı, başkaları ise geçerli gördü. Buhârî dedi ki: "Tanınan ve inkâr edilen (rivayetleri) vardır."[150] Ebû Hâtim dedi ki: Hadiste güçlü değildir. Ebû Hâtim İbn Hibbân dedi ki: Hata ederdi; yalnız rivayet ettiğinde delil olmaktan çıkardı. İlaveten Atiye el-Avfi de cidden zayıftır.

145 "Mizan" 2/32.
146 "Fevaid el-Mecmua" sayfa 119, Medarik.
147 "Fevaid el-Mecmua" sayfa 122.
148 "Mizan" 2/32.
149 "Mizan" 2/32.
150 "Mizan" 2/33.

486) Cebbâre b. el-Muğallis – bize Bişr b. Amâre – o da el-Ehvâs b. Hakîm – o da Râşid b. Saîd – o da Ebû Hureyre'den: "Resûlullah ﷺ kendisine indirilen vahiy sebebiyle başı ağrıdığında başına kına yakar, insanlara da beyaz saçlarını değiştirmelerini ve acemlere benzememek amacıyla (beyaz saçların) ketem ile (boyanmasını) emrederdi.."[151]

Hadisi ibn Asakir "Tarih"inde (7/352) rivayet etmiştir. Bişr b. Amâre zayıftır. Başka bir yerde hadis farklı lafızla rivayet edilmiştir: "insanlara da beyaz saçlarını değiştirmelerini ve yaşlılara benzememek amacıyla beyaz saçların ketem ile boyanmasını emrederdi."

Tirmizi (№1752), Nesai ve Ebu Davud rivayet ettikleri hadiste, Ebu Hureyre şöyle buyurmuştur: "Rasûlullah ﷺ şöyle buyurdu: "Beyazlaşan saç ve sakalınızı kına ile boyamak suretiyle rengini değiştirin, değiştirmeyip bembeyaz bırakmak suretiyle Yahudilere benzemeyin." Hadisin akabinde İmam Tirmizi söylemiştir: "Ebû Hüreyre hadisi hasen sahihtir. Ebû Hüreyre'den değişik yollarla da bu hadis rivâyet edilmiştir. Bu konuda Zübeyr b. Avvam, İbn Abbâs, Câbir, Ebû Zerr, Enes, Ebû Rimse, Cehdeme, Ebû-t Tufeyl, Câbir b. Semure, Ebû Cuhayfe ve İbn Ömer'den de hadis rivâyet edilmiştir."

487) "Seyahat sırasında kılıç ve yay, elbise (ya da üst giysi) mesabesindedir."

Hadis uydurmadır. Senedinde Bişr b. Avn el-Kureşî eş-Şâmî adında bir râvi bulunmaktadır. Ondan Süleyman b. Abdurrahman ed-Dımaşkî, yaklaşık yüz hadisten oluşan bir nüsha rivayet etmiştir — bunların hepsi uydurmadır. Bu nüshadaki bütün hadisler, Mekhûl'ün Vâsıle'den rivayeti olarak gelmiştir.

488) "Sihâk (lezbiyenlik), kadınların zinasıdır."

Hadis uydurmadır.[152]

Taberani, Ebu Ya'la ve ibn Ebi Dünya[153] rivayet ettikleri hadiste, Vasile şöyle buyurmuştur: "Resulullah ﷺ şöyle buyurmuştur: "Kadının kadına yaklaşması (eşcinsellik); kadınlar arası zinadır!"

El-Heysemi "Mecmai Zevaid"te (11/57/№10548) söylemiştir: "Hadisi Taberani ve Ebu Ya'la rivayet etmişlerdir. Ravileri, güvenilir kimselerdir." El-Busiri "İthaful hayrat" kitabında, Ebu Yala'nın hadisi hakkında buyurmuştur: "Bu isnad zayıftır. Bunun, Ebû Mûsâ el-Eş'arî'den gelen bir şâhidi (destekleyici rivayeti) vardır. Hâkim rivayet etmiş, ondan da Beyhakî "Sünen"inde nakletmiştir. Lafzı şöyledir: Resûlullah ﷺ şöyle

151 "Mizan" 2/33.
152 "Mizan" 2/34.
153 İbn Ebi Dünya "Mueseset ibn Ebi Dünya" 3/65/№4535

buyurdu: “Bir erkek başka bir erkeğe yaklaşırsa, ikisi de zinakârdır. Bir kadın başka bir kadına yaklaşırsa, ikisi de zinakârdır.”[154]

“Bu hadisi Beyhakî, Muhammed b. Abdurrahman’ın, Halid el-Hazzâ’, İbn Sîrîn ve Ebû Mûsâ el-Eş’arî yoluyla rivayet ettiğini aktarmıştır. Hadiste, Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur:

“Erkeğin erkekle cinsel münasebette bulunması zina sayılır; kadının kadınla cinsel münasebette bulunması da zina sayılır.”

Beyhakî dedi ki: “Muhammed b. Abdurrahman’ı tanımıyorum; bu isnadla gelen rivayet de münkerdir.”

Ben (yani müellif) derim ki: Bu Muhammed, tanınan biridir. Ona “el-Makdisî el-Kuşeyrî” denir. Câfer b. Muhammed, Humeyd et-Tavîl, Hâlid el-Haddâ’, Ubeydullah b. Ömer ve Fatr b. Halîfe’den rivayette bulunmuştur. Ondan Ebû Hamza, Bekîye, Ebû Bedr ve Süleyman b. Şurahbîl gibi isimler hadis rivayet etmiştir.

Onu İbn Ebî Hâtim, kendi kitabında zikretmiştir ve şöyle demiştir: “Onu Buhârî de zikretti. Babama (Ebû Hâtime) sordum, dedi ki: ‘Terk edilmiş râvidir; yalan söylerdi ve hadis tasarlardı.’”

Ben derim ki: Ebû Mûsâ’ya ulaşan bu hadisin başka bir isnadı daha vardır. Bu rivayeti Ezdi ve Taberânî, kendi “el-Muʿcemü’l-Kebîr” adlı eserinde nakletmiştir. Orada hadis şöyledir: “Erkek erkeğe, kadın kadına temas ederse, her ikisi de zinakârdır.” Rivayet şu senedle aktarılır: Bişr b. el-Fadl el-Becelî, Enes b. Sîrîn, Ebû Yahyâ, Ebû Mûsâ. Ezdi bu konuda şöyle demiştir: "Bu Bişr meçhul biridir.""[155]

Şeyh İsmail Acluni “Keşful Hafa”da (2/515-516) demiştir ki: “Taberani ve İbn Mace'nin Vasile'den merfu olarak rivayet ettikle ri bir hadistir. İbnü'l-Gars şöyle demektedir: "Sevicilik (lezbiyenlik), kadınların zinasıdır" hadisine gelince; Suyuti bunu “el-Camiu Sağır”de "Kadınlar arasındaki sevicilik (lezbiyenlik), onların arasındaki zinadır" lafzıyla rivayet etmiştir. Bu, Vasile'nin bir hadisi olarak geçmekte ve Suyuti bunu Taberani'ye dayandırmaktadır. Hocamız da bu hadis için "Hasendir" demiştir. Şarihi de şunu söyler: "Yani bu durum, miktarı farklı olsa da günah ve ayıp olması bakımından zina gibidir. Ancak bunun bir had cezası yoktur, sadece tazir cezası vardır.”

Şeyh Ali Ahmed AbdulAl et-Tahtavi şöyle demiştir: ““Sihâk (kadınlar arası cinsel ilişki), bir kadının başka bir kadınla cinsel yakınlık kurmasıdır. Bu, hiç şüphesiz büyük bir günahtır; hatta en büyük günahlardan biri olabilir. Yani zinadan daha büyük bir günah sayılabilir — tıpkı livata, erkekler arası ilişki gibi. Bu konuda şu rivayet gelmiştir: Beyhakî, Ebû Mûsâ’dan gelen bir hadiste Resûlullah ﷺ’ın şöyle dediğini nakletmiştir: ‘Bir erkek bir erkekle birlikte olursa, ikisi de zinakârdır. Bir kadın bir kadınla birlikte olursa, ikisi de zinakârdır.’

154 “İthaful hayrat” 5/260/№3522.
155 İbn Mullakin “el-Bedru Munir fi tahric el-ehadis eş-şerhil kebir” 6/487, DKİ.

Kadının kadınla cinsel ilişkisi, yukarıdaki hadise göre, erkeğin erkekle ilişkisine benzer; her ne kadar bu hadiste zayıflık bulunsa da."[156]

İmam Muslim "Sahih"inde (№338) Ebu Said el-Hudri'den rivayet etmiştir: "Resûlullah ﷺ: "Erkek erkeğin, kadın da kadının avret yerine bakamaz ve bir elbisenin içinde erkek erkeğe yanaşamaz. Kadın dahi bir elbisenin içinde kadına yanaşamaz. " buyurmuşlar.[157]

İbn Ebi'd-Dünya Zemmu'l-Melâhi'de Beyhakî ve İbn Asâkir'in Ca'fer b. Muhammed b. Ali'den bildirdiğine göre iki kadın, ona: "Allah'ın Kitâbı'nda iki kadının birleşmesini (lezbiyenliği) haram olarak buluyor musun?" diye sormuştu. O şu karşılığı verdi: "Evet, bunlar Tubba' zamanındaki lezbiyen kişiler ve Ress sahipleridir. Bütün nehirler ve kuyular Ress anlamındadır. Onlara (ceza olarak) ateşten cilbablar, zırhlar, kemerler, taçlar ve mestler kesilir. Bunlann üstüne de deriden daha kalın kötü kokulu ateşten elbiseler kesilir. Bunları kadınlarınıza öğretin."

Abdurrezzak'ın Musannef te bildirdiğine göre Abdullah b. Ka'b b. Mâlik: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellam), binen kadını da binilen kadını da lanetlemiştir" dedi.[158]

489) Bişr b. Avn, Cuber köyündendir. Bize Bekkâr b. Temîm, Mekhûl'den; o da Vâsile'den; o da Resûlullah ﷺ'dan haber verdi: "Cuma günü, bir hükümdarı ziyaret eden kimselere benzer: Onlar için deve kesilir. Sonra başka bir grup gelir, onlar için sığır kesilir. Sonra başka bir grup gelir, onlar için koyun kesilir. Sonra başka bir grup gelir, onlar için tavuk kesilir. Sonra başka bir grup gelir, onlar için serçe kesilir."[159]

Hadisi İbn Asakir "Tarih" (6/75) rivayet etmiştir, Bişr b. Avn el-Kureşî rivayetidir. Bekkâr b. Temîm'de zayıftır.

490) Bişr (b. Ğiyas) el-Merîsî, Ebû Yûsuf'tan fıkıh tahsil etti, bu ilimde parlak bir seviyeye ulaştı ve kelâm ilminde de yetkinleşti. Ardından Kur'ân'ın mahlûk olduğu görüşünü açıkça benimsedi, bu görüşte münazaralara girdi. Cehm b. Safvân'a ulaşmamıştı, fakat onun görüşünü benimsedi, delillerle savundu ve bu görüşe davet etti. Ahmed b. Hanbel şöyle dedi: "Bişr'e yapılanlar yapıldığında Abdurrahman b. Mehdî'nin şöyle dediğini işittim: 'Kim Allah'ın Mûsâ ile konuşmadığını iddia ederse tövbeye çağrılır, tövbe ederse ne âlâ, etmezse boynu vurulur." Kuteybe b. Saîd dedi ki: "Bişr el-Merîsî kâfirdir." Ebû Zür'a er-Râzî dedi ki: "Bişr el-Merîsî zındıktır."[160]

156 "Dav'u's-Semâ Şerhu 'Aşereti'n-Nisâ'" sayfa 225, DKİ.
157 "Sahih Muslim tercemesi ve şerhi" 1/859.
158 "Ed-Dürrü'l-Mensûr" 11/172.
159 "Mizan" 2/34.
160 "Mizan" 2/35.

491) İbn Ömer'den (rivayet edildi): Peygamber ﷺ'e gemide ayakta namaz kılma hakkında soru soruldu. Buyurdu: "[Hayır, caiz değildir] ancak boğulmaktan korkarsa (ayakta kılabilir)."

Senedinde Ebul Heysem Bişr b. Fefe isminde ravi vardır. Darakutni onu zayıf saymıştır.[161] [Hayır, caiz değildir] muhtemelen hatadır. Celal Yıldırım hadisi şu şekilde aktarmıştır: "«Resûlüllah ﷺ Efendimiz'den, gemide nasıl namaz kılayım? diye sorulduğunda şu cevabı verdi: Ayakta durup namaz kıl, meğer ki, boğulmaktan endişe etmiş olasın, (o takdirde oturarak da kıla bilirsin.»[162]

Dârekutnî'nin rivâyetine göre îbn-i Ömer (Radıyallâhü anh) Peygamber ﷺ'e : Gemide ben nasıl namaz kılayım? diye sormuş. Peygamber ﷺ: «Boğulmadan korkmadıkça ayakna namaz kıl» buyurmuştur.[163]

Bezzar rivayet ettiği hadiste, Cafer b. Ebi Talib şöyle buyurmuştur: "Hz. Peygamber ﷺ ona, eğer boğulma korkusu duymuyorsa, gemide ayakta namaz kılmasını emretmiştir.

El-Heysemi "Mecmai Zevaid" (3/407/№2991) söylemiştir: "Senedinde ismi zikredilmeyen biri vardır. Kalan ravileri ise güvenilir, senedi de muttasıldır."

İmam Ebû Hanîfe'ye göre, seyir halinde bulunan gemide hiçbir özür yokken oturup namaz kılmak sahihtir. Ancak rükû' ve secdeleri, gemi dışındaki gibi yerine getirir, baş işâretiyle yetinmez. Çünkü ayakta durmak çoğu zaman baş dönmesine, bulantıya neden olur, ama rükû' ve secdede böyle bir durum söz konusu değildir. O halde gemide oturarak hem farz, hem vâcip namazları, rükû, ve secdeleri tam yaparak kılmak sâhihtir. Ama gemiden çıkıp müsâit bir yerde kılma imkânı varsa, o daha faziletlidir. İmam Ebû Yusuf ile İmam Muhammed'e göre, bir özür yokken gemide oturarak namaz kılmak sahih değildir; en zahir olan budur. [164]

492) Görev (memuriyet/yöneticilik) talep etmenin kınanması hakkında hadis.

Tirmizi (№1529), Nesai ve Ebu Davud, Abdurrahman b. Semure (r.a.)'den rivâyete göre, şöyle demiştir: Rasûlullah ﷺ şöyle buyurdu: "Ey Abdurrahman! İdarecilik isteme, istediğin halde böyle bir işin başına geçersen ağır sorumluluklarla baş başa ve kendi haline yalnız bırakılırsın. Eğer idarecilik sana istemeden verilirse bu işte sana yardım edilir yalnız kalmazsın. Bir şey üzerine yemin ederde başka bir şeyi ondan daha hayırlı görürsen onu yap ve yemininin keffaretini öde." Hadisin akabinde imam Tirmizi söylemiştir: "Abdurrahman b. Semure hadisi hasen sahihtir. Bu konuda Ali, Câbir, Adiyy b. Hatîm, Ebû'd Derdâ, Enes, Âişe, Abdullah b. Amr, Ebû Hüreyre, Ümmü Seleme ve Ebû Musa'dan da hadis rivâyet edilmiştir."

161 "Mizan" 2/36.
162 "Ahkam hadisleri" 2/226.
163 Haydar Hatipoğlu "Sünen-i ibni Mace tercemesi ve şerhi" 3/611.
164 "Ahkam hadisleri" 2/228.

493) “Kim benim gibi yaşamak, benim gibi ölmek ve yakuttan bir asâya tutunmak isterse, benden sonra Ali b. Ebî Tâlib’i dost edinsin.”

Hadis uydurmadır.

Hafız Ebu Nuaym bu hadisi Huzeyfe'den "Hilliyye" (11/389-391) adlı kitabında nakletmiştir.

1) "Benim gibi yaşayıp, benim gibi öimek ve Allah’ın kendi eliyle yarattığı ve: “Ol” demesiyle olan yakuttan asaya tutunmak isteyen, kendisini benden sonra Ali b. Ebî Tâlib’i veli (dost) edinsin.” Tek kanallı bir hadistir. Hadisin senedine Bişr b. Mihran el-Hassaf isminde ravi vardır. Ebu Hatim onun hadislerini terk etmiştir.[165]

2) Huzeyfe b. el-Yemân'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: “Benim gibi yaşayıp, benim gibi ölmek ve Allah'ın kendi eliyle yarattığı ve: «Ol!» demesiyle var olan yakuttan zincire tutunmak isteyen, kendisini benden sonra Ali b. Ebî Tâlib'i veli edinsin." [166] Tek kanallı bir hadistir. Bişr b. Mihran rivayetidir.

Ebû Nuaym bu hadisi ilaveten iki sahabeden, metinde değişikliklerle rivayet etmiştir.

İbn Abbas’ın rivayeti:

Muhammed b. el-Muzaffer – Muhammed b. Cafer b. Abdurrahim – Ahmed b. Muhammed b. Yezid b. Suleym – Abdurrahman b. İmran b. Ebi Leyla (Muhammed b. İmranın kardeşi) – Yakub b. Musa el-Haşimi – ibn Ebi Revvad – İsmail b. Umeyye – İkrima - İbn Abbâs'in bildirdiğine göre Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: "Benim gibi yaşayıp, benim gibi ölmek ve Allah'ın kendi eliyle diktiği Adn Cennetinde yaşamak isteyen, kendisini benden sonra Ali'yi veli edinsin. Onun velisini de veli edinsin ve benden sonra imamlara tâbi olsun. Çünkü onlar benim çamurumdan yaratılan itretimdir. Onlara anlayış ve ilim bahşedilmiştir. Ümmetimden onların faziletini yalanlayanlara, onlarla bağlarını koparanlara yazıklar olsun. Allah onları, şefaatime erdirmesin.”[167]

"Senedi gerçekten zayıftır. İbn Asâkir, hadisi “Târîhu Medîneti Dımaşk” (42/241) adlı eserinde Ebû Nu‘aym yolu ile rivayet etmiş ve ardından şöyle demiştir: “Bu münker (reddedilmiş) bir hadistir, senedinde birkaç meçhul râvi vardır.” Ahmed b. Muhammed b. Yezîd b. Süleym, tanınmış bir kişi olan ve Ebû’l-Hanâcir diye bilinen Ensârî, Trabluslu İbn Müslim el-Ensârî’dir. İbn Ebî Hâtim şöyle demiştir: “Ondan yazdık; o, saduk (güvenilir) bir kimsedir.” Onun biyografisi “Târîhu İbn Asâkir”de yer almaktadır. Ahmed ve İbn Ebî Revâd dışındaki râvilerin tamamı meçhuldür; onları zikreden bir kimseye rastlamadım."

165 “Mizan” 2/37.
166 “Hilliye” 11/390.
167 “Hilliye” 11/390.

Zeyd b. Erkam rivayeti:

Muhammed b. Ahmed b. Ali bize rivayet etti, dedi ki: Bize Muhammed b. Osman b. Ebî Şeybe rivayet etti, dedi ki: Bize İbrahim b. Hasan et-Teğlibî rivayet etti, dedi ki: Bize Yahya b. Ya'lâ el-Eslemî rivayet etti, dedi ki: Bize Ammâr b. Ruzayk, Ebû İshak'tan; o da Ziyâd b. Mutarrif'ten; o da Zeyd b. Erkam'dan rivayet etti ki, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: "Benim gibi yaşayıp, benim gibi ölmek ve Allah'ın ağaçlarını kendi eliyle diktiği ebedi Cennetinde yaşamak isteyen, Ali b. Ebî Tâlib'i veli (dost) edinsin. Onun velisini de veli edinsin. Zira o, sizi asla hidayet kapısından dışarı çıkarmaz ve dalâlet kapısından içeri sokmaz." [168]

Senedi cidden zayıftır.

- Ziyad b. Mutarrifin durumu bilinmiyor.
- Ebu İshak müdellistir, ve hadisi "muanen" şeklinde rivayet etmiştir.
- Ammar b. Ruzayk, ibn Hibban onu sikat arasında zikretdiğinden başka, bir cerh ve tadil bulamadım.[169]
- Yahya b. Yalla el-Eslami zayıf şii ravidir.[170] Yahyâ b. Maîn dedi ki: "Hiçbir şey değildir." Buhârî dedi ki: "Hadisi karmakarışıktır (mudtarib)." Ebû Hâtim dedi ki: "Hadisi zayıftır, güçlü değildir."
- İbrahim b. Hasen Tağlebi (Salebi). Bu ravi hakkında bir cerh ya tadil bulamadım.

494) İbn Abbâs'tan – merfû' olarak – rivayet edildi: "Allah Teala, (bidatını terkedinceye kadar)[171] bidat sahibinin tevbesini kabul etmez."

Hadis münkerdir. Senedinde Bişr b. Mansur (el-Hannad) isminde ravi vardır. Zehebi "Mizan"da: "Durumu pek bilinmiyor", söylemiştir.[172]

Hadisi ibn Mace "Sünen" (№50) eserinde, ve ibn Ebi Asim "Sünen"[173] kitabında – Bişr b. Mansur el-Hannad – Ebu Zeyd – Ebu Muğira – Abdullah b. Abbas, senedi ile rivayet etmiştir. Zevâid'de şöyle denilmiştir: "Zehebi bu hadisin isnadındaki bütün ravillerin meçhul kimseler olduğunu söylemiştir."

"Sindi bu hadisin şerhinde diyor ki, buradaki bid'attan maksad bozuk itikad olsa gerek. Çünkü ilim ehli fâsid akide ehline bid'atçı der. İtikadı sağlam olup amel yönünden bid'atı olanlar burada mürad değildir. Zaten âlimler böylelerine fâsık derler, bid'atçı demezler. Hadisten anlaşıldığı veçhile bozuk akide sahibi, bid'at'inden rücu' edip tevbe ederse Cenâb-ı Hak, amelini kabul eder."[174]

---

168 "Hilliye" 11/390.
169 "Takrib es-Sikat li ibn Hibban" sayfa 890/№10127.
170 "Takrib et-Tahzib" sayfa 670/№7677.
171 Parantez içindeki bölüm, İbn Hacer el-Heytemî'nin "İslam'da Helaller ve Haramlar" adlı eserinin 1/278. sayfasından alınmıştır.
172 "Mizan" 2/38.
173 Hafız Ebu Bekir Amr b. Ebi Asim "Kitabu Sünen va maahu Zilalul Cennet" sayfa 22/№39.
174 Şeyh Haydar Hatipoğlu "Sünen ibni Mace tercemesi ve şerhi" 1/78.

İbn Ebi Asim “Sünen” (№38) rivayet etmiştir: “İbn Musaffâ bize rivayet etti, Bakiye bize rivayet etti, Muhammed b. Abdurrahman rivayet etti, bana Humeyd rivayet etti, Enes’ten; o dedi ki: Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: “Şüphesiz Allah, bid‘at sahibinin tevbesini engellemiştir – veya şöyle buyurdu: Onun tevbesini perdelemiştir.”

Hadis sahihtir; fakat isnadı çok zayıftır. Muhammed b. Abdurrahman (el-Kuşeyrî el-Kûfî) hakkında İbn Adî: “Hadisleri munkerdir.” demiştir. Dârakutnî: “Hadisleri terk edilmiştir.” demiştir.
Ben (Şeyh Elbani) derim ki: Ona, Humeyd’den aynı şekilde rivayette bulunan Ebû Hamza mutâbaat etmiştir. Ebû Damra’nın ismi Enes b. Iyâd el-Leysî el-Medenî’dir; sika olup Buhârî ve Müslim’in râvilerindendir.
Bu hadisi Ebû Şeyh “Târîhu Isfahân” (s. 259) ve başka toplama eserlerde rivayet etmiştir. “Sahîha” (1620) numara ile (onlar) tahric edilmiştir.

Enes b. Malik’ten hadisi imam Taberani kendi kitapında rivayet etmiştir, allame Yusuf en-Nebhani hadisin hasen olduğunu söylemiştir.[175]

İbn Mace “Sünen” (№49) eserinde, benzer bir rivayeti, Hz Huzeyfe’den rivayet etmiştir: Davud b. Suleyman el-Askari – Ebu Haşim Muhammed b. Ali – ibn Ebi Hidaş el-Mevsili – Muhammed b. Muhsin – İbrahim b. Ebi Abla – Abdullah b. ed-Deylemi – Huzeyfe: Resûlullah ﷺ buyurdular ki: «Allah Tealâ, bid’at sahibinden oruç, namaz, sadaka, hac, ümre, cihad, tevbe ve fidyeden hiçbir şey kabul etmez. Kıl hamurdan çıktığı gibi o da Islâm'dan çıkar.»

Hadis uydurmadır, senedinde Muhammed b. Muhsin isminde ravi vardır. Yahya b. Muin, ve Ebu Hatim onun kezzab olduğunu söylemiştirler.

İbn Ebi Asim “Sünen” (№38) eserinde rivayet etmiştir: “Bize İbn Musfâ rivayet etti, bize Bekiyye rivayet etti, bize Şu‘be veya başkası, Mücâlid eş-Şa‘bî’den; o, Şureyh’ten; o da Ömer b. el-Hattâb’tan (Allah ondan razı olsun) rivayet etti. Dedi ki: “Her günah sahibinin tövbesi vardır; ancak heva ve bid‘at sahiplerinin tövbeleri yoktur. Ben onlardan uzağım, onlar da benden uzaktır.”

İsnadı, Mücâlid (b. Saîd) sebebiyle zayıftır; o, güçlü (ravî) değildir. Geriye kalan râvilerin hepsi güvenilirdir.

Taberani “el-Mücem es-Sağır” kitabında rivayet ettiği hadiste, Resulullah ﷺ Aişe'ye şöyle demiştir: "Ey Aişe! Dinlerini parça parça edip fırkalara/gruplara aynlanlardanı maksat, bidatçiler ve hevaperestlerdir. Bunların tövbesi kabul olunmaz. Ben onlardan uzağım, onlar da benden uzaktırlar."

El-Heysemi “Mecmai Zevaid” (1/517/№896) eserinde buyurmuştur: “Senedinde yer alan Bakıyye ve Mücalid b. Said zayıftırlar.”

175 Şeyh allame Yusuf b. İsmail en-Nebhani “Mecmua el-Arbaina Arbain min ahadis seyidal murselin” sayfa 325, DKİ.

495) Sa‘dân b. Yahyâ, Ubeydullah b. Ebî Humeyd’den; o, Bişr b. Numeyr’den; o, el-Kasım’dan; o da Ebû Ümâme’den – merfû‘ olarak – rivayet etmiştir: “"Akşamladığı zaman: “Allah, Nuh'a selamet versin ve ona (Nuh'a) selam olsun» diyen kişiyi o gece akrep sokmaz.”

İbn Cevzi “el-Mevdua” (3/168) kitabında ve ibn Arrak “Tenzih”te (2/324) hadisin sahih olmadığını söylemiştir. Senedinde Bişr b. Numeyr el-Kuşeyri el-Basri isminde ravi vardır. Yahya el-Kattân onu terk etmiştir. İbn Maîn: “Sika değildir.” dedi. Ahmed b. Hanbel: “İnsanlar onun hadis rivayetini terk etti.” dedi. İbn Adî: “Rivayet ettiği şeylerin çoğunda kendisine mutâbaa edilmez (başkaları aynı şekilde rivayet etmemiştir).” dedi. Buhârî ise: “Muztaribdir (rivayetlerinde tutarsızlık vardır).” dedi.[176]

Hadise şahit olarak gösterilen mevkuf rivayeti Suyûtî, “Ed-Dürrü’l-Mensûr”da (6/64) şöyle zikreder: “İbn Asâkir’in bildirdiğine göre Hâlid der ki: ‘Hz. Nûh, kendisine emredilen şeyleri gemiye yüklediği zaman akrep sekerek geldi ve: “Ey Allah’ın Peygamberi! Beni de gemiye al” dedi. Hz. Nûh: “Hayır, sen insanları sokar, onlara eziyet edersin” diye karşılık verince, akrep: “Hayır, yapmam; beni de gemiye alırsan bu gece seni anan kimseyi sokmayacağıma söz veriyorum” dedi.”

İbn Asakir bu hadisi “Tarih” (34/260) kitabında bu senedle rivayet etmiştir: “Ben Ebû Muhammed b. Ebî Nasr, bana Abdusselâm b. Ahmed, bana Ebû Husayn et-Temîmî, bana Muhammed b. Abdullah ez-Zâhid, bana Mûsâ b. İbrâhîm, bana Hammâd b. Amr en-Nasîbî, Abdullah b. el-Velîd’den…”

Hammad b. Amr yalanda ittiham olunmuştur.

496) Mervân b. Muâviye, Bişr’den; o, el-Kâsım’dan; o da Ebû Ümâme’den (merfû‘ olarak) rivayet etti: ““Kur’ân’m üçte birini okuyan kişi, nübüvvetin üçte birini elde etmiş olur. Kur’ân’m yarısmı okuyan kişi, nübüvvetin yarısmı elde etmiş olur. Kur’ân’m üçte ikisini okuyan kişi nübüvvetin üçte ikisini elde etmiş olur. Kur’ân’m tümünü okuyan kişi de nübüvvetin tümünü elde etmiş olur. Kıyamet gününde de ona: "Oku ve okuduğun her bir âyet ile (cennette) yüksel" denilir. Kişi Kurandan bildiği âyetleri okuyarak yükselirken bildiği âyetler bitince de ona: «Ellerini kapat!» denilir. Ellerini açınca sağ elinde ebediyetin, diğer elinde de nimetlerin olduğunu görür.”[177]

İbnul Enberi “İdahul Vakf”[178] kitabında, Şehrezuri “el-Misbahu Zahir”de[179], Beyhaki “Şuabul İman”da[180], Ebu Yala “Müsned”inde[181], ibn Asakir “Tarih”inde[182], İbn Suvvar

176 “Mizan” 2/39.
177 “Mizan” 2/39.
178 İmam Ebi Bekr Muhammed b. el-Kasim, ibnul Enberi “İdahul Vakfi vel İbtidai fi Kitabillahi Ezevecel” sayfa 22, DKİ.
179 Ebul Kerim el-Mubarek b. el-Hasen eş-Şehrezuri “el-Misbahu Zahira fi kiraatil aşri Bovahiri” 1/ 79, thk Abdulrahim et-Tarhuni.
180 3/360/№2351. Oçak.
181 “el-Mettalibul Aliye bi Zevaid el-Mesanid es-Samaniye” 6/377/№7986, 7987, DKİ.
182 56/100.

el-Hanefi “el-Mustanir”de[183], ibn Cevzi “Kitabul Hadaik”te[184] bu hadisi Bişr b. Numeyr yolu ile rivayet etmiştir.

İmam Busiri “İthaful Hayrat” (6/333) kitabında buyurmuştur: “Bu, zayıf bir hadistir. Mısırlı Bişr b. Numeyr hakkında Yahyâ b. Saîd: “O, yalanın direklerinden biriydi” demiştir. “İnsanlar onun hadislerini terk etti” ve Ali (b. Medini) de onu terk etmiştir. İbn Maîn: “Sika değildir” demiştir. Ebû Hâtim: “Onun hadisi munkerdir; Kâsım’dan rivayet ettiği hadis munkerdir” demiştir. Buhârî: “Onun hadisi munkerdir” demiştir. Nesâî ve Cûzcânî: “Sika değildir” demiştir. İbn Adî: “Kâsım’dan ve başkalarından rivayet ettiği hadislerin çoğunda kendisine mutâbaat edilmez” demiştir. İbnü’l-Cevzî de bu hadisi “Mevdûât”[185] adlı eserinde zikretmiştir.”

Şevkani “Fevaid el-Mecmua”da (sayfa 436) söylemiştir: “İsnadında Bişr İbn Numeyr vardır. Yahya İbn Said dedi ki: “O yalancıdır ve hadis uydurur.” el-Leâlî’de es-Suyûtî[186], senedini izler ve der ki: “Bişr, İbn Mace’nin ricalindedir. Zira İbnu’l-Enbari onun hadisini rivayet eder.”[187] Bu yararsız bir takip (izlemedir.) Eğer Yahya İbn Said’in dediği doğru ise, ne İbn Mace’nin ricalinden olması ve ne de onun yoluyla bunu rivayet ederim demesi) hiçbir fayda vermez. Sonra bu hadisin İbn Ömer’den “merfu” gelen şahidlerini zikretti. (el Hatib)[188] İsnadında Kâsım İbn İbrahim el-Malatî vardır. Bâtıl haberler rivayet eder. el-Hatib dedi ki: “Bu hadis Luveyn’den Malik’ten acaib bâtıl haberler rivayet etmiştir.” Said İbn Mansur’da Sunen’inde bunu el-Hasen’den (el Basrî) “mürsel” olarak rivayet etmiştir. et-Taberanî ise, İbn Amr’dan “merfu” olarak, bir başka yoldan rivayet eder.”

Said b. Mansur, Hasan el-Basri’den hadisi mürsel şekilde rivayet etmiştir: “Said bize rivayet etti: Bize İsmâil b. Ayyâş, Temmâm b. Necîh’ten; o da Hasan’dan rivayet etti. Hasan dedi ki: Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: “Kim Kur’ân’ın üçte birini alır (öğrenir) ve onunla amel ederse, peygamberliğin üçte birini almış olur. Kim Kur’ân’ın yarısını alır ve onunla amel ederse, peygamberliğin yarısını almış olur. Kim de Kur’ân’ın tamamını alır ve onunla amel ederse, peygamberliğin tamamını almış olur.”[189]

Temmam b. Necih ed-Dimaşki cidden zayıftır. Ebû Zur‘a: “Zayıftır” dedi.
Ebû Hâtim: “Münkerü’l-hadîs, değersizdir” dedi. Buhârî: “Hakkında (rivayetleri konusunda) inceleme gerekir” dedi. Ebû Ahmed b. Adî: “Rivayetlerinin çoğunda sika râvîler ona mutâbaat etmez (ona uymaz)” dedi.

183 Ebu Tahir Ahmed b. Ali b. Ubeydullah b. Umar b. Suvvar el-Bağdadi el-Hanefi “el-Mustanir fi Kiraatil Aşere” sayfa 84, DKİ.
184 Ebul Ferec ibn Cevzi “Kitabul Hadaik fi İlmil Hadis vez Zahidiye” 1/501
185 İbn Cevzi hadisin sahih olmadığını söylemiştir. 1/412, Edvau Selef.
186 1/221, DKI.
187 Ne yazık ki İmam Suyuti, hadislerin sıhhati konusunda İbn Cevzi'nin tam tersi bir duruma sahiptir. İbn Cevzi bu konularda aşırı ve bazen haksız yere katı olmakla bilinirken, Suyuti ise tam tersine bu konuda son derece müsamahakâr davranmıştır. Suyutinin kitabında, Allah ona rahmet etsin ve onu cennetin en yüksek derecelerine ulaştırsın, bazen zayıf bir rivayeti desteklemek için, yine cidden zayıf bir rivayeti delil olarak getirdiği görürsünüz.
188 “Tarihu Bağdad” 12/441, DKİ.
189 “Sünen” 2/263/№68. Darus Samiy.

497) Amr b. Kurra geldi ve şöyle dedi: "(Bir kere) biz Resülullah ﷺ'in yanında idik. (Bu arada) Amr bin Mürre geldi ve: Yâ Resûlallah! Allah şüphesiz benim kaderimde musibet yazmıştır. Çünkü ben elimle tef çalmaktan başka hiç bir yolla rızıklanmamı sanmıyorum. (Bu nedenle hayâsızlık durumu olmaksızın şarkı cılık etmem için bana izin ver, dedi.)[190] Bunun üzerine Resülullah ﷺ (ona) : «Sana izin vermem, (sana) ikrâm yok ve hoşnutluk da yoktur. Yalan söyledin, ey Allah'm düşmanı Allah şüphesiz sana helâl ve güzel rızık edilme imkânım vermiştir. (Ama sen Allah Azze ve Celle'nin sana helâl kıldığı, rızık yerine Allah'ın sana haram kıldığı rızkı tercih ettin. Eğer bu yasaklama hükmünü daha önce sana iletmiş olsaydım şimdi sana (hak ettiğin) cezayı verirdim. Kalk benim yanımdan ve Allah'a tevbe et. Bilmiş ol ki, bu yasağı duyduktan sonra (bu işi) yaparsan seni fenâ bir şekilde dövdüreceğim, ibret olarak senin başını (usturayla) traş ettireceğim, seni aile ferdlerinden uzaklaştırıp sürgün edeceğim ve senin (yağmaladığın malını) ganimet olarak Medine gençlerine helâl kılacağım» buyurdu. Râvî demiştir ki: Resûl-i Ekrem ﷺ in bu buyruğundan sonra Amr (bin Mürre) öyle kötü ve rezîl bir durumda kalktı ki bunun derecesini ancak Allah bilir. Amr defolup gidince Peygamber ﷺ şöyle buyurdu: «Bunlar âsilerdir. Bunlardan kim tevbe etmeden ölürse Allah Azze ve Celle onu kıyâmet günü dünyada olduğu gibi muhannes, çıplak ve insanlara karşı bir ince yaprakla olsun örtünmez vaziyette haşredecektir, ayağa kalktıkça yere yıkılacaktır.")

Bişr b. Numeyr rivayetidir.

498) Enes'ten rivayet edildiğine göre, Nebî ﷺ'in bir gün gümüşten bir yüzük taktığını gördü. Bunun üzerine insanlar da gümüşten yüzükler yaptırıp takmaya başladılar. Sonra Nebî ﷺ yüzüğünü çıkardı; insanlar da yüzüklerini çıkardılar. Nebî ﷺ bir adamın elinde yüzük gördü, adamın parmağına vurdu ve adam yüzüğü fırlattı.

Bu hadis ğariptir, ve isnadı salihtir. Senedinde Bişr b. Velid el-Kindi el-Fakih isminde ravi vardır. Fıkıh bilgisi geniş, ibadet ehli biriydi. Günlük virdi iki yüz rekât idi; bunu sürekli yerine getirirdi. Alimler onun hakkında ihtilaf etmiştir. Salih b. Muhammed el-Cezere dedi ki: "O, sâdûktur; fakat aklı yerinde değildir, bunamıştı." Süleymanî dedi ki: "Hadisi münkerdir." el-Âcurrî dedi ki: "Ebû Dâvûd'a, Beşir b. Velîd sika mıdır, diye sordum." O da: "Hayır," dedi. es-Sülemî, Dârekutnî'den rivayetle: "Sikadır," dedi.[191]

Hadis sahihtir, ve muteffekun aleyhtir. Enes ibnu Mâlik –Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: "Bir gün, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemin elinde gümüşten yapılmış bir mühür yüzük gördüm. Bunu gören insanlar da tıpkı O'nun gibi gümüş yüzük taktılar. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem kendi parmağındaki mühür

190 Hadisin parantez içindeki kısınları İbn Mace'nin "Sünen"inden alınmıştır. Şeyh Haydar Hatipoğlu "Sünen ibni Mace tercemesi ve şerhi" 7/252.
191 "Mizan" 2/40.

yüzüğünü çıkarıp attı. Akabinde insanlar da parmaklarındaki yüzükleri çıkarıp attılar."[192]

499) Kasim b. Abdullah es-Sirac – Beşir b. Zazan – Rişdin b. Sad – el-Hasen b. Suban – Nafi - İbn Ömer'den – merfû olarak – rivayet edildi: "Sizden birinizin Müslüman kardeşine yer açması, onun için bir köle azat etmesinden daha hayırlıdır."

Bu sened muzlimdir. Ravi Başir b. Zazan zayıftır. Onu Dârakutnî ve başkaları zayıf görmüş, İbnü'l-Cevzî ise itham etmiştir. İbn Maîn: "Hiçbir şey değildir" demiştir.[193]

500) Beşîr b. Zâzân - bana Ali b. Abdullah el-Kureşî rivayet etti - o, Şerahbîl b. Abdu'l-Hamîd'den - o, Nâfi'den - o da İbn Ömer'den (r.a) - o da Nebî ﷺ'den rivayet etti: "Cennette öyle köşkler vardır ki, içleri dışlarından, dışları da içlerinden görülür."

Başir b. Zazan rivayetidir. Tirmizi benzer hadisi "Sünen" (№2527) eserinde Hz Ali'den rivayet etmiştir: "Ali (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah ﷺ şöyle buyurdu: "Cennet'te öyle köşkler vardır ki; dışarıdan içerisi içeriden de dışarısı gözükür bir bedevi kalkıp şöyle dedi: O köşkler kimler içindir? Rasûlullah ﷺ de şöyle buyurdu: "O köşkler; güzel söz söyleyen, yemek yediren, oruca devam eden ve insanlar uykuda iken geceleri namaz kılanlar içindir."

Hadisin akabinde, imam Tirmizi söylemiştir: "Bu hadis garibtir. Bazı hadisçiler Abdurrahman b. İshâk hafızası yönünden tenkid etmişlerdir kendisi Küfelidir. Abdurrahman b. İshâk el Kureşî ise Medîneli olup berikinden daha sağlamdır."

Imam Ahmed bunu, Abbad b. Yakub - Muhammed b. Fudeyl - Abdurrahman b. İshak - an-Numan b. Sad senedi ile, kendi "ez-Zühd"[194] kitabında rivayet etmiştir.

En-Numan b. Sad'ta cehalet vardır, makbul konumdadır.

Ebu Şeybe Abdurrahman b. İshak el-Vasiti metruktur. Ahmed b. Hanbel'den rivayetine göre: "Hiçbir şey değildir, hadisi munkerdir", söylemiştir. Abbâs ed-Dûrî, Yahyâ b. Ma'în'den rivayet etti: "Zayıftır, hiçbir şey değildir." Muhammed b. Sa'd, Ya'kûb b. Süfyân, Ebû Dâvûd, Nesâî ve İbn Hibbân: "Zayıftır" dediler. Buhârî: "Hakkında düşünmek gerekir" dedi. Ebû Zür'a: "Güçlü değildir" dedi. Ebû Hâtim: "Hadisi zayıftır, munkerdir; hadisi yazılır ama delil olarak alınmaz" dedi. Ebû Bekir b. Huzeyme: "Hadisi ile hüccet edilmez" dedi.

501) Câbir'den rivayetle: Dedi ki: Biz, dinarımıza ve dirhemimize kardeşimizden daha hak sahibi olduğumuzu zannederdik. Vallahi, Resûlullah ﷺ'i şöyle buyururken işittim:

192 Muhammed Fuad Abdulbaki "el-Lülüü vel Mercan" №1357, sayfa 798.
193 "Mizan" 2/41.
194 Ahmed b. Hanbel "Kitabu Zühd" sayfa 52. Darun Minhaddatul Arabiye.

“Komşu, komşusuna yapışır ve der ki: ‘Ey Rabbim! Şuna sor; neden o geceyi tok olarak geçirirken ben aç olarak geçirdim?’ ...” (hadis devam eder).

İbn Adî, hadise “münker” hükmü vermiştir. Senedinde Beşîr b. Ziyâd el-Horasânî vardır. Hadisleri münkerdir, terk edilmiş değildir.[195]

Buhari ve Muslim rivayet ettiği hadiste, Hz Ebu Hureye söylemiştir: “Allah Rasûlü ﷺ in şöyle dediğini bildirdi: “Allah’a ve son güne (Ahiret gününe) iman eden, ya hayır söylesin, yahut sussun. Allah’a ve son güne iman eden komşusuna ikram etsin. Allah’a ve son güne iman eden konuğuna ikram eylesin.”[196]

Buhari ve Muslim, Hz Aişe annemizden rivayet etmiştir ki: “Allah Rasûlü ﷺ şöyle buyurdu: “Cibril aleyhis selam bana komşuluk hakları konusunda sürekli tavsiyede bulunurdu. Öyle ki ben komşuyu komşuya mirasçı kılacak zannettim.”[197]

Taberani ve Bezzar rivayet ettikleri hadiste, Enes b. Malik söylemiştir: “Resulullah ﷺ: "Yanındaki komşusu açken bunu bile bile tok yatan kimse bana iman etmemiştir" buyurdu.

El-Heysemi “Mecmai Zevaid” (13/582/№13554) kitabında buyurmuştur: “Bezzar'ın isnadı hasendir.”

Ebu Yala ve Taberani rivayet etmiştir ki: “İbn Abbas, İbnü'z-Zübeyr'in hurmalığında iken şöyle dedi: Resulullah ﷺ: "Komşusu aç olup da karnını doyuran kimse, mümin değildir" buyurdu.

El-Heysemi “Mecmai Zevaid”te (№13555): “Ravileri güvenilir ravilerdir”, demiştir.

502) İbn Abbâs’tan rivayet edildiğine göre, Rasûlullah ﷺ amcasına bir köle hediye etti ve “Onu ne kuyumcuya, ne sarrafa, ne de kasaba teslim et” buyurdu.” [198]

Hadis münkerdir. Beşîr b. Ziyâdın rivayetidir.

503) Abdullah ibn Amr, Peygamberimiz ﷺ 'den: “Deniz yolculuğuna sadece hacı, umreye giden veya (Allah yolunda) savaşan kişiler çıkar. (Zira denizen altında ateş, ateşin altında deniz vardır)” Metinde geçen; "Denizin altında ateş, ateşin altında da deniz vardır" cümlesini, Hattâbî te'vil ederek "bu cümle deniz yolculuğunun korku ve tehlikelerle dolu olduğunu, deniz yolculuğu yapan kimselerin helak olma tehlikesiyle her an karşı karşıya bulunduğunu ifade etmektedir" demiştir.

195 “Mizan” 2/41.
196 Muhammed Fuad Abdulbaki “el-Lülüü vel Mercan” №29, sayfa 35.
197 “el-Lülüü vel Mercan” №1684, sayfa 996.
198 “Mizan” 2/42.

Ebu Davud “Sünen” (№2489) eserinde, Said b. Mansur – İsmail b. Zekeriye – Muttarf – Bişr Ebu Abdullah – Beşir b. Muslim – Abdullah b. Amr, isnadla rivayet etmiştir. Hafız el-Münziri bu hadisin senedinde izdırab bulunduğunu çünkü bir başka rivayette bu hadisin Beşir b. Müslim'e doğrudan doğruya Abdullah b. Amr vasıtasıyla değil de ismi ve kimliği meçhul bir şahıs tarafından ulaştırıldığını ifade etmektedir. Musannif Ebu Davud bu hadisin senedinde bulunan ravilerin kimliklerinin meçhul olduğunu ifade ederken et-Tarihu'I-Kebirde hadisi rivayet eden Buharı ve Hattâbî de hadisîn senedinin zayıf olduğunu söylemişlerdir. Beşir b. Muslim el-Kufi el-Kindi zayıftır. Buhari, onu “ed-Dua'fa” kitabında zikretmiştir ve demiştir ki: “Onun hadisi sahih değildir.”[199]

504) Halad, bize Beşir bin el-Muhacir haber verdi, İbn Bureyda babasından duydu ki, Peygamberimiz ﷺ 'in şöyle buyurmuştur: “Yüz yılın başında Allah soğuk bir rüzgar gönderecek ve o rüzgarla her Müslümanın ruhunu alacaktır.”

Beşir b. el-Muhacir el-Ğanevi’nin rivayetidir. Onu İbn Maîn ve başkaları sika (güvenilir) saymıştır. Nesâî: “Bir beis yoktur” demiştir. Ahmed: “Münker hadis rivayet eder, garip şeyler getirir” demiştir. Ebû Hâtim: “Onun hadisi ile hüccet edilmez” demiştir. İbn Adî: “Kendisinde biraz zayıflık vardır” demiştir.[200]

Bu hadis “bâtıl”dır denildi. Zaman bunu yalanlamıştır. Denildi ki; “Sahihtir, sahih olan yollarla rivayet edilmiştir. Bu yüzyıl kıyamet öncesi yüzyıldır. Bunu yalanlayan onu ilk yüzyıl zannetmiştir.” el-Veciz’de, İbn Adiy’in bu hadise; “Onda biraz zayıflık vardır” dediği zikredilir.[201]

Ahmed ve Bezzar rivayet ettikleri hadiste, Ayyaş b. Ebi Rebia bildiriyor ki, Hz. Peygarnber'in ﷺ: "Kıyamete kopmaya yakın bir rüzgar çıkar, bununla her müminin ruhlan alınır" buyurduğunu işittim.

El-Heysemi “Mecmai Zevaid” (13/135/№12598) kitabında şöyle buyurmuştur: “Hadisi Ahmed rivayet etmiştir. Bezzar'daki ibare: "Bunda her müminin ruhu alınır" şeklindedir. Onun ravileri Sahih ravileridir; ancak Nafi', Ayyaş'tan hadis işitmemiştir.”

505) Ebû Hüreyre’den –merfû olarak– rivayet edildiğine göre: “Cennete ilk olarak girecek olan kimse, Allah’a ve efendisine itaat eden bir köledir.”

Ebu Seyfi Beşir b. Maymun el-Horasani’nin rivayetidir. Ahmed b. Hanbel ondan hadis yazmış, sonra onu terk etmiştir. Darakutni ve Nesai: “Metruktur”, demiştirler. İbn Adî: “Rivayetlerinin çoğu muhafaza edilmemiştir” demiştir. İbn Maîn: “Onun hadisinin

199 “Mizan” 2/43.
200 “Mizan” 2/43.
201 “Fevaid el-Mecmua” sayfa 583, Medarik.

terkinde ittifak ettiler" demiştir. Buhârî: "(Hadis) uydurmakta ile itham edilir" demiştir.[202]

506) Beşir – Mucahid – Ebu Hureyre'den: "Hiçbir sadaka, kötü bir efendinin yanında bulunan köleye verilen sadakadan daha faziletli değildir."

Hadisi Hafız ibn Huzeyme "Sahih" kitabında, Taberani "Mucem el-Evsat"da (5/288)[203] rivayet etmiştir.[204] Beşir b. Maymun el-Horasani'nin rivayetidir. Yalanda ittiham olunmuştur.

507) İbn Abbas'tan: "Sünnet, misafiri evin kapısına kadar uğurlamaktır."

Beşir b. Maymun el-Horasani'nin rivayetidir.

Murtaza Zebîdî, hadisi İbn Mâce'den Ebû Hüreyre rivayetiyle aktarmış ve şöyle demiştir: "Beyhakî'nin de belirttiği gibi senedi zayıftır. Zira senedinde, metruk râvilerden olan Amr b. Urve bulunmaktadır."[205] Bu senedin zayıf olduğunu, ayrıca Muhammed Sefarrini de söylemiştir.[206]

508) İbn Ömer'den (merfûʿ olarak) rivayet edildiğine göre, Rasûlullah ﷺ şöyle buyurdu: "Askalan mezarlığındaki şehitler, (tıpkı ailelerin yeni) gelinleri uğurlaması gibi cennete uğurlanacaktır."

Şevkani "Fevaid el-Mecmua"da söylemiştir: "İbn Adi bunu, İbn Ömer'den rivayet eder. İsnadında Beşir İbn Meymun vardır, o hiçbir şeydir. İbn Hibban bunu bir başka cihetten de rivayet eder. İsnadında Hamza İbn Ebi Hamza vardır, o hadis uydururdu. Ahmed [İbn Hanbel] bunu Müsned'inde, Enes'ten "merfu" olarak rivayet etmiştir: "Askalan iki gelinden birisidir. Allah oradan kıyamet günü hesaba çekilmeyecek olan yetmiş bin kişi haşreder. O şehirden elli bin şehid Allah'a giderler. Onda, kesilmiş başları ellerinde olan şehid safları vardır. Atardamarları kan fışkırır. O gün şöyle derler: "Rabbimiz! Bize rasullerine va'dettiğini ver ve bizi kıyamet günü yardımsız bırakma. Sen va'dine aykırı iş yapmazsın." Allah der ki; kullarım doğru söylediler. Onları ak nehirlerle yıkayın. Bunun üzerine onlar, o nehir[ler]den tertemiz olarak çıkarlar ve cennette diledikleri gibi gezerler." İbnü'l-Cevzî bu hadisi, el-Mevduat'ta rivayet etmiştir. Dedi ki: "İsnadında Ebu İkal, Hilâl İbn Zeyd vardır. Enes'ten uydurma hadisler rivayet eder." İbn Hacer, el-Kavlu'l-Musedded'de: "Bu hadis amellerin faziletleri ve ribat tutmaya teşvik konularında zikredilmiştir, bunu ne şeriat ve ne de

202 "Mizan" 2/44.
203 №7358, DKI.
204 Ebu Bekir Muhammed b. İshak b. Huzeyme "Sahih" 4/101, №2450
205 Murtaza Zebidi "İthafus Sadatil Muttakin bi Şerh İhya Ulum ad-Din" 5/664.
206 Muhammed b. Ahmed b. Selim es-Sefarrini el-Hanbeli "Gızaü'l-Elbâb Şerhu Manzûmeti'l-Âdâb" 2/124, DKİ.

akıl caiz görmez. Bu hadisin isnâdında sadece Ebu İkal'ın rivayetinden olmuş olması bâtıl olduğunu gerektirmez." Ahmed İbn Hanbel'in Fazilet Babı'ndaki müsamahası bilinmektedir. Ahkâmda ise böyle diyemeyiz. İbn Hacer'in lafı tereddütlüdür ve insaf dairesinden çıkmaktır. Bu hadisin fazilet konusunun hadislerinden olması yahut Ahmed İbn Hanbel'in bu konudaki müsamahası hadisi ne sahih ve ne de hasen sahih yapmaz. "Ne bu, ne de onun isnâdında hadis uyduran bir ravi vardır" demeyi ayıplı bir söz kılmadığı gibi, yalan olanı doğru, doğru olanı da yalan yapmaz. Her ne kadar İbn Hacer, Ebu İkal'in "uydurma" hadisleri rivayet ettiğini tespit etse de; doğru söz, İbnû'l-Cevzî'nin söylediğidir. Velev ki bunu inkâr etse de. Sonra İbn Hacer daha önce söylemiş olduğu sözle beraber, bu hadisin İbn Ömer'in rivayetinden bir şahidi olduğunu söyleyerek yukarıdaki hadisi zikretti. Onun isnâdında da, Beşir İbn Meymun'dan başkası yoktur. O da zayıftır. Bu hadisin, Ebu Yâ'la'nın, Abdullah İbn Buheyne'den, onun da Allah'ın Rasulü'nden ﷺ rivayet ettiği bir şahidi vardır: "Nebi ﷺ şu mezarlığa selam verdi. Bunun üzerine onun bazı hanımlarına sordular ben de sordum. Dedi ki; o Askalan mezarlı ğıdır." Bu hadisin ed-Dulabî'nin, el-Kuna'da rivayet ettiği bir şahidi vardır. O hadis Said İbn Cubeyr ve İbn Abbas'tan "merfu" olarak rivayet edilir. "Askalan Mezarlığında yetmiş bin şehid haşrolunur. Bunlardan her biri Mudar ve Rebia kabileleri kadar insana şefaat eder." Said İbn Mansur, Ata el-Horasanî'den bunu "mürsel" olarak rivayet etmiştir. "Dedi ki; bana Rasulullah ﷺ -üç kez- Allah o mezarlığın ehline rahmet etsin, dedi. Bunun üzerine onun hangi mezarlık olduğu O'na ﷺ soruldu. Bu Askalan'daki bir mezarlıktır, dedi." Abdurrezzak, benzerini Musannef'inde Hz. Aişe'den "merfu" olarak rivayet etmiştir. İbnu'n-Neccar, bu hadisi Enes'ten "merfu" olarak, et-Taberanî de "Askalan'ın Ribatlarının Fazileti Babı"nda, İbn Abbas'tan "merfu" olarak rivayet etmiştir."[207]

509) İbn Adî'nin rivayetine göre: Abdurrahman b. el-Kasım – Ebu Mesher – Bakiye – Muhammed b. Ziyad – Ebu Raşid senediyle; Ebu Raşid şöyle dedi: Ebu Ümame (r.a.) elimi tuttu ve dedi ki: "Resûlullah ﷺ bir gün benim elimden tuttu ve bana şöyle buyurdu: "'Ey Ebu Umame! Müminlerden kendisine karşı kalbimin yumuşadığı kişiler vardır'""

Senedinde Bakiye b. Velid el-Himeyri vardır. İbnü'l-Mübarek: "(Bakiye) sıdk sahibidir, fakat kendisine yönelen ve yüz çeviren (herkesten) hadis yazar" dedi. Bazı imamlar: "Bakiye, sika ravilerden rivayet ettiği zaman güvenilirdir" demiştir. İbn Adî: "Eğer Şam ehli olanlardan rivayet ederse sağlamdır" dedi. Nesâî ve başkaları: "Eğer 'haddesenâ' ve 'akhbarenâ' derse sika'dır" demiştir. Bazıları da: "Tedlis yapan biriydi, eğer 'an' ile rivayet ederse hüccet değildir" demiştir. İbn Hibbân dedi ki: "Şu'be, Mâlik ve başkalarından sahih rivayetler işitti. Daha sonra, Şu'be ve Mâlik'ten rivayet ettiklerini iddia eden birtakım yalancılardan hadis dinledi. Böylece, zayıflardan aldığı bu

207 "Fevaid el-Mecmua" sayfa 524-525.

rivayetleri, sika ravilerden almış gibi tedlis ederek aktardı." Ebu Hâtim: "Onun hadisiyle ihticac olunmaz" dedi.[208]

Hadise gelince, İbn Mende[209] rivayetinde, Bakiye'nin hadisi bizzat şeyhinden işittiği zikredilmiştir. El-Heysemi hadis hakkında buyurmuştur: "Ravileri güvenilir bulunmuştur."[210]

510) Bakiye, İbn Cüreyc'ten; o, Atâ'dan; o da İbn Abbas'tan (radiyallahu anh) merfû olarak rivayet etti: "Kaşlarının üzerini tarakla tarayan kimse vebadan korunur."

Hadis uydurmadır.

511) Bakiye, İbn Cüreyc'ten; o, Atâ'dan; o da İbn Abbas'tan merfu olarak: "Sizden biri eşiyle cinsel ilişkide bulunduğunda onun avret yerine bakmasın; çünkü bu, körlüğe sebep olur."

Allame Zurkani, ve ed-Dardir[211] hadise münker, ibn Cevzi, ibn Hibban, Ebu Hatim, ibn Hacer, ve Dusuki[212] uydurma hükmü vermiştirler.[213]

512) Bakiye, İbn Cüreyc'ten; o, Atâ'dan; o da İbn Abbas'tan merfu olarak: "Mektubu aşağı tarafından topraklayın (ve silin. Bu, bereketin çok olması ve) ihtiyacın çabuk ve kolay husulü için daha iyidir."

Hadis uydurmadır.

Allame el-Kettani "et-Terratibu İdariyye" (1/278) kitabında bu konuda bir başlık açmıştır – "Allah resülün yazıyı topraklamaları konusunda katiplerini teşvik etmesi".

513) Bakiye, İbn Cüreyc'ten; o, Atâ'dan; o da İbn Abbas'tan merfu olarak: "Başına bir musibet gelen ve onu sabırla karşılayıp insanlara şikâyet etmeyen kimseye, Allah'ın onu bağışlaması hak olur."

514) Bakiye, İbn Cüreyc'ten; o, Atâ'dan; o da İbn Abbas'tan: "Resûlullah ﷺ, **habûn** (yani çıban/iltihaplı şişlik) kanı konusunda ruhsat vermiştir."

Hadisi Beyhakî "Sünenü'l-Kübrâ" adlı kitabında rivayet etmiş ve ardından İbn Adî'den şu şekilde nakletmiştir: "Bu hadis yalnızca Bakiyye – İbn Cüreyc rivayet zinciriyle bilinmektedir. Ve bu durum, Bakiyye ile İbn Cüreyc arasında bazı tanınmayan veya zayıf râvilerin bulunduğunu göstermektedir. Bakiyye (hadisi onları zikretmeden) rivayet etmiştir; bunu sık sık yapardı."[214]

208 "Mizan" 2/46-47.
209 İmam Abdulvehab b. Muhammed b. Mende "el-Fevaid" 2/21, DKİ.
210 "Mecmai Zevaid" 18/113/№17993.
211 Ahmed b. Ahmed b. Abi Hamid el-Maliki ed-Dardir (ö 1204 h).
212 Muhammed b. Ahmed b. Arafa ed-Dusuki (ö 1230 h). Bkz "Haşiyetu Dusuki ale Şerhil Kebir" 3/5, DKİ.
213 Abdulbaki b. Yusuf b. Ahmed b. Muhammed ez-Zurkani el-Misri "Şerhuz Zurkani ala Muhtasar Said Halil" 3/290, DKİ.
214 "Sünen el-Kubra" 2/567/№4096, DKİ.

(510-514 hadisler hakkında) İbn Hibban söylemiştir: “Bu, aynı isnadla yazdığımız bir nüshadandır ve tamamı uydurmadır. Görünüşe göre Bakiye, bu rivayeti İbn Cüreyc’ten nakleden son derece zayıf bir râviden işitmiş, ardından o zayıf râvinin ismini zikretmeyerek tedlis yapmış ve hadisi doğrudan İbn Cüreyc’ten rivayet etmiştir.”[215]

515) Ebu Hamza’dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah ﷺ’a bir adamın ezanı ve ikameti unutması soruldu. Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: “Allah, ümmetimden namazdaki yanılmayı bağışladı.”

İbn Adi hadisin batıl olduğunu söylemiştir.[216]

516) Bakiye, bize Mâlik’ten; o, ez-Zuhrî’den; o da Enes’ten (ra) – merfû‘ olarak – rivayet etti: “Kurtuluşu (sıkıntının giderilmesini) beklemek ibadettir.”

Zehebi hadisin batıl olduğunu buyurmuştur.[217] Acluni - rahimahullah – “Keşful Hafa” (1/510-511) kitabında buyurmuştur: “Tirmizi'nin, ayrıca el-Ferec isimli eserinde İbn Ebi'd-Dünya'nın Sa'd b. Ebi Vakkas'tan rivayet ettikleri bir hadistir. Bu ikisinin yanı sıra Ebu Davud ve Nesai'nin, keza Şuabu'l-iman'da Beyhaki'nin, el-Emsal'de Askeri'nin ve Deylemi'nin İbn Mes'ud kanalıyla merfu olarak rivayet ettikleri hadisin lafzı ise şöyledir: "Allahın lütfunu isteyin. Zira Allah, lütfunun niyaz edilmesinden hoşnut olur. İbadetin en üstünü ise kurtuluşu beklemektir." Hafız İbn Hacer de bazı haşiyelerinde bu hadisin isnadını hasen saymıştır. Ancak Tirmizi bu hadisin peşinden şunları söylemektedir: "İbn Vakıd bunu bu şekilde rivayet etmiştir, ancak kendisi hafız biri değildir." Beyhaki de bu hususta şöyle der: "Hammad bu hadisin rivayetinde tek kalmıştır. Kendisi de güçlü biri değildir." Ayrıca Ebu Nuaym bu hadisi, bir şahıs kanalıyla Nebi ﷺ 'den rivayet etmektedir. Nitekim Sehavi de Makasıd'da şunları söyler: "Ebu Nuaym'ın hadisi daha sahih gözükmektedir. Kaldı ki bu hadisin başka tarikleri de bulunmaktadır. Mesela; İbn Ebi'd-Dünya, Beyhaki ve Deylemi'nin Ali radıyallahu anh'dan merfu olarak rivayet ettikleri şu hadis bunlardan biridir: "Kurtuluşu Allah'tan beklemek ibadettir. Kim rızkının azlığına razı olursa, Allah da onun amelinin azlığına razı olur." Yine bu tariklerden biri de Askeri ve Kuzai'nin İbn Ömer'den merfu olarak naklettikleri şu hadistir: “Kurtuluşu sabırla beklemek ibadettir”. Keza Beyhaki'nin Zühri'den aktardığı bir diğer tarik de şöyledir: "Kurtuluşu Allah'tan beklemek ibadettir. " Beyhaki rivayetin devamında "Bu, mürsel bir rivayettir" dedikten sonra Bakiyye'den muttasıl olarak ve "Kurtuluşu Allah azze ve celle'den beklemek ibadettir" lafzıyla gelen rivayeti de aktarmış, peşinden "Bunların ilki daha tercihe şayandır" demiştir. Ayrıca Beyhaki'nin İbn Abbas'tan merfu olarak rivayet ettiği bir başka tarikde şudur: "İbadetlerin en faziletlisi, kurtuluş umudu ve beklentisi içinde

215 “Mizan” 2/47.
216 “el-Kamil fi Duafa” 2/266, DKİ.
217 “Mizan” 2/49.

olmaktır.” Kuzai ise bu hadisi İbn Abbas'tan merfu olarak şu lafızla rivayet etmiştir: "Kurtuluşu sabırla beklemek ibadettir." Keza sözü geçen tariklerden biri de Hakim et-Tirmizi'nin (Nevadirul-Usul isimli eserindeki) 158 asılda rivayet ettiği şu tariktir: "Haya (utanma duygusu) bir ziynet; takva sahibi olmak ise bir asalettir. (Ahiret yolculuğunda) en hayırlı binek sabır; kurtuluşu Allah'tan beklemek ise ibadettir.”

517) Bakiye – Muhammed b. Ziyad - Ebu Ümame’den (ra) – merfû‘ olarak – rivayet edildi: “Hızır, İsrailoğulları’na ait bir çarşıda yürürken…”

Hadisi tam şekilde Taberani’nin “el-Mucem el-Kebir” kitabında buluyoruz:

“Ebû Umâme bildiriyor: Resûlullah ﷺ "Size Hızır'dan söz edeyim mi?" dedi; "Olur ya Resûlallah" dediler. Resûl-i Ekrem ﷺ de şunu anlattı: "Hızır, günün birinde İsrailoğullarının pazarında dolaşmakta iken, efendisi ile mükateplik akdi yapmış bir köleyle karşılaştı. Köle: “Bana sadaka ver, Allah senin malına bereket katsin” deyince Hızır şu cevabı verdi: “Ben Allah'a inanmışım ki onun dilediği her şey olur. Fakat benim yanımda sana verecek bir şey yoktur.” O dilenci köle ise şöyle dedi: “Ben Allah rızası için sadaka vermeni istedim; ama sen bana sadaka olarak bir şey vermedin. Senin yüzünde cömertliğe baktım ve bereketin sende olacağını ümit ettim.” Hızır ona şu cevabı verdi: “Emin ol ki bende sana verecek bir şey yoktur. Ancak beni alıp pazarda satarsan, bedelim senin olsun.” Dilenci köle şöyle dedi: “Bu doğru olur mu?” Hızır ona şu cevabı verdi: “Evet, ben sana gerçeği söylüyorum. Sen büyük bir zatın adına benden dilekte bulundun, ben senin önünde Rabbimin kıymetini yere düşürmem. Sen beni sat ve bedelini al.”

Dilenci köle, Hızır'ı alıp pazara götürdü ve 400 dirheme sattı. Hızır, kendisini satın alan adamın yanında hiçbir şey yapmadan bir süre kaldı. Bir gün ona şöyle dedi: “Sen beni yararlanmak için satın aldın. Bana bir iş söyle de yapayım.” Efendisi ona şöyle dedi: “Seni zahmete sokmak istemiyorum. Sen yaşlı ve zayıf bir adamsın.” Hızır: “Hayır, çalışmak benim ağırıma gitmez.” dedi. Efendisi de: “Öyle ise şu taşları taşıyıver” dedi. O taşları bir günde ancak altı kişi taşıyabilirdi. Taşları taşıma emrini verdikten sonra efendisi, bazı işlerini görmek için dışarı gitti. Döndüğünde Hızır'ın bir saat içinde o taşları taşımış olduğunu gördü ve: “Güzel yaptın, iyi iş becerdin. Yapabileceğini zannetmediğim şeye güç yetirdin” dedi.

Sonra efendisinin bir sefere çıkması gerekiyordu. Hızır'a şöyle dedi: “Seni güvenilir bir kimse sanıyorum. Ben seferde iken aileme iyi bak.” Hızır: “Bir de bana yapacağım bir iş söyle” dedi. Efendisi: “Seni zahmete sokmak istemiyorum dedi”. Hızır: “Hayır, çalışmak benim zoruma gitmez” dedi. Efendisi de: “Öyle ise ben seferden dönünceye kadar evim için kerpiç dök” dedi ve sefere gitti.

Döndüğünde binasının yapılmış olduğunu gördü ve: “Allah rızası için söyle, senin yolun, senin işin nedir?” diye sordu. Hızır da şu karşılığı verdi: “Sen Allah adına benden istedin. Allah adına benden dilekte bulunulması beni köleliğe düşürdü. Kim

olduğumu sana bildireceğim. Ben adını duymuş olduğun Hızır'ım. Bir dilenci benden sadaka istedi. Fakat yanımda ona verecek bir şeyim yoktu. Ama Allah rızası için benden istediği için ben de kendi nefsimi ona bağışladım. O da beni sattı. Köle olarak senin yanına geldim. Sana şunu diyeyim ki bir kimseden Allah rızası için bir şey istenilir de o, istenilen şeyi vermeye muktedir olduğu halde isteyeni geri çevirirse, kıyamet gününde hareket edemeyecek derecede bir deri bir kemik kalır." Adam da: "Allah'a iman ettim, ey Allah'ın peygamberi! Bilmeden sana eziyet ettim" dedi. Hızır ona: "Zararı yok. Sen iyi davrandın ve kötülükten sakındın" dedi. Bunun üzerine adam ona şöyle bir teklifte bulundu: "Ey Allah'ın peygamberi! Anam babam sana feda olsun. Ailem ve malım hakkında nasıl dilersen öylece hüküm ver. Ya da dilersen seni azad edeyim ve serbest bırakayım." Hızır da: "Beni serbest bırakmanı istiyorum ki Rabbime ibadet edeyim" dedi. Böyle deyince adam onu serbest bıraktı ve hürriyetine kavuşturdu. Hızır da şöyle dedi: "Beni köleliğe düşüren, sonra da kölelikten kurtaran Allah'a hamd olsun."

El-Heysemi "Mecmai Zevaid"te (14/54/№13816) şöyle buyurmuştur: "Ricali güvenilir görülmüş kimselerdir; ancak Bakıye müdelllis bir ravidir." Hâfız İbn Kesîr "el-Bidâye ve'n-Nihâye" adlı kitabında şöyle demiştir: "Bu hadisi merfû olarak rivayet edenler hata etmiştir; bu rivayet daha çok mevkûfa (sahâbî sözüne) benzemektedir ve senedinde tanımadığım râviler vardır."[218]

Hadisi Taberani, Tahavi[219], ibn Asakir "Tarih"inde[220] böyle bir isnadla rivayet etmiştir: Bakiye b. Velid – Muhammed b. Ziyad el-İlhani – Ebu Umame.

Tahavi'de, Bakiye bu rivayeti şeyhinden bizzat işittiğini belirterek nakletmiştir.

Hadisin hükmü: Muhammed b. Auf hadisin uydurma, Ebu Zurah ve Zehebi münker olduğunu söylemiştirler.[221]Şeyh Şuayb el-Arnaût hadisin zayıf olduğunu söylemiştir.

İbnü'l-Kayyim, el-Menaru'l-Münîfde (s. 67) şöyle di yor: "Hızır konusunun ve Hızır'ın hayatta olduğunun zikredildiği hadislerin hepsi yalandır. Onun hayatta olduğu hakkındaki tek bir hadis bile sahih değildir."[222]

518) İbn Ömer'den merfu olarak: "Cuma namazının bir rekâtını ve sadece tekbirini yetişen kimse, namaza yetişmiş sayılır."

"Güvenilir raviler, hadisi Zührî'den şöyle rivayet etmiştir: Saîd b. el-Müseyyeb'den, o da Ebû Hüreyre'den; ve bu rivayette cuma namazı ile ilgili (bir ifade) yoktur."[223]

---

218 1/379, DKİ. Maalesef, Türkçe çevirisinde bu kısım atlanmıştır.
219 "Şerhul Muşkilul Eser" 5/135/№1877, thk Şuayb el-Arnaût, Mueseset Risale.
220 9/295.
221 "Mizan" 2/49.
222 Aliyul Kari "Uydurma olduğunda ittifak edilen hadisler" sayfa 50.
223 "Mizan" 2/49.

İbn Ômer'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber ﷺ: "Kim Cuma namazının bir rekahna yetişirse, namaza yetişmiş sayılır. Ancak kaçırdığı rekatı da kılmalıdır" buyurmuştur.

El-Heysemi “Mecmai Zevaid” (3/495/№3168) kitabında söylemiştir: “Ben derim ki: Hadisi "Ancak kaçırdığı rekatı da kılmalıdır" kısmı hariç, İbn Mace rivayet etmiştir. Bu şekliyle ise Taberani, el-Mu'cemu'l-evsat'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İbrahim b. Süleyman ed-Demmas'ı İbn Ebi Hatim eserinde zikretmiş, fakat hakkında cerh ya da ta'dil nakletmemiştir. Aynı şahsı İbn Hibban da güvenilir raviler hakkındaki kitabında zikretmiştir.”

İbn Mes'üd demiştir ki: "Kim cumanın bir rekatına yetişirse, ona diğerini de ilave edip kılsın. Kim iki rekatı da kaçırırsa, dört rekat kılsın."

El-Heysemi “Mecmai Zevaid” (3/496/№3171) kitabında buyurmuştur: “Hadisi Taberani, el-Mu'cemu'l-kebir'de rivayet etmiş olup senedi hasendir.”

519) İbn Abbas (r.a)'ın şöyle dediği rivayet edilmiştir: “Peygamberﷺ, üstünlüklerini ortaya koyabilmek için yarışan kimselerin yemeklerinin yenmesini yasaklamıştır.”[224]

Zehebi hadisin daha doğrusu mürsel olduğunu söylemiştir.[225] Hadisi Ebu Davud “Sünen” (№3754) eserinde farklı senedle rivayet etmiştir, hadisin akabinde İmam buyurmuştur: “Bu hadisi, Cerîr (b. Hazm) 'den rivayet edenlerin ekserisi rivayetlerinin senedinde îbn Abbas (r.a)'ın ismini zikretmediler. (Ancak îkrime'nin rivayet ettiği) bu hadiste olduğu gibi Harun en-Nahvî de (bu hadisi rivayet ederken) îbn Abbasfin ismini zikretti. Hammâd b. Zeyd ise İbn Abbas'in ismini zikretmedi.”

Hakim hadisi “el-Müstedrek” (4/234/№7250) kitabında rivayet etmiştir, ve senedin sahih olduğunu söylemiştir.

Beyhaki “Şuabul İman”da (6/174/№5667), Hz Ebu Hureyre’den rivayet etmiştir: “Resulullahﷺ (Üstünlük için yemek vererek) birbirleriyle yarışan kişilerin davetine icabet edilmez ve yemekleri yenilmez" buyurmuştu.”

Beyhakî der ki: “Burada büyüklenmek ve gösteriş yapmak için ziyafet veren kimseler kastedilmektedir.”

İnsanların, başkalarına olan üstünlüğünü ortaya koyabilmek ve bu şekilde nefsine bir pay çıkarmak gayesiyle bir takım yarışlara girişmesi riyadan başka bir şey olmadığı için İslâmiyette bu gayeyle yapılan işler çirkin sayıldığı gibi, bu gibi kimselerin yemeğini yemek de yasaklanmıştır. Çünkü onların yemekleri, "Mallarınızı aranızda haksız sebeplerle yemeyin!" âyetinin şümulüne girmektedir.

224 Beyhaki “Şuabul İman” 6/174/№5666.
225 “Mizan” 2/49.

520) Sâlim, babasından (r.a.) merfu olarak rivayet etmiştir: “(Resûlullah ﷺ) yalnız bir selâm verdi.”[226]

Bu hadisi İmam Tirmizi (№296) ve ibn Mace, Hz Aişe annemizden rivayet etmiştirtirler: “Rasûlullah ﷺ namazdan çıkacağında önüne doğru bir kere selam verirdi ve sağ tarafına biraz eğilirdi.”

İmam Tirmizi hadis hakkında buyurmuştur: “Âişe (r.anha)’nın hadisini Rasûlullah ﷺ’e ulaştırılmış şekilde bu şekiliyle bilmekteyiz. Muhammed b. İsmail diyor ki: Züheyr b. Muhammed’den Şam’lılar hoş olmayan hadisler aktarıyorlar. Iraklıların rivâyeti ise daha sahihtir. Muhammed Ahmed b. Hanbel’den naklederek şöyle diyor: Züheyr b. Muhammed Irak’ta kendisinden rivâyet edilen kimse olmayıp ismini değiştirdikleri başka bir kimsedir. Bu konuda Sehl b. Sa’d’dan hadis rivâyet edilmiştir. Bazı ilim adamları selam konusunda şöyle derler: Peygamber ﷺ’den gelen rivâyetlerin en doğrusu iki sefer selam vermektir. Sahabe tabiin ve sonraki gelen ilim adamlarının görüşü budur. Peygamber ﷺ’in ashabından tabiin ve sonraki gelenlerden bir kısmı farz namazlarda selam tek olarak verilir görüşündedirler. Şâfii ise diyor ki dilerse kişi tek selam verir dilerse iki selam verir, ilk selam olmazsa namaz caiz olmaz ikinci selam ise sünnettir.”

İbn Mâce, “Sünen”inde Abdullah b. Mes‘ûd (№914), Ammâr b. Yâsir (№916), Sa‘d b. Ebî Vakkâs (№915) ve Ebû Mûsâ el-Eş‘arî’den (№917) rivayet etmiştir ki, namazı bitirdiğinde Resûlullah ﷺ hem sağa hem de sola selâm verirdi.

Şeyh Haydar Hatipoğlu, ibn Mace’nin “Sünen” eserindi yazdığı eşsiz şerhinde, şöyle buyurmuştur: “Bu bâbta rivâyet olunan hadisler, namazdan çıkarken sağa ve sola başı dönderip iki defa selâm vermenin meşrûluğuna delâlet eder ler. Bu hususta imam, cemâat ve tek olarak namaz kılanlar arasın da bir fark yoktur. Sahâbîlerin cumhûrunun kavli budur. Ebû Bekir-i Sıddik, Ali bin Ebi Tâlib, İbn-i Mes'ud, Ammâr bin Yâsir ve Nâfi’ bin el-Hâris (Radıyallâhü anhüm) böyle hükmeden sahâbillerdendirler. Tâbiiler den de Atâ' bin Ebî Rabah, Alkama, Şa’bi ve başkaları ile re’y ehli, Sevri, Ahmed, İshak, Ebû Sevr böyle hükmetmişlerdir. Hanefi, Hanbeli ve Şâfii1er’in mezhebi de budur. Delilleri ise bu bâbtaki hadislerdir.”[227]

El-Hedy sahibi:- “Peygamber ﷺ’in namazdan çıkarken sağma ve soluna «Es-Selâmü aleyküm ve rahmetullah» diyerek selâm verdiğini onbeş sahâbi kendisinden rivâyet etmiştir. El-Hedy sahibi bunları ismen zikrediyor. Peygamber ﷺ’in namazdan çıkarken önüne bir defa selâm verdiği de kendisinden rivâyet edilmiştir. Lâkin sahih bir yolla bu hususta her hangi bir rivâyet sübut bulmamıştır. En iyi delil, Âişe (Radıyallâhü anhâ’nin) hadisidir ki O da ma’luldur. Sünenlerde mevcut ise de gece namazı hakkındadır.’ demiştir. El-Hedy yazan bir selâmın meşrûluğuna dâir hadîslerin zayıflık sebeplerini uzunca izah etmiş, el-Menhel yazarı da bunu nakletmişse de buraya aktarmaya gerek görmüyorum. El-Hedy yazarı daha sonra şöyle der: “Bir selâmın

226 “Mizan” 2/49.
227 “Sünen-i ibni Mace tercemesi ve şerhi” 3/186-187.

meşrûluğuna hükmeden âlimlerin elinde Medine halkının uygulamasından başka tutarlı bir delil yoktur. Medine halkının amelini delil göstermek sahihtir. Çünkü büyük zâtlar, bu şehrin tatbikâtmı bir birinden miras olarak almışlardır. Fakat bir selâmla ilgili tatbikat husûsunda, genellikle fıkıh âlimleri muhâlefet etmişlerdir. Doğrusu da fıkıh âlimlerinin görüşüdür. Çünkü Peygamber ﷺ'in sabit olan sünneti, kim olursa olsun, hiç bir şehir halkının ameliyle reddedilmez. Nitekim Medine'deki ve başka şehirlerdeki bâzı emirler, namazda birtakım şeyler ihdas etmişler, bu yoldaki uygulama süregelmiştir. Fakat fıkıhçılar bıina iltifat etmemişlerdir. Hulafâ-i Râşidîn devrindeki Medine halkının ameli, delil sayılırdı. Fakat onların vefâandan sonra ve oradaki sahâbller tükendikten sonra Medine halkının tatbikatı ile başka şehir halkının tatbikatı arasında değer bakımından bir fark yoktur. Halk arasında hakemlik yapan kaynak. Peygamber ﷺ'in sâbit sünnetidir. Onun ve dört halife'nin vefâtmdan sonra hiç bir kimsenin ameli hüküm kaynağı olamaz." [228]

521) Ebu Hureyre'den – merfu olarak – rivayet edilmiştir: "Kıyamet günü ihtikar yapanlar ile cana kıyanlar cehenneme aynı derecede (gitmek için) haşrolacaklardır."[229]

İbn Cevzi "el-Mevdua"(2/152)[230] eserinde hadisin sahih olmadığını söylemiştir. İhtikar yapmak, yani yiyecek maddelerin pahalı satmak için toplayıp depo edenlerdir. İbn Hacer el-Heytemî, "ez-Zevâcir"[231] adlı kitabında bunu 188. büyük günah olarak zikretmiştir.

Ahmed, Ebu Yala, Bezzar ve Hakim rivayetlerinde, Peyğamber ﷺ şöyle buyurmuştur: "Yiyecek maddesini pahalansın diye kırk gece depo eden kimse, Allah'dan uzaklaşmış ve Allah(in rahmeti) da ondan uzaklaşmıştır. Herhangi bir mahallede aç olarak bir kimse sabahlarsa, o mahalle halkı Allahu Teâlâ'nın himayesinden ayrılmış olurlar", buyurmuştur. Hafız el-Münzirî, bu hadîsin metninde gariplik olduğunu ve senedlerinden bazılarının ceyyid olduğunu söylemektedir.

Resûl-i Ekrem: "Ticaret yapan (mal alıp satan) merzûk rızıklanır, ihtikâr yapan ise melundur", buyurmuştur. Bu hadîsi, İbn Mâce ve Hâkim Sâlim'in oğlu Ali'den, o da Sevban'dan, o da Ceď'an'ın oğlu Zeyd'in oğlu Ali'den rivâyet etmişlerdir. Buhârî ile Ezdi, Ali b. Sâlim'in rivâyetine itibar edilemeyeceğini kaydetmişlerdir. Hafız el-Münziri ise, "Ali b. Sâlim'in bundan başka bir hadîs rivâyet ettiğini bilmiyorum. Bu adam, bilinmeyenler arasındadır." demiştir. Buna rağmen İbn Hibbân, bu zatı sikaler arasında anmıştır.

228 "Sünen-i ibni Mace tercemesi ve şerhi" 3/188.
229 "Mizan" 2/49.
230 DKİ.
231 "İslamda hellaler ve haramlar" 1/695, Kayıhan.

İbn Mâce ceyyid ve muttasil sened ile rivâyetinde Resûl-i Ekrem: “Her kim Müsülmanların yiyeceklerinde ihtikar yaparsa, Allahu Teala onu cüzam ve iflar ile ibtila eder”, buyurmuştur.[232]

522) Bakiye – Abdullah b. Ömer – Ebi Zinad – ibn Müseyb - Ebû Hüreyre'den -Hz. Peygamber'e ﷺ kadar uzanan bir senetle- rivayet olunduğuna göre: Kadın ve erkeğin izni olmadan nikâh akdi mümkün değildir.

İmam Darakutni “el-İlel” kitabında, Bakiyenin şeyhinin mechul olduğunu demiştir. “Ondan (Bakiye’den) sonra bunu Ömer b. Suhban, Ebu Zinad – Ebu Umame – Resulullah ﷺ senedi ile rivayet etmiştir. He ikiside sahih değildir.”[233] Ebu Hatim hadisin münker olduğunu söylemiştir.[234]

“Büluğ çağındaki bekar kız evlenmeye zorlanamaz. Zira Aişe radıyallahu anh' dan rivayet edildiği üzere, Rasulullah ﷺ: "Parçaları hakkında ka dınların görüşünü alınız" buyurmuştur. Parçalarından kasıt ya "bedenleri" veya "ferçleri"dir. Oradakiler "Ama bekar kız utanır ve sükut eder" deyince, Rasulullah ﷺ: "Bu, onun iznidir" diye cevap vermiştir. Rasulullah ﷺ genç kızlara mahsus olan ve konuşmalarını engelleyen hayalarından dolayı onların sükut etmelerini izin saymıştır. Velinin nikah kıymadan önce bekar kıza kararını sorması, "Filan sana dünür oldu" ve benzeri şeyler diyerek ondan bahsetmesi sünnettir. Kız susarsa zikrettiğimiz hadisten dölayı razı olmuştur. Gülerse o da izindir. Ancak alayvarı gülmesi izin sayılmaz. Kızı, ona düşüncesini sormadan evlendirirse sünnete aykırı davranmış olur.”[235]

Bize (Hanefilere) göre bir baba veya dedenin, bulûğa ermiş bakire kızı zorla evlendirmeleri câiz değildir. Bilakis kızın rızasıyla evlendirebilirler.[236] Allama Serahsi buyurmuştur ki: “evlilik akdı ancak kızın rızasıyla geçerli olur.”[237]

523) İbn Ömer’den rivayet edildiğine göre, Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: “Nabatîlerle memleketlerinde birlikte ikamet etmeyin, Hûzlarla (Huzistanlılarla) evlenmeyin. Çünkü onların kökleri (aslî huyları) vefasızlığa çağırır.”

Hadis münkerdi. Ebu Umeyye et-Tartusi onu kendi “Müsned Abdullah b. Ömer”[238] kitabında, Bakiye – Şerik – Kuleyb b. Vail – ibn Ömer, senedle rivayet etmiştir. Bekiye ile Şerik, tedlîs yapmakla tanınan râvîlerdi. Hadisi “an-an” şeklinde rivayet ediyor, onu şeyhlerinden bizzat işittiklerini açıkça belirtmiyorlardı.

232 “İslamda hellaler ve haramlar” 1/698.
233 Darakutni “el-İlel varidat fi hadisil Nebeviyye” 9/199.
234 “el-İlel li ibn Ebi Hatim” 4/45/№1242.
235 Esad Muhammed Said es-Sağırcı “Delilleriyle Hanefi Fıkhı” sayfa 598.
236 Allame Ez-Zemahşeri “Ruusul Mesail” sayfa 220, Semerkdand.
237 “Mebsut” 5/11, Gümüşev.
238 Muhammed b. İbrahim et-Tartusi “Müsned Abdullah b. Ömer” sayfa 28, №29.

524) Bakiye – el-Hurr b. Malik el-Fezzari – Ebu Muhammed - Huzeyfe b. el-Yemân'dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: "Kur'ân'ı Arapların lehçeleriyle okuyun…" (hadisin devamı vardır).

Muhtemelen bu senette bir hata vardır; zira Taberânî'nin ve Beyhakî'nin kitaplarında el-Hurr yerine Husayn b. Mâlik zikredilmiştir.

Hadisi Beyhaki "Şuabul İman"da (3/396/2406) rivayet etmiştir: "Huzeyfe b. el-Yemân'ın bildirdiğine göre Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur; "Kur'ân'ı Arapların lehçesi ve nağmeleriyle okuyun. Fasıkların ve Ehl-i Kitab'dan olanların nağmeleriyle okumaktan da sakının! Benden sonra öyle topluluklar gelecek ki şarkıcılar, rahipler ve ağıt yakanlar gibi nağme yaparak Kur'ân'ı okuyacaklardır. Ancak okudukları boğazlarından öteye gitmeyecektir. Bunların ve bunları beğenenlerin kalpleri meftûn olmuştur."

Bakiyye der ki: "Afrika ahalisinden biri olan Husayn b. Mâlik el- Fezâri'nin sadece bu hadisi vardır." (Beyhaki söylemiştir ki) Başka bir kanalla bu hadisin aynısı rivayet olunmuştur; ancak Bakiyye'nin sondaki sözü yer almamıştır.

İbn Hacer "Lisanul Mizan"[239] kitabında, Husayn b. Malik'in itibarlı olmadığını, ve hadisin münker olduğunu söylemiştir.

El-Heysemi "Mecmai Zevaid"(12/201/№11693) kitabında buyurmuştur: "el-Mu'cemu'l-evsat'ta rivayet etmiş olup ravileri, arasında ismi zikredilmeyen bir ravi vardır, isnadında aynca Bakiyye de yer almıştır."

525) Bakiye – Safvan b. Amr - Ezher b. Abdullah'tan rivayet edildiğine göre, Nebî ﷺ'in ashâbından Abdullah b. Bişr şöyle dedi: "Biz, şöyle denildiğini işitirdik: Yirmi kişi veya daha fazla ya da daha az bir topluluk bir araya gelip de içlerinde Allah için kendisinden çekinilen (Allah'a saygısından dolayı heybet duyulan) bir kimse bulunmazsa, artık din zayıflamış demektir."[240]

Hadisi Ebu Amr ed-Dani "es-Sünen varidat el-fiten" (1/668/№309) kitabında, Beyhaki "Şuabul İman"da (8/467/№8658), Taberani "Müsnedu Şamiin"de (2/110/№1009)[241] rivayet etmiştir. El-Heysemi "Mecmai Zevaid" (1/502/№863) eserinde buyurmuştur: "Hadisi Ahmed b. Hanbel ve benzerini el-Mu'cemu'l-kebir'de Taberani hasen bir senetle rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kabul edilmiştir. Ezher b. Abdullah'la ilgili olarak Buhari bu zatın Ezher b. Said olduğunu belirtmiştir. Zehebi de onun hadisi hasen derecesinde olan bir tabii olduğunu söylemiştir."

239 3/219/№2631, thk Ebu Ğudde.
240 "Mizan" 2/51.
241Mueseset Risale.

526) Bekiye bize haber verdi, Şu'be bize rivayet etti, Âsım el-Ahvel bana rivayet etti; Ebû Kilâbe'den, o da Ebû Esmâ'dan, o da Sevbân'dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: "Bana, kimseden hiçbir şey talep etmeyeceğine söz veren kişiye, ben de cenneti garanti ederim."

İbn Mace "Sünen" (№1837) eserinde Sevban'dan rivayet ettiği hadiste: "Resûlullah ﷺ: «Ve kim bir haslet (sahibi olmak) için bana garanti verir? Ben ona cennet garantisini veririm» diye sordu. Dedim ki: "Ben. (O haslet sahibi olma garantisi veririm.)" Efendimiz: "Sen, halk(ın malların)dan hiç bir şey isteme." buyurdu.

Râvi demiştir ki: Bundan sonra Sevbân (Radıyallâhü anh), binek üstünde iken kamçısı elinden (yere) düşerdi de hiç bir kimseye "Onu bana sunuver, demezdi ve nihayet kendisi inip onu alırdı."

Şeyh Haydar Hatipoğlu hadisin şerhinde yazmiştir: "Ahmed, Ebû Dâvûd[242] ve Nesâî de bunu benzer lâfızlarla rivâyet etmişlerdir. Ebû Dâvûd'un rivâyetinde; "Sevbân (Radıyallâhü anh), Resûlullah ﷺ'in şöyle buyurduğunu söylemiştir: "Kim halktan bir şey istememeyi bana tekeffül eder, ki ben de onun için Cenneti tekeffül edeyim?" Sevbân da: "Ben, (bunu tekeffül ederim) demiş ve artık Sevbân kimseden hiç bir şey istemez olmuş."

Hadîsten maksat, kimseden mâli yardım dilememek ve el emeği ile geçinmektir. Sevbân şiddetli ihtiyatı dolayısıyla başka tür yardımı da istememeyi prensip edinmiştir. El-Menhel yazarı ise bâzı Sahâbîlerin bu hadîsteki nehyi yalnız mâli yardım talebine tahsis etmeyip umumî mânâya yorumladıklarını ve yere düşen kamçılarının kendilerine verilmesini bile kimseden istemeyip bineklerinden inerek bizzat onu yârden aldıklannı ifâde etmiştir. Demek anlaşılıyor ki angarya, sayılacak hiç bir hizmeti kimseye gördürmemek takvâya ve Cennetlik olmaya en uygun olanıdır."[243]

Ahmed, Ebû Zer'den bildiriyor: Resûlullah ﷺ beni çağırıp: "Cennet karşılığında bana biat eder misin?" buyurdu. "Evet" dediğimde, kimseden bir şey istemememi şart koştu. Buna da: "Tamam" dediğimde: "Kırbacın elinden düşse bile inip kendin alacaksın" buyurdu.

Ahmed, ibn Ebî Muleyke'den bildiriyor: Bazen Ebû Bekr es-Siddîk'in elinden devesinin yular düşerdi. Devenin ayaklarına vurarak onu çöktürür ve yuları öyle alırdı. Bir defasnda ona: "Bize emretsen biz vermez miydik?" dediklerinde: "Habibim Resûlullah ﷺ insanlardan bir ey istemememi söyledi" karşılığını verdi.

Taberânî, Ebû Umâme'den bildiriyor: Resûlullah ﷺ: "Kim biat edecek?" buyurunca, Sevbân: "Ey Allah'ın Resûlü! Biat ettik" dedi. Resûlullah ﷺ: "Kimseden bir şey

242 №1643, hadis sahihtir.
243 "Sünen-i ibni Mace tercemesi ve şerhi" 5/173-174.

istemeyeceğinize dair biat edeceksiniz” buyurdu. Sevbân: “Ey Allah'ın Resûlü! Karşılığı nedir?” deyince, Resûlullah ﷺ: “Cennettir” buyurdu. Bunun üzerine Sevbân, Resûlullaha ﷺ biat etti. Sevbân'ı Mekke'de insanlann kalabalık olduğu yerde gördüm. Kendisi bineğine (devesine) binmiş iken kırbacı düşüyordu. Kaç defa kırbacı bir adamın boynuna düştü de adam kırbacı alıp kendisine verince almadı. Bineğinden indi ve öyle aldı.

Ahmed, Ebû Dâvud, Nesâî ve İbn Mâce'nin, Sevbân'dan bildirdiğine göre Resûlullah ﷺ: “Kimseden bir şey istemeyeceğine dair bana kim söz verirse ben de ona Cenneti garanti ederim” buyurdu. Sevbân: “Ben (sóz veriyorum)" dedi ve ondan sonra da (yaşadığı sürece) kimseden bir şey istemedi.

İbn Mâce'nin ifadesi: "Bundan dolayıdır ki Sevbån kendisi bineğine binmişken kırbacı düşerdi ve kimseye: “Bana kırbacı ver” demez, iner kendi alırdı."[244]

527) Ebû Ümâme’den (rivayet edildi, merfû olarak): “Önde gelenler (yarışı kazananlar) dörttür: Ben Arapların öncüsüyüm, Bilâl Habeşlilerin öncüsüdür, Suheyb Rumların öncüsüdür, Selmân da Farsların öncüsüdür.”

Ebu Zura ve Ebu Hatim hadisin batıl olduğunu, ve bu senedle aslın olmadığını söylemiştirler.[245]

İmam Hakim hadisi “Müstedrek” eserinde Enes b. Malik’ten rivayet etmiştir. Senedinde Amare b. Zazan isminde çok fazla hata yapan, zayıf ravi vardır, Darakutni onu cerh etmiştir.[246]

İbn Asakir hadisi kendi “Tarih”inde (24/220), en-Numan b. Ahmed el-Vasiti – Muhammed b. Ubade – Kurrat b. İsa – Yusuf b. İbrahim, isnada Enes b. Malik’ten rivayet etmiştir. Bu sened cidden zayıftır. İlk sorun, Ebu Şeybe Yusuf b. İbrahim et-Temimi. Buhârî dedi ki: “(O) garipliklerin sahibidir (rivayetlerinde tuhaflıklar vardır).” Ebû Hâtim dedi ki: “Hadiste zayıftır, rivayetleri münkerdir, onda gariplikler vardır.” Hâkim Ebû Ahmed dedi ki: “Onların (hadis alimlerin) yanında kuvvetli değildir.” İkinci sorun, Kurrat b. İsa. Durumu bilinmiyor.

Ibn Asakir ayni yerde hadisi, Ukbe b. Mekram el-Amî – Ebû Bekr el-Hanefî –Fâide el-‘Attâr – Zekvân Ebû Sâlih – Ümmü Hâni’den (radıyallahu anhâ) aktarmıştır. Sened sorunludur. Ebul Verrak Faide b. Abdurrahman el-Kufi Attar metruk ravidir.[247]

244 “Ed-Dürrü’l-Mensûr” 3/299-300.
245 “Mizan” 2/51.
246 “Muhtasar İstidrak ez-Zehebi ala Müstedrekil Hakim” 4/2123/№736.
247 İbn Hacer “Takrib” №5373.

528) Bekiyye, el-Evzâî'den; o da İbn Cüreyc'den; o da Ebû'z-Zübeyr'den; o da Câbir'den – merfû olarak (yani Resûlullah ﷺ'e nispetle) – (şöyle) dedi: "Kaderiyye, bu ümmetin mecûsîleridir"[248]

Kaderiyye - "İnsanlar kendi ihtiyarî fiilleri ni yaratırlar" diyerek bu fiillerde kazâ ve kaderin etkisini inkâr ettikleri için kendilerine "Kaderiyye"de denilmiştir.

Ibn Batta "el-İbanetul Kubra" kitabında rivayet ettiğine göre, ibn Ömer şöyle buyurmuştur: "Rasulullah ﷺ şöyle buyurdu: "Her ümmetin Mecusileri vardır. Benim ümmetimin Mecusileri ise "Kader yoktur" diyenlerdir. Eğer hasta olurlarsa onları ziyaret etmeyin. Eğer ölürlerse cenazelerine katılmayın." İbn Ömer'den (r.anhumâ); Rasûlullah ﷺ şöyle buyurdu: "Onlarla nikahlanmayın."[249]

Ibn Ebi Asim "Sünen" kitabınds hadisi Hz Ebu Hureyre'den rivayet etmiştir merfu şeklinde: "Her ümmetin mecûsîleri vardır. Bu ümmetin mecûsîleri ise kaderiyye'dir. Onlar hastalandıklarında (ziyaret için) yanlarına gitmeyin, öldüklerinde de cenazelerinde hazır bulunmayın (namazlarını kılmayın)."

Hadis sahihtir; senedin ravileri sika'dır. Ancak Ca'fer b. Hâris hakkında bilinen ihtilaf vardır; o, Ebû'l-Eşheb el-Kûfî olup Vasıt'ta ikamet etmiştir. Bununla birlikte hadis "munkatı"dır; çünkü Mekhûl eş-Şâmî, Ebû Hüreyre'den işitmemiştir.[250]

İmam Zehebi "el-Kebair" kitabında şöyle buyurmuştur: "Ebû Hüreyre'den (Allah ondan razı olsun) – merfû olarak: "Üç kişi vardır ki, Allah onlarla konuşmaz, kıyamet günü onlara bakmaz ve onları temize çıkarmaz: kadere yalanlayan, içkiye düşkün olan, çocuğundan berî (yani soyundan olduğunu inkâr eden) kimse."

Huzeyfe'den (Allah ondan razı olsun) rivayet edilmiştir ki, o dedi ki: Resûlullah ﷺ buyurdu: "Her ümmetin mecûsîleri vardır. Bu ümmetin mecûsîleri ise, kader yoktur diyenlerdir."

Hasan, Âişe'den (Allah ondan razı olsun), Nebî ﷺ'den rivayet edilmiştir ki: "Kaderiyye, bu ümmetin mecûsîleridir."

Ve bu hadisler, râvilerinin zayıflığından dolayı sabit değildir."[251]

529) İbn Ömer'den (rivayet edildi). Dedi ki: Resûlullah ﷺ buyurdu: "Kim bir düğüne veya benzeri bir davete çağrılırsa, icabet etsin."

248 "Mizan" 2/51.
249 2/1129/№1511
250 "Kitab es-Sünen va maahu Zilalu Cennet" sayfa 151, №342.
251 "el-Kebair" sayfa 116, Darul ibn Kesir ve Maktabatul Turas.

Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Sizden biriniz velimeye davet olunduğu zaman hemen ona gitsin.”[252]

Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Yemeğin en şerlisi, zenginlerin davet edilip de fakirlerin çağrılmadığı düğün yemeğidir. Her kim davete icabet etmez ise, muhakkak Allah’a ve Rasûlü’ne isyan etmiştir.[253]

530) Ebû Ümâme’den (rivayet edildi). Resûlullah ﷺ buyurdu: “Rabbim bana vaat etti ki, ümmetimden yetmiş bin kişi cennete girecek. Her bin kişiyle beraber yetmiş bin kişi (daha) olacak. Rabbim (Azze ve Celle) 'nin avuçlarıyla üç avuç dolusu (insan ilaveten hesapsız cennete girecekler).”[254]

Hadisi ibn Ebi Asim “Sünen” eserinde rivayet etmiştir: “Rabbim bana vaat etti: Ümmetimden yetmiş bin kişiyi cennete sokacak; her bin kişiyle birlikte yetmiş bin kişi (daha) – onlara ne hesap vardır ne de azap – ve (ilaveten) ve Rabbim (Azze ve Celle) 'nin avuçlarıyla üç avuç dolusu (insan ilaveten hesapsız cennete girecekler).” İsnadi sahihtir.[255] Tirmizi hadisi “Sünen” eserinde rivayet etmiştir, ve hasen garib olduğunu söylemiştir.

Ne yazık ki Türkçeye yapılan tercümede[256], İmam Tirmizî’nin rivayet ettiği hadisin metni tahrife uğramıştır. ‘Rabbimin avuçlarından üç avuç’ ifadesi, tercüman tarafından ‘Rabbinin isteyeceği kadarın üç mislini de vaat etti’ şeklinde çevrilmiştir. Bu ise açık bir şekilde anlam tahrifidir.

“Haşyet ve Hasvetı - İnsanın iki elini birleştirerek avuçlayıp verdiği şeye denilir. Allah Teâlâ hazretleri hakkında Kur’ân ve hadislerde gelen el, avuç, parmak gibi kelimeler bâzı âlimlerce te’vil edilir. Diğer bir kısım ilim ehline göre mâhiyet ve anlamı bilinmeyen terim lerdir. Çünkü defalarca anlattığım gibi Allah Teâlâ bir cisim değildir ki el, yüz, avuç ve parmak gibi organları bulunsun. Burada avuç kelimesi (muhtemelen) çokluğu ifâde etmek için kullanılmıştır.”[257]

İmamımız Ebu Hanife “el-Fikhul el-Ekber”de şöyle buyurmuştur: “Allah’ın Kur’ân’da zikrettiği gibi el, yüz ve nefs gibi şeyler, keyfiyetsiz (nasıldı sormadan) sıfatlardır. O’nun eli, kudreti veya nimetidir denilemez. Zira bu takdirde sıfat iptal edilmiş olur. Bu, Kaderiyye ve Mutezile’nin görüşüdür.”

Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Ümmetimden yetmiş bin kişi cen nete hesapsız girecektir. Onların yüzleri ayın ışık saçması gibi ışık saçar.” Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve

252 Muhammed Fuad Abdulbaki “el-Lülüü vel Mercan fi ma ittafaka bihi şeyhan” sayfa 504, №906.
253 “el-Lülüü vel Mercan fi ma ittafaka bihi şeyhan” sayfa 504, №907.
254 “Mizan” 2/53.
255 “Kitab es-Sünen va maahu Zilalu Cennet” sayfa 261, №589.
256 №2437.
257 Haydar Hatipoğlu “Sünen ibni Mace tercemesi ve şerhi” 10/580.

sellemin bu sözü üzerine Ukkâşe ibnu Mihsan el-Esedî, üzerine kaplan derisi gibi çizgili bir şemle kaldırarak: Ey Allah'ın Rasûlü! Beni de cennete hesapsız girecek kimselerden eylemesi için dua et! dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de: "Allahım! Onu onlardan kıl" diye Ukkâşe'ye dua etti. Sonra ensardan bir adam daha kalktı ve: Ey Allah'ın Rasûlü! Onlardan kılması için bana da dua et, dedi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "Bu konuda Ukkâşe seni geçti" buyurdu.[258]

531) Hâlid b. Hudâş şöyle rivayet etti: Bize Bekkâr, babasından, o da dedesinden nakletti: Dedesinin anlattığına göre o, bir gün mescide girdiğinde koşarak girmişti. O sırada Nebî ﷺ namaz kılıyordu. Nebî ﷺ selam verip namazı bitirince, "Kimdi koşarak giren?" diye sordu. Ben de, "Ben", dedim. Bunun üzerine buyurdu ki: "Allah senin gayretini artırsın; fakat bir daha böyle yapma."[259]

Ebu Hureyre'den, -Allah ondan razı olsun- O şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Namaz için kamet getirildiğinde mescide koşarak gelmeyin. Mescide yürüyerek gelin. Sükûnet ve vakar içinde olun ulaştığınız yeri imamla beraber kılın.Ulaşamadığınız yeri de imam selam verdikten sonra tamamlayın."[260]

Ebu Katade'den, -Allah ondan razı olsun- O şöyle dedi: Nebi sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber namaz kıldığımız bir es nada, Nebi sallallahu aleyhi ve sellem bazı kimselerin koşuşturma seslerini duydu. Namazı kıldığında dedi ki: "Size ne oluyor?" Namaza yetişmek için acele ettik, dediler. Allah Rasulü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Namaza gelirken acele edip koşuşturmayın. Namaza sükûnet ve va--kar içinde gelin. Namaza ulaştığınız kısmını kılın, ulaşamadığınız kısmını ise (imam selam verdikten sonra) tamamlayın."[261]

Enes radıyallahu anh'dan, onun Peygamber ﷺ'den rivayet ettiğine göre, o şöyle buyurdu: "Sizden biriniz -namazı kastediyor- gelecek olursa, normal hali ile yürüyüp gelsin. Yetiştiği kadarını kılsın. Kendisinden önce ne kadar kılınmışsa, onu da kaza etsin."[262]

532) Nebî ﷺ'ye bir zaferin müjdesi ulaştırıldığında, hemen ayağa kalktı ve secdeye kapandı... (hadis devam eder).

Senedinde Bekkar b. Abdulaziz b. Ebi Bekrata es-Sekafi isminde ravi vardır, ibn Main onun değerin hiç olmadığını söylemiştir. İbn Adî dedi ki: "O, hadisleri yazılan zayıflar

258 "el-Lülüü vel Mercan fi ma ittafaka bihi şeyhan" sayfa 114, №129.
259 "Mizan" 2/56.
260 "el-Lülüü vel Mercan fi ma ittafaka bihi şeyhan" sayfa 218, №350.
261 "el-Lülüü vel Mercan fi ma ittafaka bihi şeyhan" sayfa 219, №351.
262 "Şerhul Meanil Esar" 2/536/№2280.

arasında yer alır.” Sonra İbn Adî onun hakkında (şöyle) dedi: “Umarım ki onda bir sakınca yoktur.”[263]

Hadisi Tirmizi (№1578) ve Ebu Davud rivayet etmiştir, imam Tirmizi hadisin akabinde söylemiştir: “Bu hadis hasen garibtir; sadece bu şekilde Bekar b. Abdulaziz’in rivâyetiyle bilmekteyiz. İlim adamlarının çoğunluğunun uygulaması bu hadise göre olup şükür secdesi yapılabilir derler. Bekkar b. Abdulaziz b. Ebî Bekre Hadis rivâyeti yönünden orta yollu bir kimsedir.”

533) Câbir’den (rivayet edildi): Bir adam, “Ey Allah’ın Resûlü! Allah sana (Mekke’yi) fetih nasip ederse, Beytü’l-Makdis’te namaz kılmayı adadım” dedi. Resûlullah ﷺ buyurdu: “(Onun yerine) burada kıl.” Adam bunu iki ya da üç defa tekrarladı. Bunun üzerine Nebî ﷺ buyurdu: “Artık senin bileceğin iş.”

Senedinde Bekkar b. Yunus es-Hassaf isminde ravi vardır. Münkerul hadistir.[264]

Hadisi Tahavi “Şerhul Meanil Esar”de (№4678), Ebu Davud “Sünen”de, Darimi ve imam Ahmed rivayet etmiştir.

Ebu Cafer et-Tahavi hadisin şerhinde söylemiştir: “Bu hadiste Rasulullah ﷺ, Beytü’l-Makdis’te namaz kılmayı adamış olan bir kimseye bir başka yerde namaz kılmasını emretmiştir. Bu sebeple Ebu Hanife, Ebu Yusuf ve Muhammed b. el-Hasen: Kim Allah için kendisine herhangi bir yerde namaz kılmayı (adakta bulunmak suretiyle) vacip kılacak olur da bir başka yerde namaz kılacak olursa bu onun için yeterli olur, demişlerdir. Bu konuda da bu hadisi delil göstermişlerdir. Ancak Ebu Yusuf, el-İmlâ adlı eserinde şöyle demiştir: Beytü’l-Makdis’te namaz kılmayı adayıp Mescid-i Haram’da veya Rasulullah ﷺ’in mescidinde namaz kılacak olursa bu onun için yeterli olur. Çün kü o, kendisi üzerine adakta bulunmak suretiyle namaz kılmayı vacip kıldığı yere göre namaz kılmanın daha faziletli olduğu bir yerde namaz kılmış olur. Ancak Mescid-i Haram’da namaz kılmayı adayıp da Beytü’l-Makdis’te namaz kılacak olursa bu onun için geçerli olmaz. Çünkü o, içinde namaz kılmayı üzerine vacip kıldığı bir yere göre namaz faziletinin söz konusu olmadığı bir yerde namaz kılmış olur.”[265]

534) İbn Ömer şöyle dedi: "Bir yolculuğa çıktım ve bir aslan tarafından kapana kısılmış bazı insanlar gördüm. Bunun üzerine bineğimden indim, aslana doğru yürüdüm, kulağından tutup yolu üzerinden çektim.”

Senedinde Bekr b. Hızlem vardır, Bekiyye’nin şeyhlerindendir. Terkedilmiştir.[266]

263 “Mizan” 2/56.
264 “Mizan” 2/57.
265 “Şerhul Meanil Esar” 4/632.
266 “Mizan” 2/59.

535) Enes'ten (rivayet edildi): Nebî ﷺ buyurdu: "Allah'ın öyle kulları vardır ki, insanları, yüzlerinden tanırlar."

Hadis münkerdir. Senedinde Ebu Bişr Bekr b. el-Hakim el-Muzalik isminde ravi vardır. Alimler onun hakkında ihtilaf etmiştir.[267]

536) Enes'ten merfû olarak rivayet edildi: "Her kim, Müslüman kardeşinin açlığıyla ilgilenip doyuncaya kadar onu yedirirse, susuzluğu gidene kadar da onu içirirse, Yüce Allah onun bağışlar."

Senedinde Bekr b. Huneys el-Kufi el-Abid ravi vardır. Alimler onun hakkında ihtilaf etmiştir. Nesâî ve başkaları: "Zayıftır." dedi. Dârekutnî: "Terkedilmiştir." dedi. Ebû Hâtim: "Salihdir, fakat güçlü değildir." dedi.

El-Heysemi "Mecmai Zevaid" (5/226/№4719) kitabında buyurmuştur: "Hadisi Ebu Ya'la rivayet etmiştir. İsnadında yer alan Bekr b. Huneys zayıftır."

537) Bilâl'den rivayet edildi ki: Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur: "Gece namazını kılmaya devam edin. Çünkü o, sizden önceki sâlihlerin âdeti idi; günahları engeller, günahlara kefaret olur ve bedendeki hastalığı uzaklaştırır."

Tirmizî dedi ki: "Bu hadis hasen garîbdir, fakat sahih değildir. Muhammed'den (el-Buhariden) işittim, şöyle diyordu: "Muhammed el-Kureşî, eş-Şâmî İbn Saîd'dir. Onun hadisi terk edilmiştir."[268]

Muhammed el-Kureşî'ye ilaveten, bu hadisin senedinde yukarıda zikrettiğimiz Bekr b. Huneys de bulunmaktadır. Elimde olan Tirmizinin çapında bu hadisi doğrusu bulamadım.

Benzer hadisi Taberani, Ebu Umame'den rivayet etmiştir: "Gece namazını bırakmayın. Zira bu, sizden önceki erdemli kimselerin edindikleri bir adettir. Yine bu, sizi Rabbinize yaklaştıracak olan bir ibadet, günahlann kefareti ve günahlara karşı bir kalkandır."

Ravilerinden Leys'in katibi Abdullah b. Salih hakkında Abdülmelik. b. Şuayb b. Leys "Güvenilir bir ravidir'' derken imamlardan bir grup onu zayıf olarak görmüştür.[269]

Taberani hadisi Selman el-Farisi'den de rivayet etmiştir: ""Gece namazını bırakmayın. Zira bu, sizden önceki erdemli kimselerin edindikleri bir adettir. Yine bu, sizi Allah'a yaklaştıracak olan bir ibadet, günahlann kefareti, günahlara karşı bir kalkan ve bedenden hastalığı defeden bir ameldir."

267 "Mizan" 2/59.
268 "Mizan" 2/60.
269 "Mecmai Zevaid" 4/145/№3519.

Ravilerinden Abdurrahman b. Süleyman b. Ebi'l-Cevni Duhaym, İbn Hibban ve İbn Adi güvenilir kabul ederlerken, Ebu Davud ve Ebu Hatim zayıf görmüşlerdir.[270]

Gece namazın fazileti:

Ebû Hüreyre (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur: "Ramazan orucundan sonra en değerli oruç Allah'ın ayı olan Muharrem ayında tutulan oruçtur. Farz namazlardan sonra en değerli namaz gece kılınan namazdır."

Hadisin akabinde İmam Tirmizi (№438) söylemiştir: "Ebû Hüreyre hadisi hasen sahihtir. Bu konuda Câbir, Bilâl ve Ebû Ümâme'den de hadis rivâyet edilmiştir."

Hafız Taberani "el-Mucem el-Kebir" kitabında, Abdullah b. Mesud'tan rivayet ettiği hadiste, peyğamber şöyle buyurmuştur: "'Gündüz namazına göre gece namazının fazileti, açıktan verilen sadakaya göre gizli olarak verilen sadakanın fazileti gibidir"

Ravileri güvenilir kimselerdir.[271]

538) "Ebû Hüreyre'nin (rivayetine göre, Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu): Cebrâil beni Beyt Lahm'den geçirdi ve 'İn, burada iki rekât namaz kıl; çünkü burada kardeşin Îsâ doğdu' dedi. Sonra beni İbrâhim'in kabrine götürdü ve 'Burada namaz kıl' dedi. Daha sonra beni Sahrâ'ya götürdü ve 'Buradan Rabbin göğe yükseldi' dedi." (hadis devam eder).

Zehebi ve ibn Hibban rivayetin uydurma olduğunu söylemiştirler. Hadisin senedinde Bekr b. Ziyad el-Bahili isminde ravi vardır. Hadis uyduran bir deccaldir.[272]

539) Bekr b. Selîm'den (rivayet edildi): Ebû Hâzim'den işittim; o da Sehl'den merfû olarak rivayet edildi: "İnsanlar üzerine öyle bir zaman gelir ki, ilim kaldırılır. 'Kaldırılır' demiyorum; fakat âlimler gider, geriye cahil kimseler kalır. Böylece hem kendileri sapar, hem de başkalarını saptırırlar."

Senedinde Bekr b. Selim isminde ravi vardır. Ebû Hâtim dedi ki: "Onun hadisi yazılır." İbn Adî dedi ki: "Ebû Hâzim'den, hiç kimsenin ona muvafakat etmediği rivayetler nakleder." İbn Hibbân ise onu sika râviler arasında zikretti.[273]

540) "İnsanlar, içlerinde necib ve kullanışlı bir tâne pek bulamayacağın yüz deve gibidir.'"

270 "Mecmai Zevaid" 4/145/№3520.
271 "Mecmai Zevaid" 4/144/№3518.
272 "Mizan" 2/60.
273 "Mizan" 2/61.

Bu hadis, ez-Zuhrî - Sâlim - babası (İbn Ömer) - Resûlullah ﷺ isnadıyla sahih olarak rivayet edilmiştir.[274]

Hadisi ibn Mace "Sünen" eserinde rivayet etmiştir, Zevâid'de şöyle denilmiştir: Râvi Zeyd bin Eslem'in Abdullah bin Ömer'den hadis işitmesi sâbit olursa bu sened sahih olup râvileri güvenilir zâtlardır.[275]

Bu hadiste geçen "Râhile" Binit devesidir. Burada necib, binmek ve yük taşımak bakımından kullanışlı deve mânâsına yorumlandığı gibi, binmeye elverişli necib deve mânâsına da yorumlanmıştır. Sindi bu hadîsi şöyle yorumlamıştır: "Yâni yüz develik bir sürü içinde taşımacılıkta ve uzun yolculukta kullanılmaya elverişli, güçlü ve seçkin deve nasıl az ise toplumda seçkin mü'minler de az bulunur." El-Fetih yazarı Buhâri ' deki metni izah ederken Hattâbi'den naklen şöyle der: "Âlimler bu hadisi iki şekilde yorumlamışlardır: Birisi şudur ki: İnsanlar dini hükümler karşısında eşittir. Dünyaca üstün olanın ast olana, yüksek mevkide bulunanın ondan aşağı mevkide bulunana üstünlüğü yoktur. Yâni bütün müslümanlar hukuk bakımından eşittir. Nasıl ki; içlerinde binit olmaya elverişli bir tane bulunmayan yüz deve aynı durumdadır. İkinci yorum da şöyledir: insanların çoğunun kusurları ve eksikleri bulunur. Fazilet ehlinin sayısı ise cidden pek azdır. Nasıl ki, yük hayvanı olan bir deve sürüsü içinde binek olmaya elverişli bir deve zor bulunabilir. El-Ezheride: Hadisin mânâsı şöyledir: Dünyadan yüz çevirip âhiret işlerine yönelen kâmil ve olgun insan, deve sürüsü içinde binit devesi gibi azdır, demiştir. Nevevi bu yorumun güzel olduğunu söyledikten sonra: Bundan da güzel yorum şudur: Durumları memnuniyet verici ve üstün vasıflı, kâmil, olgun insan az bulunur, demiştir. El-Hâfız, yukardaki nakilleri yaptıktan sonra îbn-i Battâl'ın şöyle dediğini söyler: Hadisteki insanlardan maksad, sahâbiler, tabiiler ve bunlan tâkip eden kuşaktan sonra gelenlerdir. Çünkü bu üç kuşaktan sonra gelenler arasında hiyânet etme hastalığı yayılmış, kimseye güvenilmez olmuştur." [276]

541) Âişe'den rivayet edildi: Bir adam, Nebî ﷺ'ye bir kadınla iki çift nalin (ayakkabı) karşılığında evlendiğini anlattı. Resûlullah ﷺ da bu nikâhı geçerli kıldı.

Hadisi İmam Tirmizi (№1135) ve ibn Mace rivayet etmiştir, Âsım b. Abdullah (r.a.)'den rivâyete göre, şöyle demiştir: Abdullah b. Âmir b. Rabia'nın babasından işittiğime göre Fezare oğullarından bir kadın bir çift ayakkabı karşılığında evlendi. Rasûlullah ﷺ: "Bunca malın ve kendin için bir çift ayakkabıya razı oldun mu?" Buyurdular. Kadın ise "Evet" dedi. Rasûlullah ﷺ'de onun nikahını caiz saydı.

Hadisin akabinde İmam Tirmizi buyurmuştur: "Âmir b. Rabia hadisi hasen sahihtir. Bu konuda Ömer, Ebû Hüreyre, Sehl b. Sa'd, Ebû Saîd, Enes, Âişe, Câbir ve Ebû

274 Buhari "Sahih", Kitabul Rikak, Babul Raful Amana №6272.
275 "Sünen-i ibni Mace tercemesi ve şerhi" 10/207.
276 "Sünen-i ibni Mace tercemesi ve şerhi" 10/208.

Hadred el Eslemî'den de hadis rivâyet edilmiştir." Bu hadisi hem de Imam Ahmed "Müsned"[277] kitabında aktarmıştır, muhakik senedinin hasen olduğunu söylemiştir.

Ve lakin daha doğrusu hadisin senedin zayıf olmasıdır. Asim b. Ubeydullah cidden zayıftır.

İbn Ebî Hâtim şöyle buyurmuştur: "Babamdan Âsım b. Ubeydullah hakkında sordum. O dedi ki: 'Hadisleri münkerdir. Onun güvenilecek hiçbir hadisi olmadığı söylenir.' Ben: 'Ona karşı neyi inkar etmiştir?' diye sordum. Dedi ki: 'Abdullah b. Âmir b. Rebîa'dan, onun babasından rivayet ederek şu hadisi nakletti: Bir adam bir kadınla iki nalin (ayakkabı) karşılığında evlendi, Nebî ﷺ de bunu onayladı. İşte bu, münker bir rivayettir."

Ya'kūb b. Şeybe'nin rivayetine göre Ali b. el-Medînî dedi ki: "Abdurrahmân b. Mehdî'nin, Âsım b. Ubeydullah'ın hadislerini en şiddetli şekilde reddettiğini işittim." Abdullah b. Ahmed ed-Dûrakî, Osman b. Saîd ed-Dârimî ve başkaları Yahyâ b. Ma'în'den nakletti: "Âsım b. Ubeydullah zayıftır." Muhammed b. Sa'd dedi ki: "Çok hadis rivayet ederdi, fakat onunla delil getirilmez." İbrâhîm b. Ya'kūb el-Cevzecânî dedi ki: "Zayıf hadis rivayet eder." Ya'kūb b. Şeybe dedi ki: "İnsanlar ondan rivayette bulundular; fakat hadislerinde zayıflık vardır ve onun birçok münker rivayetleri bulunmaktadır." Buhârî dedi ki: "Onun hadisleri münkerdir." İbn Hırâş ve başkaları: "Zayıf hadis rivayet eder." dedi. Ebû Bekr b. Huzeyme dedi ki: "Kötü hafızasından dolayı onunla delil getirmem."

Mehrin az olması müstehaptır.[278]

Imam Ahmed ve Taberani, Hz Aişe annemizden rivayet ettikleri hadiste, Resulullah ﷺ şöyle buyurmuştur: '"İstenmesini kolaylaştırması, mehrini hafif tutması ve doğurgan olması, kadının bereketindendir." Taberani'de şöyle bir ilave vardır: "Urve'den rivayetle: Ben derim ki: "Mehrinin çok olması, kadının ilk uğursuzluğudur."

Hadisin isnadında geçen Usame b. Zeyd b. Eslem zayıftır. Güvenilir kabul edenler de olmuştur. Ahmed'in geri kalan ravileri, güvenilir kimselerdir.[279]

İslâm'da mehir, erkeğin kadına verdiği bir haktır; ancak onun amacı evliliği zorlaştırmak değil, kolaylaştırmaktır. Büyük ve ağır mehirler istemek sünnete aykırıdır. Resûlullah ﷺ en faziletli nikâhın, külfeti en az olan nikâh olduğunu bildirmiştir. Bu sebeple yüksek mehir talep etmek doğru değildir; evliliği kolaylaştırmak, mehirde orta yolu tutmak gerekir.

Mehrin az olması müstehaptır, amma eğer damat varlıklı ise ve kendi rızasıyla, gönülden veriyorsa, büyük mehir vermesinde bir sakınca yoktur. İslâm'da yasaklanan

277 12/272/№15616, thk Hamza Ahmed Zeyn.
278 Esad Muhammed Said es-Sağırcı "Delilleriyle Hanefi Fıkhı" sayfa 622.
279 "Mecmai Zevaid" 7/475/№7482.

şey, kadının ailesinin zorluk çıkarması, evliliği ağır mehirlerle güçleştirmesidir. Çünkü bu, nikâhın hikmetine ters düşer.

Ancak damadın isteği ve sevgisiyle, Allah rızası için büyük mehir vermesi caizdir. Kur'ân'da da "Onlardan birine yüklerle mehir vermiş olsanız dahi, ondan bir şey geri almayın" (Nisâ 20) buyrularak, çok mehir vermenin mümkün olduğuna işaret edilmiştir. İbn Sirin diyor ki: "Hasan b. Ali bir kadınla evlendi. Ona yüz cariye gönderdi. Her cariyenin beraberinde bin dirhem (gümüş) bulunuyordu." Hadisi Taberani rivayet etmiş olup, ravileri Sahih'in ravilerdir.[280] Bu rivayet Ehl-i Beyt'in ümmet içinde izzetli, varlıklı ve cömert bir hayat yaşadığını ortaya koymaktadır.

542) Nefi – ibn Ömer'den merfu olarak: "Her sarhoş eden şey, hamrdır; onun çokluğu sarhoşluk ediyorsa, azı dahi haramdır."

Hadisin senedinde Bekr b. Şerud isiminde ravi vardır. Bu Bekr b. Abdullah b. Şerud es-Senani'dir. İbn Ma'în dedi ki: "O yalancıdır, hiçbir değeri yoktur. Nesâî ve Dârekutnî ise: "Zayıftır." dediler.[281]

Ebu Yala, Enes b. Malik'ten rivayet ettiği hadiste, Resülullah ﷺ' e (baldan yapılan) bit' ve (arpa ve buğdaydan yapılan) mizr denilen Yemen'deki bir tür (sarhoş edici) içeceğin hükmü soruldu. Şöyle buyurdu: "Sarhoş eden şey (ne olursa olsun) haramdır." Hadisin ravileri Sahihin ravilerider.[282]

Ebu Davud, ibn Mace ve Tirmizi (№1861) rivayet ettiği hadiste, İbn Ömer (şöyle demiştir: Rasûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur: "Her sarhoşluk veren içkidir, Her içki de haramdır. Her kim şarabı devamlı içerek ölür giderse ahirette sarhoşluk vermeyen şaraptan içemez." Tirmizi buyurmuştur ki: "İbn Ömer hadisi hasen sahihtir. Bu hadis değişik şekillerde Nafi' ve İbn Ömer'den de rivâyet edilmiştir. Mâlik b. Enes, Nafi' ve İbn Ömer'den mevkuf olarak rivâyet etmiştir. Bu konuda Ebû Hüreyre, Ebû Saîd, Abdullah b. Amr, İbn Abbâs, Ubâde ve Ebû Mâlik el Eş'arî'den de hadis rivâyet edilmiştir."

Darimi, ibn Mace ve Tirmizi (№1863) rivayet etmiştir ki, Rasûlullah ﷺ'e baldan yapılan içkinin durumu soruldu da "Sarhoşluk veren her şey neden yapılırsa yapılsın haramdır." Tirmizi söylemiştir ki: "Bu hadis hasen sahihtir."

İbn Ömer (r.a.)'den rivâyete göre, şöyle demiştir: Rasûlullah ﷺ'in şöyle buyurduğunu işittim: "Her sarhoşluk veren şey haramdır."

Tirmizî (№1864) söylemiştir ki: "Bu hadis hasendir. Ebû Seleme ve Ebû Hüreyre'den benzeri şekilde rivâyet edilmiştir. İkisi de sahihtir. Ayrıca pek çok kişi bu hadisin bir benzerini Muhammed b. Amr'dan, Ebû Seleme'den ve Ebû Hüreyre'den rivâyet

280 "Mecmai Zevaid" 7/484/№7503.
281 "Mizan" 2/62.
282 "Mecmai Zevaid" 8/197/№8102.

etmişlerdir. İbn Ömer ve Ebû Seleme'den de aynı hadis rivâyet edilmiştir. Bu konuda Ömer, Ali İbn Mes'ûd, Enes, Ebû Saîd, Ebû Musa, Eşec el Asrî, Deylem, Meymûne, İbn Abbâs, Kays b. Sa'd, Numân b. Beşîr, Muaviye, Vâil b. Hucr, Kurre el Müzenî, Abdullah b. Muğaffel, Ümmü Seleme, Büreyde, Ebû Hüreyre ve Âişe'den de hadis rivâyet edilmiştir."

543) İbrâhîm b. Süleymân ez-Zayyât rivayet etti: Bize Bekr, babasından, o da Enes'ten nakletti: "Ben Nebî ﷺ ile birlikteydim. Ebû Bekir geldi. (Resûlullah ﷺ) buyurdu: 'Ona kapıyı aç, cennetle müjdele ve benden sonra halife olacağını haber ver."

Senedinde Bekr b. el-Muhtar b. Fulful. İbn Hibban söylemiştir ki: "Hadis rivayetinde son derece münkerdir. Babasından öyle rivayetler nakleder ki, hadisle uğraşan herkes onların uydurma olduğunda şüphe etmez. Ondan rivayet etmek helâl değildir; ancak ibret (şahidlik/örnek gösterme) maksadıyla rivayet edilir."[283]

Bekr "bu rivayette tek kalmamıştır. Çünkü onu Ebû Avâne el-Mustahrac'ında rivayet etmiştir. Şöyle dedi: Bize İbrâhîm b. Hırzâd el-Antâkî ve Hamdûn b. Umâre rivayet etti; dediler ki: Bize Saîd b. Süleyman rivayet etti; bize Abdu'l-A'lâ b. Ebî'l-Mesâvir rivayet etti; bize Muhtâr b. Fulful rivayet etti; Enes b. Mâlik'ten: Resûlullah ﷺ Medine'de Ensâr'ın bahçelerinden birine girdi. Sonra dedi ki: "Ey Enes, kapıyı gözet." Dedi ki: Kapı çalındı. Ben: "Ya Resûlallah, kapı çalınıyor" dedim. Resûlullah ﷺ buyurdu: "Ona izin ver, onu cennetle müjdele ve ona benden sonra halife olacağını bildir." Enes dedi ki: Kapıyı açmaya gittim, kimin olduğunu bilmiyordum. Baktım ki Ebû Bekir'miş. Ona cenneti müjdeledim ve Nebî'nin sözünü kendisine bildirdim. (Hadisin devamını zikretti).

Aynı şekilde bunu İbn Ebî Hayseme de *Târîh*'inde Saîd b. Süleyman yoluyla rivayet etmiştir. Ebû Avâne'nin bunu Sahîh'ine nasıl aldığını ise hayretle karşılamaktadır.

Senedinde bulunan Abdu'l-A'lâ hakkında ise Yahyâ b. Ma'în bir rivayette "O yalancıdır" demiş, başka bir rivayette "Hiçbir şey değildir" demiştir. Onu zayıf görenler arasında İbnü'l-Medînî, Ebû Hâtim ve Dârekutnî de vardır. Şeyhimiz (ibn Hacer) (elinde kendi hattıyla okuduğum kaydında) şöyle demiştir: "Bu hadis mevzudur."[284]

544) Ali (r.a.) Fırat Nehri kıyısından geçti. Orada, bir tüccarın fiyatını yükseltmek için yığdığı bir erzak kümesi vardı; onu ateşe verdi (yakıp imha etti).

Senedinde Bekr b. Maben el-Abdi isminde ravi vardır. Mechuldur, Buhari söylemiştir ki ona tabe olunmaz.[285]

283 "el-Mecruhin minel Muhadisin" 1/223/№148.
284 Ebu Abdullah Muhammed b. Abdurrahman es-Sehavi "el-Fetava el-Hadisiye" sayfa 69, thk Ali Rida.
285 "Mizan" 2/64.

545) İbn Ömer'in rivayetine göre Nebî ﷺ bir grup insana rastladı; onlar ok atıyor ve aralarında yeminleşiyorlardı. Bunun üzerine buyurdu: "Atın, bunda size günah yoktur." Onlar yine de şöyle diyordu:"Vallahi ıskaladım, vallahi isabet ettirdim." Hadisi Ebu Avvane "Müsned"inde[286] rivayet etmiştir.

Senedinde Bekr b. Yunus b. Bukeyr vardır. Buhârî dedi ki: "Onun hadisleri münkerdir." Ebû Hâtim onu zayıf gördü. İbn Adî ise dedi ki: "Rivayetlerinin çoğunda kendisine mutâbaat edilmez (başkaları tarafından desteklenmez)."[287]

546) Ukbe'den merfu olarak: "Şüphesiz Allah, Arefe akşamında meleklerine Ömer ile övünür."

Rivayet cidden münkerdir.[288] İbn Cevzi hadisin sahih olmadığını söylemiştir.[289]

İbn Asakir hadisi "Tarih"inde (44/118) rivayet etmiştir: "Bekr b. Yunus b. Bukayr eş-Şeybânî → (rivayet etti): İbn Lehîa'dan, Mişrah b. Hâʿân'dan, Ukbe'den; dedi ki: Rasûlullah ﷺ buyurdu:"Şüphesiz Allah, Arefe akşamında meleklerine Ömer b. el-Hattâb ile övündü."

Bekr b. Yunus hakkında bilgi verilmiştir. İlaveten senedinde Abdullah b. Lehia'da zayıftır.

İbn Ebî Şeybe "Kitâbu'l-Arş"ta[290] hadisi farklı bir lafızla, Hasan el-Basriden mürsel şekline rivayet etmiştir: "Şüphesiz Allah, Arefe akşamında meleklerine genel olarak insanlarla ve özellikle de Ömer b. el-Hattâb ile övündü."

Hadisin senedinde, Hasan el-Basrî'nin hizmetçisi – Ebû Sa'd künyesiyle tanınan bir râvi vardır. Zehebî'nin de söylediği gibi bu râvinin kimliği belli değildir ve onun haber bâtıldır.

547) Ukbe'den merfu olarak: "Hastalarınızı yemeye içmeye zorlamayınız çünkü Allah onları yedirir ve içirir."

Ebu Hâtim dedi ki: Bu hadis bâtıldır. Bekr b. Yunus rivayetidir. Bu hadis ayni şekilde Abdullah b. Ömer, Abdurrahman b. Auf ve Cabir b. Abdullah'tan rivayet edilmiştir. Tirmizi hadisi "Sünen" (№2040) eserinde rivayet etmiştir, ve söylemiştir ki: "Bu hadis hasen garib olup sadece bu şekliyle bilmekteyiz."

Ibn Mace hadisi "Sünen" (№3444) eserinde aktarmıştır: "Hastalarınızı yemeğe ve içmeğe zorlamayınız. Çünkü Allah şüphesiz onlan yedirir ve içirir." Zevâid'de şöyle

286 4/348/№6923, Darul Marife.
287 "Mizan" 2/65.
288 "Mizan" 2/65.
289 "el-İlel el-Mutenahiyye" 1/196, №306. DKİ.
290 №84, sayfa 480, thk Muhammed b. Halife et-Temimi, Mektebetul Ruşd.

denilmiştir: Bunun senedi hasen'dir. Çünkü ravi Bekr bin Yûnus bin Bükeyr hakkında ihtilâf vardır. Senedin kalan râvileri güvenilir zâtlardır.

Allah'ın hastalara yedirme ve içirme mes'elesi ile ilgili olarak Tuhfe yazarı: Yâni Allah hastalara açlığa ve susuzluğa karşı sabretme gücünü verir ve yiyecek ile içecek yerine geçen başka şeyleri vermekle onlara yardım eder. Çünkü doğrusu hayat ve güç Allah'tandır, yiyecek ve içecekten değildir, der. Tıbbi olan bu konuda yetkili olmamakla beraber tabiblerden duyduğumuz şudur: Hastanın arzulamadığı yiyeceğe ve içeceğe zorlanması onu rahatsız eder ye hasta genellikle kendisine yararlı olan yemeği arzular. Diğer taraftan insan vücûdunda depo edilmiş durum da besinler vardır. Bu itibarla hasta bundan da yararlanır.[291]

548) Ruvâd b. el-Cerrâh - Ebü'l-Hasen el-Hanzalî -Bukeyr b. Şihâb -Muhammed b. Sîrîn - Ebû Hüreyre'den merfû olarak: "Cehennemde öyle bir vadi vardır ki, Cehennem ondan her gün yetmiş defa Allah'a sığınır. Allah onu, amellerinde riyâkârlık yapan kurrâ (Kur'an okuyucuları) için hazırlamıştır."

Hadisi Taberani "el-Mucem el-Evsat"[292] kitabında rivayet etmiştir. Ebû Hüreyre'den rivayet edilmiştir: Rasûlullah ﷺ yanımıza çıktı; dudaklarından şu sözler dökülüyordu: "Allah'a sığının Cubbü'l-Hazen'den."
Ashab: "Ey Allah'ın Rasûlü, Cubbü'l-Hazen nedir?" diye sordular.
Buyurdu ki: "Cehennemin en derin vadilerinden birinde bulunan bir kuyudur. Cehennem'in kendisi ondan her gün dört yüz kez Allah'a sığınır. Allah Teâlâ onu, amellerinde riyâya saplanan kurrâ için hazırlamıştır. Şüphesiz Allah katında mahlûkatın en habîsi, yöneticilerin kapılarını dolaşan (Kuran) okuyucusudur."

Ebul Hasan el-Hanzali mechuldur. Bukeyr b. Şihab bu el-Hanzali el-Mamikani'dir, o ise zayıftır. İbn Adî dedi ki: Munkerul hadistir.[293]

Ibn Adi hadisi Hz Ali'den de rivayet etmiştir. Hüseyin b. Muhammed b. Buhtûye - Ahmed b. Hamd b. Yezîd el-Atrabülsî - Musa b. Dâvud - Ebû Bekr ed-Dâherî - Süfyân es-Sevrî - Ebû İshak - Âsım b. Damra - [Ali] (radıyallahu anh) rivayet etmiştir.
Rasûlullah ﷺ buyurdu: "Allah'a Vâdî'l-Hazen'den sığının."
Ashab: "Ey Allah'ın Rasûlü! Vâdî'l-Hazen nedir?" dediler.
Buyurdu ki: "Cehennemde bir vadidir; açıldığında cehennemlikler ondan yetmiş defa Allah'a sığınırlar. Allah onu, gösteriş yapan kurrâ için hazırlamıştır. Şüphesiz kurrânın en şerlileri, emirlerin kapılarını dolaşanlardır."[294]

291 "Sünen-i ibni Mace tercemesi ve şerhi" 9/198.
292 3/261, №3090.
293 "Mizan" 2/66-67.
294 "Kamil fi duafa" 5/228, DKİ.

Hadisin senedinde Ebû Bekr Abdullah b. Hakem ed-Dâhirî ed-Dabbî el-Basrî isminde bir râvi bulunmaktadır. Yahyâ b. Ma'în ve Nesâî onun sika olmadığını söylemişlerdir. Es-Sa'dî ise onun kâzzâb olduğunu belirtmiştir.[295]

İbn Kesir "el-Bidaye" kitabında hadisi Ali b. Harb yoluyla, şu senedle rivayet etmiştir: Ali b. Harb – Abdurrahman b. Muhammed – Ammar b. Seyf – Ebu Muaz – ibn Sirin – Ebu Hureyre.

Ravi Ebu Abdurrahman Ammar b. Seyf ed-Dabbi zayıftır. Ebû Bekr b. Ebî Hayseme, Yahyâ b. Ma'în'den nakletti: "Onun hadisi bir şeye dayanmaz."
Ebû Zur'a dedi: "Zayıftır." Ebû Hâtim ise şöyle dedi: "O salih bir şeyh idi; fakat hadis rivayetinde zayıftı, rivayetleri münkerdi."

549) Semura'dan rivayet edilmiştir: "Kim abdest alır, sonra mescide çıkarken şöyle derse: *'Bismillâhillezî halakanî fehüve yehdîn – Beni yaratan Allah'ın adıyla, O ki bana doğru yolu gösterir'* – Allah onu mutlaka en sevablı amellere yöneltir …" Hadis bu şekilde devam etmektedir.

Hadis uydurmadır.[296] . Bukeyr b. Şihab el-Hanzali'nin rivayetidir.

550) Hasan b. Hayy - Bukeyr b. Âmir - İbn Ebî An'am - Mugîre'den rivayetle: Nebi ﷺ abdest aldı ve mestlerinin üzerine mesh etti. Ben: "Ey Allah'ın Elçisi, unuttun mu?" dedim. Buyurdu ki: "Hayır, bilakis sen unuttun; Rabbim bana böyle emretti."

Senedinde Bukeyr b. Amir, Ebu İsmail el-Kufi el-Beceli isminde ravi vardır. İbn Ma'în ve Nesâî onu zayıf saymışlardır. Ebû Zur'a: "Güçlü değildir." demiştir.
Ahmed b. Hanbel: "O, öyle (kuvvetli) değildir." demiş; başka bir seferinde ise: "Onda bir sakınca yoktur." demiştir. İbn Adî ise: "Onun rivayetleri azdır; fakat ben onda münker bir metin görmedim." demiştir.[297]

"Mest üzerine meshetmek, sünnet delili ile caizdir. Bu konuda çok sayıda hadis vardır. Hz. Peygamber'in ﷺ mestlerini meshettiğine ve ashabına meshetmeleri için izin verdiğine dair rivayetler hiçbir şüpheye mahal bırakmayacak tarzda nakledilmiştir. Hasan-ı Basri şöyle demiştir: "Ashab-ı kiramdan yetmiş kişi Hz. Peygamber' in ﷺ mestlerini meshettiğini bana anlattı." Meshetmeyi caiz görmeyenler bidatçi olarak görülmüştür. Meshetmeyi dini bir uygulama olarak gören, ancak meshetmeyip azimet ile amel eden kimselerin ise sevap kazandıkları söylenmiştir."[298]

Muslim, Ebu Davud ve Tirmizi rivayet ettikleri hadiste, Hemmâm b. Hâris şöyle demiştir: "Cerir b. Abdillah, küçük abdest bozdu sonra abdest aldı, sonra mestleri

295 "Kamil fi duafa" 5/227.
296 "Mizan" 2/67.
297 "Mizan" 2/67.
298 Esad Muhammed Said es-Sağırcı "Delilleriyle Hanefi Fıkhı" sayfa 101.

üzerine meshetti. Kendisine sen böyle mi yapıyorsun dediler. Bunun üzerine: "Bunu yapmama bir engel mi var? Ben, Rasûlullah ﷺ'in böylece yaptığını gördüm." Hadisin râvîlerinden İbrahim diyor ki: Cerir'in bu sözü Abdullah'ın arkadaşlarının hoşuna giderdi çünkü Cerir'in Müslüman olması Mâide süresinin gelişinden sonra idi. "Arkadaşlarının hoşuna giderdi" sözü hadisin râvîlerinden İbrahim'in sözüdür." Tirmizi (№93) hadis hakkında söylemiştir: "Cerir'in bu hadisi hasen sahihtir. Bu konuda Ömer, Ali Huzeyfe, Muğıre, Bilâl, Saîd, Ebû Eyyûb, Selman, Büreyde, Amr b. Ümeyye, Enes, Sehl b. Saîd, Ya'la b. Mürre, Ubâde b. Sâmit, Üsâme b. Şerîk, Ebû Ümâme, Câbir, Üsâme b. Zeyd, İbn Ubâde (İbn Umâra da denilir) ve Übey b. Imara'dan da hadis rivâyet edilmiştir."

Muslim, Nesai ve Tirmizi rivayet ettikleri başka bir hadiste, Şehr b. Havseb (r.a.) şöyle demiştir: "Cerir b. Abdillah'ı gördüm. Abdest aldı mestleri üzerine meshetti. Bu konuyu kendisine sorduğumda, "Ben Rasûlullah ﷺ'i gördüm; abdest aldı ve mestleri üzerine meshetmişti" dedi. Ben de: Mâide suresinin inmesinden önce mi? Sonra mı? Dedim. O da: ben, Mâide süresinin inmesinden sonra Müslüman oldum dedi." İmam Tirmizi (№94) hadisin akabinde buyurmuştur: "Kuteybe bu hadisi Hâlid b. Ziyâd et Tirmîzî, Mukatıl b. Hayyan, Şehr b. Havşeb yoluyla Cerir'den rivâyet etmiştir. Bakıyye bu hadisi İbrahim b. Ethem, Mukatıl b. Hayyan, Şehr b. Havşeb ve Cerir'den rivâyet etmiştir. Tirmîzî: Bu hadis tefsire konu olmuştur. Mest üzerine meshi inkar edenler bu hadise yorum getirerek, bu hadise; Rasûlullah ﷺ' Mâide sûresinin indirilmesinden öncedir, diyerek abdest ayetiyle neshedildiğini söylemeye çalışmışlardır. Halbuki Cerir bu hadisinde Müslüman oluş tarihini söylemek suretiyle diğer rivâyet edenlerin hoşuna gidecek şekle gelmiştir."

551) İbn Mes'ûd'dan rivayetle: Nebî ﷺ buyurdu: "İman bağlarının en sağlamını bilir misiniz?" Biz: "Allah ve Rasûlü daha iyi bilir" dedik. Buyurdu ki: "Allah için dostluk kurmak, Allah için sevmek ve Allah için buğzetmektir."[299]

İbnü'l-Kayserânî "*Ẕaḫîretü'l-ḥuffâẓ*"[300] kitabında söylemiştir: "Bu hadisi, Bukeyr b. Ma'rûf Ebû Mu'âz - Mukâtil b. Hayyân - Kāsım b. Abdurrahmân - babası - dedesi Abdullah b. Mes'ûd tarikiyle rivayet etmiştir.
Bukeyr, Şam'a gelmişti. Hişâm b. Ammâr: "Onu gördüm, fakat kendisinden hiçbir şey yazmadım." demiştir. Ondan Velîd b. Müslim de rivayet etmiştir. Bu hadis onun rivayetiyle meşhurdur, hakkında da olumsuz bir söz söylenmemiştir. İbn Adî: "Umarım ki onda bir sakınca yoktur." demiştir."

İlaveten, Abdurrahman b. Abdullah b. Mes'ûd el-Huzâlî'nin, babası Abdullah b. Mes'ûd'dan hadis işitip işitmediği şüphelidir. Yahyâ b. Ma'în dedi ki: "Abdurrahman b. Abdullah ile Ebû Ubeyde b. Abdullah babalarından işitmemişlerdir." Muâviye b.

299 "Mizan" 2/68.
300 Ebü'l-Fazl İbnü'l-Kayserânî Muhammed b. Tâhir b. Alî el-Makdisî eş-Şeybânî (ö. 507/1113)
"Ẕaḫîretü'l-ḥuffâẓ el-muḫrec ʿale'l-ḥurûf ve'l-elfâẓ" 5/291/№5998, DKİ.

Sâlih'in, Yahyâ b. Ma'în'den nakline göre ise: "O, babasından ve Ali'den işitmiştir." Muhammed b. Ali b. Şuayb şöyle dedi: Ahmed b. Hanbel'den işittim. Kendisine: "Abdurrahman b. Abdullah babasından hadis işitti mi?" diye soruldu. O da şöyle dedi: "Süfyân es-Sevrî ve Şerîk, rivayetlerinde 'işittim' demezler; fakat İsrâîl, 'Semî'tü / işittim' der. Özellikle de keler hadîsinde: 'Babamdan işittim' der." Ahmed b. Abdullah el-'Aclî dedi ki: "Söylenir ki, o babasından yalnızca bir söz işitmiştir: 'Helâli haram kılan, haramı helâl sayan gibidir."

552) Ebû Vehb Muhammed b. Müzâhim - Bukeyr b. Ma'rûf - Mukâtil b. Hayyân - İbn Büreyde - babasından: "Hayber gazvesinde bulundum. Gedikten ilk çıkanlar arasındaydım. Savaşarak mevkiim görününceye kadar çarpıştım, yiğitçe davrandım. Üzerimde kırmızı bir elbise vardı. İslâm'a girdikten sonra, şöhret için işlediğim bundan daha büyük bir günahım olduğunu sanmıyorum."

Bukeyr b. Maruf hakkında yukarıda bilgi verilmiştir.

553) İbn Mes'ûd'tan: "Şüphesiz sözlerin en doğrusu, Allah'ın sözüdür."

Hadisi Darimi "Sünen" (№213) eserinde aktarmıştır: "Bize Muhammed b. Uyeyne, Ebû İshak el-Fezâri'den, (o) Eşlem el-Minkari'den, (o da) Bilâl b. İsmet'den (naklen) haber verdi (ki Bilâl) şöyle dedi: Abdullah b. Mesûd'un, cuma gecesinin akşamı olduğu zaman kalkmış konuşurken, şöyle dediğini işitmiştim: "Şüphe yok ki en doğru söz Allah'ın sözü ve (yine) şüphe yok ki en güzel yol, Muhammed'in yoludur. Bedbaht, annesinin kar nında bedbaht olan kimsedir. Râvîlerin en kötüleri, yalan (söz ve haberler) rivâyet edenlerdir. İşlerin en kötüleri, sonradan ortaya çıkarı lanlardır. Gelecek olan herşey ise yakındır."

Hadisin senedinde Bilâl (yahut Bilâz) b. İsmet isminde bir râvi bulunmaktadır. Fazla tanınmış değildir. İbn Hibbân onu sika râviler arasında zikretmiştir; ancak söylediğimiz gibi, İbn Hibbân meçhul râvileri de tezkiye etmekle meşhur idi.

Buhari hadisi "Sahih" eserinde şöyle metinle aktarmıştır: "Abdullah ibn Mes'ûd şöyle dedi: "Şübhesiz sözün en güzeli Allah'ın Kitâbı'dır. Yolun en güzeli de Muhammed'in yoludur. İşlerin en şerrüleri de dînde sonradan îcâd edilen bid'atlerdir. Size va'd edilegelen şeyler (tekrar dirilmek ve hâlleri) muhakkak gelecek ve siz bunlardan kaçıp kurtulacaklar değilsiniz!"[301]

554) Abdulmecîd b. Ebî Ravvâd - Bulhut - İbnü'l-Münkedîr - Câbir'den rivayetle: "Yakıcı sıcağı Rasûlullah ﷺ'a şikâyet ettik; fakat bize bir çözüm getirmedi. Bunun üzerine buyurdu ki: 'Lâ havle velâ kuvvete illâ billâh zikrini çokça söyleyin. Çünkü bu

301 "Sahih", "Kitabul İtisam bil Kitabi ve Sünneti" kitabı, Rasûlullah(S)'In (Sözleri, Fiilleri Ve Takrirlerini Şâmil Olan) Sünnetlerine Uymak Babı.

zikir, doksan dokuz türlü sıkıntıyı defeder; onların en hafifi ihtiyarlık (veya endişe)dır.'"

Senedinde Bulhut b. Abad isminde ravi vardır. Tanınmaz ve haberi münkerdir.[302]

555) "Melekler, içinde çan bulunan bir eve girmezler."

Senedinde Benâne isminde ravi vardır, Âişe'den rivayette bulunmuştur. Onun rivayeti yalnızca İbn Cüreyc'in kendisinden aktardığı bu hadis ile bilinmektedir.[303]

Hadisi Ebu Davud "Sünen" (№4231) eserinde aktarmıştır: "Abdurrahman b. Hassan el-Ensarî'nin cariyesi, Bünane'den rivayet edildi ki; O (Bûnâne) Hz. Aişe (r.anha)'nın yanında iken üzerinde sesler çıkartan ziller bulunan bir câriye, Hz. Aişe'nin yanına katıldı. Hz. Aişe (r.a): "Onun zillerini kesmeden (çıkarmadan) benim yanıma sokmayınız. Ben, "Rasûlullah ﷺ 'i "içerisinde zil bulunan eve melekler girmez" derken işittim" dedi.

İmam Nevevi senedin iyi (ceyid) olduğunu söylemiştir.[304]

Ibn Munzir hadisi farklı lafızla ve senedle rivayet etmiştir: "Yezîd b. Abdi's-Samed ed-Dımaşkî - Muhammed b. Osman - Saîd b. Beşîr - Katâde - Zurâra -Sa'd b. Hişâm - Âişe'den: Allah'ın Nebîsi ﷺ buyurdu: "Melekler, içinde çan bulunan bir kafileye ve üzerinde pars postu bulunan bir topluluğa yaklaşmazlar."[305]

İmam Tirmizi "Sünen" (№1703) eserinde hadisi Hz Ebu Hureyre'den rivayet etmiştir: "Peygamber ﷺ şöyle buyurdu: "Çıngırak ve köpek bulunan topluluklara melekler arkadaşlık etmezler." Tirmizi hadisin akabinde söylemiştir: "Bu hadis hasen sahihtir. Bu konuda Ömer, Âişe, Ümmü Seleme'den de hadis rivâyet edilmiştir."

Nesai'nin Ümmü Seleme' den rivayet ettiği hadisin lafzı da şudur: "İçinde çan bulunan bir eve melekler girmezler. Ayrıca yanlarında çan bulunan bir topluluğa da arkadaşlık etmezler."[306]

556) Behz b. Hakîm → babasından → dedesinden rivayetle: Rasûlullah ﷺ, bir suç isnadıyla bazı kimseleri alıkoydu, sonra ise serbest bıraktı.

Senedında Ebu Abdulmalik Behz b. Hakim b. Muaviye b. Heyd isminde ravi vardır. Alimler onun hakkında ihtilaf etmiştir. Ebû Hâtim dedi: "Onunla delil getirilmez." Buhârî dedi: "Onun hakkında ihtilaf vardır." İbn Hibbân dedi: "Çok hata ederdi"

302 "Mizan" 2/70.
303 "Mizan" 2/70.
304 İmam Nevevi "el-Mecmu" 4/342. Mektebetul Reşid.
305 Ebu Bekr Muhammed b. İbrahim b. el-Munzir en-Nisâbûrî (ö. 318 H) "el-Evsat fi's-Sünen ve'l-İcmâ' ve'l-Kıyâs" 2/299/№901.
306 "Keşful Hafa" 4/317/

“Bizim bazı imamlarımız da onu terk etmiştir.” Ben (Zehebi) derim ki: “Onu hiçbir âlim büsbütün terk etmedi; sadece rivayetleriyle kesin şekilde delil getirmekte tereddüt ettiler.” Hâkim dedi: “O sika’dır; sadece rivayetleri, ‘babası → dedesi’ senediyle geldiğinde garîb olup başka mutâbii bulunmadığı için sahîh kitaplardan çıkarılmıştır.”[307]

557) Behz b. Hakîm - babası - dedesinden rivayetle: Rasûlullah ﷺ buyurdu: “Her otlayan hayvan sürüsünde sadaka (zekat?) vardır.”

Behz b. Hakimin rivayetidir.

558) Behz Ibn Hakim dedesinden şunu anlattı: "Behz'in dedesinin kardeşi Peygamber'e ﷺ gelip: “Benim ortaklarım niçin yakalandılar?” dedi. Peygamber ﷺ ondan yüzünü çevirince: “Insanlar senin zulüm yapmaktan men edildiğini iddia ediyorlar ama sen onu bırakmıyorsun”, dedi. Bunun üzerine Peygamber ﷺ: “Eğer bunu yapsaydım sizin aleyhinize değil, benim aleyhime olurdu. Ortaklarını buna geri verin" dedi.

Behz b. Hakimin rivayetidir.[308]

559) İbrâhîm b. İsmâ‘îl - er-Rebî‘ el-Cîzî - Behlûl b. Ubeyd - İbn Cüreyc - Atâ - İbn Abbâs - Rasûlullah ﷺ’dan rivayetle: “Kim bir bid‘at sahibini yüceltir, ona hürmet gösterirse, İslâm’ın yıkılışına yardım etmiş olur.”

İbnü’l-Cevzî, “el-Mevdû‘ât” (1/280-281) adlı eserinde hadisi İbn Abbâs’tan, Abdullah b. Bişr’den ve Âişe’den rivayet etmiştir. Ardından şöyle demiştir: “Bu hadislerin hepsi bâtıldır; Peyğamber adına uydurulmuşlardır.” Es-Suyuti “el-Leal el-Masnua”[309] kitabında uydurma hükmü vermiştir.

Alevi Sakkaf hadisin zayıf ya uydurma olduğunu,[310] Yahya b. Halid b. Tevfik hadisin zayıf olduğunu söylemiştir.[311]

Senedinde Ebu Ubeyd Behlul b. Ubeyd el-Kindi el-Kufi vardır. Ebû Hâtim dedi: “Hadiste zayıftır, zahib(ul hadistir).” Ebû Zur‘a dedi: “Bir şey değildir.”
İbn Hibbân dedi: “Hadis çalardı (başkalarının rivayetini kendisine isnat ederdi).”[312]

307 “Mizan” 2/71-72.
308 “Mizan” 2/72.
309 1/231.
310 “Tahric Ahadis vel Asar Kitab Fi Zilal el-Kuran li Sayid Kutb” sayfa 131, №333, Darul Hicret.
311 “en-Nafisu fi Tahric Ahadis Telbis el-İblis” sayfa 18, №20.
312 “Mizan” 2/73.

Beyhaki hadisi “Şuabul İman” kitabında bu hadisi İbrahim b. Meysere’den mürsel rivayet etmiştir: “Resûlullah ﷺ: “Kim bidat sahibi birine saygı gösterirse İslam’ın yıkılmasına yardım etmiş olur” buyurmuştur.[313] İsnadı zayıftır.

İmam Firyabi “Kader” kitabında rivayeti, İsmail b. Seyf – Hisan b. İbrahim el-Kirmani senedi ile, Ebu İshak el-Hemdani’nin[314] sözü gibi rivayet etmiştir.[315]

İsmail b. Seyf b. Ata el-Basri zayıftır.

Taberani benzer hadisi “el-Mucem el-Kebir”de, Muaz b. Cebel’den merfu olarak rivayet etmiştir: “Kim kendisini yüceltip saygı göstermek maksadıyla bir bid'atçinin yanına giderse, İslam'ı yıkmaya yardımcı olmuş demektir." Senedinde geçen Bakıyye zayıftır.[316]

560) el-Muncenîkî → Hasan b. Kuz‘a → Behlûl → Seleme b. Kuhayl → İbn Ömer’den, merfû olarak: "Lâ ilâhe illellâh demeyi adet haline getiren kimseye ölüm anında korku yoktur.” … hadis devam eder.

Behlul b. Ubeyd el-Kindi rivayetidir.[317]

Beyhaki hadisi “Şuabul İman”[318] kitabında rivayet etmiştir: “La ilahe illallah diyen kimselere ne kabirlerinde, ne de diriltilecekleri zaman hiç yalnızlık yoktur. Lâ ilahe illallah diyenleri başlarından toprağı silkeleyip: «Bizden üzüntüyü gideren Allah’a hamdolsun» (Fatir süresi 34 ayet) dediklerini görür gibiyim.” Hadisin akabinde imam buyurmuştur: “Bu hadisi rivayette Abdurrahman b. Zeyd b. Eslem tek kalmıştır. Bu hadis başka bir kanalla zayıf bir isnâdla ibn Ömer’den nakledilmiştir ve bu rivayeti el-Ba's ve’n-Nüşûr adlı kitabımızda rivayet ettik.”

İsmail Acluni “Keşful hafa”da (3/403) buyurmuştur: “Ebu Ya'Ia, Taberani ve Şuabu'l-iman'da Beyhaki'nin, zayıf bir isnadla İbn Ömer kanalıyla rivayet ettikleri bir hadistir.”

561) Abdullah b. Amr’dan rivayetle: Rasûlullah ﷺ şöyle buyurdu: “Hadislerin yazılması esnasında kalemlerin çıkardığı gıcırtı, Allah katında, Askalân ve Abâdân’da ribat (nöbet) esnasında yükselen tekbirlerle denk tutulur. Kim kırk hadis yazarsa, Abâdân ve Askalân’da şehit düşenlerin sevabı kendisine verilir.”

313 “Şuabul İman” 9/117/№9018.
314 Ebû İshâk Amr b. Abdillâh b. Zîyuhmid es-Sebîî (ö. 127/745) Kûfeli hadis ve kıraat âlimi, tâbiî.
315 Ebu Bekr Cafer b. Muhammed el-Firyabi “el-Kader” sayfa 217, №381, Edvau Selef.
316 El-Heysemi “Mecmai Zevaid” 1/517/№897.
317 “Mizan” 2/73.
318 1/109/№99.

Hadisin senedinde Buri b. Hafs el-Hurmuzi isminde ravi vardır. Kim olduğunu bilmiyor ve hadisi batıldır. Bu hadisi ondan sadece Muhammed b. Mudar b. Ma'n el-Enmâtî rivayet etmiştir. İkisinden biri bu hadisi uydurmuştur.[319]

562) Hakam'dan rivayetle: Rasûlullah ﷺ buyurdu: "Bir kul amelde gevşeklik ederse, Allah onu gam ile imtihan eder."

Bu rivayet mu'daldır. Senedinde Beyan b. el-Hakim isminde ravi vardır, tanınmıyor.[320]

563) Beyan az-Zindik. Bu zat, Temîm kabilesinden Nehdî koluna mensup Beyân b. Sim'ân'dır. Hicrî birinci asrın ardından Irak'ta ortaya çıktı. Hz. Ali'nin ilâh olduğunu iddia etti; onda ilâhî bir cevherin beşeriyetine birleşmiş bulunduğunu ileri sürdü. Sonra bu inancı oğlu Muhammed b. Hanefiyye'ye, ardından İbnü'l-Hanefiyye'nin oğlu Ebû Hâşim'e, daha sonra da nihayet kendi şahsına taşıdı.

Beyân, Ebû Ca'fer el-Bâkır'a bir mektup yazdı; kendisine bağlanmasını talep etti ve peygamberlik iddiasında bulundu.

Bizim kitabımız aslında bu tür bâtıl fırkaları konu edinmek için değildir; zira ondan sahih bir rivayet nakledilmiş değildir. Ancak, meseleyi tamamlamak için bu garip rivayet ve haberleri anekdot kabilinden kaydetmeyi uygun gördük.[321]

564) Talid b. Suleyman - Ebû'l-Cuhhâf - Muhammed b. Amr el-Hâşimî - Zeyneb bt. Ali - Fâtıma'dan rivayetle: Fâtıma dedi ki: Rasûlullah ﷺ Ali'ye baktı ve şöyle buyurdu: "Bu, cennetliktir. Ancak onun taraftarlarından öyle kimseler çıkacaktır ki, İslâm'ı sadece dilleriyle telaffuz edeceklerdir. Onlara bir lakap verilecek; 'Râfıza' diye anılacaklardır. Kim onlarla karşılaşırsa öldürsün; çünkü onlar müşriktir."

Hadis münkerdir. Senedinde el-Arac, Talid b. Suleyman el-Kufi isminde ravi vardır. İbn Ma'în dedi: "O, yalancıydı; Hz. Osman'a söverdi. Bir gün damın üzerine çıkıp Osman'a dil uzatınca, Osman'ın mevlâlarının evlâtlarından biri ona taş attı ve bacaklarını kırdı." Ebû Dâvud dedi: "Râfizî idi; Ebû Bekir ve Ömer'e söverdi." Başka bir rivayette ise: "Habîs (alçak)" denmiştir. Nesâî dedi: "Zayıftır."[322] İbn Ma'in'den başka bir yerde rivayet olunmuştur ki, o Talid hakkında şöyle buyurmuştur: "O, yalancıydı; Hz. Osman'a söverdi. Kim ki Osman'a, Talha'ya yahut Allah Rasûlü ﷺ'ün herhangi bir sahâbîsine söverse, o bir deccâldir; ondan rivayet yazılmaz. Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların lâneti onun üzerine olsun." Yakûb b. Süfyân dedi: "Habîs bir Râfizî'dir."
Ubeydullah b. Mûsâ'nın, oğlu Muhammed'e şöyle dediğini işittim: "Ben sana, şu Telîd'in hadislerini yazma demedim mi?" Hâfız Sâlih b. Muhammed dedi: "Onun

319 "Mizan" 2/74.
320 "Mizan" 2/74.
321 "Mizan" 2/75.
322 "Mizan" 2/76.

hadisiyle delil getirilmez; rivayetlerinde kayda değer bir şey yoktur.”
İbrâhîm b. Ya‘kûb el-Cevzecânî dedi: “Benim yanımda o, yalancılık edenlerdendir.”’
Ebû Ahmed b. Adî dedi: “Onun rivayetlerinden anlaşılıyor ki zayıftır.”[323]

565) Telîd b. Süleyman - Ebû’l-Cehhâf - Ebû Hâzim - Ebû Hüreyre’den rivayetle: Nebî ﷺ Ali’ye, Hasan’a, Hüseyin’e ve Fâtıma’ya baktı ve şöyle buyurdu: “Ben, size savaş açanlara karşı savaş hâlindeyim; sizinle barış içinde olanlarla da barış hâlindeyim.”

Telid b. Süleyman rafizi habistir.

566) Muhammed b. Câbir - Temmâm b. Neceyh - Hasan - Enes’ten, merfû olarak: “Her hastalığın temelinde, mide hazımsızlığı vardır.”

Bu Muhammed b. Cabir, bu Halebî’dir; muhtemeldir ki kusur ondandır. Senedinde Temmam b. Necih isminde ravi vardır. Buhârî dedi: “O sorun altındadır (Fihi Nazar).” Avn b. Abdullah’tan hadis işitmiştir. İbn Adî dedi: “Onun rivayetlerinin çoğuna güvenilir raviler mutâbaat etmemiştir; o güvenilir değildir.” Ebû Hâtim dedi: “Hadisleri yok hükmündedir (Zahibul hadis).”
Ebû Zur‘a dedi: “Zayıftır.” İbn Hibbân dedi: “Sanki kasten yapıyormuş gibi, güvenilir ravilerden uydurma şeyler rivayet etmiştir.”[324]

Bu hadisi Ebu Nuaym, Müstağfiri ve ayrıca el-İlel adlı eserinde Darekutni, içerisinde Temmam b. Necih'in bulunduğu bir isnadla Enes'ten merfu olarak rivayet etmişlerdir. Darekutni, Temmam'ı zayıf saymasına rağmen İbn Main ve daha başkaları ise güvenilir kabul etmişlerdir. Necmüddin el-Gazzi'nin eserinde de geçtiği üzere Müstağfiri'de yer alan rivayet "Her hastalığın temelinde, soğuk vardır" şeklindedir. Ebu Nuaym'ın da aynı şekilde İbn Abbas yoluyla naklettiği merfu bir hadisi bulunmaktadır. Öte yandan Amr b. el-Haris'in Ebu Said el-Hudri kanalıyla merfu olarak aktardığı hadis ise şöyledir: "Her hastalığın temeli, mide hazımsızlığından kaynaklanır." Ancak bu hadisin her rivayeti tek tek değerlendirildiğinde zayıftır. Darekutni de diğerleri gibi şöyle der: "Doğru sayılabilecek en yakın ihtimal, bunun Hasan el-Basri'nin bir sözü olmasıdır." Zemahşeri de el-Faik adlı eserinde bunun İbn Mes'ud'un bir sözü olduğunu aktarmaktadır.”[325]

567) Enes’ten, merfû olarak: “Eğer Cehennem’den yalnızca bir parça yeryüzüne bırakılmış olsaydı, onun dehşeti doğudakilere kadar ulaşır, onlara eziyet verirdi.”

Temmam b. Necih'in rivayetidir.

323 Mizzi “Tahzib el-Kemal”.
324 “Mizan” 2/77.
325 “Keşful hafa” 1/323.

568) İbn Abbâs'tan: Şöyle dedi: "Fâtıma, Ali'ye (radıyallahu anhuma) gelin götürüldüğü gece, Peygamber ﷺ önünde, Cebrâîl sağında, Mîkâîl solunda ve yetmiş bin melek de arkasında bulunuyordu."

Ben (Zehebi) derim ki: Bu, apaçık bir yalandır. Senedinde Tevbe b. Ulvan isminde ravi vardır. Ezdi dedi: "Terk edilmiştir." İbn Hibbân dedi: "O, Basralıdır. Şu'be ve Iraklılardan onların hadislerinden olmayan rivayetler nakleder; ayrıca Yemen ehlinden da rivayette bulunur."[326]

569) İbn Ömer'den rivayetle, Nebî ﷺ buyurdu: "Sizden birisi namaza durduğunda, bir izâr alıp bunu belden aşağısı için eteklik olarak bağlasın, diğer elbisesini de ridâ olarak (omuzlarından aşağısına) giysin."

Hadisi Tahavi "Şerhul Meanil Esar" (2/483/№2178) kitabında rivayet etmiştir.

Başka bir rivayette ayni yerde, imam Tahavi rivayet etmiştir ki: "Musa b. Ukbe'den, o Nâfi'den, o İbn Ömer radıyallahu anhu mâ'dan, onun şöyle dediğini rivayet etti: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Sizden birisi namaz kılacak olursa iki elbisesini de giysin. Şüphesiz kendisi için süslenilmeye en çok hak sahibi olan Allah'tır. Eğer birinizin iki elbisesi yoksa, namaz kılarken onu belden aşağısını örtecek şekilde bağlasın. Yine sizden herhangi bir kimse, Yahudilerin (ellerini de kapatacak şekilde) büründüğü gibi namazında tek elbisesine bürünmesin."[327]

570) Ammâr'dan rivayetle: Şöyle dedi: Rasûlullah ﷺ yanıma uğradı. Ben, bir kapla deveme su veriyordum. O esnada tükürdüm ve tükürüğüm elbiseme sıçradı. Onu yıkamaya koyulunca Rasûlullah ﷺ buyurdu: "Ey Ammâr! Senin tükürüğün de gözyaşların da, kabındaki su gibidir. Elbiseni ancak idrar, dışkı, meni, kan ve kusmuk sebebiyle yıkarsın."

Hadisin senedinde Sabit b. Hammad ravi vardır. Ezdi ve başkaları onu terk etmiştir. Dârakutnî dedi: "O, çok zayıftır." İbn Adî dedi: "Sâbit'in öyle hadisleri vardır ki, hem metinlerinde hem de senedlerinde sika râvilere aykırı düşer; bunlar münker rivayetlerdir."[328] Hâfız Şemseddîn b. Abdi'l-Hâdî el-Hanbelî, *Tenḳīḥ* adlı eserinde şöyle nakleder: Beyhakî bu hadis hakkında şunu söylemiştir: "Hammâd töhmet altındadır. Bu hadis bâtıldır, aslı yoktur. Ali b. Zeyd ile delil getirilmez. Sâbit ise hadis uydurmakla itham edilmiştir." Yine der ki: "Şeyhimiz büyük âlim Ebü'l-Abbâs İbn

326 "Mizan" 2/80.
327 "Şerhul Meanil Esar" 2/482/№2177.
328 "Mizan" 2/82.

Teymiyye, bu hadisin hadis ilmiyle meşgul olanların ittifakıyla uydurma olduğunu belirtmiştir."[329]

571) Ali'den (Allah ondan razı olsun) merfû' olarak rivayet edilmiştir: Kardeşini sadece Allah için, Allah'ın vaad ettiği ve katındaki şeyleri elde etmek gayesiyle ziyarete giden kişiye yetmiş bin melek tahsis edilir. Melekler de kişi evine geri dönene kadar arkasından: «Güzel bir şey yaptın, cennet de sana hayırlı olsun» deyip dururlar"

Senedinde Ebu Hamza Sabit b. Ebu Safiya Dinar es-Sumali vardır. Ahmed ve İbn Maîn dedi: "Hiçbir şey değildir." Ebû Hâtim dedi: "Hadisi zayıftır." Nesâî dedi: "O, güvenilir değildir." Süleymanî ise onu râfizîlerden bir topluluk içinde saymıştır.[330]

Beyhaki hadisi "Şuabul İman" (8/443/№8609) kitabında aktarmıştır, ve akabinde söylemiştir: "Ebû Hamza bunu Ebû İshâk'tan rivayette tek kalmıştır."

572) Bize Sâbit b. Zuhayr rivayet etti; Nâfi'den, o da İbn Ömer'den (Allah ondan razı olsun): Nebî ﷺ teşehhüdde şöyle derdi: "Bismillâh, isimlerin en hayırlısıdır. {Bismillah hayrul esma}" İbn Ömer de bunu yapardı. Bunu Nâfi'den bir topluluk mevkuf şeklinde rivayet etmiştir.

Senedinde Ebu Zuheyr Sabit b. Zuheyr ravi vardır. Buhârî dedi: "Hadisi munkerdir." İbn Adî dedi: "Metin ve senedde sika (güvenilir) râvîlere muhalefet eder." Nesâî dedi: "Güvenilir değildir." Dârakutnî ve başkaları dedi: "Hadisi munkerdir."[331]

573) Ümmü Seleme (Allah ondan razı olsun) dedi: "Altından yapılmış **oudâh** (süs takıları, bilezikler) takardım. 'Ey Allah'ın Resûlü ﷺ, bu çok mudur (yani hazine midir, kenz sayılır mı)?' diye sordum. Buyurdu ki: 'Zekâtı verilecek miktara ulaştığında, zekâtı verildiyse, bu **kenz** (yığılıp saklanan hazine) değildir.'"

Senedinde Sabit b. Eclan eş-Şami isminde ravi vardır. Ukayli onu "Kitâbu'd-Duafâ"'sında zikretti ve dedi: "Hadisinde kendisine tâbi olunmaz."
Hâfız Abdu'l-Hakk dedi: "Sâbit hüccet alınmaz." Bu sözünde Ebü'l-Hasan b. Katân onunla tartıştı. Ebû Hâtim'in sözleri gibidir: "Salihu'l-hadîs (yani hadisi yazılabilir, ama güvenilirlik derecesi düşük), bu yüzden onu sika mertebesine yükseltmeyiz. Böyle birinin tek başına rivayet etmesi munker sayılır." Böylece Akîlî ve Abdu'l-Hakk'ın görüşü tercih edilmiştir.[332]

329 Burhanuddin el-Halebi "Keşfül hasis amma rumiya bi vudul ahadis" sayfa 81, №181, Alamul Kutub.
330 "Mizan" 2/83.
331 "Mizan" 2/84.
332 "Mizan" 2/85.

574) Fellâs dedi: Bize Abdurrahmân ve Ebû Âmir rivayet etti, dediler: Bize Sâbit b. Kays rivayet etti, bana Ebû Saîd el-Makburî rivayet etti, dedi: Evimden çıktım, bir adamın “Ey Kaysân!” diye seslendiğini işittim. Döndüm baktım ki o Ebû Hüreyre idi. Bana dedi: “Bugün hangi iki sancaktan biriyle çıktın?” Dedim: “Benim hangi sancakla çıkışım olabilir ki! Kölelikten kurtulma yazısı olan, topal, yoksul biriyim.” Bunun üzerine (Ebû Hüreyre) dedi: “Hiçbir kul yoktur ki, her gün kapısının önünde iki sancak dikilmesin: biri dalâlet sancağı, biri de rüşd (doğruluk, hidayet) sancağı. Kul, sabah bu ikisinden biriyle çıkar.”

Hadisin senedinde Ebül Ğüsn Sabit b. Kays el-Ğifari el-Medeni ravi vardır.

575) Ahmed b. Mehdi el-İsbehânî rivayet etti: Bize Sâbit b. Muhammed rivayet etti, bize Sevrî rivayet etti, Ebû’z-Zübeyr’den, o da Câbir’den (Allah ondan razı olsun) — merfûʿ olarak: “Tebessüm namazı bozmaz, fakat kahkaha bozar.”

Hadisi Taberani, el-Mu'cemu's-sağir'de merfu/Peygamber sözü ve mevkuf/sahabe sözü olarak rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.[333]

Sesli gülmenin rüku' ve secdeli namazı bozacağının delili Ebu Aliye'nin naklettiği şu hadistir: “Hz. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ashabına namaz kıldırıyordu. Bu esnada gözü pek iyi görmeyen biri geldi ve kuyunun başına geçti. O sırada birden bayıldı ve kuyuya düştü. Bunun üzerine cemaatten bazıları güldü. Hz. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem gülen insanların abdestlerini tazeleyip yeniden namaz kılmalarını emretti."[334] Ebu'l-Aliye er-Riyahi'nin asıl adı Rufey'dir. Zehebi onun hakkında şöyle demiştir: "Tabiinden biri olup sika raviler arasında yer alır."[335]

Sesli gülmenin abdesti bozduğuna dair rivayetler, rükulu ve secdeli namazlar hakkında varid olmuştur. Dolayısıyla sesli gülmenin abdesti bozduğu hükmü, sadece bu tür namazlarda geçerlidir. Hadislerde geçen kahkaha sözcüğü, kişinin kendisinin ve yanı başındaki arkadaşının duyacağı şekilde gülmesi anlamına gelir. Gülmek ise kişinin arkadaşının duyacağı şekilde değil de sadece kendisinin hissedeceği şekilde gülmesini ifade eder. Bir görüşe göre bu anlamdaki gülmek, sadece namazı bozar, abdesti bozmaz. Nitekim bu konuda Darakutni, Cabir' den şu rivayeti nakletmiştir: "Gülme abdesti gerektirmez." Başka bir rivayette ise şöyle geçmektedir: "Namazda gülen bir adamın hükmü soruldu. Hz. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de şöyle buyurdu: Namazı yeniden kılar, ama tekrar abdest almasına gerek yoktur.” [336]

333 “Mecmai Zevaid” 3/157/№2440.
334 Hadisi Taberani, el-Mu'cemu'l-kebir'de rivayet etmiş olup ravileri, bir kısmı tartışmalı olmakla beraber güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir. “Mecmai Zevaid” 3/158/№2443.
335 Esad Muhammed Said es-Sağırcı “Delilleriyle Hanefi Fıkhı” sayfa 76.
336 Esad Muhammed Said es-Sağırcı “Delilleriyle Hanefi Fıkhı” sayfa 77.

576) Sabit – Şerik – el-Ameş – Ebu Sufyan - Câbir'den (Allah ondan razı olsun) merfûʿ olarak: "Gece namazı çok olan kimsenin yüzü gündüz güzel olur."

Senedinde Sabit b. Musa ed-Dabbi el-Kufi ravi vardır. Yahyâ dedi: "Kâzzâb'dır (yalancıdır)." Ebû Hâtim ve başkaları dedi: "Zayıftır." İbn Hibbân dedi: "Onun rivayetleriyle hüccet alınması câiz değildir."[337]

Bana Muhammed b. Abdullah b. Numeyr'den ulaştı ki, o bunu zikredip şöyle demiş: "Bu bâtıldır, Sâbit'e hata yapmıştır. Çünkü Şerîk şakacı biriydi, Sâbit ise sâlih bir adamdı. Görünüşe göre Sâbit, Şerîk'in yanına girmiştir; o sırada Şerîk, 'Bize A'meş, Ebû Süfyân'dan, Câbir'den, Nebî ﷺ den rivayet etti' diyordu. Şerîk döndü, Sâbit'i gördü ve onunla latife ederek, 'Gece namazı çok olan kimsenin yüzü gündüz güzel olur' dedi. Sâbit ise gafleti sebebiyle bu sözü, okunmuş olan isnadın metni sandı."[338]

577) "Her kimin bir sultana ulaşmaya vesilesi olur da onunla bir yükümlülüğü/zararı (مَغْرَمًا) giderirse veya bir menfaati (مَغْنَمًا) celb ederse, Allah Teâlâ ayaklarını, ayakların kaydığı günde sabit kılar."

Sabit b. Musa rivayetidir.

578) A'meş - Ebû Süfyân - Câbir'den (Allah ondan razı olsun): "Şeytan, sizden birinizin başının arkasına üç düğüm atar."

Hadis "Sahihayn"da Ebu Hureyre'den, -Allah ondan razı olsun, rivayet olnmuştur - O şöyle dedi: Allah Rasûlü ﷺ şöyle buyurdu: "Şeytan, sizden biriniz uyuduğunda ensesine üç düğüm atar. Önünde uzun bir gece var uyu" diyerek her bir düğümü atar. Şayet gece uyanır ve Allah'ı zikrederse bir düğüm çözülür. Şayet abdest alırsa, diğer düğüm çözü lür. Şayet namaz kılarsa son düğüm de çözülür. Böylelikle dinç ve (Allah'ın onu taatine vaat ettiğini sevaba ve onu şeytanın düğümünden kurtulmaya muavafakat ettiği sevinciyle) huzurlu bir şekilde sabaha kavuşur. Aksi takdirde ise (yapmak istediği hayır fiillerin terkinden dolayı) huzursuz ve tembel (hiç bir şey yapma isteği olmaz) bir şekilde sabahlar."[339]

579) "Resulullah ﷺ (dişlerini) enlemesine misvaklardı, (suyu) emerek üç nefeste içer ve şöyle buyururdu: "Bu şekilde içmek, en faydalı, en kolay ve en şifalı olanıdır."

El-Heysemi "Mecmai Zevaid" (8/271/№8255) kitabında buyurmuştur: "Hadisi Taberani rivayet etmiştir. Senedinde yer alan Sübeyt b. Kesir zayıftır." Bu Subeyt b.

337 "Mizan" 2/88.
338 "Mizan" 2/89.
339 "el-Lülüü vel Mercan fi ma ittafaka bihi şeyhan" sayfa 259, №444.

Kesir el-Basri'dır. İbn Hibbân dedi: "Hadisi munkerdir; rivayetiyle hüccet alınması câiz değildir."[340]

"Beyhaki, Beğavi, İbn Adiy, İbn Mende, İbn Kani ve Taberani, içerisinde zayıflık ve inkıta (kopukluk) bulunan bir isnadla Behz b. Hakim'in şöyle dediğini rivayet etmişlerdir: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, misvağı (dişlerin) enine doğru kullanır, suyu emerek ve üç nefeste içerdi. Ve şöyle buyururdu: "Bu, en zahmetsiz, hazmı en kolay ve hastalıktan en iyi koruyan yöntemdir." Öte yandan bu hadisi, Ali b. Rabia el-Kuraşi de Said b. el-Müseyyeb kanalıyla Behz yerine Rabia b. Eksem' den rivayet etmektedir. Beyhaki ve Ukayli de bunu çok zayıf bir isnadla Rabia b. Eksem'den nakletmektedirler. Hatta İbn Abdilberr şöyle demiştir: "Rabia, Hayber'de şehit düşmüştür. Bu sebeple İbnü'l-Müseyyeb ona yetişememiştir." (İbn Abdilberr) et-Temhid adlı eserinde ise "(Behz ve Rabia kanalıyla nakledilen) bu iki hadis, isnad açısından sahih değildir" demektedir. Şu kadar var ki Ebu Nuaym, hadisteki ilk cümleye benzer manadaki bir hadisi, Aişe radıyallahu anha'dan rivayet etmektedir. Hz. Aişe şöyle der: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem (dişlerini) boyuna değil enine doğru misvaklardı. Ancak bu hadisin de isnadında Abdullah b. Hakim adında metrôk bir ravi bulunmaktadır."[341]

580) Ammâr'dan (Allah ondan razı olsun) merfûʿ olarak: "Benden sonra emirler (yöneticiler) gelecek; onlar mülk (iktidar) için birbirleriyle savaşacaklardır."

İmam Ahmed hadisi benzer bir lafızla "Müsned"inde rivayet etmiştir: "Milhan b. Servan söylemiştir ki: "Mescidde oturuyorduk; Ammâr b. Yâsir yanımızdan geçti. Ona dedik ki: "Bize, Rasûlullah ﷺ'tan fitne hakkında işittiğin bir şeyi rivayet et." O da dedi: "Rasûlullah ﷺ'tan işittim, şöyle buyuruyordu: 'Benden sonra bir kavim mülkü ele geçirecek, onun uğruna birbirlerini öldüreceklerdir."
Biz de ona dedik: "Eğer bunu bize başkası rivayet etseydi, ona inanmazdık!" O da dedi: "Şüphesiz ki bu olacaktır."

Şeyh Şuayb el-Arnaût, İmam Ahmed'in Müsned'inin tahkikinde, seneddeki Servan'ın tanınmaması sebebiyle hadisin zayıf olduğunu söylemiştir.[342] Şu'be hata ederek 'Milhân b. Servân' şeklinde söylemiştir.

"Müsned"in başka bir muhakiki Hamza Ahmed Zeyn, hadisin senedinin sahih olduğunu söylemiştir.[343]el- Heysemî, "Mecmau Zevâid"de Servân hariç bütün râvîlerin sahih râvîler olduğunu, Servân'ın ise sika olduğunu söylemiştir. İbn Hibbân[344], ve ibn

340 "Mizan" 2/91.
341 "Keşful hafa" 1/295.
342 "Müsned" 30/255/№18320.
343 "Müsned" 14/136/№18236.
344 "Kitabu Sikat" 2/57/№413.

Muğultay[345] onu sika râvîler arasında zikretmiştir. el-İclî de ona sika demiştir[346]. Es-Suyuti “el-Hasais el-Kubra” kitabında hadisin senedin sahih olduğunu söylemiştir.[347]

581) Nebî ﷺ, Ali’ye dedi: “Ümmet sana ihanet edecektir.”

Hadis zayıftır. Beyhaki eseri “Şuabul İman”da rivayet etmiştir: “Ebû Sa'lebe el-Himmânî der kİ: Minber üzerinde Hz. Ali'nin: "Kendisinden sonra ümmetinin bana vefasızlık edeceği Resûlullah'ın ﷺ bana söylemiş olduğu sözlerden biridir" dediğini işittim. Lafız Fıtr'ın lafadır. Buhörî der ki: "Sa'lebe b. Yezîd el-Himmânî hakkında tenkitler vardır. Bu hadisinin mutâbaâtı yoktur." Şayet mahfûz bir hadis ise başka bir kanalla da bunu Ali'den rivayet ettik.”[348]

Senedinde Sa‘lebe b. Yezîd el-Hummânî vardır, Ali’nin (radıyallahu anh) güvenlik kuvvetlerinin başkanıydı; aşırı bir Şiî idi. Buhari: “Durumu şüphelidir” (Fihi nazar), söylemiştir.[349] Buhârî “fîhi nazar” ve “seketû anh” lafızlarını hadisleri terkedilen kimseler hakkında kullanır.

Ibn Asakir hadisi “Tarih” (23/526)[350] kitabında rivayet etmiştir: “Ali en-Nûbûhtî - Ali b. Abdullah b. Mübeşşir - Muhammed b. Harb - Ali b. Yezîd - Fıtr b. Halîfe - Hakîm b. Cübeyr - İbrâhim - Alkame - (o da şöyle dedi): Ali (radıyallahu anh) dedi: “Bana vasiyet edildi ki, benden sonra ümmet sana ihanet edecektir.”

Hakim b. Cübeyr cidden zayıftır. Abdullah b. Ahmed b. Hanbel, babasından naklen dedi: “Hadisi zayıftır, rivayetlerinde karışıklık vardır.” Ebû Bekir b. Ebî Hayseme, Yahyâ b. Maîn’den naklen dedi: “Hiçbir şey değildir.” Ya‘kûb b. Şeybe dedi: “Hadisi zayıftır.” İbrâhîm b. Ya‘kûb es-Sa‘dî dedi: “Kâzzâbdır (yalancıdır).” Buhârî dedi: “Şu‘be onun hakkında (olumsuz) konuşurdu.” Nesâî dedi: “Kuvvetli değildir.” Dârakutnî dedi: “Terk edilmiştir.”

İbn Asakir “Tarih”inde (23/527) hadisi başka bir senedle de rivayet etmiştir: Amr b. Avn - Hüşeym - İsmâil b. Sâlim - Ebû İdrîs el-Ezdî - Ali (r.a.) dedi:
“Rasûlullah ﷺ bana vasiyet ettiklerinden biri de şudur: ‘Ümmet benden sonra sana ihanet edecektir.”[351]

Beyhakî dedi: “Eğer bu sahih ise, bununla kastedilen – Allah en doğrusunu bilir – onun hilâfeti zamanında kendisine karşı çıkanların çıkışı ve ardından öldürülmesidir.” Rivayetin senedi zayıftır. Ibn Ebi Hatim buyurmuştur: “İbrâhîm b. Ebî Hadîd, İdrîs el-Evdî’nin dedesi; Ali’den mürsel olarak rivayette bulunmuştur. Ondan iki oğlu İdrîs ve Dâvûd, ayrıca Hasan b. Ubeydullah ve İsmâil b. Sâlim el-Esedî rivayet etmişlerdir.

345 “es-Sikat miman lam yakaa fi kutub es-sitta” sayfa 92, №2214.
346 “Tarihu Sikat” sayfa 90, №185.
347 “Kifayetul Talibul Lebib fi Hasais el-Habib” 2/205, DKİ.
348 5/223.
349 “Mizan” 2/93.
350 Thk Mustafa Abdulkadir Ata, DKİ.
351 “Şuabul İman” 5/223.

Babamın (Ebû Hâtim'in) bunu söylediğini işittim. Babamdan onun hakkında soruldu, dedi ki: "Meçhuldür.""

İmam Hakim "Müstedrek" kitabında senedsiz rivayet etmiştir: "Hayyân el-Esedî'den: Ali'yi şöyle derken işittim: Rasûlullah ﷺ bana dedi: "Ümmet benden sonra sana ihanet edecektir. Sen benim dinim üzere yaşayacak ve benim sünnetim üzere öldürüleceksin. Kim seni severse beni sevmiş olur, kim de senden nefret ederse benden nefret etmiş olur. Ve şu (sakalı), şundan (başındaki yaradan/kanla) kızaracaktır."[352] Hakim ve Zehebi hadisin sahih olduğunu söylemiştirler.

582) Enes'ten (r.a.): Nebî ﷺ bir çocuğun [kabri] üzerine namaz kıldı ve şöyle buyurdu: "Eğer kabir sıkmasından (kabir azabından) bir kimse kurtulacak olsaydı, bu çocuk kurtulurdu."

Hadisi imam Abdullah b. Ahmed "Sünen"[353] eserinde rivayet etmiştir, muhakik Muhammed b. Said el-Kahtani, hadisin hasen olduğunu söylemiştir. Imam Ebu Bekr el-Busiri "İthaful hayrat" (2/493/№1959) kitabında söylemiştir: "Ebu Yala el-Mevsili rivayet etmiştir, ravileri sikattır." Dr. Hamza Ahmed ez-Zeyn "Sihahul hadis fima ittafaku aleyhi ahlelhadis" (7/276/№27450) hadisin sahih olduğunu buyurmuştur.

Ehli-sünnet vel Cemaat ittifak etmiştir ki – kabir azabı haktır. Ebul Hasen el-Eşari, "Ashabı Hadis ve Ehli-Sünnet" akidesinden konuşurken, şöyle buyurmuştur: "Onlar, Resülullah'ın, ümmetinden büyük işleyenlere şefaat edeceğini ve kabir azabını kabul ederler."[354]

Kurandan delil:

Allah - Mumin süresin 46 ayesinde, şöyle buyurmuştur: "Ateş! Sabah akşam onun karşısına getirilecek ve ona maruz bırakılacaklar. Kıyâmetin kopacağı gün ise: "Firavun ehlini cehennemdeki en şiddetli azaba sürükleyin!" denilecek." Buna göre kıyamet kopmadan önce de yani kabirde de azap vardır.

Sünnetten deliller ise sayılamayacak kadar çoktur.

İmam Ahmed'in Hz. Âişe'den rivayet ettiği hadiste Peygamber ﷺ şöyle buyurmuştur: 'Kabirde kâfir olan kimseye, biri ayak ucunda diğeri başucunda olmak üzere iki yılan gönderilir. Bu iki yılan, kıyamete kadar o kişiyi sokup dururlar.' Hadisin isnadı hasendir.[355]

352 "Müstedrek" 3/153/№4686, DKİ.
353 1/602, №1434, 1435.
354 Ebul Hasen el-Eşari "İlk dönem İslam mezhepleri" sayfa 239.
355 "Mecmai Zevaid" 4/548/№4284.

İmam Ahmed rivayet ettiği başka bir hadiste, Enes b. Malik söylemiştir: “Resulullah ﷺ Ebu Talha'run hurma bahçesinde bir takım ihtiyaçlarını giderip dolaşırken Bilal da ona hürmeten yanında yürümek yerine ardı sıra geliyordu. Resulullah ﷺ bir kabrin yanından geçerken, Bilal kendisine yetişinceye kadar durdu. Yetiştiğinde ona: "Hey gidi Bilal! Benim duyduğumu sen de duyuyor musun?" diye sorunca Bilal: "Duymuyorum" diye cevap verdi. Bunun üzerine Resulullah ﷺ: "Kabrin sahibi (içindeki yatan kişi) azab ediliyor" buyurdu. Kabrin kime ait olduğunu sorunca bir Yahudi kabri olduğunu öğrendi.” Ravileri Sahih'in ravileridir.[356]

Ümmü Mübeşşirden rivayet olunmuştur ki: “Ben, Neccar oğullarından Cahiliye zamanında ölmüş olanların mezarlarının bulunduğu bir bölgedeyken Resulullah ﷺ onların azap edilmeleri sebebiyle inleme seslerini işitince şöyle buyurdu: "Kabir azabından Allah'a sığının." Bunun üzerine ben de kendisine: "Ya Resulallah! Onlar kabirlerinde gerçekten azap ediliyorlar mı?" diye sorunca, o da: "Evet, öyle bir azap ki hayvanlar bile onlann bu azabını işitebiliyorlar" buyurdu.” Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri Sahih'in ravileridir.[357]

Taberani “el-Mucem el-Kebir” kitabında rivayet etmiştir ki: “Abdullah b. Mesud'un bildirdiğine göre Resftlullah ﷺ şöyle buyurmuştur: "Ölüler mezarlannda öyle azap edilirler ki hayvanlar dahi onların seslerini işitirler." İsnadı hasendir.[358]

583) Ebû’l-Velîd et-Tayâlisî - Sevâb b. Utbe - İbn Büreyde - babasından rivayetle: “Nebî ﷺ, Ramazan Bayramı günü, bir şey yemeden evinden çıkmazdı; Kurban Bayramı gününde ise, kurbanını kesmeden önce bir şey yemezdi.”

Hadisi imam Buhari, Malik ve Tirmizi (№542) rivayet etmiştir: ““Peygamber ﷺ, Ramazan bayramı günü bir şey yemeden namaza çıkmaz, Kurban bayramında ise namaz kılıncaya kadar bir şey yemezdi.”

Hadisin akabinde imam Tirmizi buyurmuştur: “Büreyde b. Husayb el Eslemî hadisi garib hadistir. Muhammed diyor ki: Sevap b. Utbe’nin bundan başka bir hadis rivâyet ettiğini bilmiyoruz. Bu konuda Ali ve Enes’den de hadis rivâyet edilmiştir. Bazı ilim adamları Ramazan bayramı namazına çıkmadan bir miktar hurma yemeyi, Kurban bayramı namazında ise namazdan çıkıncaya kadar bir şey yememeyi müstehab görürler.”

Hadisi Taberani “el-Mucem el-Evsat”da ve imam Ahmed rivayet etmiştir: “Bureydenin bildirdiğine, göre Resulullah ﷺ Ramazan bayramı günü bir şeyler yemeden (namazgaha) çıkmazdı. Kurban bayramı günü ise dönene kadar·bir şey yemezdi. Sonra kestiği, kurbanın, etinden yerdi.” Ravilerinçlen Ukbe b. Abdillah er-Rifa'i zayıftır.[359]

356 “Mecmai Zevaid” 4/550/№4287.
357 “Mecmai Zevaid” 4/551/№4289.
358 “Mecmai Zevaid” 4/552/№4291.
359 “Mecmai Zevaid” 3/518/№3214.

El-Bezzar “Müsned”inde hadisin birinci kısmını, Hz Ebu Said el-Hudri’den rivayet etmiştir.[360]

584) Muâz’dan rivayetle Rasûlullah ﷺ şöyle buyurdu: “En temiz kazanç, dürüst tüccarların kazancıdır. Onlar ki; konuştuklarında yalan söylemezler, kendilerine güvenildiğinde emanete hıyanet etmezler, söz verdiklerinde sözlerinden dönmezler. Alırken kusur arayıp kötülemezler, satarken övgüyü abartmazlar. Borç altına girdiklerinde ödemeyi geciktirmezler, alacaklı olduklarında ise güçlük çıkarmaya kalkışmazlar.”

Senedde Sevr b. Yezîd el-Kelâ‘î isminde bir râvi vardır. Âlimler onun sika olduğu konusunda ittifak etmişlerdir. Ancak Kaderî idi ve Hz. Ali’yi sevmezdi. Sevr b. Yezîd’in dedesi, Sıffîn savaşında Muâviye’nin safında yer almış ve o gün öldürülmüştü. Bu sebeple Sevr, Ali (radıyallahu anh) anıldığında: “Dedemi öldüren birini sevmem.” derdi.

585) Muâz’a, eşeklerin ve ekmeğin ödünç alınması hakkında soru soruldu. O dedi ki: “Sübhanallah! Bu, güzel ahlâkın bir parçasıdır. Küçüğünü al, büyüğünü geri ver; büyüğünü al, yine büyüğünü iade et. Sizin en hayırlınız, borcunu en güzel şekilde ödeyendir. Ben bunu Rasûlullah ﷺ’dan işittim.”[361]

Buhari ve Muslim rivayet ettiği hadiste, Peyğamber ﷺ söylemiştir: “Sizin en hayırlınız, borcunu en iyi şekilde ödeyendir.” [362]

İbn Mace, Ebu Davud ve Tirmizi rivayet ettiği hadiste, Ebu Umame şöyle buyurmuştur: “Peygamber ﷺ’in veda haccı hutbesinde şöyle dediğini işittim: “Ödünç alınan şey mutlaka yerine verilmelidir. Kefil olan borçlu gibidir, borcu ödeyecektir. Borç ise mutlaka ödenecektir.” Tirmizi (№1265) hadis hakkında söylemiştir: “Ebû Umâme hadisi hasen garibtir. Bu hadis başka şekillerde de yine aynı şekilde Ebû Umâme yoluyla rivâyet edilmiştir. Bu konuda Semure, Safvân b. Ümeyye ve Enes’den de hadis rivâyet edilmiştir.”

586) “İman, şu iki kabileye yönelmiştir: Lahm ve Cüzâm. Küfür ve kabalık ise şu iki kabilede bulunur: Rebi‘a ve Mudar.”[363]

Hadisi ibn Asakir “Tarih”inde (37/73) rivayet etmiştir.

---

360 “Keşful Astar an Zevaid el-Bezzar” 1/312/№652, Mueseset Risale.
361 “Mizan” 2/98.
362 “el-Lülüü vel Mercan fi ma ittafaka bihi şeyhan” sayfa 584, №1032.
363 Lahm ve Cüzâm iki kardeştir; her ikisi de Sebe’ adında bir adamın oğullarıdır. Bu iki koldan birçok büyük Arap kabilesi türemiştir. Kaynaklarda “Cüzâm” bir kabilenin adı olarak geçer, mensupları da Cüzâm kabilesi diye anılır. “Lahm” ise başka bir kabiledir ve adı “Lahm”dan türemiştir.

587) Şeddâd b. Evs'ten, merfû olarak: "Yahudiler namaz kıldıklarında ayakkabılarını çıkarırlar. Siz namaz kıldığınızda ayakkabılarınızı giyin."

Buhari ve Muslim rivayet ettikleri hadiste, Ebu Mesleme Said İbnu Yezid el-Ezdi haber verip şöyle dedi: "Ben, Enes'e: Nebi ﷺ ayakkabılarıyla namaz kılar mıydı? diye sordum. O, evet, dedi."[364] Tirmîzî (№400) demiştir ki: "Bu konuda Abdullah b. Mes'ûd, Abdullah b. ebî Habibe, Abdullah b. Amr, Amr b. Hureys, Şeddâd b. Evs, Evs es Sekafî, Ebû Hüreyre ve Şeybe oğullarından A'ta'dan da hadis rivâyet edilmiştir."

Ebu Said el-Hudri'nin şöyle söylediği nakledilmiştir: Hz. Peygamber ﷺ ashabına namaz kıldırırken birden ayakkabılarını çıkardı ve sol tarafına koydu. Cemaat de bunu görür görmez ayakkabılarını çıkardı. Hz. Peygamber ﷺ namazını tamamlayınca onlara "Neden ayak kabılarınızı çıkardınız?" diye sordu. Onlar da "Senin ayakkabılarını çıkardığını gördük, bundan dolayı biz de ayakkabılarımızı çıkardık." şeklinde cevap verdi. Bunun üzerine Hz. Peygamber ﷺ şöyle buyurdu: "Sizden biri mescide geldiği zaman baksın, eğer ayakkabılarında bir pislik veya rahatsızlık verici bir şey varsa onu silsin ve onlarla namaz kılsın."[365]

588) İsrâîl - Suvayr - Kubâ halkından bir şeyh - babasından (ki onun sahâbeliği vardır): Babası, Nebî ﷺ'e eşek sütü hakkında sordu. Rasûlullah ﷺ buyurdu: "Bunda bir sakınca yoktur."

Senedinde Suvayr b. Ebi Fahita isminde ravi vardır. Yûnus b. Ebî İshâk dedi: "O, Râfizî idi." İbn Ma'în dedi: "Hiçbir şey değildir." Ebû Hâtim ve başkaları dedi: "Zayıftır." Dârakutnî dedi: "Terk edilmiştir." Ebû Safvân es-Sekafî'nin, Sevrî'den rivayetine göre Sevrî şöyle dedi: "Suvayr, yalanın direklerinden biridir." Buhârî dedi: "Yahyâ ve İbnü'l-Mehdî onu terk ettiler." Nesâî dedi: "Sika değildir."[366] Eşeğin sütünü içmek, zaruret bulunmadıkça, dört mezhep imamının ve diğerlerinin sözlerinden anlaşılan sahih görüşe göre haramdır.

Hasan el-Basriden eşek sütü hakkında sordular. Cevap vermiştir ki: "Resulullah onun etini ve sütünü haram buyurmuştur."[367]

Tabeinlerden Said b. Cübeyr: "Eşek eti ve sütü haramdır", söylemiştir.[368]

İmam Mâlik b. Enes'e eşek sütü hakkında sorulduğunda şöyle buyurmuştur: "Onda hiçbir hayır yoktur."[369]

364 "el-Lülüü vel Mercan fi ma ittafaka bihi şeyhan" sayfa 207, №325.
365 Esad Muhammed Said es-Sağırcı "Delilleriyle Hanefi Fıkhı" sayfa 160.
366 "Mizan" 2/98.
367 İbn Ebi Şeybe "el-Musannef" 12/124/№24106. Rivayet mürseldir, sened hasendir. Thk Şeyh Muhammed Avvame.
368 "el-Musannef" 12/125/№24107
369 İbn Battal "Şerhu Sahih el-Buhari" 9/455, Mektebetul Ruşd.

589) Ṣuvayr b. Ebî Fâhita → babasından: Ali'nin şöyle dediğini işitmiştir: "Beni, ne bir kâfir sever ne de zina çocuğu."

Allah bunu uydurana lanet eylesin! Suvayr kezzabdır.

590) Câbân - Abdullah b. Amr'dan, merfû olarak: "Zina çocuğu cennete giremez."

Hadis sahih değildir. Sorun Cabandadır. İmam Zehebi: "Onun kim olduğu bilinmez", söylemiştir. Ebû Hâtim dedi: "O, hüccet değildir." Buhârî dedi: "Câbân'ın Abdullah'tan hadis işittiği de bilinmemektedir."

Ebu Yala el-Mevsili "Müsned"inde hadisi, Hz Ebu Said el-Hudri'den, şu lafızla rivayet etmiştir: "Cennete ne zina çocuğu girer, ne içkiye müptelâ olan, ne anne-babasına isyan eden, ne de yaptığı iyiliği başa kakan."[370] Hadisin senedinde Yezid b. Ebi Ziyad vardır. Yahyâ b. Ma'în'e, Cerîr - Yezîd b. Ebî Ziyâd - Mücâhid - Ebû Saîd - Nebî ﷺ'dan rivayet edilen: "Zina çocuğu cennete giremez." hadisi soruldu. Yahyâ b. Ma'în şöyle dedi: "Yezîd b. Ebî Ziyâd zayıftır."[371]

Allah Kuranda buyurmuştur: "Hiçbir günahkâr, başkasının günahını yüklenmez ve onunla yargılanmaz. (Fatir süresi 18 ayet)"

591) Hasan'dan rivayetle: Şöyle dedi: "Doğduğumda beni Rasûlullah ﷺ'a götürdüler. O benim için dua etti ve şöyle buyurdu: "Allah'ım, ilimde onu tertemiz kıl.'"

Senedinde Cabir b. Abdullah el-Yamami vardır. Kezzabdır.[372]

592) Enes'ten, merfû olarak: "Kıyamet günü geldiğinde, fasık âlimler çağrılır ve onları, putperestlerden önce ateşe götürülmeleri emredilir. Sonra bir münâdî nida eder: 'Bilen, bilmeyen gibi değildir.'"

İbn Hibbân dedi: "Bu, bâtıldır." Senedinde Cabir b. Merzuk el-Cuddi vardır, yalanda ittiham olunmuştur.[373]

593) Enes'ten rivayetle Rasûlullah ﷺ buyurdu: "Bir kul günah işlese, ardından dilerse onu affedecek bir Rabbi olduğunu bilse —Allah Teâlâ'nın onu bağışlaması, üzerine bir hak olur."

Cabir b. Merzuk rivayetidir.[374]

370 1/494/№1163, thk Mustafa Abdulkadir Ata, DKİ.
371 Ebu Bekr Ahmed b. Ebi Heyseme "Tarih ibn Ebi Heyseme" 1/205/№557.
372 "Mizan" 2/101.
373 "Mizan" 2/102.
374 "Mizan" 2/102.

Ehl-i hakka göre bir günah sebebiyle hiçbir Müslüman küfre nispet edilemediği gibi bidat ve heva ehli olanlara da kâfir hükmü verilemez fakat İslâm'ın zarurât-ı diniyye denilen emir veya nehiylerinden birini inkâr eden kâfir olur.

Sahihaynda rivayet olunmuştur ki, Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü ﷺ: "Bir kula bilmeyerek bir günâh isabet edip veya bilerek bir günâh işleyip de: Yâ Rabb, ben bilerek bir günâh işledim, yâhud bilmeyerek ben bir günâha uğramış oldum, kusurumu af ve mağfiret eyle! diye günâhını itirâf ve niyaz ederse, o kulun Rabb'i: Demek ki kulum dilerse günâhını affedecek, dilerse cezalandıracak muhakkak bir Rabbi olduğunu bildi. Şu hâlde ben de kulumu mağfiret ettim! buyurur. Sonra bu kul Allah'ın dilediği kadar bir zaman günahsız yaşar. Sonra bir günâh daha isabet edip veya bir günâh işleyip de; Yâ Rabb! Ben bilerek bir günâh işledim, yâhud bilmeyerek bir günâha uğradım. Kusurumu afv ve mağfiret eyle! diye niyaz ederse, o kulun Rabb'i: Demek ki, kulum günâhını affedecek veya cezalandıracak bir Rabb'i bulunduğunu gereği gibi bildi. Şu hâlde ben de bu kulumu mağfiret ettim! buyurur. Sonra bu kul Allah'ın dilediği kadar bir zaman günahsız yaşar. Sonra bir günâha isabet edip veya günâh işleyip de: Yâ Rabb! Ben bir günâh işledim veya bir günâha uğradım, kusurumu afv ve mağfiret eyle! diye niyaz ederse, o kulun Rabb'i: Demek ki, kulum günâhını affedecek veya cezalandıracak bir Rabb'i bulunduğunu gereği gibi bildi. Şu hâlde ben de bu kulumu mağfiret ettim! buyurur. Sonra bu kul Allah'in dilediği kadar bir zaman günahsız yaşar. Sonra bir günâha isabet edip veya günâh işleyip de: Yâ Rabb! Ben bir günâh işledim veya bir günâha uğradım, kusurumu afv ve mağfiret eyle! diye Allah'a yalva rırsa, o kulun Rabb'i: Demek ki, kulum günâhını affedecek veya cezalandıra cak bir Rabb'i olduğunu bildi, ben de üç defa kendisini afv ve mağfiret ettim. Artık günâh işlediğinde tevbe etmesini bilen bu kulum dilediği işi işlesin! buyurur".[375]

Taberani "el-Kebir" ve "el-Evsat"ta rivayet ettiği hadiste, Ukbe b. Amir bildiriyor ki: Resüllullah'a ﷺ bir kişi gelerek: "Ya Resullallah! Birimiz günah işliyor" dedi. Resullullah ﷺ: "Bu onun için günah olarak yazılır" buyurdu. Adam: "Sonra istiğfar edip tövbe ediyor" deyince, Hz. Peygamber ﷺ: "Bağışlanıp günahı affedilir" buyurdu. Adam: "Tekrar günaha dönerse" deyince, Resillullah ﷺ: "Yine kendisine günah olarak yazılır" buyurdu. Adam: "Sonra yine istiğfar edip tövbe ederse" deyince, Hz. Peygamber ﷺ: "Bağışlanıp günahı affedilir. Siz günah işleyip tövbe etmekten usanmadıkça Allah sizin tövbenizi kabul etmekten usanmaz" buyurdu. İsnadı hasendir.[376]

594) Ahmed b. Saîd el-Kindî, Hımıs'ta dedi ki: Bize Câbir b. Merzûk rivayet etti; bize Mâlik, Nâfi'ten, o da İbn Ömer'den rivayet etti. Hadiste şöyle geçmektedir: "Medine'nin darlık ve sıkıntılarına sabreden (hiç kimse yoktur ki, kıyamet günü ben ona şefaatçi yahut şahit olmayayım.)"

375 "el-Lülüü vel Mercan fi ma ittafaka bihi şeyhan" sayfa 1043-1044, №1754.
376 "Mecmai Zevaid" 17/424/№17530.

Doğru olan rivayet, Muvatta'da İbn Ömer'den farklı bir isnad ile gelmiştir.[377]

Hadisi İmam Muslim "Sahih"inde, Tirmizi "Sünen" (№3924) eserinde aktarmıştırlar. Tirmizi hadis hakkında söylemiştir ki: "Bu hadis bu şekliyle hasen garibtir. Salih b. Ebû Salih; Süheyl b. Ebû Salih'in kardeşidir. Bu konuda Ebû Saîd, Sûfyân b. Ebî Züheyr ve Sübeyatel Eslemiyye'den de hadis rivâyet edilmiştir."

595) "Ailenin evinden ihrama girmen, haccı eksiksiz olarak tamamlamak demektir."

Hadisi imam Beyhaki "Şuabul İman"da, Hz Ebu Hureyre'den rivayet etmiştir.[378] İmam Beyhaki hadis hakkında söylemiştir: "Câbir b. Nûh bunu rivayette tek kalmıştır. Bu, Hz. Ali'nin sözü olarak bilinen bir hadistir." Cabir b. Nuh el-Himmani'dir. İbn Maʿîn dedi ki: "Hiçbir şey değildir (bir değer ifade etmez)." İbn Ḥibbân dedi ki: "Onunla hüccet getirilemez." Nesâî dedi ki: "Kuvvetli değildir."[379]

Bu hadis, "el-Mevsûʿetü'l-Hadîsiyye li-Merviyyâti'l-İmâm Ebî Hanîfe" kitapta, Hz Ali'den rivayet olunmuştur: "Ali b. Hasan b. Saʿd el-Hemdânî (sikat) bize rivayet etti, dedi ki: Ahmed b. Bedîl (saduk, hata yapardı) bize rivayet etti, dedi ki: Yahyâ b. ʿAbdülmelik b. Ebî Ğuniyye (sikat) bize rivayet etti, dedi ki: Ebû Hanîfe'yi (Allah onlara rahmet etsin) ʿAmr b. Murra'dan (sikat), o da ʿAbdullah b. Seleme'den (sikat), o da Ali'den (Allah ondan razı olsun) hadis rivayet ederken işittim. Ali dedi ki: "Ailenin evinden ihrama girmen, haccı eksiksiz olarak tamamlamak demektir."[380]

596) Ibn Abbas'tan merfu şeklinde rivayet edilmiştir: "Allah için bir cami inşa eden kimse, o cami bir kuş yuvası gibi olsa bile, Allah onun için cennette bir ev inşa edecektir."

Hadisin senedinde Cabir b. Yezid el-Cufi vardır. Selâm b. Ebî Mutî' dedi ki: Câbir el-Cu'fî bana şöyle dedi: "Bende elli bin bab (kapı) ilim vardır ki, bunları hiç kimseye anlatmadım." Bunun üzerine Eyyûb'a gidip bunu ona aktardım. O da: "İşte şimdi o yalancıdır" dedi.
İsmâil b. Ebî Hâlid, Şa'bî'den rivayet etti: O dedi ki: "Ey Câbir, sen ölmeden önce mutlaka Peygamber ﷺ hakkında yalan uyduracaksın." İsmâil dedi: "Günler ve geceler geçmeden, yalan isnadıyla itham edildi." Ebû Yahyâ el-Hammânî dedi: Ebû Hanîfe'nin şöyle dediğini işittim: "Gördüklerim içinde Atâ'dan daha faziletlisini, Câbir el-Cu'fî'den daha yalancısını görmedim. Ona ne götürdüysem, mutlaka onunla ilgili bir hadis getirdi ve yanında şu kadar bin hadis bulunduğunu, fakat bunları açıklamadığını iddia etti."
Cerîr b. Abdi'l-Hamîd, Se'lebe'den nakletti: O dedi ki: "Câbir el-Cu'fî'ye gitmek istedim.

377 "Mizan" 2/102.
378 4/485/№3736.
379 "Mizan" 2/102.
380 9/38/№4651, DKİ.

Bunun üzerine Leys b. Ebî Süleym bana: 'Ona gitme, çünkü o yalancıdır' dedi." Nesâî ve başkaları dedi: "Metruk (hadisi terk edilmiştir)."
Yahyâ dedi: "Hadisi yazılmaz, hiçbir kıymeti yoktur." Ebû Dâvud dedi: "Hadiste benim nazarımda kuvvetli değildir." Cerîr b. Abdi'l-Hamîd dedi: "Ben Câbir el-Cu'fî'den hadis rivayet etmeyi helal görmem; o 'ric'at'a (ölümden sonra geri dönüşe) inanıyordu."
Yahyâ b. Ya'lâ el-Muhâribî dedi: "Zâide, Câbir el-Cu'fî'nin hadislerini attı ve: 'O yalancıdır, ric'ata inanır' dedi."[381]Ibn Hazm el-Endelusi onun kezzab olduğunu söylemiştir.[382]

597) "Her şeyde hata ihtimali kabul edilir, ancak kılıçla öldürme bundan müstesnadır. Her hatada da diyet/bedel vardır."[383]

Hadisi İmam Ahmed "Müsned"inde, Darakutni "Sünen"de[384] rivayet etmiştir, şeyh Şuayb el-Arnaût [385] ve Hamza Ahmed Zeyn[386] hadisin senedin zayıf olduğunu söylemiştir. Cabir b. Yezid rivayetidir.

598) Peygamber ﷺ Taif gazvesinden dönerken bir sırtlana rastladı. Onlar da onu ölü zannederek sopalarla vurmaya başladılar. Bunun üzerine Peygamber ﷺ şöyle buyurdu: "Ona bıçağı saplayın, Allah'ın adını anın ve yiyin."[387]

Cabir b. Yezid rivayetidir.

İbn Mace, Ebu Davud, Darimi "Sünen"de (№1948) ve Tirmizi "Sünen" (№1791) eserinde rivayet ettiği hadiste, ibn Ebi Ammar şöyle buyurmuştur: "Câbir'e, sırtlan; av hayvanı mıdır? diye sordum. Evet dedi. Onun etinden yiyebilir miyim? Dedim. Evet dedi. Rasûlullah ﷺ mi böyle buyurdu dedim. Evet dedi."

Hadis akabinde İmam söylemiştir: "Bu hadis hasen sahihtir. Bazı ilim adamları bu hadise göre sırtlan eti yemekte bir sakınca görmezler." İmamımız Ebu Cafer et-Tahavi "Şehrul Meanil Esar"da (6/414) buyurmuştur: "Böylelikle Peygamber ﷺ'den rivayetle sırtlanın bir av hayvanı olduğunu haber vermektedir. Fakat bütün av hayvanlarının eti yenmez." Âlimlerin cumhuru sırtlan etinin haram olduğunu söylemişlerdir.[388]

Buhari, Muslim, Ebu Davud, Tirmizi, Nesai, ibn Mace, Darimi, Ahmed ve imam Tahavi rivayet ettikleri hadiste, Rasulullah ﷺ azı dişli, yırtıcı her bir hayvanı, kuşlardan da bütün pençelileri yasaklamıştır.

381 "Mizan" 2/103-105.
382 "el-Muhalla" 10/278.
383 "Mizan" 2/106.
384 4/105-107/№3176, 3177, 3178, thk Şuayb el-Arnaût.
385 30/342/№18395.
386 14/170/№18336.
387 "Mizan" 2/106.
388 Darimi "Sünen" 4/251.

Tirmizi “Sünen” (№1792) eserinde, ve ibn Mace aktardığı hadiste, Huzeyme b. Cez’ söylemiştir: “Rasûlullah ﷺ’e sırtlan eti yemenin hükmünü sorduğumda: “Sırtlan eti yiyen var mı?” buyurdular. Sonra kurt eti yemenin hükmünü sordum: “Hayırlı kimseler kurt eti yer mi?” buyurdular. Tirmizî buyurmuştur ki: “Bu hadisin senedi sağlam değildir. Bu hadisi sadece İsmail b. Müslim’in, Abdulkerim’den ve Ebû Ümeyye’den rivâyeti olarak bilmekteyiz. Bazı hadisçiler İsmail ve Abdulkerim hakkında söz etmişlerdir. Ebû Ümeyye = Abdulkerim b. Kays b. Ebî’l Muhârik’tır. Abdulkerim b. Mâlik el Cüzerî ise güvenilir bir kimsedir.”

İmam muhadis Ebu Muhammed (ed-Darimi'ye), "sırtlan hakkında ne dersin, onun (etini) yer misin?" denildi. O da, "ben onun (etini) yemeği kerih görüyorum" dedi.[389]

Tabiinlerden olan Said b. el-Müseyyeb söylemiştir ki: “Sırtlan yemek helal değildir" dedi. Yanındaki yaşlı adam (bana (Abdullah b. Yezid es-Sa'diye) hitaben): "Ey Abdullah! Sana, Ebu' d-Derda'run Resulullah ﷺ den rivayet ettiği, benim de Ebu'd-Derda'dan işittiğim bir hadis bildireyim mi?" diye sonca ben: "Olur" dedim. Yaşlı adam şöyle bildirdi: "Ebu'd-Derda'run şöyle dediğini işittim: Resulullah ﷺ, yırtıcı hayvanın kendisi yemek üzere tutup parçaladığı, yada yakaladığı hayvanı, öldürülmek için hedef olarak dikilen hayvanı ve parçalayıcı dişi olan her yırtıcı hayvanı(n etinin) yenmesini yasaklamıştır" dedi. Said bunun üzerine: "Doğru söyledi" diye ekledi.”

El-Heysemi “Mecmai Zevaid”te (6/373/№6077) buyurmuştur: “Hadisi kısa bir metinle Ahmed ile Bezzar ve el-Mu'cemu'l-kebir'de Taberani rivayet etmiştir. Bezzar der ki: "Bu hadisin isnadı hasendir." Ben derim ki: Hasendir. Çünkü Said b. el-Müseyyeb kanalıyla Ebu'd-Derda'dan rivayet edilmiştir.”

599) İsmail es-Süddî dedi: Bize Şerik, Cabir’den, İkrime’den, İbn Abbas’tan (merfû olarak) rivayet etti: “Benim için kurban (nahr) yazıldı, sizin üzerinize yazılmadı. Bana kuşluk (duha) namazı emredildi, size emredilmedi.”

Cabir b. Yezid rivayetidir, ve o metruktur.

Allame Ahmed Hatib el-Kastalani “Mevahib-I Ledünniyye” kitabında şöyle dedmiştir: “Malûm olsun ki, hadîs rivayet edenler. Peygamber Efendimiz Hazretleri’nin duhâ (kuşluk namazı) kıldığı hususunda ihtilâf edip bazıları isbat ve bazıları nefy etmişlerdir. Alimlerden kimisi isbat edenlerin rivayetini tercih etmiştir. Zira maruf kaide şudur: İsbat, bilgi fazlalığını kapsayıcıdır ki, nefyedenlerden gizli kalmıştır. Ve buyurmuşlardır ki: "Bu gibi hususların bilgisinden insanların çoğu gafil olup pek azının haberdar olması mümkündür.” Kimileri de nefyedenin rivayetini tercih etmişlerdir. Onların karineleri rivayetlerin tafsili sırasında inşaallah zikredilecektir. Hâkim’in buyurduğu üzre isbat tarafında ulu sahâbeden şunlar vardır: Ebû Saîd, Ebû Zerr-i Gıfârî, Zeyd bin Erkanı, Ebû Hüreyre, Büreydetü’l-Eslemî, Ebû Derdâ, Abdullah

389 Darimi “Sünen” 4/251, Madve.

bin Übey, İbn-i Ebî Evnî, Utbân bin Mâlik, Utbe bin Abd es-Sülemî, Nuaym bin Hümâm, Ebû Ümâmetü'l-Bahilî, Âişe binti Ebû Bekir, Ümmü Hâni ve Ümmü Seleme. Allah onların hepsinden razı olsun. Bunların hepsi Resûlüllah Efendimiz Hazretleri'nin kuşluk namazı kıldığına şehadet etmişlerdir."[390]

İmam Muslim, Ebu Davud ve Tirmizi (№473) rivayet ettiği hadiste, Enes b. Malik şöyle buyurmuştur: "Rasûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur: "Kim on iki rek'at kuşluk namazı kılarsa Allah o kimseye Cennet'te altından bir köşk yapar." İmam Tirmizi söylemiştir: "Enes hadisi garibtir, sadece bu şekliyle bilmekteyiz. Bu konuda Ümmü Hanî, Ebû Hüreyre, Nuaym b. Hemmar, Ebû Zerr, Âişe, Ebû Ümâme, Utbe b. Abdis Sülemî, İbn Ebî Evfâ, Ebû Saîd, Zeyd b. Erkâm ve İbn Abbâs'tan da hadis rivâyet edilmiştir."

İbn Abbas'tan hadisin ilk kısmını Ahmed, Ebu Yala, Taberani ve Darakutni rivayet etmiştir. İbn Hacer el-Askalani hadisin zayıf olduğunu söylemiştir.[391]

İmam Beyhaki « Sünen el-Kebîr"de (9/443)[392], Hz ibn Abbas'tan merfu şeklinde rivayet etmiştir ki, Peygamber ﷺ şöyle buyurdu: "Üç şey bana farz kılındı, size ise nafiledir: Kurban kesmek, vitir namazı ve iki rekât kuşluk namazı."

Senedinde Yahya b. Ebi Hiyye, Ebu Cinab el-Kelbi isminde ravi vardır. O, İkrime'den hadisi bizzat ondan işittiğini belirtmeksizin, "an" ifadesini kullanarak rivayet etti. Buhârî dedi: Yahyâ el-Kattân onu zayıf sayardı. Ebû Hâtim dedi: Yahyâ el-Kattân Ebû Cinâb el-Kelbî'yi zayıf sayardı. Muhammed b. Yahyâ ez-Zühlî dedi: Yezîd b. Hârûn'u işittim, Ebû Cinâb'dan bahsetti ve dedi ki: "O sâdûk (doğru sözlü) idi, fakat tedlîs yapardı." Ğallâbî dedi: Ebû Nuaym şöyle dedi: "Ebû Cinâb'ta bir beis yoktu, ancak tedlîs yapardı." Abdullah b. Ahmed b. Hanbel dedi: Babamı işittim, şöyle diyordu: "Ebû Cinâb'ın ismi Yahyâ b. Ebî Hıyye'dir." Ebû Nuaym dedi: "O sika idi, fakat tedlîs yapardı." Babam dedi: "Hadisleri münker hadislerdir." Abdullah b. Ahmed b. İbrahim ed-Dûrakî, Yahyâ b. Ma'în'den rivayetle dedi: "Onda bir beis yoktur, ancak tedlîs yapardı." Yahyâ dedi: "Ebû Nuaym şöyle dedi: Ebû Cinâb'ta bir beis yoktu, ancak tedlîs yapardı." Osman b. Saîd dedi: "O zayıftır." Muhammed b. Abdullah b. Numeyr dedi: "Doğru sözlü idi, fakat tedlîs sahibiydi. Hadisini tedlîsle bozdu; işitmediği şeyleri rivayet ederdi." İclî dedi: "Kûfeli idi, hadisi zayıftır. Hadisi yazılır, fakat onda zayıflık vardır." Abdurrahman b. Yusuf b. Hıraş dedi: "Doğru sözlü idi, fakat tedlîs yapardı; hadisinde de inkâr vardır (yani garip/nakıs şeyler bulunur)." Amr b. Alî dedi: "Hadisi terk edilmiştir." İbrahim b. Ya'kûb el-Cevzecânî dedi: "Hadisi zayıftır." Ya'kûb b. Süfyân dedi: "Zayıftır, tedlîs yapardı." Nesâî dedi: "Kuvvetli değildir." Ve başka bir yerde şöyle dedi: "Sika değildir, tedlîs yapar."

İmam Beyhakî yine "Sünen el-Kebîr"de, İsmail b. Muhammed b. Bintu Suddi – Şerik b. Abdullah el-Kadi – Simak – İkrima – ibn Abbas senedi ile, rivayet etmiştir ki,

390 2/458.
391 Nebil b. Mensur el-Kuveyti "Enîsu's-Sârî fî Tahrîc ve Tahkîki'l-Ehâdîsi'l-letî Zekerahâ'l-Hâfız İbn Hacer el-Askalânî fî Fethi'l-Bârî" 1/3947, №2718, Mueseset Reyan; "Fethül Bari" 10/4, DKİ.
392 №19030, thk Muhammed Abdulkadir Ata, DKİ.

Resulullah ﷺ şöyle buyurdu: “Kurban (nahr) bana farz kılındı, size ise farz kılınmadı.”[393]

Bu senedde iki tane sorun var.

1) Şerik bu hadisi Simaktan bizzat ondan işittiğini belirtmeksizin, “an” ifadesini kullanarak rivayet etmiştir. Abdulhak el-İşbili ve imam Darakutni onun mudalistir olduğunu söylemiştirler.[394] İbrahim b. Ya‘kûb el-Cevzecânî ise dedi onun hakkında söylemiştir: “Şerik kötü hıfz sahibidir, hadisi karışıktır, meyillidir.” Ya‘kûb b. Şeybe dedi: “Şerik doğru sözlü, güvenilir, fakat hıfzı çok kötü biridir.”

Senedin karışık olduğuna işaret eden bir husus da şudur ki, başka bir yerde Şerik, hadisi Cabir el-Kûfî–İkrime–İbn Abbas senediyle rivayet etmiştir.[395]

2) Simak b. Harb bu hadisi Ikrime’den aktarmıştır. İbnü’l-Medînî dedi: “Onun İkrime’den rivayetleri karmakarışıktır.” Ya‘kûb es-Sedûsî dedi: “Onun özellikle İkrime’den rivayetleri karışıktır, İkrime dışındaki rivayetlerinde ise sâlihtir.”

Mezhebimizde: Vitir, yatsı namazından sonra kılman üç rekâtlık bir namazdır. Yatsı namazından önce kılınması câiz değildir. Vitir namazım kılmak isteyen kişi, önce iftitah tekbiri getirerek namaza başlar. Ardından Sübhâneke okur, eûzü besmele çeker, Fâtiha sûresi ve zamm-ı sûre okur. Sonra rükûa gider ve akabinde secdeye giderek iki kez secde eder. Ardından ikinci rekât için kalkar ve diğer namazların ikinci rekâtını eda ettiği gibi vitir namazının ikinci rekâtını da eda eder. (İkinci rekâtın secdelerinden sonra) Oturur ve teşehhüd okur. Üçüncü rekât için ayağı kalktığında Fâtiha sûresini ve zamm-ı sûre okur. Kıraati bitirdikten sonra ellerini kulaklarına kadar kaldırarak tekbir getirir ve Kunut duasını okur. Kunut duasını bitirdikten sonra tekbir getirerek rükûa eğilir. Ardından üçüncü rekâtı diğer namazların üçüncü rekâtları gibi (akşam namazmın üçüncü rekâtı gibi) tamamlar.[396]Bize göre bu namazın hükmü vaciptir.[397]

600) Ahmed b. Ali el-Hazzâz bize rivayet etti: Bize Üseyd b. Zeyd haber verdi. Bize Amr b. Şimr, Câbir’den, Âmir’den, Mesrûk’tan, Âişe şöyle buyurmuştur: “Hasan ile Hüseyin yanıma geldiler. Ben de onlara birer dinar hediye ettim; ayrıca örtümü ikiye ayırarak ikisine de giydirdim. Böylece sevinç içinde, gülerek çıktılar. Derken Peygamber ﷺ onlarla karşılaştı. Onları görünce buyurdu: “Ne güzel bir manzara! Size elbise giydirip bir dinar hediye edene Allah hayırla mukabele etsin.”

Onlar: “O, annemiz Âişe’dir” dediler. Peygamber ﷺ buyurdu: “Doğru söylediniz; vallahi o sizin annenizdir, üstelik bütün müminlerin de annesidir.” Âişe dedi ki: “Allah’a

393 9/443/№19031.
394 Ibn Hacer el-Askalani “Tariful ahlal takdis bimaratibil el-mufsifin bitadlis” sayfa 33, №56.
395 “Mecmai Zevaid” 14/191/№13977.
396 Muhammed Aşık İlahi el-Berni “et-Teshilud Daruri li Mesail Kuduri” sayfa 72.
397 “et-Teshilud Daruri li Mesail Kuduri” sayfa 54.

yemin ederim, benim yaptığım o şey ve onun bu sözü, bana dünyadan ve içindekilerden daha kıymetli geldi."

Bu hadis münkerdir. Onun üç râvisi de Râfizî'dir.[398] Cabir b. Yezid rivayetidir.

601) Abdullah'dan rivayet edildi: Sådık ve masdûk olan Ebü'l-Kâsım (Sallallahü Aleyhi ve sellem) üzerinde şehâdet ederim ki O, bize şöyle buyurdu: "Muhaffel (müşteriyi aldatmak için sütü sağılmayıp göğsünde biriktirilen) hayvanları satmak bir aldatmadır ve aldatmak, hiç bir müslümana helâl değildir."

Hadisi Imam Ahmed "Müsned"inde (4/150/№4125)[399], İbn Mace "Sünen" (№2241) eserinde, eş-Şaşi "Müsned"inde[400], Beyhaki "Sünen el-Kebir"de[401], Tahavi "Şerhul Meanil Esar"da (5/579/№5429) ve başkaları rivayet etmiştir. Muhakik Şeyh Ahmed Şakir senedin zayıf olduğunu söylemiştir. Zira Cabir b. Yezidin rivayetidir. İbn Ebi Şeybe bunu mevkuf şeklinde sahih olarak rivayet etmiştir.[402]

İmam Tahavi "Şerhul Meanil Esar"da rivayet etmiştir ki: el-A'rec'den, o Ebu Hureyre'den, o Peygamber ﷺ'den rivayet ettiğine göre, Allah Rasulü ﷺ, sütü sağılmadan bırakıldığı için memelerinde sütün toplandığı koyunun satı şını yasaklamıştır. Böyle bir koyunu satacak olursa onu satın alan üç gün süre ile muhayyerdir. Beğenmeyecek olursa bir sa' kuru hurma ile onu geri verir.[403]

Eyyub'tan, o Muhammed b. Sîrîn'den, o Ebu Hureyre radı yallahu anh'dan, o Peygamber ﷺ'den, onun şöyle buyurduğunu rivayet etti: "Her kim sütü sağılmadan bırakılmış sağmal bir hayvan satın alacak olursa serbesttir. Dilerse o hayvanı bir avuç hurma ile birlikte geri verebilir." Muhammed b. Ziyad'ın rivayeti ile hadis böyledir. Eyyub'un rivayet ettiğine göre, hadis: "Ve bir sa' yiyecek -buğday olması şart değildir- verir" şeklindedir.[404]

602) Behz'den, babasından, dedesinden rivayet edildi. O dedi ki: "Bir kimse hanımına 'Sen bir yıl içinde inşAllah boşsun derse, bu sözünden dolayı yemini bozmamış olur."

İbn Cevzi "el-İlel el-Mutenahiye" (2/643/№1065) kitabında şöyle buyurdu: "Bu hadis sahih değildir. El-Carud bunu (uydurmakla) ittiham olunmuştur." Bu Ebu Ali el-Carud b. Yezid el-Amri en-Neysaburi'dir. Ebû Usâme onu yalancılıkla itham etti. Ali (ibnul Medini) onu zayıf gördü. Yahyâ dedi: "Hiçbir şey değildir." Ebû Dâvud dedi: "Güvenilir değildir." Nesâî ve Dârakutnî dediler: "Metruktur." Ebû Hâtim dedi:

398 "Mizan" 2/106.
399 Darul Hadis.
400 1/389/№385, Mektebetul İlm vel Hikem.
401 5/518/№10711, DKİ.
402 Ebul Hayr Nurul Hasen el-Kannevcî "Fethul Alam li Şerhul Buluğ el-Meram" 2/38, DKİ; Muhammed b. İsmail es-Sanani "Subus Selam Şerhul Buluğ el-Meram" 2/35/№767.
403 "Şerhul Meanil Esar" 4/576/№5426.
404 "Şerhul Meanil Esar" 4/573/№5419.

“Yalancıdır.” Hâkim dedi: Hafız Muhammed b. Ya‘kûb’u birden çok defa şöyle söylerken işittim: “Ebû Bekr el-Cârûdî, dedesinin kabrinin yanından geçtiğinde derdi ki: ‘Ey babacığım, eğer Behz b. Hakîm’in hadisini rivayet etmeseydin seni ziyaret ederdim.”[405]

İbnü’l-Cevzî, Abdullah b. Abbas’tan merfû olarak buna benzer bir rivayet nakletmiştir: “Her kim hanımına ‘Sen inşallah boşsun’ derse, yahut kölesine ‘Sen hürsün inşallah’ derse, yahut ‘Allah’ın evine inşallah gideceğim’ diye söyler de yapmazsa, ona bir şey (yemin kefareti) gerekmez.” Hadisin akabinde imam şöyle demiştir: “Bu hadis sahih değildir; bu senetle sadece İshak b. Ebî Yahyâ rivayet etmiştir. İbn Adî demiştir ki: O, sika râvilerden münker hadisler aktarırdı. Dârakutnî onun zayıf olduğunu söylemiştir. İbn Hibbân da şöyle demiştir: Ondan ibret kabilinden başka rivayet almak ve onunla ihticâc etmek helâl değildir.”[406]

603) Ömer b. Zerr’den, Mücâhid’den, İbn Ömer’den (merfû olarak) rivayet edildi: Peygamber ﷺ buyurdu: “Şüphesiz Allah diridir, kerîmdir. Sizden biri ellerini (duada) kaldırdığında, onları boş çevirmesi söz konusu değildir…” (hadis devam eder).

El-Carud b. Yezid rivayetidir, metruktur.

Ebu Davud, ibn Mace ve Tirmizi “Sünen” (№3556) eserinde, Selam el-Farisiden rivayet ettikleri hadiste, peyğamber ﷺ buyurmuştur: “Allah çok haya sahibi ve ikram edicidir. Kişi O’na ellerini kaldırıp duâ ettiği zaman onları boş çevirmekten haya eder.”

Tirmizî: Bu hadis hasen garibtir. Bazıları bu hadisi merfu olmaksızın rivâyet etmişlerdir, söylemiştir.

Ebu Nuaym “el-Hilliye”de (12/260/№4182) Enes b. Malik’ten rivayet etmiştir: “Peygamber ﷺ şöyle buyurdu: ‘Allah cömert ve kerimdir. Müslüman bir kul kendisine dua ettiği zaman, o kalkan iki eli boş çevirmekten utanır. Kul parmağıyla işaret edip dua ettiği zaman Rab: “Kulum ihlasla dua etti” buyurur. Ellerini kaldırdığı zaman ise: “Kulumu boş çevirmekten utanırım” buyurur.

Senedinde Imam Malikin katibi Habib b. Ebi Habib isminde ravi vardır. Ebû Hâtim er-Râzî dedi: “Onun hadisi terk edilmiştir.” Nesâî ve Ebû’l-Feth el-Ezdî dediler: “Onun hadisi terk edilmiştir.” Ebû Hâtim b. Hibbân dedi: “Güvenilir şeyhlerin hadislerine, onlardan olmayan şeyleri katardı.” Ebû Dâvud dedi: “O, insanların en yalancılarındandı.”

İlaveten bu hadisin senedinde el-Mikdam b. Davud isminde ravi vardır. Nesâî “el-Kunâ”da dedi: “O, sika değildir.” Dârakutnî dedi: “Zayıftır.” İbn Yûnus dedi: “Onun hakkında cerh edici sözler söylenmiştir.”

405 “Mizan” 2/108.
406 “el-İlel el-Mutenahiye” 2/643/№1064.

Ebu Nuaym “el-Hilliye”de (12/295/№4240) Enes b. Malik’ten merfu olarak rivayet etmiştir: “Allah, cömert ve haya sahibidir. Kişi kendisine el açınca onu boş çevirmeyi sevmez.” Hadisin senedinde Abban b. Ebi Eyyaş vardır, ve o metruktur.

İmam Hâkim “Müstedrek”te bu hadisi Ebû Bekir b. Ebî’d-Dünyâ – Bişr b. Velîd el-Kâdî – Ammâr b. Yâsaf – Hafs b. Ömer b. Abdullah b. Ebî Talha el-Ensârî – Enes b. Mâlik senediyle rivayet etmiştir. Hâkim hadisin senedinin sahih olduğunu söylemiştir. Zehebî ise “Telhîs”te Ammâr b. Yâsaf’ın münker olduğunu belirtmiştir.

Ebû Ya‘lâ el-Mevsılî, hadisi Câbir’den – radıyallahu anh – Abdullah b. Muâz, Zekvan, Yûsuf b. Muhammed b. el-Munkedir, babası senediyle rivayet etmiştir. İbn Tahir, Yusuf’un metruk olduğunu söylemiştir.[407] El-Heysemi “Mecmai Zevaid”te (17/260/№17212) şöyle buyurmuştur: “Ravilerden Yusuf b. Muhammed b. el-Münkedir zayıf olmasına rağmen güvenilir bulunmuştur. Diğer ravileri Sahih'in ravileridir.”

İmam Veki b. el-Cerrah[408] hadisi kendi “ez-Zühd”[409] kendi “ez-Zühd” adlı eserinde, Yezîd b. Ebî Sâlih (sika, hasenu’l-hadîs) – Ebû Osmân en-Nehdî (Abdurrahman b. Mil b. Amr el-Kufi – muhadram[410] ve sikat) – Selmân senediyle rivayet etmiştir. İsnad sahihtir. (Baskıda hata olarak “Yezîd b. Ebî Sâlih – Ebû Osmân b. Selmân” şeklinde zikredilmiş olup muhtemelen bir basım hatasıdır.)

604) İbn Abbas’tan, Peygamber ﷺ’den rivayet edildi: “Benden sonra ümmetim hakkında en çok korktuğum şey, Lût kavminin işidir. Dikkat edin! Eğer ümmetim bunu yaparsa, azabı beklesinler.”[411]

El-Carud b. Yezid rivayetidir, metruktur.

İmam Ahmed, Tirmizi “Sünnen”de (№1457) ve Hakim «Müstedrek”te[412], hadisin ilk kısmını, küçük bir lafız farkıyla, Hz. Câbir b. Abdullah’tan rivayet etmişlerdir: “Ümmetim hakkında en çok korktuğum şey Lût kavminin işidir.”

İmam Hakim hadisin isnadın sahih olduğunu demiştir, ve Zehebi ona muvafakat etmiştir. İmam Tirmizi söylemiştir ki: “Bu hadis hasen garibtir. Sadece bu şekliyle biliyoruz ki Abdullah b. Muhammed b. Ukayl b. Ebî Tâlib, Câbir’den rivâyet etmiştir.” İbn Muflih el-Hanbelî[413] “el-Âdâbü’ş-Şer‘iyye” adlı kitabında hadisin hasen olduğunu söylemiştir.[414] Şeyh Şuayb el-Arnaût da bu hükmü onaylamıştır.

---

407 Cemaluttin ez-Zeylai “Kitâbu Tahrîci’l-Ehâdîs ve’l-Âsâr el-Vâkia fi’l-Keşşâf li’z-Zemahşerî” 1/552-553.
408 Ebû Süfyân Vekî‘ b. el-Cerrâh b. Melîh er-Ruâsî (ö. 197/812), Muhaddis ve fakih.
409 Sayfa 817, №504, thk Abdurrahman b. Abducebbar, Darus Samiy.
410 Câhiliye devrine yetişti ve Peygamber ﷺ zamanında Müslüman oldu, ona iman edip tasdik etti; fakat onunla karşılaşmadı.
411 “Mizan” 2/108-109.
412 4/357, Darul Marifah.
413 Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Müflih b. Muhammed el-Makdisî er-Râmînî (ö. 763/1362) Hanbelî fakihi ve muhaddis.
414 3/292, thk Şuayb el-Arnaût.

605) Ebû Hüreyre'den rivayet edildi. Dedi ki: Resulullah ﷺ buyurdu:
"Ateş közünün üzerine basmam, bir kabir üzerine basmamdan bana daha sevimlidir."

El-Carud b. Yezid rivayetidir, metruktur.[415]

Ibn Ebi Şeybe "el-Musannef" eserinde rivayet etmiştir:

Ebû Saîd dedi ki: "Kabristanda Abdullah (ibn Mesud) ile birlikte yürüyordum. O şöyle dedi: 'Bir köz sönünceye kadar onun üzerinde basıp yürümem, bir kabrin üzerine basmamdan bana daha sevimlidir."

Ebû Bekre dedi ki: "Bir köz sönünceye kadar onun üzerinde basıp yürümem, bir kabrin üzerine basmamdan bana daha sevimlidir."

Ebû Hüreyre şöyle derdi: "Sizden birinizin bir közün üzerine oturup, önce elbisesini, sonra gömleğini, sonra da izârını yakarak derisine ulaşması, benim için onun bir kabrin üzerine oturmasından daha sevimlidir." [416]

Müslim ve diğerlerinin rivâyetlerinde Resûl-i Ekrem ﷺ şöyle buyurmuş: "Sizden birinizin, elbisesini yakarak derisine geçen bir kor üzerinde oturması, mezar üzerinde oturmasından daha hayırlıdır."

İbn Mâce'nin ceyyid sened ile rivâyetinde Resûl-i Ekrem ﷺ: "Ateş veya kılıç üzerinde yürümem veya ayaklarımla nalinlerimi dikmem, mezar üzerinde yürümemden benim için daha sevimlidir." buyurmuştur.

Taberânî'nin hasen sened ile İbn Mesûd (r.a.) den rivâyetinde Resûl-i Ekrem ﷺ: "Ateş üzerine basmam, bir Müslümanın mezarına basmamdan benim için daha sevimlidir." buyurmuştur.[417] (ibn Hacerden alıntının sonu) el-Heysemî "Mecmai Zevaid"de (4/567, №4322) bu rivayeti Taberânî'den mevkûf olarak nakletmiştir. Ardından ise şöyle demiştir: "İsnadında yer alan Atâ b. es-Sâib şaibelidir."

606) Ebû Bekir es-Sıddîk'tan, merfû olarak rivayet edildi: "Kim benim üzerime kasten yalan söz söylerse (cehennemdeki yerine hazırlansın)."

Bu hadisi, Hz. Peygamber ﷺ'den; içlerinde Aşere-i mübeşşerenin de bulunduğu 60'dan fazla kişi rivayet etmiştir. Hafız İbn Hacer, bu hadisin geliş yollarını, büyük bir cüz' de toplamıştır. İbnü'l-Cevzî'de, bu hadisin geliş yollarını, "Mevzuât" adlı kitabının birinci nüshasının 'Mukaddime' kısmında toplayıp hadisin ravilerini, 61 sahabiye ulaştırmıştır. Ebu Musa el-Medînî'de der ki: "Bu hadisi, sahabeden 100 kadar kimse rivayet etmiştir." Irâkî "Elfiyye" adlı kitabında belirttiğine göre; bu hadisin, sahabeden

415 "Mizan" 2/108.
416 3/27/№11770, 11771, 11776. DKİ.
417 İbn Hacer el-Heytemi "İslamda Hellaler ve Haramlar" 1/483, Kahraman.

olan ravileri(nin sayısı), 100'ü geçmiştir. (Sehâvî'de) "Fethu'l-Muğîs"de konu ile ilgili olarak ise şöyle der: "Bu (hadisin geliş yolu ile ilgili) sayı, 102'dir."[418]

607) Ebû Bekir es-Sıddîk'tan rivayet edildi. O dedi ki: Resulullah ﷺ buyurdu: "Kim benim hakkımda bilerek yalan uydurursa yahut emrolunduğum bir şeyi reddederse, cehennemde kendine bir yer hazırlasın."

Bu hadis münkerdir. Senedinde Ebu Şeyh Cariye b. Haram el-Fukaymi Basri. Nesâî dedi: "O kuvvetli değildir." Dârakutnî dedi: "Metruktur." İbn Adî dedi: "Onun hadislerinin hiçbirinde güvenilir râviler ona mutâbaat etmez."[419]

608) Ebû Hüreyre'den, merfû olarak rivayet edildi: "İki kişinin evlendirilmesine aracılık eden kimseye, Allah attığı her adım ve söylediği her söz karşılığında bir yıllık ibadet sevabı verir. İki kişinin arasını ayırmaya çalışan kimsenin ise, Allah'ın cehennemde başına bin taş vurması hak olur."

Haber batıldır, senedinde Câmi' b. Sevâde vardır.[420]

609) Câbir b. Zeyd'den, İbn Abbas ve Ebû Ca'fer'den birlikte rivayet edildi. İkisi de dedi ki: Resulullah ﷺ buyurdu: "Kim benim üzerime salât getirmeyi unutursa, cennetin yolunu şaşırır."

Hadisi İbn Mâce "Sünen"inde (№ 908) merfû olarak cüzi farkla, Ebû Nuaym ise "Hilye"de (9/453, № 858, 859) hem mürsel hem de merfû olarak rivayet etmiştir.

Ebû Nuaym şöyle demiştir: "Bu, Câbir'den garip bir hadistir. Biz onu yalnız Cebbâre'den rivayet ettik; onu nakletmekte tek kalmıştır."[421] İmam Zehebi demiştir ki: "Bu rivayet bu senedle bâtıldır." Senedinde Cubbâre b. el-Muğallis el-Himmânî el-Kûfî vardır. İbn Numeyr dedi: "Doğru sözlüdür, yalan söyleyenlerden değildir." Buhârî dedi: "Hadisi karışıktır (mudarib)." Ebû Muîn el-Hüseyin b. Hasan, Yahyâ b. Ma'în'den rivayet etti: "O, yalancıdır." İbn Numeyr dedi: "Hadis ona uydurulur, o da rivayet eder; farkında olmaz."[422] Cübâre zayıf olduğu için bu isnadın zayıflığı Zevâid'dte bildirilmiştir.[423]

Dr. Hamza Ahmed ez-Zeyn hadisin sahih olduğunu söylemiştir.[424]

---

418 Kettani "Mütevatir hadisler".
419 "Mizan" 2/110.
420 "Mizan" 2/110.
421 Ebu Nuaym "Hilliye" 9/452/№858, №859.
422 "Mizan" 2/111.
423 "Sünen-i ibni Mace tercemesi ve şerhi" 3/176.
424 Diya el-Makdisi "Sihahul hadis fima ittafaku aleyhi ahlelhadis" 8/245/№31788, 31789, thk Hamza Ahmed Zeyn, DKİ.

Beyhaki “Şuabul İman” ﷺ eserinde hadisi Ebu Hureyre’den de aktarmıştır: “Resûlullah: “(Yanında anıldığım halde) bana salavât getirmeyi unutan kişi, cennetin yolunu şaşırmış demektir" buyurmuştur.[425]

İmam Beyhakî “Şuabu’l-Îmân”da (2/474, №1472) hadisi mürsel olarak, Ehl-i Beyt imamlarından olan İmam Bâkır’dan da rivayet etmiştir.

Hadisin senedi:

1) Ebu Cafer el-Bakir.
2) Cafer es-Sadik.
3) Vuheyb b. Halid b. Eclan el-Bahili. Yûnus b. Habîb, Ebû Dâvûd et-Tayâlisî’den rivayetle dedi: “Bize Vehîb rivayet etti; o sika idi.” İclî dedi: “Sika ve sağlamdır.”
4) Şeyhül İslam Ebu Seleme Musa b. İsmail el-Basri. Yahyâ b. Ma‘în’e Ebû Seleme hakkında sordum, dedi ki: “Sika ve emindir.” Ebû’l-Velîd et-Tayâlisî’nin şöyle dediğini işittim: “Mûsâ b. İsmâîl sika ve doğru sözlüdür.” İbn Sa‘d dedi: “O, sika idi ve çok hadis rivayet ederdi.”
5) Ebû Hâtim Muhammed b. İdrîs b. Münzir er-Râzî (ö. 277/890). Hadis hâfızı ve münekkit.
6) Ebul Kasim Cafer b. Muhammed b. Ibrahim el-Musevi. Bu ravi hakkında bir bilgi bulamadım.
7) Ebu Muhammed Abdullah b. Yusuf el-Isbehani el-Urdustani. Imam Beyhakinin hocası, tasavvuf şeyhi, muhadis, saleh bir zat.

İbn Kesîr – rahimehullah – İmam Ebû Câfer’dan gelen mürsel rivayeti, merfû rivayete takviye edici bir şâhid olarak kabul etmiştir.[426]Şeyhül İslam ibn Hacer el-Askalani – rahimahullah – “Fethül Bari”de (14/392)[427] buyurmuştur: “Bunu İbn Mâce, İbn Abbas’tan; Beyhakî, “Şuabu’l-Îmân”da Ebû Hüreyre’den; İbn Ebî Hâtim, Câbir’den; Taberânî ise Hüseyin b. Ali’den rivayet etmiştir. Bu yollar birbirini destekler.” Imam Darakutni mürselin daha sahih olduğunu söylemiştir.[428]

Sindî şöyle der: “Sâlih amellerin her birisi, cennete giden bir yol mesâbesindedir. Peygamber ﷺ’e salâvât getirmek, sâlih ameller cümlesindendir. Bu sebeple salâvâtı tamamen terketmek, cennetin yolunu terketmek olur.”[429]

610) Âişe’den, merfû olarak rivayet edildi: “Her namaz ki onda Fâtiha sûresi ve iki âyet okunmazsa, o eksiktir (geçersizdir).”

Cubbâre b. el-Muğallisin rivayetidir.

425 2/474/№1473.
426 “Tafsir Kuran el-Azım” 5/329, Ahzab süresinin tefsiri, el-Kitabu Alami lin Neşr.
427 Darut Tayiba.
428 “el-İlel” 13/324/№3196, Darul ibn Cevzi.
429 “Sünen-i ibni Mace tercemesi ve şerhi” 3/176.

Fâtiha sûresi ile birlikte bir zamm-ı sûre veya üç âyet okumak, namazın vaciplerindendir.[430]

Buhari ve Muslim, Ebu Hureyre'den, -Allah ondan razı olsun- rivayet ettiği hadiste, O şöyle dedi: Nebi ﷺ mescide girdi. Ardından bir adam mescide girdi, namaz kıldı. Sonra Nebi ﷺ e selam verdi. Nebi sallallahu aleyhi ve sellem selamını aldı ve şöyle buyurdu: "Geri dön ve namaz kıl. Çünkü sen namaz kılmış olmadın." Adam namaz kıldı. Sonra gelip Nebi sallallahu aleyhi ve selleme selam verdi. Nebi ﷺ: "Geri dön ve namaz kıl. Çünkü sen namaz kılmış olmadın." buyurdu. Bu olay üç kere tekrarlandı. Adam dedi ki: Seni hak ile gönderen Allah'a yemin olsun ki bundan daha iyisini yapamam. Bana (nasıl namaz kılacağımı) öğret. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Namaza durduğunda iftitah tekbiri al. Sonra Kurân'dan kolayına geleni oku. Sonra mutmain oluncaya kadar rûkü et. Sonra tamamen doğruluncaya kadar kıyamda dur. Mutmain oluncaya kadar secde et. Sonra tamamen oturuncaya kadar başını secdeden kaldır. Sonra mutmain oluncaya kadar secde et. Sonra bunu namazının tamamında yap."[431]

Ahmed Davudoğlu hocamız, buyurmuştur: "Bence gizli namazlarda cemaatin Fâtiha okuması vacip, imamın âşikâre okuduğu namazlarda ise haramdır çünkü âşikâre okunan namazlarda susmak ve imamın kıraatim dinlemek farzdır."[432]

İbn Mace hadisi "Sünen" (№839) eserinde Ebû Saîd-i Hüdrî (Radıyallâhü anh)'den: "Şöyle demiştir: Resülullah ﷺ bu yurdu ki: "Farz veyâ diğer namazların her rek'atinde Fâtiha'yı ve bir sûreyi okumayanın hiç bir namazı yoktur." Zevâid'de : Bu, zayıftır. Senedindeki Ebû Süfyân es-Sa'dî'nin zayıflığı üzerinde âlimlerin ittifak ettiklerini İbn-i Abdi'l-Berr söylemiştir. Lâkin Katâde Ebû Süfyân'a mutabaat etmiştir. İbn-i Hibbân, kendi sahihinde öyle rivâyet etmiştir, denmiştir.

Yine "Sünen" (№840) eserinde, Aişe (Radıyallâhü anhâ)'den: "Şöyle demiştir: Ben, Resûlullah ﷺ 'den şöyle buyürurken işittim: "İçinde Kitabın annesi (Fatiha) okunmayan her namaz noksandır."

İmam Taberani "el-Mucem el-Evsat"ta, Hz Ubade b. Samit'ten rivayet ettiği hadiste, o şöyle buyurmuştur: "Ben, Resulullahı ﷺ "Fatihatul-Kitab (Fatiha suresi) ve onunla beraber iki ayet okunmadan namaz olmaz" buyururken işittim." Senedinde yer alan Hasan b. Yahya el-Huşeni'yi Nesaı ve Darekutni zayıf görürlerken, Duhaym, İbn Adi ve bir rivayete göre İbn Main güvenilir kabul etmişlerdir. (el-Heysemi) Ben derim ki: "onunla beraber iki ayet" kısmı hariç, hadis Sahih'te geçmiştir. [433]

İbn Mace hadisi "Sünen" (№841) eserinde Amr b. Şuayb'ın dedesi (Abdullah b. Amr b. el-As'tan) rivayet edildiğine göre şöyle demiştir: "Resûlullah ﷺ buyurdu ki: "İçinde

430 "et-Teshilud Daruri li Mesail Kuduri" sayfa 62.
431 Muhammed Fuad Abdulbaki "el-Lülüü vel Mercan fi ma ittafaka bihi şeyhan" sayfa 160, №224.
432 "Sahih Muslim tercüme ve şerhi" 2/978.
433 "Mecmai Zevaid" 3/261/№2678.

Fâtiha okunmayan her namaz noksandır, her namaz noksandır.” Zevâid’de, isnadının hasen olduğu bildirilmiştir.

İmam Ahmed rivayet etmiştir ki, Çöl halkından bir adam, Allah Resulü'nün ﷺ yanında esir kalmış babasından şu sözünü nakletmiştir: Ben, Resulullah ﷺ: "Ümmü'l-Kitab'ın okunmadığı namaz kabul olunmaz" diye buyururken işittim. Senedinde ismi zikredilmeyen biri vardır. [434]

İbn-i Abdi’l-Berr, ‘Namazda Fâtiha okumanın vâcib olmadığım söyleyenler, Peygamber ﷺ’in “Noksandır.” ifâdesi Fâtiha’sız kılınan namazın câizliğine delâlet eder. Ve noksan olan namaz câizdir, demişlerdir. Bu söz hatâlıdır. Çünkü noksan olan bir şey tamamlanmış sayılmaz. Namazını tamamlamadan çıkan bir kimsenin yeniden ve tam olarak kılması gerekir. Bu itibarla noksanlığını itiraf ettiği halde, câiz olduğunu iddiâ edenlerin iddiâlanm ispatlayım delil göstermeleri gerekir’, demiştir.[435]

Imam-ı Şâfiî ile İmam Ahmed’e göre her rekâtta Fâtiha okumadıkça namaz caiz değildir. Ömer b. el-Hattâb ile Osmân b. Ebi’l-Âs’ın radıyallahu anhumâ “Fâtiha’sız namaz caiz değildir.” dedikleri rivayet edilmiştir. [436]

Rivayet olunmuştur ki, peyğamber – sallalahu aleyhi ve sellem, söyle buyurmuştur: “Her kim imamın arkasında namaz kılarsa, imamın okuması onun da okuması demektir.” Mezkûr hadisi ashâb-ı kiramdan Câbir b. Abdillah, Abdullah b. Ömer, Ebû Saîd el-Hudrî, Ebû Hureyre, Abdullah b. Abbâs ve Enes b. Mâlik rivayet etmiştir. Gerçi bu rivayetlerin her biri hakkında söz edilmiştir, fakat aynı hadisin pek çok tarîki vardır. Bunlardan biri sahihtir ve bizzat İmam-ı A’zam’dan rivayet edilmiştir. Binaenaleyh muhtelif tarîkleri birbirini takviye etmiş ve hadis kuvvet bulmuştur. [437]

İmamın arkasında cemaatin bir şey okumayacağı sahâbenin büyüklerinden seksen zat tarafından rivayet edilmiştir. Aliyyü’l-Mürtezâ ve Abâdile-i Selâse denilen Abdullah b. Abbâs, Abdullah b. Ömer, Abdullah b. Mes’ûd bunlar arasındadır.[438]

611) Câbir’den, merfû olarak rivayet edildi: “(Benim sözüm Allah’ın sözünü nesh etmez) Allah’ın sözü benim sözümü nesh eder. (Yine Allah’ın sözü, Allah’ın başka bir sözünü de nesh edebilir.)”

Hadisi imam Darakutni rivayet etmiştir, uydurmadır.[439] Senedinde Cabrun b. Vakid el-İfriki vardır. Yalanda ittiham olunmuştur.[440] Ebû Bekir el-Hazimî “el-İʿtibâr” kitabında şöyle demiştir: “Cabrun b. Vâkıd’ın iki hadisi dışında rivayetleri bilinmemektedir. Onlardan biri de bu hadistir ve o münkerdir. Ondan başka bunu

434 “Mecmai Zevaid” 3/252/№2657.
435 “Sünen-i ibni Mace tercemesi ve şerhi” 3/60.
436 “Sahih Muslim tercüme ve şerhi” 2/978.
437 “Sahih Muslim tercüme ve şerhi” 2/980.
438 “Sahih Muslim tercüme ve şerhi” 2/980.
439 “Mizan” 2/112.
440 “Mizan” 2/111.

rivayet eden kimseyi tanımıyorum."[441]Abdullah b. Abdulmuhsin et-Turki hadisin uydurma olduğunu söylemiştir.[442]

Ebul Berekat en-Nesefi el-Hanefi "Menarul Envar"da[443] söyledi ki: "Nesih yalnızca Kitap ve Sünnetle olur. Nesheden ile neshedilen deliller aynı türden olabileceği gibi farklı da olabilir." Yani Kitap Kitabı, Sünnet Sünneti neshedebileceği gibi, Kitap Sünneti veya Sünnet Kitabı nesh edebilir.

Hüccetul İslam Ebu Hamid el-Gazali "el-Mustasfa"da buyurmuştur ki: "Kur'an'ın Sünnet ile; Sünnetin de Kur'an ile neshi caizdir. Çünkü her ikisi de Allah katındandır. Öyleyse, birinin diğeriyle neshine ne engel vardır! Üstelik bu, aklen imkansız olmadığı gibi, neshin gerçekleşmesi için nasih mensuhun aynı cinsten olması da şart değildir."[444]

612) Ebû Hüreyre'den, merfû olarak rivayet edildi: "Ebû Bekir ile Ömer, peygamberler ve resuller müstesna, öncekilerin de sonrakilerin de en hayırlılarıdır, göklerin ve yer ehlinin de en hayırlılarıdır."

Hadisi ibn Asakir "Tarih"inde (44/195)[445] aktarmıştır. Cabrun b. Vakid el-İfriki rivayetidir.[446]

İbn Adi hadise münker[447], Zehebi uydurma hükmü vermiştirler.

613) Muhammed b. Suleym – Cebale – ismi zikrolunmayan bir ravi - Mesleme b. Muhalled'den rivayet edildi: Peygamber ﷺ şöyle buyurdu:
"Allah'ım! Muâviye'ye kitabı (Kur'an'ı) öğret ve onu memleketlerde kudret sahibi kıl."

Hadisi Taberani rivayet etmiştir, münkerdi. Cebale b. Atiye rivayetidir, tanınmıyor.[448] El-Heysemi "Mecmai Zevaid"te (16/216/15919) der ki: "Taberani, Cebele b. Atiyye'den, o da Mesleme b. Mahled'den nakletti. Cebele, Mesleme'den hadis dinlememiştir. Hadis mürseldir. Ravileri güvenilir sayılmıştır. Haklarında ihtilaf vardır."

Hafız ibn Asakir "Tarih"inde (56/75)[449], el-Beğavi "Mucemu-s Sahabe" eserinde[450], el-Acurri "eş-Şeria"da[451] (muhakinin notu – hasan li ğeyrihi), İrbad b. es-Sariye'den

441 Ebu Bekir Zeynuddin Muhammed b. Musa b. Osman el-Hazimi el-Hemedani (v 584) "el-İtibar fin Nesh vel Mensuh minel Eser" sayfa 25, DKİ.
442 Ebul Vefa Ali b. Akil b. Muhammed b. Akil el-Hanbeli "al-Vâzıh fi Usûli'l-Fıkh" 4/264, Mueseset er-Risale, dipnot.
443 Sayfa 207, Beka yayınları.
444 "el-Mustasfa fi İlmil Usul" 1/186, Rey yayınçılık.
445 Darul Fikr.
446 "Mizan" 2/111-112.
447 İbn Cevzi "el-İlel el-Mutenahiyye" 1/199, DKİ.
448 "Mizan" 2/112.
449 Darul Fikr.
450 Ebul Kasim Abdullah b. Muhammed b. Abdulaziz el-Beğavi "Mucemu-s Sahabe" 5/364/№2184, Maktabatu Darul Beyan.
451 3/497/№1970, 1971, 1972, thk Abdulkadir Arnaut. Mueseset Kurtuba.

rivayet ettiği hadiste, Peygamber, sallalahu aleyhi ve sellem, şöyle buyurmuştur: "Allah'ım! Muâviye'ye kitabı ve hesabı öğret ve onu azaptan koru."

Dr. Hamza Ahmed ez-Zeyn hadisin sahih olduğunu söylemiştir.[452] el-Heysemi "Mecmai Zevaid"te (16/215/№15917) demiştir: "Bezzar, uzun bir hadis içinde Ahmed ve Taberani de rivayet etti. Ravilerden Haris b. Ziyad'ın güvenilir olduğunu söyleyeni bulamadım. Ondan sadece Yunus b. Seyf rivayet etmiştir. Diğer ravileri güvenilirdir. Bazıları hakkında ihtilaf vardır."

614) Ebû Râfiʿ'in mevlası Ebû Suleym'den, o da Ebû Râfiʿ'ten rivayet etmiştir: Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: "Çocuğun baba üzerindeki haklarından biri de ona Allah'ın kitabını, ok atmayı ve yüzmeyi öğretmesidir."

Ibn Cevzi hadisin sahih olmadığını söylemiştir.[453] Senedinde Ebul Atuf el-Cerrah bin Minhal el-Cezeri vardır. Ahmed "gaflet sahibiydi" dedi, İbnü'l-Medînî "onun hadisi yazılmaz" dedi, Buhârî ve Müslim "onun hadisi munkerdir" dediler, Nesâî ve Dârakutnî "terk edilmiştir" dediler, İbn Hibbân ise "hadiste yalan söylerdi ve içki içerdi" dedi.

615) Câbir'den rivayetle: Resûlullah ﷺ'a bir yaralı getirildi, o da onun bir yıl tedavi edilmesini ve bir yıl gözetim altında tutulmasını emretti.

Ebul Atuf el-Cezeri rivayetidir.[454]

616) Cursûme dedi ki: Sâbit'ten işittim, bana Ümmü Hâniʾnin mevlası rivayet etti, Ümmü Hâniʾden de ki, Nebî ﷺ ona şöyle buyurdu: "Yüz tesbih çek, bu yüz köle azadına denktir."

Haber münkerdir.[455]Buhari hadisin sahih olmadığını söylemiştir.[456] Senedinde Cursume b. Abdullah, Ebu Muhammed en-Nessac vardır. Alimler onun hakkında ihtilaf etmiştir.

İmam Ahmed "Müsned"inde ve Nesai "es-Sünen el-Kebir"de rivayet ettikleri hadiste, Ebû Sâlih'ten, o da Ebû Tâlib'in kızı Ümmü Hâniʾden rivayetle: Ümmü Hâniʾ şöyle dedi: Bir gün Resûlullah ﷺ yanıma uğradı, ben de "Ey Allah'ın Resûlü, ben artık yaşlandım ve zayıfladım" yahut buna benzer bir şey söyledim, "Bana bir amel söyle ki oturduğum yerde onu yapabileyim" dedim. Bunun üzerine buyurdu ki: "Allah'ı yüz defa tesbih et, bu senin için İsmail'in evladından yüz köleyi azad etmeye denktir;

452 Diya el-Makdisi "Sihahul hadis fima ittafaku aleyhi ahlelhadis" 4/156/№13545.
453 "el-İlel el-Mutenahiyye" 2/523/№864. DKİ.
454 "Mizan" 2/115.
455 "Mizan" 2/115.
456 Zeynuddin b. el-Kasim b. Moğultay b. Abdullah el-Misri el-Hanefi "es-Sikat miman lam yaka fil Kutub es-Sitte" 2/113/№2287.

Allah'a yüz defa hamd et, bu senin için eyerlenip gemlenmiş yüz atı Allah yolunda sürüp sevk etmene denktir; Allah'ı yüz defa tekbir et, bu senin için boynuna nişan takılmış ve kabul olunmuş yüz deve kurban etmene denktir; Allah'ı yüz defa tehlîl et (Lâ ilâhe illallah de)," İbn Halef dedi ki: Zannediyorum şöyle dedi, "gök ile yer arasını doldurur. Ve o gün hiç kimsenin ameli senin amelinin benzeri gibi yükseltilmez, ancak senin getirdiğin gibi getirenin ameli yükseltilir."

İsnaddaki Ebû Sâlih, Ümmü Hâniʾnin mevlası Bâzâm'dır. Zehebî (Allah ona rahmet etsin) şöyle dedi: "Bâzâm Ebû Sâlih'i Buhârî zayıf saydı, Yahyâ el-Kattân ise: 'Ashabımızdan hiç kimsenin onu terk ettiğini görmedim' dedi."[457] Yine şöyle dedi: "Ümmü Hâniʾnin mevlası Ebû Sâlih'in ismi Bâzâm'dır. İbn Mehdî onun hadis rivayetini terk etti. Ebû Ahmed el-Hâkim ise 'Onların yanında güçlü sayılmaz' dedi."[458]

Hâfız İbn Hacer (Allah ona rahmet etsin) ise onun durumunu şöyle özetledi: "Bâzâm Ebû Sâlih, Ümmü Hâniʾnin mevlasıdır, zayıftır ve mürsel rivayet eder."[459]

Ibn Mace "Sünen" (№3810) eserinde hadisi farklı senedle rivayet etmiştir: "Ümmü Hâni; Şöyle demiştir: Ben, Resûlullah ﷺ'in yanma giderek: "Yâ Resûlallah, bana (yapabileceğim nafile) bir amel göster (tavsiye buyur). Çünkü ben gerçekten yaşlandım, güç bakımından zayıfladım ve şişmanladım, dedim. Bunun üzerine O, şöyle buyurdu: "(Günde) yüz defa 'Allahü ekber" de, yüz defa "Elhamdü lillâh" de ve yüz defa "Sübhânallah" de. (Bu zikir sevab bakımından) Allah yolunda (savaş için) gemlenmiş, eğer vurulmuş yüz attan, (kurban edilen) yüz deveden ve (azâdlanan) yüz köleden hayırlıdır."

Senedinde Ebu Yahya Zekeriye b. Munzir zayıftır.[460]

El-Heysemi hadisin farklı rivayetleri kendi eserinde aktarmıştır, ve "hepsinin senedi hasendir" söylemiştir.[461]

617) Ebû Hüreyre'den rivayetle: "Resûlullah ﷺ bana cuma günü gusletmemi tavsiye etti."

Senedinde Cerîr b. Eyyûb el-Becelî el-Kûfî vardır, zayıflığıyla meşhurdur. Yahyâ'dan Abbâs'ın rivayetine göre: "O hiçbir şey değildir." Yahyâ': "O öyle sağlam biri değildir." Ebû Nuʿaym: "O hadis uydururdu" dedi. Buhârî: "Onun hadisi munkerdir" dedi. Nesâî ise: "O terk edilmiştir" dedi. [462]

457 "el-Muġnî" 1/100.
458 "el-Muġnî" 2/791.
459 "Takrîbu't-Tehzîb" s.120
460 "Sünen-i ibni Mace tercemesi ve şerhi" 9/603.
461 "Mecmai Zevaid" 17/77/№16867.
462 "Mizan" 2/116.

Resûlullah ﷺ cuma günleri, her iki bayramda, ihram giymeden önce ve Arafat vakfesi gününde gusletmeyi sünnet kılmıştır.[463]

Buhari ve Muslim rivayet ettikleri hadiste, İbnu Ömer'den -Allah ondan razı olsun- O şöyle dedi: Allah Rasûlü ﷺ şöyle buyurdu: "Sizden biriniz Cuma namazına geldiğinde gusletsin."

İbnu Ömer'den -Allah ondan razı olsun- O şöyle dedi: Ömer ibnul Hattâb, Cuma günü hutbe verirken, Nebi ﷺ ashabından ilk muhacirlerden bir adam mescide girdi. Ömer ona şöyle seslendi: "Namaza bu gecikmede neyin nesi? Adam dedi ki: Ben meşgul idim. Ailemin yanına geldiğimde ezanı işittim ve sadece abdest alıp gelebildim. Ömer dedi ki: Allah Rasûlü ﷺ gusletmeyi emrettiğini bildi ğin halde, sadece abdest alıp mı geldin? [464]

618) Âişe dedi ki: Resûlullah ﷺ'ın şöyle buyurduğunu işittim: "Bir kişi oruçlu olarak uyanınca mutlaka Cennetin kapılan açılır ve azalan onun adına tesbih ederken Dünya seması halkı da onun için güneş batıncaya kadar istiğfar (bağışlanması için dua) ederler. Nafile olarak bir veya iki rekat namaz kılacak olsa gökler kendisi için nurla aydınlanırken huri olan eşleri de şöyle derler: «Ey Allahımız! Onu bize kavuştur. Kendisini ve onu görmeyi çok özledik.» La ilahe illallah veya Sübhanallah veya Allahu Ekber dese melekler onun bu sözlerini akşama kadar karşılayarak yazarlar."

Hadisi Taberani, el-Mucem el-Evsat'ta (5/401/№7749)[465] rivayet etmiştir. İsnadında yer alan Cerir b. Eyyub çok zayıftır.[466] İbn Cevzi hadisin sahih olmadığını söylemiştir.[467]Zehebi uydurma olduğunu buyurmuştur.[468] Cerîr b. Eyyûb el-Becelînin rivayetidir.

619) Katâde'den rivayetle: "Resûlullah ﷺ'ın kıraati hakkında Enes'e sordum, şöyle dedi: ""Resûlullah ﷺ, sesini biraz uzatıyordu"

Hadisi Buhari "Sahih"inde (№4857)[469], Ahmed "Müsned"inde (11/60/№12936), İbn Bişr "Mucem"de[470], İbn Asakir "Tarih"inde (28/549)[471], ibn Sad "Tabakat"ta[472]aktarmıştırlar.

---

463 "et-Teshilud Daruri li Mesail Kuduri" sayfa 27.
464 Muhammed Fuad Abdulbaki "el-Lülüü vel Mercan fi ma ittafaka bihi şeyhan" sayfa 281, №485, 486.
465 DKİ.
466 "Mecmai Zevaid" 5/384/№5074.
467 "el-İlel el-Mutenahiyye" 2/546/№897.
468 "Mizan" 2/117.
469 "Fethül Bari" 8/721.
470 İmam Ebu Said Ahmed b. Muhammed el-Arabi b. Ziyad b. Bişr "Kitabul Mucem" 1/1101/№2373, Darul ibn Cevzi.
471 DKİ.
472 1/429, Bab - Namazda ve Namaz Dışında Resûlullah'ın (sas) Kıraatı ve Sesinin Güzelliği, Siyer yayınları.

Dr. Hamza Ahmed ez-Zeyn hadisin sahih olduğunu söylemiştir[473], "Müsned" tahkikinde ise hadisin isnadının sahih olduğunu buyurmuştur.

620) Yahya bin Bukeyr dedi ki: Bize Leys haber verdi, o da Cerir bin Hazim'den, o da Ebu Harun'dan, o da Ebu Said'i işitmiş ki şöyle diyordu: Resulullah ﷺ bizim aramızda seslenerek şöyle buyurdu: "Kim sabaha ulaşıp da vitir kılmamışsa, artık onun için vitir yoktur."

Ebu Harun, bu Ammare b. Cuveyn el-Abdidir. Ali bin Medini, Yahya bin Said el-Kattan'dan nakletti: "Şu'be onu zayıf sayardı, fakat İbn Avn ondan vefat edinceye kadar rivayet etmeye devam etti." Buhari dedi: "Onu Yahya el-Kattan terk etti." Abdullah bin Ahmed bin Hanbel, babasından (Ahmed bin Hanbel'den) rivayet etti: "O, bir şey değildir." Ebu Zür'a dedi: "Hadisi zayıftır."
Ebu Hatim dedi: "Zayıftır, Bişr bin Harb'den daha zayıftır." Nesai dedi: "Hadisi terk edilmiştir." Ve başka bir yerde dedi: "Güvenilir değildir, hadisi yazılmaz."
Halid bin Haddaş, Hammad bin Zeyd'den nakletti: "Ebu Harun el-Abdi yalancı idi; sabah başka bir şey, akşam başka bir şey (söylerdi)." Cuzcani dedi: "Yalancı, iftiracıdır." Hakim Ebu Ahmed dedi: "Hadisi terk edilmiştir."

621) Ebu Zerr'den – merfu olarak – rivayet edildi: "İnsanların ırzlarından dili alıkoymak da bir oruçtur."

Ebu Suleyman Cerir b. Abdullah eş-Şaminin rivayetidir. El-Ezdi söylediği gibi, onun hadisleri yazılmaz.[474]

622) Ebu Ümame'den – merfu olarak – rivayet edildi: "Şam'ı fethedeceksiniz ve denizinde bulunan Unufe adındaki kaleyi elde edeceksiniz. (Kıyamet günü, Şam' da) şehit olan on iki bin şehit diriltilecektir."

Bu yalandır. Senedinde Cerir b. Utbe ve o mechuldur.[475]

Hadisi İmam Taberani "el-Mucem el-Kebir"de, ibn Asakir "Tarih"inde (21/263)[476] ve başkaları rivayet etmiştir: "Ebu Ümame el-Bahili dedi: Biz Resulullah ﷺ'ın yanında oturuyorduk, Şam'dan ve orada bulunan Rumlardan söz ettiler. Bunun üzerine Resulullah ﷺ şöyle buyurdu: "Siz Şam'a galip geleceksiniz ve deniz kıyısında 'Unufe' denilen bir kaleye ulaşacaksınız; oradan kıyamet günü on iki bin şehid

473 Diya el-Makdisi "Sihahul hadis fima ittafaku aleyhi ahlelhadis" 6/293/№22766.
474 "Mizan" 2/119.
475 "Mizan" 2/122
476 DKİ.

gönderilecektir."[477] El-Heysemi "Mecmai Zevaid"te (16/588/№16669) buyurmuştur: "Ravilerden tanımadığım vardır."

623) İbn Mes'ud'dan rivayet edildi: Resulullah ﷺ şöyle buyurdu: "Her farz namazın ardından Âyetü'l-Kürsî'yi okuyan ve sonra vefat eden cennete girer."

Cisr bin Hasan el-Kufi rivayetidir. Ona "el-Yemami" de denilir. Nesai onu zayıf saymıştır. Cuzcani dedi: "Hadisi çok zayıftır." İbn Main: "Bir şey değildir", söylemiştir.[478]

İmam Beyhaki benzer rivayeti "Şuabul İman"da Hz Aliden rivayet etmiştir: "Resûlullah'ın ﷺ şöyle buyurduğunu işittim: "Her namazın ardından Ayetü'l-Kürsî'yi okuyan kişinin cennete girmesiyle arasında ölümden başka hiçbir engel kalmaz. Yüce Allah, uykuya geçerken bu âyeti okuyan kişinin kendi evini, komşusunun evini ve evinin çevresindeki evleri korumaya alır."[479]

İmam Beyhaki hadisinin senedinin zayıf olduğunu söylemiştir. Bu Habbe bin Cuveyn bin Ali bin Abdu Nehm bin Malik bin Ganim bin Malik bin Havazin bin Urayne el-Urani el-Beceli vardır. Cidden zayıftır. Süleyman bin Ma'bed, Yahya bin Ma'in'den nakletti: "Habbe el-Urani güvenilir değildir." İbrahim bin Yakub el-Cuzcani dedi: "Güvenilir değildir." Abdurrahman bin Yusuf bin Haraş dedi: "Bir şey değildir." Nesai dedi: "Kuvvetli değildir."

İmam Beyhaki bu hadisin benzerini ayni eserde Hz Enes b. Malikten rivayet etmiştir: "Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur: "Her farz namazın ardından Ayetü'İKürsî'yi okuyan kişi diğer namaza kadar korunur. Böylesi bir şeyi de ancak peygamber ve ya sıddîk veya şehid olan biri yapar." [480]

İmam Beyhaki hadisinin senedinin zayıf olduğunu söylemiştir. Senedinde Selim b. Abdullah el-Hayyat el-Basri isminde ravi vardır. İbn Ma'in dedi: "Bir şey değildir." Nesai dedi: "Güvenilir değildir." Darukutni dedi: "Hadisi yumuşaktır (zayıftır)." İbn Hibbân dedi: "Haberleri değiştirir ve onlara aslında olmayan şeyleri ekler, onunla delil getirmek helâl değildir." Ukayli ve İbnü'l-Cevzi de onu zayıflar arasında zikretmiştir.

İmam Tabarani "el-Mucem el-Kebir"de hadisi Hz Hasan b. Aliden nakletmiştir: "Resulullah ﷺ: "Kim farz bir namazın sonunda Ayete'l-Kürsiyi okursa, diğer namaza kadar Allah'ın koruması alhnda (zimmetinde) olur" buyurmuştur." Senedi hasendir.[481]

Ibn es-Sünni hadisi "Amalul Yevme ve Leyle" kitabında, ve Nesai[482], Hz Ebu Umame'den rivayet etmiştir: "Her farz namazın ardından Âyetü'l-Kürsî'yi okuyan

477 8/229/№7797. Maktabatu ibn Teymiyye.
478 "Mizab" 2/123.
479 "Şuabul İman" 3/247/№2174.
480 "Şuabul İman" 3/247/№2175.
481 "Mecmai Zevaid" 3/361/№2892.
482 "Sünen el-Kubra" 9/44/№9848, Mueseset er-Risale.

kimse ile cennet arasında sadece ölüm engel olacaktır", şeyh Mukbil b. Hadi el-Vadi hadise hasen hükmü vermiştir.[483]

624) Cisr bin Hasan bize rivayet etti, Hasan'dan: Bir adam Nebî ﷺ ile karşılaştı ve "Merhaba, efendimiz ve efendimizin oğlu" dedi. Bunun üzerine Resulullah ﷺ buyurdu: "Efendi Allah Azze ve Celle'dir."[484]

Cisr b. Hasan rivayetidir. Hadisi Ali b. Cad "Müsned"inde[485], ve ibn Asakir "Tarih"inde[486] rivayet etmiştir.

625) Enes'ten rivayet edildi: Resulullah ﷺ şöyle buyurdu: "Ben Allah'tan İsm-i Âzam'ı istedim. Cebrail bana onu saklı ve mühürlü olarak getirdi: 'Allah'ım! Sana gizli ve korunmuş, tertemiz, mukaddes, mübarek, Hayy ve Kayyum olan isminle dua ediyorum.'"
Âişe dedi: "Anam babam sana feda olsun ey Allah'ın Resulü! Bana da öğret."
Resulullah ﷺ buyurdu: "Ey Âişe! Biz, onun kadınlara, çocuklara ve aklı kıt olanlara öğretilmesinden men edildik."

Ben (Zehebi) derim ki: Bu rivayet uydurma gibidir. Senedinde Cisr b. Furkad, Ebu Cafer el-Basri vardır. Buhari dedi: "Onların nezdinde pek (kuvvetli) değildir." İbn Ma'in'den farklı yollardan nakledildi: "Hiçbir şey değildir."
Nesai dedi: "Zayıftır."[487]Cifren hadisi oğlu Cafer aktarmıştır, ve o da cidden zayıftır.

İbn Cevzi "el-Mevdua"ta hadisin uydurma olduğunu söylemiştir.[488]

626) Âişe'den rivayet edilen hadiste: Resulullah ﷺ buyurdu: "Ben, cünüp kimseye de hayızlı kadına da mescidi helâl kılmıyorum."

Senedinde Cesre bint Daccace vardır. Beyhakî dedi: "Onda (rivayetlerinde) tereddüt vardır." Buhari de tarih kitabında dedi: "Onun rivayetlerinde garip şeyler vardır." Ahmed el-Aclî dedi: "Cesre tâbiîdir, sika (güvenilir)dir. Onun hakkında 'garip şeyler vardır' sözü açık bir cerh değildir."[489]

Bu hadîsi, Ebû Dâvud[490] rivâyet etmiş; İbn-i Huzeyme sahîhlemiştir. İbn-i Rifat: "Bu hadîsin râvileri arasında metrûk olanı vardır" demişse de, onun sözünü kabûl eden olmamıştır. Hadîs-i şerîf hayızlı ile cünüb olana mescide girmenin câiz olmadığına

483 "es-Sahih el-Müsned min Ezkar el-Yevme vel Leyle" sayfa 86 , Darul ibn Affan.
484 "Mizan" 2/124.
485 1/1142/№3412, Mektebetul Falah.
486 72/97, Darul Fikr.
487 "Mizan" 2/124.
488 3/170.
489 "Mizan" 2/125.
490 İmam Ebu Suleyman Hamad b. Muhammed Hattabi "Malimus Sünnen Şerhi Sünen Ebu Davud" 1/66/№75, DKİ.

delîldir, Cumhûru ulemânın kavli de budur. Dâvudu Zahirî ile bazıları câiz görmüşlerdir.[491]

Gusletmeleri vâcip olan erkek veya kadın mescide girmeleri câiz değildir.[492]

Şu ayete binaen cünüp biri camiye giremez: "Ey iman edenler! Siz sarhoş iken -ne söylediğinizi bilince ye kadar- cünüp iken de -yolcu olan müstesna- gusül edinceye kadar namaza yaklaşmayın." (Nisa 43) Bu ayette "namaz" lafzı ile "cami" kastedilmiştir.[493]

627) “Nafile oruç tutan kimse kendi nefsinin emiridir; (dilerse oruç tutar, dilerse bozar).”

Senedinde Umm Hani vardır. Şu‘be b. el-Haccâc[494] ondan rivayet ederdi. Onun kim olduğu bilinmiyor; fakat Şu‘be’nin şeyhlerinin çoğu güvenilir kimselerdir. Buhari söylemiştir ki, onun durumu sorun altındadır, sadece bu hadis ile tanınır”.[495]

Imam Darimi “Sünen” eserinde rivayet ettiği hadiste, Ümmü Hani şöyle buyurmuştur: “Mekke'nin fethedildiği gün(ler)de (birgün) Hz. Fâtıma gelip Rasulullah'ın ﷺ soluna, Ümmü Hâni’ ise sağma oturmuştu. (Ümmü Hâni', sözüne devamla) dedi ki, derken hizmetçi kadın, içinde bir içecek bulunan bir kap getirip O'na vermiş, O da ondan içmiş, sonra onu Ümmü Hâni'ye vermiş, O da ondan içmiş, ardından şöyle demişti: "Ya Rasulullah, gerçekten ben orucumu bozdum. Ben oruçlu idim!" Bunun üzerine (Hz. Peygamber) O'na; "Birşey mi kaza ediyordun?" diye sormuş, O; "hayır!" demiş, (Hz. Peygamber de); "O halde, nafile idiyse, (orucunu bozman) sana zarar vermez!" buyurmuştu.

Ebu Muhammed (ed-Dârimî) dedi ki: "Ben bu (Hadisin zahirinin delâlet ettiği) görüşü kabulleniyorum.[496] Ben diyorum ki, bu hadisin senedi cidden zayıftır, ravilerden Yezid b. Ebi Ziyad el-Kureşi el-Haşimi cerh olunmuştur. Abdullah bin Ahmed bin Hanbel, babasından (Ahmed bin Hanbel’den) nakletti: “O, hâfız değildi.” Başka bir yerde şöyle dedi: “Onun hadisi o kadar (kuvvetli) değildir.”
Abbas ed-Dûrî, Yahya bin Ma‘in’den nakletti: “Onun hadisiyle delil getirilmez.”
Osman bin Said ed-Dârimi, Yahya bin Ma‘in’den nakletti: “Kuvvetli değildir.”
Ebu Ya‘la el-Mevsılî, Yahya bin Ma‘in’den nakletti: “Hadisi zayıftır.”

491 Ahmed Davutoğlu “Buluğul Meram Tercümesi ve Şerhi” 1/189/№132/104.
492 Muhammed Aşık İlahi el-Berni “et-Teshilud Daruri li Mesail Kuduri” sayfa 29.
493 Esad Muhammed Said es-Sağırcı “Delilleriyle Hanefi Fıkhı” sayfa 85.
494 Ebû Bistâm Şu‘be b. el-Haccâc b. el-Verd el-Ezdî el-Basrî (ö. 160/776). Tebeu’t-tâbiîn neslinden muhaddis, ricâl âlimi.
495 “Mizan” 2/125.
496 “Sünen” 4/56/№1743.

İmam Tahavî “Şerhu Meâni’l-Âsâr”da[497] benzer bir hadisi, senediyle birlikte İbn Ebî Dâvud – el-Mukaddemî – Ebû Avâne – Simâk b. Harb – İbn Ümmü Hânî – ceddesi Ümmü Hânî yoluyla rivayet etmiştir.

Şu’be’den rivâyete göre, şöyle demiştir: Simak b. Harb’den, Ümmü Hâni’nin çocuklarından biri bana şöyle anlattı dediğini işitirdim; Ben onların en değerlisiyle karşılaştım ismi Ca’de idi Ümmü Hâni, onun ninesi oluyordu. Ninesinden aktardığına göre Rasûlullah ﷺ onun evine geldi ve bir içecek istedi. Kendisi içti sonra ona verdi o da içti sonra Ey Allah’ın Rasûlü oruçtum. Bunun üzerine Rasûlullah ﷺ şöyle buyurdu: “Nafile oruç tutan kimse serbesttir; dilerse orucunu devam ettirir, dilerse bozabilir.” Şu’be diyor ki: Ca’de’ye bunu Ümmü Hâni’den sen mi işittin dedim hayır dedi. Ebû Salih ve aile fertleri bize Ümmü Hâni’den aktardılar.[498]

Tirmizi - rahmetullahi aleyh – buyurmuştur ki: “Ümmü Hâni’nin hadisinin senedi hakkında söz edilmiştir. Sahabe ve tabiin döneminden bazı ilim adamları bu hadisle amel etmişler ve şöyle demişlerdir: “Nafile oruç tutan kimse orucunu bozarsa kazası gerekmez” fakat ben kaza etmesini severim. Sûfyân es Sevrî, Ahmed, İshâk ve Şâfii bunlardandır.”[499]

Mezhebimizin alimleri konuyla ilgili diğer delillere dayanarak, başlanılan nafile bir orucun bitirilmesinin vacip olduğunu ve özürsüz olarak onu bozmanın caiz olmadığını açıklamışlardır. Onlara göre nafile bir oruç, özürsüz olarak bozulursa günah işlenmiş olur ve bu orucun kaza edilmesi gerekir. Nafile bir oruç, bir özürden dolayı bozulursa, Hanefilere göre yine kazası gerekir. İbn-i Hümam {Rahmetullahi Aleyh) gibi bazı Hanefi âlimlerin, nafile bir orucu özürsüz olarak bozmanın da mübah olduğu görüşünü tercih ettiklerini kaydedelim.

Hanefi mezhebimizde başlanmış nafile orucu devam ettirmek ve bozulduğu takdirde kaza etmek gerekir. Bunun delili ise Hz. Peygamber'in sallallahu aleyhi ve sellem Müslüman bir kardeşi tarafından yemeğe davet edilen birinin "Ben nafile oruç tutuyorum" diye cevap verene söylediği şu sözdür: "Kardeşin senin için bir yemek yapmış. Kardeşin senin için zahmete girmiş. Simdi orucunu boz ve bunun yerine sonra bir gün oruç tut.”[500]

İmam Tahavi “Şerhul Meanil Esar”da, Eyyub’dan, o Said b. Ebi’l-Hasen’den, o İbn Abbas radıyal lahu anh’dan rivayet ettiğine göre, o, arkadaşlarına oruçlu olduğunu haber vermişti. Sonra onların yanına başından su damlayarak çıktı. Arkadaşları ona oruçlu değil miydin? diye sordular. O: “Evet oruçluydum fakat yanımdan bir cariyem geçti, ondan hoşlanınca onunla beraber oldum. Güzel bir cariye idi, ona yaklaştım. Onun yerine de bir başka gün kaza orucu tutacağım” dedi

497 3/528/№3399.
498 Tirmizi “Sünen” №732.
499 “Sünen” №732.
500 “Delilleriyle Hanefi Fıkhı” sayfa 226.

Enes b. Sîrîn dedi ki: Arefe günü oruç tuttum. Oruç beni bitkin düşürünce, orucumu bozdum. Bunun hükmünü Abdullah b. Ömer'e sorunca, o: "Onun yerine bir başka gün kaza orucu tut" dedi. [501]

628) İbn Ömer'den (Allah ondan razı olsun) merfûʿ olarak rivayet edilmiştir:
""Bir mümini mutlu eden, beni mutlu etmiş olur; beni mutlu eden ise Allah Teâlâ'yı mutlu etmiş olur olur. (Allah'ı sevindiren kimseyi ise Allah meleklerine karşı över ve onu hangi hâlde bulunursa bulunsun cennete koyar)."

Cafer b. Abban el-Misrinin rivayetidir. Imam Hakim onun zayıf olduğunu demiştir. İbn Hibban onun kezzab olduğunu söylemiştir.[502] "Mîzân"da zikredildiği üzere, İbn Ḥibbân bu şeyhin bir hadis rivayet ettiğini nakletmiştir: "Kıyamet günü bir nida edilecek: 'Allah'ın buğz ettikleri nerede?' Bunun üzerine mescidlerde dilenenler kalkacak." Ben (İbn Ḥibbân) de ona (rivayet edene) dedim ki: "Ey şeyh! Allah'tan kork ve Resûlullah ﷺ üzerine yalan uydurma." O ise şöyle dedi: "Bende o hâlden (yani yalandan) hiçbir şey yoktur; siz ise benim isnadlarıma haset ediyorsunuz." Onu bırakmadım; nihayet kendisini sultanla (yöneticilerle) ve bir toplulukla korkutunca, Mekke'de bir daha hadis rivayet etmeyeceğine yemin etti."[503]

İhya' da böyle geçmektedir. Iraki bu rivayet hakkında şunları söyler: Bu hadisi İbn Hibban ve Ukayli ed-Duafii'da Ebu Bekir es-Sıddik'dan şu lafızla rivayet etmektedirler: "Kim bir mü'mini mutlu ederse, kuşkusuz Allah 'ı mutlu etmiştir. " Ukayli bunun hakkında "Batıldır, bir aslı yok tur" demiştir. Suyuti de Zeyl'inde şöyle demektedir: '"Kim bir mü'mini mutlu ederse kuşkusuz Allah'ı mutlu eder. Kim de bir mü 'mine hürmet eder se, Allah'a hürmet gösterir. Kim de bir mü'mine değer verirse, Allah'a değer vermiştir" hadisi açık ve net bir şekilde yalandır. [504]

629) İbn Ömer'den (Allah ondan razı olsun), Nebî ﷺ şöyle buyurdu:
"Halânız olan hurma ağacına iyi davranın. Çünkü Allah onu Âdem'in çamurundan arta kalan fazlalıktan yaratmıştır."

Senedinde Ca'fer b. Ahmed b. Ali b. Biyân b. Zeyd b. Siyâbe, künyesi Ebü'l-Fazl el-Gâfikî el-Mısrî' vardır. İbn ʿAdî (soyunu zikrettikten sonra) şöyle demiştir: "Onun rivayetlerini Mısır'da üç yüz doksan dokuz (399) ve dört yüz (400) senesinde yazdım. Zannederim o yıl vefat etti. Bize Ebû Sâlih'ten, Abdullah b. Yûsuf et-Tenîsî'den, Saʿîd b. ʿUfeyr'den ve başka topluluktan rivayet etti. Ancak uydurulmuş hadisler naklederdi; biz onun hadis uydurduğundan şüphelenirdik, bilakis bundan kesin

501 3/537/№3413, 3414.
502 Ebul Ferec Abdurrahman b. Ali b. Muhammed ibn Cevzi "Kitab ed-Duafai vel Metrukin" 1/169/№658, DKİ.
503 "Mizan" 2/126.
504 "Keşful Hafa" 4/32.

olarak emin olurduk. Ayrıca o, râfizî idi."
Onu zikreden İbn Yûnus ise şöyle demiştir: "Râfizî idi ve hadis uydururdu."[505]

630) Bahreyn heyeti geldiğinde Nebî ﷺ'e bir miktar Bernî hurması hediye ettiler. Bunun üzerine Rasûlullah ﷺ şöyle buyurdu: "Bana Cebrâil geldi ve dedi ki: 'Ey Muhammed! Bernî hurmasından ye ve ümmetine de onun yenmesini emret. Çünkü onda yedi haslet vardır: Yemeği sindirir, insanı canlandırır, şeytanı etkisiz bırakır, kişiyi Rahmân'a yaklaştırır, meniyi artırır, unutkanlığı giderir ve nefsi hoş kılar.'"

631) İbn Abbâs'tan (Allah ondan razı olsun) merfûʿ olarak rivayet edilmiştir:
"Firavunlar (zalim önderler) ümmetler içinde beştir, benim ümmetimde ise yedidir…" (hadisin devamı vardır).

632) Enes'ten (Allah ondan razı olsun) merfûʿ olarak rivayet edilmiştir:
"Bir hırsızı gören ve bunu gizleyen kimseye, hırsızın üzerine olan (günah) gibi (günah) vardır. Hırsız ise, ancak kalbinden iman çıkıncaya kadar hırsızlık yapar…" (hadisin devamı vardır).

633) İbn Ömer'den (Allah ondan razı olsun) merfûʿ olarak rivayet edilmiştir:
"Kıyamet günü hırsız ve onu gören fakat hırsızlığı bildirmeyen getirilir. Çalınan şey yedinci meydana konur. Onlara: 'Gidin, onu alın!' denilir. Onlar oraya vardıklarında ateş, ikisini de alıp cehennemin en alt tabakasına batırır."

634) "Allah Âdem'i çamurdan yarattı. Bu sebeple, çamuru yemeyi onun nesline haram kıldı."

630, 631, 632, 633, 634 hadislerin hepsi Ebü'l-Fazl el-Gâfikî el-Mısrî' rivayetleridir.

635) Abbad bin Şurahbil radıyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki: Bir kıtlık senesinde, ben fakir düştüm. Medine bahçelerinden bir bahçeye girdim. Başağı ovuşturdum, ondan yedim ve elbiseme doldurdum. Sahibi geldi beni dövdü, elbisemi aldı. Rasûlullah ﷺ'e geldim (durumu anlattım.) Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, mal sahibine: "Cahilken öğretmedin, açken doyurmadın," buyurdu. Ve elbisemi bana iade etmesini emretti. O da elbisemi bana iade etti ve bana bir vesk veya yarım vesk yiyecek verdi.

Hadisi Ebu Davud "Sünen" (№2620) kitabında aktarmıştır.

505 "Mizan" 2/126.

636) İbn Ömer'den (Allah ondan razı olsun) rivayet edildiğine göre, bir topluluğun bir kuşu hedef yapıp ona ok attıklarını gördü ve: "Hayvanları işkence ederek eğlence edinen kimseye Allah lanet etsin." dedi.

Imam Ahmed kendi "Müsned"[506] eserinde rivayet etmiştir ki: "Saʿîd b. Cübeyr dedi ki: İbn Ömer'le birlikte evinden çıktım. Kureyşli gençlerin yanından geçtik; bir kuşu hedef yapmış, ona ok atıyorlardı. Her ıskalamada kuşun sahibine bir hak tanımışlardı. İbn Ömer'i görünce dağıldılar. Bunun üzerine İbn Ömer şöyle dedi: "Bunu kim yaptı? Allah böyle yapanlara lanet etsin. Çünkü Resûlullah ﷺ, canlı olan herhangi bir şeyi hedef edinen kimseye lanet etmiştir." Şeyh Ahmed Şakir[507] hadisin senedinin sahih olduğunu söylemiştir.

637) Huzeyfe et-Tenîsî şöyle rivayet eder: Ebû Ümeyye Muhammed b. İbrâhim'den, o da Ca'fer b. Cüsr'den, o da babasından, o da Hasan'dan, o da Ebû Bekre'den – Resûlullah ﷺ'a dayandırarak– rivayet etmiştir:
"Allah Teâlâ bu ümmet için üç şeyi sorumluluktan kaldırmıştır: Yanılarak yapılan şeyler, unutularak işlenenler ve zorla yaptırılanlar."

Hasan (el-Basrî) bu rivayeti açıklayarak dedi ki: "Buradaki (affedilen) şeyler, dil ile söylenen sözlerdir. Fakat el ile yapılan fiiller bu kapsama girmez."

Hadisin senedinde Ebu Suleyman Cafer b. Cisr b. Ferkad el-Kassab el-Basri vardır. İbn Adî dedi ki: "Ca'fer'in zikrettiklerim dışında da münker rivayetleri vardır. Muhtemelen bu (rivayetler) babasından kaynaklanmaktadır; zira o zayıf kabul edilmiştir." Ukayli de onu zikrederek şöyle dedi: "Hafızasında şiddetli bir karışıklık vardı, kader konusunda görüşe giderdi (kaderiye meyli vardı) ve münker rivayetler aktarmıştır."[508]

Hakim hadisi rivayet etmiş ve "Buhari ve Müslim'in şartlarına göre sahihtir" demiştir. Ibn Receb el-Hanbeli[509] ve imam Nevevi[510] hadisin hasen olduğunu söylemiştirler. Necmuddin el-Ğazi buyurmuştur: "Bazı âlimler onu inkâr etmiş olsalar da, bu rivayet yollarının bütünü, bu hadisin bir aslının bulunduğunu göstermektedir."[511] İmam Şatibi el-Maliki "el-Muvafakat" eserinde söylemiştir ki: "(Hadisin) senedi sahih olmasa bile, anlamının doğruluğu konusunda icma vardır."[512] eş-Şeyh Abdurrahman b. Ali b. Muhammed İbnü'd-Deyba: "İbn Mâce ve İbn Ebî Âsım şu lafızla rivayet etmiştir: "Allah

506 5/129/№5578, thk Ahmed Şakir.
507 Ebü'l-Eşbâl Ahmed b. Muhammed Şâkir b. Ahmed b. Abdilkādir (1892-1958). İslâm kültür kaynaklarının ilmî neşirlerini gerçekleştirmekle ün yapmış Mısırlı âlim ve muhaddis.
508 "Mizan" 2/131.
509 "el-Cami ulum vel Hikem" 1/295, Maktabatul Ubeykan.
510 "al-Mecmû' Şerhu'l-Muhezzeb" 3/212, DKİ.
511 Necmuddin Muhammed b. Muhammed b. Muhammed el-Ğazi "İtkân mâ yuhsinu mine'l-ahbâri'd-dâirati 'ale'l-elsun" sayfa 222, №847, DKİ.
512 "el-Muvafakat" sayfa 236, Darul Hadis.

bu ümmetten üç şeyi kaldırdı: hata, unutma ve zorla yaptırılan şey." Râvileri güvenilir kimselerdir", demiştir.[513]

İbn Hacer el-Askalani demiştir ki: "Fatıma bintü'l-Munce'den, o Süleyman b. Hamza'dan, o da Muhammed b. Abdu'l-Vâhid el-Hâfız'dan, Ebû Ca'fer es-Saydalanîden, İsmâil b. el-Fadldan, Ebû Tâhir b. Abdi'r-Rahîmden, Ebû Bekr el-Kabbâbden, Ebû Bekr b. Ebî Âsımden, Muhammed b. Musfâdan, bize Velîd b. Muslimden, bize Evzâ'îden, Atâ'dan, İbn Abbâs'tan (Allah onlardan razı olsun) rivayet etti. O şöyle dedi: Resûlullah ﷺ buyurdu: "Allah benim ümmetimden hata, unutma ve zorla yaptırılan şeyleri kaldırdı."

Bu hadis hasen'dir. Yolların tamamı bir araya getirildiğinde, hadisin aslının bulunduğu anlaşılır."[514]

638) Ca'fer b. Cisr'den, o da babasından, o da Sabitten, Enes b. Malikten, Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur: "Her kim 'Sübhânallâhi ve bihamdihî' zikrini söylerse, Allah Teâlâ onun için cennette bin hurma ağacı diker. Onların kökleri altından, dalları ise inci gibi parlaktır."

Enes'ten rivayet olunmuştur ki: Resûlullah ﷺ şöyle buyurduğunu işittim: "Kim 'Sübhanallahi ve bihamdihî' derse, Allah onun için cennette bin ağaç diker. Onların kökleri altındandır, dalları inciden, tomurcukları ise bakire kızların göğüsleri gibidir." (Hadis devam eder).

Cafer b. Cisr babasından olan rivayeti. Ibn Cevzi "el-İlel" kitabında sahih olmadığını söylemiştir.[515]

Benzer bir rivayeti İmam Taberani "el-Mucem el-Evsat"ta Hz Ebu Hureyre'den mevkuf şeklinde rivayet etmiştir: "Kim, Allah'ı bir defa, tesbih, hamd veya tekbir ederse, Allah, onun için Cennette kökleri altından, tepesi büyük inci ve yakutlarla taçlandırılmış, meyveleri, bakire kızların göğüsleri gibi ve tereyağından daha yumuşak, baldan daha tatlı olan bir ağaç diker. Kişi ondan bir şey kopardıkça yerine başka bir tane çıkar." Hz. Peygamber ﷺ, sonra şu ayeti okudu: "Kesilip eksilmeyen ve yasaklanmayan (meyveler)" (Vakı'a Suresi 33) el-Heysemi "Mecmai Zevaid"te (17/69/№16851) buyurmuştur ki: "Ravilerden Süleyman b. Ebi Kerime zayıftır."

639) Sâcî bize rivayet etti, bize Muhammed b. Hasan el-Mâzenî rivayet etti, bize Ca'fer b. Cüsr b. Ferqad rivayet etti, bana babam haber verdi, Mücâhid'den:

513 "Temyizut Tayyib minel Habis fima yedur ala elsinetin nas minel hadis" sayfa 97, №671. DKİ.
514 "Muvafakatü'l-haber el-haber fi tahrici ehadisi'l-muhtasar li-İbni'l-Hacib fi'l-fıkh" sayfa 295, DKİ. Kısaltılmış biçimde alıntılanmıştır.
515 2/833/№1392.

“İçinde ‘Evveh, Evveh’ (أوه) bulunan isimlerle isimlendirmeyiniz. Çünkü ‘Evveh’ bir şeytandır.”

Cafer b. Cisr babasından olan rivayeti.

640) Ebu Ümame’den rivayet: Nebî ﷺ şöyle buyurduğunu işittim: “Kıyamet günü olduğunda ve Allah, öncekileri ve sonrakileri bir meydanda topladığında, gerçekten bahtiyar olan kimse ayağı için bir yer bulandır. Sonra Arş’ın altından bir münâdi şöyle seslenir: “Dikkat edin! Kim günahından Rabbini temize çıkarıp onu kendi nefsine yüklerse, cennete girsin.”
Imam Zehebi dedi ki: Bu hadis münkerdir; Kaderiyye bundan delil getirir.[516]

641) Ebû Hureyre’den – merfû olarak – rivayet edilmiştir: “Kulun hesaba çekileceği ilk şey namazıdır.”

Senedinde Ebul Eşheb Cafer b. Haris vardır. İbn Maîn dedi ki: “Hiçbir şey değildir.” Ve bir defasında dedi: “Zayıftır.” Buhârî dedi: “Onun hadisi munkerdir.” Nesâî ve başkaları dedi: “Zayıftır.” Buhârî dedi: “Ca‘fer b. Hâris el-Vâsitî – Mansur’dan – onun hıfzında bir şey vardır. Hadisi yazılır.[517]

Hadisin başka rivayet yolları vardır.

İmam Ebu Cafer et-Tahavi “Muşkilul Esar”da şöyle rivayet etmiştir: “Bize Ubeydullah b. Ahmed et-Temîmî tahdis etti, dedi ki: Bize Hammâd b. Seleme, el-Ezrak b. Kays’dan; o da Yahyâ b. Ya‘mur’dan; o da Resûlullah ﷺ’ın sahâbîlerinden birinden rivayet etti. Yine bize Dâvud, Zürare –yani İbn Ebî Evfâ– ve Temîm ed-Dârî’den birlikte rivayet ettiler, her ikisi de isnadı Resûlullah ﷺ’a yükseltti ve dediler ki: Resûlullah ﷺ buyurdu: “Kıyamet günü kulun ilk hesaba çekileceği şey namazıdır. Eğer onu eksiksiz kılmışsa tam olarak yazılır. Eğer eksik bırakmışsa, Allah azze ve celle meleklere buyurur: ‘Kulumun nafilelerine bakın. Eğer onun için nafile ibadetler bulursanız, farzında eksik bıraktığını onlarla tamamlayın.’ Zekât da bunun gibidir. Sonra diğer ameller de buna göre hesaba çekilir.”

Ve biz Muhammed b. Ali b. Dâvud’un, Katâde’den rivayet ettiğini gördük.

Bize Âsım b. Ali b. Âsım tahdis etti, dedi ki: Bize Hammâm b. Yahyâ, Hasen’den; o da Hurays b. Kabîsa’dan rivayet etti. (Hurayş dedi ki:) Ebû Hureyre’nin yanına oturdum, onu şöyle derken işittim: “Resûlullah ﷺ’dan işittim, şöyle buyurdu: ‘Kıyamet günü kulun ilk hesaba çekileceği şey namazıdır. Eğer o sahih çıkarsa kurtulmuş ve felaha ermiş olur. Eğer bozuk çıkarsa hüsrana uğrar ve kaybeder. Eğer farzından bir şey

516 “Mizan” 2/131.
517 “Mizan” 2/131.

eksilmişse, Allah buyurur: 'Kulumun nafilelerine bakın; farzında eksik bıraktığını onlarla tamamlayın.' Sonra diğer amelleri de buna göre değerlendirilir.'"[518]

İmam Nesai "Sünen" (№462, 463) eserinde rivayet etmiştir ki: "Ebû Hüreyre (r.a)'den rivâyete göre, Rasûlullah ﷺ şöyle buyurdu: "Kıyamet günü kula sorulacak ilk şey namazdır. Namazı tamamsa tamam olarak yazılır. Eğer namazında eksiklik varsa Allah, "Bakın bakalım nafile namazlarına" buyurur. Farz namazlardaki eksikleri nafile namazlarıyla tamamlanır. Sonra diğer amelleri de aynı şekilde hesaplanır."

Taberânî el-Evsat'ta isnadı fena olmayan[519] bir senetle Abdullah b. Kurṭ'tan rivayet etti. O dedi ki: Resûlullah ﷺ buyurdu: "Kıyamet günü kulun ilk hesaba çekileceği şey namazıdır. Ona bakılır; eğer düzgünse kurtulmuş ve felaha ermiştir. Eğer bozuksa ziyana uğramış ve kaybetmiştir." İsmail Ecluni senedin ceyyid olduğunu söylemiştir.[520]

Taberani hadisi Enes b. Malik'ten "el-Mucem el-Evsat"ta rivayet etmiştir: "Hz. Peygamber ﷺ: Kıyamet günü kulun ilk sorguya çekileceği şey namazdır. Eğer namazı düzgün olursa, diğer amelleri de düzgün olur. Namazı bozuk olursa, diğer amelleri de bozuk olur' buyurmuştur. Senedinde ismi geçen Kasım b. Osman hakkında Buhari: "Mutabaat edilmeyen hadisleri vardır" derken İbn Hibban kendisini güvenilir raviler hakkındaki kitabında zikrederek "Bazen hata yaptığı olurdu" açıklamasını yapmıştır.[521]

Taberani hadisi ayni eserinde, Hz Enes b. Malik'ten farklı senedle rivayet etmiştir: ""Kıyamet günü kula ilk sorulacak şey, (namazıdır). Namazına bakılır. Eğer namazı düzgün/tam ise, kurtulur; bozuk/eksik ise zarar eder, kaybeder" buyurmuştur." Senedinde ismi geçen Huleyd b. Da'lec'I, Ahmed b. Hanbel, Nesai ve Darekutni zayıf sayarken İbn Adi bu konuda: "Hadislerinin geneline başkası tarafından mutabaat yapılmıştır" açıklamasını yapmıştır.[522]

Hadisi Mervezi "Tazimu kadri Salat"[523] kitabında Hz Ebu Hureyre'den, Diya el-Makdisi "el-Ahadis el-Muhtara"da[524] Hz Enes'ten, Tirmizi "Sünen"de (№413) Hurays b. Kabisa'den, Ebu Nuaym "Marifetü'ṣ-ṣaḥâbe"de[525], ismi zikr olunmayan bir sahabeden, İbn Asakir hadisi "Tarih"inde Hz Ebu Hureyre'den aktarmıştır, Murteza Zebidi isnadın

518 "Muşkilul Esar" 3/157, №2734, 2735, DKİ.
519 Es-Suyuti "el-Buduru Safira fi Ahvalul Ahıra" sayfa 277, №765, DKİ.
520 "Keşful Hafa" 2/67.
521 "Mecmai Zevaid" 2/301/№1608.
522 "Mecmai Zevaid" 2/302/№1609.
523 Sayfa 210, №180. Mektebetu Daru bil Medinetil Muneverre.
524 Ebû Abdillâh Ziyâüddîn Muhammed b. Abdilvâhid b. Ahmed el-Makdisî es-Sa'dî (ö. 643/1245) "el-Ehâdîsü'l-muhtâre mimmâ lem yuhrichü'l-Buhârî ve Müslim fî Ṣaḥiḥayhimâ" 7/145, №2579, thk Abdulmelik b. Abdullah b. Duheyş. Muhakik hadisin senedin şahidleriyle hasen olduğunu söylemiştir.
525 Sayfa 3179, №3732, thk Adl b. Yusuf el-Azizi, Darul Vatan lin Neşr.

hasen olduğunu söylemiştir[526], Bezzar “Müsned”inde[527], Beyhaki “Sünen el-Kübra”da[528] Tamim ed-Dari’den[529], İbn Ebi Şeybe “el-Musannef”te[530]rivayet etmiştir.

“Camius Sağır”de Hz Enes’ten rivayet edilmiştir ki: “Kıyamet günü kulun ilk hesaba çekileceği şey namazdır. O düzgün olursa bütün amelleri düzgün olur; o bozuk olursa bütün amelleri bozuk olur.”[531] Dr. Hamza Ahmed ez-Zeyn “Sihahul hadis fima ittafaku aleyhi ahlelhadis” (2/435/№7065, 7066) kitabın tahkikinde hadisin sahih olduğunu buyurmuştur.

642) Taberânî rivayet etti: Bize Ca‘fer b. Humeyd b. Abdi’lkerîm b. Ferruh b. Dîzc b. Bilâl b. Sa‘d el-Ensârî ed-Dımaşkî tahdis etti. Bana dedem Lâmî‘ İmrân b. Ebân b. Muakkal el-Medenî haber verdi ve dedi ki: Enes b. Mâlik bana abdestin nasıl alındığını gösterdi. Kulaklarının içini meshetti ve şöyle dedi: “Ey delikanlı, onlar baştandır. Resûlullah ﷺ’ı böyle abdest alırken gördüm.”

Ben (Zehebi) dedim ki: İmrân b. Ebân kim olduğu bilinmeyen biridir. Bu hadis de zaten onun zayıflığını ortaya koymaktadır.[532]

Hadisi İmam Taberani “el-Mucem el-Evsat”[533] kitabında tam şekilde rivayet etmiştir: “Bize Ca‘fer b. Humeyd b. Abdi’lkerîm b. Ferruh b. Dîzc b. Bilâl b. Sa‘d el-Ensârî ed-Dımaşkî rivayet etti. Dedi ki: Bana anne tarafından dedem Ömer b. Ebân b. Mufaddal el-Medenî rivayet etti. Dedi ki: Enes b. Mâlik bana abdestin nasıl olduğunu gösterdi. Eline bir tulum alıp sol tarafından döndürerek sağ eline döktü ve onu üç kere yıkadı. Sonra tulumu sağ eline alıp (sol elini) üç kere yıkadı. Başına üç kere mesh verdi. Sonra kulak içi için yeni bir su alıp kulak içini mesh etti. Ben "Ama sen kulaklarını meshettin!" deyince; "Evlat, kulaklar başa aittir. Yüze ait değillerdir" dedi. Sonra "Evlat, gördün mü, anladın mı? Yoksa sana tekrar edeyim mi? dedi. Ben de: "Bu bana yeter. Anladım" dedim. Sonra "Ben, Allah Resulü'nü (sallallahu aleyhi vesellem) bu şekilde abdest alırken gördüm" diye ekledi.”

Taberani söylemiştir ki, Ömer (İmran?) b. Ebân’ın Enes’ten rivayet ettiği tek hadis budur.

643) Ebû Ümâme’den – merfû olarak – rivayet edilmiştir: “Bir kimse birinin eliyle İslâm’a girerse, onun velâ hakkı o kişiye aittir.”

526 “İthâfu’s-Sâdati’l-Muttaḳīn bi-Şerḥi İḥyâʾi ʿUlûmi’d-Dîn” 10/210, DKİ.
527 17/49, №9567, Mektebetul Ulum vel Hikem.
528 2/541/№4003, DKİ.
529 “Sahih Camius Sağır ve Ziyadatuh” №2574.
530 3/412, №7846, 7847, 7848, Mektebetu Rüşd.
531 “Sahih Camius Sağır ve Ziyadatuh” №2573.
532 “Mizan” 2/132.
533 2/303/№3362.

Senedinde Cafer b. ez-Zubeyr isminde ravi vardır. İbn Maʿîn dedi: "O güvenilir değildir." Buhârî dedi: "Onu raviler arasında terk etmişlerdir." İbn ʿAdî dedi: "Onun hadislerindeki zayıflık apaçık ortadadır." Şuʿbe onu yalancı saydı. Gunder rivayet eder: Bir gün Şuʿbe'yi merkep üzerinde gördüm, şöyle diyordu: "Caʿfer b. Zübeyr'i kadıya şikâyet etmeye gidiyorum; zira o, Resûlullah ﷺ'a dört yüz hadis uydurup isnat etmiştir."[534]

644) "Keşke gücüm yetse de saçımla avret yerimi örtebilseydim. (Dizinin üstünden göbek deliğinin altına kadar olan yer avrettir; dizilerin üst kısmı da avret sayılır)."

645) "Ey Allah'ın Resûlü, her namazda kıraat var mıdır?" dedi. Buyurdu ki: "Evet, bu vaciptir."

646) "Cuma namazı elli kişi üzerine vaciptir; elliden az olana cuma yoktur."

647) "Arşı taşıyanlar Farsçanın Dârî lehçesiyle konuşurlar."

648) "Cehennem üzerine bir gün gelecek ki, içinde Âdemoğullarından hiç kimse bulunmayacak; kapıları çırpınarak ses çıkaracaktır."

644-648 hadisler - Kezzab Cafer b. ez-Zubeyr rivayetleridir.

649) Allah Resulü ﷺ, satmak üzere hazırladığımız malın zekâtını vermemizi emretti.

İbn Hacer el-Askalani "Buluğ el-Meram" (№571)[535] kitabında, isnadı "leyyin"dir[536], söylemiştir.

Senedinde Cafer b. Sad b. Semure vardır. Abdülhak el-Ezdî dedi ki: "Ca'fer güvenilebilecek kimselerden değildir." İbn Hazm onun ve babasının mechul olduğunu söylemiştir. İbnü'l-Kattân dedi ki: "Bunlardan hiçbirinin hâli bilinmemektedir."[537]

650) "Ganimet malına hıyanet edeni gizleyen kimse, hıyanet eden kimse gibidir."

Hadisi Ebu Davud "Sünen" (№2716) eserinde aktarmıştır. İmam Taberani "el-Mucem el-Kebir"[538] kitabında aynı hadisi şöyle bir eklemeyle rivayet etmiştir: "Kim de müşrikle birleşir ve onunla beraber yaşarsa, o da onun gibidir."

534 "Mizan" 2/133.
535 "Subus Selam Şerhul Buluğ el-Meram" 2/276, DKİ.
536 "Leyyin"in anlamı: kuvvetlinin zıddıdır. Çünkü "leyyin"in karşıtı "kuvvet"tir. Muhaddisler –Allah onlara rahmet etsin– bir rivayette zayıflık açık ve belirgin değilse, "leyyin" derlerdi. Yani bu, zayıflığı kesinleşmiş olan ile "hasen" arasında bir derecedir.
537 "Mizan"2/135.
538 7/303/№7024, Mektebetu İbn Teymiyye.

651) “Birtakım insanlar ya namazda dua ederken gözlerini semaya dikmekten vazgeçerler (yahut gözleri kör olur).”

Hadisi İmam Muslim “Sahih”inde rivayet etmiştir.[539]

652) “(Yağmur yağarken) elbisesini üzerinden sıyırdı, (kendisini yağmura tutarak) şöyle dedi: “O, Rabbiyle henüz yeni buluşmuştur.”

Hadisi İmam Muslim “Sahih”inde Hz Enes b. Malikten rivayet etmiştir: “Bir defa biz Resûlullah ﷺ ile beraber iken yağmura tutulduk. Resûlullah ﷺ elbisesini çıkardı hatta yağmurdan ıslandı. Biz: “Ya Resûlallahi Neden böyle yaptın”, dedik. “Bu yağmur Rab Teâlâ tarafından yeni geliyor da onun için”, cevabını verdi.[540]

653) “Ali’den ne istiyorsunuz? Ali bendendir, ben de ondanım; o, benden sonra her müminin velisidir.”

Senedinde Cafer b. Suleyman ed-Dabbi vardır. O, âlimlerden ve zâhidlerden idi; fakat Şiî meyli vardı. Alimler onun hakkında ihtilaf etmiştir. Ve o, bazı hadislerde tek kalmıştır; bunlar inkâr edilenler arasında sayılmıştır. Onlarla hüccet alınması konusunda ihtilaf edilmiştir.

Yahyâ b. Maʿîn dedi: “Yahyâ b. Saʿîd, onun hadisini yazmaz ve onu zayıf görürdü.” İbn Saʿd dedi: “Sika idi, ancak onda zayıflık vardı; ayrıca Şiî idi.”

Ahmed b. Mukaddam dedi: “Biz Yezîd b. Zurayʿ’in meclisindeydik. Şöyle dedi: ‘Kim Caʿfer b. Süleyman ve Abdu’l-Vâris’e giderse, yanıma gelmesin.’ Abdu’l-Vâris itizâla, Cafer ise rafza nispet edilirdi.”

Buhârî “ed-Ḍuʿafâ”ında dedi: “Cafer b. Süleyman el-Harşî –ed-Dabbîʿî olarak da bilinir– bazı hadislerinde muhalefet eder.”

ʿUkaylî dedi: Bize Muhammed b. Mervân el-Kureşî tahdis etti, bize Ahmed b. Sinân tahdis etti, bana Sehl b. Ebî Hudveyye haber verdi. Dedi ki: “Cafer b. Süleyman’a: ‘Bana ulaştı ki Ebû Bekir ve ʿÖmer’e sövüyorsun!’ dedim. O da: ‘Sövme değil; fakat buğz istediğin kadar.’ dedi.”

İbn Hibbân “es-Sikât”ta dedi: Bize Hasan b. Sufyân tahdis etti, bize İshâk b. Ebî Kâmil tahdis etti, bize Cerîr b. Yezîd b. Hârûn, babasının huzurunda haber verdi. Dedi ki: “Babam beni Cafer ed-Dabbîʿî’ye gönderdi. Ona: ‘Bana ulaştı ki Ebû Bekir ve ʿÖmer’e sövüyorsun!’ dedim. O da: ‘Sövme değil; fakat buğz istediğin kadar.’ dedi. **İşte böylece o, eşek gibi bir râfızî idi**.”[541]

539 “Sahih Muslim tercüme ve şerhi” 2/1071.
540 “Sahih Muslim tercüme ve şerhi” 3/1916.
541 “Mizan” 2/136-137.

654) Caʿfer b. Süleyman, Ebû Hârûn'dan, o da Ebû Saʿîd'den rivayet etti: "Resûlullah ﷺ vefat ettiğinde yerine kimseyi halef bırakmamıştı."

Rafizi Cafer ed-Dabbinin rivayetidir. Bu rivayet, râfizîliğin tarih boyunca geçirdiği değişimi ortaya koyan kuvvetli bir delildir. Zira burada görüyoruz ki bir râfizî, Allah Resûlü ﷺ'ün kendisinden sonra kimseyi halef tayin etmediğini nakletmektedir. Bu ise, Peygamber ﷺ'in Ali'yi halef kıldığına inanan râfizîlerin bâtıl öğretileriyle açıkça çelişmektedir.

655) Cafer b. Suleyman – Halil b. Murra – el-Kasim b. Suleyman – babasından, ceddinden, Ammar b. Yasir buyurmuştur ki: "Bana zulmedenlerle ve isyancılarla savaşmam emredildi."

Râfizî Câfer ed-Dabbî'nin rivayetidir. Ayrıca senedinde Halîl b. Murra ed-Dabbî el-Basrî bulunmaktadır. Buhârî, "Onun hadisi munkerdir." demiş, başka bir yerde de "Onun hadisi sahih değildir." ifadesini kullanmıştır. Zincirdeki üçüncü problem el-Kâsım b. Süleyman'dır. el-ʿUḳaylî onu "Ḍuafâʾu'l-Kebîr"[542] de zikretmiş, bu hadisi örnek olarak aktarmış ve hadisin sahih olmadığını belirtmiştir. Ukayli şöyle buyurmuştur: "Bu babda (sahih) bir şey sabit olmamıştır."

656) "Cennet, kılıçların gölgeleri altındadır."

"Hakim'in Ebu Musa' dan rivayet ettiği bir hadistir. Buhari'nin bir rivayeti ise şöyledir: "Cennet, kılıçların parıltısı altındadır." Yine Buhari'nin Ibn Ebi Evfa'dan merfu olarak aktardığı bir rivayetin lafzı şöyledir: "Bilin ki cennet, kılıçların gölgesi altındadır." Öte yandan Müslim'in rivayetine göre, Ebu Musa, düşmanın karşısında olduğu bir sırada şöyle demiştir: Rasulullah ﷺ "Şüphesiz cennetin kapıları kılıçların gölgesi altındadır" buyurdu. Bunun üzerine kılık-kıyafeti dağınık ve pejmürde bir adam ayağa kalkıp: "Ebu Musa! Sen bizzat Rasulullah ﷺ 'in böyle söylediğini işittin mi?" diye sordu. Ebu Musa da "Evet" diye karşılık ver di. Adam daha sonra arkadaşlarına dönerek "Size selam ederim" dedi ve kılıcının kınını kırıp attı sonra da kılıcıyla düşmanın üzerine yürüdü ve öldürülünceye kadar onunla vuruştu."[543]

657) Katan b. Nesîr, bize Ca'fer b. Süleyman'ın rivayet ettiğini, onun da Abdullah b. el-Müsennâ'dan, onun da Abdullah b. Enes b. Mâlik'ten: "Enes şöyle dedi: "Resûlullah ﷺ' a kızarmış bir keklik hediye edildi. (Bunun üzerine şöyle buyurdu: «Allah'ım! Katında

542 3/480/№1537, DKİ.
543 "Keşful Hafa" 2/239.

en sevgili olan kulunu bana gönder ki bu kuşu benimle beraber yesin». Derken Ali (Allah ondan razı olsun) geldi ve ondan yedi.)"[544]

Her şeyden önce, Allah'ın en sevgili kulu bizzat Peygamber Muhammed ﷺ'dir ve bu hadis açıkça Ali'nin, Peygamber'den ﷺ daha sevgili olduğunu göstermektedir. Böylece, bu hadisin senedi tamamen kusursuz olsa bile, metnindeki münkerlik sebebiyle reddedilirdi. Bu rivayet, ayrıca Ali'nin (r.a.) rivayet ettiği mütevatir sahih hadise de aykırıdır. O hadiste, bu ümmetin Peygamber Muhammed ﷺ' den sonra en hayırlı kimselerinin önce Ebû Bekir, sonra da Ömer olduğu bildirilmiştir. Hz Alinin bu sözlerini, imam Abdullah b. Ahmed "Sünen"[545] eserinde, Ebu Nuaym "Fedailu Hulefa el-Arba ve ğeyrihum"[546], ibn Asakir "Tarih"inde (39/158)[547], imam Ahmed "Müsned"inde[548], ibn Ebi Asim "Kitab es-Sünne"de[549] ve başkaları rivayet etmiştir. İmam Zehebi demiştir ki "Bu, Ali'den (r.a.) mütevatir olarak rivayet edilmiştir. Allah râfizîleri lânet etsin, ne kadar cahildirler."[550]

İbn Ebi Asim "Sünen"[551] eserinde rivayet etmiştir ki, Hz Ali şöyle buyurmuştur: "Resûlullah ﷺ vefat etmeden önce, onun ardından en faziletlimizin Ebû Bekir olduğunu öğrendik. Resûlullah ﷺ vefat etmeden önce, Ebû Bekir'den sonra en faziletlimizin Ömer olduğunu da öğrendik. Resûlullah ﷺ vefat etmeden önce, Ömer'den sonra en faziletlimizin de başka bir kimse olduğunu öğrendik, fakat onun adını söylemedi." Ebû Bekir (ibn Ebi Asim) dedi ki: Yani (o kişi) Osman'dır.

Şimdi ise "kuş eti" hadisine yakından inceleyelim. Hadis uydurmadır. Râfizî Câfer ed-Dabbî'nin rivayetidir. Câfer'e ek olarak, rivayet zincirinde Abdullah bin Müsennâ da bulunmaktadır. Nesâî dedi ki: "O, güçlü değildir." İbn Hibbân ise onu *es-Sikât* adlı kitabında zikretti ve şöyle dedi: "Bazen hata eder." Başka bir sorun Katan b. Nesirdir. Ebû Ahmed İbn Adî dedi ki: "O, hadisi çalar ve (mürsel olanı) muttasıl kılar." Muhtemeldir ki o, rivayeti Ca'fer'den işitmemiş, sonra da isnadı kendisi uydurmuştur.

Şeyhül İslam ibn Teymiyye buyurmuştur: "Kuş hadisi, naklin hakikatlerini bilen ilim ehlinin yanında uydurulmuş ve mevzû kabul edilen rivayetlerdendir."[552] Muhtasar'da şöyle denmiştir: Kuş hadisinin çok sayıda rivayet yolu vardır, fakat hepsinin senedi zayıftır. İbnü'l-Cevzî de onu Mevzûât adlı eserinde zikretmiştir. Hâkim ise hadisi el-Müstedrek'te rivayet etmiş ve sahih saymıştır. Ancak bu görüşe birçok âlim itiraz etmiştir. Zeylaî, Tahrîcu'l-Hidâye (c.1, s.189)'da şöyle dedi: "Nice hadis vardır ki râvileri çoktur, rivayet yolları çeşitlidir, fakat o yine de zayıf bir hadistir. Nitekim Kuş hadisi de böyledir." Zehebî, Tezkiratü'l-Huffâz'da Hâkim'in tercümesinde şöyle dedi:

---

544 "Mizan" 2/139.
545 №1390 (senedi hasendir), 1391(senedi hasendir), 1392 (senedi sahihtir), sayfa 587, thk Muhammed Said el-Kahtani. Darul Alamul Kutub.
546 №220, 222, 223, sayfa 92, DKİ.
547 Darul Fikr.
548 2/200/№833 (senedi hasendir), 834 (isnadı kuvvetlidir), 835 (isnadı Muslimin şartlarına göre sahihdir, ricalı sikattır), 836 (hadis sahihtir), 837 (isnadı kuvvetlidir). Thk Şeyh Şuayb el-Arnaût, Mueseset Risale.
549 Ebu Bekir Ahmed b. Amr b. Ebi Asim ed-Dahhak "Sünen" sayfa 205, №1201, 1202, 1203. DKİ.
550 Suyuti "Tarih el-Hulefa".
551 "Sünen" sayfa 205, №1200.
552 "Minhacu Sünnen Nebeviyye" 7/371, thk Muhammed Reşit Selim.

“Hatîb Ebû Bekir dedi ki: Ebû Abdullah el-Hâkim sika idi, fakat Şiîliğe meylederdi. Bana, sâlih ve âlim olan İbrâhim b. Muhammed el-Ermevî rivayet etti ve şöyle dedi: Hâkim birtakım hadisler topladı ve onların Buhârî ile Müslim’in şartına göre sahih olduklarını iddia etti. Bunların arasında Kuş hadisi ve “Kimin mevlası ben isem, Ali de onun mevlasıdır” hadisi de vardı. Ancak hadis ehli bunları ona reddetti ve onun sözünü dikkate almadılar.” Hâfız Hasan b. Ahmed es-Semerkandî dedi ki: Ebû Abdurrahman eş-Şâziyânî’yi (Hâkim’in talebesini) işittim, şöyle diyordu: Biz Seyyid Ebü’l-Hasan’ın meclisinde idik. Hâkim’e Kuş hadisi hakkında soru soruldu. O şöyle dedi: “Bu hadis sahih değildir. Eğer sahih olsaydı, Nebî ﷺ’ den sonra hiç kimse Ali’den (r.a.) daha faziletli olmazdı.” Zehebî dedi ki: Daha sonra Hâkim’in görüşü değişti ve Kuş hadisini el-Müstedrek’inde rivayet etti. Şüphesiz ki el-Müstedrek’te sahih şartına uygun olmayan birçok hadis vardır. Hatta içinde mevzû hadisler de bulunmaktadır ve onların rivayet edilmesi eserin değerini zedelemiştir.” [553] “İbn Tâhir, meşhur **Kuş hadisi** hakkında —ki yaklaşık yirmi ayrı yoldan rivayet edilmiştir— Hâkim’in onu *el-Müstedrek*’te çıkarmasını eleştirerek şöyle demiştir: “Bu hadis uydurmadır; bütün senedleri batıl ve illetlidir. Ancak Kûfe’nin zayıf râvileri ile meçhullerden, Enes ve başkaları üzerinden rivayet edilmiştir .”[554]

Hafız Ebû Ya‘lā el-Halîlî – el-Halîl b. Abdullah (v. 446 h.) – “el-İrşâd fî ma‘rifeti ‘ulemâi’l-hadîs” (c. 1, s. 204–205)’te şöyle demektedir: “Uydurma hadislere gelince, örnek olarak: Sahr b. Muhammed el-Hâcibî’nin, Leys - ez-Zührî - Enes - Peygamber ﷺ tarikiyle rivayet ettiği, Ali b. Ebî Tâlib (r.a.) hakkındaki ‘tâir (kuş) hadisi’.

Ve yine (c. 1, s. 420)’de şöyle der: ‘Tâir hadisini, Mervli olup Malik’e isnad ederek uyduran yalancı biri vardır; adı Sahr el-Hâcibî’dir. Bu onunla meşhurdur. … Tâir hadisini rivayet edenler arasında güvenilir kimse yoktur; onu zayıflar rivayet etmiştir. Meselâ: İsmail b. Süleyman el-Ezrak ve onun gibiler. Hadisi bütün hadis imamları reddetmiştir.”[555]

Hâkim’in bu rivayeti sahih saymasına itibar edilmemelidir. “Hâkim hadisleri sahih saymada gevşeklikle nitelendirilenlerdendir. Bu yüzden, onun bir hadisi sahih görmesine dayanarak meçhul râviyi güvenilir saymak doğru değildir. Hatta İbn Hibbân, kendisi de gevşeklikle tanınmış olmakla birlikte, hadis hususunda Hâkim’den daha güçlüdür; nitekim Irakî’nin Hazmî’den naklettiğine göre durum böyledir.

Hâfız Zehebî de onu *el-Mûkıza*’da (s.83) “sahih kabul etmede gevşek” diye vasıflandırmıştır. Yine *Telhîsu’l-Müstedrek*’te (3/130) şöyle demiştir: “Ben uzun süre boyunca Kuş hadisini Hâkim’in *el-Müstedrek*’ine koymaya cesaret etmediğini zannederdim. Fakat bu kitabı derlerken içindeki mevzû hadislerin dehşetini gördüm; onların yanında Kuş hadisi adeta gökyüzü gibidir.”

553 Ebu Ala Muhammed Abdurrahman b. Abdurrahim el-Mubarekfuri “Tuhfetul Ehvazi Şerhul Camiut Tirmizi” 10/224, Darul Fikr. Kısaltmalarla alıntılanmıştır.
554 İbn Mullakin “el-Bedru Munir fi tahric el-ehadis eş-şerhil kebir” 1/314, yazarın mukaddimesi.
555 Dok. Halid b. el-Ahtab “Zevaid Tarih el-Bağdad ala Kutubus Sitte” 2/479, Darul Kalem.

Hâfız İbn Hacer de şöyle demiştir: “Hâkim, sahih kabul etmede gevşekliğiyle meşhurdur.”[556]

658) Enes’ten (r.a.) rivayet edildi: Resûlullah ﷺ hiçbir şeyi yarına saklamazdı.

Hadisi İmam Tirmizi “Sünen” (№2362) eserinde aktarmış,ve akabinde buyurmuştur: “Bu hadis garibtir. Bu hadis Cafer b. Süleyman’dan ve Sabitten mürsel olarak rivâyet edilmiştir.” Munavi senedin ceyid olduğunu söylemiştir.[557] İbn Dakik el-Îd dedi ki: “‘Resûlullah ﷺ hiçbir şeyi yarına saklamazdı’ hadisi, onun kendi şahsı için biriktirmediği şeklinde anlaşılır. ‘Ailesi için bir yıllık yiyecek ayırırdı’ hadisi ise, başkaları için yapılan biriktirme üzerinedir. Bu hususta onun da bir payı bulunsa bile, aslında maksat ailesidir, kendisi değil. Öyle ki, eğer ailesi bulunmasaydı hiçbir şey biriktirmezdi.”

659) Câfer - Sâbit - Enes tarikiyle merfû olarak rivayet edilmiştir: “Şüphesiz Allah Teâlâ kıyamet günü okuma yazma bilmeyenleri öyle şeylerden affeder ki, âlimleri onlardan affetmez.”

Abdullah dedi ki: Babam (Ahmed b. Hanbel) dedi: “Bu, münker bir hadistir.” Onu bana sadece bir defa rivayet etti.”[558] Bu hadis Câfer’den rivayet ettiğini kimsenin hatasıdır.[559] Hadisi Ebu Nuaym “Hilliye”de[560], Abdullah b. Ahmed – Ahmed b. Hanbel – Seyar b. Hatim – Cafer senediyle rivayet etmiştir. Ebû Ubeyd el-Âcurî dedi ki: “Ebû Dâvûd’a onun (Seyar b. Hatim) hakkında sordum. O da dedi ki: ‘Ben el-Kavârîrî’ye onun hakkında sordum.’ El-Kavârîrî dedi ki: ‘Onun aklı yoktu; benimle dükkânda bulunurdu.’ Ben el-Kavârîrî’ye: ‘Yalancılıkla itham edilir miydi?’ diye sordum. O dedi ki: ‘Hayır.”

660) İbn Abbâs’tan rivayet edildiğine göre, Peygamber ﷺ Haceru’l-Esved’i öpmüş, sonra da ona secde etmiştir. [561]

Ebu Yala rivayet etmiştir ki: Cafer b. Muhammed el-Mahzumi der ki: Muhammed b. Abbad b. Cafer'in Haceru'l-esved'i öpüp üzerine secde ettiğini gördüm. Aynca şöyle de ekledi: Ömer b. el-Hattab'ı Haceru'l-esved'i öpüp sonra üzerine secde ettiğini gördüm. Daha sonra şöyle dedi: "Resulullah ﷺ 'in de böyle yapdığını gördüm." Ebu Ya'la iki isnadla rivayet etmiştir. Birisinde Cafer b. Muhammed el Mahzumi vardır ki bu kişi

556 Amr Abdulmunim Selim “Teysir ulumul Hadis lil Mubtadiin” sayfa 146, Darul Diya.
557 el-Mubarekfuri “Tuhfetul Ehvazi Şerhul Camiut Tirmizi” 7/26.
558 İmam Beyhaki “el-Medhal ile Sünnenil Kubra” 2/106, thk Muhammed Diyau Rahman el-Azami, Edvau Selef.
559 “Mizan” 2/139.
560 2/231, DKİ.
561 “Mizan” 2/140.

şaibeli olmakla birlikte güvenilirdir. Bunun dışındakiler Sahih ricalidir. Bezzar ceyyid bir kanalla rivayet etmiştir.[562]

Buhari, Muslim ve İmam Darimi "Sünen" [563] eserinde rivayet etmiştir ki: "Ömer bir gün Hacerul-Esved'e gelip onu öptü ve akabinde şöyle dedi: "Ben biliyorum ki sen sadece bir taşsın, ne zarar verebilirsin ne de fayda. Şayet Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemin seni öptüğünü görmeseydim ben de öpmezdim."[564]

661) Ebû Zerr'den rivayet edildi: Dedi ki: "Ey Allah'ın Resûlü ﷺ, senin peygamber olduğunu nasıl bildin?"

Hadisi İmam Darimi "Sünen"in[565] mukaddimesinde rivayet etmiştir: "Bize Abdullah b. İmrân haber verip (dedi ki) bize Ebû Dâvûd rivâyet edip (dedi ki) bize Ca'fer b. Osman el-Kureşî, Osman b. Urve İbni-z-Zübeyr'den, (o) babasından, (o da) Ebû Zerr el-Ğıfârî'den (naklen) rivâyet etti (ki Ebû Zerr) şöyle dedi: "Ya Resûlallah, dedim, peygamber yapıldığında, peygamber olduğunu nasıl bildin?" Şöyle buyurdu: "Ebû Zerr! Ben Mekke vadisinin bir yerinde iken bana iki melek geldi ve, onlardan biri yere indi. Diğeri gökle yer arasında idi. Onlardan biri arkadaşına dedi ki; "Bu, o mu?", (arkadaşı) "Evet" dedi. "Peki! Onu bir adamla tart." dedi. Onunla tartıldım ve ben ona ağır bastım. Sonra; "Peki, (şimdi) onu on (adamla tart!" dedi. Onlarla tartıldım, onlara da üstün geldim. Sonra (melek); "Onu yüz (adamla) tart!" dedi. Onlarla da tartıldım ve, (yine) ben onlara üstün geldim. Bu sefer; "Onu bin (kişi) ile tart!" dedi. Onlarlada tartıldım ve onlara (yine) üstün geldim. (Öyle ki) sanki ben, terazinin, (içinde adamların bulunduğu kefesinin) hafifliğinden dolayı onlara, üzerime saçılırlarken bakar gibiyim! (Hz. Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- devamla) buyurdu ki; bunun üzerine onlardan biri arkadaşına şöyle dedi: "Şayet onu ümmetiyle de tartsan (yine) onlara üstün gelir!"

Bu isnad ceyiddir; râvîlerinin hepsi güvenilir ve tanınmış kimselerdir.[566] Câfer b. Osman hakkında –ki o, İbn Osman'dır– bazı sözler vardır; fakat bu (tenkit) inşâallah zarar vermez. Onu Ebû Hâtim ve İmam Ahmed güvenilir saymıştır.

662) İbn Ömer'den merfû olarak rivayet edilmiştir: "Din için tek şifa, kadere rıza göstermek ve hamd ile yaşamaktır."

Haber batıldır, senedinde Cafer b. Abdullah el-Bağdadi vardır. Onun bir digger adı da, Cafer b. Amirdir. İbn Cevzi onu (yalanda) ittiham etmiştir.[567]

562 "Mecmai Zevaid" 6/50/№5480.
563 4/181, №1871.
564 Muhammed Fuad Abdulbaki "el-Lülüü vel Mercan fi ma ittafaka bihi şeyhan" sayfa 447, №799.
565 1/95/№14.
566 "Silsile es-Sahiha" №2529.
567 "Mizan" 2/141.

663) İbn Ömer'den merfû olarak rivayet edilmiştir: "İki kişi hayır yahut şer üzere arkadaşlık etseler, mutlaka onun üzere haşrolunurlar." Sonra şu âyeti okudu: *"Canlar bedenlerle birleştirildiği zaman"* (Tekvîr, 7).

Bâtıldır. Senedinde Kadı Cafer b. Abdulvahid el-Haşimi vardır. Dârakutnî dedi ki: "Hadis uydururdu." Ebû Zur'a dedi ki: "Aslı olmayan hadisler rivayet etmiştir." İbn 'Adî dedi ki: "Hadis çalardı ve güvenilir râvîlerden münker rivayetler getirirdi." İbn 'Adî ona bazı hadisler isnad etti ve dedi ki: "Bunların hepsi bâtıldır; bir kısmı da bazı kimselerden çalıntıdır. Onun üzerine yemin vardı ki hadis rivayet etmeyecek ve 'haddesenâ' demeyecekti. Bu yüzden 'Falan bize söyledi' derdi." [568]

664) Peygamber ﷺ doğduğunda göbek bağı kesilmiş ve sünnetli idi.

Kezzab Cafer b. Abdulvahid el-Haşimi rivayetidir. Hâkim dedi ki: "Rasûlullah ﷺ'ın göbek bağı kesilmiş ve sünnetli olarak dünyaya geldiğine dair rivayetler tevâtür derecesine ulaşmıştır." Ben (Zehebi) ise dedim ki: "Bunun sahih olduğuna dair bir delil bilmiyorum; öyleyse nasıl olur da tevâtür derecesine ulaşmış denilebilir?"[569]

665) Ebû Hüreyre'den, Peygamber ﷺ'den rivayet edilmiştir: "Benim ashabım yıldızlar gibidir; onlardan hangisine uyarsanız hidayeti bulursunuz."

Kezzab Cafer b. Abdulvahid el-Haşimi rivayetidir. İbn Mullakin buyurmuştur: "Bu hadis garibtir; muteber hadis kitaplarının hiçbirinde rivayet edilmemiştir."[570] İbn Hazm dedi: "Uydurmadır, batıldır." İbn Hacer hadisin zayıf olduğunu söylemiştir.[571] Onu zayıf sayanlar arasında İmam Ahmed b. Hanbel de vardır. Dedi ki: "Bu hadis sahih değildir." İmam Bezzar söylemiştir ki: "Bu kelam Nebi - sallalahu aleyhi ve sellem'den, sahih değildir." [572]

666) İbn Ömer'den merfû olarak rivayet edilmiştir: "İki büyük dağ arasına bir şehir kurulacaktır; o şehir halkıyla birlikte, içinde kaynayan tencerenin dibine doğru inmesinden daha hızlı bir şekilde (yok olup) devrilecektir."

Bu bâtıldır. Ebû Bekr el-Hatîb dedi: "Bunun sorumluluğu Câfer'e aittir. O ise meçhuldür." Bu ravi Cafer b. Muhammed el-Horasanidir.[573]

---

568 "Mizan" 2/141.
569 Ibn Mullakin "Muḫtaṣar İstidrâk ez-Zehebî ʿalâ Mustedrek el-Ḥâkim" 2/1055/№446.
570 İbn Mullakin "el-Bedru Munir fi tahric el-ehadis eş-şerhil kebir" 9/574.
571 Mulla Ali el-Kari Hanefi "Mirkat el-Mefatih" 11/163, DKİ.
572 İbn Hacer el-Askalani "Talkhis el-Habir fi Tahric Ahadis Rafi el-Kebir" 4/440, DKİ; İbn Kayyum "el-İlamu Muvakiin" 3/543, Darul ibn Cevzi.
573 "Mizan" 2/145.

667) Muteyn dedi: “Bize Câfer rivayet etti, bize Ebû Mu‘âviye → A‘meş → Mücâhid → İbn Abbâs tarikiyle rivayet etti: Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: ‘Ben ilim şehriyim, Ali de onun kapısıdır.”

Zehebi buyurmuştur ki: “Bu uydurmadır.” Câfer b. Muhammed el-Fakîh hakkında cehâlet vardır.[574]

668) ““Mu‘âviye, üzerinde (iman) nurundan bir ridâ olduğu hâlde diriltilecektir.”

İbn Hibban hadisin batıl olduğunu söylemiştir. Senedinde Câfer b. Muhammed el-Antâkî vardır, sika değildir.[575]

669) Vâsile b. el-Eska‘dan merfû olarak rivayet edilmiştir: “Vali üzerine beş haslet vardır: Malı hak ettiği yerden toplaması, hak ettiği yere koyması, işlerinde bildiği en hayırlı kimselerden yardım alması, onları sıkıntıya sokup helâk etmemesi ve bir günün işini ertesi güne bırakmamasıdır.”

Hadisin münkerdir. Câfer b. Merzûk el-Medâinî rivayetidir. Ukayli söylemiştir: “Hadisleri münkerdir; onlardan hiçbirinde kendisine mutâbaat edilmez.”[576]

670) Cafer b. Ebi Muğira – Said b. Cübeyr - İbn Abbâs, şu âyet hakkında: *“O’nun kürsüsü, gökleri ve yeri kaplamıştır”* (Bakara, 255) dedi ki: “Ondan maksat, O’nun ilmidir.”

Hadisin senedinde Cafer b. Ebi Muğira el-Qummi vardır. İbn Mende dedi: “Bu rivayette kendisine mutâbaat edilmemiştir.” İbn Ebî Hâtim onu zikretmiş, fakat hakkında güvenilirlik nakletmemiş, sadece susmuştur. İbn Mende dedi: “O, Sa‘îd b. Cübeyr konusunda kuvvetli değildir.” Ben (Zehebi) derim ki: Ammâr ed-Duhnî - Sa‘îd b. Cübeyr - İbn Abbâs tarikiyle rivayet etmiştir: “Allah’ın kürsîsi, O’nun ayağının bastığı yerdir. Arşı'n büyüklüyü ise takdir edilemez.” Ebû Bekr el-Huzelî ve başkaları, Sa‘îd b. Cübeyr’den kendi sözü olarak rivayet ettiler: “O, ‘Kürsî, iki ayağın konduğu yerdir’ demiştir.”[577] İbn Abbastan rivayeti, Dârakutnî, es-Sifât'ta ve Hatîb, Târih'te aktarmıştırlar.[578]

Firyābi, Abd b. Humeyd, Ibnu'l-Münzir, Ibn Ebî Hātim, Dârakutnī, Taberānī, Ebu'ş-Şeyh, Hâkim, Hatib ve Beyhakî, İbn Abbâs'tan bildiriyor: “Kürsî, Yüce Allah'ın iki ayağını koyduğu yerdir. Arş'ın büyüklüğünü ise hiç kimse takdir edemez."

574 “Mizan” 2/145.
575 “Mizan” 2/146.
576 “Mizan” 2/147.
577 “Mizan” 2/148.
578 “Ed-Dürrü’l-Mensûr” 3/169.

İbn Cerir, İbnu'l-Münzir, Ebu'ş-Şeyh ve el-Esmâ ve's-Sıfat'ta Beyhakî, Ebû Mûsa el-Eş'arî'den bildiriyor: "Kürsî, Yüce Allah'ın iki ayağını koyduğu yerdir. O, binek üstündeki semerin gıcırtısı gibi gıcırdar."

Suyûtî der ki: Bu ifade istiare babındandır. Yoksa yüce Allah bu tür benzetmelerden münezzehtir. İbn Cerir (kursiyu) âyeti hakkında Dahhak'ın: "Kralların tahtlarına otururken ayaklarını üzerine koydukları şeydir" dediğini zikreder ki bu da ifadeyi tam olarak açıklamaktadır. [579]

İmam Suyûtî, devrinin en önde gelen âlimlerinden ve Eş'arî mektebine mensuptu. Ancak görüyoruz ki, böylesi rivayetleri en ufak bir tahrife gitmeden, olduğu gibi aktarmıştır.

671) Cafer b. Mihran – Abdulvaris b. Said – Auf – Hasen el-Nasri - Enes'ten rivayet edilmiştir ki: O dedi: "Resûlullah ﷺ ile birlikte namaz kıldım; o, vefatına kadar sabah namazında kunut duasını okumaya devam etti. (Ebû Bekir'in arkasında da aynı şekilde (kunutla), Ömer'in arkasında da aynı şekilde (kunutla) kıldım.)"

Senedinde Cafer b. Mihran es-Sebbak vardır. Bu rivayet onun hatasıdır.[580]

Benzer rivayeti farkı senedle imam Darakutni kendi "Sünen" eserinde rivayet etmiştir: "Amr - Hasan - Enes b. Mâlik tarikiyle rivayet edilmiştir. Enes dedi: "Resûlullah ﷺ ile sabah namazını kıldım; vefat edinceye kadar rükûdan sonra sabah namazında sürekli kunut yaptı. Yine Ömer b. el-Hattâb ile de sabah namazı kıldım; ondan ayrılıncaya kadar rükûdan sonra sabah namazında sürekli kunut yaptı."

Hafız Ebu Muhammed el-Ğassani demiştir: "Amr b. Ubeyd güvenilir değildir."[581]

Sabah namazında kunut okumaya gelince.

el-Esved'den rivayete göre, Ömer radıyallahu anh sabah namazında kunut yapmazdı.[582]

el-Esved ve Amr b. Meymun şöyle demişlerdir: Ömer radıyallahu anh'ın arkasında sabah namazını kıldık, ancak kunut yapmadı. [583]

Ata b. es-Sâib'den, o Ebu Abdurrahman'dan, o Ali radıyallahu anh'dan, onun sabah namazında rükû'a varmadan önce kunut yaptığını rivayet etmiştir. [584]

Bize Hüseyn b. Nasr da tahdis edip dedi ki: Bize Ebu Nuaym tahdis edip dedi ki: Bize Süfyan tahdis etti. Her ikisi de Ebu Husayn'dan, o Abdullah b. Ma'kil'den rivayet

579 "Ed-Dürrü'l-Mensûr" 3/170.
580 "Mizan" 2/148.
581 Ebu Muhammed Abdullah b. Yahya el-Ğassani el-Cezeri "Tahricu Ehadis ed-Daif min Sünen Darakutni" №380, sayfa 191, thk Kamil Yusuf el-Hut, DKİ.
582 "Şerhul Meanil Esar" 2/101/№1447.
583 "Şerhul Meanil Esar" 2/101/№1448.
584 "Şerhul Meanil Esar" 2/104/№1455.

ettiğine göre, o -Süfyan'ın rivayet ettiği hadiste:- Ali radıyallahu anh ile Ebu Musa sabah namazında kunut yaparlardı, demiştir; Şu'be'nin rivayetine göre de: Ali radıyallahu anh ile Ebu Musa bize kıldırdıkları namazlarda kunut okudular. [585]

Ebu Cafer et-Tahavi dedi ki: Ali radıyallahu anh'ın sabah namazında her zaman kunut yapılacağı görüşünde olması da mümkündür. Bunu, Ömer radıyallahu anh'ın kunut yapma sebebine benzer özel bir husus dolayısı ile de yapmış olması mümkündür.

İbrahim (en-Nehai) dedi ki: Ali radıyallahu anh'ın bu namazın burasında kunut yapmasının sebebi savaşta oluşudur. O sabah ve akşam namazlarında kunutta düşmanlarına beddua ederdi. [586]

Said b. Cübeyr dedi ki: Ben İbn Ömer ve İbn Abbas radıyallahu anhum'un arkasında namaz kıldım. Her ikisi de sabah namazında kunut yapmazdı.[587]

Mansur dedi ki: Bize Mücahid yahut Said b. Cubeyr'in tahdis ettiğine göre, İbn Abbas radıyallahu anh sabah namazında kunut yapmazdı. [588]

İmran b. el-Haris es-Sülemî dedi ki: İbn Abbas radıyallahu anh'ın evinde arkasında sabah namazı kıldım. Rükû'dan önce de, sonra da kunut yapmadı. [589]

Hulasatul kelam – İmam Ebu Cafer et-Tahavi şöyle buyurmuştur: "Onlardan sabah namazında yaptıklarını naklettiğimiz kunut, aslında belirttiğimiz geçici hal dolayısıyla yapılıyordu. Bundan dolayı sabah namazında da, başka namazlarda da kunut yapmışlardır. Bu geçici hal ortadan kalktığı zaman da kunut yapmayı terk etmişlerdir."[590]

672) İbn Ömer'den merfû olarak rivayet edilmiştir: "Kim "Hayye ale'l-felâh' çağrısını işitir de icabet etmezse, ne bizim safımızda olur ne de kendi başına sayılır."

Hadisi Ebû Nuaym Hilye'de[591] aktarmış ve şöyle demiştir: "Bu, İbn Ömer'den garip bir hadistir; Ebû'l-Vefâ dışında hiç kimseden rivayet edilmemiştir."

Bu Ebû'l-Vefâ Cafer b. Meysere'dir. Bu Cafer b. Ebi Cafer el-Eşçai'dir. Buhârî dedi: "Zayıftır, hadisi münkerdir." Ebû Hâtim dedi: "Hadisi son derece münkerdir."[592]

673) Gassân b. Rebî' - Câfer b. Meysere - babası - İbn Ömer tarikiyle rivayet edilmiştir: "Resûlullah ﷺ bize namaz kıldırdı; (namazda) *'Kul yâ eyyühe'l-kâfirûn'* ve *'Kul*

585 "Şerhul Meanil Esar" 2/104/№1457.
586 "Şerhul Meanil Esar" 2/105/№1459.
587 "Şerhul Meanil Esar" 2/107/№1464.
588 "Şerhul Meanil Esar" 2/107/№1465.
589 "Şerhul Meanil Esar" 2/107/№1466.
590 "Şerhul Meanil Esar" 2/108.
591 9/250, DKİ.
592 "Mizan" 2/149.

huvallâhu ehad' sûrelerini okudu ve şöyle buyurdu: 'Size (Kur'an'ın) üçte biriyle ve dörtte biriyle namaz kıldırdım.'"

Cafer b. Meysere cidden zayıftır.

Beyhaki "Şuabul İman"[593] kitabında, ve Tirmizi "Sünen"de (№2894), ibn Abbas'tan rivayet etmiştir: "Resûlullah ﷺ: "Zilzâl Sûresi Kuran'ın yarısına, Kâfirûn Sûresi Kuranın dörtte birine, ihlâs Sûresi de Kuranın üçte birine denktir" buyurmuştur. Beyhaki söylemiştir ki: "Yemân b. el-Muğire bu şekilde rivayet etmiştir." Senedi zayftır, zira Ebu Huzeyfe Yeman b. el-Muğire zayıftır.

Yine Beyhaki "Şuabul İman"da[594], Tirmizi "Sünen" (№2895) eserinde ve İmam Ahmed "Müsned"inde, Enes b. Malik'ten rivayet etmiştir ki: "Rasûlullah ﷺ, ashabından bir adama: "Ey falan kimse evlendin mi? diye sordu. Adam: Hayır Ey Allah'ın elçisi evlenmedim evlenme imkanına da sahip değilim dedi. Bunun üzerine Rasûlullah ﷺ senin ezberinde İhlas sûresi yok mu? Buyurdu. Adam: Evet var dedi. Rasûlullah ﷺ, o Kur'ân'ın üçte biridir buyurdu. Sonra Rasûlullah ﷺ ezberinde Nasr sûresi yok mu? Buyurdu. Adam: Var dedi. Rasûlullah ﷺ: O da Kur'ân'ın dörtte biridir buyurdu. Sonra Rasûlullah ﷺ, ezberinde Kâfirûn sûresi var mı? buyurdu. Adam da: Evet deyince Rasûlullah ﷺ, Kur'ân'ın dörtte biridir, buyurdu. Sonra Rasûlullah ﷺ, ezberinde Zilzâl sûresi yok mu buyurdu. Adam: Evet vardır deyince Rasûlullah ﷺ, o da Kur'ân'ın dörtte biridir, buyurdu ve (Sen zengin sayılırsın bunları öğretmeyi mehir olarak kullanıp) evlen evlen buyurdu." Tirmizi söylemiştir ki: "Bu hadis hasendir." Ben diyorum ki, Enes'ten hadisi rivayet eden Seleme b. Vardan zayıftır. Ebû Hâtim dedi: "Kuvvetli değildir; yanında Enes'ten bulunan rivayetlerin çoğu münkerdir." Ebû Dâvûd dedi: "Zayıftır." İbn Ma'în dedi: "Hiçbir şey değildir." Ahmed dedi: "Hadisi münkerdir." Hâkim dedi: "Onun Enes'ten rivayetlerinin çoğu münkerdir." Zehebî dedi: "Hâkim doğru söylemiştir."

İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resülullah ﷺ: "Kul huvellahu ehad" (İhlas Suresi) Kur'an'ın üçte birine denktir. "Kul ya eyyühe'l-kdfirün" da Kur'an'ın dörtte birine denktir." Resulullah ﷺ bu süreleri sabah namazının iki rekat sünnetinde okur ve "Bu iki rekatta bütün zamanlann sevabı vardır" buyururdu. Hadisi Taberani, el-Mu'cemu'l-kebir'de, ayrıca Ebu Ya'la benzerini rivayet etmiştir. Ebu Ya'la hadisi Ebu Muhammed kanalıyla, Taberani ise Mücahid kanalıyla İbn Ömer'den nakletmiştir. Ebu Ya'la'nın ravileri güvenilir kimselerdir.[595]

İmam Ahmed ve Tirmizi "Sünen"(№2893) eserinde rivayet etmiştir: "Enes b. Mâlik (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah ﷺ şöyle buyurdu: Her kim Zilzâl sûresini okursa onun için bu sûre Kur'ân'ın yarısına denk tutulur ve her kim de Kâfirûn sûresini okursa bu sûre de onun için Kur'ân'ın dörtte birine denk tutulur. Kimde İhlas sûresini okursa bu sûre de Kur'ân'ın üçte birine denk tutulur." Tirmizi hadisin akabinde

593 3/315/№2284.
594 3/315/№2285.
595 Heysemi "Mecmai Zevaid" 4/44/№3305.

buyurmuştur: “Bu hadis garibtir. Bu hadis sadece Şeyh Hasan b. Selm’in rivâyetiyle bilmekteyiz. Bu konuda İbn Abbâs’tan da hadis rivâyet edilmiştir.”

Nesai, Darimi ve Tirmizi “Sünen” (№2896) eserinde rivayet etmiştir ki: “Ebû Eyyûb (r.a.)’den rivâyete göre, Rasûlullah ﷺ şöyle buyurdu: “Bir gecede Kur’ân’ın üçte birini okumaktan hanginiz acizdir? Kim Kulhüvallahû ehad sûresini okursa Kur’ân’ın üçte birini okumuş sayılır.” İmam Tirmizi söylemiştir: “Bu hadis hasen sahihtir. Bu hadisi Zaide’den daha iyi rivâyet eden bir kimseyi tanımıyoruz. Fudayl b. Iyaz ve İsrail rivâyetlerinde ona uymuşlardır. Şu’be ve pek çok güvenilir kişiler bu hadisi Mansur’dan rivâyet etmekte ve karışıklığa düşmektedirler. Bu konuda Ebû’d Derdâ, Ebû Saîd, Katâde b. Numân, Ebû Hüreyre, Enes, İbn Ömer ve Ebû Mes’ûd’tan da hadis rivâyet edilmiştir.”

674) “Ebu Hureyre’den rivayet edildiğine göre Nebî ﷺ Kâbe’ye girdi ve şöyle buyurdu: “Ne hoş kokun var! Ey taş, ne yücedir hakkın! (bunu) üç defa söyledi. Allah’a yemin ederim ki, müminin hakkı sizin ikinizden de daha büyüktür; bunu da üç defa söyledi.”

Cafer b. Meysere rivayetidir.

Benzer rivayet ibn Mace “Sünen” (№3932) eserinde aktarmıştır: “Abdullah bin Amr (bin el-Âs)’den; Şöyle demiştir: “Ben, Resûlullah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) ’in Ka’be’yi tavâf ettiğini ye (tavâf esnâsmda) şöyle söylediğini gördüm. “(Ey Ka’be!) Sen ne güzelsin ve senin kokun ne güzeldir. Senin azametine ve senin kutsallığının azametine hayranım. Muhammed’in canı elinde olan (Allah)a yemin ederim ki, mü'minin hür meti Allah katinda senin hürmetinden şüphesiz daha azametlidir. Mü’minin malının, kanının ve onun hakkmda ancak iyi zan beslemek kutsallığı (seninkinden üstündür).” Zevâid’de şöyle denilmiştir: Bunun senedi söz götürür: lbn-i Mâceh'in şeyhi Nasr bin Muhammedi Ebû Hatim zayıf saymıştır, lbn-i Hibbân da onu güvenilir zâtlar arasında anmıştır.[596]

675) Ebu Hureyre’nin rivayetine göre Nebî ﷺ ona şöyle ilan etmesini buyurdu: “Fâtiha-i Kitap okunmaksızın kılınan namaz, namaz değildir. Onun üzerine eklenenler ise, sadece bir ziyadeliktir.”

Senedinde Cafer b. Maymun el-Basri vardır. Ahmed ve Nesâî dedi ki: “Kuvvetli değildir.” İbn Maîn dedi ki: “Öyle (güçlü) değildir.” Yine (başka) bir sefer: “Hadisi salihtir (kabul edilebilir).” dedi. Dârakutnî dedi ki: “(Rivayetleri) kendisiyle dikkate alınır.” İbn Adî dedi ki: “Onun münker hadislerini görmedim.”

596 “Süneni İbn Mace tercüme ve şerhi” 10/141.

Tahavi “Şerhul Meanil Esar”da (2/6/№1248) şöyle rivayet etmiştir: “Âişe radıyallahu anhâ dedi ki: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’i şöyle derken dinledim: “Ummu’l-Kur’ân’ın okunmadığı her namaz mutlaka eksiktir.”

el-Alâ b. Abdurrahman’dan rivayete göre, o, Hişam b. Zühre’nin azadlısı Ebu’s-Saib’i şöyle derken dinlemiştir: Ebu Hureyre radıyallahu anh’ı şöyle derken dinledim: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: “Kim Ummu’l Kur’ân’ı okumadığı bir namaz kılacak olursa, o eksiktir, tamam değil dir,” buyurdu.[597]

676) Ca‘fer b. Nistûr er-Rûmî dedi ki: “Ben Nebî ﷺ ile Tebük gazvesinde bulunuyordum. Onun elinden kırbacı düştü. Ben de atımdan inip onu kendisine uzattım. Bunun üzerine bana: ‘Allah ömrünü uzun etsin.’ buyurdu. Ben de Nebî ﷺ’den sonra üç yüz yirmi yıl yaşadım.”

Cafer b. Nistur sahabi değildir. Zehebi söylemiştir ki: “Zayıf râviler kitaplarında ona dair hiçbir kayda rastlamadım. Onun durumu, yalanlarıyla uğraşmaya bile değmeyecek kadar aşağıdır.”[598]

677) Âişe’den (rivayet edilmiştir, merfû olarak): Nebî ﷺ buyurdu ki: “İbrahim (aleyhisselâm) Rabbine kavuştuğunda, Allah Azze ve Celle ona sordu: ‘Ölümü nasıl buldun?’ İbrahim dedi ki: ‘Bedenimin sert bir dal ile lif lif sökülür gibi sökülüp çıkarıldığını hissettim.’ Allah buyurdu: ‘İşte bu, biz onu sana kolaylaştırmış olduğumuz halde.’”

Ebu Maymun Cafer b. Nasr el-Enberi rivayetidir. Yalanda ittiham olunmuştur. Onu el-Kâmil’in müellifi zikrederek şöyle dedi: “Sika râvilerden batıl hadisler nakletmiştir."[599]

Hadisi ibn Asakir “Tarih” kitabında, zayıf kaydıyla, rivayet etmiştir, ve buyurmuştur ki: “İbn Adi demiştir ki bu hadis bu senedle batıldır.”[600]

678) İbn Abbas'ın rivayetine göre -Hz. Peygamber'e kadar uzanan bir zincirle- Allah'ın salât ve selâmı üzerine olsun- şöyle buyurmuştur: Kadınlarınıza yazı öğretmeyiniz ve onları evlerin üst katlarında oturtmayınız. Kadın için en güzel eğlence iplik eğirmek, erkek için en güzel eğlence ise yüzmektir.

Ebu Maymun Cafer b. Nasr el-Enberi rivayetidir. Ibn Cevzi hadisin sahih olmadığını söylemiştir.[601]

el-Hatib benzer bir rivayeti: “Onları odalara yerleştirmeyin, onlara yazı yazmayı öğretmeyin, onlara yün eğirmeyi ve Nur Suresi’ni öğretin”, Aişe’den “merfu” olarak

597 “Şerhul Meanil Esar” 2/6/№1250.
598 “Mizanul itidal” 2/150.
599 “Mizanul itidal” 2/150.
600 “Tarih Medinatul Dimaşk” 6/258, Darul Fikr.
601 “Mevdua” 2/268.

rivayet etmiştir. İsnadında Muhammed İbn İbrahim eş-Şamî vardır. O, hadis uydururdu.

679) Ebu Hureyre'den (rivayet edilmiştir, merfû olarak): Nebî ﷺ buyurdu: "Soyu asil olan, nesebi temiz olanın meclisi de güzel olur."

Batıldır. Ebu Maymun Cafer b. Nasr el-Enberi rivayetidir.

680) Ca'fer b. Yahyâ b. Sevbân, amcası ʿUmâre'den; o da Mûsâ b. Bâzân'dan; o da Yaʿlâ b. Umeyye'den; o da babasından rivayet etmiştir ki: Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: "Harâm (Mekke harem bölgesi) içinde yiyeceği stoklamak ilhaddır."

Senedi itibarıyla son derece zayıftır. Hadis münkerdir. Cafer b. Yahya mechuldur, amcası leyindir.[602]

681) Ali'den merfû olarak rivayet edilmiştir ki: Nebî ﷺ buyurdu: "Ey Ali, sen ve senin şiilerin cennettedir."

Bu rivayeti İbnü'l-Cevzî el-Mevdûʿât'ında (1/184)[603] uydurma hadisler arasında kaydetmiştir. Senedinde Cumey b. Ömer b. Sevvar vardır. Metruktur.[604]

Ibn Asakir hadisi "Tarih" (42/335)[605] kitabında şu şekilde rivayet etmiştir: Resûlullah ﷺ buyurdu: "Ey Ali, sen ve senin şîʿan cennettedir. Ve bir topluluk vardır ki onlara bir lakap verilir, onlara 'Râfıza' denir. Onlarla karşılaşırsan onları öldür; çünkü onlar müşriktir."

Ravi Ebû Hammân el-Kelbî' (أبي حمان الكلبي) hakkında bir bilgi bulamadım.

682) Ali b. Sâlih b. Hay, Hakîm b. Cübeyr'den; o, Cumeyʿ b. Umeyr'den; o da İbn Ömer'den rivayet etmiştir ki: Resûlullah ﷺ Ali'ye şöyle buyurdu: "Sen benim dünya ve âhirette kardeşimsin."

Uydurmadır. Şeyhül İslam ibn Teymiyye söylemiştir: "Resûlullah ﷺ'ın Ali ile kardeşlik kurduğuna dair hadis, uydurmalardandır." Hâfız Zehebî de *Muḫtaṣar Minhâcu's-Sünne*'de (s. 317) bunu onaylamıştır.

602 "Mizan" 2/151.
603 Edvau Selef.
604 "Mizan" 2/152.
605 Darul Fikr.

Hadisi Tirmizi “Sünen” (№3720) eserinde, Hakim “el-Müstedrek”te[606] rivayet etmiştir: “İbn Ömer (r.a.)’den rivâyete göre, dedi ki: Rasûlullah ﷺ, ashabı arasında kardeşlik kurmuştu. Ali gözleri yaşlı olarak geldi ve: “Ey Allah’ın Rasûlü! ashabın arasında kardeşlik kurdun fakat beni hiç kimse ile kardeş etmedin” dedi. Bunun üzerine Peygamber ﷺ, ona şöyle dedi: “Sen benim dünya ve ahirette kardeşimsin.”

Senedi cidden zayıftır. İki sorunu vardır. 1)Cumey b. Umeyr. Buhârî dedi ki: “İbn Ömer’den ve Âişe’den hadis işitti. Ondan da Alâ b. Sâlih ve Sadaka b. el-Müsenna rivayette bulunmuştur. (Fakat) onda ‘nazar vardır’ (yani rivayetleri hakkında kuşku vardır).” İbn Hibbân dedi ki: “Râfızî idi, hadis uydururdu.” İbn Numeyr dedi ki: “O, insanların en yalancılarından biriydi; şöyle söylerdi: ‘Turnalar gökte yumurtlar ve yavrularını çıkarırlar, fakat yavruları asla yere düşmez.’”[607] 2) Hakim b. Cubeyr’de alimlerimiz tarafından cern olunmuştur. Abdullah b. Ahmed b. Hanbel, babasından nakletti: “Hadisi zayıftır, rivayetleri karışıktır.” Ebû Bekr b. Ebî Hayseme, Yahyâ b. Maʿîn’den nakletti: “O, bir şey değildir (yani değersizdir).” Muʿâz b. Muʿâz dedi: “Şuʿbe’ye, “Bana Hakîm b. Cübeyr’den bir hadis rivayet et,” dedim. Şuʿbe şöyle cevap verdi: “Ateşten korkarım.’ Yaʿkūb b. Şeybe dedi: “Hadisi zayıftır.” İbrahim b. Yaʿkūb es-Saʿdî dedi: “O, yalancıdır.” Buhârî dedi: “Şuʿbe onun hakkında konuşurdu (tenkit ederdi).” Nesâî dedi: “Kuvvetli değildir.” Dârakutnî dedi: “Terk edilmiştir (rivayeti alınmaz).”

Hakimin ikinci senedinde Cumey b. Umeyr’den hadisi Selim b. Ebi Hafs rivayet etmiştir. Ebû Hâtim dedi ki: “O, eski (önceki nesilden) Şiîlerdendir. Hadisi yazılır, fakat delil olarak kullanılmaz.” Nesâî ve Ebû Bişr ed-Dûlâbî dedi ki: “O, güvenilir değildir.”

İbn Asakir “Tarih”inde (42/51) Eyub b. Medarik – Mekhul - Ebu Umame’den rivayet etmiştir ki: “Resûlullah ﷺ insanlar arasında kardeşlik tesis ettiğinde, kendisiyle Ali arasında kardeşlik kurdu.” Eyub b. Medarik metruk ravidir. Yahyâ dedi ki: “O, kâzzâbtır (yalancıdır), hiçbir şey değildir.” Ebû Hâtim er-Râzî, Nesâî, el-Ezdî ve Dârakutnî dediler ki: “O, metrukdur (hadisi terk edilmiştir).”

İbn Asakir ayni kitapta, rivayet etmiştir: Hasan b. Hüseyin el-ʿUranî - Amr b. Sâbit rivayet etti; - Ebû Abdullah Biyâʿ es-Sâc - Hasan’dan, o da Enes’ten rivayet etti. Enes dedi ki: Resûlullah ﷺ’ın Ali’ye şöyle buyurduğunu işittim: “Sen benim dünya ve âhirette kardeşimsin.” Hasan el-Urani cidden zaylftır. Ebû Hâtim dedi ki: “Onların (âlimlerin) yanında sâdûk (doğru sözlü) sayılmazdı; Şîa’nın önde gelenlerindendi.” Ebû Abdullah Biyâʿ es-Sâc hakkında bir bilgi bulamadım.

İbn Asakir yine “Tarih” kitabında rivayet etmiştir: “Matar b. Meymûn el-Muhâribî - Enes b. Mâlik’ten rivayet etti. Enes dedi ki: Resûlullah ﷺ’ın şöyle buyurduğunu işittim: “Resûlullah ﷺ Müslümanlar arasında kardeşlik tesis ettiğinde Ali’ye şöyle dedi: ‘Sen benim kardeşimsin, ben de senin kardeşinim.” Ebu Halid Matar b. Meymun el-İskaf

606 3/14, Darul Mearif.
607 “Mizan” 2/153.

cidden zayıftır. Buhârî, Nesâî ve Ebû Hâtim dediler ki: “Onun hadisi münkerdir.” Nesâî başka bir yerde dedi ki: “O, güvenilir değildir.”

683) Ebû Ümâme’den (merfû olarak rivayet edilmiştir): “Üzeyr peygamber çok ibadet edenlerdendi. Rüyasında akıp giden nehirler ve alev alev yanan ateşler gördü. Sonra rüyasında bir damla su ve bir kıvılcım gördü. Bunun üzerine Rabbine bunun ne olduğunu sordu. Allah buyurdu: ‘Bu, dünyanın gelip geçmiş olan kısmı ve geride kalan kısmıdır.’”

Senedinde Camiyu ya Cumay b. Suvab es-Sulemi vardır. Buhârî dedi ki: “Onun hadisi münkerdir.” Aynı şekilde Dârakutnî ve başkaları da böyle dedi. Nesâî dedi ki: “Hadisi metruktur (terk edilmiştir).” İbn ʿAdî dedi ki: “Rivayetleri onun zayıf olduğuna delalet etmektedir.”[608]

684) “Dünyadaki bütün ateş bir araya toplansa, cehennem ateşinin kıvılcımlarından yalnızca bir kıvılcım olurdu.”

Cumay b. Suvab es-Sulemi rivayetidir.

685) “Ben ne güzel bir adamım ki, ümmetimin kötüleri benim şefaatimle cennete girecekler. Fakat kardeşlerim ise amelleriyle cennete girecekler.”

Cumay b. Suvab es-Sulemi rivayetidir.

686) Ebû Ümâme’den merfû olarak rivayet edilmiştir: “Ne mutlu beni görenlere ve beni görenleri görenlere.”

Cumay b. Suvab es-Sulemi rivayetidir.

Tayâlisi, Ahmed, Buhârî, Tarih'te, Taberânî ve Hâkim, Ebû Umâme el- Bâhili'den, Resûlullah'ın ﷺ şöyle buyurduğunu bildiriyor: "Beni görüp iman edene ne mutlu! Beni görmeden iman edene ne mutlu!" Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) ikinci cümleyi yedi defa söyledi.[609]

Ahmed ve İbn Hibban, Ebû Saïd el-Hudri'den bildiriyor: Bir adam: "Ey Allah'ın Resulü! Seni görüp iman edene ne mutlu!" deyince, Resûlullah ﷺ: "Beni görüp iman edene ne mutlu! Beni görmeden iman edene ne mutlu, ne mutlu, ne mutlu!” buyurdu.[610]

608 “Mizan” 2/153.
609 Tayâlisî (1228), Ahmed 36/453 (22138), Buhârî (2/27), Taberânî (8009, 8010), Müstedrek (4/86). Müsned’in muhakkikleri hadisin hasenun liğayrihi olduğunu söylemiştir.
610 Ahmed 18/211 (11673) ve îbn Hibbân (7230). Müsned'in muhakkikleri isnadının zayf olduğunu söylemiştir.

Tayâlisi ve Abd b. Humeyd'in, Nâfi'den bildirdiğine göre bir kişi İbn Ömer'e gelip: "Ey Abdurrahman'ın babası! Bu gözlerinizle mi Resûlullah'ı ﷺ gördünüz?" diye sorunca, ibn Ömer: "Evet" cevabını verdi. Adam: "Bu dillerinizle mi onunla konuştunuz?" diye sorunca, İbn Ömer yine: "Evet" karşılığını verdi. Adam: "Bu ellerinizle mi ona biat ettiniz?" diye sorunca, İbn Ömer: "Evet" cevabını verdi. Adam: "Size ne mutlu" deyince İbn Ömer: "Sana Hz. Peygamber'den ﷺ duyduğum bir şeyi söyleyeyim mi?" dedi. Adam: "Evet" karşılığını verince, İbn Ömer: Resûlullah'ın ﷺ: "Beni görüp iman edene ne mutlu. Beni görmeden iman edene ne mutlu, ne mutlu, ne mutlu!" buyurduğunu duydum, dedi.[611]

687) Zeyd b. Ka'b'dan — veya Ka'b b. Zeyd'den — rivayet edildiğine göre: Peygamber ﷺ Gıfâr kabilesinden bir kadınla evlendi. Onun koltuk altlarında beyazlık (deri lekesi) gördü ve onu boşadı.

Senedinde Cemîl b. Zeyd et-Tâi vardır. İbn Maîn dedi: "Güvenilir değildir." Buhârî dedi: "Onun hadisi sahih değildir."[612]

688) "Teyze, amca gibidir."

Cunade b. el-Eşas rivayetidir. Durumu bilinmiyor.[613]

689) Cuveybir'in, Dahhâk'tan, onun da İbn Abbâs'tan (rivayetine göre) merfû olarak şöyle dedi: "Çocuk akıl erdirdiğinde namaz farz olur; gücü yettiğinde de oruç (farz olur). (Bulûğa erdiğinde ise hadler (cezalar) ve şahitlik (hükmü) uygulanır.)"

Hadisi ibn Adi "Kamail fi Duafa er-Rical"[614] kitabında rivayet etmiştir. Senedinde Ebul Kasim Cuveybir b. Said el-Azdi el-Belhi vardır. İbn Maîn dedi: "Hiçbir şey değildir (yani değersizdir)." Cevzecânî dedi: "Onunla meşgul olunmaz." Nesâî, Dârakutnî ve başkaları ise dediler: "Hadisi terk edilmiştir (rivayetleri alınmaz)."[615] İlaveten hadiste inkıtâ vardır; Dahhâk, İbn Abbâs'tan hadis işitmemiştir. Ebû Kuteybe, Selem b. Kuteybe'nin, Şu'be'den rivayetine göre: Şu'be dedi ki: "Dahhâk, İbn Abbâs'tan işitti mi?" diye sordum. "Onu hiç görmedi." dedi. Ebû Dâvud et-Tayâlisî'nin, Şu'be'den rivayetine göre: Bana Abdülmelik b. Meysere rivayet etti, şöyle dedi: "Dahhâk, İbn Abbâs ile karşılaşmamıştır. O sadece Rey'de Saîd b. Cübeyr ile karşılaşmış ve ondan tefsir almıştır." Ebû Usâme'nin, Muallâ'dan, onun da Şu'be'den, onun da Abdülmelik b.

611 Tayâlisî (1956) ve Abd b. Humeyd (767). İbnul-Cevzî, el-İlelu'l-Mütenahiye'de (484) der ki: "Bu hadis sahih değildir.
612 "Mizan" 2/153.
613 "Mizan" 2/156.
614 2/122, 3-rd edition, Darul Fikr.
615 "Mizan" 2/161.

Meysere'den rivayetine göre: Şu'be dedi ki: "Dahhâk'a sordum: 'İbn Abbâs'tan işittin mi?' 'Hayır.' dedi. 'O hâlde bunları kiminle aldın?' dedim. 'Şundan, şundan.' dedi."

690) Cuveybir'in, Dahhâk'tan, onun da İbn Abbâs'tan (rivayet ettiği) hadiste şöyle geçer: "Kim Âşûrâ günü ismid (sürmesi) ile sürmelenirse, hiçbir zaman göz ağrısı çekmez."

İmam Beyhaki "Şuabul İman" kitabında hadisin akabinde şöyle buyurmuştur: "Cuveybir zayıf biridir. Dahhâk ise ibn Abbâs ile karşılaşmamıştır."[616]İmam Ebu Abdullah es-Sehavi buyurmuştur: "Beyhakî, *Fedâilu'l-Evkât* adlı eserinde, Hâkim'in kendi senediyle İbn Abbâs'tan (radıyallahu anhümâ) rivayet ettiğini aktarır: Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: "Kim Âşûrâ günü ismid (sürmesi) ile sürmelenirse, gözü asla ağrımaz."Ancak bu rivayet Resûlullah ﷺ'den sahih değildir. Çünkü isnadında Cüveybir b. Saîd vardır. Hâkim şöyle demiştir: "Ben Allah'a sığınırım, Cüveybir'in rivayetinden beri olduğumu ilan ederim." Ve yine (Hâkim) dedi: "Âşûrâ gününde sürme çekmek hakkında Resûlullah ﷺ'den hiçbir eser sabit olmamıştır. Bu, Hüseyin'in (aleyhisselâm) katilleri tarafından uydurulmuş bir bid'attır." (Söz buraya kadardır.) Bunu İbnü'l-Cevzî de *Mevdû'ât* adlı eserinde zikretmiştir. Allah muvaffak kılandır."[617]İmam Beyhaki söylemiştir ki: "Aşure günü sürme çekmek hakkında çok zayıf rivayetler zikredilmiştir."[618]

691) Ebû'r-Rebî' ez-Zâhirî, Hâtem'den, onun da Sâbit'ten, onun da Enes'ten — merfû olarak — şöyle rivayet etmiştir: "Kim *Kul hüvallâhu ehad* sûresini iki yüz defa okursa, Allah ona bin beş yüz sevap yazar; ancak üzerinde borç olmamak şartıyla."

İbn Cevzi "el-Mevdua" (3/18)[619] eserinde hadisin uydurma olduğunu söylemiştir. Senedinde Hâtem b. Meymûn vardır. İbn Hibbân dedi: "Onunla delil getirilmesi câiz değildir." İbn Adî dedi: "Sâbit'ten, kendisine uyulmayan şeyler rivayet eder." Söz konusu hadisi ondan Muhammed b. Merzûk da rivayet etmiştir; fakat o şöyle demiştir: "Onunla elli yıllık günah silinir."[620]

Imam Tirmizi "Sünen" (№2898) eserinde, ve Darimi rivayet etmiştir ki, Enes (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah ﷺ şöyle buyurdu: "Kim İhlas sûresini her gün ikiyüz kere okursa elli senelik günahları silinir. Ancak üzerindeki kul borcu bunun dışındadır." Aynı senedle Rasûlullah ﷺ'in şöyle buyurduğu da rivâyet edilmiştir: "Kim uyumak istediğinde yatağı üzerinde sağ yanına yatar sonra İhlas sûresini yüz kere okursa kıyamet günü Rabbi ona şöyle diyecektir: Ey kulum! Sağından Cennete giriver."

---

616 "Şuabul İman" 4/347.
617 İmam Ebu Abdullah Muhammed b. Abdurrahman es-Sehavi "el-Fetava el-Hadisiye" №41, sayfa 187, thk Ali Rida b. Abdullah b. Ali Rida, Darul Mamun li Turas.
618 "Şuabul İman" 4/346.
619 Edvau Selef.
620 "Mizanul itidal" 2/163.

İmam Tirmizi hadisin akabinde buyurmuştur: “Sabit’in, Enes’den rivâyeti olarak bu hadis garibtir. Yine bu hadis Sabit’den değişik şekillerde de rivâyet edilmiştir.”

Allame Seyid Muhammed b. Alevi el-Maliki “Ebvabil Ferec” kitabında hadisi Ebu Yala’dan aktarmıştır, ve isnadın zayıf olduğunu söylemiştir.[621]

692) Vekî‘in, Hişâm’dan, onun babasından, onun da Âişe’den (rivayetine göre): Resûlullah ﷺ eşlerinden birini öpmüş, sonra namaz kılmış ve abdest almamıştır.

Doğru olan ise: Vekî‘ bu isnadla (şöyle rivayet etmiştir): “O (Resûlullah ﷺ), oruçluyken öperdi.”[622]

İmam Tirmizi hadisi “Sünen” eserinde Habib b. Ebi Sabit – Urve senediyle rivayet etmiştir: “Âişe (r.anha)’dan rivâyete göre: “Rasûlullah ﷺ hanımlarından bazısını öper ve abdest almadan namaza çıkardı.” Hadisin râvîsi Urve diyor ki: Âişe (r.anha)’ya o hanımı mutlaka sen olmalısın dediğimde Âişe (r.anha) güldü, demiştir.

Tirmîzî akabinde söylemiştir ki: Rasûlullah ﷺ ’in ashabından ve sonraki dönemlerdeki ilim adamlarının bu görüşte oldukları rivâyet edilmiştir. Sûfyân es Sevrî ve Küfeliler de bu görüştedirler yani “Öpmeden dolayı abdest almak gerekmez.” Mâlik b. Enes, Evzâî, Şâfii, Ahmed ve İshâk öpmekten dolayı abdest almak gerekir diyorlar. Sahabe ve Tabiinden bir kısım kimseler de bu görüştedirler. Hz. Âişe’nin Rasûlullah (s.a.v.)’den rivâyet ettiği bu hadisi hadisçilerin kabul etmemeleri sened yönünden sıhhatli görmemelerinden dolayıdır. Ebû Bekir el Attar el Basrî’nin, Ali b. el Medînî’den naklen şöyle dediğini işittim: Yahya b. Saîd el Kattan bu hadisi zayıf bulmuş ve hiç hükmünde olduğunu söylemiştir. Diğer taraftan Muhammed b. İsmail bu hadisi zayıf görmüş ve “Habib b. ebî Sabit, Urve’den bir şey işitmemiştir” demiştir. İbrahim et Teymî Âişe (r.anha)’dan şöyle rivâyet etmiştir: “Rasûlullah ﷺ, öptü ve abdest almadı.” Bu hadiste yukarıdaki gibi sahih değildir. Çünkü İbrahim et Teymî’nin, Âişe (r.anha)’dan hadis işittiğini bilmiyoruz. Bu konuda Rasûlullah ﷺ sahih olarak bir hadis rivâyet edilmemiştir.

Taberani rivayet ettiği hadiste, İbn Abbas dedi ki: "Yaşlının oruçluyken öpmesine izin verildi. Gence ise yasaklandı." Ravileri Sahih ricalidir.[623]

İmam Ahmed “Müsned”inde, Ata b. Yesar'ın Ensar' dan bir adamdan rivayet ettiğine göre bu kişi, Resulullah ﷺ zamanında hanımını öpmesi üzerine, hanımının bu konuyu Hz. Peygamber ﷺ'e sormasını emretmiştir. Eşi de Resulullah ﷺ 'e bunu sorunca Hz. Peygamber ﷺ: "Allah'ın Resulü ﷺ de bunu yapıyor" karşılığını verdi. Hanımı kendisine bunu iletince adam hanımına: "Resulullah ﷺ'e bazı konularda müsamaha göstermiştir. Bu nedenle dön ve (bunun genel olup olmadığını) sor" dedi. Bunun üzerine eşi tekrar Resulullah ﷺ 'in yanına gelerek:" Allah'ın Resulü ﷺ bazı hususlarda özel bir yetki ve

621 Sayfa 116, DKİ.
622 “Mizan” 2/164.
623 “Mecmai Zevaid” 5/338/№4964.

haklara sahiptir; bu da onlardan mı?" diye sorunca Hz. Peygamber ﷺ şöyle buyurdu: "Yüce Allah 'dan en çok korkanınız ve onun sınırlannı en iyi bileniniz benim." Ravileri Sahih ricalidir.[624]

693) Haris el-Muhasibi ve tassavuf kitabları üzerine.

İmam Zehebi şöyle buyurmuştur: "Hâfız Saîd b. Amr el-Berdâ'î dedi: Ebû Zur'a'nın huzurunda idim. Ona Hâris el-Muhâsibî ve kitapları hakkında soruldu. Ebû Zur'a sorana şöyle dedi: "Bu kitaplardan sakın! Bunlar bid'at ve sapıklık kitaplarıdır. Sen sünnete (eser rivayetlerine) sarıl; onda sana yetecek olanı bulursun."

Ona: "Ama bu kitaplarda ibret vardır." denildi. Ebû Zur'a şu cevabı verdi: "Kim için Allah'ın Kitabında ibret yoksa, onun için bu kitaplarda da ibret yoktur. Size ulaştı mı ki Süfyân, Mâlik ve Evzâ'î, hatıralar ve vesveseler hakkında bu tür kitaplar telif ettiler? İnsanlar ne çabuk bid'atlara yöneliyor!"

Hâris, hicrî 243 senesinde vefat etti. Onun gibisi nerede bulunur! Peki, Ebû Zur'a sonradan gelenlerin teliflerini görseydi ne yapardı? Mesela Ebû Tâlib'in el-Kūt[625] kitabını — ki onun gibisi nerede! — yahut İbn Cehedem'in Behcetü'l-Esrâr'ını, yahut Sulemî'nin Hakāikü't-Tefsîr'ini görseydi[626], aklı başından giderdi. Yine, Ebû Hâmid et-Tûsî'nin (Gazâlî'nin) bu sahadaki teliflerini görseydi — ki İhyâ'sında pek çok mevzû (uydurma) rivayet vardır — yahut Şeyh Abdülkādir'in el-Gunye'sini, yahut İbn 'Arabî'nin Fusûsü'l-Hikem ve el-Fütûhâtü'l-Mekkiyye'sini görseydi!

Evet, Hâris kendi döneminde bu topluluğun diliydi. O dönemde onunla birlikte bin hadis imamı vardı; aralarında Ahmed b. Hanbel ve İbn Râhûye gibi kimseler de bulunuyordu. Ama hadis imamları İbnü'd-Duhumeysî ve İbn Şuhâne gibi kimseler olunca, 'ârif lerin kutbu da Fusûs sahibi ve İbn Sufyân gibi oldu. Allah'tan af ve mağfiret dileriz. Âmin."[627]

694) Muhammed b. Yahyâ ez-Zühlî dedi: Bize Ebû Gassân el-Kinânî rivayet etti; bana Hâris b. Eflah, ondan Dâvûd b. İsmâil, ondan Nûh b. Bilâl, ondan Sa'd b. İshâk, ondan Sulayt b. Sa'd, onun da İbn Ömer'den rivayetine göre: İbn Ömer dedi: Resûlullah ﷺ'i şöyle buyururken işittim: "Kim bu mescitte — yani Kuba Mescidi'nde — namaz kılarsa, ona bir umre sevabı (gibi) olur."

---

624 "Mecmai Zevaid" 5/339/№4966.
625 Ebu Talib el-Mekki "Ḳūtü'l-ḳulūb fī muʿâmeleti'l-maḥbūb ve vaṣfi ṭarīḳı'l-mürīd ilâ maḳāmi't-tevḥīd" kitabı. *Ḳūtü'l-ḳulūb* içerdiği hadislerden bir kısmının zayıf, bazılarının uydurma olduğu, Allah'ın sıfatları konusunda yapılan yorumlar içinde hatalı olanların bulunduğu ileri sürülerek Hatîb el-Bağdâdî, İbnü'l-Cevzî, İbn Teymiyye ve İbn Kesîr gibi âlimler tarafından eleştirilmiştir (*Târîḫu Baġdâd*, III, 89; *el-Muntaẓam*, VII, 189; *Resâʾilü'l-kübrâ*, II, 306; *el-Bidâye*, XI, 319). -TDV
626 Ebû Abdirrahmân Muhammed b. el-Hüseyn b. Muhammed es-Sülemî.
627 "Mizanul itidal" 2/165.

Imam Zehebi söylemiştir: “Doğrusu: “Nûh b. Bilâl” değil, Nûh b. Ebî Bilâl’dir. Ve bu rivayet sahih değildir.” Senedinde Hâris b. Eflah vardır. İbn Maîn dedi: “O, güvenilir değildi.”[628]

695) Ebû Dâvûd el-Hafarı dedi: Bize Hâris b. Sekaf rivayet etti; o da Hasan’dan. Hasan dedi: Muâz şöyle dedi: “Ey Allah’ın Resûlü ﷺ, senden sonra ne olacaktır?” Resûlullah ﷺ buyurdu:“Önce halifeler olacak, sonra saltanat olacak, ardından fitneler çıkacak; her biri diğerini takip edecektir.”

Hadisin senedinde Haris b. Sekaf vardır. Nesai ve Yahya onun zayıf olduğunu söylemiştirler.[629]

İmam Taberani rivayet ettiği hadiste, İbn Abbas' ın bildirdiğine göre Resulullah ﷺ şöyle buyurmuştur: "Bu (din) işinin başlagıcı, nübüvvet ve rahmettir. Sonra hilafet ve rahmet (dönemi) olacak. Sonra krallık ve rahmet (dönemi) olacak. Sonra emirlik ve rahmet (dönemi) olacak. Sonra bu iş (yani liderlik) uğruna eşekler gibi birbirlerini ısıracaklar. Öyleyse siz cihada sanlın. En üstün cihadınız nöbet tutmaktır. Tuttuğunuz nöbetlerin en üstünü ise Askalan'da tutulan nöbettir." Ravileri güvenilir kimselerdir.[630]

696) Abbâd b. Ya‘kûb er-Revâcenî dedi: Bize Abdullah b. Abdi’l-Melik el-Mes‘ûdî, Hâris b. Husayra’dan, o da Zeyd b. Vehb’den rivayet etti; (Zeyd) dedi: Ali’yi şöyle derken işittim: “Ben Allah’ın kuluyum ve O’nun Resûlünün kardeşiyim. Benden sonra bunu ancak bir yalancı söyler.”

İbn Cevzî, “*el-İlel el-Mutenâhiyye”* (1/217/№343) adlı kitabında hadisi, metruk Ömer b. Abdullah b. Yale b. Murre yolu ile, farklı bir senedle zikretmiş ve rivayetin sahih olmadığını söylemiştir.

Bu sened zincirinde birkaç problem vardır.

1) Abbâd b. Ya‘kûb’. Alimler bu ravi hakkında ihtilaf etmiştir. İbn Adî şöyle der: Abbâd b. Ya‘kûb, Kûfeliler arasında tanınmış biriydi; fakat onda Şiîlikte aşırılık bulunuyordu. Ehl-i Beyt’in faziletlerine dair, kendisine reddedilen rivayetler nakleder, başkalarının eksikliklerine dair de sözler rivayet ederdi. Ali b. Muhammed el-Mervezî nakleder: Sâlih b. Muhammed’e Abbâd b. Ya‘kûb er-Revâcibî sorulduğunda, “O, Osman’a söverdi.” dedi. Yine Sâlih’in şöyle dediğini işittim: Abbâd b. Ya‘kûb’un şöyle dediğini duydum: “Allah, Talha ile Zübeyr’i cennete koyacak kadar adaletsiz değildir.” Ben ona: “Vay sana! Niçin böyle söylersin?” dedim. O ise şöyle karşılık verdi: “Çünkü onlar, Ali b. Ebî Tâlib’e bey‘at ettikten sonra ona karşı savaş açtılar.”

628 “Mizan” 2/166.
629 “Mizan” 2/167.
630 “Mecmai Zevaid” 9/54/№8964.

2) Abdullah b. Abdulmelik el-Mesudi. Heysemi onun zayıf olduğunu söylemiştir.[631] İbn Hacer el-Askalânî "Lisânü'l-Mîzân" adlı kitabında şöyle demiştir: "Abdullah b. Abdi'l-Melik el-Mes'ûdî, İbn Mes'ûd'un neslindendir. Şiî'dir; hakkında (güvenilirliği hususunda) söz söylenmiştir." Ukaylî de onun Şiî olduğunu ve durumunun şüpheli bulunduğunu söylemiştir.[632]

3) Ebû Nu'mân Hâris b. Husayra el-Ezdî el-Kûfî'. O, Kûfe'de Şiîliğe aşırı bağlı olanlardandır. İbn Adî dedi: "Zayıflığına rağmen hadisi yazılır."[633]

Cemâlüddîn İbn Abdilberr en-Nemerî, "ed-Durrar fî İhtisâri'l-Meğâzî ve's-Siyer" adlı kitabında benzer lafızlarla üç rivayet nakletmiştir.

Amr b. Talha - Esbât - Semâk'tan - İkrime'den, o da İbn Abbâs'tan rivayet etti: Ali şöyle derdi: "Allah'a yemin olsun ki, ben Resûlullah ﷺ'in kardeşi ve dostuyum." [634]

Senedinde bir neçe sorun vardır. **Ilk sorun**, Ebu Muhammed Amr b. Hamad b. Talha el-Kanad el-Kufi. Osman b. Saîd ed-Dârimî'nin rivayetine göre, Yahyâ b. Maîn ve Ebû Hâtim dediler: "O, sâdûktur (doğru sözlüdür)." Ebû Ubeyd el-Âccurî dedi: Ebû Dâvud'a Amr b. Hammâd b. Talha'yı sordum. Şöyle dedi: "O, Râfizîlerden idi. Osman hakkında bir şey söylemişti, bunun üzerine sultan onu aradı." **İkinci sorun**, Ebu Yusuf Esbat b. Nasr el-Hemedani'dir. Alimler onun hakkında ihtilaf etmiştir, Nesâî dedi: "Kuvvetli değildir", demiştir. Ebu Nuaym demiştir ki: "Onun hadislerinin çoğu değersizdir; senedleri ters çevrilmiş olarak rivayet eder." **Üçüncü sorun**, Simak b. Harb bu hadisi Ikrime'den aktarmıştır. İbnü'l-Medînî dedi: "Onun İkrime'den rivayetleri karmakarışıktır." Ya'kûb es-Sedûsî dedi: "Onun özellikle İkrime'den rivayetleri karışıktır, İkrime dışındaki rivayetlerinde ise sâlihtir."

Abdullah b. Numeyr - Ala b. Sâlih'ten - el-Minhâl'den - Abbâd b. Abdullah'tan rivayet etti; Abbâd dedi: Ali'nin şöyle dediğini işittim: "Ben Allah'ın kuluyum ve O'nun Resûlünün kardeşiyim. Benden sonra bunu ancak iftiracı bir yalancı söyler." [635] İmam Nesâî'nin, Ebu Nuaym'ın[636] ve imam Taberi'nin[637] rivayetlerinde "Ben en büyük Sıddîk'im" ve "İnsanlardan yedi sene önce iman etmiştim" ifadeleri ilave edilmiştir.

Bu sened zinciri de tenkidi kaldıramaz. **Ilk sorun**, Ala b. Salih et-Teymi el-Kufi. Muhaddis âlimler onun hakkında farklı görüşler bildirmişlerdir; onlardan bazıları (Ebu Davud, ibn Main) onu güvenilir saymıştır. Ali b. el-Medînî dedi: "O, münker hadisler rivayet etmiştir." **İkinci sorun**, Abbâd b. Abdullah el-Esedî, Ali'den rivayette bulunmuş, fakat rivayetlerinde kendisine uyulmamıştır. İbn el-Medînî dedi: "Hadisi

631 "Mecmai Zevaid" 16/353/№16128.
632 "Lisanul Mizan" 4/520-521/№3416, thk Abdulfettah Ebu Ğudde. Mektebetul Metbuatil İslamiye.
633 "Mizan" 2/167.
634 Ebû Ömer Cemâlüddîn Yûsuf b. Abdillâh b. Muhammed b. Abdilberr en-Nemerî (ö. 463/1071) "ed-Durrar fî İhtisâri'l-Meğâzî ve's-Siyer" sayfa 59, DKİ.
635 "ed-Durrar fî İhtisâri'l-Meğâzî ve's-Siyer" sayfa 59, DKİ. Ayni senedle hadisi ibn Ebi Asim "Sünen" eserinde aktarmıştır.
636 Ebu Nuaym el-İsbehani "Marifatus Sahabe" 1/82/№339, thk Adl b. Yusuf el-Azizi. Darul Vatan.
637 Ebu Cafer Muhammed b. Cerir et-Taberi "Tarih et-Taberi" 1/537, DKİ.

zayıftır."[638] Buhârî, onun şüphe altında (fîhi nazar) olduğunu söylemiştir. İmam Zehebî şöyle demiştir: İmam Buhârî bu cerh ifadesini, yalanla itham edilmiş râvîler hakkında kullanmıştır.[639] Şevkani "Fevaid el-Mecmua"da buyurmuştur ki: "en-Nesâî bunu, el-Hasais'de rivayet etmiştir. İsnadında, Abbad İbn Abdillah el-Esedî vardır. O, bu hadisi "uydurmakla" suçlanmıştır."[640]Burhanuddin el-Halebi "el-Keşfü'l-Hatîs fî men Rumiye bi-Vad'i'l-Hadîs" eserinde buyurmuştur ki: "İbnü'l-Cevzî[641], Ali'nin faziletine dair bir hadis zikretti ve ardından şöyle dedi: "Bu, mevzûdur (uydurmadır); bundan sorumlu tutulan Abbâd b. Abdullah'tır." İbnü'l-Medînî dedi: "Onun hadisi zayıftır." Ezdî dedi: "O, kendisine uyulmayan hadisler rivayet etmiştir." Sonra (şöyle rivayet etti): Ebû Bekir b. el-Esrem dedi: Ahmed b. Hanbel'e Ali'den rivayet edilen şu hadis hakkında sordum: "Ben Allah'ın kuluyum, O'nun Resûlünün kardeşiyim ve ben es-Sıddîku'l-Ekber'im." Ahmed b. Hanbel şöyle dedi: "Üzerini çiz; çünkü bu münker bir hadistir."[642]İbnul Carud, Ebu Cafer el-Ukayli, Abbadı zayıf raviler arasında zikretmiştir.[643]Ibn Hacer el-Askalani "Takrib"de[644] onun zayıf olduğunu söylemiştir. Ve gerçekten de bu çok şaşırtıcıdır ki, Hâkim bu rivayeti, senedinde bu râvî bulunduğu hâlde, el-Müstedrek'te iki şeyhin (Buhârî ve Müslim'in) şartlarına göre sahih kabul etmiştir! Oysa ne Buhârî, ne Müslim, ne de Sünen müellifleri Abbâd'dan hiçbir şey rivayet etmemişlerdir.[645]

Bize Saîd rivayet etti; dedi ki: Bize Ebû Bekir rivayet etti; dedi ki: Bize Abdullah b. Numeyr rivayet etti; o da Hâris b. Husayra'dan; dedi ki: Bana Ebû Süleymân el-Cühenî —yani Zeyd b. Vehb— rivayet etti; dedi: Ali'yi minberde şöyle derken işittim: "Ben Allah'ın kuluyum ve O'nun Resûlünün kardeşiyim. Benden önce bunu hiç kimse söylemedi; benden sonra da bunu ancak iftiracı bir yalancı söyler." [646]

Senedi muhtemelen munkatidir.

Said, İbn Abdilberr'in şeyhi, muhaddis Ebû Osman Said b. Nasr'dır. 395 yılında vefat etmiştir.

Ebû Bekir ise, Ebû Bekir Muhammed b. Muâviye b. Abdurrahman el-Emevî el-Kurtubî'dir. Hicrî 358 senesinin Receb ayında, doksan yaşına yaklaşmışken vefat etmiştir. Allah ona rahmet etsin. Buna göre muhtemelen 268 senesinde doğmuştur.

Bu senedde Ebû Bekir, hadisi Abdullah b. Numeyr'den rivayet etmektedir. Bu, meşhur muhaddis Ebû Hişâm Abdullah b. Numeyr el-Kûfî'dir. Oğlu Muhammed b. Abdullah b. Numeyr ve başkaları onun için: "Hicrî 199 senesinin Rebîülevvel ayında vefat etti."

---

638 İbn Cevzi "ed-Duafa vel Metrukin" 2/75/№1780, DKİ.
639 Şeyh Ebu İshak el-Huveyni "Tahzib Hasaisil İmam Ali li Nesai" sayfa 21, №6, dipnot. DKİ.
640 "el-Fevaid el-Mecmûa fi'l-Ehadîs el-Mevdûa" sayfa 464, №42.
641 "el-Mevdua" 2/98/№637, Edvau Selef.
642 "el-Keşfü'l-Hatîs fî men Rumiye bi-Vad'i'l-Hadîs" sayfa 144, №363, Alamul Kutub.
643 Ebû Abdillâh Alâüddîn Moğultay b. Kılıç b. Abdillâh el-Bekcerî el-Hikrî (ö. 762/1361) "İkmâlü (Ẕeyl ʿalâ) Tehẕîbi'l-Kemâl" 7/177, №2700.
644 Sayfa 290, №3136, thk Avvame.
645 Ebu İshak el-Huveyni "Tahzib Hasaisil İmam Ali li Nesai" sayfa 21, №6, dipnot.
646 "ed-Durrar fî İhtisâri'l-Meğâzî ve's-Siyer" sayfa 59, DKİ.

demiştir. İmam Mizzî, Tehzîbü'l-Kemâl adlı eserinde Hâris b. Husayra'yı, İbn Numeyr'in şeyhleri arasında zikretmiştir.

Dolayısıyla 268 senesinde doğmuş olan Ebû Bekir Muhammed b. Muâviye el-Kurtubî'nin, 199 senesinde vefat eden İbn Numeyr'den hadis işitmiş olması mümkün değildir. Bu da gösteriyor ki, senedde ismi zikredilmeyen en az bir râvî bulunmaktadır.

Başka bir ihtimal de şudur: Seneddeki Ebû Bekir, Ebû Bekir b. Ebî Şeybe'dir. Zira İbn Ebî Şeybe bu hadisi aynı senedle kendi "el-Musannef"[647] kitabında rivayet etmiştir. Ebu Bekir b. Ebi Şeybe hicri 235 senesindevefat etmiştir. İbn Abdilberr'in şeyhi, muhaddis Ebû Osman Said b. Nasr'dır. 395 senesinde vefat etmiştir. Sened yine munkati oluyor.

Haris b. Husayre hakkında zaten bilgi verilmiştir.

Şu da mümkündür ki, bu rivayetin İbn Sa'd'ın kendi kitabında naklettiğine benzer bir aslı vardı. Ancak daha sonra, ya hafıza zayıflığı sebebiyle ya da kasıtlı olarak, müminlerin emîri Ali b. Ebû Tâlib'in faziletini artırmak için, bazı güvenilmez râvîler bu sözlere çeşitli ayrıntılar eklemişlerdir.

İbn Sad "Tabakat" kitabında rivayet etmiştir ki: "Bedir savaşı başladığında Rebî'a'ın iki oğlu Utbe ve Şeybe ile Velîd b. Utbe meydana atılıp mübarezeye çıktılar. Karşılarına Hamza b. Abdülmuttalib, Ali b. Ebû Tâlib ve Ubeyde b. el-Hâris çıktı. Şeybe, Hamza ile mübareze yaptı. Ona, "Sen kimsin?" diye sordu. Hamza, "Ben (Hamza b. Abdülmuttalib'im) Allah'ın ve Resûlü'nün aslanıyım." dedi. Utbe, "Şerefli bir denk." dedi. İki kez kılıçla vuruştular; Hamza onu öldürdü. Sonra el- Velîd, Ali b. Ebû Tâlib'le mübareze yaptı. Ali'ye "Sen kimsin?" diye sordu. Ali, "Ben Allah'ın kulu ve Resûlü'nun kardeşiyim." dedi. Ali onu öldürdü. Sonra Utbe, Ubeyde b. el-Hâris ile mübareze yaptı. O, "Sen kimsin?" diye sordu. "Ben antlaşmaya iştirak edenim." dedi. Ona, "Şerefli bir denk." dedi. İki kez kılıçla vuruştular, birbirlerini karşılıklı yaraladılar. Hemen Ali ve Hamza Utbe'ye saldırıp onu öldürdüler."[648]

697) Ali'den rivayetle, Nebî ﷺ şöyle buyurdu: "Her neyi ihmal ederseniz edin, sakın namazı ihmal etmeyin."

Hadisi ibn Adi "Kamil"de aktarmıştır, Haris b. Husayre rivayetidir.

698) Hâris b. Ebî'z-Zubeyr - İsmâil b. Kays → Ebû Hâzim → Sehl senediyle şu hadisi nakletti: Nebi ﷺ buyurdu: "Ey Abbâs, sen muhâcirlerin sonuncususun; tıpkı benim nebîlerin sonuncusu olmam gibi."

647 11/139/№32615.
648 2/17, thk Muhammed Abdulkadir Ata, DKİ. Tercüme 2/24.

Hâris b. Ebî'z-Zubeyr hakkında el-Ezdi söylemiştir ki: "Onun ilmi yok olup gitmiştir." (Zehebi) Ben derim ki: Daha önce geçtiği üzere, İsmâil zayıf ve terkedilmiş (tâlif) bir râvîdir.[649]

Hadisi ibn Asakir "Tarih"inde (26/297)[650], "... Muhammed b. Harun er-Ruyani – Osman b. Muhammed b. Osman el-Osmani – Ahmed b. Muhammed el-Leysi – Ibrahim b. Hamza ez-Zubayri – Ibrahim b. Sad – ibn Şihab ez-Zuhriden mürsel şeklinde rivayet etmiştir.

699) Âişe'den rivayetle: "Ben ve Resûlullah ﷺ bir kaptan yıkanırdık; sanki iki kuş gibiydik."

Senedinde el-Haris b. Şibl el-Basri vardır. Buhârî dedi: "Bu, ma'rûf değildir (bilinmiş/sabit değildir)." Yahyâ dedi: "Hiçbir şeydir (yani değersizdir)." Dârakutnî de onu zayıf saymıştır.[651]

Buhari, Muslim ve Tirmizi "Sünen" (№62) eserinde rivayet etmiştir: "İbn Abbâs (r.a.)'den rivâyete göre, Meymûne şöyle aktarmıştır: "Ben ve Rasûlullah ﷺ, bir kaptan gusül abdesti alırdık."

Tirmizi söylemiştir: "Bu konuda Ali, Âişe, Enes, Ümmü Hâni, Ümmü Sübeyye el Cühenîyye, Ümmü Seleme ve İbn Ömer'den hadis rivâyet edilmiştir. Bu hadis hasen sahihtir. Fakîhlerin genelinin görüşü budur. Karı kocanın bir kaptan yıkanmasında bir sakınca yoktur."

Nesai "Sünen" (№407) eserinde rivayet etmiştiur ki, Aişe (r.anha)'dan rivâyete göre, şöyle demiştir: "Rasûlullah ﷺ, Farak denilen bir kapta guslederdi. O ve ben bir kaptan guslederdik."[652]

700) Ali radıyallahu anh'dan rivâyetine göre Peygamberimiz sallallahu aleyhi vesellem: "Ey Ali namazda imama takıldığı ayeti hatırlatma!" buyurdu.

Hadisi Imam Ebu Davud "Sünen" (№908) eserinde, Ebu İshak – Haris – Hz Ali senediyle rivayet etmiştir, akabinde imam buyurmuştur ki: "Ebû İshak, Haris'ten dört hadisten başka hadis dinlememiştir. Bu hadis de o dört hadisten değildir" Imam Zehebi söylemiştir ki: "Bu rivayeti Furayâbî, Yûnus b. Ebî İshâk'tan, onun da babasından, onun da ondan rivayet etmiştir. Ve bu, sadece Ali'nin sözüdür."

649 "Mizan" 2/168.
650 Darul Fikr.
651 "Mizan" 2/170.
652 Nesai "Sünen" №408, 409, 410, 411.

Haris, bu Ebu Zuhayr el-Haris b. Abdullah el-Hemedani el-Avar'dır. Tabiînin büyük âlimlerinden olmakla birlikte, onda zayıflık vardır. Mugîre, Şa'bî'den rivayet etmiştir: Şa'bî dedi ki, "Bana Hâris el-A'ver rivayet etti; o ise yalancıydı." Mufaddal b. Muhallil, Mugîre'den rivayet etmiştir: Şa'bî'nin şöyle dediğini işittim: "Bana Hâris rivayet etti; ben şahitlik ederim ki o yalancılardan biridir." İbnü'l-Medînî dedi: "O yalancıdır." Cerîr b. Abdi'l-Hamîd dedi: "O sahtekâr idi." Dârakutnî dedi: "Zayıftır." İbn Adî dedi: "Onun rivayetlerinin çoğu korunmuş değildir." Ebû Bekir b. Ayyâş, Mugîre'den rivayet ederek şöyle demiştir: "Hâris'in Ali'den aktardığı hadislerde doğru olmazdır." Muhammed b. Şeybe ed-Dabbî, Ebû İshâk'tan rivayet etmiştir: "Hâris el-A'ver bir şey iddia ederdi; o ise yalancıydı." İbn Hibbân dedi: "Hâris, Şiîlikte aşırılığa sapmıştı ve hadis rivayetinde zayıftı."[653]

701) Ali'den rivayetle: Resûlullah ﷺ'i şöyle buyururken işittim: "Hastanın iniltisi onun tesbihidir; bağırışı tehlîlidir; yatağında uyuması ibadettir; nefesi sadakadır; sağa sola dönmesi düşmanıyla savaşması gibidir. Sağlıklı iken işlediği amellerin sevabı aynen kendisine yazılır; böylece hastalıktan kalktığında üzerinde hiçbir günah bulunmaz."[654]

Haris el-Avar rivayetidir.

Bu hadis, küçük bir farkla Hz. Ebû Hüreyre'den (r.a.) rivayet edilmiştir: "Ebû Hüreyre (r.a.) şöyle dedi: Resûlullah ﷺ buyurdu: 'Hastanın inlemesi tesbihtir, feryadı tehlildir, nefesi sadakadır, yatağında yatışı ibadettir, sağdan sola dönmesi ise sanki Allah yolunda düşmanla savaşmak gibidir. Allah meleklerine şöyle der: "Kulumun sıhhatteyken yaptığı en güzel amelleri onun adına yazın." Hasta sonra kalkıp yürüdüğünde, sanki hiç günahı olmayan biri gibi olur.'" Hâtib el-Bağdâdî dedi ki: "Râvi Hüseyin b. Muhammed el-Belhî meçhuldür."[655]

Şevkani "Fevaid el-Mecmua"da bu hadisi muhtasar şeklinde zikretmiştir: ""Hastanın inlemesi tesbih, bağırması tekbir, nefes alması sadaka, uykusu ibadet, bir yandan bir yana dönmesi Allah yolunda cihaddır." İbn Hacer bunun hadis olarak "sabit olmadığı"nı söyler."[656]

702) Âişe (r.a.)'dan merfû olarak rivayet edilmiştir: "Babanın elinde tuttuğun şeyi ona geri ver; zira sen ve malın, onun oklarından bir ok gibisiniz (yani onun malından bir pay, onun kazancının bir parçasısınız)."

Senedinde Himsın kadısı el-Haris b. Ubeyde vardır. Ebû Hâtim dedi ki: "Kuvvetli değildir." Dârakutnî ise dedi ki: "Zayıftır."[657]

---

653 "Mizanul itidal" 1/170 ve ardı.
654 "Mizanul itidal" 1/172.
655 "el-İlel el-Mutenahiyye" 2/865/№1449.
656 "Fevaid el-mecmua" sayfa 408, №159.
657 "Mizan" 2/173.

Bu hadisin şahitleri vardır.

İbn Mace “Sünen”de (№2290) Âişe (Radıyallâhü anhâ)'dan rivâyet edildiğine göre; Resûlulah ﷺ şöyle buyurdu, demiştir: “Şüphesiz sizin yediğinizin en helâlı, (meşrû) kazancınızdan olan lokma)dır. Şüphesiz sizin çocuklarınız da sizin kazancınızdandır.”

İbn Mace “Sünen” (№2291) eserinde, Hz Cabir b. Abdullah’tan rivayet etmiştir ki: “Bir adam: “Ya Resûlallah! Benim (biraz) malım ve çocuğum vardır. Babam da cidden benim malımı kökünden tüketmek ister, dedi. Bunun üzerine Resûl-i Ekrem (Sallallahü Aleyhi ve sellem) (adama) : “Sen babanın (kazancı)sın, malın da babana (helâl)dır.» buyurdu.”

Senedinin sahih olup râvilerinin de Buhârî'nin şartı üzerine sıkå oldukları, Zevâid'de belirtilmiştir.[658]

Yine ibn Mace “Sünen”de (№2292): “Amr bin Şuayb'ın dedesi (r.a.)'dan rivayet edildiğine göre: Bir adam Nebi ﷺ 'e geıerek: Babam cidden benim malımı kökünden tüketti, dedi. Bunun üzerine Resulullah ﷺ; «Sen babanınsın, senin malm da ona (helâl) dır.» buyurdu. Resulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) şöyle de buyurdu: «(Ey mu'minler:) Şüphesiz sizin evladınız sizin en helal kazancınızdandır. Bunun için onların mallarından yiyiniz.”

İbnü’l-Hümâm da Âişe hadisini naklettikten sonra: Hadiste geçen «Sizin evlâdınız da sizin kazancımzdandır» meâlindeki cümlenin mânâsı “Çocuğun malı babanın malıdır” şeklinde değildir. Çünkü Allah Teâlâ ölen kişinin ço cuklan olduğu zaman, ölenin babasma sâdece altıda bir, nisbetinde bir miras payı vermiştir. Eğer kişinin malının mülkiyet hakkı babasına âit olmuş olsaydı kişi öldüğü zaman malının tamamının babasına verilmesi gerekecekti, demiştir.”[659]

703) İbn Abbâs (r.a.)’dan merfû olarak rivayet edilmiştir: “Ey tüccarlar topluluğu!” buyurdu. Bunun üzerine (sahâbîler) icabet edip boyunlarını uzattılar. Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: “Şüphesiz Allah sizi kıyamet günü günahkârlar olarak diriltecektir; ancak doğru söyleyen, akrabalık bağını gözeten ve emaneti yerine getiren kimse müstesna.”

Hadis münkerdir. el-Haris b. Ubeyde rivayetidir. İbn Hibbân dedi ki: “Bu hadisin kendisine dayanılacak sahih bir aslı yoktur.”[660]

704) Müslim b. İbrâhîm rivayet etti: Bize el-Hâris b. Ubeyd, Sâbit’ten, o da Enes’ten nakletti. (Enes dedi ki:) Resûlullah ﷺ bir adama, “Şunu yaptın mı?” diye sordu. Adam,

658 “Sünen ibn Mace tercüme ve şerhi” 6/333.
659 “Sünen ibn Mace tercüme ve şerhi” 6/334.

660 “Mizan” 2/173.

“Hayır, Allah’a yemin ederim ki — O’ndan başka ilâh yoktur — yapmadım.” dedi. Hâlbuki Nebî ﷺ onun bunu yaptığını biliyordu. Bunun üzerine Resûlullah ﷺ buyurdu: “Şüphesiz Allah, ‘O’ndan başka ilâh yoktur’ diyerek doğrulamandan ötürü bu yalanını bağışladı.”

Bu hadis Kütüb-i Sitte’de yer almamaktadır. Ukayli dedi ki: “Bu, senedi bundan daha sağlam bir isnadla da rivayet edilmiştir.” Bu ravi zincirinde muezzin Ebu Kudame el-Haris b. Ubeyd el-İyadi el-Basri vardır. Ahmed (b. Hanbel) dedi ki: “Hadisi mudtaribtir (rivayetlerinde karışıklık vardır).” Fellas dedi ki: “İbn Mehdî’nin Ebû Kudâme’den hadis rivayet ettiğini gördüm ve şöyle dedi: Ondan ancak hayır gördüm.” İbn Maîn dedi ki: “Zayıftır.” Bir defasında da şöyle dedi: “Hiçbir değeri yoktur.” Nesâî ve başkaları dedi ki: “Kuvvetli değildir.” İbn Hibbân ise dedi ki: “Vehimleri çok olanlardandı (yani rivayetlerinde sıkça yanılırdı).”[661]

705) Ebû Kudâme, Matar el-Varrâk’tan, o da İkrime’den, o da İbn Abbâs’tan rivayet etti: Nebî ﷺ Medine’ye hicret ettikten sonra, Mufassal sûrelerden hiçbirinde secde etmedi.

Ebu Kudame el-Haris b. Ubeyd el-İyadi rivayetidir. Matar (el-Varrâk) zayıf hafızalıdır; bu rivayet de munkerdir (reddedilmiştir). Zira sahih olarak sabit olmuştur ki, Ebû Hüreyre Nebî ﷺ ile birlikte “إِذَا السَّمَاءُ انْشَقَّتْ” (İnşikâk Sûresi) okunduğunda secde etmiştir. Üstelik Ebû Hüreyre’nin İslâm’a girişi (İbn Abbâs’ın bahsettiği döneme göre) daha sonradır.

Ibn Mace, Darimi ve Tirmizi “Sünen” (№573, 574) eserinde rivayet etmiştir ki, Ebû Hüreyre (r.a.)’den rivâyete göre, şöyle demiştir: “Rasûlullah ﷺ ile birlikte Alak ve İnşikak sûrelerinde secde yaptık.” İmam Tirmizi hadisin akabinde söylemiştir: “Ebû Hüreyre hadisi hasen sahihtir. İlim adamları “Alak” ve “İnşikak” sûrelerinde secdenin yapılacağı kanaatindedirler. Bu hadiste birbirinden rivâyette bulunan tabiin döneminden dört kişi vardır.”

Her ikisi de sahabeden olan Abdullah b. Amir es-Sümali ile Haccac b. Amir es-Sümali'den nakledildiğine göre onlar, Ömer b. el-Hattab, ile sabah namazını kılarken "İza's-sema inşakkat" süresini okumuş ve bu yüzden secde etmiştir. Hadisi Taberani, el-Mu'cemu'l-kebir'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.[662]

661 “Mizan” 2/174.
662 “Mecmai Zevaid” 4/242/№3706.

Esved b. Yezid demiştir ki: Ben, Abdullah (b. Mes'üd) ve Ömer'i veya onlardan yalnız birini "İza's-sema inşakkat" süresini okuduğunda secde ederken gördüm. Hadisi Taberani el-Mu'cemu'l-kebir'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir. [663]

706) Ebû Saîd el-Eşecc rivayet etti: Bize el-Hâris b. İmrân, Hişâm'dan, o da babasından, o da Âişe'den (r.a.) merfû olarak rivayet etti: "Soyunuz için seçici olun; denk olanlarla evlenin. (Kızlarınızı da denk olanlara verin. Zencilerle (evlenmekten) sakının; çünkü onların yaratılışında bozukluk vardır)."

Hadisin senedinde el-Haris b. İmran el-Ceferi vardır. İbn Hibbân dedi ki: "Güvenilir râviler üzerine hadis uydururdu." İbn Adî dedi ki: "Zayıflığı, rivayetlerinden açıkça anlaşılmaktadır." Ebû Hâtim dedi ki: "Kuvvetli değildir." Ebû Zur'a da dedi ki: "Hadisi vâhîdir (çok zayıftır)."

Bu hadisi Hişâm'dan İkrime b. İbrâhîm de rivayet etmiştir; ancak o zayıftır. Hadisin aslı ise mürseldir.[664]

Şirbini'nin el-Minhac'a yazdığı şerhinde şu açıklama yer almaktadır: "Nutfeleriniz için (kadının) hayırlısını seçin ve onu sa dece denginiz olan yerlere bırakın" şeklindeki hadise gelince; Ebu Hatim er-Razi "Bunun bir aslı yoktur" demiştir. İbnü's-Salah ise şu değerlen dirmeyi yapmıştır: "Tenkit edilmiş birtakım isnadları vardır. Ancak Hakim bunu sahih saymaktadır."[665]

İsmail Ecluni "Keşful Hafa" (2/156) kitabında buyurmuştur: "Nutfeleriniz için (kadının) hayırlısını seçin. Siz denginiz olanlarla nikah yapın ve birbirine denk olanları nikahlayın." İbn Mace, Darekutni, Hakim ve Beyhaki'nin Aişe radıyallahu anha'dan merfu olarak rivayet ettikleri bir hadistir."

Ebu Nuaym'ın Enes'ten naklettiği rivayet de şu lafızdadır: "Nutfeleriniz için (kadının) hayırlısını seçin ve şu siyah (kadınlar)danda kaçının. Çünkü siyah, çirkin bir renktir." İbnu'1-Cevzi bu hadis için "isnadında meçhul raviler vardır" demektedir. Hatib de "Bütün tarikleri zayıftır" değerlendirmesini yapmaktadır.

707) Kureyş b. İsmâil rivayet etti: Bize el-Hâris b. İmrân, İbn Sûka'dan, o da Nâfi'den, o da İbn Ömer'den (r.a.) rivayet etti ki: Nebî ﷺ şöyle buyurdu: "Saçınızı boyayın ve ayırın; Yahudilere muhalefet edin (onlara benzemeyin)." el-Haris b. İmran el-Ceferi rivayetidir. İbn Abdilber el-Maliki söylemiştir ki: "İsnadı hasendir, raviler sikattır." [666]

663 "Mecmai Zevaid" 4/242/№3707.
664 "Mizan" 2/171-172.
665 "Keşful Hafa" 2/157.
666 Şeyh Latîfu'r-Rahmân el-Behrâicî el-Kâsemî "el-Mevsûʿatu'l-ḥadîsiyye li-Rivâyâti'l-İmâm Ebî Ḥanîfe" 14/193/№9524, DKİ.

Imamımız Ebu Hanife, senediyle – Nafi – İbn Ömer'den rivayet etmiştir, Resulullah buyurmuştur: "Saçınızı boyayın, Ehli-Kitaba muhalifet edin."[667]

Müslümanlar, Yahudi ve Hristiyanlara muhalefet etmelidir; bu, şeriatla sabittir.

İmam Hakim "Müstedrek" (1/260) kitabında Şeddad b. Evs'den rivayet etmiştir, peyğamber şöyle buyurmuştur: ""Yahudilere muhalefet edin; çünkü onlar mestle namaz kılmazlar, siz ise mestlerle namaz kılın."[668]

İmam Tirmizi "Sünen" (№755) eserinde söylemiştir: "İlim adamları Aşûrâ günü hakkında değişik görüşler ortaya koydular kimisi Muharrem ayının dokuzuncu günü olduğunu söylerken kimileride onuncu günüdür demişlerdir. İbn Abbâs'ın şöyle dediği de rivâyet edilmiştir. "Dokuzuncu ve onuncu günleri oruç tutarak Yahudilere muhalefet ediniz..." Ahmed, İshâk ve Şâfii'de aynı görüştedirler."

Ebu Davud, Nesai ve Tirmizi "Sünen" (№1752) eserinde rivayet etmiştir: "Ebû Hüreyre (r.a.)'den rivâyete göre, şöyle demiştir: Rasûlullah ﷺ şöyle buyurdu: "Beyazlaşan saç ve sakalınızı kına ile boyamak suretiyle rengini değiştirin, değiştirmeyip bembeyaz bırakmak suretiyle Yahudilere benzemeyin."

708) Enes'ten (r.a.) merfû olarak rivayet edilmiştir: "Müslümanların arkasında bir gece nöbet tutup onları koruyan kimseye, arkasında kalanlardan her kim namaz kılmış ve oruç tutmuşsa, onların hepsinin sevabı kadar ecir verilir."

Hadisin senedinde el-Haris b. Umeyr el-Basri vardır. (Zehebi) Bana göre onun zayıflığı açıktır. Zira İbn Hibbân, *ed-Duʿafâ*'sında şöyle demiştir: "Sabit râvilerden uydurma şeyler rivayet etmiştir." Hâkim de şöyle demiştir: "Hümeyd ve Ca'fer es-Sâdık'tan uydurma hadisler rivayet etmiştir."

709) İbn Hibbân rivayet etti: Bize Hasan b. Sufyân, o da Mahmûd b. Ğaylân, o da Ebû Üsâme, o da el-Hâris b. Umeyr'den, o da Eyyûb'dan, o da İkrime'den, o da İbn Abbâs'tan nakletti. (İbn Abbâs dedi ki:) Abbâs (r.a.) şöyle dedi: "Resûlullah ﷺ'ın aramızda ne kadar kalacağını mutlaka öğreneceğim." Bunun üzerine Resûlullah ﷺ'a gidip şöyle dedi: "Ey Allah'ın Resûlü, insanlarla konuşman için bir yer edinsek (bir minber veya yüksekçe bir yer yapsak) nasıl olur?" Resûlullah ﷺ buyurdu: "Hayır, onlara sabrederim; (bana yaklaşırken) ridâmı çekerler, topuklarımı ezerler, tozları bana ulaşır; ta ki Allah beni onlardan rahatlatıncaya kadar."

667 Şeyh Latîfu'r-Rahmân el-Behrâicî el-Kâsemî "el-Mevsûʿatu'l-ḥadîsiyye li-Rivâyâti'l-İmâm Ebî Ḥanîfe" 14/193/№9524, DKİ.
668 Darul Marifa.

el-Haris b. Umeyr el-Basri rivayetidir. Bu hadisi Hammâd b. Zeyd de Eyyûb'dan rivayet etmiştir; ancak mürsel olarak (İbn Abbâs isnadını zikretmeden) nakletmiştir — ya da bu sözü bizzat İbn Abbâs söylemiştir; (ravîler) bunda şüphe etmişlerdir.[669]

710) el-Hâris, Ca'fer b. Muhammed'den, o da babasından, o da dedesinden, o da Ali'den (r.a.) Nebî ﷺ'den rivayet etti: "Âyetü'l-Kürsî, 'Şehidallâhu ennehu lâ ilâhe illâ Huve' ve Fâtiha, Arş'a asılıdırlar. Ve şöyle derler: 'Ey Rabbimiz! Bizi yeryüzüne indir; Sen'in kullarına, Sana isyan edenlere gidelim...'" (hadis bu şekilde uzun olarak devam eder).
İbn Hibbân dedi ki: "Bu hadis uydurmadır, sahih bir aslı yoktur." el-Haris b. Umeyr el-Basri rivayetidir.[670]

711) Bize Muhammed b. İbrâhîm b. Cünâd rivayet etti: Bize Abdullah b. Abdi'l-Vehhâb el-Hacebî rivayet etti: Bize el-Hâris b. Ğassân rivayet etti: Bize Ebû İmrân, Enes'ten (r.a.) merfû olarak rivayet etti: "Kıyamet günü mühürlü sahifeler getirilir ve Allah Teâlâ'nın huzuruna dökülür. Allah meleklerine şöyle buyurur: 'Şunu kabul edin, şunu da atın.' Melekler derler ki: 'İzzetine yemin ederiz ki biz onda sadece hayır gördük.' Allah buyurur: 'Evet, ama bu Benim rızâm için yapılmamıştı.'"

el-Hâris b. Ğassân ile Ebû İmrân el-Cevnî — ikisi de meçhuldür (tanınmayan râvilerdir).[671] Ukaylî, el-Haris hakkında dedi ki: "Münker (reddedilmiş, garip ve zayıf) rivayetler nakletmiştir."

712) Ebu Cafér el-Ukayli buyurmuştur: Bize Muhammed b. Ahmed el-Varrâmînî rivayet etti, dedi ki: Bize Yahyâ b. el-Muğîre er-Râzî rivayet etti, dedi ki: Bize Zâfir, bir adamdan, o da el-Hâris b. Muhammed'den, o da Ebû't-Tufeyl'den (rivayet etti) — hadisi uzun olarak nakletti." Yine bu haberi Muhammed b. Humeyd, Zâfir'den, o da el-Hâris'ten rivayet ederek aktardı. (Muhammed b. Humeyd) bununla hadisi daha sağlam göstermeyi kastetti; fakat aslında bozdu. O (Ebû't-Tufeyl) şöyle dedi: "Şûrâ günü kapının önündeydim; sesler yükseldi. Ali'yi işittim, şöyle diyordu: ""İnsanlar Ebû Bekir'e biat ettiler; oysa vallahi, bu işte ondan daha layık ve hak sahibi bendim. Ancak, insanların küfre dönmelerinden ve birbirlerinin boynunu vuracak hale gelmelerinden korktum; bu yüzden dinledim ve itaat ettim. Sonra insanlar Ömer'e biat ettiler; yine vallahi, bu işe ondan daha layık bendim. Fakat yine dinledim ve itaat ettim; çünkü insanların birbirini öldürmesinden endişe ettim. Şimdi siz Osman'a biat etmek istiyorsunuz; o hâlde dinler, itaat ederim. Zira Ömer beni, kendime karşı hiçbir üstünlükleri olmayan beş kişinin arasına koydu; ben de onlara üstün sayılmadım,

669 "Mizan" 2/176.
670 "Mizan" 2/176.
671 "Mizan" 2/177.

hepimiz bu hususta eşit tutulduk. Allah'a yemin ederim ki, dilesem öyle konuşurum ki, ne Arapları ne de Acemleri bunu reddedebilir. Size Allah adına soruyorum: Aranızda, Resûlullah ﷺ'ın kendisiyle kardeşlik kurduğu (muhâhât yaptığı) başka biri var mı?" Dediler ki: "Hayır." Dedi ki: "Allah adına soruyorum: Aranızda, benim amcam Hamza gibi bir amcaya sahip olan var mı?" Dediler ki: "Allah'a yemin ederiz, hayır." Dedi ki: "Aranızda, benim kardeşim Ca'fer gibi iki kanatlı, mücevherle süslenmiş kanatlarıyla cennette uçan bir kardeşi olan var mı?" Dediler: "Hayır." Dedi ki: "Aranızda, Hasan ve Hüseyin gibi cennet gençlerinin efendileri olan torunlara sahip olan var mı?" Dediler: "Hayır." Dedi ki: "Aranızda, benim eşim gibi bir eşe sahip olan var mı?" Dediler: "Hayır." Dedi ki: "Aranızda, Resûlullah ﷺ'a her zorlu an indiğinde müşriklere karşı en çok öldüren ben gibi biri var mı?" Dediler: "Hayır." (Hadis burada uzun olarak devam eder.)

İmam Zehebi söylemiştir: "Bu rivayet sahih değildir; Emîru'l-Mü'minîn (Ali b. Ebî Tâlib r.a.)'in böyle bir söz söylemesi düşünülemez." Ukayli demiştir ki: "Bu, münker bir haberdir." Ebu Tufeylden hadisi rivayet eden el-Haris b. Muhammed mechuldur.[672]

İbn Arrak el-Kinani hadisi "Tenzîhu'ş-Şerî'ati'l-Merfû'a"[673]kitabında, ve Suyuti "Leal el-Masnua"da[674] zikretmiştir.

713) Ebû Zerr'in (r.a.) rivayetine göre —Hz. Peygamber ﷺ'e kadar uzanan bir senetle— şöyle buyurmuştur: "Bir kulun ayağı, kendisine Ehl-i Beyt'e olan sevgisi sorulmadıkça yerinden kımıldamaz." Ve bu sözü söylerken işaretle Hz. Ali'yi göstermiştir.

Haber batıldır, senedinde el-Haris b. Muhammed el-Makuf vardır.[675]

Taberani "el-Mucel el-Evsat"ta, Hz Ebu Berze'den aktarmıştır: ""Kul (Kıyamet gününde) şu dört şeyin hesabı sorulmadıktan sonra hiçbir yere tek adım dahi atamaz. Ömrünü nerede harcadığının, bedenini nerede eskittiğini, malını nereden kazandığını ve nereye harcadığını ve biz Ehl-i Beyt' in sevgisinin hesabı." "Ya Resulallah! Sizi sevmenin alameti nedir?" diye sorulunca, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi veıellem) eliyle Ali'nin omzuna vurdu." Senedinde yine Haris el-Makuf vardır.

Taberani "el-Mucem el-Kebir" ve "el-Mucem el-Evsat"ta, Hz ibn Abbas'tan Resulullah'ın ﷺ şöyle buyurduğunu nakleder: "Kul, Kıyamet gününde şu dört şeyin hesabı sorulmadıktan sonra hiçbir yere tek adım dahi atamaz. Ömrünü nerede ~ harcadığının, bedenini nerede eskittiğini, malını nerede harcadığını ve nereden kazandığını ve biz Ehl-i Beyt'in sevgisinin hesabı." Ravilerden Hüseyn b. Hasan el-Aşkar çok zayıftır.[676]

---

672 "Mizan" 2/178.
673 Ebû'l-Hasen Alî b. Muhammed b. Arrâk el-Kinânî "Tenzîhu'ş-Şerî'ati'l-Merfû'a 'Anil-Ahbâri'ş-Şaniyatil el-Mavdû'a" 1/358/№53, DKİ.
674 1/330. DKİ.
675 "Mizan" 2/179.
676 "Mecmai Zevaid" 18/335/№18370.

714) Mus‘ab b. Sa‘d, babasından (Sa‘d b. Ebî Vakkâs’tan) merfû olarak rivayet etti: “Sizin en hayırlınız, Kur’ân’ı öğrenen ve öğreten kimsedir.”

Buhari, ibn Mace ve Tirmizi “Sünen” (№2907) eserinde Hz Osman b. Afvan’dan rivayet etmiştir ki, Rasûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur: “En hayırlınız ve değerliniz Kur’ân-ı öğrenen ve öğretenlerinizdir.”

İmam Tirmizi “Sünen” eserinde, ve İmam Darimi, Hz Ali şöyle rivayet etmiştir: “Rasûlullah ﷺ şöyle buyurdu: “Sizin en hayırlınız, Kur’ân-ı öğrenen ve öğretendir.”

İmam Tabarani “el-Mucemus Sağır”de, Hz Enes b. Malik’ten rivayet etmiştir ki, Rasulullah ﷺ: "Sizin en hayırlılannız Kur'an'ı öğrenen ve öğretenlerinizdir" buyurmuştur. Ravilerinden Muhammed b. Sinin el-Kazzaz'ı Darekutni güvenilir kabul ederken bir grup bilgin zayıf görmüştür.[677]

715) el-Hâris b. en-Nu‘mân el-Leysî, Enes’ten (r.a.) işittiğini rivayet etti. Enes dedi ki: Resûlullah ﷺ buyurdu: “Çocuklarınıza ikramda bulunun (onlara değer verin) ve terbiyelerini güzel yapın.”

Hadisi ibn Mace “Sünen” (№3671) eserinde aktarmıştır. Senedinde el-Haris b. en-Numan b. Selim vardır. Ebû Hâtim dedi ki: “Kuvvetli değildir.” Buhârî dedi ki: “Hadisi munkerdir (reddedilmiştir).”[678]

716) Ukayli dedi ki: “Bize Muhammed b. Hurayme rivayet etti, dedi ki: Bize Hakîm b. Meşrik rivayet etti, dedi ki: Bize el-Hâris b. en-Nu‘mân, Enes b. Mâlik’ten (r.a.) merfû olarak rivayet etti: Resûlullah ﷺ buyurdu: ‘Abdestten sonra sakalımdan elbiseme damlayan su, üzerime saçılan inci ve yakutlardan daha sevimlidir bana.” (Rivayet devamla:) “Ve yüzündeki abdest suyunu silmezdi.’”

el-Haris b. en-Numan b. Selim rivayetidir.

717) ““Resûlullah ﷺ’ın haremindeki (koruluk bölgesindeki) ağaçlar ne silkelenip dökülür ne de dalları kırılır; ancak dallarına yumuşakça dokunulur (nazikçe yaprakları alınır).”

Senedinde Hârice’nin babası, el-Hâris el-Cühenî vardır. Sadece şu hadisle tanınır. O, el-Hâris b. Râfi‘ b. Mukeyth’tir. Hadisi, inşâallah, hasendir.[679]

677 “Mecmai Zevaid” 12/191/№11673.
678 “Mizan” 2/181.
679 “Mizan” 2/182.

İmam Nevevi “el-Mecmu” (7/485) eserinde hadisin senedin kuvvetli olmadığını söylemiştir. Dr. Hamza Ahmed ez-Zeyn hadisin sahih olduğunu söylemiştir.[680]

Hadisi İmam Beyhaki “es-Sünen el-Kebir”de[681], Ebu Davud “Sünen” (№2039) eserinde rivayet etmiştir.

718) Ya'lâ b. Ubeyd, Hârise'den, o da Amra'dan rivayet etti. Amra dedi ki: Âişe'ye (r.a.) sordum: “Resûlullah ﷺ evde yalnız kaldığında nasıldı?” Dedi ki: “İnsanların en yumuşağıydı; güler yüzlü, tebessüm eden ve neşeliydi.”

Senedinde Harise b. Ebi er-Rical Muhammed b. Abdurrahman el-Medeni vardır. Ahmed (b. Hanbel) ve İbn Maîn onu zayıf saymışlardır. Nesâî dedi ki: “Terkedilmiştir (hadisi alınmaz).” Buhârî dedi ki: “Hadisi munkerdir; hiçbir kimse onun rivayetini dikkate almamıştır.” Muhammed b. Osman, İbnü'l-Medînî'den rivayetle dedi ki: “Bizim arkadaşlarımız onu daima zayıf sayarlardı.” İbn Adî dedi ki: “Rivayetlerinin çoğu munkerdir (reddedilmiştir).”[682]

Hadisi Ishak b. Rahaveyh “Müsned”inde[683] ve ibn Asakir “Tarih”inde[684] rivayet etmiştir.

719) Ebû Dâvûd es-Sencî dedi ki: “İbn Maîn'e sordum: Bizim buralarda Hâmid b. Âdem adında bir şeyh var. Yezîd'den, el-Cerîrî'den, Ebû Nadrâ'dan, Ebû Saîd ve Câbir'den merfû olarak şu hadisi rivayet etti: 'Gıybet zinadan daha şiddetlidir.' Bunun üzerine İbn Maîn şöyle dedi: 'Bu adam yalancıdır, Allah onu lânetlesin!'”

Hamid b. Adam el-Mervezi cidden zayıftır. Onu el-Cevzecânî ve İbn Adî yalancılıkla itham etmişlerdir. Ahmed b. Ali es-Süleymânî ise onu hadis uydurmakla meşhur olan kimseler arasında saymıştır.[685]

720) Ebû Ümâme el-Bâhilî'den (r.a.) merfû olarak rivayet edilmiştir: “Her kimin bir çocuğu olur da, bereket umarak ona Muhammed adını verirse, hem o kimse hem de çocuğu cennette olur.”

Batıldır, senedinde Hamid b. Hammad el-Askari vardır.[686] İbn Kayyum “el-Menar vel Munif”[687] kitabında hadise batıl hükmü vermiştir.

---

680 Diya el-Makdisi “Sihahul hadis fima ittafaku aleyhi ahlelhadis” 3/94/№8423.
681 5/328/№9978, thk Muhammed Abdulkadir Ata, DKİ.
682 “Mizan” 2/183.
683 2/434/№1001-458, Mektebetul İman.
684 2/300, DKİ.
685 “Mizan” 2/184.
686 “Mizan” 2/185.
687 Sayfa 46, Darul Asime.

İbn Asakir bu hadisi Ebu Ümame'den merfu olarak rivayet etmektedir. Suyuti de Muhtasaru'l-Mevzuat'ında (Leali) şöyle demektedir: "Bu hadis, bu konuda rivayet edilen hadislerin en iyi durumda olanıdır. İsnadı da hasendir."[688] Abdurrahman el-Muallimi el-Yemani, Suyuti'nin "hasen" hükmünü verirken, isnadın sonuna baktığını, başını ise göz ardı ettiğini belirtmektedir. İsnad ise Hamid b. Hammad el-Askeri> İshak b. Seyyar > Haccac b. Minhal > Hammad b. Seleme > Berd b. Sinan > Mekhul > Ebu Ümame şeklindedir. Buna göre Suyuti bu isnadın Haccac b. Minhal'den sahabi raviye kadarki kısmı için "hasen" demişse de asıl sorun Hamid b. Hammad'ın İshak b. Seyyar'dan aktardığı "uydurma haber"e örnek olarak bu hadisin zikredilmiş olmasıdır. Nitekim Zehebi ve İbn Hacer de eserlerinde bu noktaya dikkat çekmişlerdir. Öte yandan İbn Kayyım el-Cevziyye ve Aliyyü'l-Kari gibi alimler de hadisin kendi içinde batıl olup Peygamber ﷺ sözü olamayacağını vurgulamışlardır.[689]

721) el-Habbâb b. Fadâle el-Yemâmî el-Hanefî rivayet etti: Dedi ki: Basra'ya geldim ve Enes b. Mâlik (r.a.) ile karşılaştım. Ona dedim ki: "Bir yolculuğa çıkmak istiyorum, bu konuda senden izin ve öğüt almak istedim." Dedi ki: "Nereye gitmek istiyorsun?" Dedim: "Hindistan'a." Dedi ki: "Anne baban —ya da her ikisi— hayatta mı?" Dedim: "Evet, ikisi de hayatta." Dedi ki: "Peki senin bu yolculuğa çıkmandan razılar mı?" Dedim: "Hayır, bana kızgınlar; babam beni şikâyet etti, bu yüzden sultan beni hapsettirdi." Enes (r.a.) dedi ki: "Dünyayı mı istiyorsun yoksa âhireti mi?" Dedim: "Her ikisini de." Bunun üzerine Enes (r.a.) şöyle dedi: "Sana bakılırsa, her ikisini de kaybedeceksin. Dön, anne babana iyilik et, onlarla birlikte ol; çünkü bundan daha hayırlı bir kazanç elde edemezsin."

Rivayeti Hatib el-Bağdadi "el-Câmiʿ li-aḫlâḳı'r-râvî ve âdâbi's-sâmi" kitabında nakletmiştir.[690]

Habbab b. Fadale ez-Zuhli cerh olunmuştur. El-Ezdi hadisleri bir şey değildir, söylemiştir.[691] Yalnızca Ebü'l-Feth Muhammed b. el-Hüseyin el-Ezdî'nin eleştirisine dayanmanın doğru olduğunu da sanmıyorum. Zira İmam Zehebî "Siyer" kitabında, onun hakkında bizzat şöyle demiştir: "Ve onun *ed-Duʿafâʾ* adlı kitabında bazı tenkit edilecek hususlar vardır; zira delil olmaksızın birçok kimseyi zayıf saymıştır. Hatta kimi zaman, başkaları onları sika (güvenilir) olarak nitelendirmiştir." Bu notu yazdıktan sonra, İmam Dârakutnî'nin bu râvînin pek kuvvetli olmadığını söylediğini gördüm.[692]

688 "Keşful Hafa" 4/119/№2644.
689 "Keşful Hafa" 4/119 dipnot.
690 Sayfa 384, №1715, DKİ.
691 "Mizan" 2/185.
692 "Mevsûatu Ekvâli Ebî'l-Hasen ed-Dârakutnî fi Ricâli'l-Hadîs ve İlâlih" 1/184, №852.

722) Amr b. Kays, Hasan'dan, Ubeyde'den, o da Abdullah'tan (r.a.) rivayet etti: Resûlullah ﷺ buyurdu: "Horasan tarafından siyah bayraklar geldiğinde, onlara katılın; çünkü onların içinde Mehdi vardır."

Senedinde Hibban b. Yezid es-Seyrafi vardır. el-Ezdî dedi ki: "Onların (hadis âlimlerinin) nezdinde kuvvetli değildir." Imam Şevkani "Fevaid el-Mecmua" (sayfa 505) kitabında söylemiştir: "el-Ezdî bunu, İbn Mes'ud'dan "merfu" olarak rivayet etmiştir. "Siyah sancaklar Horasan'dan gelince, siz de ona gidiniz. Zira Allah'ın halifesi onlarladır." İbnû'l-Cevzî bunu, el-Mevduat'ta zikredip "aslı yoktur" demiştir. İbn Hacer, el-Kavlu'l-Müsedded'de İbnû'l-Cevzî'nin bu görüşünde doğru olmadığını söyler. Bunu Ahmed [İbn Hanbel] Müsned'inde Ali İbn Zeyd İbn Ced'an vardır. Zayıf bir ravidir. Bu nasıl böyle olabilir? Fakat o yalan söylemeyi kasdetmediği için, hadisi tek başına kalınca ona "uydurma" diyemeyiz. Nasıl öyle olmasın ki, bir başka yoldan rivayet edilerek desteklenmiştir."

723) Hz. Ali'den (r.a.): "Ben, Resûlullah ﷺ ile birlikte ilk namaz kılan kişiyim."

Hadisi İmam Nesai "Hasais" kitabında rivayet etmiştir.[693]Senedinde Habbah b. Cüveyn el-ʿArenî el-Kûfî vardır; o, aşırı Şiîlerdendir. el-Cevzecânî dedi ki: "Güvenilir değildir." Süleyman b. Maʿbed, Yahyâ b. Maîn'den rivayetle dedi ki: "Güvenilir değildi." Nesâî dedi ki: "Kuvvetli değildir." İbn Maîn ve İbn Hıraş da dedi ki: "Hiçbir değeri yoktur."[694]

İmam Taberani bu hadisi farklı senedle rivayet etmiştir: "Bize Hasan b. Abdi'l-Aʿlâ en-Nersî es-Sanʿânî rivayet etti: Bize Abdurrezzâk rivayet etti: Bize Süfyân es-Sevrî, Seleme b. Kuhayl'den, o da Ebû Sâdıḳ'tan, o da Alîm el-Kindî'den, o da Selmân el-Fârisî'den (r.a.) rivayet etti. Selmân (r.a.) dedi ki: "Bu ümmetten Peygamberi ﷺ'in yanına ilk varacak olan kimse, bu ümmetin İslâm'ı ilk kabul edenidir; o da Ali b. Ebî Tâlib'tir."

Heysemî dedi ki: "Râvileri sika (güvenilir) kimselerdir."
Hamdî es-Salefî ise şöyle dedi: "İbrâhîm ve Hasan, Abdurrezzâk'tan onun ihtilâtından (hafızasının karıştığı dönemden) sonra rivayette bulunanlardandır."[695]

Yine İmam Taberânî şu şekilde rivayet etmiştir: "Bize İshak b. İbrâhîm rivayet etti; bize Abdurrezzâk rivayet etti; bize Ma'mer, Osman el-Cezerî'den, o da Miksam'dan, o da Abdullah b. Abbâs'tan (r.a.) rivayet etti." Abdullah b. Abbâs (r.a.) dedi ki: "İslâm'ı ilk kabul eden Ali'dir."

Hadis Sahihtir, ricalı sikattır.

693 Şeyh Ebu İshak el-Huveyni "Tahzib Hasaisil İmam Ali li Nesai" sayfa 15, №1.
694 "Mizan" 2/188.
695 Hafız Ebul Kasim Suleyman b. Ahmed et-Taberani "Kitabul Evail" sayfa 78, №51. Darul Furkan.

724) İmam Ahmed rivayet etmiştir ki, Habbetu'l-Urani dedi ki: Hz. Ali'yi minberde daha önce hiç görmediğim kadar çok gülerken gördüm. Gülmekten azı dişleri görünüyordu. Gülme sebebini şöyle açıkladı: Ebu Talib'in sözünü hatırladım. Ben Batn-ı Nahle'de Resulullah'la ﷺ namaz kılarken Ebu Talib geldi ve ona dedi ki: "Ey yeğenim! Ne yapıyorsunuz?" Resulullah ﷺ onu İslam'a davet etti. Ebu Talib dedi ki: "Yaptığınızın bir zararı yoktur. (Söylediğinizin bir zararı yoktur.) Ama kesinlikle sizin yaptığınız gibi benim de kıçımı havaya kaldıramazsınız." Babasının dediklerine olan şaşkınlığından dolayı güldü. Sonra üç defa şöyle dedi:" Allahım! Resul'ünden sonra, bu ümmetten hiç kimse sana benden önce ibadet etmedi. Ben insanlar namaz kılmadan yedi yıl önce namaz kılmaya başladım."

Habbah b. Cüveyn el-ʿArenî el-Kûfî rivayetidir.

725) İbn Abbâs'tan (r.a.) merfû olarak rivayet edilmiştir: "Kim Âşûrâ günü oruç tutarsa, Allah Teâlâ ona yetmiş yılın oruç ve ibadet sevabını yazar; on bin meleğin, yedi göğün sevabı kadar mükâfat verir. Kim Âşûrâ gününde bir mümine iftar ettirirse, sanki Muhammed ﷺ ümmetinin tamamına iftar ettirmiş olur. Kim o gün bir aç kimseyi doyurursa, sanki ümmetin bütün yoksullarını doyurmuş gibi olur. Kim de Âşûrâ gününde bir yetimin başını şefkatle okşarsa, her bir saç teli sayısınca cennette derecesi yükseltilir."

Senedinde Habib b. Ebi Habib el-Hartati el-Mervezi vardır. "Hadis uydururdu." — bunu İbn Hibbân ve başkaları söylemiştir.[696]

726) "Şüphesiz Allah, Arş'ı Âşûrâ gününde yarattı; Kürsî'yi Âşûrâ gününde var etti; Kalem'i Âşûrâ gününde takdir buyurdu; cenneti Âşûrâ gününde yarattı ve Âdem'i cennete o günde yerleştirdi. Rivayette şöyle de denmiştir: Peygamber ﷺ Âşûrâ gününde doğmuştur, Allah Arş'ın üzerine o günde istivâ etmiştir, kıyamet de Âşûrâ gününde kopacaktır."

Hadis yalandır. Habib b. Ebi Habib Mervezi rivayetidir. [697]

727) Habîb rivayet etti: Bize Mâlik ve ez-Zuhrî'nin kardeşinin oğlu, ez-Zuhrî'den; o da Ebû Seleme'den; o da babasından (r.a.) merfû olarak rivayet etti: "Dünyanın ziyneti, yüz yirmi beşinci yılda (h. 125) yok olup gider."

Uydurmadır. Senedinde Habib b. Ebi Habib Zurayk isminde ravi vardır. Ahmed (b. Hanbel) dedi ki: "Güvenilir değildir." İbn Maîn dedi ki: "Mâlik'ten okurdu, ancak iki üç yaprağı birden çevirirdi. Mısır'da bana ondan sordular, 'Hiçbir değeri yoktur' dedim."

696 "Mizan" 2/189.
697 "Mizan" 2/190.

İbn Dâvûd dedi ki: “İnsanların en yalancılarından biriydi.” Ebû Hâtim dedi ki: “ez-Zuhrî’nin kardeşinin oğlundan uydurma hadisler rivayet etti.” İbn Adî dedi ki: “Rivayet ettiği bütün hadisler uydurmadır.” İbn Hibbân dedi ki: “Güvenilir râvilerden mevzû (uydurma) hadisler rivayet ederdi; onların hadislerine, kendilerinden olmayan şeyleri eklerdi.”[698]

728) Habîb rivayet etti: Bize Mâlik, İbn Şihâb’dan; o da Muhammed b. Cübeyr’den, o da babasından (r.a.) merfû olarak rivayet etti: “Rızkı, sadaka ile indirin (yani rızkın gelmesini sadaka vermekle talep edin).”

Yalandır. Habib b. Ebi Habib Zurayk rivayetidir.[699]

729) Câbir’in (r.a.) rivayetine göre —Hz. Peygamber ﷺ’e kadar uzanan bir senetle— şöyle buyurulmuştur: “Âbid ve âlim (kıyamet günü) diriltilecektir; âbide ‘Cennete gir’ denilecek, âlime ise ‘Bekle, çünkü sen şefaat edeceksin’ denilecektir.”

Kezzab Habib b. Ebi Habib Zurayk rivayetidir.

730) Ebû Muâviye rivayet etti: Bize el-A‘meş, Habîb b. Ebî’l-Eşres’ten, o da Ebû Ubeyde’den rivayet etti. (Ebû Ubeyde dedi ki:) Abdullah (yani İbn Mes‘ûd r.a.) şöyle dedi: “Biriniz, had cezasına çarptırılmış birini görürse, onu lanetlemesin ve şeytana karşı yardım etmeyin. Aksine şöyle desin: ‘Allah’ım, onu bağışla. Allah’ım, ona merhamet et.”

Senedinde Habîb b. Ebî’l-Eşres el-Kufi vardır, babasının ismi Hassân’dır. Ahmed (b. Hanbel) ve Nesâî dediler ki: “Terkedilmiştir (hadisi alınmaz).” İbn Hibbân dedi ki: “Hadisleri son derece munkerdir (reddedilmiştir, kabul edilmez).” Onun bir Hristiyan kadına âşık olduğu söylenir; hatta Hristiyan olup onunla evlendiği rivayet edilmiştir. Ancak, o kadın sebebiyle kiliseye gidip geldiği haberi doğrudur. İbnü’l-Müsenna dedi ki: “Ne Yahyâ’nın ne de Abdurrahman’ın, Süfyân’ın Habîb b. Hassân b. Ebî’l-Eşres’ten hiçbir rivayetini işitmedim.” Abbâs, İbn Maîn’den rivayetle dedi ki: “Habîb b. Hassân güvenilir değildir.” Onun iki Hristiyan câriyesi vardı; onlarla birlikte kiliseye giderdi. [700]

731) Abdân el-Ehvâzî şöyle rivayet etti: Bize er-Rifâî, Ebû Bekr b. Ayyâş’tan, Habîb b. Hudre’den, el-Harîş’ten nakletti. El-Harîş dedi ki: “Ben babamla birlikteydim; Nebî ﷺ

698 “Mizan” 2/190.
699 “Mizan” 2/191.
700 “Mizan” 2/188-189.

Mâizi recmederken oradaydım. Taşlar ona isabet edince titredi. Bunun üzerine Nebî ﷺ beni kucakladı; ondan üzerime misk gibi kokan teri bulaştı."

Senedinde Habib b. Hudre vardır. İmam Zehebi söylemiştir ki, "Tanınmaz (meçhuldür) ve onu râvî isimleri arasında görmedim."[701]

732) Habib el-Maliki, el-Aʿmeş'ten, Zeyd b. Vehb'den rivayetle: "Huzeyfe'ye maʻrûfu emretme (emr bi'l-maʻrûf) hakkında sordum. Dedi ki: 'Şüphesiz bu güzel bir şeydir; ancak (onu yapmak için) Müslümanlara karşı kılıçla çıkmak sünnetten değildir.'"

Abdullah b. Mubarek bu hadisin bir değerinin olmadığını söylemiştir. Habib el-Maliki bu Habib b. Halid'dir, zayftır.[702]

733) İbn Ömer'den (radıyallahu anh) merfû olarak rivayet edilmiştir: "Çocuklarınıza künyeler vermekte acele edin; onlara lakapların galip gelmesine izin vermeyin."

Ibn Arrak el-Kinani "Tenzihu Şeria"da[703] şöyle buyurmuştur: "Sahih değildir[704]. Çünkü bu hadisteki Hubayş b. Dînâr, Zeyd b. Eslem'den acayip şeyler rivayet eden biridir; onun rivayetiyle delil getirilmesi câiz değildir. Takiben (ardından) şöyle denilmiştir: Zehebî, bu hadisi Mîzânü'l-İʿtidâl adlı eserinde Bişr b. Ubeyd'in biyografisinde zikretmiş ve "bu rivayet sahih değildir" demiştir. İbn Hacer ise Kitâbü'l-Elkâb'da "senedi zayıftır, sahih olan İbn Ömer'in kendi sözü (mevkûf) olarak rivayet edilendir" demiştir. Bu hadisin ayrıca Enes'ten gelen başka bir senedi de vardır; bunu Şîrâzî el-Elkâb adlı eserinde rivayet etmiştir. Ancak bu senedde İsmâil b. Ebân bulunur ki o, terk edilmiş (metrûk) bir râvîdir; ayrıca Ca'fer b. Ziyâd el-Ahmer vardır ki onun hakkında da konuşulmuştur. Zehebî el-Kâşif'te onun hakkında "doğru sözlü fakat Şiî'dir" demiştir. Ben derim ki: İsmâil b. Ebân daha önce de geçtiği üzere hadis uydururdu. Allah en doğrusunu bilir."

734) Ömer b. Ali el-Mukaddemî, Haccâc b. Ertât'tan, o da Mekhûl'den, o da İbn Muhayrîz'den rivayet etti: "Fadâle b. Ubeyd'e sordum: 'Eli boyna asmak sünnet midir?' Dedi ki: 'Evet. Resûlullah ﷺ'a bir hırsız getirildi; onun hakkında kesme emrini verdi, eli kesildi. Sonra eli getirilip boynuna asılması emredildi.'"

Hadisin senedinde Haccac b. Ertat vardır. O, hadisinde bir miktar gevşekliği bulunan önde gelen râvîlerden biridir. İclî şöyle demiştir: "Fakih ve müftî idi; fakat kendisinde bir kibir (gurur) vardı. 'Beni helâk eden şeref sevgisidir' derdi. Yahyâ b. Ebî Kesîr'den rivayet ederdi, ancak ondan işitmemiştir; bu sebeple kendisine tedlîs (gizli isnad)

701 "Mizan" 2/193.
702 "Mizan" 2/195-196.
703 "Tenzihu şeriatil merfua anil ahadisi şaniyatil merfua" 1/199, №54.
704 Es-Suyuti "Leal el-Masnua" 1/102, DKİ.

nispet edilmiştir.” İbn Maîn şöyle demiştir: “Güçlü değildir. O, sâdûk (doğru sözlü) biridir, ancak tedlîs yapar.” Yahyâ b. Ya‘lâ el-Muhâribî şöyle demiştir: “Zâide bize Haccâc b. Ertât’ın hadislerini terk etmemizi emretti.” Nesâî şöyle demiştir: “Güçlü değildir.” Dârakutnî ve başkaları ise şöyle demiştir: “Onunla delil getirilmez.” “İbnü’l-Mübarek, Yahyâ el-Kattân, İbnü’l-Mehdî, İbn Maîn ve Ahmed ondan rivayeti bırakmışlardır — bunu böylece İbn Hibbân nakleder, ve bu sözde bir aşırılık vardır”[705]

Bu hadîsi Tirmizi , Ebû Dâvûd ve Nesâi de rivâyet etmişlerdir. Tirmizi bu hadîsin hasen - garîb olduğunu söylemiş, Ebû Dâvûd ise bir şey söylememiştir. Nesâi ise bunu rivâyet ettikten sonra râvî Haccâc’ın zayıflığını belirtmiştir. El-Hâfız da Haccâc ve râvîsinin tedlisçi olduklarını belirtmiştir. Hırsızın kesilen elini boynuna taktırmak ve teşhir etmek bir iret olması içindir. Hanefî âlimlerden İbnü’l-Hümâm bu konuda şöyle demiştir: “Hırsızın elini kestirildikten sonra boynuna takmanın sünnet olduğuna Şâfi î ve Ahmed’in hükmettikleri naklolunmuştur. Bunların delili ise Resûl-i Ekrem (Aleyhi’s-salâtü ve’s-selâm)’in bunu emretmesidir. Bizce ise bunu yapıp yapmamak devlet yetkili sinin takdirine âittir. Resûl-i Ekrem (Aleyhi’s-salatü ve’s-selâm)’in, elini kestirdiği her hırsız hakkında bu hükmü uyguladığı sâbit değildir ki, sünnet olsun.”[706]

735) Enes’ten rivayet edilmiştir ki: “Peygamberler kabirlerinde diridirler ve namaz kılarlar.”

İmam Zehebi münker hükmünü vermiştir. [707]

Hadisi İmam Beyhaki, Ebu Yala “Müsned”inde[708], Ebul Cehm el-Erzak b. Ali – Yahya b. Ebi Bukeyr – Mustalim b. Said – el-Haccac – Sabit el-Bünani – Enes b. Malik senediyle rivayet etmiştir. İmam Zehebî, hadisteki sorunu râvî Haccâc b. el-Esved’de görmüştür. İbn Hacer el-Askalânî ise bunun Haccâc b. Ebî Ziyâd el-Esved olduğunu kaydetmiştir. İmam Ahmed, onun sika ve sâlih bir kimse olduğunu söylemiştir. İbn Maîn de onun sika olduğunu belirtmiştir. Ebû Hâtim ise onun ‘sâlihu’l-hadîs’ olduğunu ifade etmiştir.

İmam Heysemi hadisi kendi kitabında nakletmiştir, ve akabinde buyurmuştur: “Ebu Ya'la ve Bezzar rivayet etmiştir. Ebu Ya'la'nın ricali güvenilir kimselerdir.”[709]İmam Beyhaki hadisi sahihleştirmiştir.[710]

Buna şahit olarak, İmam Müslim’in Enes b. Mâlik’ten rivayet ettiği hadisi zikretmek mümkündür: Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur: ‘İsrâ gecesi yürütüldüğümde, Kəsîb el-

705 “Mizan” 2/197 ve ardı.
706 “Sünen-i ibni Mace tercemesi ve şerhi” 7/212-213.
707 “Mizan” 2/200.
708 “Müsned Ebu Yala” 6/147/№3425, thk Huseyn Salim Esad, Darul Sekafatil Erabiye.
709 “Mecmai Zevaid” 14/50/№13812.
710 Enver Şah Keşmiri “Feyz el-Bari ala Sahih el-Buhari” 2/89, DKİ.

Ahmer'in yanında Mûsâ'ya rastladım.' — Heddâb'ın rivayetinde ise 'Uğradım' şeklinde geçmektedir. — 'O, kabrinde ayakta duruyor ve namaz kılıyordu."[711]

Şeyh Yusuf b. İsmail b. Yusuf en-Nebhani söylemiştir ki: "Bil ki! Peygamberler kabirlerinde diridirler ve namaz kılarlar."[712]

Şeyhülİslam ibn Teymiyye, "Cami el-Mesail"de buyurmuştur ki: ""Peygamberler kabirlerinde diridirler; hatta namaz kıldıkları da rivayetle sabittir. Nitekim Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur: 'İsrâ gecesi Mûsâ'nın yanından geçtim; kabrinde ayakta durmuş, namaz kılıyordu.' Yine Peygamber ﷺ şöyle buyurur: 'Hiçbir Müslüman yoktur ki bana selâm versin de, Allah benim ruhumu bana geri döndürmesin; böylece ben de onun selâmına karşılık vereyim.' Bir başka hadisinde şöyle buyurmuştur: 'Nerede olursanız olun, bana salât edin; çünkü salâtlarınız bana ulaşır.' Ve yine şöyle demiştir: 'Cuma günü bana çokça salât edin; zira o gün salâtlarınız bana arz olunur.' Bunun üzerine sahâbîler: 'Ey Allah'ın Resûlü, sen vefat ettikten sonra salâtlarımız sana nasıl ulaşır? Senin bedenin çürümüş olmayacak mı?' diye sordular. O da şöyle buyurdu: 'Şüphesiz Allah, peygamberlerin bedenlerini toprağa haram kılmıştır."

736) Cebbâre b. el-Muğallis rivayet etmiştir: Bize Haccâc b. Temîm, Meymûn'dan, o da İbn Abbâs'tan merfû olarak (yani Peygamber ﷺ'e dayandırarak) şöyle nakletmiştir: "Size Allah'a şirk koşmaktan kurtaracak bir sözü haber vereyim mi?' buyurdu. Ardından şöyle dedi: 'Uyumadan önce "Ey kâfirler!" sûresini okuyun."

İmam Bûsîrî, *İthâfu'l-Hayrât* adlı eserinde hadisin isnadının zayıf olduğunu belirtmiştir.[713] Hadisi Ebû Ya'lâ *Müsned*'inde, Taberani "Mucem el-Kebir"de, Ebû Nu'aym ise *Hilye* adlı eserinde rivayet etmiştir.

Senedinde Haccac b. Temim vardır. Ezdi ve başka âlimler onu zayıf saymışlardır. Rivayet ettiği hadisler de onun zayıf bir râvî olduğunu göstermektedir.[714] en-Nesâî şöyle demiştir: 'O güvenilir değildir.' Ebû Ca'fer el-'Ukaylî ise şöyle demiştir: 'O, Meymûn b. Mehrân'dan öyle hadisler rivayet etmiştir ki, bunların hiçbirinde kendisine mutâbaat edilmemiştir (yani rivayetleri başka râvîler tarafından desteklenmemiştir).' Ebû Ahmed b. 'Adî de şöyle demiştir: 'Onun fazla rivayeti yoktur ve rivayetleri de düzgün değildir.'"

İlaveten Cebbâre b. el-Muğallis de cidden zayıftır.

Uyku esnasında bu sûrenin okunmasına dair başka bir rivayet de şahit olarak zikredilmiştir. Bezzâr, Taberânî ve İbn Merdûye, Habbâb'dan rivayetle bildirirler ki: Hz. Peygamber ﷺ şöyle buyurmuştur: "Yatmak üzere yatağına girdiğinde Kâfirûn Sûresi'ni

711 №2375.
712 "Cevahirul Bihar fi Fedail Nebi el-Muhtar" 4/188, DKİ.
713 7/306.
714 "Mizan" 2/200.

oku.’ Nitekim Hz. Peygamber ﷺ ne zaman yatağına girse, mutlaka Kâfirûn Sûresi’ni sonuna kadar okurdu.” Bu hadisin isnadı Câbir el-Cu‘fî sebebiyle zayıftır.

Başka bir şahiti, İmam Ahmed “Müsned” eserinde rivayet etmiştir: “Peygamber' e (sallallahu aleyhi vesellem) yetişmiş olan bir ihtiyar anlatıyor: Resülullah (sallallahu aleyhi veselleın) ile beraber bir yolculuğa çıktım. Allah Resülü (sallallahu aleyhi veselleın), Kafirun süresini okuyan bir adama rastladı ve: "Bu, artık şirkten kurtulmuştur" buyurdu. Sonra, “Kul huvallahu ehad” suresini okuyan birine rastladı ve: "Onun sayesinde cenneti hak etmiştir" buyurdu.” Diğer bir rivayete göre ise Peygamber ﷺ: "Bu, ise bağışlanmıştır" buyurmuştur.

El-Heysemi “Mecmai Zevaid”te (12/124/№11534) söylemiştir: “Hadisi Ahmed b. Hanbel iki ayrı isnadla rivayet etmiş olup birinde ismi geçen Şerik tartışmalıdır. Diğer ravileri ise Sahih'in ravileridir.”

İmam Tirmizi “Sünen” (№3403) eserinde, Beyhaki “Şuabul İman”da (3/318/№2289) ve Nesai’nin tefsirinde[715] şöyle rivayet edilmiştir: “Ferve b. Nevfel (r.a.)’den rivâyete göre, Ferve, Peygamber ﷺ’e geldi ve: “Ey Allah’ın Rasûlü! Yatağıma yattığımda söyleyeceğim bir şeyi bana öğret.” Rasûlullah ﷺ buyurdu ki: “Kafirun sûresini oku, çünkü bu sûre kişiyi şirkten korur.” Şu’be dedi ki: Ebû İshâk bazı rivâyetlerde; “Bu sûreyi oku” diyor bazı rivâyetlerinde de: “Bir kere oku” diyor.” İmam Tirmizi hadisin akabinde buyurmuştur ki: “Musa b. Hizam, Yahya b. Adem vasıtasıyla İsrail’den, Ebû İshâk’tan, Ferve b. Nevfel’den ve babasından rivâyet ederek “Nevfel, Peygamber ﷺ’e geldi…” diyerek geçen hadisin manaca bir benzerini bize aktarmıştır ki bu rivâyet daha sağlamdır. Züheyr bu hadisi Ebû İshâk’tan, Ferve b. Nevfel’den ve babasından buradakine benzer şekilde rivâyet etmiştir. Bu rivâyet Şu’be’nin rivâyetinden daha uygun ve daha sağlamdır. Ebû İshâk’ın adamları bu hadiste karmaşıklığa düşmüşlerdir. Bu hadis başka şekilde de rivâyet edilmiştir. Abdurrahman b. Nevfel babasından rivâyet etmiştir. Abdurrahman b. Ferve, Abdurrahman b. Nevfel’in kardeşidir.”

İmam Beyhaki “Şuabul İman”da (3/318/№2288) rivayet etmiştir: “Ebû Ferve el-Eşcaî der ki: Resûlullah ﷺ bir adama: “Uyuyacağın zaman Kâfirûn Sûresi’ni oku. Bunu okumak kişiyi şirkten beri kılar" buyurdu.” Ravileri güvenirdir, ancak mürsel bir hadistir.

737) “Ganimet olarak alınan mallar arasındaki bir köle, yine aynı ganimetten çaldı. Durum Nebi aleyhisselam'a arzedilince, kölenin elini kesmeyerek; «Allah'a ait malın bir kısmı diğerini çaldı.” buyurdular.

Haccac b. Temim rivayetidir.[716] Yahya b. Kattan hadisin senedinin zayıf olduğunu söylemiştir.[717] Hadisi İmam Beyhakî es-Sünenü’l-Kübrâ adlı eserinde Abdullah b. Abbâs’tan rivayet etmiştir ve ardından şöyle demiştir: “Senedinde zayıflık vardır.

715 “Tefsir Nesai” 2/562/№729, Mueseset Kutubul Sekafiye.
716 “Mizan” 2/200.
717 Zeylai “Naṣbü’r-râye li-taḫrîci eḥâdîṯi’l-Hidâye” 3/564, DKİ.

Ayrıca bu hadis, başka bir isnadla Meymûn b. Mihrân'dan, Peygamber ﷺ den mürsel olarak da rivayet edilmiştir."[718]

738) Haccâc b. Temîm, Meymûn'dan, o da İbn Abbâs'tan rivayet etmiştir: Resûlullah ﷺ buyurdu: "Cebrâil bana dedi ki: İbn Abbâs'ın elbiseleri akşama doğru oldukça kirli hâle geldi; fakat onun soyundan gelenler benden sonra siyah giyeceklerdir."

Ibn Cevzi "el-İlel el-Mutenahiyye"[719] kitabında söylemiştir ki hadisin aslı yoktur. Haccac b. Temim rivayetidir.

739) Velîd b. Müslim rivayet etti: Bize İbn Lehîa, Ebû Kubeyl'den; o da Abdullah b. Amr'dan şöyle nakletti: 'Hasan'ın soyundan bir adam doğudan çıkacaktır; eğer dağlara yönelse, onları yerle bir ederdi.'

Bu rivayet mevkûftur (yani Peygamber ﷺ'e değil, sahâbîye aittir) ve munkerdir (yani reddedilmiş, güvenilir bulunmayan bir rivayettir)."[720]

740) Mısır'da Mûsâ b. Hasan bize rivayet etti: Bize Muhammed b. Seleme el-Murâdî rivayet etti; o da Ebû'l-Ezher Haccâc'dan, o da Leys'ten, o da İbn Aclân'dan, o da Ka'ka'dan, o da Ebû Sâlih'ten, o da Ebû Hüreyre'den — (Ebû Hüreyre) şöyle dedi: Resûlullah ﷺ'i şöyle buyururken işittim: 'Âdemoğullarının her biri, Allah'ın huzuruna işlediği bir günahla çıkar; Allah dilerse onu azaplandırır, dilerse bağışlar. Ancak Zekeriyye oğlu Yahyâ bundan müstesnadır. O, efendi ve iffetli bir kimseydi.' Sonra Peygamber ﷺ yere doğru eğilerek küçük bir toprak zerresi aldı ve şöyle buyurdu: 'Onun erkekliği işte şu zerre kadardı.'"

Senedinde Ebul Ezher Haccac b. Suleyman vardır. İbn Yûnus şöyle demiştir: 'Onun hadislerinde münker rivayetler vardır.' Ebû Zur'a ise şöyle demiştir: "Hadisi münkerdir."[721]

Allah Teala al-İmran süresinde (39) şöyle buyurmuştur: "O, mihrâbda namaz kılarken melekler ona seslendiler : Allah sana, kendisinden bir kelimeyi tasdik edici bir efendi, nefsine hâkim ve sâlihlerden bir peygamber olmak üzere Yahya'yı müjdeler."

İbn Kesir tefsirinde söylemiştir: ".. Nefsine hâkim..." kavli hakkında da İbn Mes'ûd, İbn Abbâs, Mücâhid, İkrime, Saîd İbn Cübeyr, Ebu'ş-Şa'sâ ve Atıyye el-Avfî'den ri-vayete göre onlar: "kadınlara gitmeyen (onlarla cinsî temasta bulunmayan) kimsedir"

718 9/170/№18201, DKİ.
719 2/683/№1137.
720 "Mizan" 2/202.
721 "Mizan" 2/202.

demişlerdir. Ebu'l-Âliye, ve Rebî' İbn Enes'ten nakledil-diğine göre “O, kendisi için çocuk doğurulmayandır” demiştir. Dahhâk ise şöyle der : “O, çocuğu ve erlik suyu bulunmayandır.”

İbn Ebu Hatim diyor ki: Bize babam.. İbn Abbâs'tan “El-Hasur” un “kendisinden erlik suyu inmeyen kişi” olduğunu nakletti. Bu konuda yine İbn Ebu Hatim gerçekten garîb bir hadîs rivayet etmektedir. Şöyle ki: Bize Ebu Ca'fer Muhammed İbn Gâlib... İbn el-Âs'dan, —Râvî bunun Abdullah mı yoksa Amr mı olduğunu bilmiyor— O da Hz. Pey-gamberden “... bir efendi, nefsine hâkim.” âyeti hakkında rivayet etti ki o, şöyle dedi: “Hz. Peygamber sonra yerden bir şey aldı ve: “Erlik organı bunun gibi olan” buyurdu.

İbn Ebu Hatim diyor : Bize Ahmed İbn Sînân ...Amr İbn Âs'dan nakletti ki o şöyle demiş: “Allah'ın yaratıklarından, Zekeriyyâ Oğlu Yahya (a.s.) hâriç bir günâhla karşılaşmayan hiç kimse yoktur.” Saîd İbn Müseyyeb sonra “... efendi ve nefsine hâkim...” âyetini okudu ve yerden bir şey alarak “El-Hasur” tenasül uzvu bunun gibi olandır.” dedi. (Burada) Yahya İbn Said ei-Kattân serçe parmağının ucunu gös-termiş. Bu, mevkuf bir hadîstir ve isnadı yukardaki merfû' hadîsten sonra daha sıhhatlidir. Hattâ merfû' olan hadîsin sıhhati de şüphelidir. Allah Teâlâ en iyisini bilir.

Kadı İyâz “Şifâ” adlı eserinde şöyle der: Allah'ın Yahya (a.s.) yi övmesi onun nefsine hâkim olmasındandır. Değilse bazılarının dediği gibi şehvetten kesilmiş ya da erkeklik organı olmadığından değil. Bu tür sözler büyük müfessirler ve tenkidci âlimlerce şiddetle reddedilmiştir. Onlar der ki: “Bu, bir ayıp ve eksikliktir ki peygambere yakışmaz. Bunun mânâsı, olsa olsa günâh işlemekten masundur, şeklindedir. Yani sanki şehvetten kesilmiş gibi günâh işlemez.” Şöyle de açıklanmıştır : “Nefsini şehvetten alıkoyar,” “kadınlara karşı bir istek duymazdı.”

741) “Kulun günahkârlığı (fıskı) tamam olduğunda, şeytan onun gözlerine hâkim olur; artık onlarla dilediği kadar ağlatır.”

İbn Cevzi hadisin sahih olmadığını söylemiştir.[722] Abdullah b. Lehia cidden zayıftır.

742) Haccac b. Suleyman – ibn Lehia – Mişrih b. Haan – Ukba b. Amirden merfu olarak: “Allah, kaderin bir kısmına iman edip bir kısmını inkâr eden kaderiyeleri lânetlemiştir.”

Hadisi ibn Adi “Kamil”de rivayet etmiştir, ve akabinde buyurmuştur ki: “Bu hadisleri İbn Lehîa’dan yalnızca Haccâc rivayet etmiştir. Görünüşe göre kusur Haccâc’dan değil, İbn Lehîa’dan kaynaklanmaktadır. Zira İbn Lehîa’nın birçok münker (reddedilmiş) hadisi vardır; hepsini zikretmeye kalksak uzun sürer. Ancak Haccâc, bu tür rivayetleri

722 “el-İlel el-Mutenahiyye” 2/820/№1372.

İbn Lehîa dışındaki râvîlerden naklettiğinde, rivayetleri —inşâallah— sahih ve düzgün olmaktadır.”[723]

743) Sevrî, Haccâc b. Ferrâfısa’dan; o da Yezîd er-Rakkâşî’den; o da Enes’ten merfû olarak (yani Peygamber ﷺ’e dayandırarak) şöyle rivayet etmiştir: ‘Fakirlik neredeyse küfre dönüşecek, haset ise neredeyse kaderi alt edecek kadar güçlüdür.’

Yezid telef olunmuştur. Haccâc b. Ferrâfısa’da zayıftır. İbn Maîn şöyle demiştir: “Onda bir sakınca yoktur.” Ebû Zur‘a ise şöyle demiştir: “Güçlü (râvî) değildir.” Ebû Hâtim de şöyle demiştir: “Salih, ibadet ehli bir şeyhtir.”[724]

744) Haccâc b. Ferruh bize rivayet etti: Bize Avvâm b. Havşeb, İbn Ebî Evfâ’dan —veya ondan başkasından— rivayet etti. Şöyle demiştir: Bilâl, ‘Namaz kılmaya kalkın (قد قامت الصلاة)’ dediğinde, Resûlullah ﷺ hemen ayağa kalkar ve tekbir getirirdi.

İmam Busiri “İthaful hayrat”[725] kitabında, imam Beyhaki “Marifatu Sünnen vel Esar”da[726] ve “Sünen el-Kubra”da[727] senedin zayıf olduğunu söylemiştirler. Haccac b. Ferruh cerh olunmuş bir ravidir. İbn Maîn şöyle demiştir: ‘Hiçbir değeri yoktur (rivayeti geçerli değildir).’ Nesâî de onu zayıf saymıştır.[728] Ayrıca senedinde kopukluk vardır. İmam Ahmed’in beyanına göre Avvâm, İbn Ebî Evfâ ile görüşmemiştir. [729]

745) Bezzâr *Müsned*’inde şöyle rivayet etmiştir: Bize Ubeydullah b. Yûsuf rivayet etti; bize Haccâc b. Ferruh rivayet etti; bize İbn Cüreyc, Atâ’dan; o da İbn Abbâs’tan; o da Selmân’dan rivayet etti. (Selmân şöyle demiştir:) Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: Sizden biriniz evlendiğinde, o gece zifaf gecesi olursa, iki rekat namaz kılsın, eşine de arkasında namaz kılmasını emretsin. Hiç şüphesiz Allah, (bu sebeble) o eve hayır verecektir.”

Bu hadis son derece münkerdir.[730] Haccac b. Ferruh zayıftır.[731]

İmam Taberani rivayet ettiği hadiste, Ebu Vail şöyle buyurmuştur: “Becile' den bir adam, Abdullah b. Mes'ud'un yanına gelerek: "Bakire olan bir kız ile evlendim. Fakat benden hoşlanmamasından korkuyorum " deyince Abdullah şöyle karşılık verdi: "İyi

723 “el-Kamil fi Duafa er-Rical” 2/234, Darul Fikr.
724 “Mizan” 2/204.
725 2/154/№1236.
726 1/495, DKİ.
727 2/35/№2297, DKİ.
728 “Mizan” 2/204.
729 Abdurrahim b. Abdullah el-Hıdr “Hadis ed-Daif ve Hukmu İhticaci Biha” sayfa 109, Darul Muslim.
730 “Mizan” 2/204.
731 “Mecmai Zevaid” 7/505/№7545.

bilesin ki ülfet, Allah'tan; hoşlanmamak ise şeytandandır. Şeytana, Allah'ın sana helal kıldığı şey çirkin gelir. O halde eşinin yanına girdiğinde, ona emret arkanda iki rekat namaz kılsın." (Ravi) A'meş der ki: Ben bu hadisi, İbrahim'e anlattım. Şöyle dedi: İbn Mes'ud (hadisin devamında) şöyle ekldi: Ayrıca şöyle dua et: "Allahım! Ailemi bana, beni de aileme bereketli kıl. Onlara benden, bana da onlardan rızık ihsan eyle. Allahım! Hayırda bir araya getirdiğin sürece, bizi bir araya getir; bizi hayırdan ayırdığın ise bizi de birbirimizden ayır." Heysemi "Mecmai Zevaid"te (7/506/№7547) söylemiştir ki: "Ravileri Sahih'in ravileridir."

746) Haccâc b. Yezîd, babasından —o da Peygamber ﷺ den mürsel — şöyle rivayet etmiştir: "İhtiyaçlarınızı güzel yüzlü kimselerden isteyin."

Haccac b. Yezidi, Ebul Feth el-Ezdi zayıf saymıştır.[732]

747) Abdullah bin Sa'd Ensarî radıyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir. Rasûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem'den, guslü icab eden şeylerden ve sudan sonra gelen sudan (birbiri ardından gelen meziden) sordum. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem "o mezidir, her şeyin erkeğinde mezi vardır. Mezi geldiği vakit penisini ve hayalarını yıkar, namaz abdesti gibi, abdest alırsın," buyurdu.

Hadisi İmam Ebû Dâvûd Sünen (№211) adlı eserinde rivayet etmiştir. Senedinde Harâm b. Hakîm ed-Dımaşkî bulunmaktadır. Ebû Muhammed Abdu'l-Hakk şöyle demiştir: "Bu (hadis) sahih değildir." Ancak bu sözünden dolayı kendisine itiraz edilmiştir; zira o, durumu meçhul olan (mastûr) râvîlerin rivayetlerini kabul eder. Hâlbuki Harâm güvenilir sayılmıştır. Duhaym onu sika kabul etmiştir; İbn Hazm ise zayıf saymıştır."[733]

Mezî: Duyulan haz sebebiyle cinsel organdan gelen ince, şeffaf ve kaygan sıvıdır.[734]

Buhari, Muslim ve Tirmizi (№114), Hz Ali'den rivayet ettikleri hadiste, Peygamber sallalahu aleyhi ve ala alihi ve sellem, buyurmuştur: "Mezi'den abdest, meni'den gusül gerekir." İmam Tirmizi buyurmuştur ki: "Bu konuda Mikdad b. Esved'den ve Übey b. Ka'b'tan da hadis rivâyet edilmiştir. Sahabe, tabiin ve sonraki dönemlerdeki pek çok ilim sahiplerinin görüşü budur. Sûfyân, Şâfii, Ahmed ve İshâk bunlardandır."

748) Derrâverdî rivayet etti: Bize Harâm b. Osman, Abdurrahman ve Muhammed b. Câbir'den; onlar da babalarından rivayet ettiler. (Babaları şöyle demiştir:) Resûlullah ﷺ

732 "Mizan" 2/206.
733 "Mizan" 2/209.
734 Muhammed Aşık İlahi el-Berni "et-Teshilud Daruri li Mesail Kuduri" sayfa 26, dipnot.

şöyle buyururdu: “Eğer elbisen ince değilse, sadece bir gömlekle namaz kıl; fakat üzerindeki örtünü sıkıca bağla.”

Hadisin senedinde Haram b. Osman vardır. Mâlik ve Yahyâ (b. Maîn) şöyle demiştir: “O güvenilir değildir.” Ahmed (b. Hanbel) şöyle demiştir: “İnsanlar onun hadislerini terk etmiştir.” Şâfiî ve başkaları da şöyle demiştir: “Harâm’dan hadis rivayet etmek haramdır.” İbn Hibbân şöyle demiştir: “O, aşırı derecede Şiî eğilimliydi; isnadları karıştırır, mürsel hadisleri merfû hale getirirdi.” Hafız İbrahim b. Yezîd şöyle demiştir: “Yahyâ b. Maîn’e Harâm hakkında sordum.” O da şöyle dedi: “Harâm’dan hadis rivayet etmek haramdır.” Cevzecânî de aynı sözü söylemiştir.[735]

Namaz kılan bir Müslüman, yeterli ölçüde örtü sağlayan bir kıyafet giymelidir. Kişinin daha fazlasını bulamadığı durumlarda, yalnızca avret yerlerini örten bir kıyafetle namaz kılması yeterlidir. Ebû Hüreyre’den nakledildiğine göre, bir adam Hz. Peygamber’e ﷺ ”Bir tek elbise ile namaz kılınır mı?” diye sordu. O da ”Sizin iki parçadan oluşan elbiseniz yok mu?” diye karşılık verdi.

Fazilet Kabul Edilen Kıyafet: Kişinin iki veya daha fazla elbise ile namaz kılması daha faziletlidir. İbn Abdilberr’in rivayetine göre Hz. Ömer, Nâfi‘nin bir tek elbise ile namaz kıldığını görünce ona ”İki elbise giymez misin!” dedi. Nâfi‘ ”Elbette giyerim.” diye cevap verince Hz. Ömer ”Evden dışarı bir iş için gönderilsen tek elbise ile çıkar mısın?” diye sordu. Nâfi‘ ”Hayır.” cevabını verince Hz. Ömer tekrar ”Senin güzel giyinmene Allah mı, insanlar mı daha layık?” diye sordu. Nâfi‘ ”Elbette Allah.” cevabını verdi.

Bu konuda imamın diğer insanlardan daha fazla hassasiyet göstermesi gerekir; çünkü o, cemaatin önündedir ve cemaatin namazı onun namazına bağlıdır.[736]

749) “Bir bedevî, on defa da hac yapmış olsa, hicret ettikten sonra gücü yettiği takdirde yine üzerine bir hac farz olur.”

Hadisi ibn Adi “Kamil” eserinde aktarmıştır. Haram b. Osman rivayetidir. Ittifakla metruktur.

750) “Bir çocuğun, babasının yemini varken yemin etme hakkı yoktur; bir kadının, kocasının yemini varken yemini geçerli değildir; bir kölenin de efendisinin yeminiyle çelişen yemini geçersizdir. Yine, akrabalık bağını koparmaya veya bir günah işlemeye dair yemin de geçerli değildir.”

Haram b. Osman rivayetidir.

735 “Mizan” 2/209.
736 Esad Muhammed Said es-Sağırcı “Delilleriyle Hanefi Fıkhı” sayfa 162.

751) “Sizden biri odasının kapısına geldiğinde selâm versin; çünkü bu, onunla birlikte bulunan şeytanın geri dönmesini sağlar. Eve girdiğinde de selâm versin; böylece evin içinde bulunan şeytanlar oradan çıkar. Çöpleri de gece boyunca evinizde bırakmayın...” (Hadis bu şekilde devam eder.)

Hadisi Abd b. Humeyd “Müsned”inde rivayet etmiştir.[737] İbn Cevzi sahih olmadığını söylemiştir.[738] Haram b. Osman rivayetidir.

752) Câbir anlatıyor: Resûlullah ﷺ bir gün mescitte uzanmış haldeyken yanımıza geldi. Elindeki hurma dalıyla bizi hafifçe dürttü ve şöyle buyurdu: ”Mescitte mi uyuyorsunuz! Bilin ki burada uyumak uygun değildir.“ Hepimiz yerimizden fırladık, Ali de kalktı. Bunun üzerine Peygamber ﷺ ona dönerek şöyle dedi: ”Gel buraya ey Ali! Mescitte bana helâl kılınan şeyler sana da helâldir. Nefsimi elinde tutan Allah’a yemin ederim ki, sen kıyamet günü havzımın başında onu koruyan bir muhafız olacaksın.”

Hadisi İbn Asakir “Tarih”inde[739] rivayet etmiştir. İmam Zehebi - Cidden münker, hükmü vermiştir. Haram b. Osman rivayetidir.[740]

753) Şeybân, Harb b. Sureyc’ten; o, Eyyûb’dan; o da Nâfi‘den; o da İbn Ömer’den rivayet etmiştir. İbn Ömer şöyle dedi: ‘Biz, büyük günah işleyen kimseler için bağışlanma dilemekten geri dururduk; ta ki Peygamberimizin mübarek ağzından şu sözü işitene kadar: ”Şüphesiz Allah Teâlâ, kendisine ortak koşulmasını bağışlamaz; ancak bundan aşağı olanı dilediğine bağışlar.” (Nisa 48) Peygamber ﷺ şöyle buyurdu: ”Ben, şefaatimi ümmetimin büyük günah sahipleri için kıyamet gününe erteledim.“ Böylece içimizde bulunan birçok tereddütten vazgeçtik”

Suyuti “Ed-Dürrü’l-Mensûr”[741] kitabında senedinin sahih olduğunu söylemiştir. İmam Munziri senedin ceyyid olduğunu buyurmuştur. Hadisi ibn Ebi Asim “Sünen”[742] eserinde rivayet etmiştir, şeyh Elbani hadisin hasen, senedinde olan ravilerin, Harb b. Sureyc hariç, imam Muslimin ravilerin olduğunu söylemiştir. El-Heysemi “Mecmai Zevaid”te (11/288/№10929) buyurmuştur: “Bunu Ebu Ya'la rivayet etmiş olup ravileri, Harb b. Süreye hariç, Sahih'in ravileridir. Harb de güvenilirdir.” Harb b. Sureyc el-Basri. İbn Maîn onu sika (güvenilir) saymıştır; ancak başkaları zayıf görmüştür. İbn Hibbân şöyle demiştir: “Çok hata ederdi; bu yüzden tek başına rivayet ettiğinde delil olarak kullanılma sınırının dışına çıkmıştır.” Buhârî, “Ondan İbnü’l-Mübarek rivayet etmiştir; fakat hakkında tereddüt vardır” demiştir. Ebû’l-Velîd ise şöyle demiştir: “O bizim komşumuzdu; kendisinde bir sakınca görmüyordum.” İbn Adî

737 “el-Muntehab min Müsned Abd b. Humeyd” 2/179/№1106, thk Ebu Abdullah Mustafa b. el-İdavi.
738 “İlel el-Mutenahiyye” 2/717/№1193, DKİ.
739 23/317, DKİ.
740 “Mizan” 2/210.
741 4/452.
742 Ebu Bekr Amr b. Ebi Asim “Kitabu Sünen ve maahu Zilal el-Cenne fi Tahric es-Sünne” sayfa 398, №830.

şöyle demiştir: “Onun hadislerinde garip rivayetler ve tek başına naklettiği rivayetler vardır. Ancak umarım ki kendisinde bir sakınca yoktur.”[743]

754) Hur b. Mâlik şöyle demiştir: Bize Şu‘be, Ebû İshak’tan; o da Ebû’l-Ahvâs’tan; o da Abdullah’tan merfû olarak rivayet etti: “Kim Allah ve Resûlü’nün kendisini sevmesini isterse, mushafa bakarak Kur’an okusun.”

Haber uydurmadır. Senedinde Hur b. Mâlik Ebû Sehl el-Anberî vardır. Mushaflar, Peygamber ﷺ’in vefatından sonra toplanıp yazıya geçirilmiştir.[744]

755) “Ali, beşerin en hayırlısıydı; bunu inkâr eden ise kâfirdir.”

Uydurmadır. İmam Şevkani “Fevaid el-Mecmua”da[745] şöyle buyurmuş: “Bunu el-Hatib, Ali’den “merfu” olarak rivayet etmiştir. Bu hadis “uydurma”dır. Bunu uydurmakla suçlanan Muhammed İbn Kesir el-Kufî var dır. el-Hâkim bunu, İbn Mes’ud’dan, o da Nebi’den (sallallahu aleyhi ve sellem), o da Cibril’den (as) rivayet ediyor. Dedi ki: “Ey Muhammed! Ali insanların en hayırlısıdır. Kim bunu kabul etmezse kâfir olur.” Bunun isnâdında Muhammed İbn Ali el-Cürcanî vardır. Bu hadisi uy durmakla suçlanan odur. Muhammed İbn Şuca es-Selcî ise yalancıdır. Amr İbn Hafs el-Kufî ise hiçbir şeydir. el-Hatib bunu, Cabir’den “merfu” olarak bu lafızla rivayet etmiştir. Ancak “Cibril” lafzının zikretmemiştir. İsnadında yalancı vardır. el-Mizan’da bu hadisin “bâtıl” olduğu söylenir.” İbn Cevzî “el-Mevẓûʿât”[746] adlı eserinde, söz konusu hadisin farklı senetlerini zikrettikten sonra şöyle demiştir: “Bu hadis Peygamber ﷺ’den sahîh (rivâyet) olunmamıştır.”

Hadisi ibn Asakir “Tarih”inde (42/372)[747] birkaç isnadla rivayet etmiştir:

1) Muhammed b. Mansûr et-Tûsî rivayet etti: Bize Muhammed b. Kesîr el-Kûfî rivayet etti; bize A‘meş, Adî b. Sâbit’ten; o da Zirr’den; o da Abdullah’tan, o da Ali’den rivayet etti. (Ali şöyle dedi:) Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: ”Kim ‘Ali insanların en hayırlısıdır’ demezse, kâfir olur.”

Akabinde ibn Asakir söylemiştir ki: “Muhammed b. Kesîr zayıf bir râvîdir.” Ahmed (b. Hanbel) şöyle demiştir: ‘Onun hadislerini yırtıp attık.’ İbnü’l-Medînî şöyle demiştir: ‘Ondan garip rivayetler yazmıştık; fakat daha sonra hadislerinin üzerini çizdim.’ Buhârî şöyle demiştir: ‘Hadisi münkerdir (güvenilmez).’ Dûrî’nin nakline göre İbn Maîn şöyle demiştir: ‘Şiî idi, fakat kendisinde bir sakınca yoktu.’ Ebû Hâtim ise şöyle demiştir: ‘Hadisi zayıftır; ancak Yahyâ b. Maîn onun hakkında iyi sözler söylerdi.

743 “Mizan” 2/211.
744 “Mizan” 2/214.
745 Sayfa 466, №50.
746 1/110, Edvau Selef.
747 Darul Fikr.

2) Haysame b. Süleyman aktardı; bize Ebû İshak İbrâhîm b. Süleyman Harâre en-Nehmî, Hasan b. Saîd en-Nehâî'den —ki o, Şerîk'in amcaoğludur—, o da Şerîk b. Abdullah'tan; o da Ebû İshak'tan; o da Ebû Vâil Şekîk b. Seleme'den; o da Huzeyfe b. Yemân'dan şöyle rivayet etti: Huzeyfe dedi ki: Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: "Ali, beşerin en hayırlısıdır; kim bunu inkâr ederse, kâfir olur."

Hasan b. Saîd gibi rivayet etmişse de, doğru isim el-Hurr'dur (el-Hurr b. Saîd).

Bu isnad birkaç sebepten dolayı zayıftır.

a) Ebû İshak es-Sebîî tedlisle meşhur bir râvîdir ve burada Şekîk b. Seleme'den hadisi 'muʿanan' (عن) sigasıyla rivayet etmiştir.

b) Şerik b. Abdullah en-Nehai az şekilde tedlis yapardı[748], ve o da hadisi 'muʿanan' (عن) sigasıyla aktarmıştır. Yakûb b. Şeybe şöyle demiştir: "Şerîk, dürüst ve güvenilir bir râvîdir; ancak hafızası son derece zayıftır." İbrâhîm b. Yakûb el-Cevzecânî şöyle demiştir: "Şerîk'in hafızası zayıftır, hadisleri karışıktır ve (mezhebî yönden) eğilimlidir." Abdurrahman b. Ebî Hâtim şöyle der: "Babam Ebû Zur'a'ya, Şerîk'in hadisleriyle delil getirilebilir mi?" diye sordum. Şöyle cevap verdi: "O, çok hata eden, vehim sahibi biriydi; bazen de yanlış rivayetlerde bulunurdu." Ebû Ahmed İbn Adî, onun hadislerinden bir kısmını rivayet etmiş ve ardından şöyle demiştir: "Şerîk'in, hem mevkûf hem de merfû olmak üzere birçok hadisi vardır. Ben burada onun hadislerinden ve rivayetlerinden yalnızca bir kısmını zikrettim. Hakkında yorum yapmadığım bazı hadislerinde az da olsa tenkit edilecek yönler bulunmaktadır; ancak onun rivayetlerinin çoğunluğu sahih ve düzgündür. Hadislerinde görülen gariplikler, kötü niyetinden değil, zayıf hafızasından kaynaklanmaktadır. Bu yüzden Şerîk'in zayıf sayılmasını gerektirecek bir durum yoktur."

c) Hurr b. Said en-Nehai. Zehebî şöyle demiştir: Bu râvî, Şerîk'ten bu bâtıl hadisi rivayet etmiştir. Ayrıca şöyle demiştir: "Bu râvî hakkında, önceki âlimler nezdinde herhangi bir değerlendirmeye rastlamadım."[749]

3) İbn Asakir - Bize Ebü'l-Kâsım b. Semerkandî haber verdi; bize Ebü'l-Kâsım b. Mes'ade bildirdi; bize Hamze b. Yûsuf rivayet etti; bize Ebû Ahmed, o da Sâcî'den nakletti. Bana Abdullah b. Hüseyin b. Hasan el-Eşkar anlattı ve dedi ki: "Ebû Dâvûd ed-Dehhân'ı şöyle derken işittim: 'Şerîk b. Abdullah şöyle dedi: Ali beşerin en hayırlısıdır; kim bunu inkâr ederse kâfir olur.'"

Bu, İmam Şerîk b. Abdullah'a yönelik bir iftiradır. Abdullah b. Hüseyin b. Hasan el-Eşkar hakkında bir bilgiye rastlamadım. Muhtemelen bu bir baskı hatasıdır ve kastedilen kişi Ebû Abdullah Hüseyin b. Hasan el-Eşkar'dır. İmam Mizzî'nin Tehzîbü'l-Kemâl adlı eserinde belirttiği gibi, Hüseyin el-Eşkar, Şerîk en-Nehâî'den hadisler rivayet etmiştir. Buhârî şöyle demiştir:

748 Bkz Suyuti "Asmaul Mudellesin"; Veliuddin el-Iraki "el-Mudellisin"; Burhanuddin el-Halebi "et-Tibyanul Esmaul Mudellisin".
749 "Mizan" 2/214.

“Hakkında tereddüt vardır.” Başka bir yerde ise şöyle demiştir: “Onda münker rivayetler bulunur.” Ebû Zur‘a şöyle demiştir: “Hadisi münkerdir.” Ebû Hâtim ise şöyle demiştir: “Güçlü bir râvî değildir.”

4) İbn Asakir - Bize Ebû Mansûr b. Hayrûn ve Ebü’l-Hasan b. Saîd haber verdi; her ikisi de Ebû Bekr Ahmed b. Ali el-Hatîb’den nakletti. O, Hasan b. Ebî Tâlib’den; o, Muhammed b. İshak b. Muhammed el-Kutayî‘den; o, Ebû Muhammed el-Alavî Hasan b. Muhammed b. Yahyâ’dan —ki Kitâbü’n-Neseb adlı eserin sahibidir—; o da İshak b. İbrâhîm es-San‘ânî’den; o, Abdurrezzâk b. Hemmâm’dan; o, Süfyân es-Sevrî’den; o, Muhammed b. Münkedir’den; o da Câbir’den rivayet etmiştir. Câbir şöyle demiştir: “Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: ‘Ali beşerin en hayırlısıdır; kim bundan şüphe ederse, kâfir olur.”

el-Hatîb şöyle demiştir: “Bu hadis münkerdir; bu isnadla onu yalnız el-Alevî rivayet etmiştir ve sahih değildir. Bu rivayetin sahih olan şekli, Câbir’in sözü olarak mevkûf biçimindedir (yani Peygamber’e değil, sadece Câbir’e aittir).”[750]

Bu konuda Hatîb’e katılmamak zorundayız; bu rivayet hem merfû hem de mevkûf olarak uydurmadır.

Ravi zincirin sorunları:

a) İshak b. İbrahim es-Sanani. İbn Adî şöyle demiştir: ‘(Bu râvî) Abdurrezzâk’ın yanında küçük yaşta bulunmuştu; babası onu çok küçükken Abdurrezzâk’ın derslerine götürürdü. Bu yüzden “Abdurrezzâk’tan okuduk” denildiğinde, gerçekte başkası okur, o ise sadece dinlerdi. Ondan münker hadisler rivayet etmiştir.’

Ben (Zehebi) derim ki: İbn Adî ona sadece bir hadis isnad etmiştir ki, bu da İbn En‘am el-İfrîkî yoluyla gelen bir rivayettir ve böyle bir rivayet tolere edilebilir niteliktedir. Peki o hâlde nerede bu “münker hadisler”? Bu râvî birçok kitabı işitmiş ve onları duyduğu şekilde nakletmiştir. Belki de rivayetlerdeki gariplik, kendi hocasından kaynaklanmıştır; zira hocası ömrünün sonlarına doğru zayıflamıştı. En doğrusunu Allah bilir.”

b) Esas sorun, el-Hasen b. Muhammed b. Yahya b. el-Hasan b. Cafer el-Alevi. Burhanuddin el-Halebi bu ravinin uydurmakla suçlanan ravilerin isimlerini topladığı kitaba eklemiştir, ve şöyle buyurmuştur: “Bu kişi, utanmazca İshâk ed-Dabri’den, onun da Abdurrezzâk’tan rivayet ettiği, senedi güneş gibi açık bir hadis uydurmuştur: “Ali beşerin en hayırlısıdır.” Yine ed-Dabri’den, onun da Abdurrezzâk’tan, onun da Ma‘mer’den, onun da Muhammed’den, onun da Abdullah b. Sâmit’ten, onun da Ebû Zer’den merfû olarak şu hadisi rivayet etmiştir: “Ali ve onun soyundan gelenler, kıyamet gününe kadar vasîlerin sonuncusudur.” Bu iki rivayet, onun yalancılığını ve aşırı Şiî eğilimini göstermektedir. Allah onu affetsin. Ondan Rızkuveyh ve Ebû Ali b. Şâzân rivayet etmişlerdir. Bu Alavî’nin iftirasına şaşılacak bir şey yok; asıl şaşılacak

750 “Tarih Medinatul Dimaşk” 42/373.

olan el-Hatîb'tir. O, şöyle demiştir: 'Eğer bu adam yalancılıkla itham edilmiş olmasaydı, herkes onun etrafında toplanırdı; çünkü o çok rivayet ederdi.' Sözünün gücünden anlaşılıyor ki, bu hadisler onun (yani el-Alevî'nin) uydurmasıdır. En doğrusunu Allah bilir."[751]

İmam Zehebi "Mizan"da başka bir yerde (2/273) şöyle demiştir: "İbn Zerkûveyh ile Ebû Alî b. Şâzân ondan rivayette bulunmuştur. Asıl hayret edilecek olan, bu Alevî'nin uydurması değil; Hatîb'in tutumudur. Zira tercemesinde şöyle nakleder: Bize el-Hasen b. Ebî Tâlib haber verdi; bize Muhammed b. İshâk el-Kattî'î anlattı; bana, neseb kitabının sahibi Ebû Muhammed el-Hasen b. Muhammed b. Yahyâ anlattı; bize İshâk b. İbrâhim anlattı; bize Abdürrezzâk anlattı; bize Sevrî haber verdi; o da Muhammed b. el-Münkedir'den, o da Câbir'den merfû olarak rivayet ettiğine göre Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur: "Ali insanların en hayırlısıdır; bunu reddeden küfre girmiş olur."

Ardından Hatîb der ki: "Bu hadis münkerdir; bu isnadla onu Alevî'den başkası rivayet etmemiştir ve sabit değildir."

Ben derim ki: Bir hâfızın "sabit değildir" demesi, iki kulle hadisi yahut "dayı mirasçıdır" haberi gibi rivayetler için söylenir; böylesine apaçık bir bâtıl için değil. Hüsrana düşmekten, Allah'a sığınırız."

5) İbn Asakir - Bize Ebü'l-Kâsım b. Semerkandî ayrıca rivayet etti: Bize İsmail b. Mes'ade; o, Ebû Amr Abdurrahman b. Muhammed el-Fârisî'den; o, Ebû Ahmed b. Adî'den; o, Hüseyin b. Ali b. Hasan es-Selûlî'den; o, Muhammed b. Hasan es-Selûlî'den; o, Sâlih b. Ebî'l-Esved'den; o, A'meş'ten; o da Atiyye el-Avfî'den rivayet etmiştir. Atiyye dedi ki: "Câbir'e Ali'nin sizin aranızdaki konumunu sordum." O da "O, beşerin en hayırlısıydı." diye cevap verdi.

İbn Adî şöyle dedi: "Bu hadisi A'meş'ten yalnız Sâlih rivayet etmiştir."

Öncelikle şu hususu belirtmek gerekir ki, Câbir'in bu sözleri muhtemelen müminlerin emîri Ali'nin hilafeti döneminde söylemiş olması mümkündür; gerçekten de o dönemde Ali, mahlûkatın en hayırlısıydı. Hamdolsun, bu açıklamayı yazıya geçirdikten sonra, aynı izahı İbn Hacer el-Askalânî'nin Lisânü'l-Mîzân adlı eserinde de verdiğini gördüm.[752]

Ancak ne yazık ki, böyle bir ihtimali kabul etsek bile bu rivayetin isnadı birçok yönden tenkidi kaldıramamaktadır.

a) Muhammed b. Hasan es-Selûlî hakkında, İbn Hibbân'ın onu *es-Sikât* adlı eserine dâhil etmesinden başka bir bilgiye rastlamadım. Ancak kitabımızda defalarca belirttiğimiz gibi, İbn Hibbân bu tür değerlendirmelerde yumuşak davranmasıyla tanınmıştır.

751 "El-Keşfu'l-Ḥathîs ʿamman rumiya bi-wadʿi'l-ḥadîṯ".
752 "Lisanul Mizan" 4/280/№3848, thk Abdulfettah Ebu Ğüdde. Mektebetul Metbuatil İslamiye.

b) Salih b. Ebil Esved. İbn Adi "Kamil"de[753] söylemiştir: "Kûfelidir ve hadisleri (mustakim) doğru değildir." Zehebi de onun zayıf olduğunu söylemiştir.

c) Suleyman b. Mihran el-Ameş tedlisle meşhur bir râvîdir ve burada Atiyye el-Avfî'den hadisi 'muʿanan' (عن) sigasıyla rivayet etmiştir.

d) Atiyye el-Avfî cidden zayıftır. Onun hakkında ileride inşâallah konuşacağız.

6) Yine ibn Asakir - Bize Ebû Gâlib ve Ebû Abdullah el-Bennâ kardeşler haber verdi: Bize Ebü'l-Hüseyin b. el-Âbânûsî; o, Ahmed b. Ubeyd b. Bîrî'den icazet yoluyla; o, Muhammed b. Hüseyin'den; o, İbn Ebî Hayseme'den; o, Fudayl b. Abdi'l-Vehhâb'dan; o da Şerîk'ten; o da A'meş'ten; o da Atiyye'den; o da Câbir'den rivayet etti. Câbir şöyle dedi: "Ali beşerin en hayırlısıdır; bundan ancak bir münafık şüphe eder."

Cidden zayıf bir ravi zinciri.

a) Atiyye el-Avfî zayıftır.

b) Suleyman b. Mihran el-Ameş tedlisi.

c) Şerik b. Abdullah en-Nehai tedlisi.

7) İbn Asakir - Bize bu hadisi yüksek isnadla Ebü'l-Muzaffer el-Kuşeyrî ve Ebü'l-Kâsım eş-Şahâmî rivayet etti: Her ikisi de Ebû Saîd el-Edeb'den; o da Ebû Saîd el-Karâbîsî'den; o, Ebû Lebîd'den; o da Süveyd'den; o, Şerîk'ten; o, A'meş'ten; o, Selim'den; o da Câbir'den rivayet etti.

Câbir'e Ali hakkında soru sorulduğunda şöyle dedi: "O, yaratılmışların en hayırlısıdır; ona ancak bir kâfir nefret edebilir."

a) Selim b. Ebî'l-Ca'd, tâbiîlerden olup sika bir râvîdir; ancak maalesef tedlisle tanınmıştır. Zehebî bunu Siyer adlı eserinde belirtmiştir. Bu hadisi Selim, Hz. Câbir'den 'muʿanan' (عن) sigasıyla rivayet etmiştir.

b) ve c) el-Ameşin ve Şerikin tedlisi.

d) Suveyd b. Said b. Sehl el-Herevi. Yakûb b. Şeybe şöyle demiştir: "Doğru sözlüdür; ancak hafızası karışıktır, özellikle de gözleri görmez olduktan sonra." Ebû Hâtim şöyle demiştir: "Doğru sözlüydü; fakat tedlis yapardı ve bunu çokça yapardı — yani tedlisle meşhurdu." Buhârî şöyle demiştir: "Gözleri görmez olduktan sonra, kendi hadislerinden olmayan rivayetleri ezberleyip nakletmeye başladı." Nesâî şöyle demiştir: "Ne güvenilir ne de emin bir râvîdir." Bana Süleyman b. Eş'as haber verdi; o da şöyle demiştir: "Yahyâ b. Maîn'den işittim; 'Süveyd b. Saîd'in kanı helâldir' dedi." Sâlih b. Muhammed el-Bağdâdî ise şöyle demiştir: "Doğru sözlüydü; ancak gözleri görmez olmuştu, bu yüzden kendisine ait olmayan hadisler ezberletilirdi." Hâkim Ebû Ahmed de şöyle demiştir: "Ömrünün sonunda âmâ oldu; bazen kendi hadislerinden olmayan şeyleri ona ezberletirlerdi. Bu yüzden ondan, gözleri görürken rivayet edenlerin

753 4/66/№915, Darul Fikr.

hadisleri daha sağlamdır.” Buhârî, Muhammed b. Abdullah el-Hadramî ve Ebü’l-Kâsım el-Begavî şöyle demiştir: “O, 240 yılında vefat etti.”

c) Bu rivayeti Süveyd’den Ebû Lebîd rivayet etmiştir. Bu zat, muhaddis imam Muhammed b. İdrîs b. İyâs es-Serahsî’dir. İmam Zehebî onun biyografisini *Siyer A‘lâmü’n-Nübelâ* adlı eserinde zikretmiş ve orada Ebû Lebîd’in hicrî 313 yılında, doksan yaşını geçmiş olarak vefat ettiğini belirtmiştir. Buna göre o, yaklaşık olarak 223 yılında doğmuştur ve 240 yılında vefat eden Süveyd’den hadisleri ancak onun hayatının son dönemlerinde işitebilmiş olabilir. Oysa o dönemde Süveyd artık âmâ olmuştu ve âlimler o dönemdeki rivayetlerini güvenilir kabul etmemekteydiler.

8) Ibn Asakir - Bize Ebû Muhammed b. el-Ekfânî okuma yoluyla haber verdi; bize Ali b. Hüseyin b. Ahmed b. Sassarâ bildirdi; bize Temmâm rivayet etti; bize Haysame, İbrâhim b. Abdullah el-Ansî’den; o da Vekî‘ b. Cerrâh’tan; o da A‘meş’ten; o da Atiyye b. Sa‘d’dan rivayet etti. Atiyye dedi ki: “Biz Câbir b. Abdullah’ın yanına vardık. Kendisi yaşlı bir ihtiyardı. Ona ‘Bize şu zat —Ali b. Ebî Tâlib— hakkında bilgi ver’ dedik. O, bir süre kaşlarını kaldırıp düşündü, sonra şöyle dedi: ‘O, beşerin en hayırlılarındandır.’”

Atiye b. Said zayıftır. Ameş müdellistir.

9) İbn Asakir - Bize Ebü’l-Hasan Ali b. Müslim el-Fakîh haber verdi; bize Abdülazîz el-Kettânî icazet yoluyla; o da Ebü’l-Kâsım Talha b. Ali es-Sakr el-Kinânî’den; o, Muhammed b. Ahmed b. Hasan —yani İbnü’s-Saffâf—’tan; o, Ahmed b. Muhammed b. Abdülazîz el-Veşşâ’dan; o, Ahmed b. Abdülmelik b. Abdirabbih’ten; o, Muâviye b. Ammâr ed-Duhani’den; o da Ebü’z-Zübeyr’den rivayet etti. Ebü’z-Zübeyr dedi ki: “Câbir’e ‘Ali sizde nasıl bir konumdaydı?’ diye sordum. O şöyle dedi: ‘O, beşerin en hayırlılarındandır. Biz münafıkları ancak Ali’ye duydukları nefretle tanırdık.’”

Sened sorunludur.

a) Ebu Zubeyr el-Mekki, bu Muhammed b. Muslim el-Kureşidir. Alimler onun hakkında ihtilaf etmiştir. Abdullah b. Ahmed b. Hanbel şöyle demiştir: “Babamdan işittim, şöyle dedi: Eyyûb es-Sahtiyânî, ‘Bize Ebû’z-Zübeyr rivayet etti, Ebû’z-Zübeyr işte o Ebû’z-Zübeyr,’ derdi.” Babama sordum: “Onu zayıf mı görüyor?” Dedi ki: “Evet.” Nuaym b. Hammâd şöyle demiştir: “İbn Uyeyne’nin, ‘Bize Ebû’z-Zübeyr rivayet etti, o işte Ebû’z-Zübeyr,’ derken işittim.” Yani onu zayıf görüyordu. Hişam b. Ammâr, Süveyd b. Abdi’l-Azîz’den şöyle rivayet etmiştir: “Şu‘be bana dedi ki: ‘Sen Ebû’z-Zübeyr’den mi rivayet alıyorsun? O, namaz kılmayı bile doğru dürüst bilmez!’” Abdurrahman b. Ebî Hâtim şöyle demiştir: “Babam Ebû Hâtim’e Ebû’z-Zübeyr hakkında sordum. Dedi ki: ‘Hadisi yazılır, fakat delil olarak kullanılmaz. O, bana Ebû Süfyân’dan daha sevimlidir.’” Yine şöyle demiştir: “Ebû Zur‘a’ya Ebû’z-Zübeyr hakkında sordum. Şöyle dedi: ‘İnsanlar ondan rivayet etmiştir.’ Dedim ki: ‘Hadisleriyle delil getirilebilir mi?’ Dedi ki: ‘Ancak güvenilir râvîlerin hadisleriyle delil getirilir.’” [754]

754 Mizzi “Tahzib el-Kemal”.

Bir diğer sorun da şudur ki, kendi itirafına göre Hz. Câbir'den rivayet ettiği her hadisi bizzat ondan işitmemiştir. Saîd b. Ebî Meryem, Leys b. Sa'd'dan şöyle rivayet etmiştir: "Mekke'ye geldim ve Ebû'z-Zübeyr'in yanına gittim. Bana iki defter verdi, ben de onları alıp döndüm. Sonra kendi kendime düşündüm ve dedim ki: 'Keşke tekrar gidip sorsaydım, acaba bunların hepsini Câbir'den mi işitmiş?' Bunun üzerine geri döndüm ve ona sordum. Şöyle dedi: 'Bunların bir kısmını ondan işittim, bir kısmını da onun hakkında rivayet ettim.' Dedim ki: 'Öyleyse bana hangilerini ondan işittiğini işaretle.' Bunun üzerine elimdeki nüshada bana, işittiklerini işaretledi." [755]

b) Muâviye b. Ammâr ed-Duhenî, Şiî şeyhlerindendir. Ebû Hâtim şöyle demiştir: "Hadisi yazılır, fakat delil olarak kullanılmaz." Bazı âlimler ise onu sika kabul etmişlerdir.

c) Ahmed b. Abdülmelik b. Abdirabbih, bir hadis râvisi olarak, onu cerh veya ta'dîl eden herhangi bir âlime rastlamadım. En doğrusunu Allah bilir.

Bu rivayetin ikinci kısmının aslı, İmam Tirmizî'nin *Sünen* (№3717) adlı eserinde yer almaktadır. Ebû Saîd el-Hudrî (r.a.)'den rivayet edildiğine göre, şöyle demiştir: "Biz Ensar topluluğu, münafıkları Ali b. Ebî Tâlib'den nefret etmeleriyle tanırdık." İmam Tirmizî bu hadis hakkında şöyle demiştir: "Bu hadis garibtir. Bu hadisi yalnızca Ebû Hârûn'un rivayetiyle bilmekteyiz. Şu'be, Ebû Hârûn hakkında ileri geri konuşmuştur. Bu hadis ayrıca A'meş'ten, Ebû Sâlih'ten, Ebû Saîd'den de rivayet edilmiştir. Vâsıl b. Abdü'l-A'lâ, Muhammed b. Fudayl vasıtasıyla Abdullah b. Abdurrahman b. Ebî'n-Nadr'dan, Musâvir el-Himyeri'nin annesinden rivayet ettiğine göre, o şöyle demiştir: 'Ümmü Seleme'nin yanına girmiştim, onun şöyle dediğini işittim: Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: "Münafıklar Ali'yi sevmez, mümin olan da Ali'den nefret etmez."'

Ancak bu fazilet sadece Hz. Ali'ye mahsus değildir. Peygamber ﷺ bütün Ensar hakkında da aynı sözleri söylemiştir. İmam Müslim, *Sahîh*'inde (№75), Adiyy b. Sâbit'ten rivayet etmiştir. Adiyy şöyle demiştir: "Berâ'nın, Peygamber ﷺ'den Ensar hakkında şöyle dediğini işittiğimde yanında bulunuyordum: 'Onları ancak mümin olan sever, onlara ancak münafık olan buğzeder. Kim onları severse Allah da onu sever, kim onlara buğzederse Allah da ona buğzeder.'"

Yine İmam Müslim, Enes b. Mâlik'ten de şu hadisi rivayet etmiştir: "Efendimiz ﷺ şöyle buyurdu: 'Ensar'ı sevmek iman alâmetidir, onlara buğzetmek ise nifak alâmetidir."[756]

Hiçbir aklıselim sahibi kimse, Ensar döneminde bir Müslümanın, dünyevî bir sebeple onlara karşı bir hoşnutsuzluk duyması hâlinde münafık sayılacağını iddia etmez. Bu rivayetlerin doğru yorumu şudur: Bir kimse, Ensar'a olan nefretini onların Allah Resûlü'ne destekleri, İslâm'a yaptıkları hizmet ve fedakârlıkları sebebiyle besliyorsa, işte o gerçek bir münafıktır. Aynı yorum, müminlerin emîri Ali için de geçerlidir.

755 Mizzi "Tahzib el-Kemal".
756 "Sahih Müslim tercüme ve şerhi" 1/314.

10) İbn Asakir - Bize Ebü'l-Kâsım İsmail b. Muhammed ve Ebû Bekr Muhammed b. Şücâ' haber verdi; her ikisi de Ebû Muhammed et-Temîmî'den; o, Ebü'l-Hüseyin b. Bişrân'dan; o, İsmail es-Saffâr'dan; o, Muhammed b. Ubeyd b. Utbe'den; o, Abdurrahman b. Şerîk'ten rivayet etti. Abdurrahman şöyle dedi: "Bana babam (Şerîk) rivayet etti; o, A'meş'ten; o, Atâ'dan; o da Âişe'den —Allah onlardan razı olsun— rivayet etti." Âişe şöyle dedi: "O (Ali), beşerin en hayırlısıdır; bunu ancak bir kâfir inkâr eder."

Senedi zayıftır.

a) Ameş'in tedlisi.

b) Şerik b. Abdullah tedlis ihtimalı.

c) Abdurrahman b. Şerik b. Abdullah en-Nehai. Ebû Hâtim şöyle demiştir: "Hadisi çok zayıftır." Ebü'l-Ferec İbnü'l-Cevzî, onu zayıf râvîleri topladığı kitabına dâhil etmiştir.[757]

756) Âişe'den rivayet edilmiştir ki: Peygamber ﷺ'e kavrulmuş unla (süveyk) yapılmış bademli bir içecek getirildi. O ise bunu geri çevirdi ve şöyle buyurdu: "Bu, zorba hükümdarların içeceğidir."

Hadis münkerdir. Senedinde el-Hurr b. Harun vardır.[758] Hatib el-Bağdadi hadisi "Tarih el-Bağdad"[759] kitabında aktarmıştır: Bana kadı Ebü'n-Nasr Ahmed b. Hüseyin b. Muhammed ed-Dîneverî haber verdi. Dedi ki: Bize Ebû Bekir Ahmed b. Muhammed b. İshak es-Sünnî el-Hâfız bildirdi. Dedi ki: Bize Ahmed b. Mesleme el-Bağdâdî rivayet etti. Dedi ki: Bize Ebû Bedr Abbâd b. Velîd el-Ğubeyrî rivayet etti. Dedi ki: Bize Ebü'l-Vezîr el-Hurr b. Hârûn, Hemmâm'dan; o, Hişâm b. Urve'den; o da babasından; o da Âişe'den rivayet etti. Âişe dedi ki: "Resûlullah ﷺ'e bademden yapılmış süveyk getirildi. O da onu geri çevirdi ve şöyle buyurdu: 'Bu, benden sonra gelecek zorba hükümdarların ve müsriflerin içeceğidir.' Böylece ondan içmedi."

İbn Cevzi "el-İlel"de[760] hadisin sahih olmadığını, ve Hurr ile Hemmam'ın mechul olduğunu söylemiştir.

757) Hasan b. Süfyân şöyle rivayet etmiştir: Bize Harmale rivayet etti; bize İbn Vehb rivayet etti; bize Hâtim b. İsmâil, Şerîk'ten; o, A'meş'ten; o, Sa'd b. Ubeyde'den; o, İbn Burayde'den; o da babasından merfû olarak (Peygamber ﷺ'e dayandırarak) "Kadılar üç sınıftır" hadisi rivayet etmiştir.

757 "ed-Duafa vel Metrukin" 2/96/№1876, DKİ.
758 "Mizan" 2/214.
759 11/20, thk Beşşar Evvad Marruf. Darul Ğurabal İslami.
760 2/678/№1128.

Hadisi Tirmizi “Sünen” (№1322) eserinde, ve Ebu Davud “Sünen”de (№3573) aktarmıştırlar: “Hüküm verme, hakimlik üç çeşittir; ikisi Cehennem’de biri Cennet’tedir. Bir hâkim ki bilerek haksız yere hüküm verir bu Cehennemliktir. Bir hâkim ki delil ve belgeleri araştırmaksızın insanların haklarını bilgisiz ve cahilliğinden dolayı gasbeder ki bu da Cehennemliktir. Bir hâkim ki hak ve adaletle hükmeder ki bu Cennetliktir.” Imam Ebû Dâvûd dedi ki: Bu "Hâkimler üç sınıftır... "diye başlayan İbn Büreyde hadisi, bu mevzuda gelen hadislerin en sağlamıdır.

758) Hureys el-Ezri Ebû Hüreyre’den merfû olarak (Peygamber ﷺ’e dayandırarak)— şöyle rivayet etmiştir: “Sizden biri namaz kıldığında, önüne bir şey koysun (kendisini sutra ile korusun).”

Bunu ondan sadece İsmail b. Ümeyye rivayet etmiştir ve rivayetinde ihtilaf (karışıklık) vardır.[761] Hadisi ibn Mace “Sünen” (№943) eserinde aktarmıştır, tam metni böyledir: “Biriniz namaza durmak istediği zammı (duvar gibi) bir şeye doğru dursun. Eğer bulamazsa yere bir asâ diksin. Şâyet (bunu da) bulamazsa bir çizgi çizsin. Artık önünden geçen şeyler ona zarar vermez.” Bu hadisi Ebû Dâvûd, Ahmed, İbn-i Hibbân ve Beyhaki de rivâyet etmişlerdir. Mâlikîler, Hanefiler’in ekserisi ve cedid kavline göre Şâfii çizginin sütre olamıyacağına hükmetmişlerdir. Gerekçeyi de şöyle belirtmişlerdir: Sütre’den maksat kişinin namazda olduğunu bildirmektir. Çizgi bu bilgiyi vermez. Çizgi çizilmesini emreden bu hadisin muztarib olduğunu söylemişlerdir. İbn-i Uyeyne, Beğavi, Şâfiî ve başkaları da hadisi zayıf saymışlardır.[762]

Imam Nevevi buyurmuştur: “Bu hadis zayıftır; Ebû Dâvûd ve İbn Mâce tarafından rivayet edilmiştir. Hâfızlar şöyle demiştir: “Bu hadis, ihtilaflı oluşu sebebiyle zayıftır. Onu zayıf sayanlar arasında, Ebû Dâvûd’un nakline göre, Süfyân b. Uyeyne de vardır.” Ayrıca Şâfiî, Beyhakî ve başka birçok âlim de bu hadisin zayıf olduğunu açıkça belirtmiştir.”[763]

759) İbn Mâce, Heremî b. ‘Umâre yoluyla Harîş’ten; o da İbn Ebî Muleyke’den; o da Âişe’den rivayet etmiştir. Âişe şöyle demiştir: “Ben, Peygamber ﷺ için üzeri örtülü üç kap hazırlardım. (Birisi abdesti için, birisi misvakı için, diğer kab da içme suyu için.)”

Hadisin râvilerinden Hâriş bin el-Hırrit’in zayıf olduğu hususunda âlimler ittifak ettikleri gerekçesi ile bu isnadın zayıflığı Zevâid’de belirtilmiştir.[764] Buhârî şöyle demiştir: “Hakkında tereddüt vardır.” Ebû Zur‘a şöyle demiştir: “Zayıftır.” Ebû Hâtim ise şöyle demiştir: “Onun rivayetiyle delil getirilmez.”[765]

761 “Mizan” 2/218.
762 “Süneni ibni Mace tercemesi ve şerhi” 3/226.
763 Dok Nasir b. Saud b. Abdullah “el-Ehâdîsu vel-âsâru ellezî hakeme aleyhâ el-imâm en-Nevevî fî kutubihî” sayfa 98, №254.
764 “Süneni ibni Mace tercemesi ve şerhi” 1/555.
765 “Mizan” 2/220.

760) Enes'ten rivayet edilmiştir: 'Allah hiçbir peygamber göndermemiştir ki sesi güzel olmasın. Sizin Peygamberiniz ﷺ de yüzü güzel, sesi güzel bir kimseydi; ancak (Kur'an okurken) sesiyle nağme yapmazdı (melodiyle okumazdı).

Hadisi ibn Asakir "Tarih"inde (4/5), ibn Sad "Tabakat"ta (1/361) rivayet etmiştir. İmam Zehebi "Münker" hükmü vermiştir. Senedinde Husam b. Misakk, Ebu Sehl el-Ezdi vardır. İbn Maîn şöyle demiştir: "Hiçbir değeri yoktur." Ahmed (b. Hanbel) şöyle demiştir: "Hadisi terk edilmiştir." Buhârî şöyle demiştir: "Onlara göre güçlü değildir." Dârakutnî şöyle demiştir: "Terk edilmiş bir râvîdir." Nesâî ise şöyle demiştir: "Zayıftır."[766]

761) Semura b. Hucur rivayet etti: Bize Husam b. Misakk, İbn Burayde'den; o da babasından merfû olarak (Peygamber ﷺ'e dayandırarak) rivayet etti: "Mekke, şehirlerin anasıdır; Merv ise Horasan'ın anasıdır."

İbn Cevzi "el-İlel"de hadisin sahih olmadığını söylemiştir. Husam b. Misakk rivayetidir.[767]

762) Ebû Ali el-Hanefî rivayet etti: Bize Hüsâm b. Atâ, İbn Ömer'den merfû olarak (Peygamber ﷺe dayandırarak) rivayet etti: "Ey Bilâl, kameti ancak ezanı okuyan kişi getirsin."

Husam b. Misakk rivayetidir. Ebu Nuaym benzer rivayeti Hz Hayyan b. Behden rivayet etmiştir: "Ebû Amr b. Hamdân bize rivayet etti. Dedi ki: Bize Hasan b. Süfyân; o da Kuteybe b. Saîd'den; o, İbn Lehîa'dan; o, Abdurrahman b. Ziyâd b. En'am'dan; o, Bekr b. Sevâde'den; o, Ziyâd b. Nuaym el-Hadramî'den; o da Heyyân b. Behh es-Sadâî'den rivayet etti. Heyyân b. Behh es-Sadâî şöyle dedi: "Ben, Peygamber ﷺ ile birlikte bir yolculukta bulunuyordum. Sabah namazı vakti girdiğinde bana 'Ey Sadâ kabilesinin kardeşi, ezan oku' buyurdu. Ben de ezan okudum. Sonra Bilâl kamet getirmek için geldi. Bunun üzerine Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: 'Kameti ancak ezanı okuyan kişi getirsin."[768]

Bu senedin bir kaç sorunu vardır.

a) Abdurrahman b. Ziyâd el-İfrîkî el-Mısrî, İbn Hacer'in belirttiği üzere hafızası zayıf, fakat sâlih bir insandı. Zehebî de onun zayıf olduğuna işaret etmiştir. Yahyâ b. Maîn şöyle demiştir: "O zayıftır, ancak hadisi tamamen terk edilecek derecede değildir."

766 "Mizan" 2/221.
767 "Mizan" 2/221.
768 "Marifatus Sahabe" 877, №2275. Thk Adıl Yusuf el-Azizi.

b) Abdullah b. Lehîa zayıf bir râvîdir. İleride, inşallah, onun hakkında daha ayrıntılı bilgi verilecektir.

İbn Ebi Şeybe bu konuda bazı rivayet aktarmıştır:

Hafs bize eş-Şeybânî'den; o, Abdülazîz b. Rufey'den rivayet etti. Abdülazîz şöyle dedi: "Ebû Mahzûre'nin geldiğini gördüm; birisi ezan okumuştu, o da tekrar ezan okudu ve kamet getirdi."[769]

Ebû Mahzûre, Evs b. Mi'yer b. Levzân el-Cumahî'dir. Mescid-i Harâm'ın müezzini ve sahâbîdir. Şeyh Muhammed Avvâme'nin dipnotta belirttiği üzere, İmam Beyhakî bu hadisi sahih kabul etmiştir..

Yezîd b. Hârûn bize Haccâc'dan; o, Medineli bir şeyhten; o da Peygamber ﷺ'in müezzinlerinden birinin oğlundan rivayet etti. O şöyle dedi: "İbn Ümmü Mektûm ezan okur, Bilâl de kamet getirirdi; bazen de Bilâl ezan okur, İbn Ümmü Mektûm kamet getirirdi."[770]

Senedinde ismi zikrolunmayan ravi vardır.

Muhammed b. Ebî Adî bize Eş'as'dan; o, Hasan'dan rivayet etti. Hasan şöyle dedi: "Bir kişinin ezan okuması, bir başkasının ise kamet getirmesinde sakınca yoktur."[771]

Ebû Üsâme bize el-Fezârî'den; o, Evzâî'den; o da Zührî'den rivayet etti. Zührî şöyle demiştir: Peygamber ﷺ şöyle buyurdu: "Kameti ancak ezanı okuyan kişi getirir." [772]

Hadis mürseldir.

763) İshâk b. Ebî İsraîl şöyle rivayet etti: Bize Hassân rivayet etti; bize İbrâhîm es-Sâiğ, Atâ yoluyla Câbir'den rivayet etti ki, Allah'ın Resûlü ﷺ ihramlı bir kimse sırtlan avlarsa hakkında sorulduğunda, şöyle buyurdu: "Karşılığında yaşını doldurmuş bir koç (kebş-i musinn) ceza olarak (kesilir) ve eti yenir."

Bu hadis münkerdir; onu yalnızca Hassân rivayet etmiştir. Özellikle de "musinn (yaşını doldurmuş koç)" lafzı konusunda kendisine kimse muvafakat etmemiştir. Abdurrahmân b. Ebî Ammâr'ın Câbir'den rivayet ettiği hadiste de bunun benzeri geçmektedir; ancak orada "musinn (yaşını doldurmuş)" ifadesi yer almaz.[773]

Bu Kirman kadısı, Hassan b. İbrahim, Ebu Hişam el-Kirmani'dir. Nesâî dedi ki: "O (Hassân) güçlü değildir." İbn Adî ise şöyle dedi: "O, birçok garip rivayetlerde bulunmuştur. Doğruluk ehli biridir, ancak hata eder."

769 İbn Ebi Şeybe "el-Musannef" 2/347/№2256, thk Muhammed Avvame.
770 "el-Musannef" 2/347/№2257.
771 "el-Musannef" 2/347/№2258.
772 "el-Musannef" 2/347/№2259.
773 "Mizan" 2/222.

Hadisi İmam Tahavi “Ahkamul Kuran”da[774], Darakutni, ibn Huzeyme “Sahih”inde[775], ibn Adi, Beyhaki “Sünen el-Kübra”da[776] rivayet etmiştir. “Kebş-i musinn” ziyade ile zayıftır.[777]İmam Zeylai “Naṣbü’r-râye li-taḫrîci eḥâdîṯi’l-Hidâye” (3/134) kitabında zikrettiği gibi, bu ziyadeni Abdulhak el-İşbili zayıf saymıştır.

Imam Hakim bu hadisi “Müstedrek” eserinde aktarmış, ve sahih olduğunu söylemiştir.[778] İmam Tirmizi rivayetinde, İmam Buhari hadise sahih söylemiştir.[779] Muhammed Mustafa el-Azami, ibn Huzeyme’nin tahkikinde hadisin senedin sahih olduğunu buyurdu.

764) Enes’ten merfû olarak: “Ey Âişe, hurma mevsimi (ya taze hurma) geldiğinde beni sevindir.”

El-Heysemi “Mecmai Zevaid”te (8/149/№8003) söylemiştir: “Hadisi Bezzar[780] rivayet etmiş olup, senedinde yer alan Hassan b. Siyah zayıftır.” Şeyh Nûrüddîn es-Semhudi[781] de hadisin senedin zayıf olduğunu buyurmuştur.[782]

Senedinde rivayetinde tek kalan Ebu Sehl Hassan b. Siyah Basri vardır. Onu İbn Adî ve Dârakutnî zayıf saymışlardır. İbn Hibbân ise şöyle demiştir: “O, sika râvîlerden onların hadislerine benzemeyen rivayetler nakleder.”[783]

765) “Güzel ama kısır olan kadını bırakın; çirkin —yahut onun buyurduğu gibi, siyah— ama doğurgan olanı nikâhlayın. Çünkü ben sizin çokluğunuzla övünürüm.”

Ebu Sehl Hassan b. Siyah Basri rivayetidir.[784]

766) Hassân b. Gâlib şöyle rivayet etti: Bize Mâlik haber verdi; o, İbn Şihâb’dan, o da Saîd’den, o da Übey b. Ka‘b’dan (merfû olarak) rivayet etti: “Kim sakalını ve başını geceleyin tararsa, her türlü belâdan korunur (kurtulur).”

Hassân b. Gâlib metruktur. İbn Hibbân onu zikrederek şöyle demiştir: “Mısırlı bir şeyhtir; rivayetleri karıştırır, güvenilir râvîlerden uydurma hadisler aktarır. Ondan

774 №1726, İSAM, thk Sadettin Unal.
775 4/183/№2648. Thk Muhammed Mustafa el-Azami, Maktabatul İslamiye.
776 9/535/№19386.
777 Şeyh Zekeriya b. Ğulam el-Bakistani “Tankihul Kelam fil Ahadisu Daifa fi Mesail el-Ahkam” sayfa 703.
778 1/453, Darul Marifah.
779 Abdullah b. Abdurrahman el-Bessam “Tevdih el-Ahkam minel Buluğ el-Meram” 7/18.
780 “Bahruz Zahir maruf bi Müsned el-Bezzar” 13/335/№6953, Mektebetul Ulum vel Hikem.
781 Ebü’l-Hasen Nûrüddîn Alî b. Abdillâh b. Ahmed b. Alî el-Hasenî es-Semhûdî (ö. 911/1506). Medine tarihi hakkındaki eserleriyle tanınan hadis ve fıkıh âlimi.
782 “Vefâʾü’l-vefâ bi-aḫbâri dâri’l-Muṣṭafâ” 1/234. Darul Zeman.
783 “Mizan” 2/223.
784 “Mizan” 2/223.

rivayet etmek ancak ibret maksadıyla caizdir.” Hâkim dedi ki: “Onun, Mâlik’ten uydurma (mevzû) hadisleri vardır.”[785]

767) “Ensâr benim sevdiklerimdir, dinde kardeşlerimdir, düşmanlara karşı yardımcılarımdır.”

İbnü’l-Cevzî “el-ʿİlel” adlı eserinde belirttiği gibi, bu hadisi yalnızca Hassân rivayet etmiştir. [786] Bu rivayet, yukarıda zikrettiğimiz Hassân b. Gâlib’in musibetlerinden (uydurma rivayetlerinden) biridir. İlaveten hadisin senedinde yer alan Abdullah b. Lehia da zayıftır.

768) Enes’ten merfû olarak rivayet edilmiştir: “Menekşe yağının diğer bütün yağlara üstünlüğü, benim sizin en aşağı derecedeki kimsenize olan üstünlüğüm gibidir.”

Senedinde bu hadisin uydurmasında ittiham olunmuş el-Hasen b. Ahmed el-Harrani vardır.[787]

769) Resûlullah - sallalahu aleyhi ve sellem – (Namazda) “Bismillahi Rahmani Rahim”i açıkça (cehren) okurdu.”

Senedinde Hasan b. Ahmed b. Mübarek et-Tüsterî vardır, o bu uydurma hadisi güneş gibi açık bir isnadla nakletmiştir. Hatîb dedi ki: “Hasan b. Ahmed, münker rivayetlerin sahibidir.”[788]

Namaza başlarken “Besmele”yi açıktan mı yoksa gizli mi okumak gerektiği konusunda ihtilaf vardır.

Ibn Mace “Sünen” (№815) eserinde, Abdullah bin el-Mugaffel’in oğlu (Yezîd) (Radtyallâhü anhümâ)'dan: rivayet ettiği hadiste: “Şöyle demiştir: İslâm dinine yeni bir şey sokmak husûsunda ba bamdan daha hassas ve sert bir adamı çok az gördüm. Bir defasında ben namazda; “Bismillahi Rahmani Rahim” diye kıraata başlarken sesimi işitti. Bunun üzerine : Ey oğulcuğum! (Dinde) bir şey ihdas etmekten sakın. Çünkü ben Resûlullah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) ile beraber; Ebû Bekir (Radıyallâhü anh) ile beraber; Ömer (Radıyallâhü anh) ile beraber ve Osman (Radıyallâhü anh) ile beraber namaz kıldım. Bunlardan hiç birisinden, kıraata başlarken besmeleyi çektiğini işitmedim. Bunun için sen kıraata başlarken “Elhamdu Lillahi Rabbil Alemin”; diyerek başla, dedi,”

785 “Mizan” 2/225.
786 1/285/№460, DKİ.
787 “Mizan” 2/226.
788 “Mizan” 2/226.

Hanefi âlimlerine göre besmele, müstakil bir âyettir. Sûrelerin- arasını ayırmak ve bereket için indirilmiştir. Ne Fâtiha'dan ne de başka bir sûreden bir parça değildir. Gizli ve açık namazlarda besmeleyi gizli olarak çekmek sünnettir. Sahabilerden Ali, İbn-i Mes'ud, Ammâr bin Yâsir, Evzâi ve Hanbeli âlimleri de bu görüştedirler.[789]

770) Enes'ten merfû olarak rivayet edilmiştir: "Oruç bir kalkandır."

Hasan b. Ahmed b. Mübarek et-Tüsterî rivayetidir.

Ancak bu hadisin sahih olan başka rivayet yolları da vardır.

Buhari ve Muslim, Hz Ebu Hureyre'den rivayet ettikleri hadiste, Resulullah şöyle buyurmuştur: "Oruç, cehennem ateşine karşı bir kalkandır."[790]

İki şeyh rivayet ettikleri başka bir hadiste: "Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Allah Azze ve Celle şöyle buyurdu: «Ademoğlunun işlediği her ha yır ancak kendisi içindir, ama oruç ise benim içindir ve onun karşılığını bizzat ben veririm.» Oruç, cehennem ateşine karşı bir kalkandır."[791]

Tirmizî (№2616) ve Beyhaki "Şuabul İman"da (№3078, 3079), Hz. Muâz b. Cebel'den, Peygamber ﷺ'den rivayet ettiği uzun bir hadiste Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur: "Sana hayır yollarını göstereyim mi? Oruç bir kalkandır. Sadaka, suyun ateşi söndürdüğü gibi günahları siler süpürür. Kişinin gece kıldığı namaz da hatalarını siler süpürür." Akabinde imam buyurmuştur ki: "Bu hadis hasen sahihtir."

Beyhaki "Şuabul İman"da (№3292) rivayet etmiştir: "Cabir'in bildirdiğine göre Allah Resûlü ﷺ şöyle buyurmuştur: "Yüce Rabbimiz: «Oruç kalkandır. Kul onunla cehennemden korunur. Oruç benim içindir ve onun mükafatını bizzat ben vereceğim» buyurdu.

771) "Yalan yere yemin, rahimleri kısırlaştırır(, sayıyı azaltır ve memleketi herşeyi bitmiş bir harabeye çevirir.)"[792]

Senedinde el-Hasen b. Ahmed b. el-Hakim vardır, kim olduğu bilinmiyor. Haber münkerdir.[793]

Muammer hadisi farklı bir isnad ile - beni Temim kabilesinden bir şeyh'ten, Ebul Esved'ten rivayet etmiştir.[794] Rivayet mürseldir.

789 Haydar Hatipoğlu "Sünen-I İbni Mace tercemesi ve şerhi" 3/23.
790 Muhammed Fuad Abdulbaki "el-Lülüü vel Mercan fi ma ittafaka bihi şeyhan" sayfa 392, №706.
791 Muhammed Fuad Abdulbaki "el-Lülüü vel Mercan fi ma ittafaka bihi şeyhan" sayfa 393, №707.
792 Parantez içindeki bölüm "ed-Dürrü'l-Mensûr" adlı kitaptan alıntıdır.
793 "Mizan" 2/227.
794 Ebû İshâk Ahmed b. Muhammed b. İbrâhîm es-Sa'lebî en-Nîsâbûrî (ö. 427/1035)

Ayni tarikle, ve lakin daha düşük senedle, hadisi ed-Devlebi “el-Kuna vel Esma” kitabında aktarmıştır.[795]

772) Amr b. Süfyân, bize Hasan b. Ebî Ca‘fer’in, o da Eyyûb’un, onun da Ebû Kulâbe’nin Enes’ten rivayet ettiğini bildirdi: “Nebî ﷺ şöyle buyurdu: “Biz, çocuklarımızdan hayırlıyız; çocuklarımız kendi çocuklarından, torunlarımız da onların çocuklarından hayırlıdır.”

Senedinde Hasan b. Ebî Ca‘fer el-Ca‘ferî var — o, Hasan b. Ac’lân’dır. Fellâs dedi ki: “Doğru sözlüdür, fakat hadisleri münkerdir.” İbnü’l-Medînî dedi ki: “Zayıftır, zayıftır.” Onu Ahmed ve Nesâî de zayıf saymışlardır. Buhârî dedi ki: “Hadisleri münkerdir.” İbn Maîn dedi ki: “Bir şey değildir (hadiste itibara alınmaz).”[796]

Benzer lafızla bu hadisi İmam Bezzâr da rivayet etmiştir: “Enes, Resûlullah’ın ﷺ ‘Siz çocuklarınızdan daha hayırlısınız; çocuklarınız da kendi çocuklarından daha hayırlıdır’ buyurduğunu bildirmektedir.”

El-Heysemi “Mecmai Zevaid”te (16/440/№16382) buyurdu: “Ravilerden Hasan b. Ebi Cafer metruktur.”

Hadisi imam Taberani rivayet etmiştir: “Yezîd b. Amîre’nin bildirdiğine göre, Muâz b. Cebel şöyle demiştir: Resûlullah’ın ﷺ ashabından bazıları bir gün şöyle dediler: “Çocuklarımız bizden daha hayırlıdır; çünkü onlar İslâm toplumunda doğdular ve şirke düşmediler. Biz ise şirke düşmüştük.” Bu sözler Resûlullah ﷺ’a ulaşınca şöyle buyurdu: “Biz çocuklarımızdan daha hayırlıyız; çocuklarımız oğullarından daha hayırlıdır; torunlarımız onların çocuklarından daha hayırlıdır; torunlarımızın çocukları da kendi çocuklarından daha hayırlıdır.”

El-Heysemi söylemiştir ki: “Ravilerden Muaviye b. İmran el-Cermi'yi tanımıyorum. Diğer ravileri güvenilirdir.”[797] Burada imama katılmakta zorlanıyorum, Muaviye’nin şeyhi – Enes bin Sevâr hakkında da bir bilgi bulamadım.

İmam Şafi bu rivayetini Ebu Kilabe’den[798] mürsel olarak rivayet etmiştir: “Hâlid el-Hazzâ’dan, Ebû Kulâbe’den, o da Resûlullah ﷺın ashabının çocuklarını andıklarını nakletmiştir. Onlar şöyle dediler: “Çocuklarımız bizden daha hayırlıdır; çünkü onlar İslâm’da doğdular ve Allah’a bir an bile şirk koşmadılar.” Bu söz Nebî ﷺa ulaştığında, şöyle buyurdu: “Allah Azze ve Celle beni ancak ümmetimin en hayırlıları arasında

Arap dili âlimi ve müfessir. “el-Keşf vel Beyan fi Tefsiril Kuran” 2/90, DKİ.
795 Ebu Bişr Muhammed b. Ahmed b. Hammad b. Said b. Muslim el-Ensari ed-Devlebi er-Razi “el-Kunâ ve’l-Es’mâ” 1/64/№245, DKİ.
796 “Mizan” 2/228.
797 “Mecmai Zevaid” 16/440/№16381.
798 Ebû Kılâbe Abdullâh b. Zeyd b. Amr el-Cermî (ö. 104/722) Muhaddis ve fakih tâbiî.

göndermiştir. Biz çocuklarımızdan daha hayırlıyız; çocuklarımız kendi çocuklarından, torunlarımız da onların çocuklarından daha hayırlıdır."[799]

İmam Dârakutnî'nin "el-İlel" adlı kitabında bu hadis hakkında şu hüküm yer almaktadır: "№2675. Ebû Kulâbe'nin Enes'ten rivayet ettiği şu hadis hakkında kendisine soruldu: Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: "Biz çocuklarımızdan hayırlıyız; çocuklarımız kendi çocuklarından hayırlıdır; torunlarımız da onların çocuklarından hayırlıdır."

Şöyle dedi: Bu hadisi Eyyûb es-Sahtiyânî rivayet etmiştir ve ondan farklı şekillerde nakledilmiştir: Hasan b. Ebî Ca'fer, Eyyûb → Ebû Kulâbe → Enes senediyle rivayet etmiştir. Abdülvâris, Ab-dülvehhâb es-Sekafî ve Hâris b. Umeyr ise buna muhalefet etmiş; onu Eyyûb → Ebû Kulâbe senediyle mürsel olarak rivayet etmişlerdir. Doğru olan da budur (mürsel olandır)."[800]

773) Ebû Zer'den merfû olarak rivayet edilmiştir: "Ehl-i beytimin misali, Nûh'un gemisinin misali gibidir. Kim ona binerse kurtulur, kim ondan geri kalırsa boğulur. Kim bize karşı savaşırsa —bir rivayette: kim onlara karşı savaşırsa— sanki Deccâl ile birlikte savaşmış olur."

Hasan b. Ac'lân rivayetidir. Zayıftır.

Hadis sahih değildir. Şeyhülİslam ibn Teymiyye "Minhacü Sünnen" eserinde buyurmuştur: "Onun sahih bir isnadı bilinmemektedir; ayrıca güvenilir hadis kitaplarında da yer almamaktadır. Eğer bu hadisi, uydurma rivayetler aktarmasıyla bilinen "gece oduncuları" (yani zayıf ve uydurma rivayet toplayıcıları) gibiler rivayet etmişse, bu durum hadisin zayıflığını daha da artırır."[801]

Bu rivayet, farklı şekillerde birkaç sahabeden nakledilmiştir.

Ebu Zerr rivayeti.

1) Hadisi İmam Hâkim "el-Müstedrek"[802] adlı kitabında şu senedle rivayet etmiştir: Bize Meymûn b. İshâk el-Hâşimî haber verdi; bize Ahmed b. Abdülcebbâr rivayet etti; bize Yûnus b. Bekîr rivayet etti; bize el-Mufaddal b. Sâlih, Ebû İshâk'tan, o da Haneş el-Kinânî'den rivayet etti. Haneş dedi ki: "Ebû Zer'i işittm ki.."

Bu rivayet zincirinde birkaç sorun bulunmaktadır.

a) Haneş b. el-Mutemir el-Kinani. Alimler onun hakkında ihtilaf etmiştir. Abdurrahmân b. Ebî Hâtim dedi: "Babamdan işittim; şöyle dedi: Haneş b. Mu'temir bana göre salihtir." Ben sordum: "Hadisiyle delil getiriliyor mu?" Dedi ki: "Sanmam,

799 Ahmed Abdurrahman el-Bennâ es-Sââtî "Bedaul Minen fi camiy ve tertib müsned eş-Şafi vel Sünen" 2/414/№1837, Mektebetul Furkan; Imam Beyhaki "Marifatus Sünen vel Esar" 7/584/№6174. DKİ.
800 İmam Darakutni "el-İlel" 12/248, Darul İbn Cevzi.
801 "Minhacü Sünnen" 7/395, thk Muhammed Reşid Selim.
802 2/343.

hadisiyle delil getirdiklerini görmüyorum." Buhârî dedi ki: "Onun hadisinde söz söylemişlerdir (yani tenkit edilmiştir)." Ebû Dâvûd dedi ki: "Haneş b. Mu'temir sika (güvenilir)dir." Nesâî dedi ki: "Kuvvetli değildir." Ebû Hâtim İbn Hibbân dedi ki: "Onun hadisiyle hüccet olunmaz."

b) Ebû İshak Amr b. Abdullah es-Sebî'î sika bir râvidir; ancak tedlisle tanınmıştır. Bu hadisi "mu'anan" sigasıyla rivayet etmiştir.

c) el-Mufaddal b. Sâlih. Ebû Hâtim ve Buhârî dedi ki: "Hadisi münkerdir." Tirmizî dedi ki: "Hadis ehline göre o, güçlü bir hâfız değildir." Ebû Hâtim İbn Hibbân dedi ki: "Sika râvîlerden ters çevrilmiş (karıştırılmış) rivayetler nakleder; bu sebeple onunla delil getirmek terk edilmelidir."

Allah İmam Hâkim'e rahmet etsin. Onun bu rivayet zincirini sahih kabul etmiş olması, okuyucuya onun rivayetlerle ilgili hükümlerine güvenilemeyeceğini açıkça göstermektedir.

2) Hadisi Ebu Yala[803], ve ondan Ebû Şeyh el-İsfahânî "Kitâbü'l-Emsâl" adlı eserinde (no. 333) hadisi şu senedle rivayet etmiştir: Ebû Ya'lâ – Abdullah b. Amr b. Abbân – Abdulkerim b. Hilâl el-Kureşî – Eslem el-Mekkî – Ebû Tufeyl – Ebû Zer.

a) Abdulkerim b. Hilâl el-Kureşî, el-Ezdi onu zayıf saymıştır, Zehebi ise kim olduğunu bilmediğini söylemiştir.[804]

3) İmam Âcurrî "eş-Şerîa" (no. 1760)[805] adlı kitabında hadisi şu senedle rivayet etmiştir: "Ebû Bekir b. Ebî Dâvûd – Abbâd b. Ya'kûb – Amr b. Sâbit – Ebû İshak – Haneş el-Kinânî."

Yukarıda Haneş b. Mu'temir ve Ebû İshak'ın tedlîsi hakkında bilgi vermiştik.

a) Bu senedin esas sorunu ise Amr b. Sabit b. Hurmuz'dır. Ali b. el-Hasen b. Şakîk dedi ki: "İbnü'l-Mübarek'in şöyle dediğini işittim: 'Amr b. Sâbit'ten hadis rivayet etmeyin; çünkü o, selefi söverdi.'" Hasen b. Îsâ dedi ki: "İbnü'l-Mübarek, Amr b. Sâbit'in hadislerini terk etmiştir." Henâd b. es-Serî dedi ki: "Amr b. Sâbit vefat ettiğinde, cenazesi önünden geçerken İbnü'l-Mübarek onu görünce mescide girip kapısını kapattı; cenaze geçene kadar dışarı çıkmadı." Ebû Mûsâ Muhammed b. el-Müsenna dedi ki: "Abdurrahman'ın (yani İbnü'l-Mübarek'in) Amr b. Sâbit'ten hadis rivayet ettiğini hiç işitmedim." Amr b. Alî dedi ki: "Abdurrahman b. Mehdî'ye Amr b. Sâbit'in hadisini sordum; ondan rivayet etmeyi reddetti ve şöyle dedi: 'Eğer ondan rivayet edecek olsaydım, babasının Saîd b. Cübeyr'den tefsirle ilgili rivayetini rivayet ederdim.'" Abbâs ed-Dûrî, Yahyâ b. Maîn'den şöyle rivayet etti: "O güvenilir değildir, emin de değildir; hadisi yazılmaz." Bir başka yerde ise şöyle dedi: "Hiçbir şey değildir." Ebû Dâvûd, Yahyâ'dan şöyle rivayet etti: "O güvenilir değildir." Muâviye b. Sâlih'in Yahyâ'dan rivayetine göre: "Zayıftır." Ebû Zur'a dedi ki: "Hadisi zayıftır." Ebû Hâtim

803 İbn Hacer el-Askalani "el-Mettalibul Aliye" 16/220/№3973. Darul Asima.
804 "Divanu Duafa vel Metrukin" №2597.
805 Sayfa 347, Mektebetul Kurtube.

dedi ki: “Hadisi zayıftır; fakat hadisi yazılır. Fikri bozuktu ve Şiîlikte aşırıydı.” Buhârî dedi ki: “Onlar nezdinde güçlü sayılmaz.” Ebû Ubeyd el-Âcurî dedi ki: “Ebû Dâvûd’a Amr b. Sâbit b. Ebî’l-Mikdâm hakkında sordum, şöyle dedi: ‘O, kötü bir râfızîdir.’”

b) Abbâd b. Ya‘kûb’dır. İbn Adî şöyle demiştir: “Abbâd b. Ya‘kûb, Kûfe ehli arasında tanınan bir râvidir. Ancak Şiîlikte aşırıya gitmiştir. Ehl-i Beyt’in faziletleri hakkında kendisine yönelik tenkitlere sebep olan rivayetlerde bulunmuş, başkalarının aleyhine olan bazı rivayetleri de nakletmiştir.”

4) İmam Âcurrî “eş-Şerîa” (no. 1759) adlı kitabında aynı hadisi farklı bir senedle rivayet etmiştir: “... Câfer b. Süleymân ed-Dabbî – Ebû Hârûn el-Abdî – ismi zikredilmeyen bir şeyh – Ebû Zer...”

Sened cidden zayıftır.

a) Mechul şeyh.

b) Ebu Harun Ammare b. Cuveyn el-Abdi metruktur. Abdullah b. Ahmed b. Hanbel, babasından nakletti: “O, bir şey değildir (hadiste değersizdir).” Ebû Zur‘a dedi ki: “Hadisi zayıftır.” Ebû Hâtim dedi ki: “Zayıftır; Bişr b. Harb’den daha zayıftır.” Nesâî dedi ki: “Hadisi terk edilmiştir.” Bir başka yerde ise: “Güvenilir değildir, hadisi yazılmaz.” Şu‘ayb b. Harb, Şu‘be’den şöyle nakletti: “Başımın vurulup kesilmesi, ‘Bize Ebû Hârûn rivayet etti’ dememden benim için daha hayırlıdır.” Hâlid b. Hudâş, Hammâd b. Zeyd’den şöyle nakletti: “Ebû Hârûn el-Abdî yalancıydı; sabah başka, akşam başka şey söylerdi.” Cevzecânî dedi ki: “Yalancı ve iftiracıdır.” Hâkim Ebû Ahmed dedi ki: “Hadisi terk edilmiştir.”

5) İmam Taberânî “el-Muʿcemü’l-Kebîr” adlı eserinde hadisi şu senedle rivayet etmiştir: Ali b. Abdülazîz – [806]Müslim b. İbrâhîm – el-Hasen b. Ebî Ca‘fer – Ali b. Zeyd b. Cüd‘ân – Saîd b. el-Müseyyeb – Ebû Zer.

a) Hasen b. Ebi Cafer hakkında bilgi verilmiştir. Metruk ravidir.

b) Ali b. Zeyd b. Cüd‘ân cidden zayıftır. Sâlih b. Ahmed b. Hanbel, babasından nakletti: “O, kuvvetli değildir; ancak insanlar ondan rivayet etmişlerdir.” Eyyûb b. İshak b. Sâferî dedi ki: “Ahmed’e Ali b. Zeyd hakkında sordum, ‘Hiçbir şey değildir’ dedi.” Muâviye b. Sâlih, Yahyâ b. Maîn’den şöyle rivayet etti: “Zayıftır.” Başka bir defasında ise: “Her şeyde zayıftır.” Abbâs ed-Dûrî, Yahyâ b. Maîn’den rivayet etti: “Bir şey değildir.” Bir başka yerde ise: “Hüccet değildir.” Ebû Zur‘a dedi ki: “Kuvvetli değildir.” Nesâî dedi ki: “Zayıftır.” Ebû Bekir b. Huzeyme dedi ki: “Hafızasının zayıflığından dolayı onunla delil getirmem.” Hâkim Ebû Ahmed dedi ki: “Onların nezdinde sağlam kabul edilmez.” Süleyman b. Harb, Hammâd b. Zeyd’den rivayet etti: “Bize Ali b. Zeyd hadis rivayet etti; hadisleri karıştırırdı.” Muhammed b. el-Minhâl dedi

806 Hatib Bagdadi “el-Muttafik vel Muttefarik” kitabında 1/676/№392 hadisi - Müslim b. İbrâhîm – el-Hasen b. Ebî Ca‘fer – Ali b. Zeyd b. Cüd‘ân – Saîd b. el-Müseyyeb – Ebû Zer, senediyle rivayet etmiştir.

ki: “Yezîd b. Zuray‘ın şöyle dediğini işittim: Ali b. Zeyd’i gördüm, ancak ondan hadis almadım; çünkü o bir râfizî idi.”

Abdullah b. Abbas rivayeti.

İmam Taberânî “el-Muʿcemü’l-Kebîr”de[807] , Bezzar “Müsned”inde,[808] ve Ebu Nuaym el-İsbehani “Sünen”de[809], Hz. Abdullah b. Abbâs’tan rivayet etmiştir. Hadisin senedinde Hasan b. Ebî Ca‘fer el-Ca‘ferî bulunmaktadır. Onun hakkında daha önce bilgi verilmiştir. Heysemî, “Mecmau’z-Zevâid” adlı eserinde (15/245/№14979) onun metrûk olduğunu söylemiştir. İmam Bezzâr ise onun kuvvetli olmadığını belirtmiştir.

Ebu Said el-Hudri rivayeti.

Imam Taberani “el-Mucem es-Sağır”de[810] rivayet etmiştir: “Muhammed b. Abdülazîz b. Muhammed b. Rebîa el-Kilâbî Ebû Melîl el-Kûfî şöyle rivayet etti: Bize babam rivayet etti; bize Abdurrahmân b. Ebî Hammâd el-Mukri‘, Ebû Seleme es-Sâiğ’den, o da Atıyye’den, o da Ebû Saîd el-Hudrî’den rivayet etti. Ebû Saîd dedi ki: Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu:“Ehl-i beytimin misali, Nûh’un gemisinin misali gibidir; kim ona binerse kurtulur, kim ondan geri kalırsa boğulur. Ehl-i beytimin misali, İsrailoğulları’ndaki ‘Hıtta kapısı’nın misali gibidir; kim o kapıdan girerse bağışlanır.”

İmam Taberani hadisin akabinde buyurmuştur ki: “Bu hadisi Ebû Seleme’den yalnızca Abdurrahmân rivayet etmiştir; ondan da yalnızca Abdülazîz b. Muhammed rivayet etmiştir.”

El-Heysemi “Mecmai Zevaid”te (15/246/№14981) söylemiştir: “Taberani, Mucem es-Sağir ile el-Mu'cemu'l-evsat'ında rivayet etti. Ravilerden tanımadığım kimseler vardır.”

Ben, Ebû Seleme es-Sâiğ hakkında herhangi bir cerh veya ta‘dîl değerlendirmesi bulamadım. Atıyye b. Saîd ise müdellis ve zayıf bir râvidir. Onun hakkında, inşâallah ileride ayrıca bilgi verilecektir.

Abu Tufeyl Amir b. Vesile rivayeti.

ed-Devlebi “el-Kuna vel Esma” kitabında aktarmıştır: “Rûh b. el-Ferec dedi ki: Bana Yahyâ b. Süleymân Ebû Saîd el-Cu‘fî rivayet etti; bize Abdurrahîm b. Hilâl el-Cu‘fî, Eslem el-Mekkî’den işittiğini rivayet etti; Eslem dedi ki: Bana Ebû Tufeyl Âmir b. Vâsile haber verdi. Ebû Tufeyl dedi ki: Resûlullah ﷺ şöyle buyururken işittim:“Ehl-i beytimin misali, Nûh’un gemisinin misali gibidir. Kim ona binerse kurtulur, kim ondan ayrılırsa boğulur.”[811]

807 12/34/№12388. Mektebetu İbn Teymiyye.
808 “el-Bahru Zahir” 11/329/№5142, Mektebetul Ulum vel Hikem.
809 2/518/№3339, Mektebetul Ruşd.
810 №725, sayfa 571. Thk Ebu Abdurrahman Adıl b. Sad. DKİ.
811 1/232/№419, darul İbn Hazm.

a) Abdulkerim b. Hilâl el-Kureşî, el-Ezdi onu zayıf saymıştır, Zehebi ise kim olduğunu bilmediğini söylemiştir.[812]

b) Yahya b. Suleyman b. Yahya b. Said b. Muslim, Ebu Said el-Kufi el-Cufi. Nesâî dedi ki: "Güvenilir (sika) değildir."

Abdullah b. Zubeyr rivayeti.

Bezzar "Müsned"inde rivayet etmiştir: "Yahyâ b. Muallâ b. Mansûr rivayet etti; bize İbn Ebî Meryem rivayet etti; bize İbn Lehîa, Ebü'l-Esved'den, o da Âmir b. Abdullah b. Zübeyr'den, o da babasından, o da Abdullah b. Zübeyr'den rivayet etti ki, Nebî ﷺ şöyle buyurdu: "Ehl-i beytimin misali, Nûh'un gemisinin misali gibidir. Kim ona binerse kurtulur, kim ondan uzak kalırsa boğulur."[813]

El-Heysemi "Mecmai Zevaid"te (15/245/№14980) buyurdu ki: "Bu hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Senedinde İbn Lehîa vardır; o ise leyyin (zayıf) kabul edilmiştir."

774) Enes'ten merfû olarak rivayet edilmiştir: "Kim 'Kul hüvallâhu ehad' sûresini iki yüz defa okursa, iki yüz yıllık günahı bağışlanır."

Hasan b. Ebi Cefer el-Cefri rivayetidir. İbnü'l-Cevzî "el-ʿİlel" adlı kitabında şöyle demiştir: "Bu hadis sahih değildir. El-Hasen bir şey değildir. Es-Safadi onun cidden zayif hadis olduğunu, Nesâî ise metrûk olduğunu belirtmiştir."[814]

Tirmizî, hadisi "Sünen" adlı eserinde (no. 2898) farklı bir lafızla rivayet etmiştir: "Muhammed b. Merzuk el-Basri – Hâtem b. Meymûn Ebu Sehl – Sabit el-Benani - Enes (r.a.)'den rivayete göre, Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: 'Kim İhlâs sûresini her gün iki yüz defa okursa, elli senelik günahları bağışlanır. Ancak üzerindeki kul hakkı bunun dışındadır.' Aynı senedle Resûlullah ﷺ'in şöyle buyurduğu da rivayet edilmiştir: 'Kim uyumak istediğinde yatağına sağ tarafına yatarak uzanır, sonra İhlâs sûresini yüz defa okursa, kıyamet günü Rabbi ona şöyle diyecektir: "Ey kulum! Sağ tarafından cennete gir!"'"
Tirmizî bu hadis hakkında şöyle demiştir: "Sâbit'in Enes'ten rivayeti olarak bu hadis garibtir. Ayrıca bu hadis, Sâbit'ten farklı şekillerde de rivayet edilmiştir."

Hâtem b. Meymûn el-Kilâbî, Ebû Sehl el-Basrî cidden zayıftır. Ebû Ahmed İbn Adî dedi ki: "Sâbit'ten, başkalarının rivayet etmediği hadisler rivayet eder; hadislerinde bazı kusurlar vardır, rivayet ettiği miktar genellikle fazîletlerle ilgilidir." Ebû Hâtim İbn Hibbân dedi ki: "Sâbit'ten, onun hadislerine benzemeyen rivayetler nakleder; hiçbir durumda onunla delil getirmek caiz değildir."

812 "Divanu Duafa vel Metrukin" №2597.
813 El-Heysemi "Keşful Estar en Zevaidil Bezzar" 3/222/№2613. Mueseset Risale.
814 1/113/№152. DKİ.

Bezzâr, hadis hakkında şöyle demiştir: “Bu hadisi Enes’ten, el-Hasen b. Ebî Ca‘fer ve el-Ağleb b. Temîm dışında rivayet eden kimseyi bilmiyorum. Bu iki râvî de hafıza zayıflığı bakımından birbirine yakındır.”[815]

Hadisi Beyhaki “Şuabul İman”da[816] rivayet etmiştir: “Ebû Saîd Abdurrahmân b. Muhammed b. Şebâne el-Hemdânî bize haber verdi; bize Abdurrahmân b. el-Hasen el-Esedî Ebü’l-Kāsım rivayet etti; bize Muhammed b. Eyyûb er-Râzî rivayet etti; bize Abdurrahmân b. el-Mübarek rivayet etti; bize Sâlih el-Murrî, Sâbit’ten, o da Enes’ten, o da Nebî ﷺ’den rivayet etti:“Kim ‘Kul hüvallâhu ehad’ sûresini iki yüz defa okursa, iki yüz yıllık günahı bağışlanır.”

a) Abdurrahman b. el-Hasen yalanda ittiham olunmuştur. Sâlih b. Ahmed el-Hâfız dedi ki: “Zayıftır. İbn Dîzîl’den rivayet iddiasında bulundu, bununla da ilmi zayi oldu. Selamet döneminde ondan bazı hadisler yazmıştım; o zaman İbrâhîm’den rivayet iddiasında bulunmuyordu. Sonra bu iddiada bulundu ve İbrâhîm’in tanıdığı meşhur hadisleri rivayet etmeye başladı. İbrâhîm bunları görünce sorar ve şaşırırdı. Biz, onun babasının bu hadisleri İbrâhîm’den dinlemiş olabileceğini düşündük. Fakat amcaoğlu Ebû Ca‘fer ve Kāsım b. Ebî Sâlih onu bu konuda reddettiler. O da onlar ölünceye kadar sustu, ardından (yeniden) kitaplar ve tefsirler rivayet ettiğini iddia etti. Bize ulaşan bilgilere göre, İbrâhîm bu eserleri yetmiş senesinden önce okumuştu; o ise bana “Ben yetmiş senesinde doğdum” dedi. Kāsım’ın onu yalanladığını işittim. Ayrıca zalim yöneticilerin işlerinde yer almıştı.”[817]

b) Sâlih el-Murrî cidden zayıftır. Buhârî dedi ki: “Hadisi münkerdir.” Ebû Dâvûd dedi ki: “Hadisi yazılmaz.” Muhammed b. Ebî Şeybe, İbn Maîn’den rivayet etti: “Zayıftır.” İbn Adî dedi ki: “Kıssacıydı, sesi güzeldi; hadislerinin çoğu münkerdir. Bu, isnadları iyi bilmemesinden kaynaklanmıştır; bana göre bunu kasıtlı yapmazdı.”

775) Bize Amr b. el-Muğîre rivayet etti; bize Hasan b. Ebî Ca‘fer, Eyyûb’dan, o da İbn Ebî Mülayke’den, o da Âişe’den rivayet etti: “Resûlullah ﷺ, Cebrâil ve Mîkâil’in iman ettiği şeye iman ettiğini dile getirmezdi.”

Hasan b. Ebî Ca‘fer, belirttiğimiz gibi zayıf bir râvidir.

776) Abbâd b. el-Avvâm, Hasan b. Ebî Ca‘fer’den, o da Ebü’z-Zübeyr’den, o da Câbir’den rivayet etti: “Resûlullah ﷺ, eğitilmiş köpek dışında, köpeğin ve kedinin satış bedelini yasakladı.”

Hasan b. Ebî Ca‘fer zayıftır. Ahmed el-Ğumari “el-Hidaye”de söylemiştir: “Câbir hadisini Ahmed ve Dârakutnî, Hasan b. Ebî Ca‘fer - Ebü’z-Zübeyr - Câbir senediyle

815 Şevkani “Fethül Kadir” 5/652, İhlas süresinin tefsiri. DKİ.
816 3/333/№2311.
817 Zehebi “Siyerul Alam”.

rivayet etmişlerdir. Ahmed'in lafzı şöyledir: "Resûlullah ﷺ, eğitilmiş köpek dışında köpek satışını yasakladı." Dârakutnî'nin lafzı ise şöyledir: "Resûlullah ﷺ, eğitilmiş köpek dışında köpek ve kedi satışını yasakladı." Dârakutnî şöyle demiştir: "Hasan b. Ebî Ca'fer zayıftır."[818] Beyhakî de: "Kuvvetli değildir." demiştir. İbn Kudâme, Ahmed'in de onu Hasan b. Ebî Ca'fer sebebiyle zayıf gördüğünü nakletmiştir. Bununla birlikte hadis sadece onunla sınırlı değildir; Ebü'z-Zübeyr'den Hammâd b. Seleme de onu rivayet etmiştir. Nesâî, Haccâc b. Muhammed - İbn Seleme - Ebü'z-Zübeyr - Câbir senediyle şu lafızla rivayet etmiştir: "Resûlullah ﷺ, av köpeği dışında kedi ve köpek satışını yasakladı." Nesâî şöyle demiştir: "Bu sahih değildir." Başka bir yerde de şöyle demiştir: "Bu rivayet münkerdir."[819]

"Cevrakanî dedi ki: "Bu hadis münkerdir. Hasan b. Ebî Ca'fer'i İbn Maîn zayıf saymış, Ahmed ise rivayetini terk etmiştir." Ahmed b. Züheyr dedi ki: "İbn Maîn'e Hasan el-Ca'ferî hakkında soruldu; 'Hiçbir şey değildir' dedi. O, Ebü'z-Zübeyr - Câbir senediyle 'Resûlullah ﷺ eğitilmiş köpek dışında köpek ve kedi satışını yasakladı' hadisini rivayet eden kimsedir."[820]

777) Hasan b. Hüseyin el-Arunî el-Kûfî'nin, Cerîr'den, A'meş'ten, İbrahim'den, Alkame'den ve Abdullah'tan merfû olarak rivayet ettiğine göre, Peygamber ﷺ şöyle buyurdu: "Benim dünya ile ne işim olabilir ki? Dünya, kavurucu bir yaz gününde bir ağacın gölgesine sığınıp biraz dinlenen, sonra oradan ayrılıp yoluna devam eden bir suvarinin altında durduğu o gölge gibidir."

Hadis münkerdir. Senedinde el-Hasen b. el-Huseyn el-Urani isminde ravi vardır. Ebû Hâtim şöyle demiştir: "Onların yanında güvenilir sayılmazdı; Şiîlerin önde gelenlerindendi." İbn Adî şöyle dedi: "Onun hadisi, güvenilir râvilerin hadislerine benzemez." İbn Hibban da şöyle dedi: "Sika râvilerden uydurma şeyler nakleder ve çevrilmiş (bozulmuş) rivayetler aktarır."[821]

778) Allah Kurani Kerimde şöyle buyurmuştur: "Sen ancak bir uyarıcısın, her kavmin bir de yol göstereni vardır." (Rad süresi 7 ayet)

İbnü'l-A'râbî şöyle rivayet etti: "Bize Fazl b. Yusuf el-Cüfî rivayet etti; bize [822]Hasan b. Hüseyin el-Ensârî, Habbe el-Uranî'nin camisinde rivayet etti; bize Muâz b. Müslim, Atâ b. Sâib'den, Saîd'den, İbn Abbâs'tan rivayet etti: "Sen ancak bir uyarıcısın." Bunun

818 Darakutni "Sünen" №3065, 4/42.
819 Ebul Feyz Ahmed b. Muhammed b. es-Siddik el-Ğumari "el-Hidaye fi Tahric Ahadisil Bidaye" 7/170. Alamul Kutub.
820 Ebû Huzeyfe, Nebîl b. Mansûr b. Ya'kûb b. Sultân el-Basâre el-Kuveytî "Enîsu's-Sârî fî Tahrîci ve Tahkîki'l-Ahâdîsi'lletî Zekerahâ el-Hâfız İbn Hacer el-Askalânî fî Fethi'l-Bârî" 1/5697, thk Nebîl b. Mansûr b. Ya'kûb el-Basâre. Müessesetü's-Semâha, Müessesetü'r-Reyyân, Beyrut – Lübnan.
821 "Mizan" 2/230.
822 Şuradan olan senetle hadisi ibn Asakir "Tarih"ihnde rivayet etmiştir.

üzerine Peygamber ﷺ şöyle buyurdu: “Uyarıcı benim; yol gösteren ise Ali’dir. Ey Ali, doğru yolu bulanlar senin vasıtanla hidayete ererler.”

Hadis muhtemelen uydurmadır. Senedinde yine Şiîlerin önde gelenlerinden olan el-Hasen el-‘Urânî bulunmaktadır. Senedin ikinci problemi ise Muâz b. Müslim’dir. Zehebî, bu hadisteki âfetin onda olduğunu belirtmiş ve “Siyer”de bu râvinin hadis ilminde muteber olmadığını söylemiştir.

İbn Asâkir bu hadisi farklı lafızlar ve farklı senedlerle “Tarih”[823] adlı eserinde rivayet etmiştir. Aşağıda onları nakledecek ve senedlerini inceleyeceğiz.

1. Ebû’l-İzz b. Kadeş bize haber verdi; Ebû’t-Tayyib Tâhir b. Abdullah bize rivayet etti; Ali b. Ömer b. Muhammed el-Harbî bize rivayet etti; Ahmed b. el-Hasen b. Abdülcebbar bize rivayet etti; Osman b. Ebî Şeybe bize rivayet etti; el-Mutallib b. Ziyâd es-Suddî’den, O da Abdü’l-Hayr’dan, O da Ali’den, yüce Allah’ın “Sen ancak bir uyarıcısın; her kavmin ise bir yol göstericisi vardır” (ayeti) hakkında şöyle nakletti: Resûlullah ﷺ buyurdu: “Uyarıcı benim, hidayete erdiren ise Ali’dir.”

Senedi zayıftır.

a) En büyük sorun, İbn Asâkir’in şeyhinde ortaya çıkmaktadır. Bu kişi Ebu’l-İzz Ahmed b. Ubeydullah b. Muhammed b. Ubeydullah b. Muhammed b. Ahmed b. Hamdan b. Ömer b. İbrahim b. İsa b. Sahabeti’n-nebi ﷺ Utbe b. Ferkad es-Sülemî el-Ukberî’dir ve İbn Kadeş olarak bilinirdi. İbnü’n-Neccar şöyle dedi: “Rivayette zayıftı, karışık rivayet ederdi, yalancıydı; onunla hüccet alınmaz. İmamların onun hakkında çeşitli sözleri vardır.” Sem‘ânî şöyle dedi: “İbn Nâsır onun hakkında kötü konuşurdu.” Abdülvehhab el-Enmâtî dedi ki: “Hafızası karışıktı.”

b) Muttalib b. Ziyad b. Ebi Zahir es-Sekafi. Alimler onun hakkında ihtilaf etmiştir. Ebû Hâtim şöyle demiştir: “Hadisi yazılır, fakat onunla hüccet alınmaz.” Ebû Ubeyd el-Âcurrî’nin Ebû Dâvud’dan nakline göre: “İsâ b. Şâzân’ın onu zayıf gördüğünü gördüm.” Başka bir yerde şöyle demiştir: “Ebû Dâvud’a onu sordum; ‘Bana göre salihtir’ dedi.” İsâ b. Şâzân da şöyle demiştir: “Onun rivayetlerinde münkerler vardır.”

c) İsmail b. Ebî Kerîme es-Suddî. Bu râvi hakkında da farklı görüşler vardır. Abdullah b. Ahmed b. Hanbel dedi ki: “Yahya b. Maîn’e es-Suddî ve İbrahim b. Mihâcir hakkında sordum; ‘Zayıflık bakımından birbirine yakındırlar’ dedi.” Abdurrahman dedi ki: “Süfyan es-Sevrî, Yahya b. Maîn’e es-Suddî’yi sordum demiştir; o da ‘Hadisinde zayıflık vardır’ dedi.” Ebu Ahmed b. Adî şöyle dedi: “İbn Hammâd’ın şöyle dediğini işittim: es-Saâdî, ‘O yalancı ve sövücüdür’ dedi.” Yani es-Suddî’yi kastederek. Ebu Zur’a dedi ki: “Leyindir.” Ebu Hatim dedi ki: “Hadisi yazılır, fakat onunla hüccet alınmaz.”

2. Ebu Tâlib Ali b. Abdurrahman bize haber verdi; bize Ebu’l-Hasan el-Hul‘î rivayet etti; ona Ebu Muhammed b. en-Nahhâs rivayet etti; ona Ebu Saîd b. el-A‘râbî rivayet

823 “Tarih Medinatul Dimaşk” 42/359, Darul Fikr.

etti; ona Ebu Saîd Abdurrahman b. Muhammed b. Mansur el-Hârisî rivayet etti; ona Hüseyin b. Ali el-Eşkar rivayet etti; ona Mansur b. Ebî'l-Esved rivayet etti; o, A'meş'ten; o, el-Menhâl'dan; o, Abbâd b. Abdullah'tan; o da Ali'den rivayet etti: Ayet olan "Sen ancak bir uyarıcısın; her kavmin ise bir yol göstericisi vardır" hakkında Ali şöyle dedi: "Resulullah uyarıcıdır, ben ise yol gösterenim."

Senedi vahimdir.

a) Abbâd b. Abdullah, el-Esedî el-Kûfî'dir. Zehebî 'el-Kâşif'te onun hakkında 'Onu terk ettiler' demiştir. İbn Hacer ise 'et-Takrîb'de 'Zayıftır' demiştir. Buhârî şöyle dedi: "Onun hakkında ciddi şüphe vardır."

b) el-Ameş müdellistir, hadisi muanen sığasıyla rivayet etmiştir.

c) Huseyn el-Aşkar metruk ravidir. Buhârî şöyle dedi: "Onda ciddi bir şüphe vardır." Başka bir yerde de şöyle dedi: "Onun rivayetlerinde münkerler vardır." Ebû Zur'a dedi ki: "Hadisi münkerdir." Ebû Hâtim dedi ki: "Güçlü değildir."

3. Mürsel rivayet. Ebu Abdullah b. Ebî'l-Alâ bize haber verdi; bana babam Ebu'l-Kasım rivayet etti; ona Ebu Muhammed b. Nasr rivayet etti; ona Heyseme b. Süleyman rivayet etti; ona İbrahim b. Süleyman b. Hazzâze rivayet etti; ona Hasan b. Hüseyin el-Ensârî rivayet etti; ona Ali b. el-Kasım rivayet etti; o da İbn Mücâhid'den, o da babasından şöyle rivayet etti: 'Allah'ın şu sözü hakkında: "Doğruyu getiren ve onu tasdik eden..." (Zumer suresi 33 ayet) — doğruyu getiren Resulullah'tır ﷺ ve onu tasdik eden ise Ali b. Ebî Tâlib'dir." "Yine Allah'ın şu sözü hakkında: "Sen ancak bir uyarıcısın; her kavmin ise bir yol göstericisi vardır." — yol gösterici Ali b. Ebî Tâlib'dir."

a) Senedin en zayıf halkası İmam Mücahid'in oğlu Abdu'l-Vehhâb b. Mücahid'tir. Abdullah b. Ahmed b. Hanbel babasından şöyle nakletti: Vekî' dedi ki: "İnsanlar, Abdurrahman b. Mücâhid'in babasından hadis işitmediğini söylüyorlardı." Yine babasından şöyle nakletti: "O bir şey değildir; hadisi zayıftır." Abbâs ed-Dûrî, Yahyâ b. Maîn'den şöyle nakletti: "Zayıftır." Mehrân b. Ebî Ömer dedi ki: "Mescid-i Harâm'da Süfyân es-Sevrî ile birlikteydim. Abdu'l-Vehhâb b. Mücâhid yanımızdan geçti. Süfyân şöyle dedi: "Bu adam yalancıdır." Ebu Hâtim dedi ki: "Hadisi zayıftır." Nesâî dedi ki: "Sika değildir; hadisi yazılmaz." Ebu Ahmed b. Adî dedi ki: 'Onun rivayetlerinin çoğunda kendisine mutabakat edilmez."

b) Sened kopuktur. Hâfız İbn Hacer, Abdu'l-Vehhâb b. Mücâhid b. Cebr'i tedlîs yapanların beşinci tabakasında zikretmiş ve şöyle demiştir: "Hâkim, onun hiçbir zaman işitmediği şeyhlerden tedlîs yaptığını söylemiştir. Hasan b. Muhammed b. Abdullah b. Ebî Yezîd'in rivayetinden, babasından hiçbir şey işitmediği anlaşılmaktadır; o sadece kitapları almıştır." Hâfız, Takrîbu't-Tehzîb'de şöyle dedi: "Abdu'l-Vehhâb b. Mücâhid b. Cebr metrûktur; es-Sevrî onu yalancı saymıştır."' İbn Ebî Hâtim 'el-Cerh ve't-Ta'dîl'de (6/70) şöyle dedi: "Bize, Abdullah b. Ahmed b. Hanbel'in bana yazdığı mektupta nakledildi: Babam şöyle demiştir: Vekî' dedi ki: "İnsanlar, Abdu'l-Vehhâb b. Mücâhid'in babasından hadis işitmediğini söylüyorlardı."

Yine Abdullah b. Ahmed b. Muhammed b. Hanbel'in bana yazdığı mektupta şöyle nakledildi: Babam dedi ki: "Abdu'l-Vehhâb b. Mücâhid babasından hadis işitmemiştir; bir şey değildir, hadisi zayıftır."

779) Hüseyin b. el-Hakam el-Hubrî, "Bize Hasan b. Hüseyin rivayet etti; o da İsa b. Abdullah'tan, o da babasından, o da dedesinden" şeklinde rivayet etti: Bir adam İbn Abbas'a şöyle dedi: "Sübhanallah! Ben Ali'nin faziletlerini üç bin kadar sanıyordum." İbn Abbas şöyle dedi: "Neden böyle söylüyorsun? Onların otuz bine daha yakın olduğunu söylesene."

Senedinde yine Hasan b. Hüseyn el-Urani vardır. İsa b. Abdullah bu muhtemelen İsa b. Abdullah b. Muhammed b. Ömer b. Ali'dir. Ebu Nuaym el-Isfahani "ed-Duafa"da söylemiştir ki: "İsa b. Abdullah b. Muhammed b. Ömer b. Ali b. Ebî Tâlib, babasından ve atalarından münker hadisler rivayet etmiştir; hadisi yazılmaz, "bir şey değildir." İbn Hibban "Mecruhin" eserinde ise buyurmuştur: "İsa b. Abdullah b. Muhammed b. Ömer b. Ali b. Ebî Talib, Kûfe ehlindendir. Babasından ve atalarından uydurma şeyler rivayet ederdi; onunla delil getirmek caiz değildir. Sanki vehme kapılır ve hata ederdi; hatta atalarından uydurma rivayetler nakledecek kadar ileri giderdi. Bu yüzden onun rivayetleriyle delil getirme hükmü düşmüştür."

780) Hüseyin b. el-Hakam el-Hubrî, "Bize Hasan b. Hüseyin el-'Arnî rivayet etti; bize Hüseyin b. Yezid, Ca'fer b. Muhammed'den; o da babasından; o da Ali b. el-Hüseyin'den; o da Hüseyin b. Ali'den; o da Ali'den, o da Peygamber'den ﷺ" şeklinde rivayet etti: "Hasta, ayakta namaz kılar; buna güç yetiremezse oturarak kılar; buna da güç yetiremezse secde edemediği yerde işaretle (eğilerek) kılar ve secdesi rükûsundan daha aşağı olur. Buna da güç yetiremezse sağ tarafı üzerine kıbleye yönelmiş olarak kılar; buna da güç yetiremezse sırtüstü yatar durumda, ayakları kıbleye gelecek şekilde kılar."

Bu hadisi Dârekutnî rivayet etmiştir. Hadis munkerdir; Hüseyin b. Zeyd de zayıftır (leyindir).[824]

Tirmizi "Sünen" (№372) eserinde söylemiştir: "İlim adamları hastanın namazı hakkında değişik görüşler ortaya koymuşlardır. Bir kısmı gücü yetmezse oturarak kılabilir demekte diğer bir kısmı da yan üstü yatarak kılabilir derler. Diğer bir kısmı ise sırt üstü yatarak ayaklarını kıbleye çevirerek kılar demektedirler."

781) Ebu Ya'lâ "Bize Osman b. Ebî Şeybe rivayet etti; bize Yahya b. Zekeriya en-Nehaî rivayet etti; bize Hasan b. el-Hakam, Ebu Bürde'den rivayet etti; Abdullah b. Yezid el-

824 "Mizan" 2/231.

Hatmi'yi şöyle derken işittim: Resulullah'ı ﷺ şöyle buyururken işittim" dedi: "Ümmetimin azabı dünya hayatındadır."

Senedinde Hasan b. el-Hakam en-Nehai el-Kufi vardır. Onu İbn Main sika kabul etmiştir. Ebu Hatim "Hadisi salihtir" demiştir. İbn Hibbân ise onu tenkit ederek şöyle söylemiştir: "Çok hata yapar ve şiddetli şekilde vehme düşer. Yalnız kaldığında onun haberiyle delil getirilmesini uygun görmem."[825]

El-Heysemi "Mecmai Zevaid"te (12/361/№11984) buyurmuştur: "Bunu Taberani el-Mu'cemu's-sağir ve el-Mu'cemu'l-evsat'ta rivayet etmiş olup ravileri güvenilirdir."

Hadisi Taberani "el-Mucem el-Evsat"ta Hz Ebu Hureyre'den rivayet etmiştir ki: "Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem): "Ümmetim, esirgenen bir ümmettir. Azab onlardan kaldınlmıştır. Yalnız kendi kendilerine verdikleri işkence müstesnadır" buyurdu.

El-Heysemi "Mecmai Zevaid"te (12/361/№11985) buyurmuştur: "Ravilerinden Said b. Mesleme el-Umevi zayıftır. Bununla beraber lbn Hibban kendisini güvenilir kabul etmiş ve fakat "Ancak hata eder" demiştir. Diğer ravileri ise güvenilirdir."

Hadisi farklı bir senedle ve daha geniş bir metinle Abd b. Humeyd'in "Müsned"inde[826] buluyoruz: "Yezid b. Harundan, o da Mes'udîden rivayet etti; o da Said b. Ebi Bürde'den, o da babasından, o da dedesinden, rivayet etti ki: Resulullah ﷺ şöyle buyurdu: "Ümmetim merhamete mazhar olmuş bir ümmettir; ahirette onlara azap yoktur. Onların azabı ancak dünyadadır: öldürülme, fitneler ve depremler."

Şeyh Mustada b. el-Adevi hadisin akabinde şöyle buyurmuştur: "İsnadı zayıftır. Bu hadisi Ebu Davud, "Fiten" bölümünün son hadisinde (no: 4278), Ahmed (4/410, 4/418) ve Hakim (4/444) rivayet etmiştir. Hakim "Buhari ve Müslim'in şartına göre sahihtir; fakat ikisi de bunu rivayet etmemiştirler" demiştir. Zehebi ise "Sahihtir" demiştir. Bu isnadlarda Mes'udî vardır; o, Abdurrahman b. Abdullah b. Utbe b. Mesud'dur. Hafız onun hakkında "Sıddıktır; ölümünden önce ihtilat etti (hafızası karıştı)" demiştir. İbn Numeyr ise şöyle demiştir: "Yezid b. Harun ondan karışmış (ihtilatlı) hadisler işitmiştir."

Fakat hadisin bir şahidi vardır; Ahmed (4/408) bunu rivayet etmiştir. Ahmed (4/408) şöyle der: "Bize Muhammed b. Sâbık rivayet etti; bize Rebi' — yani Ebu Said en-Nasrî — Muaviye b. İshak'tan; o da Ebu Bürde'den rivayet etti." Ebu Bürde şöyle dedi: "Bana babam, Resulullah'ı ﷺ şöyle buyururken işittiğini haber verdi: 'Bu ümmet merhamet olunmuş bir ümmettir. Allah Azze ve Celle onların azabını kendi aralarında kılmıştır. Kıyamet günü olduğunda onlardan her birine diğer din mensuplarından bir adam verilerek "Bu, seni ateşten fidye edecektir" denilir.'"

825 "Mizan" 2/233.
826 Ebu Abdullah Mustafa b. el-Adevi "el-Muntehab min Müsned Abd b. Humeyd" 1/426/№535.

Hadisin bir başka şahidi de Hakim (4/254) tarafından rivayet edilmiştir. O şöyle der: "Bize Ebu'l-Abbas rivayet etti; bize Ahmed b. Abdülcebbar rivayet etti; bize Ebu Bekir b. Ayyâş, Ebu Husayn'dan; o da Ebu Bürde'den rivayet etti." Ebu Bürde dedi ki: "Ubeydullah b. Ziyad'ın yanında idim; Haricilerin başları getiriliyordu. Her bir baş önünden geçtikçe o 'Ateşe!' diyordu. Bunun üzerine Abdullah b. Yezid ona şöyle dedi: 'Bilmiyor musun? Resulullah'ı ﷺ şöyle buyururken işittim: "Bu ümmetin azabı, Allah'ın onların arasında kıldığı dünya azabıdır."'" Hakim şöyle dedi: "Bu hadis, Buhari ve Müslim'in şartına göre sahihtir; fakat ikisi de bunu çıkarmamıştır. Müslim yalnızca Talha b. Yahya'nın Ebu Bürde'den, onun da Ebu Musa'dan olan 'Ümmetim merhamet olunmuş bir ümmettir' hadisini aktarmıştır." Zehebi de "Sahihtir" demiştir.

Ben (Mustafa b. el-Adevi) derim ki: Hakim'in "İki şeyhin şartına göredir" sözü doğru değildir; bu hadis yalnızca Buhari'nin şartına uygundur. Çünkü Ebu Bekir'den Müslim, sadece mukaddimede rivayet etmiştir. Hakim'in "Müslim rivayet etti" diye işaret etdiyi rivayeti biz Müslim'de heç bir yerde bulamırık. Abdullah b. Yezid'in bu hadisini Hakim (1/49) də rivayet etmişdir. Ayrıca Hakim, bunu başka bir isnadla və başqa lafızla da rivayet etmiştir (1/50): Ebu Bürde dedi ki: "Abdullah b. Yezid'in 'Resulullah'ı ﷺ şöyle buyururken işittim: "Ümmetimin azabı dünya hayatındadır."' dediğini işitdim."

782) İsmail b. Zekeriya'nın Hasan b. el-Hakam'dan, onun da Aday b. Sabit'ten, onun da Ebu Hazim'den, onun da Ebu Hureyre'den merfu olarak rivayet ettiğine göre Peygamber ﷺ şöyle buyurdu: "Çölde sakin olan kimse kabalaşır; av peşine düşen kimse gaflete düşer;[827] (sultanların kapılarına giden kimse fitneye uğrar. Bir kulun sultana yakınlığı arttıkça, Allah Teâlâ'ya olan uzaklığı da artar)"

Hasan b. el-Hakam'ın rivayetidir. Yukarıda söylediğimiz gibi, alimler onun hakkında ihtilaf etmiştir.

Muhammed Hadimi hadisin şerhinde söylemiştir: "Çünkü badiyede yaşayan kimse cumada cemaatta, ulema meclisinde ve salihlerin sohbetinde hazır bulunmaz. Ava giden kimse de dinin, hatta dünyanın işinde kendisi için mühim olan şeylerden ğafil olur. Zaruretsiz sultanın kapısına giden kimse de fitneye düşer. Çünkü onların yanlarına giden kimse; ya onların güzel görünüşlerine iltifat eder, böylece Allahu Teala'nın nimetini hakir görür veya onlara karşı hatalarını münker görmeyi ihmal eder. Halbuki bu onun üzerine vacibdir. Böylece onun üzerine gerekli olan mesele gerekliliği ortaya çıkmış olur. Veya münker olanı münker görür. Böylece zulümlerini izhar etmek ve fiillerini çirkinleştirmekle onların göğüsleri daralır. Onların dünyasına tama' eder ki işte bu haram mal edinmektir. O halde sultana yakınlığı kadar ğufrandan uzaklığı vardır. Çünkü bu yaklnlık mahzurat ve tuğyandan hali değildir." [828]

827 "Mizan" 2/233.
828 Konyalı Mevlana Ebu Said Muhammed Hadimi "Berika Tarikat-ı Muhamediyye Şerhi" 5/272, Kahraman.

İsmail Acluni “Keşful Hafa” (3/571/№2417) kitabında şöyle buyurmuştur: “Taberani'nin İbn Abbas kanalıyla rivayet ettiği bir hadistir. Ahmed b. Hanbel de bunu Müsned'inde ve Beyhaki Ebu Hureyre'den sahih bir isnadla rivayet etmektedirler. Lafzı da şöyledir: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurur: "(Medeni ve yerleşik hayattan uzak) çölde/kırsal kesimde yaşayan kimse sert, kaba ve nezaketsiz olur. Av peşinde koşturan gaflete düşer. Sultanların kapısına gelen de fitneye uğrar/ imtihanı ağır olur. Zira insanın sultana yakınlığı arttıkça Allah'a olan uzaklığı artar."

783) İbn Adî şöyle rivayet eder: “Bize Ebu Halife rivayet etti; ona Şeyban rivayet etti; ona da Hasan b. Dinâr, İbn Sirin’den, o da Ebu Hureyre’den, merfu olarak şöyle rivayet etti: Allah Teâlâ buyurur: “Kimin ketimesini alırsam, ona cennetten aşağı bir karşılık vermeyi asla uygun görmem.” Ketîmesi, yani zevcesidir.”

El-Kâmil’de rivayet bu şekliyledir. Ne var ki bu rivayet böyle değildir. Doğru şekliyle İbn Hibbân şöyle nakletmiştir: “Bize Ebu Halife rivayet etti.” Onun lafzı ise şöyledir: “Allah, bir kulun ‘kenînesini’ alır; kul da sabreder ve ecrini Allah’tan beklerse, kesin olarak cennete girer.”
Buradaki *kenîneh*, kişinin eşidir.

Hadisin senedinde el-Hasen b. Dinar (ya b. Vesil), Ebu Said et-Temimi vardır. İmam Ebu Davud onun hakkında buyurmuştur ki: “Benim nazarımda yalancılardan değildir, fakat sağlam bir hâfız da değildi.” Fellâs şöyle dedi: “Yahya ile Abdurrahman ondan hadis rivayet etmezlerdi.” [829]

784) İbn Allân ve Muemmel bize haber verdi; ikisi de şöyle dedi: “Bize Kindî haber verdi; bize Şeybânî haber verdi; bize Hatîb rivayet etti; bize İbn Mehdî rivayet etti; bize Muhammed b. Mıhlad rivayet etti; bize Bekr b. es-Sumeydî rivayet etti, bize Ahmed b. el-Veddâh rivayet etti; bize İsrail b. Yunus, Hasen b. Dinâr’dan; o da Katâde’den; o da Enes’ten rivayet etti.” Enes şöyle dedi: “Resulullah ﷺ kadar sürekli kanaatkâr bir kimse görmedim; Sanki örtüsü zeytinyağına bulanmış gibiydi.”

Bu haber son derece munkerdir; Bekr tanınmış biri değildir.[830] El-Hasen b. Dinar’da söylediğimiz gibi hafız değildir.

785) Hasen’in, Hısıp b. Cehder’den; onun da Nu‘man b. Nuaym’dan; onun da Muaz’dan merfu olarak rivayetine göre: “İlim talebi dışında dalkavukluk (yaltaklanma) müminin ahlakından değildir.”

829 “Mizan” 2/235.
830 “Mizan” 2/235.

El-Hasen b. Dinar'da söylediğimiz gibi hafız değildir.[831]

Muaz, Ebu Ümame ve Ebu Hureyre'den bu konuyla ilgili rivayetler vardır.

Muaz'ın hadisine gelince: Bize İsmail b. Ahmed haber verdi; ona İsmail b. Mes'ade haber verdi; ona Hamza b. Yusuf haber verdi; ona Ebu Ahmed b. Adî haber verdi; bize İbn Ebî Suveyd rivayet etti; bize Şeyban rivayet etti; bize Hasen b. Vasıl, Hısıp b. Cehder'den, Nu'man b. Nuaym'dan, Muaz b. Cebel'den rivayet etti. Muaz şöyle dedi: Resulullah ﷺ şöyle buyurdu: "İlim talebi dışında dalkavukluk (yaltaklanma) müminin ahlakından değildir."

Ebu Ümame'nin hadisine gelince: Bize İbn Hayrun haber verdi; ona İbn Mes'ade haber verdi; bize Ebu Amr el-Fârisî rivayet etti; bize İbn Adî rivayet etti; bize İbn Utbe er-Rakkî rivayet etti; bize Eyyub el-Vezzan rivayet etti; bize Fehd b. Beşir rivayet etti; bize Ömer b. Musa, Kasım'dan, o da Ebu Ümame'den rivayet etti: Resulullah ﷺ şöyle buyurdu: "İlim talebi dışında dalkavukluk (yaltaklanma) müminin ahlakından değildir."

Ebu Hureyre'nin hadisine gelince: Bize Muhammed b. Abdulmelik haber verdi; ona İsmail b. Mes'ade haber verdi; ona Hamza b. Yusuf haber verdi; bize İbn Adî rivayet etti; bize Hasen b. Sufyan rivayet etti; bize Amr b. Husayn el-Kilabî rivayet etti; bize Ebu Ulâse rivayet etti; bize Evzâî, Zührî'den; o da Ebu Seleme'den; o da Ebu Hureyre'den rivayet etti: Resulullah ﷺ şöyle buyurdu: "İlim talebi dışında ne haset vardır ne de dalkavukluk."

İbn Cevzi "el-Mevdua"[832] kitabında söylemiştir: "Bu hadislerin hiçbirisi sahih değildir. Birincisine gelince: Hasen b. Vasıl, İbn Dinâr'dır; Ahmed ve Yahya onu yalancı saymışlardır. İbn Adî şöyle demiştir: "Rivayetinin dayanağı Hısıp'tır; onu Şu'be ve Yahya el-Kattân yalancı saymıştır." Ahmed "Hadisi yazılmaz" dedi. İbn Hibbân ise "Sika ravilerden uydurma şeyler rivayet eder" demiştir."

786) Hasen'in, Hısıp b. Cehder'den; onun da İmran b. Süleyman'dan; onun da Avf b. Mâlik'ten merfu olarak: "Allah, kibirlenenleri, Allah katında önemsiz oldukları için karınca suretinde haşredecektir."[833]

Hadisin senedinde Hasen b. Vasıl, İbn Dinâr vardır. Ahmed "Hadisi yazılmaz" dedi. Yahya "O bir şey değildir" dedi. Nesai ve Ali b. el-Cüneyd "Metruktur" dedi. Ebu Hatim er-Razi "Metruktur, yalancıdır" dedi. Ebu Hafs el-Fellâs "Âlimler onun rivayetinin alınmaması konusunda ittifak etmiştir" dedi. Ebu Zür'a "Hadisini çiz (yani terk et)" dedi.

831 "Mizan" 2/236.
832 1/219, neşr Muhammed Abdül-Muhsin.
833 "Mizan" 2/236.

Dârekutnî “Zayıftır” dedi. İbn Hibbân ise “Sikalar hakkında uydurma rivayetler naklederdi; Ahmed ve Yahya onu yalancı sayarlardı” dedi.

İlaveten Hısıp b. Cehder kezzabdır.

Es-Suyuti hadisi “Leal el-Masnua”da biraz farklı şekilde aktarmıştır: “Allah, kibirlenenleri kıyamet günü kendi katındaki değersizlikleri sebebiyle karınca suretinde diriltir. Allah kulları arasında hüküm verinceye kader, cinler, insanlar ve hayvanlar onları ayaklarıyla ezer durur. Cennetlikler cennete, cehennemlikler cehenneme girer. Onlar ise kıyamet günü Cehennem’in bir vadisinde azap görürler.”[834]

İbn Cevzi “el-Mevdua”da (3/246) söylemiştir ki: “Hısıp konusunda Şu‘be, Yahya el-Kattân ve İbn Main onu yalancılıkla itham etmişlerdir. Ahmed ‘Hadisi yazılmaz’ demiştir. Dârekutnî ise onu ‘metruk’ saymıştır. İbn Hibbân da ‘Sika ravilerden uydurma rivayetler nakleder’ diyerek onu tenkit etmiştir. Hasen’e gelince; Ahmed b. Hanbel ‘Hadisi yazılmaz’ demiş, Yahya ‘O bir şey değildir’ demiştir. Nesai onu ‘metruk’ olarak nitelemiş, İbn Hibbân ise ‘Sika raviler aleyhine uydurma rivayetler aktarır’ diyerek hükmünü bildirmiştir.”

787) Hişam b. Ammar’ın Saîd b. Yahya’dan, onun da Hasen b. Dinâr’dan; onun da Külsûm b. Cebr’den, Ebu’l-Gâdiye’den rivayetine göre: “Resulullah ﷺ şöyle buyurdu: “Ammar’ı öldüren kimse ateştedir.”

Hasen b. Dinar metruktur. Bu gerçekten şaşırtıcı bir durumdur; çünkü Ammar’ı öldüren Ebu’l-Gâdiye kendisidir.[835]

Hadis bir ilaveyle de, Abdullah b. Amr’dan rivayet edilmiştir: “Ammar’ı öldüren ve yağmalayan cehennemde olacaktır.” Şeyh Elbani senedin sahih olduğunu söylemiştir.[836]

Taberani rivayet ettiği hadiste, Abdullah b. Amr bildiriyor: İki kişi Ammar'ın kanı ve üzerindeki kıyafetleri sahiplenmek hususunda muhakeme olmak için Amr b. el-As'ın yanına gittiler. Amr dedi ki: "Onu bırakın. Resulullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): “Ammar'ı öldüren ve üzerinde bulunan eşyalarını alan cehennemdedir” dediğini duydum."

El-Heysemi “Mecmai Zevaid”te (16/43/№15619) söylemiştir: “(Ravi) Leys, rivayeti açıkça ‘haddesenâ’ lafzıyla aktarmıştır ve râvileri sahih râviler arasındadır.” Şeyh Ömer Suleyman el-Eşkar hadisin senedin sahih olduğunu söylemiştir.[837]

834 2/382, DKİ.
835 “Mizan” 2/236.
836 Said b. el-Basyuni Zeğlul “el-Mevsuatul Kübra li Etrafil Ehadis en-Nebeviye el-Şerifa” 29/15, DKİ.
837 “el-Cennetu ven Nar” sayfa 59, Darul Nafais.

Imam Hakim “Müstedrek”[838] kitabında rivayet etmiştir: “Ebu Abdullah Muhammed b. Ya‘kub el-Hâfız şöyle rivayet etti: Bize Yahya b. Muhammed b. Yahya rivayet etti; bize Abdurrahman b. el-Mubârek rivayet etti; bize Mu‘temir b. Süleyman, babasından; o da Mücahid’den; o da Abdullah b. Amr’dan şöyle rivayet etti: İki adam, Ammar b. Yasir’in kanı ve ganimeti hakkında tartışarak Amr b. el-As’a geldiler. Amr şöyle dedi: “Onu bırakın; çünkü Resulullah ﷺ’tan şöyle buyurduğunu işittim: “Allah’ım! Kureyş, Ammar’a karşı düşmanca yükleniyor. Ammar’ı öldüren de, ondan ganimet alan da ateştedir.”

Hadisin akabinde imam buyurmuştur: “Bu rivayeti tek başına Abdurrahman b. el-Mubârek nakletmiştir ve o güvenilir, emin bir ravidir; Mu‘temir’den, onun da babasından rivayet etmiştir. Eğer bu rivayet muhafaza edilmişse şeyheynin şartına göre sahihtir; fakat ikisi de bunu rivayet etmemiştir. İnsanlar ise bunu Mu‘temir’den; onun da Leys’ten; onun da Mücahid’den rivayet ederek nakletmişlerdir.”

Belazuri “Ensabul Eşraf”ta (2/90) şöyle rivayet etmiştir: “Bana Ahmed b. Hişâm b. Behrâm anlattı, dedi ki: Bize Amr b. Avn anlattı, dedi ki: Bize Hüşeym b. Beşîr haber verdi. O Avvâm b. Havşeb’den, o Esved b. Mes‘ûd’dan, o da Hanzale b. Huveylid’den - ki kendisi hem Ali hem Muâviye’nin yanında güvencedeydi- rivayet etti, dedi ki: Bir ara ben Muâviye’nin yanında iken, yanına iki adam geldi, Ammâr’ın başı hakkında tartışıyorlardı. [Onları duyan] Abdullah b. Amr b. Âs “ Ammâr’ın başı hakkında her birinizin gönlü hoş olsun [lüzumsuz yere birbirinizle tartışmayın]! Zira ben Resûlullah’ın ﷺ ‘ Ammâr’ı zalim bir gürûh öldürecektir.’ dediğini işittim!” dedi. Bu söz üzerine Muâviye Amr b. Âs’a dönerek, “Bu deli oğlunu bizden uzaklaştıramaz mısın? Madem öyle neden bizimle birlikte savaşıyor?” dedi. Abdullah “ Resûlullah ﷺ bana babama itaat etmeyi emretti. Bu sebeple sizinle birlikteyim ama savaşmıyorum!” diye karşılık verdi.”

Ibn Kesir “el-Bidaye ve Nihaye” (7/430) kitabında söylemiştir: “Ammar, Sıffîn savaşında mü'minlerin emiri olan Hz. Ali’nin yanında yer almış ve Şamlılar tarafından öldürülmüştür. Böylece Rasûlullah ﷺ 'ın, Ammar’ı asi bir topluluğun öldüreceğine dair önceden verdiği haberi gerçekleşip ortaya çıkmıştı. Yine Hz. Ali’nin hak yolda, Muaviye’ninse mütecaviz olduğu anlaşılmıştı.”

788) Ğasan b. Ubeyd’in rivayetine göre: “Bize Hasen b. Dinâr rivayet etti; o da Ca‘fer b. Zübeyr’den; o da Kasım’dan; o da Ebu Ümame’den merfu olarak şöyle rivayet etti: Melekler, Arş’ın etrafında bulunanlar, Farsça konuşurlar…”

İbn Ebi Şeybe “el-Musannef” eserinde hadisi şu şekilde rivayet etmiştir: “Mu‘temir b. Süleyman’ın Ca‘fer’den; onun da Kasım’dan; onun da Ebu Ümame’den rivayetine göre: “Arşı taşıyan melekler, Dari Farsçası ile konuşurlar.”

838 3/387, Darul Marifah.

Hasen b. Dinar metruktur.

Cafer b. Zubeyr el-Hanefi el-Bahili ise yalançıdır. Ali b. el-Medînî, Gunder'den şöyle rivayet eder: "Şu'be'yi bir merkep üzerinde ilerlerken gördüm. Kendisine 'Ey Ebu Bistam, nereye böyle?' diye soruldu. O da şöyle dedi: 'Bu adama — yani Ca'fer b. Zübeyr'e — karşı şikâyette bulunmaya gidiyorum. Çünkü o, Resulullah ﷺ adına dört yüz uydurma hadis isnad edecek kadar ileri gitmiştir.'" Muaviye b. Salih ve Abbâs ed-Dûrî, Yahya b. Main'den şöyle nakletmiştir: "O güvenilir değildir." İbrahim b. Abdullah b. el-Cüneyd ise Yahya b. Main'den şöyle rivayet eder: "O bir şey değildir." Abdullah b. Ahmed b. Hanbel şöyle rivayet eder: "Babamın yanında Abbâd b. Abbâd'ın hadisleri okunuyordu. Ca'fer b. Zübeyr'in hadisine gelince babam şöyle dedi: 'Ca'fer b. Zübeyr'in hadisini çiz!'" Amr b. Ali şöyle demiştir: "Hadisi metruk bir kimsedir; doğruluğu bilinen biri olmakla birlikte vehme çok düşerdi." Muhammed b. Abdullah b. Ammâr da şöyle demiştir: "Zayıftır."

El-Kasim b. Abdurrahman eş-Şami. Ca'fer b. Muhammed b. Ebân el-Harrânî şöyle dedi: "Ahmed b. Hanbel'i işittim; içinde Kâsım b. Abdurrahman Mevlâ Yezid b. Muaviye'nin zikredildiği bir hadis okunuyordu. Ahmed şöyle dedi: 'Onun hadisleri munkerdir; bunlara şaşmamak elde değildir.' Ve ardından şöyle ekledi: 'Belânın kaynağının Kâsım'dan başkası olduğunu sanmıyorum." Ebu Hatim şöyle dedi: "Güvenilir ravilerin ondan aktardığı hadisler düzgündür, bunda bir sakınca yoktur; ancak zayıf raviler ondan munker rivayet eder." Ğulâbî şöyle dedi: "Hadisi munkerdir." Yakub b. Şeybe es-Sedûsî şöyle dedi: "Sikadır." Başka bir yerde ise şöyle demiştir: "Onun hakkında insanlar ihtilaf etmiştir; rivayetini zayıf gören de vardır, onu güvenilir sayan da."

789) İbn Mübarek'in rivayetine göre: "Bize Hasen b. Zekvân rivayet etti; o da Süleyman el-Ehvel'den; o da Atâ'dan; o da Ebu Hureyre'den merfu olarak rivayet etti." Rivayete göre Resulullah ﷺ şöyle buyurdu: "Kim geceyi temiz (abdestli) olarak geçirirse, onun örtüsünün içinde bir melek geceyi onunla geçirir. Gece hangi saatte uyanırsa, melek şöyle der: 'Allah'ım, bu kulunu bağışla; çünkü o geceyi temiz olarak geçirdi.'"

Hadisi Imam Beyhaki "Şuabul İman" (3/469/№2526) kitabında rivayet etmiştir.

Senedinde yer alan Hasen b. Zekvan zayıftır. O, hadisi yönünden salih bir ravidir; ancak İbn Main ve Ebu Hatim onu zayıf görmüşlerdir. Nesai şöyle demiştir: "Güçlü değildir." İbn Adî ise şöyle demiştir: "Öyle hadisler rivayet eder ki onları ondan başka kimse rivayet etmez. Bununla birlikte Yahya b. Saîd ile İbn Mübarek ondan rivayette bulunmuşlardır; umarım ki onda bir sakınca yoktur." İbn el-Medînî ise şöyle demiştir: "Yahya, Hasen b. Zekvân'dan hadis rivayet etmiştir; fakat onu güçlü görmüyordu."[839]

839 "Mizan" 2/236-237.

Dr. Hamza Ahmed ez-Zeyn söylemiştir hadis sahihtir, ve ravileri Sahih ravilerindendir.[840]

İmam Busiri "İthaful Hayrat" kitabında buyurmuştur: "Ben derim ki: Bu hadisin, Muaz b. Cebel'den gelen bir şahidi vardır; Müslim bunu Sahih'inde rivayet etmiştir. İbn Hibbân, Ebu Davud ve Tirmizî de rivayet etmişlerdir. Ayrıca İbn Hibbân, bunu İbn Ömer'den gelen yolla Sahih'inde rivayet etmiştir. Taberânî el-Evsat'ta İbn Abbas'ın rivayeti olarak aktarmıştır. Ahmed b. Menî' ve Ebu Ya'lâ ise Enes'ten gelen rivayet olarak nakletmişlerdir. Bu rivayet, "Kitabü'l-Mevâiz"in sonunda gelecektir. "Şiâr", şın harfinin kesresiyle okunur; insanın bedenine en yakın olan, bedenine değen elbise veya örtü demektir."[841]

790) Es-Seken b. İsmail el-Bercemî'nin, Hasen b. Zekvân'dan; onun da İbn Sirin'den; onun da Ebu Hureyre'den merfu olarak rivayetine göre: "Ensarı sevmek imandır, onlara buğzetmek küfürdür. Bir kadınla mehir vererek evlenen, fakat onu ödememeyi niyet eden kimse ise zinakârdır."

İbn Zekvanın zayıf olduğunu söylemiştik.

İki şeyh rivayet etmiştir ki: "Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Ensar sevgisi iman alameti, Ensar'a buğzetmek ise nifak alametidir."[842]

İmam Ahmed, farklı isnadlarla Ebu Saîd'den rivayet ettiği hadiste, Resulullah'ın ﷺ "Allah'a ve âhiret gününe iman eden bir kimse, Ensar'a buğzetmez" buyurduğunu bildiriyor. El-Heysemî "Mecma'u'z-Zevâid"de (16/483/№16473) şöyle demiştir: "Ravilerin çoğu Sahih'in ravileridir."

Berâ -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Ensâr'ı ancak mümin olan sever. Onlardan münafıktan başkası nefret etmez. Her kim Ensâr'ı severse Allah da onu sever, her kim de onlara karşı nefret beslerse, Allah da ona buğz eder, onlara karşı sevgi beslemez."[843]

O ki kaldı hadisin ikinci kısmına. Ebu Hureyre'nin bildirdiğine göre Resulullah ﷺ şöyle buyurdu: "Her kim bir kadınla mehir üzere evlenir de mehrini kadına vermemeyi niyet ederse o kişi zinakârdır. Her kim bir borç alma işine girer de o borcu sahibine ödememeyi niyet ederse o kişi hırsızdır." El-Heysemî "Mecma'u'z-Zevâid"de (7/48/№6652) şöyle demiştir: "Hadisi Bezzâr iki kanalla rivayet etmiştir. Birincisi budurdur. Bu tarikde geçen Muhammed b. Eban el-Küfî zayıftır. Diğer tarik ise 'borcu olmadığı hâlde mehri vermemek' hakkındadır. Bu tarikde geçen Muhammed b. el-

840 Ebu Abdullah Muhammed b. Abdulvahid el-Hanbeli, Diya el-Makdisi "Sihahul hadis fima ittafaku aleyhi ahlelhadis" 8/76/№30172-30173, thk Hamza Ahmed Zeyn, DKİ.
841 "İthaful Hayrat" 1/385/№683.
842 Muhammed Fuad Abdulbaki "el-Lülüü vel Mercan fi ma ittafaka bihi şeyhan" sayfa 42, №46.
843 "el-Lülüü vel Mercan fi ma ittafaka bihi şeyhan" sayfa 42, №47.

Hüseyin el-Cezerî'yi —ki Bezzâr'ın hocasıdır— zikredene rastlamadım. Diğer râvileri güvenilir kimselerdir."

Başka bir hadiste şöyle geçiyor: "Her kim bir kadınla evlenir de ona mehrinden hiçbir şey vermemeye niyet ederse, öldüğü gün zinakâr olarak ölmüş olur. Her kim de bir adamdan bir şey satın alır da ücretinden hiçbir şey ödememeye niyet ederse, öldüğü gün hâin olarak ölmüş olur. Hâin ise cehennemliktir." Ben derim ki: İbn Mâce, bu zatın bu hadisten başka sadece borç hakkındaki bir hadisini zikretmiştir. Hadisi Taberânî el-Mu'cemü'l-Kebîr'de rivayet etmiştir. Buradaki Amr b. Dinar ise metruk biridir.[844]

Meymûn el-Kürdî babasından naklediyor: Ben, Resulullah ﷺ'ın bir defa değil, iki değil, üç değil, on defaya kadar şöyle buyurduğunu işittim: "Her kim bir kadınla az veya çok bir mehir üzerine evlenir ve kalbinde kadının hakkını ona vermeme düşüncesi bulunursa o kişi kadını aldatmış olur. Kadının hakkını ona ödemeden ölürse kıyamet günü zinakâr olarak Allah'a kavuşmuş olur. Her kim de borç alır ve borcunu sahibine ödemeyi dilemezse onu aldatmış ve malını hileyle almış olur. Bu şekilde borcunu ödemeden ölse, kıyamet günü hırsız olarak Allah'a kavuşmuş olur."
Hadisi Taberânî el-Mu'cemü'l-Evsat ve el-Mu'cemü'l-Kebîr'de rivayet etmiş olup râvileri güvenilir kimselerdir.[845]

791) Abdullah b. el-Muttalib'in, Hasen b. Zekvân'dan; onun da Yahya b. Ebî Kesîr'den; onun da Ebu Seleme'den; onun da Ebu Hureyre'den merfu olarak rivayetine göre: "Bir ev halkının yiyeceği azaldığında kalpleri parlar (nurlanır)."

Hasen b. Zekvan rivayetidir.

792) Abdü'l-Vâris'in, Hasen b. Zekvân'dan; onun da Habîb b. Ebî Sâbit'ten; onun da Asım b. Damra'dan; onun da Ali'den merfu olarak rivayetine göre: "Her kim ihtiyacı olmadığı hâlde dilenirse, bu davranışıyla cehennemin közlerini artırmış olur." Onlar şöyle sordular: "İhtiyaçsız olmak nedir?" Şöyle cevap verdi: "Bir gecelik akşam yemeğine sahip olmaktır."

Hadisi, Abdullah b. Ahmed ile Taberani el-Mu'cemu'l-evsat'ta rivayet etmiştir. Bu hadis, Hasan b. Zekvan'ın Habib b. Ebi Sabit'ten rivayetiyle gelmiştir. Hasan'ın hadislerini Buhari de rivayet etmişse de onun dışında birden fazla kişi bu şahsın zayıf olduğunu belirtmişlerdir. Üstelik bu hadisi Habib'den duyması da söz konusu değildir. Zira İbn Adiy, el-Kamil'de İbn Said'den naklen bu iki ravi arasında Amr b. Halid isimli

844 "Mecmau Zevâid" 7/48/№6653.
845 "Mecmau Zevâid" 7/49/№6654.

bir ravinin bulunduğunu belirtmiştir ki, Ahmed, İbn Main ve Darekutni de Amr'ın yalancı olduğunu söylemişlerdir.[846]

İmam Ahmed ve Bezzar ile el-Mu'cemu'l-kebir'de Taberani rivayet ettikleri bir hadiste, Resulullah ﷺ şöyle buyurdu: "Her kim ihtiyacı olmadığı halde bir şey isterse o şey, kıyamet günü onun için bir utanç vesilesi olacaktır." Ahmed'in Ravileri Sahih ricalidir.[847]

Imam Taberani "el-Mucem el-Evsat"ta rivayet ettiği hadiste, Cabir'in bildirdiğine göre Resulullah ﷺ şöyle buyurdu: "İhtiyacı olmadığı halde isteyen, dilenen kişi, kıyamet günü yüzü tınnalanmış/yaralanmış olarak diriltilir." Ravileri güvenilir kimselerdir.[848]

793) Ahmed b. el-Hüseyin es-Sûfî'nin, Muhammed b. Ahmed b. Zebdâ el-Medârî'den; onun da Amr b. Asım'dan; onun da el-Hasen b. Rezin'den; onun da İbn Cüreyc'den; onun da Atâ'dan; onun da İbn Abbas'tan — ve bunu ancak merfu olduğunu zannederek — rivayetine göre şöyle demiştir: "Her yıl hac mevsiminde, Mina'da Hızır ile İlyas buluşurlar..." Hadis bu şekildedir.

Bu rivayet, İbn Cüreyc'den yalnızca bu senedle nakledilmiştir. Hadis munkerdir; seneddeki Hasen ise meçhul bir ravidir.[849] İbn Kesir "el-Bidaye"de şöyle buyurmuştur: "Dârekutnî "el-Efrâd"da şöyle demiştir: "Bu, İbn Cüreyc'in rivayet ettiği garip bir hadistir; onu ondan yalnızca bu şeyh rivayet etmiştir." Yani burada kastedilen, Hasen b. Rezin'dir. Ondan Muhammed b. Kesîr el-Abdî de rivayet etmiştir. Bununla birlikte hâfız Ebu Ahmed İbn Adî onun hakkında "Meşhur değildir" demiştir. Hâfız Ebu Ca'fer el-Ukayli ise "Meçhuldür ve hadisi muhafaza edilmiş değildir" demiştir. Ebu'l-Hüseyin İbnü'l-Münâdî de "Bu hadis, Hasen b. Rezin sebebiyle zayıftır" demiştir.

İbn Asakir buna benzer bir rivayeti Ali b. el-Hesen el-Cehdamî'nin yoluyla aktarmıştır ki o yalancıdır. O da Damra b. Habib el-Makdisî'den; onun da babasından; onun da Ala b. Ziyâd el-Kuşeyrî'den; onun da Abdullah b. el-Hesen'den; onun da babasından; onun da dedesinden; onun da Ali b. Ebî Tâlib'den merfu olarak rivayet etmiştir. Şöyle demiştir: "Her Arefe günü Arafat'ta Cebrâil, Mikâil, İsrâfil ve Hızır bir araya gelir." Ardından uzun bir uydurma hadis zikretmiştir; biz onu bilerek aktarmayı terk ettik. Allah'a hamdolsun."

Suyuti Dürer'de şunları söyler: Bunu Haris b. Ehi Üsame, Müsned'in de zayıf bir isnadla Enes'ten rivayet etmektedir. Ebu İshak el-Müzekki de kendine ait bir (hadis) cüz'ünde İbn Abbas kanalıyla gelen bir hadis olarak nakleder. İbnü'd-Deyba' da

846 "Mecmau Zevâid" 5/114/№4514.
847 "Mecmau Zevâid" 5/119/№4522.
848 "Mecmau Zevâid" 5/120/№4525.
849 "Mizan" 2/238.

Temyiz' de, Asıl'a dayanarak Sehavi'nin, hocası İbn Hacer gibi "Münker bir rivayet olup bu konuda hiçbir şey sabit olmamış tır" dediğini aktarır."[850]

794) Buhari, Muslim ve Tirmizi (№333), Hz Enes b. Malik'ten rivayet etmiştir: "Rasûlullah ﷺ biz çocukların arasına katılırdı ve küçük kardeşime; Ey Ebû Umeyr, yavru kuş ne yapıyor derdi. Enes diyor ki: Bir yaygımız vardı üzerine su serpilerek temizlendi ve Peygamber ﷺ, onun üzerinde namaz kıldı."

795) Süveyd b. Saîd şöyle rivayet etti: "Bize Basralı Hasen b. es-Seken, A'meş'ten; onun da Ebu Zübeyyan'dan; onun da Ebu Hureyre'den merfu olarak rivayet etti." Rivayette Resulullah ﷺ şöyle buyurmuştur: "Her şeyin bir özü vardır; namazın özü ise ilk tekbirdir."

Senedinde Hasen b. es-Seken vardır. Ahmed onu zayıf saymıştır. Onu "Hasen b. es-Sükkarî" diye zikredenler ise yanılmışlardır.[851] Hadisi Beyhaki "Şuabul İman"da (3/538/№2649) rivayet etmiştir.

Ukaylî, *ed-Duafâ*'sında Ebu Hureyre'den merfu olarak şu rivayeti de aktarmıştır: "Her şeyin bir özü vardır; namazın özü ise ilk tekbirdir." Bu hadisi Bezzâr da rivayet etmiş olup senedde sadece Hasen b. es-Seken bulunmaktadır. Bezzâr onun hakkında "Fellâs onu beğenmezdi" demiştir.

Ebu Nuaym, *Hilye*'de Abdullah b. Ebî Evfâ'dan buna benzer bir rivayet nakleder; ancak isnadında Hasan b. Ammâre vardır ki o zayıf bir ravidir. İbn Ebî Şeybe de *Musannef*'inde Ebu'd-Derdâ'dan merfu olarak şöyle bir rivayet aktarır: "Her şeyin bir başlangıcı vardır; namazın başlangıcı ise ilk tekbirdir. O hâlde onu muhafaza edin."[852] Fakat bu isnadda meçhul bir ravi bulunmaktadır.

İlk tekbirin faziletine dair selef âlimlerinden nakledilen eserler ise oldukça çoktur. Taberânî, Teyy kabilesinden bir adamın babasından şu rivayeti nakleder: "İbn Mesud mescide doğru çıktı ve hızlı adımlarla yürümeye başladı. Kendisine 'Bunu yapıyorsun ama bundan nehyetmiyor muydun?' denildi. O şöyle cevap verdi: 'Ben yalnızca namazın vaktine yetişmek istedim: ilk tekbire.'"[853]

Hasan der ki: Ebû Hureyre: "Altmış devemin olmasını, imamın ardında farz namazı kılmak için mescide gittiğimde namazın zirvesi olan iftitah tekbirine yetişmiş olmaya tercih etmem" dedi.

850 "Keşful Hafa" 1/112/№110.
851 "Mizan" 2/240.
852 Beyhaki "Şuabul İman" 3/538/№2648.
853 Ibn Hacer el-Askalani "Telḫîṣü'l-ḥabîr fî taḫrîci eḥâdîs̱i'r-Râfiʿiyyi'l-kebîr" 2/69, DKİ.

Bir başka sahabi ise: “İki yüz devemin olmasını, imamın ardında farz namazı kılmak için mescide gittiğimde iftitah tekbirine yetişmiş olmaya tercih etmem" dedi.

Ubâde b. es-Sâmit: “Güneşin üzerine doğduğu her şeyin benim olmasını, imamm ardında farz namazı kılmak için mescide gittiğimde namazın zirvesi olan iftitah tekbirine yetişmiş olmaya tercih etmem" dedi.

Bir başka sahabi şöyle dedi: “Sabahtan akşama kadar namaz kılmış olmayı, imamın ardında farz namazı kılmak için mescide gittiğimde iftitah tekbirine yetişmiş olmaya tercih etmem. Çünkü sabahtan akşama kadar kıldığım namaz bu tekbire denk gelemez."[854]

796) Hasen b. Selem, Sâbit’ten; onun da Enes’ten rivayet ettiğine göre: “**İza zülziletil**” (sûresi) Kur’an’ın yarısına denktir.”

Bu rivayet munkerdir; Hasen tanınmayan bir ravidir ve ondan yalnızca Muhammed b. Musa el-Harşî rivayette bulunmuştur.[855]

797) Abdullah b. Hanzala’dan: “Resulullah ﷺ’ı tavaf ederken gördüm; ne vurma vardı, ne itip kakma, ne de ‘çekil, çekil’ demek.”

Hasen b. Sevâr el-Beğavî sika bir ravidir, bu hadisini inkar etmiştir, Ukayli şöyle demiştir: “Bu rivayette ona mutabakat edilmemiştir.” Ebu İsmail et-Tirmizî şöyle dedi: “Bu hadisi Ahmed b. Hanbel’e arz ettim.” Ahmed şöyle dedi: “Şeyh güvenilir bir kimsedir; fakat hadis munkerdir.” Sahih olarak muhafaza edilmiş olan ise Eymen’in, Kudâme b. Abdullah’tan rivayet ettiği şu hadistir: “Resulullah ﷺ’ı cemre taşlarken gördüm.”[856]

798) Abdullah b. Muhammed b. Yâsîn’in, Hasen b. Şebîb’den; onun da Mervân b. Muâviye’den; onun da Abdurrahman b. Abdullah b. Dinâr’dan; onun da babasından; onun da İbn Ömer’den merfu olarak rivayetine göre: “Şam şehirlerinden bazılarına, izzetli ve güçlü bir adam mutlaka hâkim olacaktır; o bendendir, ben de ondanım.” Oradaki bir adam şöyle sordu: “Ey Allah’ın Resulü, o kimdir?” Resulullah ﷺ elindeki değnekle Muâviye’nin arka tarafına işaret etti.

Hadis muhtemelen uydurmadır. “el-Kamil”de ibn Adi söylemiştir ki: “Bu hadis, bu isnadla munkerdir.” Senedinde Hasen b. Şebib el-Mektub vardır. İbn Adî şöyle dedi: “Güvenilir ravilerden uydurma rivayetler aktarmıştır.”[857]

854 “Şuabul İman” 3/539/№2651.
855 “Mizan” 2/241.
856 “Mizan” 2/241.
857 “Mizan” 2/243.

799) Ahmed b. el-Hüseyin es-Sûfî'nin, Muhammed b. Kudâme el-Cevherî'den; onun da Abdullah b. Yahyâ el-Müeddeb'den; onun da İsmail b. İyâş'tan; onun da Abdurrahman b. Abdullah b. Dinâr'dan; onun da babasından; onun da İbn Ömer'den merfu olarak rivayetine göre: "Birazdan size cennet ehlinden bir adam görünecektir." Derken Muâviye göründü.

El-Müeddeb meçhul bir ravidir; hadisi adeta o çalmış gibidir. Bu rivayet sahih değildir.[858] "el-Kamil"de hadisin münker olduğunu söylenmiştir.

800) Muhâmelî şöyle rivayet etti: "Bize Hasen b. Şebîb el-Muallim rivayet etti; bize Halef b. Halîfe, Ebu Hâşim ez-Zemânî'den; onun da Saîd b. Cübeyr'den; onun da İbn Abbas'tan rivayet etti." İbn Abbas şöyle dedi: "Allah, Âdem'i indirdiğinde onun soyundan pek çok kimse çoğalıp etrafında toplandı ve onun etrafında konuşmaya başladılar; Âdem ise konuşmuyordu. Bunun üzerine ona sordular. O şöyle dedi: 'Allah beni yakınlığından indirdiği vakit bana şöyle bir ahit verdi: Ey Âdem, az konuş ki yeniden benim yakınlığıma dönebilesin.'"

Bu rivayeti tek başına el-Muallim nakletmiştir. İbn Adî şöyle dedi: "Güvenilir ravilerden uydurma rivayetler aktarmıştır." Hatib el-Bağdadi söylemiştir ki: "Bildığım kadarıyla, Halef b. Halîfe'den bu hadisi Hasen b. Şebîb'ten başka hiç kimse rivayet etmemiştir."[859]

801) Vasile b. el-Eska'dan rivayet edildiğine göre Resulullah ﷺ şöyle buyurdu: "Sofralarınızda bakla bulundurun. Şüphesiz ki o, besmeleyle beraber şeytanı kovucudur."

Senedinde Hasen b. Şebib el-Mektub vardır.

Hadisi ibn Salah "Mukaddime"sinde Hz Ebu Umame'den rivayet etmiştir. Dipnotta böyle bir bilgi verilmiştir: "İrakî "Takyid ve izah" adlı eserinde "Bu mevdu' bir hadistir" dedi. Yine Ebu Hatim ibn-i Hibbân "Tarihud- Düefa" isimli eserinde Alâ ibn-i Mesleme'nin hal tercemesinde rivayet etmiştir ve "sika râvilerden rivâyet edilen mevdu'lardandır. Bununla ihticâc helâl değildir" demiştir."[860]

İbn Hibban bu hadisi, Ebu Umame'den "merfu" olarak rivayet eder. İsnadında el-Ala' İbn Seleme vardır. O hadis uyduran bir kimsedir.[861]

858 "Mizan" 2/243.
859 "Tarihul Bağdadi" 8/297, Darul Ğuraba el-İslami.
860 İbn Salah eş-Şehrezuri "Hadis ilimleri" sayfa 439.
861 Şevkani "Fevaid el-Mecmua" sayfa 344.

802) Hasen b. Sâbir el-Kisâî'nin, Vekî'den; onun da Hişam'dan; onun da babasından; onun da Âişe'den merfu olarak rivayetine göre: "Allah, Firdevs'i yarattığında o şöyle dedi: 'Rabbim, beni süsle.' Allah da şöyle buyurdu: "Seni Hasan ve Hüseyin ile süsledim."

Hadis yalandır. Senedinde Hasen b. Sabir vardır. İbn Hibbân şöyle demiştir: "Hadisi munkerdir."[862] Ibn Cevzi "el-Mevdua"da hadisin sahih olmadığını söylemiştir.[863]

803) Bize Hasan rivayet etti, bize Muhammed b. Hamad rivayet etti, bize Abdurrezzak Ma'mer'den, ez-Zuhri'den, İkrime'den, İbn Abbas'tan merfu olarak rivayet etti: "Allah bu ümmete Ali'yi sevmemeleri sebebiyle yağmuru men eder."

Bu batıldır. Senedinde Hasen b. Usman, Ebu Said et-Tusteri vardır. İbn Adi onu yalanlamıştır.

804) Bize Hasan rivayet etti, bize Muhammed b. Sehl b. Asker rivayet etti, bize Yezid b. Abdurrebbe, İsmail b. Ayaş'tan, Yahya b. Ubeydullah'tan, babasından, Ebu Hureyre'den merfu olarak rivayet etti: "Emanet sahipleri üç tanedir: Ben, Cebrail ve Muaviye."

Bu da yalandır; Ebu Said et-Tusteri rivayetidir, yalancıdır ve hadis çalardı.[864] Hadisi ibn Adi rivayet etmiştir, ve yalan olduğunu söylemiştir.[865]

805) ed-Dakiki bize rivayet etti; bize Yezid, Humeyd'den, Enes'ten merfu olarak rivayet etti: "Davet sofrasinin sahibine icabet edin; cunku o sikintiya uğramıştır."

İbn Cevzi "el-Mevduat"ta bu hadisi el-Hasen b. Alan el-Harrat'ın uydurduğunu söylemiştir.[866]

806) Ebu Ya'la şöyle der: Musa b. Harun bana yazdı: el-Ma'mari, el-Abbas en-Nersi'den, Yahya el-Kattan'dan, Ubeydullah'tan, Nafi'den, İbn Ömer'den "Allah saç ekleyeni lanetlemiştir" hadisini rivayet etmiştir.[867]

Buhari ve Muslim rivayet etmiştir ki: "Ebû Bekir'in kızı Esmâ -Allah onlardan razı olsun- şöyle dedi: Bir kadın Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme şöyle dedi: Ey Allah'ın Rasûlü! Kızım kızamık oldu. Hastalık sebebiyle saçları döküldü. Ben bu kızımı

862 "Mizan" 2/244.
863 1/305. DKİ.
864 "Mizan" 2/251.
865 Suyuti "Leal el-Masnua" sayfa 1/418.
866 "Mizan" 2/252.
867 "Mizan" 2/253.

evlendirdim. Onun saçına saç ekleteyim mi? Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Saç ekleyen ve ekleten kadınlara Allah lânet etti." "[868]

807) Ömer b. Sinan bize rivayet etti; bize Hasan rivayet etti; bize Abdurrezzak, babasından, Mina b. Ebi Mina'dan, Abdurrahman b. Avf'tan rivayet etti ki o şöyle dedi: "Hadisler bâtıllarla karışmadan önce bana sormayacak mısınız?" Rasulullah ﷺ şöyle buyurdu: "Ben ağacım; Fatıma onun köküdür, Ali onun dölleyicisidir ve Hasan ile Hüseyin onun meyveleridir. (Bizim Şia'mız ise onun yapraklarıdır. Zira bu ağacın kökü Adn cennetindendir ve kökü, dalları, dölleyicisi, yaprağı ve meyvesi cennettedir.)"

Muhtemelen bunu Mina uydurmuştur. Bu Mina b. Ebi Mina el-Kureşi ez-Zuhri el-Harraz'dır. Abbas ed-Duri, Yahya b. Main'den rivayetle şöyle dedi: "O güvenilir değildir." Nesai de aynı şekilde söylemiştir. Ibrahim b. Yakub el-Cuzcani şöyle dedi: "Imamlar, kötü mezhebi sebebiyle onun hadislerini reddetmişlerdir." Ebu Zur'a şöyle dedi: "O güçlü değildir." Ebu Hatim ise şöyle dedi: "Hadisi munkerdir; Nebi ﷺ sahabileri hakkında munker rivayetler nakletmiştir, onun hadisine itibar edilmez; yalan söylerdi." Ebu Ahmed b. Adi ise şöyle dedi: "Rivayetlerine bakıldığında onun teşeyyuda aşırılığa kaydığı açıkça görülür."

İlaveten hadisin senedinde el-Hasen b. Ali b. İsa, Ebu Abdu'l-Gani el-Ezdi el-Meani isminde ravi vardır. İbn Hibban şöyle dedi: "Güvenilir raviler adına uydurur; hiçbir durumda ondan rivayet etmek helal değildir." İbn Adi ise şöyle dedi: "Onun Ali'nin faziletleri hakkında rivayet ettiği, başkaları tarafından kendisine tabi olunmayan hadisleri vardır."[869] Hadisi ibn Asakir "Tarih"inde (14/168)[870], ve Hakim "Müstedrek" kitabında rivayet etmiştir.

808) İbn Hibban şöyle dedi: Bize Ömer b. Said Manbic'te rivayet etti; bize Ebu Abdu'l-Gani el-Kustali rivayet etti; bize Malik, Ebu'z-Zinad'dan, A'raç'tan, Ebu Hureyre'den merfu olarak rivayet etti: "Arefe günü olunca Allah hacıyı bağışlar; Müzdelife gecesi olunca tüccarı bağışlar; Mina günü olunca deve sahiplerini (kervan sürücülerini) bağışlar; cemre günü olunca dilenenleri bağışlar."

Ebu Abdu'l-Gani el-Ezdi yalançıdır.[871]

809) Selim b. Kuteybe bize rivayet etti; bize Hasan b. Ali, A'raç'tan, Ebu Hureyre'den merfu olarak rivayet etti: "Cebrail bana nasihati emretti."

---

[868] "el-Lülüü vel Mercan fi ma ittafaka bihi şeyhan" sayfa 805, №1375.
[869] "Mizan" 2/254.
[870] Darul Fikr.
[871] "Mizan" 2/254.

Senedinde Hasan b. Ali el-Haşimi en-Nevfeli el-Medeni vardır. Ahmed, Nesai, Ebu Hatim ve Darekutni onu zayıf saymışlardır. Buhari şöyle demiştir: "Hadisi munkerdir." İbn Adi ise şöyle demiştir: "Zayıflığa daha yakındır."[872]

810) "Sizden hiç kimse, dilencinin elinde iki altın külçe görse bile ona vermekten geri durmasın."

Hasan b. Ali el-Haşimi en-Nevfeli rivayetidir.

811) Allah Tevbe süresinde söylemiştir: "Muhâcirlerin ve ensarın ilkleri ile onlara güzelce uyanlardan Allah hoşnut olmuştur, onlar da O'ndan razıdırlar." (Tevbe 100 ayet)

İsmail b. Binti es-Süddi, el-Hasen b. Ali el-Hemedani, Humeyd b. el-Kasım b. Humeyd b. Abdurrahman b. Avf'dan, babasından, o da Abdurrahman'dan bu ayetin tefsiri hakkında dedi ki: "Onlar Kureyş'ten on kişidir; onların İslam'da ilki Ali b. Ebi Talib'dir."

Hadis münkerdir. el-Hasen b. Ali el-Hemedani kim olduğu bilinmiyor.[873] Ukayli, bu râvinin meçhul olduğunu, hadislerine uyulmadığını ve bu hadislerin ondan başkası tarafından rivayet edilmediğini söylemiştir. Hadisi ibn Asakir "Tarih"inde (42/44), Ukayli "ed-Duafa el-Kebir"de[874] aktarmıştırlar.

812) "Bir çocuğu "La ilahe illallah" demesi üzerine yetiştiren kimseyi Allah hesaba çekmez."

Hadis uydurmadır. Senedinde el-Hasen b. Ali es-Samari el-Asam vardır.

813) el-Hasen b. Ali, es-Sabah b. Abdullah'tan bize rivayet etti; bize Şu'be, A'meş'ten, Ebu Salih'ten, Ebu Hureyre'den merfu olarak rivayet etti ki Rasulullah ﷺ şöyle buyurdu: "Ali'nin yüzüne bakmak ibadettir."

Hadisin senedinde el-Hasen b. Ali b. Zekeriye b. Salih, Ebu Said el-Adevi el-Basri vardır. Darekutni şöyle dedi: "Terk edilmiştir." Ve onu aynı adı taşıyan el-Adavi'den ayırmıştır. İbn Adi ise şöyle demiştir: "Hasan b. Ali b. Salih Ebu Said el-Adavi el-Basri hadis uydurur."[875]

---

[872] "Mizan" 2/255.
[873] "Mizan" 2/255.
[874] 1/235/№282, thk Abdulmuti Amin Kalaçi, DKİ.
[875] "Mizan" 2/257.

Bu hadis Ebu Bekir'den, Osman'dan, İbn Mesud'dan, Muaz'dan, İbn Abbas'tan, Cabir'den, Ebu Hureyre'den, Enes'ten, Sevban'dan, İmran b. Husayn'dan ve Hz. Aişe annemize istinaden rivayet edilmiştir. İbn Cevzi bütün isnadları kendi kitabında tek tek açıklamış ve şöyle demiştir: "Bu hadis bütün tarikleriyle sahih değildir."[876]

İmam Taberani, hadisi Muhammed b. Osman b. Ebi Şeybe – Ahmed b. Budeyl el-Yemi – Yahya b. İsa – el-Ameş – İbrahim en-Nehaî – Alkame – Abdullah b. Mesud'dan oluşan isnadıyla rivayet etmiştir.

El-Heysemi "Mecmai Zevaid"te (15/70/№14694) söylemiştir: "Ravilerden Ahmed b. Budeyl el-Yami'yi İbn Hibban güvenilir bulmuş ve onun hakkında "Hadisleri düzgündür" ifadesi kullanmıştır. İbn Ebi Hatim de onu güvenilir addetmiştir. Diğer ravileri Sahih'in ravileridir."

Bu hadisin senedi cidden zayıftır. Ravi Ahmed b. Budeyl hakkında âlimlerimiz ihtilaf etmişlerdir. Ebu'l-Abbas b. Ukde şöyle dedi: "İbrahim b. İshak es-Savvaf'ı, Muhammed b. Abdullah b. Süleyman'ı ve Davud b. Yahya'yı onu hoş karşılamayan kimseler olarak gördüm." Ebu Ahmed b. Adi şöyle dedi: "Hafs b. Gıyas'tan ve başkalarından rivayet ettiği bazı hadisler reddedilmiştir; zayıf olmakla birlikte hadisi yazılan kimselerdendir." Darekutni ise şöyle demiştir: "Onda bir miktar yumuşaklık (zayıflık) vardır."

Bu isnadın asıl sorunu Yahya b. İsa'dadır. Bu, Yahya b. İsa b. Abdurrahman et-Temimi en-Nehşeli el-Kufî'dir. Abbas ed-Duri, Yahya b. Main'den rivayetle şöyle dedi: "O bir şey değildir (zayıftır)." el-İclî şöyle dedi: "Sikadır, ancak onda teşeyyu vardır." Nesai ise şöyle dedi: "O güçlü değildir."

el-Ameş Süleyman b. Mihran'dır. Tedlisle tanınmış bir râvidir ve hadisi muanan sigasıyla rivayet etmiştir.

İmam Taberani hadisi İmran b. Husayn'dan rivayet etmiştir: "Talik b. Muhammed bildiriyor: İmr~n b. el-Husayn'ın, Hz. Ali'ye dikkatli bir şekilde baktığını gördüm. Bunun sorulduğunda dedi ki: "Resulullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) buyurduğunu duydum: "Ali'ye bakmak ibadettir."

Ravilerden İmran b. Halid el-Huza'i zayıftır.[877]

814) İbn Asakir "Tarih"inde şöyle dedi: Bize Ebu Galib rivayet etti; bize Ebu Muhammed el-Cevheri rivayet etti; bize Ebu Ali Muhammed b. Ahmed b. Yahya haber verdi; bize Ebu Said el-Adevi rivayet etti; bize Ebu'l-Eşas rivayet etti; bize Fudayl b. Iyad rivayet etti; Sur'dan, Halid b. Ma'dan'dan, Zazan'dan, Selman'dan, Nebi ﷺ'den rivayetle: "Ben ve Ali, Allah'ın Adem'i yaratmasından dört bin yıl önce, O'nu tesbih eden ve O'nu takdis eden bir nur idik..." Hadisin devamını zikretti.

[876] "el-Mevdua" sayfa 2/129, Edvau Selef.
[877] "Mecmai Zevaid" 15/70/№14695.

Hadis uydurmadır. el-Hasen b. Ali b. Zekeriye b. Salih, Ebu Said el-Adevi el-Basri metruktur.

İbn Asakir hadisi "Tarih"inde (42/67) aktarmıştır: Bize Ebu Galib b. el-Benna rivayet etti; bize Ebu Muhammed el-Cevheri rivayet etti; bize Ebu Ali Muhammed b. Ahmed b. Yahya el-Atşi rivayet etti; bize Ebu Said el-Adavi el-Hasen b. Ali rivayet etti; bize Ahmed b. el-Mikdam el-Acili, Ebu'l-Eşas rivayet etti; bize Fudayl b. Iyad rivayet etti; Sur b. Yezid'den, Halid b. Ma'dan'dan, Zazan'dan, Selman'dan rivayetle: "Sevgilim Rasulullah ﷺ'den işittim, şöyle buyurdu: ' "Ben ve Ali, Allah'ın huzurunda itaat eden bir nur idik; o nur, Adem'i yaratmasından on dört bin yıl önce Allah'ı tesbih eder ve O'nu takdis ederdi. Allah Adem'i yaratınca o nuru onun sulbüne yerleştirdi. Böylece (o nur) tek bir şey olarak kaldı ve Abdülmuttalib'in sulbünde birbirimizden ayrılıncaya kadar beraber devam etti; bir parçası ben oldum, bir parçası Ali."

Rivayet zinciri hiçbir tenkide dayanmaz. Senedinde ayni Ebu Said el-Adevi el-Basri vardır.

İbn Asakir hadisi biraz farklı lafızlada rivayet etmiştir: Ali b. Muhammed b. Abdullah el-Muaddil rivayet etti; bize Ebu Ali el-Huseyn b. Safvan el-Berdaî rivayet etti; bize Muhammed b. Sehl el-Attar rivayet etti; bana Ebu Zekvan rivayet etti; bize Kaysariye halkından Harb b. Biyan ed-Darir rivayet etti; bana Ahmed b. Amr rivayet etti; bize Ahmed b. Abdullah, Ubeydullah b. Amr'dan, Abdulkerim el-Cezri'den, Ikrime'den, İbn Abbas'tan rivayet etti. İbn Abbas şöyle dedi: Nebi ﷺ şöyle buyurdu: "Allah, dünyayı yaratmadan kırk bin yıl önce nurdan bir değnek yarattı ve onu Arş'ın önüne yerleştirdi. Ta ki benim gönderilişimin vakti gelinceye kadar; sonra o değneği ikiye ayırdı: yarısından sizin peygamberinizi, diğer yarısından Ali b. Ebi Talib'i yarattı."

Senedi gerçekten zayıftır. İmam Zehebi'nin Ebu Zekvan'ın hâl tercümesinde belirttiği gibi hadis bâtıldır. Ravi Harb b. Beyan meçhuldür ve onun dışındaki birkaç râvinin de hâli bilinmemektedir.

815) İbn Adi rivayet etti; bize Hasan rivayet etti; bize Kamil b. Talha ve Lu'lu' rivayet ettiler ve dediler ki: Bize Leys, Nafi'den, İbn Ömer'den merfu olarak rivayet etti: "Allah 'ın yaratılışını ve ahlakını güzelleştirdiği bir kimseyi cehennem yiyemez."[878]

el-Hasen b. Ali b. Zekeriye b. Salih, Ebu Said el-Adevi el-Basri metruktur.

Taberani "el-Mucem el-Evsat"ta, Ibn Şahin "et-Terğib"te[879] ve İmam Beyhaki "Şuabu'l-İman"da (6/249/8038) [880] şöyle rivayet etmiştir: Hişam b. Ammar bize rivayet etti; bize Abdullah b. Yezid el-Bekrî rivayet etti; bize Ebu Gassan el-Mısmaî rivayet etti ve dedi ki: Davud b. Ferahic'i şöyle derken işittim: Ebu Hureyre'yi şöyle derken işittim:

[878] "Mizan" 2/259.
[879] İmam Hafız Ebû Hafs Ömer b. Ahmed b. Osmân el-Bağdâdî (ö. 385/996) "et-Terğîb fî feżâʾili'l-aʿmâl ve s̱evâbi ẕâlik" sayfa 108, №358, DKİ.
[880] Tahkik Ebi Hacer Muhammed Saidi b. Basyuni Zağlul, DKİ.

Rasulullah ﷺ'in şöyle buyurduğunu işittim: "Yüce Allah bir kimsenin huylarını ve bedenini, onu ateşe (cehenneme) gıda olsun diye asla güzelleştirmemiştir."

Heysemi "Mecmau'z-Zevâid"de (13/162/12663) şöyle demiştir: "Senedde Abdullah b. Yezid el-Bekrî bulunmaktadır ki zayıf bir râvidir." Ben diyorum ki, bu senedin tek sorunu Abdullah el-Bekrî değildir; çünkü hadisi Ebu Gassan'dan başka bir râvi de aktarmıştır. İmam Beyhakî, hadisin akabinde şöyle demiştir: "Bu hadisi ayrıca Sevar b. Amare de Ebu Gassan Muhammed b. Mutarrif'ten rivayet etmiştir."

Bu hadisin senedinde zayıf olan başka bir ravi - Davud b. Ferahic'dir, onu İmam Şu'be b. el-Haccac ve iki rivayetten birinde Yahya b. Main zayıf görmüştürler.[881]

816) Hasen: Kamil bize rivayet etti; bize İbn Lehîa rivayet etti; bize el-Makburî, Ebu Hureyre'den merfu olarak rivayet etti: "Gökte seksen bin melek vardır ki Ebu Bekir'i ve Ömer'i seven kimse için istiğfar ederler; yine seksen bin melek de onları sevmeyen kimseyi lanetler."[882]

İbn Asakir hadisi "Tarih"inde rivayet etmiştir: "Ebu Mansur b. Hayrun bize haber verdi; bize Ebu Bekir el-Hatib haber verdi ve şöyle dedi: Bize Ahmed b. İshak el-Makrî haber verdi; bize Muhammed b. İbrahim b. Kesir rivayet etti; bize Ebu Said el-Adevi rivayet etti; bize Talut, Abbad el-Cehderî'den rivayet etti; bize Rebî b. Muslim el-Kureşi, Muhammed b. Ziyad'dan, o da Ebu Hureyre'den rivayet etti. Ebu Hureyre şöyle dedi: Rasulullah ﷺ şöyle buyurdu: "Birinci gökte seksen bin melek vardır ki Ebu Bekir'i ve Ömer'i seven kimse için Allah'tan bağışlanma dilerler; ikinci gökte ise seksen bin melek vardır ki Ebu Bekir'i ve Ömer'i sevmeyen kimseyi lanetlerler." Hatib şöyle dedi: "Bu isnad sahihtir ve râvilerinin hepsi güvenilirdir; ancak Adevi, büyük bir işe kalkışmış ve bu hadisi uydurmakla, İbn Lehîa'nın hadisi konusundaki cüretinden daha büyük bir cürette bulunmuştur."[883]

Bu, her şeyden önce, isnad zincirinde yalnızca güvenilir râvilerin bulunmasının bir hadisi sahih saymak için yeterli olmadığının iyi bir örneğidir. İkinci olarak ise burada, yalancı bir râvinin bir rivayet uydurup ona tamamen kendi kurguladığı bir isnad zinciri eklediğini açıkça görüyoruz. el-Hasen b. Ali b. Zekeriye b. Salih, Ebu Said el-Adevi el-Basri metruktur. Hatib el-Bağdadi, bu râvini bu hadisi uydurmakla itham etmiştir.[884] İbn Adi şöyle dedi: Onun rivayet ettiği şeylerin çoğu, az bir kısmı hariç, uydurmadır; biz onu bu konuda itham ederdik, hatta bunları bizzat onun uydurduğuna kesin olarak inanırdık.[885]

---

[881] İbn Adi "Kamil" 3/542, DKİ; Ukayli "ed-Duafa" 2/40/№467.
[882] "Mizan" 2/259.
[883] İmam Hafız Ebul Kasim Ali b. Hasen b. Hibatullah b. Abdullah eş-Şafi "Tarih Madinatul Dimaşk" 30/149, Darul Fikr.
[884] 8/382, Darul Ğuraba el-İslami.
[885] "Mizan" 2/260.

İbn Asakir, kitabın başka bir yerinde benzer bir rivayeti farklı bir isnadla rivayet etmiştir: “Ebu Galib b. el-Benna bize haber verdi; bize Ebu Muhammed el-Cevheri haber verdi; bize Ebu Hafs Ömer b. Osman el-Vaiz rivayet etti; bize Cafer b. Abdullah b. Cafer b. Mucasi el-Huteli rivayet etti; bize Abdurrezzak b. Mansur rivayet etti; bize Ebu Abdullah Muhammed b. Ubeydullah es-Semerkandi ez-Zahid rivayet etti; bize İbn b. Lehîa, Said b. Ebi Said el-Makburi’den, o da Ebu Hureyre’den rivayet etti. Ebu Hureyre şöyle dedi: Rasulullah ﷺ şöyle buyurdu: “Birinci gökte seksen bin melek vardır ki Ebu Bekir’i ve Ömer’i seven kimse için bağışlanma dilerler; ikinci gökte ise seksen bin melek vardır ki Ebu Bekir’i ve Ömer’i sevmeyen kimseyi lanetler. Ve kim sahabilerin hepsini severse, o nifaktan beri olmuştur.”[886]

Abdullah b. Lehia zayıftır, Ebu Abdullah ez-Zahid mechuldur.[887]

817) İbn Adi şöyle dedi: Adevi bize rivayet etti; bize Muhammed b. Sadaka rivayet etti; bize Musa b. Cafer, babasından, dedesinden, onun babasından, Hüseyin’den merfu olarak rivayet etti: “İsra gecesinde, terimden bir damla yere düştü ve ondan gül bitti. (Benim kokumu duymak isteyen kimse gülü koklasın)”

Adevi bu yine de kezzab el-Hasen b. Ali b. Zekeriye b. Salih, Ebu Said el-Adevi el-Basridir.

Hadisin başka lafzıda var: “Şüphesiz gül, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in terin den yahut Burak'ın terinden yaratılmıştır.” Nevevl "Sahih değildir;" Hafız İbn Hacer de "Uydurmadır" demiş lerdir. İbn Hacer' den önce de İbnAsakir bu uydurma hükmünü vermiştir. Bu rivayet aynı zamanda Deylemi'nin Müsnedü 'l-Firdevs'inde Enes'ten merfu olarak gelmiştir. Lafzı da şöyledir: "Beyaz gül, Miraç gecesi benim terimden yaratılmıştır. Kırmızı gül ise Cebrail'in terinden yaratılmıştır. Sarı gül de Burak'ın terinden yaratılmıştır." Bu rivayetin isnadında, Darekutni'nin hadis uydurmakla itham ettiği Mekki (b. Bündar) ez-Zencani adında bir ravi vardır.

Hafız Suyuti de Hüsnü'l-muhadara isimli eserinde şöyle der: "Bu konuda birtakım hadisler rivayet edilmiştir ki tamamı uydurmadır. Bunlardan biri Ali radiyallahu anh kanalıyla merfu olarak rivayet edilen şu hadistir: “Gökyüzüne çıkarıldığımda yeryüzüne terimden damlalar düştü, ondan da gül yeşerdi. Kim benim kokumu koklamak istiyorsa, gül koklasın.” Bunu İbn Adiy el-Kamil'inde rivayet etmektedir. Bir diğer (uydurma) hadis de Enes'ten merfu olarak aktarılmaktadır." Suyuti burada Müsnedü'l-Firdevs'e dayandırılan hadisi zikreder ve daha sonra da şunu söyler: "Her iki hadisi de İbnü'l-Cevzi el-Mevzuat'ında nakletmiştir. Ayrıca söz konusu Enes kanalıyla gelen hadisin uydurma olduğunu büyük hafız Ebu'l-Kasım İbn Asakir açıkça

[886] 44/226.
[887] İbn Cevzi “el-Mevdua” 1/326; “Mizan” 2/260.

ifade etmektedir." Necmüddin el-Gazzi de "Bu hadis, bütün tarikleriyle birlikte sahih değildir" demiştir."[888]

818) el-Hasen b. Ali el-Adevi, Hiraş b. Abdullah'tan, Hz Enes'ten merfu olarak: "Oruçlu iken bir kadının yaratılışını (bedenini) dikkatle inceleyen kimse orucunu bozmuş olur."

el-Adevi rivayetidir, kendisi metruktur. Hiraş b. Abdullah'ta cidden zayıftır.

Şeyh Zekeriya el-Bakistanî, hadisi tam şekliyle kendi kitabında aktarmış: "Bir kimse, oruçlu iken bir kadının beden yapısını, elbisesinin altından vücut hatlarını belirgin şekilde görecek kadar inceleyip temaşa ederse orucu bozulmuş olur." İbn Cevzi, Şevkani ve Zekeriya el-Bakistani hadise uydurma hükmü vermiştirler.[889]

819) el-Adevî, bir adamdan; o da Şu'be'den; Tuvbe el-Anberî'den; Enes'ten merfu olarak şöyle rivayet etti: "Güzel yüzlü ve siyah gözlü kimselere yönelin; zira Allah, güzel bir yüzü azaplandırmaktan hayâ eder."

Uydurmadır.[890] Hadisi Hatib el-Bağdadi "Tarih"inde[891] rivayet etmiştir. El-Adevi metruktur, şeyhi mechuldur.

820) el-Adevî, Ahmed b. Abde'den; o da İbn Uyeyne'den; o da Ebu'z-Zübeyr'den; o da Cabir'den şöyle rivayet etmiştir: "Rasulullah ﷺ bize çocuklarımızı Ali b. Ebi Talib'i sevmeye yönlendirmemizi emretti."

Ebu Hatim söylemişti ki: "Hadis bâtıldır; el-Hasen b. Ali el-Adevî'nin hadis uydurduğunu daha önce belirtmiştik.[892] İbn Hibban şöyle demiştir: "Görünüşe göre o (el-Adevi), güvenilir râvilerden bin hadisi aşan miktarda uydurma rivayet nakletmiştir."[893]

821) el-Hasen b. Ali er-Rakkî, Muhalled'den; o da İbn Cureyc'den; o da Ata'dan; o da İbn Abbas'tan şöyle rivayet etmiştir: "Nebi ﷺ'nin yanına girdim; elinde bir ayva vardı. Bana 'Onu al; çünkü o kalbi kuvvetlendirir' buyurdu."

---

[888] "Keşful Hafa" 2/50-52/№798.
[889] Şeyh Zekeriya b. Ğulam el-Bakistani "Tankihul Kelam fil Ahadisu Daifa fi Mesail el-Ahkam" sayfa 585.
[890] İbn Cevzi "el-Mevdua" 1/161; Suyuti "Leal el-Masnua" 1/104; Şevkani "Fevaid el-Mecmua" sayfa 382.
[891] 7/393-394, DKİ.
[892] İbn Cevzi "el-Mevdua" 1/370.
[893] "Mizan" 2/261.

Bu rivayet bâtıldır. Senedinde el-Hasen er-Rakki vardır, ibn Hibban onu ittiham etmiştir.[894]

İmam Hakim ve ed-Devlebi[895], hadisin benzerini Hz. Talha b. Ubeydullah'tan rivayet etmiştir. Talha şöyle dedi: "Nebi ﷺ'nin yanına girdim; elinde bir ayva vardı. Onu bana doğru fırlattı ve şöyle dedi: 'Al onu, Ebu Muhammed; çünkü o kalbi toparlar (kuvvetlendirir).'"

İmam Zehebi şöyle demiştir: "Senedinde Abdurrahman b. Hammad et-Talhî bulunmaktadır. Ebu Hatim onun münkeru'l-hadis olduğunu söylemiştir." [896]

ed-Devlebi (1/25/№69), hadisi farklı bir lafız ve isnadla da aktarmıştır: "Ebu Harun Musa b. Nu'man ve Muhammed b. Amr b. Temmam Ebu'l-Kurus bana rivayet ettiler ve şöyle dediler: Bize Süleyman b. Eyyub b. İsa b. Musa b. Talha b. Ubeydullah rivayet etti; bana babam, dedemden; o da Musa b. Talha'dan; o da babası Talha b. Ubeydullah'tan rivayet etti. Talha şöyle dedi: "Nebi ﷺ'nin yanına vardım; ashabından bir toplulukla birlikteydi ve elinde bir ayva vardı, onu evirip çeviriyordu. Ben oturunca ayvayı bana doğru yuvarladı ve şöyle dedi: 'Al onu, Ebu Muhammed; çünkü o Kalbi kuvvetlendirir, ruhu rahatlatır, göğüsteki sıkıntıyı giderir."

Bazi raviler hakkında bilgi bulamadım, Suleyman b. Eyyub zayıftır. el-Heysemi "Mecmai Zevaid"te (2/113/№2344) demiştir ki: "Bu ravi hakkında Ebu Zür'a: "Hadislerinin hiç birine mütabaat yapılmaz" derken, Mizan müellifi: "Güvenilir kabul edilmiş olmakla beraber münker hadisler naklederdi" demiştir."

İmam Taberani hadisi Hz ibn Abbas'tan nakletmiştir: "Cdbir b. Abdillah, Taif' ten getirdiği bir ayvayı Peygamber Efendimiz (sallalahu aleyhi ve sellem)'e verince şöyle buyurdu: "Bu, göğüsteki üzüntü ve sıkıntıyı giderir ve yüreği parlatır." İmam el-Heysemi bu hadisin akabinde şöyle buyurmuştur: "Ali el-Kuraşi kanalıyla Amr b. Dinar'dan rivayet etmiştir. Ali el-Kuraşi'yi tanımıyorum. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir."[897]

Fayda: Ayva yüksek oranda potasyum içeriğiyle kan basıncını (tansiyonu) düşürmede etkilidir. Ayrıca yine yüksek oranda çözünebilir bir lif olan pektin içeriği kolesterolü düşürmeye yardımcı olur. İçeriğindeki demir, çinko ve bakır gibi mineraller de kan hücrelerinin yapımını ve kanın akışkanlığını artırarak dolaşım üzerinde olumlu etkiler yaratır.

---

[894] "Mizan" 2/262.
895 Ebu Bişr Muhammed b. Ahmed b. Hammad b. Said b. Muslim el-Ensari ed-Devlebi er-Razi "el-Kunâ ve'l-Es'mâ" 1/25/№70, thk Ebul Kuteybe el-Faryabi, Darul Ibn Hazm.
[896] Ibn Mullakin "Muḫtaṣar İstidrâk ez-Zehebî ʿalâ Mustedrek el-Ḥâkim" 4/2081/№721
[897] "Mecmai Zevaid" 8/167/№8042.

822) Ebu Sehl el-Kattan şöyle dedi: Bize el-Hasen b. Ali b. Said b. Şehriyar er-Rakkî rivayet etti; bize babası rivayet etti; bize Muhammed b. Musab rivayet etti; bize Hammad b. Seleme, Ebu'l-Aşra ed-Daremî'den, o da babasından rivayet etti: "Nebi ﷺ babamın yanına girdi; babam hastaydı. Onu rukye ile tedavi etti ve başından ayağına kadar tükürükle mesh etti. Babamın yanağında tükürük zerreciklerini gördüm."

Bu hadis münkerdir ve tek başına bir rivayettir. Senedinde el-Hasen b. Ali b. Şehriyar, Ebu Ali er-Rakkî' vardır. Darekutni şöyle demiştir: "Zayıftır."[898]

İslam tarihinde, Allah'ın Elçisi ﷺ'nin mübarek tükürüğü vesilesiyle bir kimsenin şifa bulduğu sahih vakalar bilinmektedir.

İmam Tirmizi "Sünen" (№3724) eserinde, Sa'd b. Ebi Vakkas'tan şöyle rivayet etmiştir: "Hayber Vak'asında da ben şu sancağı Allah ve Peygamberini seven Allah ve Peygamber ﷺ'in de kendisini sevdiği bir kimseye vereceğim" buyurduğunu hepimiz sancak için istekli durumdayken bana Ali'yi çağırınız dediğini ve Ali'nin gözünden rahatsız olarak geldiğini ve Rasûlullah ﷺ'in onun gözüne üfürdüğünü ve böylece iyileştiğini ve sancağı da ona verdiğini ve Hayber'in fethinin onun eliyle olduğunu."

İmam Buhari ve Muslim, Sehl b. Sad'tan rivayet ettikleri hadiste: "Hayber günü Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Sancağı öyle bir kimseye vereceğim ki, Allah onun elleriyle fetih vere cektir." Bunun üzerine orada bulunan sahabeler, sancağın kendilerinden hangisine verileceği meselesi için ümit eder oldular. Onların hepsi bayrağın kendisine verilmesini umarak, ertesi güne erdiler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:- "Alî nerededir?" diye sordu. Kendisine: "Alî gözlerinden rahatsız, denildi." Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem emretti de Ali çağrıldı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Alî'nin gözlerine tükürdü ve gözlerinde hiçbir şey yokmuş gibi oldu.[899]

823) "Rabbimi, üzerinde bir izar bulunan kızıl bir deve üzerinde, Arafat'ta gördüm."

Allah bunu uydurana lanet etsin. Bunu ibn Selman'dan, el-Hasen b. Ali b. İbrahim b. Yezdad, el-Ustaz Ebu Ali el-Ahvazi el-Mukri rivayet etmiştir. Hicrî üç yüz altmış iki yılında doğdu. Kendisi dışında kimse tarafından tanınmayan bir topluluktan ders okudu; çok rivayette bulundu ve sıfatlar hakkında bir kitap telif etti ki onu hiç derlememiş olsaydı kendisi için daha hayırlı olurdu. Zira o kitapta uydurma rivayetler ve rezaletler toplamıştır. (Imam) Eş'arî hakkında kötü konuşur, onu yermek için bir eser kaleme almıştı. Ali b. el-Hıdır el-Osmanî şöyle dedi: "Ebu Ali el-Ehvazî hakkında konuştular; onun bazı telifleri ortaya çıktı ve bunlarda yalan söylediğini iddia

[898] "Mizan" 2/262.
[899] Muhammed Fuad Abdulbaki "el-Lülüü vel Mercan fi ma ittafaka bihi şeyhan" sayfa 918, №1557.

ettiler."[900] İbn Asakir, "Tebyînü Kizbi'l-Müfterî fîmâ nüsibe ile'l-İmâm Ebi'l-Hasan el-Eş'arî" adlı kitabında bu Ebu Ali el-Ehvazî'yi defalarca yalancılıkla itham etmiştir.[901]

Bu yazarın diğer bir musibeti de şu rivayettir:

824) Ebu Hafs b. Selmun bize rivayet etti; bize Amr b. Osman rivayet etti; bize Ahmed b. Muhammed b. Yusuf el-Isfahanî rivayet etti; bize Şuayb b. Beyan es-Saffâr rivayet etti; bize Imran el-Kattan, Katade'den, Enes'ten merfu olarak rivayet etti: "Cuma günü olunca Allah, ezan ile kamet arasında iner; üzerinde 'Şüphesiz ben Allah'ım, benden başka ilah yoktur' yazılı bir ridâ vardır. Her müminin kıblesinde durur ve ona yönelir; imam selam verdiğinde ise göğe yükselir."

Allah böyle çirkin bir teşbihten münezzehtir. İmam Zehebi "Tarihul İslam" (9/713) kitabında bu (823-824) iki hadis hakkında şöyle buyurmuştur: "Bunların ikisi de — vallahi— uydurmadır. Böyle hadislerin uydurma olduğundan şüphe etmek ancak bir sofist[902] için mümkün olur."

825) Ebu Bekir el-Hatib, az bir vera ile (bu imam Zehebinin sözüdür), el-Ehvazî'den; o da Ahmed b. Ali el-Itrâbulsî'den; o da kadı Abdullah b. el-Hasan b. Galib'den; o da el-Beğavî'den; o da Hudbe b. Halid'den; o da Hammad b. Seleme'den; o da Ya'la b. Ata'dan; o da Veki' b. Addes'ten; o da Ebu Rezin'den merfu olarak şöyle rivayet etti: "Rabbimi Mina'da, üzerinde cübbe bulunan boz bir deve üzerinde gördüm."

Ebu'l-Kasım b. Asakir şöyle dedi: "Bu rivayeti uydurmakla itham edilen kişidir: el-Ehvazî'dir."
Ebu'l-Fadl b. Hayrun da onu cidden zayıf görmüş.

Hafız Abdullah b. Ahmed es-Semerkandî şöyle demiştir: "Bize Hafız Ebu Bekir (el-Hatib) dedi ki: Ebu Ali el-Ehvazî, hadislerde ve kıraatte bütünüyle yalancıdır."

İbn Asakir de "Tebyîn Kizbi'l-Müfterî"de şöyle demiştir: "Cahil bir kimse, el-Ehvazî'nin aktardığı bu hikâyelerde yalan söylemesini uzak görmesin; zira o, özellikle kıraat rivayetlerinde insanların en çok yalan söyleyenlerinden biriydi."[903]

826) Abdullah b. Mesud'tan: "Kalpler tabiatları gereği kendisine iyi davrananı sevmeye, kötü davrananı ise nefret etmeye meyillidir."

---

[900] "Mizan" 2/263-264.
[901] İmam Zehebi "Tarihul İslam" 9/713, DKİ.
[902] Sûfestâiyye - Varlık ve olayların gerçekliğini ve bilgilerin doğruluğunu inkâr eden, doğru ve geçerli bilgiye ulaşmanın mümkün olmadığını savunan felsefî akımın genel adı.
[903] "Mizan" 2/264-265.

Hadisi Ebuş-Şeyh el-İsfahani[904] "Kitabul Emsal"da[905] rivayet etmiştir: "İbrahim b. Muhammed ed-Destüvaî bize rivayet etti; bize Muhammed b. İyd b. Utbe rivayet etti; bize Bekkar b. el-Esved rivayet etti; bize İsmail el-Hayyat, A'meş'ten rivayet etti. A'meş şöyle dedi: el-Hasen b. Umâre'nin benim hakkımda kötü konuştuğu kendisine ulaştı; bunun üzerine bana bir elbise gönderdi. Sonra bir süre geçince A'meş onu övdü. Kendisine "Onu nasıl olur da översin? Sen onu kötülemiştin" denildi. A'meş şöyle dedi: "Bana Haysame, İbn Mesud'dan şunu rivayet etti ki…"

Ismail b. Abban el-Hayyat metruktur.

İmam Beyhaki "Şuabul İman"da (8/420/№8573) hadisi şu şekilde rivayet etmiştir: "Ma'mer der ki: A'meş, Hasan b. Amâre'nin Kufe'deki haksızlıkları giderilmekten sorumlu tutulduğunu duyunca: "Zalim biri haksızlıkları gidermekten sorumlu tutuluş" dedi. Haşan, A'meş'in böyle dediğini işitince ona giysiler ve bir miktar para gönderdi. A'meş bunları alınca: "İşte böylesi birinin bize vali olması gerekiyordu. Zira küçüklerimize merhamet eder, fakirimizi ziyarete gelir ve büyüklerimize saygı gösterir" demeye başladı. Adamın biri ona: "Ey Ebû Muhammed! Adam hakkında dün neler söylüyordun!" deyince, A'meş şu karşılığı verdi: "Hayseme'nin bana bildirdiğine göre îbn Mes'ûd: «Kalpler kendisine iyilik edeni sevecek, kötülük edenden de nefret edecek şekilde yoğrulmuştur» demiştir." İmam Beyhaki hadisin akabinde demiştir ki: "Mahfûz olanı bu şekilde mevkûf olanıdır."[906]

Beyhaki yine "Şuabul İman"da (8/421/№8574): "Îsmâîl el-Hayyât bildiriyor: Haşan b. Amâre, A'meş'in kendisine kötü şeyler söylediğini haber ahnca ona giysiler gönderdi. Daha sonra A'meş, Hasan'ı övmeye başladı. Ona: "Önce kınadın, şimdi de övüyor musun?" denilince, A'meş şu karşılığı verdi: "Hayseme'nin Abdullab b. Mes'ûd'dan naklen bana bildirdiğine Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem): "Kalpler kendisine iyilik edeni sevecek, kötülük edenden nefret edecek şekilde yoğrulmuştur" buyurmuştur." [907]

Ebû Ahmed b. Adi der ki: "Hadisi merfû olaralk sadece bu hocanın (Ismail el-Hayyat – metruktur) kanalıyla yazmışımdır. Merfû olarak da sadece bu kanalla rivayet edildiğini biliyorum, zira hadis A'meş'ten mevkûf olaral bilinir."

Imam Sehâvî şöyle dedi: "Bu rivayet hem merfu hem mevkuf olarak nakledilmiştir ve her iki yönden de bâtıldır."[908]

827) Ukaylî rivayet etti: Bana Abdullah b. Muhammed b. Salih es-Semerkandî rivayet etti; bize Yahya b. Hakim el-Mukavvim rivayet etti. Dedi ki: Ebu Davud et-Tayâlisî'ye

---

[904] Ebû Muhammed Abdullāh b. Muhammed b. Ca'fer b. Hayyân el-Ensârî el-İsfahânî (ö. 369/979) Hadis hâfızı ve tarihçi.
[905] "Kitâbü'l-Emṣâl fi'l-ḥadîṯi'n-nebevî" 1/115/№160, Thk Doktor AbdulAla Abdulhamid.
[906] Muhakkik senedin cidden zayıf olduğunu söylemiştir.
[907] Muhakkik senedin cidden zayıf olduğunu söylemiştir.
[908] Muhammed b. Halil b. İbrahim, Ebu'l-Mahâsin el-Kavukcî et-Trablusî el-Hanefî "el-Lu'lu' el-Marsû' fî mâ lâ asl lehu ev bi-aslihi mevzû" sayfa 33.

şöyle söyledim: “Muhammed b. el-Hasan (ashabü’r-re’y) bize, el-Hasen b. Umâre’den, o da Hakem’den, o da İbn Ebi Leyla’dan, o da Ali’den rivayet etti ki Ali şöyle demiştir: ‘Nebi ﷺ’yi kıran hacı yaparken gördüm: İki kez tavaf etti ve iki kez sa‘y yaptı.’”

Hadisin zayıflığına İmam Muttakî el-Hindî, “Kenzü’l-Ummâl” adlı kitabında işaret etmiştir.. [909]

Senedinde el-Hasan b. Amare el-Kufi vardır. Şu‘be şöyle dedi: “el-Hasan b. Amâre, Hakim’den bazı hadisler rivayet etti; biz bunları Hakim’e sorduk ve o şöyle dedi: ‘Onlardan hiçbirini işitmedim.’” Ebu Davud, Şu‘be’den şöyle rivayet etmiştir: “O yalan söyler.” Ahmed şöyle dedi: “Terk edilmiştir.” İbn Main şöyle dedi: “Onun hadisi bir şey değildir.” İbn el-Medînî’ye ‘O hata mı yapardı?’ diye soruldu; dedi ki: “Ne hatası! (mesele hata değil), onun durumu bundan da açıktır.” Ve onun hadis uydurduğu görüşüne gitti. Cüzcânî şöyle dedi: “Sâkıttır.” Ebu Hatim, Müslim, Darekutni ve bir cemaat ise şöyle dediler: “Terk edilmiştir.” Ahmed b. Said ed-Dârimî şöyle dedi: Bize Nadr b. Şümeyl rivayet etti; bize Şu‘be rivayet etti ve şöyle dedi: “el-Hasen b. Umâre bana Hakim’den yetmiş hadis aktardı; fakat bunların hiçbirinin aslı yoktu.”
Ebu Davud et-Tayâlisî şöyle dedi: Şu‘be şöyle demiştir: “Şu deliye, Gerir b. Hazim’e ve Hammad b. Zeyd’e hayret etmiyor musunuz! Bana geldiler ve el-Hasen b. Umâre’yi anmaktan vazgeçmemi istediler. Hayır, vallahi vazgeçmem.”[910]

828) Abdullah b. Ahmed ed-Durekî rivayet etti; bize el-Hasen b. Amr el-Bâhilî rivayet etti; bize Hammad b. Zeyd rivayet etti; bize Eban b. Tağlib, A‘meş’ten; o da Ebu Amr eş-Şeybanî’den; o da İbn Mesud’dan rivayet etti. İbn Mesud şöyle dedi: Bir adam, Rasulullah ﷺ nin yanına eyerlenmiş bir deve getirdi. Rasulullah ﷺ buyurdu: “Senin için bunun karşılığında yedi yüz deve vardır.”

Ben (Zehebi) derim ki: el-Bâhilî, el-Abdî’dir; İbn Adî onun hakkında birkaç hadis nakletmiştir. Bu el-Hasan b. Amr b. Seyf el-Abdi’dir. İbn el-Medînî onu yalancı saymıştır. Buharî şöyle demiştir: “O kezzâbdır (çok yalancıdır).” Râzî ise şöyle demiştir: “Terk edilmiştir.” İbn Cevzî bunları nakletmiştir; ancak ben bu sözleri Buharî’nin zayf raviler hakkında yazdığı kitabında bulamadım. Buna karşılık İbn Maîn onu uygun görmüştür. İbn Adî ise şöyle demiştir: “Umarım ki onda bir sakınca yoktur.”[911]

Bu hadisi imam Muslim bu ravi olmayan bir isnadla kendi “Sahih” kitabında rivayet etmiştir: “Bize İshâk b. İbrâhîm el-Hanzalî rivayet etti. (Dedi ki) Bize Cerîr, A’meş’ten, o da Ebû Amr eş-Şeybânî’den, o da Ebû Mes’ûd el-Ensârî’den naklen haber verdi. Şöyle demiş: Bir adam yularlı bir dişi deve ile gelerek: Bu deve Allah yolunda (sadaka)dır, dedi. Bunun üzerine Resûlullah ﷺ: “Onun sebebiyle kıyamet gününde, hepsi yularlı yedi yüz deve verilecek!” buyurdu.”[912]

---

[909] 5/160/№12461. Mueseset er-Risale.
[910] “Mizan” 2/265.
[911] “Mizan” 2/267.
[912] “Sahih Muslim Tercüme ve Şerhi” 5/3881/№1892.

Başka sahih hadislerde de, iyi amellere verilen buna benzer (yedi yüz kat) mükâfatları bildiren rivayetler bulunmaktadır.

Buhari ve Muslim rivayet ettikleri hadiste, Hz Ebu Hureyre şöyle buyurmuştur: "Allah Rasûlü sallal lahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: «Sizden her kim İslâm'ını güzelleştirirse, yapmış olduğu her iyiliğe karşı on ila yedi yüz katı sevap verilir. İşlemiş olduğu her kötü amele karşı da bir misli verilir."[913]

Yine iki şeyh rivayet ettikleri hadiste, Hz Abdullah b. Abbas söylemiştir: "Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, şöyle buyurdu: "Muhakkak ki Allah Azze ve Celle iyilik ve kötülükleri ezelden takdir edip yazdı. Sonra bunları açıkladı. Her kim bir iyilik yapmayı içinden geçirir, ancak onu yapamazsa Allah Azze ve Celle ona katında tam bir iyilik olarak yazar. Şayet iyilik yapmayı içinden geçirir ve onu da yaparsa Allah Azze ve Celle ona katında on iyilikten yedi yüz iyiliğe kadar yazar. Her kim bir kötülük yapmayı içinden geçirir, onu yapmazsa Allah Azze ve Celle ona katında tam bir iyilik yazar. Şayet o kötülük yapmayı içinden geçirir ve onu da yaparsa Allah Azze ve Celle ona bir kötülük yazar." [914]

829) Muhammed b. Îsâ b. Hibbân el-Medâinî dedi ki: Bize Hasen b. Kuteybe rivayet etti; bize Yûnus b. Ebî İshâk rivayet etti; o da babasından, o da Ebû Ubeyde ve Ebû'l-Ahvâs'tan, onların da Abdullah b. Mes'ûd'dan rivayet ettiğine göre: Muhammed ﷺ yanıma uğradı ve şöyle buyurdu: "Yanına bir su kabı al." Ardından Cin Gecesi'ni anlattı. Rivayette ayrıca şu ifade yer alır: "Bu tatlı bir meyvedir ve suyu da tatlıdır."

Dârakutnî dedi ki: Bu rivayet sahih değildir. Hadisin senedinde el-Hasen b. Kuteybe el-Huzai el-Medaini vardır. İbn Adî dedi ki: "Umarım onda bir sakınca yoktur." Ben (Zehebi) dedim ki: "Aksine, o helâk olmuş bir kimsedir." Dârakutnî, Berkanî rivayetinde şöyle dedi: "Hadisi terk edilmiştir." Ebû Hâtim dedi ki: "Zayıftır." Ezdi dedi ki: "Hadisi çok zayıftır." Ukaylî dedi ki: "Çokça yanılgıya düşer."[915]

830) İbn Adî rivayet etti; bize Kustantîn anlattı; bize el-Hasen b. Arefe anlattı; bize el-Hasen b. Kuteybe anlattı; bize Müstelim b. Saîd anlattı; o da el-Haccâc b. el-Esved'den, o da Sâbit'ten, o da Enes'ten merfû olarak rivayet ettiğine göre: "Peygamberler kabirlerinde diridirler ve namaz kılarlar."

El-Hasen b. Kuteybe metruktur.

İmam İbn Hacer el-Askalani "Fethul Bari" eserinde şöyle buyurmuştur: "Beyhakî, peygamberlerin kabirlerinde diri olduklarına dair latif bir kitap derlemiştir. Bu eserinde Enes hadisini zikretmiştir: "Peygamberler kabirlerinde diridirler, namaz

[913] Muhammed Fuad Abdulbaki "el-Lülüü vel Mercan fi ma ittafaka bihi şeyhan" sayfa 62, №80.
[914] "el-Lülüü vel Mercan fi ma ittafaka bihi şeyhan" sayfa 62, №81.
[915] "Mizan" 2/270.

kılarlar.” Bu hadisi, Yahyâ b. Ebî Kesîr tarikiyle rivayet etmiştir; Yahyâ Sahihin râvilerindendir. Rivayet, Müstelim b. Saîd yoluyla gelmiştir; Müstelim’i Ahmed ve İbn Hibbân sika kabul etmiştir. O da Haccâc el-Esved’den (ki o, Basralı İbn Ebî Ziyâd’dır) rivayet etmiştir; Haccâc’ı da Ahmed ve İbn Maîn sika kabul etmiştir. Hadis, Sâbit tarikiyle de rivayet edilmiştir. Aynı rivayeti Ebû Ya‘lâ da Müsned’inde bu senedle tahric etmiştir. Bezzâr da rivayet etmiştir; ancak onun rivayetinde “Haccâc es-Savvâf” olarak geçmiştir ki bu bir vehimdir. Doğrusu, Beyhakî’nin rivayetinde açıkça belirtildiği üzere “Haccâc el-Esved”dir. Beyhakî hadisi sahih kabul etmiştir.”[916]

Muhammed Abdurrauf el-Munavi[917] “Feyżü’l-ḳadîr şerḥu’l-Câmiʿi’ṣ-ṣaġīr” kitabında söylemiştir: “Peygamberler kabirlerinde diridirler ve namaz kılarlar”; çünkü onlar şehitler gibidir, hatta onlardan daha üstündür. Şehitler de Rableri katında diridirler. ‘Katında’ kaydının getirilmesinin faydası, onların hayatının bizim açımızdan zahir olmadığını ima etmektir; bu hayat meleklerin hayatı gibidir. Peygamberler de böyledir. Bu sebeple peygamberler miras bırakmazlar. ‘Namaz kılarlar’ ifadesi hakkında ise, bununla tesbih ve zikrin kastedildiği söylenmiştir. Enes b. Mâlik’ten olan bu hadis sahihtir.”[918]

Bu mânâyı destekleyen, Peygamber ﷺ’in Mûsâ (aleyhi selam)’ı kabrinde namaz kılarken gördüğünü bildiren sahih bir rivayet vardır. İmam Müslim, Sahih’inde (№2375) rivayet etmiştir: “Bize Heddâb b. Hâlid ile Şeybân b. Ferrûh rivayet etti. (Dediler ki) Bize Hammâd b. Seleme, Sâbit el-Bunânî ile Süleyman et-Teymî’den, onlar da Enes b. Mâlik’ten naklen rivayet etti ki; Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur: ‘Ben yürütüldüğüm gece Kesîb el-Ahmer’in yanında Mûsâ’ya geldim.’ —Heddâb’ın rivayetinde ‘uğradım’ denilmiştir.— ‘O, kabrinde ayağa kalkıp namaz kılıyordu.’”

Ebû’l-Abbâs el-Kurtubî şöyle dedi: “Bu hadis, zahiri itibarıyla Peygamber ﷺ’in Mûsâ’yı uyanık hâlde, gerçek bir görüşle gördüğüne delalet eder; Mûsâ’nın kabrinde diri olduğu ve hayatta iken kıldığı namazı orada da kılmakta bulunduğu anlaşılır. Bütün bunlar mümkündür; bunların hiçbirinde aklen imkânsızlık yoktur. Nitekim şehitlerin diri oldukları ve rızıklandırıldıkları sahih olarak sabit olmuştur; hatta onlardan bazılarının kabirlerinde yıllar geçmesine rağmen bedenlerinin değişmediği de görülmüştür. Bu durum şehitler için mümkün ve sabit ise, peygamberler için çok daha uygun ve evleviyetle mümkündür.”[919]

İmam Sehavi, Peyğamber (sallalahu aleyhi ve sellem) hakkında şöyle buyurmuştur: “Biz, onun ﷺ kabrinde diri olduğu ve rızıklandırıldığına iman eder ve bunu tasdik ederiz; mübarek bedenini toprağın yemeyeceğine de inanırız. Bu hususta icmâ vardır.”[920]

---

916 “Fetḥu’l-bârî bi-şerḥi Ṣaḥîḥi’l-Buḫârî” 7/405, DKİ.
917 Zeynüddîn Muhammed Abdürraûf b. Tâcil‘ârifîn b. Nûriddîn Alî el-Münâvî el-Haddâdî (ö. 1031/1622) Hadis âlimi, fakih ve sûfî.
918 “Feyżü’l-ḳadîr şerḥu’l-Câmiʿi’ṣ-ṣaġīr” 3/184/№3089. Darul Marifah.
919 “el-Mefhum” 6/192.
920 “el-Kavlul Badiy fi es-Selati Ale el-Habib eş-Şafi” sayfa 172; Bilal Ahmed el-Bustani er-Rifai el-Huseyni “eş-Şâmil fî Edilleti’l-Mesâil – Mesâilun kesure havlehâ’l-lağt ve ferreketi’l-ümme ve mâ tezâl” sayfa 93, DKİ.

İbn Teymiyye şöyle dedi: “Peygamberler kabirlerinde diridirler ve namaz da kılabilirler. Nitekim Muhammed ﷺ, İsra gecesinde Mûsâ’yı (Allah’ın salât ve selâmı ona ve diğer bütün peygamberlerin üzerine olsun) kabrinde namaz kılarken görmüştür.”[921]

Süyûtî şöyle dedi: “Peygamberin ﷺ kabrinde diri olması ve diğer bütün peygamberlerin de (kabirlerinde diri olmaları), bizim katımızda kesin bir bilgiyle sabittir. Zira bu konuda bize göre deliller ortaya konmuştur ve haberler bu hususta mütevatir derecesine ulaşmıştır. Nitekim Beyhakî, peygamberlerin kabirlerinde diri olduklarına dair müstakil bir risale kaleme almıştır.”[922]

Imam-ı Kastalani buyurmuştur: “Peygamber Efendimiz, şerefli kabrinde hayat (dirilik) üzredir. Diğer peygamberler de böyledirler. Bazılarının kavlince kabrinde ezan ve kametle namaz kılar.”[923]

831) el-Hasen b. Kuteybe’den, o da Abdülhâlik b. el-Münzir’den, o da İbn Ebî Necîh’ten, o da Mücâhid’den, o da Abdullah b. Abbas’tan merfû olarak rivayet ettiğine göre: “Ümmetimin bozulduğu bir zamanda sünnetime sımsıkı sarılan kimse için yüz şehidin sevabı vardır.”

El-Hasen b. Kuteybe metruktur.[924]

İmam Taberani “el-Mucem el-Evsat”ta, Hz Ebu Hureyre’den rivayet etmiştir ki: “Resulullah (sallalahu aleyhi ve sellem): "Ümmetimin bozulduğu bir devirde sünnetime sarılan kimse şehit ecri kazanır" buyurmuştur. Imam el-Heysemi “Mecmai Zevaid”te (1/472/№800) söylemiştir: “Senedinde ismi geçen Muhammed b. Salih el-Adevi'nin biyografisini yazanı görmedim. Kalan ravileri ise güvenilir kimselerdir.”

Peygamber ﷺ şöyle buyurmuştur: “İslam garip olarak başladı; başladığı gibi yine garip hâle dönecektir. Gariplere müjdeler olsun.” Denildi ki: “Ey Allah’ın Resûlü, onlar kimlerdir?” Buyurdu ki: “İnsanlar bozulduğunda ıslah eden kimselerdir.”

Bu hadisi, Ebû Amr ed-Dânî tarafından “el-Sünenü’l-Vâride fi’l-Fiten” adlı eserinde (1/25), Abdullah b. Mesud hadisi olarak rivayet edilmiştir. Elbânî, “es-Silsiletü’s-Sahîha”da (1273) hadisi sahih kabul etmiştir. Hadisin aslı ise Sahîh-i Müslim’de (145) yer almaktadır.

832) Sirâc şöyle dedi: Bize el-Hasen b. Küleyb rivayet etti; bize Mus‘ab b. el-Mukaddem rivayet etti; bize Süfyân rivayet etti; o da İbn Cüreyc’den, o da Süleyman b. Mûsâ’dan, o da Nâfi‘den, o da İbn Ömer’den rivayet ettiğine göre Resûlullah ﷺ şöyle

---

[921] “el-Mustedrek ala Mecmuul Fetava” 1/101. Ilk çap, Hicri 1418 senesi.
[922] “el-Havi lil Fetava” 2/178; “eş-Şâmil fî Edilleti’l-Mesâil – Mesâilun kesure havlehâ’l-lağt ve ferreketi’l-ümme ve mâ tezâl” sayfa 93.
[923] “Mevahid-i Ledünniyye” 1/732. Divan Yayınları.
[924] “Mizan” 2/270.

buyurmuştur: “Kim abdest alırsa ağzını çalkalasın ve burnuna su versin; kulaklar da baştandır.”

Dârakutnî dedi ki: “Bu rivayet münkerdir.” Hadisin senedinde el-Hasen b. Küleyb vardır. Dârakutnî ve Hatîb el-Bağdâdî onu zayıf kabul etmiştir.

Mahfuz olan rivayet ise, İbn Cüreyc’in Süleyman’dan, doğrudan Peygamber ﷺ’den rivayet etmesidir; yani bu rivayet mu‘dal kabul edilir.[925]

833) Enes’ten merfû olarak rivayet edildiğine göre: “Kim kızını (ya da kız akrabasını) fâsık bir kimseyle evlendirirse, onunla olan akrabalık bağını koparmış olur.”

Hadis uydurmadır. Senedinde Merv şehrin kadısı el-Hasen b. Muhammed el-Belhi vardır. İbn Adî dedi ki: ”Onun rivayet ettiği hadislerin tamamı münkerdir.” İbn Hibbân ise: ”Mevzû hadisler rivayet eder.” demiştir. Bu sebeple ondan rivayette bulunmak caiz değildir.[926]

834) Enes’ten merfû olarak rivayet edildiğine göre: ”Mektubun cevabını vermek, selâmı almak gibi bir haktır.”

Hadis uydurmadır. el-Hasen b. Muhammed el-Belhi rivayetidir. Şevkani “el-Fevaid el-Mecmua”da söyle buyurmuştur: ““Mektubun cevabını yazmak, selama selamla karşılık vermek kadar haktır.” İbn Adi bunu, Enes’ten “merfu” olarak rivayet eder. Bu hadis uydurmadır. İbn Ebi Şeybe Musannef’inde, İbn Abbas’tan rivayet etmiştir.[927] Dedi ki: “Ben mektubun cevabının verilmesini, selamın cevabının verilmesi kadar bir hak olarak görüyorum.”[928]

“Mektubun cevabını vermek, selâmı almak gibidir”; yani bir kimse sana kitabında selâm yazar ve bu sana ulaşır, sen de onu bizzat okuyarak yahut başkası tarafından okunarak öğrenirsen, lafzen yahut yazışma yoluyla cevap vermen gerekir. Şâfiîlerden bir topluluk bunu açıkça ifade etmiş, bu görüş Abdullah b. Abbas’ın mezhebi olarak da nakledilmiştir. Nevevî der ki: Selâm bir kimse aracılığıyla gönderilirse, elçinin onu ulaştırması gerekir; çünkü bu bir emanettir.[929]

835) Bize el-Hasen rivayet etti; bize Muhammed b. Bekkâr rivayet etti; bize Ca‘fer b. Süleyman rivayet etti; o da Kesîr b. Şenzîr’den, o da Enes b. Sîrîn’den, o da Enes’ten

---

[925] “Mizan” 2/271.
[926] “Mizan” 2/271.
[927] İmam el-Fakih Abdullah Muhammed b. Müflih el-Makdisî, “el-Edeb eş-Şer‘iyye”, 1/362 Thk Şuayb el-Arnaût. Muhakkik, hadisin senetlerinin zayıf olduğunu vurgulamıştır.
[928] “Fevaid el-Mecmua” sayfa 387, Kitabul Edeb, №30.
[929] “Feyżü’l-ḳadîr şerḥu’l-Câmiʿi’ṣ-ṣaġīr” 4/31/№4448.

merfû olarak rivayet ettiğine göre Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur: “Ben şaka yaparım; fakat yalnızca hakkı söylerim.”

Hadisin senedinde el-Hasen b. Muhammed b. Anber, Ebu Ali el-Vaşa Bağdadi vardır. İbn Kâne‘ onu zayıf kabul etmiştir. Dârakutnî ise: “Onunla ilgili, işitmesi (semâı) yönünden konuşulmuştur.” demiştir. İbn Adi söylemiştir ki: “Benim onaylamadığım hadisleri rivayet etmiştir.”[930]

Tirmizi “Sünen”de (№1990) ve Ebu Davud “Sünen” eserinde rivayet etmiştir ki: “Ebû Hüreyre (r.a.)’den rivâyete göre, şöyle demiştir: “Ey Allah’ın Rasûlü sen bizimle şakalaşıyorsun olacak şey mi bu! Dedik. Bunun üzerine buyurdular ki: Ben şakalaşırken bile ancak gerçekleri ve doğruları söylerim.” İmam Tirmizi hadisin hasen sahih olduğunu söylemiştir.

836) Muhammed b. Ca‘fer b. Zevcü’l-Hurre şöyle dedi: Bize el-Hasen b. Muhammâ rivayet etti; bize Süveyd b. Saîd rivayet etti; bize Hârûn b. Müslim rivayet etti; o da el-Kâsım b. Abdurrahman’dan, o da Muhammed b. Alî’den, o da babasından naklettiğine göre Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur: ”Ey Ali, abdesti güzelce tamamla; bu sana zor gelse bile. Sadaka yeme. Atları eşeklerle çiftleştirme. Yıldızlarla uğraşan kimselerle de oturup kalkma.”

Bu hadis son derece münkerdir; kanaatimce senedin sorunu İbn Muhammâ’dır. Bu el-Hasen b. Muhammâ b. Behrâm, Ebû Alî el-Mahrumî’dir. İbn Adî şöyle der: ”Ondan hadis yazdık; fakat onun zayıflığı üzerinde ittifak ettiklerini gördüm. Ayrıca, kendisinden rivayet ettiği ve kendisine itiraz ettiğim birden fazla hadis nakletmiştir.”[931]

Ebu Davud “Sünen”de (№2565) Hz Ali’den şöyle rivayet etmiştir: “Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e bir katır hediye edildi. Ona bindi. Ali radıyallahu anh eşeği kısrağa çeksek, çiftleştirsek bunun gibi katır olur, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem “Onu ancak bilmeyenler yapar,” buyurdu.”

Ahmed'in bildirdiğine göre Dihye el-Kelbî der ki: “Yâ Resûlallah! Senin için at ve eşeği çiftleştirsem ve bineceğin bir katır doğursa nasıl olur?" dediğimde, Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem): “Böyle bir şeyi bilgisiz kişiler yapar" buyurdu.”[932] El-Heysemi “Mecmai Zevaid”te (9/275/№9369) buyurmuştur: “Hadisi İmam Ahmed ve el-Mu'cemu'l-evsat'ta Taberani rivayet etmiş olup, ancak: "Şa'bi'den rivayet edildiğine göre Dihye ... " ibaresini kullanmıştır. Yeni hadisi mürsel olarak rivayet etmiştir. Ahmed'in rivayetinde ise hadis, Şa'bi kanalıyla Dihye'den gelmektedir. Ahmed'in ravileri, Sahih'in ravileridir. Ancak Huzeyfe ailesinden olan Ömer b. Hüseyl, Sahih ravisi olmamakla beraber İbn Hibban tarafından güvenilir biri olarak kabul edilmiştir.”

---

[930] “Mizan” 2/272.
[931] “Mizan” 2/274.
[932] Es-Suyuti “ed-Ed-Dürrü’l-Mensûr” 9/27.

İbn Muflih “el-Edeb eş-Şer‘iyye”de (3/137) buyurmuştur ki: “Kerahetin mutlak olarak söz konusu olmadığını söyleyenler ise Allah Teâlâ’nın şu sözüne delil getirmişlerdir: “Atları, katırları ve eşekleri de hem binmeniz için hem de (süs) zineti olarak (yarattı)” (Kur’an-ı Kerim, Nahl 16/8).”

837) Mekke’de İbrâhim b. Muhammed el-Kûmsî rivayet etti; bize Muhammed b. Mûsâ el-Haraşî rivayet etti; bize el-Hasen b. Müslim b. Sâlih el-Iclî rivayet etti; o da Sâbit’ten, o da Enes’ten naklettiği hadiste şöyle geçer: ”Kim ‘İzâ zulzilet’ sûresini okursa, Kur’an’ın yarısını okumuş gibi olur.”

Hadisin senedinde el-Hasen b. Muslim el-Icli vardır. İmam Zehebi hakkında söylemiştir ki: “Pek tanınmış değildir; rivayeti de münkerdir.”[933]

838) İbn Büreyde’den, o da babasından merfû olarak rivayet ettiğine göre Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur: ”Kim üzümü hasat vaktinde alıkoyar da, onu şarap yapacağını bildiği birine satarsa, bile bile ateşe doğru adım atmış olur.”

Uydurmadır. Senedinde el-Hasen b. Müslim el-Mervezi et-Tacir vardır. Ebû Hâtim şöyle der: “Hadisi yalana delalet eder.”[934]

839) Hasen b. Mikdad: Bize Ebû Ca‘fer el-Cessâr rivayet etti; bize Abdüla‘lâ b. Hammâd rivayet etti; bize iki Hammâd rivayet etti; onlar da Sâbit’ten, o da Enes’ten merfû olarak rivayet ettiğine göre Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur: ”Amellerin en faziletlisi namazı vaktinde kılmaktır; insana verilenlerin en hayırlısı güzel ahlâktır. Zira güzel ahlâk, Allah’ın ahlâkındandır.”

Senedinde Hasen b. Mikdad el-Bağdadi vardır. İmam Zehebi hadis hakkında söylemiştir: “Ben, bunu uydurduğunu düşünüyorum; değilse de kusur el-Cessâr’dadır.”[935]

İmam Ahmed rivayet ettiği hadiste, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) ashabından bir adam anlatmaktadır: Resülullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) hangi amellerin daha faziletli olduğu soruldu. -Şu'be ekledi: Ya da bu soru sorulmaksızın şöyle buyurdu-: "Amellerin en faziletlisi, vaktinde kılınan namaz, anne babaya iyilik ve bir de cihattır." Bu hadisin ravileri Sahih'in ravileridirler.[936]

“Amellerin en faziletlisi, namazı vaktinde kılmak, anne-baba ya iyi davranmak ve Allah yolunda dhad etmektir.” Hatıb'in Enes'ten; Müslim ve Beyhaki'nin de İbn Mes'ud'dan

[933] “Mizan” 2/275.
[934] “Mizan” 2/275.
[935] “Mizan” 2/276.
[936] “Mecmai Zevaid” 2/335/№1675.

rivayet ettikleri bir hadistir. Abdurrezzak ve Hakim'in Ümmü Ferve'den naklettikleri rivayetin lafzı ise "Amellerin en faziletlisi, namazı ilk vaktinde kılmak" şeklindedir. Yine Hatib ve İbnü'n-Neccar'ın Enes'ten rivayetlerinin lafzı da şöyledir: "Amellerin en faziletlisi, namazı vaktinde kılmaktır. İnsana verilen en hayırlı şey de güzel ahlaktır. Dikkat edin! Güzel ahlak, Allah azze ve celle'nin ahlakındandır." Bu hadis daha başka lafızlarla da rivayet edilmiştir.[937]

840) İbn Uyeyne rivayet etti; o da Ebû'z-Zinâd'dan, o da el-A'rec'den, o da Ebû Hüreyre'den naklettiğine göre şöyle dedi: Allah'ın Peygamberi ﷺ, Ali'ye dayanmış hâlde dışarı çıktı. Ebû Bekir ile Ömer onu karşıladılar. Bunun üzerine şöyle buyurdu: "Ey Ali, şu iki şeyhi seviyor musun?" Ali: "Evet." dedi. Bunun üzerine buyurdu ki: "Onları sev; cennete girersin."

Hadisi Hatib "Tarih"inde rivayet etmiştir, bu senedi sahih olan, batil bir hadistir. Senedinde el-Hasen b. Mekki vardır.[938]

841) Bişr b. Hayyân'dan rivayet edildiğine göre şöyle dedi: Mescidimizi inşa ettiğimiz sırada Vâsile yanımıza geldi, selâm verdi ve şöyle dedi: Resûlullah ﷺ'in şöyle buyurduğunu işittim: "İçinde namaz kılınan bir mescid inşa eden kimseye, Allah cennette ondan daha hayırlı bir ev bina eder."

Senedinde el-Hasen b. Yahya el-Hüşeni el-Dimeşki el-Bileti vardır. İbn Maîn dedi ki: "Bir şey değildir." Duhaym dedi ki: "Onda bir sakınca yoktur." Ebû Hâtim dedi ki: "Doğru sözlüdür; ancak hafızası kötüdür." Nesâî dedi ki: "Güvenilir değildir." Dârakutnî dedi ki: "Terk edilmiştir."
İbn Adî dedi ki: "Rivayetleri ihtimal dahilinde kabul edilebilir."[939]

Ebu Davud, Darimi ve imam Tirmizi "Sünen" eserinde (№318), Osman b. Affân (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah ﷺ' den şöyle söylediğini işitmiştir: "Her kim Allah'ın rızasını kazanmak için bir mescid yaptırırsa Allah'ta onun için Cennet'te ona bir ev yapar." İmam Tirmizi hadis hakkında söylemiştir: "Osman'ın bu hadisi hasen sahihtir. Bu konuda Ebû Bekir, Ömer, Ali, Abdullah b. Amr, Enes, İbn Abbâs, Âişe, Ümmü Habibe, Ebû Zerr, Amr b. Abese, Vâsile b. Eskâ, Ebû Hüreyre, ve Câbir'den de hadis rivâyet edilmiştir."

842) Hişâm b. Hâlid şöyle dedi: Bize el-Hasen b. Yahyâ rivayet etti; o da Hişâm'dan, o da babasından, o da Âişe'den merfû olarak rivayet ettiğine göre Resûlullah ﷺ şöyle

[937] "Keşful Hafa" 1/375.
[938] "Mizan" 2/276.
[939] "Mizan" 2/277-278.

buyurmuştur: ”Bir bid‘at sahibine saygı gösteren kimse, İslam’ın yıkılmasına yardım etmiş olur.”

Hadis sahih değildir. el-Hasen b. Yahya el-Hüşeni zayıftır.

Taberani “el-Mucem el-Kebir”de, Hz Muaz b. Cebel’den şöyle rivayet etmiştir: “Resulullah (sallallahu aleyhi ve sellem): "Kim kendisini yüceltip saygı göstermek maksadıyla bir bid'atçinin yanına giderse, İslam'ı yıkmaya yardımcı olmuş demektir" buyurmuştur.” Senedinde geçen Bakıyye zayıftır.[940]

843) İbn Hibbân şöyle dedi: el-Hasen b. Yahya, Saîd b. Abdülazîz’den, o da Yezîd b. Ebî Mâlik’ten, o da Enes’ten merfû olarak rivayet ettiğine göre Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur: “Öldükten sonra Allah ruhunu kendisine geri verinceye kadar mezarında kırk sabahtan fazla kalan hiçbir peygamber yoktur.”[941]

İbn Hibban hadisin batil ve uydurma olduğunu söylemiştir.[942]

844) el-Hasen b. Yahyâ b. Kesîr rivayet etti; bize Mûsâ b. Meymûn el-Mer’î anlattı; bize babam, Ebü’l-Eşheb anlattı; o da el-Hasen’den, o da Semüre’den merfû olarak rivayet ettiğine göre şöyle buyurulmuştur: ”Ey Âdemoğlu, niçin yaratıldığını biliyor musun? Sen, diriliş ve Allah’ın huzurunda duruş için yaratıldın; bunun sonucu cennet ve cehennemdir, üçüncü bir ihtimal yoktur. Rahmân’ı razı eden amellerle yaşarsan, cennet senin yurdun ve varacağın son olur. O’nu gazaplandıran amellerle yaşarsan, cehennem vardır ki ona karşı hiçbir inatçı zorba, hiçbir azgın şeytan, ne taş ne toprak ne de demir dayanabilir. O, Allah’ın kendisini inkâr edenlere olan gazabından yaratılmıştır.”

Senedinde el-Hasen b. Yahya b. Kesir vardır. Nesâî dedi ki: ”Onda bir sakınca yoktur.” Başka bir yerde ise: “Bir şey değildir; aklı hafiftir.” demiştir.[943]

845) Ebû Saîd el-Hasen b. Yesâr el-Basrî. Basralı meşhur tâbiî, âlim ve zâhid. “Kendi zatı itibarıyla güvenilir, ilim ve amelde başlı başına hüccet, mertebesi yüce bir kimseydi.” “Hasan çokça tedlis yapardı. Bu sebeple bir hadiste “falancadan” dediğinde, rivayeti gerektiğinde zayıf kabul edilirdi; özellikle de kendisinden işitmediği söylenen kimselerden rivayet ettiğinde. Nitekim Ebû Hüreyre ve benzerleri hakkında da böyle denilmiştir. Bu yüzden Hasan’ın Ebû Hüreyre’den yaptığı rivayetler, kopuk (munkatı‘) rivayetler arasında sayılmıştır.”[944]

---

[940] “Mecmai Zevaid” 1/517/№897.
[941] “Mizan” 2/278.
[942] İbnü’l-Mülakkın “el-Bedru’l-Münîr fî Tahrîci Ehâdîsi’ş-Şerhi’l-Kebîr” 3/494, DKİ.
[943] “Mizan” 2/279.
[944] “Mizan” 2/281.

846) İbn Allân bize haber verdi; el-Kindî bize haber verdi; el-Kazzâz bize haber verdi; Hatîb bize haber verdi; Ubeydullah b. Ebî'l-Feth bize haber verdi; İbn Bekîr bana haber verdi; Hâmid b. Hammâd bana rivayet etti; İshâk b. Yesâr en-Nusaybî rivayet etti; Abdülcebbâr b. Saîd rivayet etti; Yahyâ —yani Muhammed b. Abbâd eş-Şecerî'nin oğlu— rivayet etti; Muhammed b. İshâk rivayet etti; Zührî rivayet etti; Ebân b. Ebî Ayyâş, Enes'ten rivayet ettiğine göre Peygamber ﷺ, Hayber günü bir münadiye evcil eşeklerin etlerinin haram kılındığını ilan etmesini emretmiştir.

Buhari ve Muslim, Hz Ali'den rivayet ettikleri bir hadiste, o şöyle buyurmuştur: "Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Hayber günü muta nikahından ve evcil eşeklerin etlerini yemekten yasakladı."[945]

847) "Akik taşıyla yüzük takın; çünkü o fakirliği giderir. Ziynet için sağ el daha uygundur."

Senedinde el-Hüseyin b. İbrâhim el-Bâbî bulunmaktadır. Kim olduğu bilinmemektedir; muhtemelen bu hadisi o uydurmuştur.

Şevkani "el-Fevaid el-Mecmua" da söylemiştir: "Akikten yüzük edinin, zira o berekettir." el-Ukaylî bunu, Aişe'den "merfu" olarak rivayet eder. İsnadında, Ya'kub İbnu'l-Velid el-Medenî vardır, hadis uydurur. Yine: "Kim akikten yüzük edinirse, ancak onun istediği ona verilir." Bu da "uydurma"dır. Bir lafızda da: "Cennet ehlinin tesbihleri (boncukları) akiktendir." İsnadında yalancı vardır. Bir rivayette de: "Akikten yüzük edinin, zira fakirliği kovar." İbn Adi bunun "bâtıl" olduğunu söylemiştir. Bir başka lafızda da: "Akikten yüzük edinin, zira o, işlerin başarılı olması için daha iyidir. Sağ el ziynete daha layıktır." İbn Hacer bunun "uydurma" olduğunu söylemiştir."[946]

848) İbn Adî, Îsâ b. Muhammed yoluyla, el-Huseyn el-Babi'den, o da Humeyd'den, o da Enes'ten rivayet ettiğine göre şöyle dedi: Resûlullah ﷺ buyurdu ki: "Miraçta yükseltildiğimde, Arş'ın direğinde 'Lâ ilâhe illallâh, Muhammed Resûlullah; onu Ali ile destekledim, onu Ali ile yardım ettim' yazılı olduğunu gördüm."

Uydurmadır. Senedinde el-Huseyn b. İbrahim el-Babi vardır.

849) Mâlik'ten, o da Zührî'den, o da Sâlim'den, o da babasından merfû olarak rivayet edilmiştir. Rivayette şöyle geçer: "Pazartesi günü dört rekât namaz kılan kimseye Allah, içinde bir milyon hûri bulunan bir köşk verir."

---

[945] Muhammed Fuad Abdulbaki "el-Lülüü vel Mercan fi ma ittafaka bihi şeyhan" sayfa 492, №889.
[946] Sayfa 361, №24.

Senedinde el-Huseyn b. İbrahim vardır. İmam Zehebi hakkında söylemiştir: “Bir Deccâl’dir; günlerin namazına dair hadisi, Mâlik’e kadar güneş gibi parlak görünen bir isnadla uydurmuştur.”[947]

850) İbn Adî rivayet etti; Basra’da Ahmed b. Muhammed el-Cevâribî bize anlattı; Muhammed b. Ubeyd Ebû Mahzûra el-Verrâk bize anlattı; Hüseyin b. el-Hasen el-Eşkar bize anlattı; Haşîm anlattı; o da Dâvûd’dan, o da İkrime’den, o da Abdullah b. Abbas’tan rivayet ettiğine göre şöyle dedi: Peygamber ﷺ Huneyn ganimetlerini taksim ediyordu; Cebrâil de onun yanındaydı. Derken bir melek geldi ve “Rabbin sana şunu ve şunu emrediyor.” dedi. Bunun üzerine onun bir şeytan olabileceğinden endişe etti ve Cebrâil’e “Onu tanıyor musun?” dedi. Cebrâil ise “O bir melektir; ben bütün melekleri tanımam.” dedi.

İbn Adî dedi ki: “Bu rivayette, Ebû Mahzûra’da bir sakınca yoktur; asıl kusur Hüseyin’dendir.” Bu el-Hüseyn b. el-Hasen el-Eşkar el-Kufi’dir. Buhârî dedi ki: ”Hakkında şüphe vardır.”
Ebû Zur‘a dedi ki: ”Hadisi münkerdir.” Ebû Hâtim dedi ki: ”Güçlü değildir.” Cûzcânî dedi ki: ”Aşırıya giden, seçkinlere söven biridir.” Ebû Ma‘mer el-Hüzelî dedi ki: ”Yalancıdır.” Nesâî ve Dârakutnî ise: ”Güçlü değildir.” demiştir.

851) Hüseyin el-Eşkar rivayet etti; bize Şerîk rivayet etti; o da A‘meş’ten, o da Atâ’dan, o da İbn Abbâs’tan merfû olarak rivayet ettiğine göre Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur: ”Ali, Hıtta kapısıdır: Kim ondan girerse mümin olur, kim ondan çıkarsa kâfir olur.”

Bâtıldır.[948] Muhammed Abdurrauf el-Munavi “Feyżü’l-ḳadîr şerḥu’l-Câmiʿi’ṣ-ṣaġīr” kitabında, buyurmuştur ki: “Müellifin üslubundan, Dârakutnî’nin bu rivayeti tahric ettiği ve hakkında sükût ettiği sonucu çıkmaktadır; hâlbuki durum böyle değildir. Bilakis Dârakutnî şöyle demiştir: “Bu rivayeti, Hüseyin el-Eşkar Şerîk’ten tek başına rivayet etmiştir ve o güçlü değildir.” Ayrıca Buhârî de: “Hüseyin’in yanında münker rivayetler vardır.” demiş, Ebû Ma‘mer el-Hüzelî ise: “O yalancıdır.” ifadesini kullanmıştır.”

852) Gıylâniyyât’ta şöyle rivayet edilmiştir: el-Kedîmî’den; o da Hüseyin b. Hasan’dan; o da Kays b. er-Rebî‘den; o da Sa‘d b. Tarîf’ten; o da el-Esbağ b. Nebâte’den; o da Ebû Eyyûb’dan merfû olarak rivayet ettiğine göre Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur: ”Kıyamet günü olduğunda bir münadi seslenir: ‘Ey toplanan kalabalık, Fâtıma geçinceye kadar gözlerinizi indirin.’ Bunun üzerine o geçer; yanında, parlayan şimşek gibi yetmiş hurî bulunur.”

[947] “Mizan” 2/284.
[948] “Mizan” 2/285.

Hüseyn el-Eşkar yalancıdır.

Senedin başka bir sorunu al-Kays b. Rebia'dır. Alimler onun hakkında ihtilaf etmiştir. Harb b. İsmâil şöyle dedi: Ahmed b. Hanbel'e Kays b. er-Rebî'in hangi yönden zayıf olduğunu sordum. O da: "Münker hadisler rivayet etmiştir." dedi. Vekî', Kays b. er-Rebî' anıldığında: "Allah yardımcımız olsun!" derdi. Ahmed b. Sa'd b. Ebî Meryem, Yahyâ b. Maîn'den naklen: "Zayıftır, hadisi yazılmaz," dedi. Ebû Bekir b. Ebî Hayseme, Yahyâ b. Maîn'den: "Hadisi bir şey değildir", demiş; başka bir yerde ise: "Zayıf hadislidir," hiçbir değeri yoktur, demiştir. Ebû Ubeyd el-Âcurrî, Ebû Dâvûd'dan naklen Yahyâ b. Maîn'i şöyle derken işittiğini aktarır: "Kays b. er-Rebî' bir şey değildir." Abdullah b. Alî İbnü'l-Medînî de başka bir yerde şöyle der: "Babama Kays b. er-Rebî' hakkında sordum; onu çok şiddetli biçimde zayıf gördü."

Hadisin senedinde yer alan Sad b. Tarif'de cidden zayıftır. Ahmed b. Hanbel'den onun hakkında: "Hadisi zayıftır." derdi. Yahyâ b. Maîn: "Bir şey değildir." söylemiştir. Amr b. Alî: "Hadisi zayıftır; teşeyyu'da aşırı gider." derdi. Ebû Hâtim: "Hadisi zayıftır, münker hadisler rivayet eder." buyurmuştur. Buhârî: "Güçlü değildir." derdi. Ebû Dâvûd: "Hadisi zayıftır." derdi. Tirmizî: "Zayıf görürüm." derdi. Nesâî: "Hadisi terk edilmiştir." derdi. Ebû Bekir el-A'yen, Ebû'l-Velîd'i onu zayıflatırken işittiğini söyledi. Abdurrahman b. el-Hakem b. Beşîr b. Selmân ise: "Onda teşeyyu'da aşırılık vardı." demiştir.

Bu senedin son sorunu el-Esbağ b. Nebate. Abbâs ed-Dûrî, Yahyâ b. Maîn'den naklen şöyle dedi: "el-Esbağ b. Nebâte güvenilir değildir." dedi. Muâviye b. Sâlih ile Osman b. Sa'îd de Yahyâ'dan naklen: "Bir şey değildir." dediklerini aktarırlar. Nesâî: "Hadisi terk edilmiştir." der. Ebû Hâtim b. Hibbân ise: "Ali b. Ebî Tâlib'e duyduğu sevgiyle fitneye kapıldı; rivayetlerde büyük saçmalıklar getirdi, bu sebeple terk edilmeyi hak etti." demiştir. Dârakutnî de: "Hadisi münkerdir." der.

853) İsmâil b. el-Ferrâ haber verdi; İbn Kudâme haber verdi; İbn el-Battî haber verdi; Ahmed b. el-Hasen b. Hayrûn haber verdi; el-Hüseyin b. Alî b. Bathâ el-Kâdî haber verdi; Ebû Bekir Muhammed b. Abdullah eş-Şâfiî haber verdi; Ebû Alî el-Hüseyin b. Dâvûd b. Muâz el-Belhî bana rivayet etti; Abdürrezzâk bize rivayet etti; Ma'mer bize haber verdi; o da Zührî'den, şu ayet hakkında naklettiğine göre: "Rabbinden korkan kimse için iki cennet vardır." buyruğu hakkında şöyle demiştir: "Cennette iki bahçe."

Hadisin senedinde Ebû Alî el-Hüseyin b. Dâvûd el-Belhî bulunmaktadır. Hatîb el-Bağdâdî, onun hakkında: "Sika değildir; rivayeti uydurmadır." demiştir.[949]

854) Abdurrahman b. Muhammed el-Fakîh, kitabında bize haber verdi; Ömer b. Muhammed, altı yüz dördüncü yılda bize haber verdi; Muhammed b. Abdülbâkî bize

[949] "Mizan" 2/287.

haber verdi; Hennâd en-Nesefî bize rivayet etti; Ebû Abdurrahman es-Sülemî bize haber verdi; Ebû Ca'fer Muhammed b. Ahmed b. Saîd er-Râzî bize rivayet etti; Hüseyin b. Dâvûd el-Belhî bize rivayet etti; Şakîk b. İbrâhim el-Belhî ez-Zâhid bize rivayet etti; Ebû Hâşim el-Eblî, Enes'ten naklettiğine göre Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur: "Ey Âdemoğlu, (kiyamet gününde) ömrünü nerede tükettiğin, bedenini ne uğrunda yıprattığın, malını nereden kazandığın ve onu nerede harcadığın sorulmadan ayakların yerinden ayrılmayacaktır."

Hüseyn el-Belhi zayıftır.

İmam Beyhaki "ez-Zühd el-Kebir"de[950] rivayet etmiştir: "Kıyamet gününde Âdemoğlu, şu konularda sorguya çekilmedikçe ayağını yerinden kımıldamayacaktır. "Ömrünü nerede tükettiğin, gençliğini ne uğrunda yıprattığın, malını nereden kazandığın ve nerede harcadığın, bildiğinle ne amel ettiğin."

İbn Asâkir, Târîh'inde (15/316)[951] hadisi şu lafızla aktarmıştır: "Kıyamet gününde Âdemoğlu, şu beş hususta sorguya çekilmedikçe ayağını yerinden kımıldatamayacaktır: ömrünü nerede tükettiği, elbiselerini ne uğrunda eskittiği, malını nereden kazandığı ve onu nerede harcadığı, ayrıca bildiğiyle ne amel ettiği."

İmam Tirmizi hadisi "Sünen" (№2416) eserinde Abdullah b. Mesud'tan rivayet etmiştir: "Rasûlullah ﷺ şöyle buyurdu: "İnsanoğluna beş şeyden hesap sorulmadıkça kıyamet günü hiçbir tarafa hareket etmeyecektir; Ömrünü nerede ve nasıl tükettiğinden, gençliğini nerde yıprattığından, malını nerden kazanıp nerde harcadığından öğrendiği bilgilerle yaşayıp yaşamadığından." İmam hadis hakkında şöyle buyurmuştur: "Bu hadis garibtir. Bu hadisi sadece İbn Mes'ûd'un, Hüseyin b. Kays'tan rivâyetiyle bilmekteyiz. Hüseyin b. Kays ise hadis konusunda hafızası yönünden zayıf bilinir. Bu konuda Ebû Berze ve Ebû Saîd'den de hadis rivâyet edilmiştir."

Tirmizi ayni eserinde (№2417) benzer hadisi Hz Ebu Berze el-Eslemi'den aktarmıştır: "Rasûlullah ﷺ şöyle buyurdu: "Kıyamet gününde bir kula şu sorular sorulmadıkça yerinden kıpırdayamaz. Ömrünü nerede ve nasıl tüketti, öğrendiği bilgilerle ne yaptı? Malını nereden kazandı ve nerede harcadı vücudunu nerede yıprattı." İmam Tirmizi bu hadis hakkına ise söylemiştir ki: "**Bu hadis hasen sahihtir**. Saîd b. Abdullah b. Cüreyc, Basralıdır. Ebû Berze'nin azâdlı kölesidir. Ebû Berze'nin ismi; Nadle b. Ubeyd'tir."

İnsanlar, kıyamet gününde, dünyada yaptıkları her işten hesaba çekilirler. Burada sayılan beş şey, hesap esnasında sorulacak olanların en önemlileridir. Yoksa, sadece bunlardan sorumlu tutulup başka şeylerden sorumlu olmayacakları düşünülemez.

[950] Sayfa 280, №717, Darul Cinan, Mueseset el-Kutub es-Sekafiye.
[951] Darul Fikr.

855) “el-Hüseyin b. Zekvân el-Muallim, güvenilir râvilerden ve âlimlerdendir. Ukaylî onu delilsiz biçimde zayıf saymıştır. İbn Maîn ile Ebû Hâtim onu sika kabul etmiştir. Yahyâ el-Kattân ise bir defasında: “Onda bir tür karışıklık vardır.” demiştir. Ukaylî, ona ait tek bir hadisi zikretmiş ve onun bunu mürsel rivayet ettiğini söylemiştir; peki bundan ne çıkar? Zira hadislerinde yanılmayan kim vardır ki? Şu‘be mi? Mâlik mi?”[952]

856) Ebû Ya‘lâ bize haber verdi; Abdullah b. Muhammed b. Sâlim bize haber verdi; Hüseyin b. Zeyd rivayet etti; o da Alî b. Ömer’den, o da Ca‘fer b. Muhammed’den, o da babasından, o da dedesinden, o da Hüseyin b. Alî’den, o da babasından rivayet ettiğine göre Peygamber ﷺ, Fâtıma’ya şöyle buyurmuştur: “Allah, senin gazabınla gazaplanır; senin rızanla da razı olur.”

Hadisi İmam Taberânî rivayet etmiştir. el-Heysemî, Mecmau’z-Zevâid’de (15/353, № 15204) senedin hasen olduğunu söylemiştir. Ancak bu konuda İmam el-Heysemî’ye katılmak mümkün değildir. Zira hadisin senedinde Ebû Abdullah el-Hüseyin b. Zeyd b. Alî b. el-Hüseyin b. Alî el-Alevî adlı râvi bulunmaktadır ve onda zayıflık vardır. Ebû Hâtim: “Rivayetleri bilinir; ancak inkâr edilenleri de vardır.” demiştir. İbn Adî ise: “Hadislerinde bazı münkerlikler buldum; yine de onda bir sakınca olmadığını umarım.” ifadesini kullanmıştır. İmam Zehebi onun münker el-hadis olduğunu söylemiştir.

Bu hadisin başka bir râvisi Abdullah b. Muhammed b. Selîm el-Kazzâz’dır. İmam Zehebî onun hakkında şöyle demiştir: “Bildiğim kadarıyla onda bir sakınca yoktur. Ebû Dâvûd ve hâfızlar ondan rivayette bulunmuştur; ancak kendisinden bilinmeyen bazı rivayetler de nakledilmiştir.” Ardından da söz konusu hadisi zikretmiştir.

Tarihte Fâtıma’yı öfkelendiren meşhur olaylardan biri.

Buhari, Müslim ve Tirmizi “Sünen” (№3867) eserinde rivayet ettikleri hadiste, şöyle buyurulmuştur: “Misver b. Mahreme (r.a.)’den rivâyet edildiğine göre, şöyle demiştir: Rasûlullah ﷺ’in minber üzerinde şöyle buyurduğunu işittim: “Hişâm b. Muğîre oğulları kızlarını Ali b. Ebî Tâlib’e ikinci hanım olarak nikahlmak üzere benden izin istediler. Müsaade etmem yine müsaade etmem, asla müsaade etmem, ancak Ebû Tâlib’in oğlu Ali benim kızımı boşayıp onların kızıyla evlenmek isterse o başka… Çünkü o benim bir parçamdır; onu rahatsız eden beni rahatsız eder, ona eziyet veren bana eziyet verir.”

İki şeyh rivayet Misver b. Mahreme’den şöyle rivayet etmiştir: “Alî, Ebû Cehil’in kızını nikahlamak istedi. Fatıma bunu duydu ve Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme gelerek şöyle dedi: - **Kavmin senin kızların için öfkelenmez olduğunu söylüyorlar**. Ali, Ebû Cehil’in kızıyla evlenmek istiyor. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ayağa kalktı ve bir hutbe verdi. Hutbesinde şöyle buyurdu: - “Ben kızım Zeyneb’i Ebûl-Âs ibnu Rabî’a nikâhladım. O bana söz verdi ve bana karşı verdiği

[952] “Mizan” 2/288.

sözde doğru hareket etti. Şüphesiz Fâtıma benden bir parçadır. Muhakkak ki, ben ona fenalık yapılmasını çirkin görürüm. Vallahi Allah Rasûlü'nün kızı ile Allah düşmanının kızı bir erkeğin nikahı altında bir araya gelmez." Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemin bu sözleri üzerine Alî, Ebû Cehil'in kızı ile evlenmeyi terk etti. Muhammed ibnu Amr ibnu Halhala, İbnu Şihâb'dan; o da Alî ibnu Huseyn'den; o da Misver'den olmak üzere şöyle demiştir: Ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemin en büyük kızı olan Zeyneb'in kocası olan Abdu Şems oğullârından Ebû1-Âs'ı zikretti ve onu överek: "O bana söz verdi, sözünde durdu ve bana vadini yerine getirdi" buyurdu."[953]

Taberani "el-Mucem el-Kebir" (22/405) ve "el-Mucem el-evsat"ta rivayet ettigi hadiste, Esma binti Umeys dedi ki: "Ali b. Ebi Talib bana talip oldu. Hz. Fatıma bunu öğrenince Resulullah' a (sallalahu aleyhi ve sellem) gidip: "Esma, Ali'yle evlenecek" dedi. Resulullah (sallalahu aleyhi ve sellem) bunun üzerine: "Onun, Allah'ı ve Resulü'nü üzmeye hakkı yoktur!" buyurdu."

Buhari ve Müslim rivayet ettikleri başka bir hadiste, Sehl İbnu Sa'd'dan, -Allah ondan razı olsun- O şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Fatıma'nın evine geldi ve Ali'yi göremeyince: "Amcanın oğlu nerede?" diye sordu. Fatıma dedi ki: Onunla benim aramda bir şey oldu da benimle bozuştu ve bu yüzden evden çıktı ve burada kaylûle (yani öğlen uykusuna) yatmadı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem birisine: "Onun nerede olduğuna bak" buyurdu. O adam gelip dedi ki: Ey Allah'ın Rasûlü! O, mescitte uyuyor. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem mescide geldi. Ali ise, yan tarafına yatmış, ridası bir yanından yere düşmüş ve vücuduna toprak bulaşmış bir halde idi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem O'ndan toprağı silerek şöyle diyordu: "Kalk ey Ebu Turab! Kalk ey Ebu Turab!"[954]

857) İbrâhim b. el-Münzir el-Hizâmî rivayet etti; bize Hüseyin b. Zeyd rivayet etti; bana Şihâb b. Abdürrabbih rivayet etti; o da Ömer b. Alî b. Hüseyin'den, o da —kendi ifadesiyle "amcam" demiştir; doğrusu bunun kardeşi Ebû Ca'fer olmasıdır— babasından, o da dedesinden, o da Ali'den, Peygamber ﷺ'den naklettiğine göre şöyle buyurmuştur: "Allah, bir peygamberin gönderildiği bir ümmette, o peygamberin kendi ümmeti içinde yaşadığı süre kadar hiçbir hükümdarın ömür sürmesine izin vermez."

Bu rivayeti Hâkim, Müstedrek'inde zikretmiş; ancak "amcam" ifadesindeki yanlışa dikkat çekmemiştir. Yukarıda belirtildiği üzere, Hüseyin b. Zeyd zayıftır. İlaveten Şihâb b. Abdürrabbih hakkında bir bilgi bulamadım.

858) Taberânî rivayet etti; bize el-Hüseyin b. İshâk anlattı; bize el-Hüseyin b. Ebî's-Serî anlattı; o da Hüseyin el-Eşkar'dan, o da İbn Uyeyne'den; ayrıca İbn Ebî Necîh'ten, o da Mücâhid'den, o da İbn Abbâs'tan merfû olarak rivayet ettiğine göre Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur: "İman. edenlerin ilki üç kişidir. Birincisi, Musa'ya ilk inanan Yuşa

[953] "el-Lülüü vel Mercan fi ma ittafaka bihi şeyhan" sayfa 938, №1592.
[954] "el-Lülüü vel Mercan fi ma ittafaka bihi şeyhan" sayfa 920, №1559.

b. Nun. İkincisi, İsa'ya herkesten önce iman eden Yasin sahibi Habibü'n-Neccar. Üçüncüsü ise, Muhammed'e herkesten önce inanan Ali b. Ebi Talib'tir"

El-Heysemi "Mecmai Zevaid"te (15/18/№14598) söylemiştir: "Ravilerden Hüseyn b. Hasan el-Aşkar'ı, İbn Hibban güvenilir bulmuş, çoğunluk ise zayıf olduğunu söylemiştir. Diğer ravilerin hadisleri ise hasen veya sahihtir."

İmam el-Heysemî'ye katılmak mümkün değildir; zira hadisin senedinde sorunlu başka râvi daha bulunmaktadır. el-Hüseyin b. Ebî es-Serî el-Askalânî'dir; Muhammed b. Ebî es-Serî'nin kardeşidir. Ebû Dâvûd onu zayıf kabul etmiştir. Kardeşi Muhammed ise: "Kardeşimden rivayet yazmayın; çünkü o yalancıdır." demiştir. Ebû Urûbe el-Harrânî de: "O annemin dayısıdır ve yalancıdır." demiştir.[955]

Ukaylî, ed-Duafâ adlı eserinde Hüseyin el-Eşkar'ın Şiî olduğunu ve terk edilmiş bir râvi sayıldığını belirtmiş; bu rivayetin başka herhangi bir râvi yolu üzerinden bilinmediğini ve bu sebeple münker olduğunu söylemiştir.[956]

Hâfız İbn Kesîr, Tefsir'inde şöyle demiştir: "Bu hadis münkerdir; yalnızca Hüseyin el-Eşkar tarikiyle bilinmektedir ve o, metruk bir Şiîdir."[957]

859) Muhammed b. Fudayl ile Kâsım b. Mâlik, Abdurrahman b. İshâk'tan; o da Hüseyin b. Ebî Süfyân'dan; o da Enes'ten rivayet ettiğine göre Peygamber ﷺ, Ümmü Süleym'in yanına girdi; o, nafile namaz kılıyordu. Bunun üzerine ona şöyle buyurdu: "Farz namazı kıldığında Allah'a on defa hamd et, on defa tesbih et, on defa tekbir getir; ardından dilekte bulun; sana 'evet, evet' denilecektir."

Senedinde yer alan Hüseyn b. Ebi Süfyan zayıftır. Buhârî, "ed-Duafa" kitabında şöyle demiştir: "Hadisi düzgün değildir."[958]

Buhari ve Müslim rivayet ettiği hadiste, Ebu Hureyre,-Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: "Fakirler Nebi sallallahu aleyhi ve selleme gelip dediler ki: Zenginler, yüce derecelere ve kalıcı nimetlere ulaştılar: Onlar bizim kıldığımız gibi na maz kılıyor, oruç tuttuğumuz gibi oruç tutuyorlar. Onların fazla malları, var ve onunla haccediyor ve umre yapıyorlar, cihad ediyor ve sadaka veriyorlar. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Size bir iş bildireyim mi ki onu yaptığınızda sizleri (hayırda) geçenlere ulaşasınız ve sizden sonra sizlere kimse ulaşamasın? Bununla da aralarında bulunduğunuz insanlar için de en hayırlısı sizler olasınız. Bunun aynını yapan kişi bundan müstesnadır: Her farz namazın ardından otuzüç kere Subhânallâh, otuzüç kere Elhamdulil lah ve otuzüç kere Allahu Ekber dersiniz. Bizler aramızda çelişkiye düştük. Bizden kimimiz, otuz üç kere Subhânallâh, otuz üç kere Elhamdulillâh ve

---

955 "Mizan" 2/290.
956 "Feyżü'l-ḳadîr şerḥu'l-Câmiʿi's-şaġīr" 4/135-136/№4795
957 Nebil b. Mensur el-Kuveyti "Enîsu's-Sârî fî Tahrîc ve Tahkîki'l-Ehâdîsi'l-letî Zekerahâ'l-Hâfız İbn Hacer el-Askalânî fî Fethi'l-Bârî" 1/3341, №2268, Mueseset Reyan.
958 "Mizan" 2/290.

otuzüç kere de Allahu Ekber şek linde söyledi. Bunun üzerine bunu sormak için yanına döndüm. O şöyle dedi: Subhânallâh, Elhamdulillâh Allahu Ekber. Bunların her birinden otuz üç kere söyleyin."[959]

860) Enes'ten rivayet edildiğine göre, peyğamber (sallalahu aleyhi ve sellem) buyurmuştur: "Ey Ali, beni sevdiğini iddia edip de sana buğzeden kimse yalan söylemiştir."

Hadisin senedinde el-Hüseyn b. Süleyman et-Talhi vardır. Tanınmış değildir. İbn Adî: "Rivayet ettiği hadislerde kendisine mutabaat edilmez." demiştir.[960]

Bu hadis, farklı lafızlarla birkaç sahabiden rivayet edilmiştir.

Cabir b. Abdullah rivayeti:

İbn Asakir bu hadisi "Tarih"inde (42/268) Hz Cabir'den rivayet etmiştir. Senedinde İbrahim b. el-Hasen es-Salebi vardır, onun hakkında bir cerh ya tadil bulamadım. Ve onun şeyhi - Yahya b. Yala el-Eslemi vardır. Abdullah b. Ahmed İbn ed-Dûrakî, Yahyâ b. Maîn'den naklen onun hakkında: "Bir şey değildir." dediğini aktarır. Buhârî: "Hadisi muzdariptir." demiştir. Ebû Hâtim: "Hadisi zayıftır; güçlü değildir." ifadesini kullanmıştır. Ebû Ahmed b. Adî ise onun Kûfeli olduğunu ve Şiîlerden sayıldığını belirtmiştir.

Ebu Said el-Hudri rivayeti:

İbn Asakir ayni hadisi Hz Ebu Said el-Hudri'den (42/268) aktarmıştır. Senedinde Ebul Ala er-Rebî' b. Bedr b. Amr b. Cerâd et-Temîmî es-Sa'dî el-A'rec vardır. İshak b. Mansûr, Yahyâ b. Maîn'den naklen onun hakkında: "Bir şey değildir." dediğini aktarır. Buhârî: "Kuteybe onu zayıf görmüştür." demiştir. Ebû Dâvûd: "Zayıftır." demiş, başka bir yerde ise: "Hadisi yazılmaz." ifadesini kullanmıştır. Nesâî, Yakûb b. Süfyân ve İbn Harâş: "Terk edilmiştir." demişlerdir. İbrâhim b. Yakûb el-Cûzcânî: "Hadisi çok zayıftır." der. Ebû Hâtim: "Onunla ve rivayetiyle meşgul olunmaz; zayıf hadislidir, hadisi düşmüştür." demiştir.

İlaveten hadiste er-Rebi b. Bedr'in şeyhi Ammare b. Cüveyn, Ebu Harun el-Abdi'dir. Metruktur.

Ummu Seleme rivayeti:

İbn Asakir yine "Tarih"inde (42/268) bu hadisi Hz Ummu Seleme'den nakletmiştir. Hadisin senedinde Hüseyn el-Eşkar, metruk bir şii. Hadisin başka sorunu Muhammed b. Ali b. Halef el-Attar'dır. Burhanuddin el-Halebi "Keşfül hasis amma rumiya bi vudul ahadis" kitabında buyurmuştur: "İbnü'l-Cevzî'nin, Mevzû'ât'ta Ebû Mûsâ'yı zemmetme babında bir hadis zikrettiğini gördüm; ardından da "Bu

[959] "el-Lülüü vel Mercan fi ma ittafaka bihi şeyhan" sayfa 217, №348.
[960] "Mizan" 2/291.

mevzûdur." demiştir. İbn Adî ise: "Muhammed b. Alî el-Attâr'ın yanında acayip rivayetler vardır; bu hadisteki bela da ondan kaynaklanmaktadır." demiştir. Sözün zahiri, İbn Adî'nin onu itham ettiğini göstermektedir. Zehebî'nin el-Muğnî'de zikrettiği de budur. Allah en doğrusunu bilir."

Kitabının başka bir yerinde, ibn Asakir şöyle rivayet etmiştir: "Ebû'l-Kâsım b. es-Semerkandî; Ebû'l-Hüseyin b. en-Nukûr, Ebû Mansûr Abdülbâkî b. Muhammed ve Ebû'l-Kâsım b. el-Busrî bana haber verdiler; onlar Ebû Tâhir el-Muhallis'ten, o da Abdullah b. Muhammed'den, o da Abdullah b. Ahmed el-Mekkî'den, o da Ebû Câbir'den, o da el-Hakem b. Muhammed'den, o da Fıtr'dan, o da Ebû't-Tufeyl'den, o da Ümmü Seleme'den naklettiğine göre şöyle dedi: Resûlullah ﷺ'i şöyle buyururken işittiğime şahitlik ederim: "Ali'yi seven beni sevmiştir; beni seven Allah'ı sevmiştir. Ali'ye buğz eden bana buğz etmiştir; bana buğz eden de Allah'a buğz etmiştir."

Bazı râviler hakkında hiçbir bilgi bulamadım.

Selman el-Farisi rivayeti:

İbn Asâkir, "Târîh"'inde (42/269) Hz. Selmân el-Fârisî'den hadisi merfû olarak şu lafızla rivayet etmiştir: "Resûlullah ﷺ'i Ali'ye şöyle buyururken işittim: "Seni seven beni sevmiştir; sana buğz eden de bana buğz etmiştir." Hadisin senedinde Abdulmelik b. Musa et-Tavil münker el-hadistir.

İbn Asakir hadisi Hz Selman el-Farisi'den farklı isnadla da rivayet etmiştir: ... Ca'fer b. Ahmed b. Alî b. Beyân el-Gâfikî bize rivayet etti; Ebû İbrâhim İsmâil b. İshâk el-Kûfî el-Ensârî bize rivayet etti; Ebû Hâlid Amr b. Hâlid el-Vâsıtî, Ebû Hâşim er-Rummânî'den; o da Zâzân Ebû Ömer'den; o da Selmân el-Fârisî'den rivayet ettiğine göre şöyle dedi: Resûlullah ﷺ'in Ali b. Ebî Tâlib'in uyluğuna ve göğsüne vurduğunu gördüm ve onu şöyle buyururken işittim: "Seni seven beni sevmiştir; beni seven Allah'ı sever. Sana buğz eden bana buğz etmiştir; bana buğz eden de Allah'a buğz etmiştir."

İbn Adi bu hadis hakkında buyurmuştur: "İbn Adî şöyle dedi: "Bu hadis, bu isnadla bâtıldır; biz bu konuda Ca'fer b. Ahmed b. Beyân'ı itham ediyorduk."[961]

İlaveten Ebu Halid el-Vasiti metruktur. Abdullah b. Ahmed b. Hanbel, babasından naklen onun hakkında: "Hadisi terk edilmiştir; bir şey değildir." demiştir. Ebû Bekir el-Esrem, Ahmed b. Hanbel'den naklen: "Yalancıdır; Zeyd b. Ali'den, onun atalarından uydurma hadisler rivayet eder; yalan söyler." dediğini aktarır. Abbâs ed-Dûrî, Yahyâ b. Maîn'den naklen: "Yalancıdır; güvenilir değildir ve kendisine itimat edilmez." demiştir. İshak b. Râhûye ile Ebû Zur'a: "Hadis uydururdu." demişlerdir. Ebû Hâtim: "Hadisi terk edilmiştir; hadisi düşmüştür; onunla meşgul olunmaz." der. Ebû Ubeyd el-Âcurrî şöyle der: Ebû Dâvûd'a, Ebû Hafs el-Ebbâr'ın kendisinden rivayette bulunduğu Amr b.

[961] "Tarih Madinatul Dimaşk" 42/269.

Hâlid'i sordum; o da: "Bu yalancıdır." dedi. Nesâî ise: "Sika değildir; hadisi yazılmaz." demiştir.

Hz Alı rivayeti:

İbn Asakir hadisi Hz Ali'den de rivayet etmiştir: "İbn Adî rivayet etti; Abdullah b. Zeydân bize rivayet etti; Muhammed b. Amr b. Hannân bize rivayet etti; Yahyâ b. Abdullah er-Rakkî bize rivayet etti; Yûnus b. Ebî Ya'fûr bize rivayet etti; Ali b. Nizâr, Ziyâd b. Ebî Ziyâd el-Esedî'den; o da dedem Hayyân'dan naklettiğine göre şöyle dedi: Ali b. Ebî Tâlib'i şöyle derken işittim: Resûlullah ﷺ bana şöyle buyurdu: "Sen benim milletim üzere yaşayacak ve benim sünnetim üzere öldürüleceksin. Seni seven beni sevmiştir; sana buğz eden de bana buğz etmiştir."

Ali b. Nizar cidden zayıftır. Abbâs ed-Dûrî, Yahyâ b. Maîn'den naklen onun hakkında: "Hadisi bir şey değildir." demiştir; Ebû Ahmed b. Adî de aynı değerlendirmede bulunmuştur. Ebû'l-Feth el-Ezdî ise: "Çok zayıftır." demiştir.

Yala b. Murre es-Sekafi rivayeti:

İbn Asakir "Tarih"inde (42/270): "Ebû'l-Kâsım da bize haber verdi; İbn Mes'ade bize haber verdi; Ebû Ömer ile Abdurrahman b. Muhammed el-Fârisî bize haber verdi; İbn Adî rivayet etti; Muhammed b. Ca'fer b. Yezîd et-Taberî rivayet etti; İbrâhim b. Süleyman et-Temîmî el-Kûfî rivayet etti; Ubâde b. Ziyâd rivayet etti; Ömer b. Sa'd rivayet etti; o da Ömer b. Abdullah es-Sekafî'den, o da babasından, o da dedesi Ya'lâ b. Murre es-Sekafî'den naklettiğine göre şöyle dedi: Resûlullah ﷺ'i şöyle buyururken işittim: "Ali'ye itaat eden bana itaat etmiş olur; Ali'ye isyan eden bana isyan etmiş olur. Bana isyan eden de Allah'a isyan etmiş olur. Ali'yi seven beni sevmiştir; beni seven Allah'ı sevmiştir. Ali'ye buğz eden bana buğz etmiştir; bana buğz eden de Allah'a buğz etmiştir. Seni ancak mümin sever; sana ancak kâfir ya da münafık buğz eder."

İbn Adi hadisin akabinda şöyle buyurmuştur: "Ubâde b. Ziyâd, Kûfe ehlindendir; Şiîler arasında baskın olanlardandır ve faziletler konusunda münker hadisleri vardır."[962]

Ömer b. Abdullah es-Sekafî ve babası Abdullah zayıftırlar. Ömer hakkında, Abdullah b. Ahmed b. Hanbel, babasından naklen: "Hadisi zayıftır." demiştir. Abbâs ed-Dûrî de Yahyâ b. Maîn'den aynı şekilde nakletmiş; Ebû Hâtim ile Nesâî de bu görüşü paylaşmıştır. Ebû Hâtim buna ilave olarak: "Hadisi münkerdir." söylemiştir. Osman b. Sa'îd ed-Dârimî ise Yahyâ'dan naklen: "Bir şey değildir." demiştir. Babası Abdullah b. Yala b. Murre hakkında İmam Buhari söylemiştir: "Fihi nazar (şüphe/sorun altındadır)."

[962] "Tarih Madinatul Dimaşk" 42/270.